

SCRIPTVM

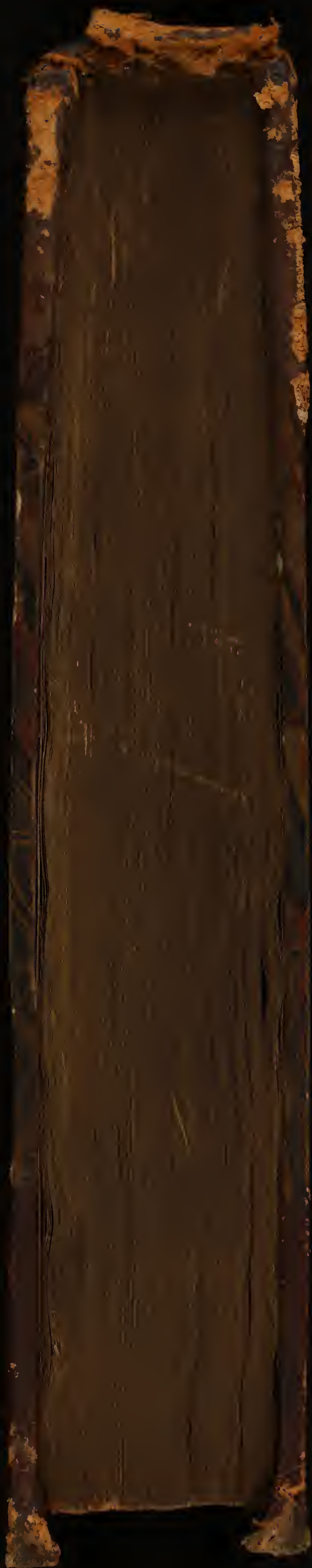
ADVERSARIUM

LONDON 1700

J.S.

283

L

971 — Pena (P.) and Mathiae de Lobel—
virpium Adversaria novo, per facilis Vesti-
atio succulentaque accessia ad Priscorum,
resertim Dioscorides; numerous wood engrav-
ings, folio, half morocco neat, Lond., 1570-71
188

S.T.C 19595

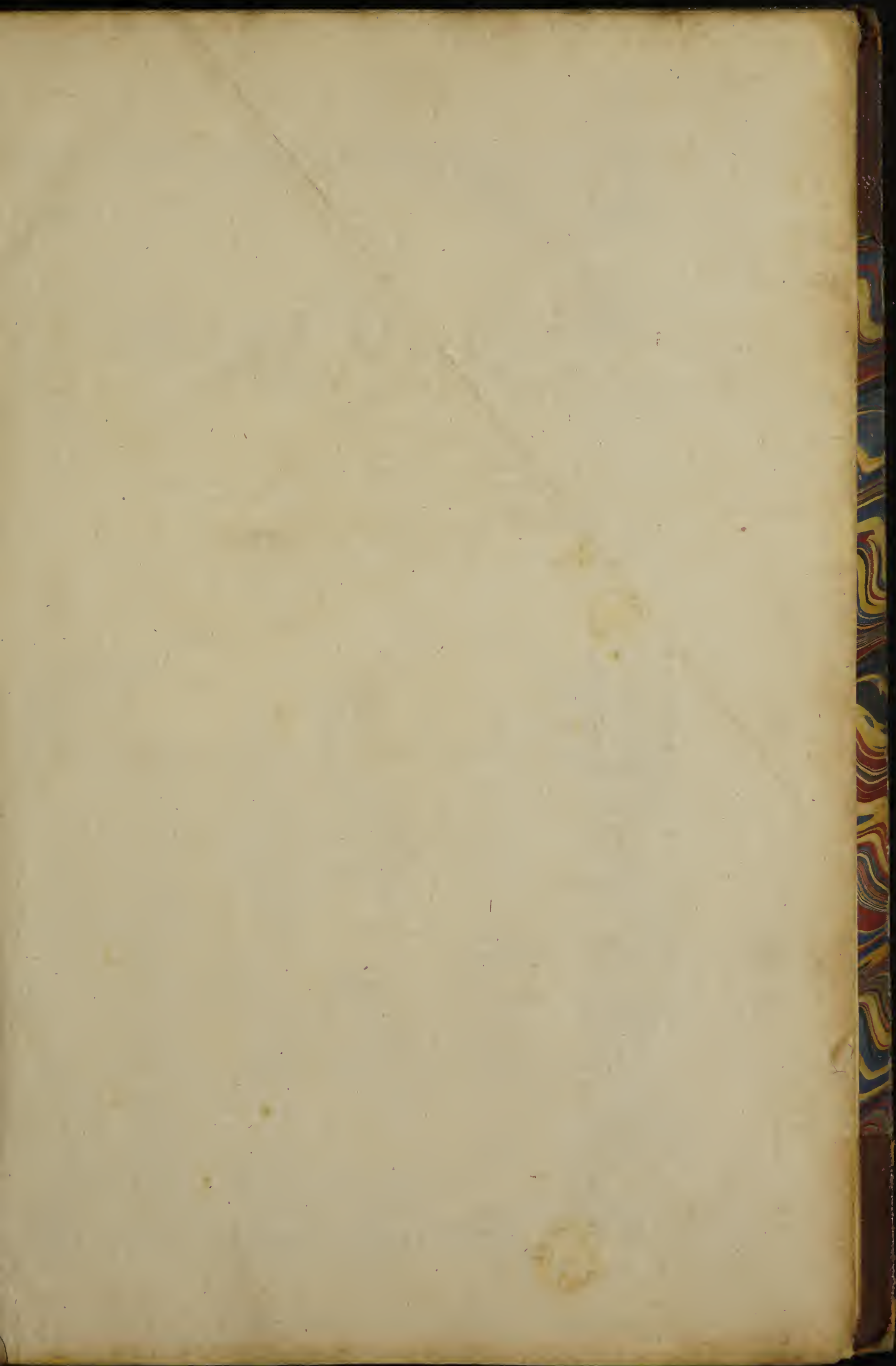

21. ly ugab

J.S.

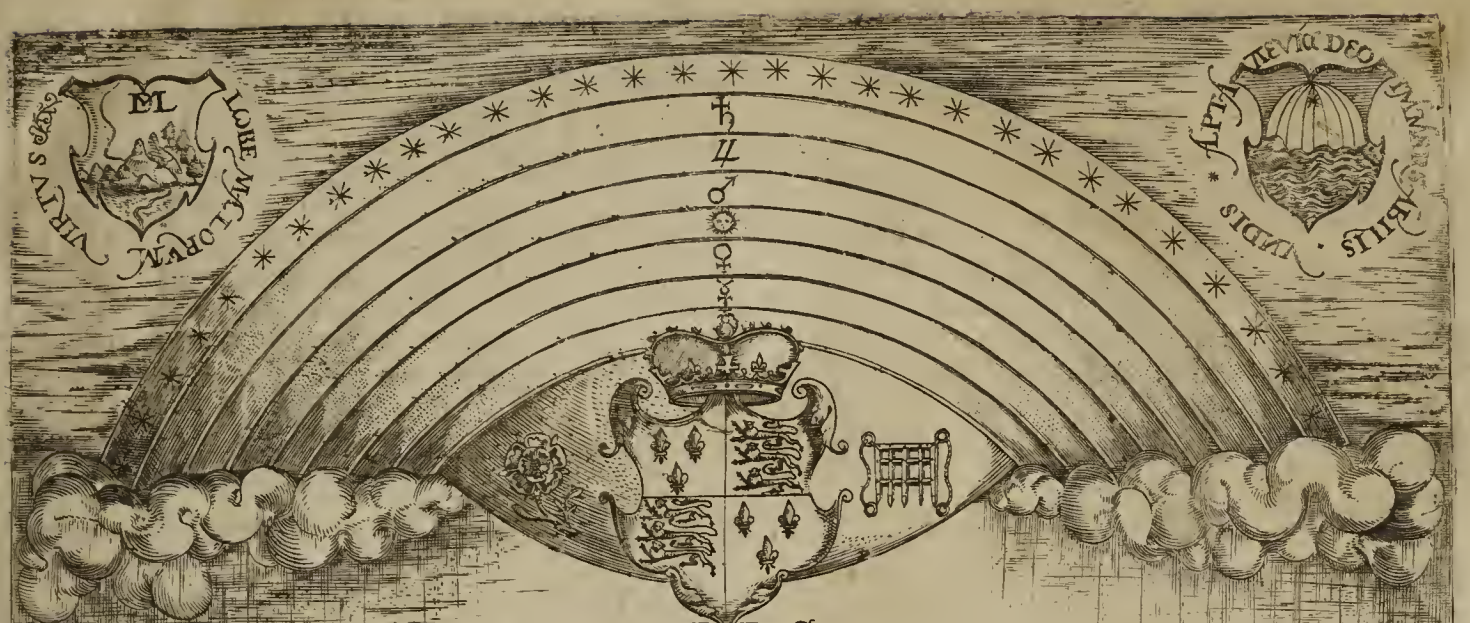

J.S.

STIRPIVM ADVERSARIA NOVA,

perfacilis vestigatio succulentaque accessio ad Pristorum, presertim
 Dioscoridis & Recentiorum, Materiam Medicam.
 QVIBVS PRÆDIE MACEDES ALTERA PARS.

Coniectancorum de Plantis appendix
 De succis medicatis et Metallicis sectio
 Antiqua & nouatae Medicinæ lectiorum remediõrum
 thesaurus opulentissimus,
 De succedaneis libellus

Authoribus Petro Pena. & Mathia de Lobel Medicis.

J.S.

[Faint, illegible handwriting covering the majority of the page]

[Small handwritten mark or signature at the bottom left corner]

ELIZABETHÆ SERENISSIMÆ

Anglorum Regina.

Eteris nobilitatis tuę decora, lucisq; futura eximia indoles, Princeps clementissima, cum te à teneris Regina potētissimā atq; felicissimā tacitis Providentię auspicijs primū designassent, deinde inauguraissent: tum linguarū, diuinę & humanę Sapiētię splendor, ubi tandē in te totus effulsit, te virtutū omniū hæredē, vel potius heram admirabilē, extulit. Complures namq; fœminas Natura, Fortuna, formāve ad regiū decus olim euexerūt; sed earū plurimæ, quæ tantā nequiuisset concoquere fœlicitatē, ut canit Pindarus, seipsas rerūq; summā pessumdarūt: beatiores verò nōnullæ in otio marcido & pace, nec ita diu, vulgatis Imperiis defunctæ sunt. Verūm, quis paterfamilias rei domesticæ, quis Naarchus naui suę, etiā terra marive pacatis, æquius aut prudētius moderatur, quā tu deploratissimis tēporibus, multos iam annos, nō modò multarū Ciuitatū, sed etiam regnorū, & gentis sociæ animos cōposuisti? Ciuilem prudentiam, per humanā affabilitatē, summā æquitatē, quotusquisq; etiam in viris ipsis, nedū in fœminis, non desiderat? at eæ dotes sunt tibi veluti domi vernæ, aut potius cælestis in te bonitatis soboles. Quid enim aliud spiret aut agat mens angusta, pura manus, metus contemptor animus, malignæ sortis euersor, melioris autor, tolerantia victor, Deo hominibusq; charus, in cunctos etiam ignotos & hostes beneficus, serò seuerus? tu perpetuò pacis alumna tuis, aliis autor & pronuba fuisti, et se terra mariq; copijs potens & formidabilis. Quin æmulatione prisçæ Patrū hospitalitatis, miserta trās marinas clades funestissimas, extorres ac omniū rerū, præterquā boni animi & pudoris, egenos, quoslibet pauperes, nobiles, ignobiles & ignotos, quos quidem non sua, sed temporum prauitas, aris, focis, & fortunis euertisset, tua ora, quasi sacra ara, exceptos, opibus refo-
uisti, spe erexisti. Nimirum humanæ sortis & ancipitis Martis

A.

gnara,

gnara, vicissitudines rerum periclitata fueras: imò sic facere iussa fueras à Ioua Opt. Maximo, qui peregrinos humanè habendos, nec secus atq; indigenas diligēdos & fouēdos, Abrahamidæ genti præceperat, quia ipsa in Ægypto peregrina fuisset. Ac quāuis hanc Heroicā propensionē & bonitatē, quæ nos similiores & gratiores Deo efficit, quàm vlla alia virtus, aut peritia, potius exoptare discet, quàm æquare queat posteritas: tamen interfuit Mundanæ Reipublicæ eam nosse: & alioqui tacita nostra tantorum meritorū veneratio, & virtutū admiratio, nunquam factura satis nostro sollicito officio & desiderio videbatur, nisi extitisset quodpiam monumentum, quod nos ingrati animi suspitioni extimeret, & tam luculentum beneficiū memori æuo representaret. Sed cū tua fœlicitas, nostra autē tenuitas, nos, etiamq; vulgatas quaslibet opes & laudes huius gratiæ recolendæ aut reponēdæ impares effecisset, præ manibus tamē eiusmodi volumē Stirpiū nobis esset, quale & quàm opulentū nullusdū recētiorū edidit: id Maiestati tuæ offerri sane quàm æquum fuit, cōmune pignus nostræ omnium penitus, & perpetuò obligatæ voluntatis, futurū. Quodq; aliàs ni tibi priuatim nūcupassemus, spretæ gratiæ, fortè & plagii notā nobis inussisset. Etenim harū plantarū, quædā indigenæ, plurimæ autē inquilinæ tuæ Angliæ factæ, omnes demūm tui mancipii iam dudū, sunt. Quas enim siccatas veluti cadauera, earumq; semina, rarissima & ferè innumera, ceu animas, diuturnis peregrinationibus, & multo sumptu è toto penè & ab vsq; extremo orbe cōquisita, in hanc urbem, quasi alterum orbem visuras, nondum Martis furia secundò Gallias vastante, transuehi curassemus, easdem rediuiuas, fœliciterq; enatas quàm plurimas hīc habuimus: Earū itaq; virentium vel euulsarū videndi copiam nos, amicorumq; horti, primūm fecimus Guilielmo Turnero claræ memoriæ Medico, & herbariæ Anglicè scriptori: postea D. Roberto Huick & Richardo Mastero, tuæ Maiestatis Philosobis Medicis illustribus, ac D. Thomæ Francisco, raro rei Medicæ ornamento, alijsq; amplissimi collegij Doctoribus celebrioribus, Caio Britanno, Richardo Caldwello, Iohanni

hanni Symingo, Eduardo Astlowe, Simoni Ludfordio, Richardo
Smithio, magnæque spei & peritiæ in hac parte D. Thomæ Pen-
nio: Demum exercitatissimis D. Hæctori Nonio, & Loppeo,
Lusitanis, ac D. Iulio Borganutio Italo; alijsq; non paucis literatis
nobilibus, ac præclaris viris Anglis & Fræcigenis. Mirum enim
quanta feracitate plantarũ sit, quam moderata soli & cæli tem-
perie faueat plantis peregrinis hæc insula: ubi cum possim alibi, tũ
industria & hortis fidißimorum peritißimorum & laudatißimo-
rũ Myropolarum Londinensium Hugonis Morgani initio, postea
Iohannis Rychei, etiamque Thomæ Graii & Thomæ Colf,
sata semina exotica, maxima ex parte in plantas lætissimas eru-
perunt. Ergo Herbaria hæc familia quæ in tuo regno, regiaq; ciui-
tate adoleuit, eque uiuis naturæ typis solerti manu, partim iconib.
expressa, tota autem formis non inuenustis excusa fuit, sese iam diu
tibi debuit: debemusque nos ipsos quantuli sumus tuæ Angliæ, ubi
dum peregrinando mederemur, & medendo peregrinaremur,
quamplurima simplicia, fide ferè & expectatione rariora nacti
fuimus: & gentis humanissimæ, literatæ, generosæ, sed præsertim
aureæ, & eruditæ nobilitatis tuæ, non vulgarem amicitiam &
munificentiam experti sumus. Proinde nõ veremur quin regio tuo
cãdori hæc medicæ Philosophiæ historiæ gratæ sint futuræ: ut quas
sibi nasci, penes se haberi, & foueri Imperatorũ & Regum sum-
mi sibi æquè honorificum ac utile semper duxerint. Egregijs quip-
pe eorum animis insita ~~κατασκευασ~~ immortalitatisve perpetuandæ fo-
menta, horum laude perennia fiunt, quorum item usu non magis
vita humana, vel potest vel carere vult, quàm igne aut aqua. Cæ-
saros quippe famelici aut sitibundi, imperia & mundos, tritico &
vino, siégeant, commutabunt: Phloe autem arefacto ægroto, pul-
chrior & potior sit herbula Ros Solis vocata, in tua Anglia fre-
quentissima, ipso Sole. Et Chironio Thelephióve vlcere sauciato,
sordebunt vel montes aurei, præ Sophia vel Nicotiana herbis.
Solani ope deceperunt & ceperunt Regem exercitumq; Nortuue-
gorum Scoti. Dicat Palæstina & Africa ipseq; Magnus Sultanus
A.ij. quid

quid Eduardo Regi inclyto atauo tuo, Christiani velleris ad Oriē-
tem Argonautarum vni, iam iam ex venenato vulnere moribun-
do, animum retinuit, remque restituit. Quod si hæc nostra tenuiū
homuntionū properata & penè abortiua opella, potius veritati
& utilitati, quàm dignitati rerum consuluit, ac ne siquidem maie-
stati tuæ soluēdo fuit; nihil maius iam suppetit, quàm altera huius
operis pars edenda, quæ Naturæ medicatricis vniuersam fermè
explicat opulentiam. Eam tuæ item clientelæ simul ac addixerim-
us, pleno voto nos defunctos gaudebimus. Qui enim quàm
potuit maxima dedit, abundè gratus fuit. Gratia au-
tem æterna Dei te tuumque solium intaminatis
augeat honoribus, & suæ sanctæ conse-
cret immortalitati.

ANTIQUISSIMÆ SIMVL ET NOBILISSIMÆ NITIOBRIGVM
ACADEMIÆ REGIIS PROFESSORIBVS, COETERISQVE
Benemeritis præceptoribus Monspelliacis,

OPERIS ARGVMENTVM &
Emolumentum.

T S I quædam fatalis Orci filia feritas, diris extrema deformitatis exemplis iam-
dudum isthic grassata, tantam stragem mortalium imò & virtutum vastitatem
fecerit, ut non tantum vrbes & Academias ferè vbique Galliarum: studiosis ho-
minibus, sed etiam studiosos ipsos officiosa, grataque humanitate exhauferit:
tamen istius vrbis, gentis & soli amœnissimi, vestrique & consiliorum amo-
ris, & collata in nos beneficentiæ suauissima recordatio, tantum & tandiu apud
nos viguit, dum non modo nō ingratos esse suisset, sed etiam fecisset audaces. Quip-
pe variis & celebribus in Academiis & regionibus Europæ multū & diu versatos
nos, tum præceptoribus Medicis & Philosophis eruditissimis vsos, vestra tandem
Schola exceptos, ea nos accuratatione & exercitatione deintegro excoluit, ut minimè opera posite postea vnquam
pœnituerit. Cumque inter studiorum oblectamenta, herbariam cognitionem veluti condimenta quadam lau-
tiora ieiunioris aut asperioris Medicæ Physicæ haberemus, eoque nihil ferè herbarum in Italia, Germaniis,
& reliquis Galliis, aut finitimis regionibus, vel inspectione vel sciscitatione inexploratum reliquissimus: ta-
men posteaquàm pari vel maiore sedulitate Norbonam tum Mediterraneam & montanam, tum Mariti-
mā varijs item rusticationibus lustrassimus, multas deesse cæteris regionibus, quæ huic abundè familiares essent,
nec paucas superesse cognoscendas iis doctissimis vestigatoribus, qui multas nos docuissent, comperimus. E-
nimvero si delicias & diuitias plantarum, quæ Norbonensi agro cis transque Rhodanum Lyguribus & Pyre-
neis alpinis, vtrinq; maritimis cotermino, virent, cum plerisq; Septentrionis, vel ipsis Italiæ tractibus, quis con-
ferat hæc saltus & pascua, lumas aut desita loca putet: Norbonenses autem præfecturas, amœnitate & varie-
tate feraci Elyseæ vireta dicat: illis quidem sparsim multa & rara, sed hic tum eadem, tum longè plurima &
latiora

latiora etiam in montis & conuallis ambitu pusillo, quasi uno Europaei Orbis compendio, occurrunt. Tanta inibi agri etherisque consensio & aura blanditia eas fouent, ut montes Meridianas ab aestu, conualles autem Septentrionales aliosas à frigore, vindicet: ut nec iam aliò cupiat Apollo suam sacro sanctam Musarum Asclepiadarum Aganippen, aut montem illum Pelion olim celeberrimum, quam Montem Pelium, translata. Quare qui iam tum multa lectione, rerum exercitatione & vestra indagine, hasce plantas diligenter conuassemus, praesertim quas nondum in literas missas rebamur, veriti conuunem biennio post sequutam naufragam tempestatem, atque auidi noscendi, nū plures nostratibus & rariores alerent Aquiloniae plagae, quae minus videntur nota fuisse antiquis Botanicis, huc in portum tranquillitatis, easdem nosque unā commodum subduximus: ubi rursum isto quadriennio tam multas consequuti sumus, partim hic oriundas, partim satas, etiamque ex utrisque Indiis & Africis inuectas, ut earum numerus penè altcro tanto, vel Theophrasti, Diosc. & Plinii, vel Mathioli & Dodonaei, qui ut postremi omnium hanc familiam ditauerunt, ita primā laudem meriti sunt, copias superarint. Ea igitur mundi senecta cum in Philosophia sinu vestrum omnium interitum, imò & bonarum artium $\omega\alpha\upsilon\lambda\epsilon\tau\epsilon\lambda\alpha\upsilon$ penè eluxissemus, quò iacturam tam excellentium mercium, & dispendia temporum lucrifaceremus, lubuit quantum uspiam habuissemus & meminisse potuissemus vulgatorum & rariores herbarum deintegro recensere, easque institutorum more, quasi in paginis dati & accepti suis popularibus exaduerso aggregare: quod genus commentarii Cicero *ADVERSARIA* vocat, quia tumultuariè & è re nata eò recens accepta debiti portiones potius congerantur quam digerantur, ex quibus postea codices absoluti consiunt. Quo quidem nomine, ne utiquam nouandi, aut cuiquam aduersandi, sed potius modestiae causa & calumnia eludenda, vobis hac muneri mittere maluimus, aut potius vestratia remittere & remetiri beneficia $\kappa\alpha\iota\ \lambda\omicron\iota\omicron\upsilon\upsilon$, ut ferunt Charitum leges, quam absolutum opus profiteri: unde futurum speramus, siquidem vobis vacat (debet autem vacare & placere) ut ista aduersaria, siue opum non modò Norbonensium, sed utriusque orbis congeries, in codices nitidos vestris perspicacioribus iudiciis redigantur, nec parum gratiae à vestra dignitate consequantur.

¶ Caterum, ne huius naturae partis, quam $\pi\omicron\lambda\upsilon\chi\omicron\upsilon\upsilon$ iure Theophrastus vocat, immensitas, Tyronebus metum vel laborem nimium afferret, nève nescio quis Caprimulgus, institutum, res, aut ordinem, potius quam flores aut fructus in hoc opere carpat, monendus est benignus lector, nos summo studio, habuisse, ut quamplurima paucissimis commodissimè diceremus. Proinde aduersariorum voce nouas veteribus additas plantas, & nouum ordinem quadantenus inuimus. Qui ordo utique sibi similis & vnus progreditur, ducitque à sensui propinquiorib. & magis familiarib. ad ignotiora & compositiora, modumque siue progressum similitudinis sequitur & familiaritatis, quò & vniuersim & particulatim, quantum licuit per rerū varietatē, & vastitatē, sibi responderet. Sic enim ordine, quo nihil pulchrius in caelo, aut in Sapientis animo, quae longè lateq. disparata sunt, vnū quasi sunt, magno verborum, memoriae, & cognitionis compendio, ut Aristoteli & Theophrasto placet. Verum, si idem quod, illis nobis hic contingat, nempe ut quam instituissemus methodum, non potuerint usquaque sequi, operis inscriptio, & turbulenti huius aui quo hac apparabamus, fluctuatio, nos excusatos habeat, apud eum sanè, qui nouit tantò plus habere perplexitatis tantum negotium, quantum venia minus. Quamuis dum reliquarum stirpium, quae hic non habentur, quasque plurimas per superiorem calamitatem huc ex Galliis accersere non licuit, Icones $\epsilon\iota\varsigma\ \tau\omicron\mu\omicron\lambda\lambda\omicron\varsigma$ arguta manu & emodulata ad plantarum ipsarum magnitudines & effigiaturas proportionem (quam alii picturæ solacis crebrò deformant, dum arbores & frutices aequè magnas ac herbulas pingunt) delineantur & exsculpuntur, datur opera in nostra appendice & Synopsi, ne quemquam huius lectionis poeniteat: Quin eum pudeat potius poenituisse, nec vidisse domi & vno intuitu, sibi nusquam visa aut lecta, quae multis mensibus aut annis pauci vix videre potuerunt. ¶ Et quia plantarum duplex est cognitio, altera nempe de facie exterior, altera virium, quasiq. interior: illam huic anteuertere oportere monet Philosophi opera, imò ipsa Natura. Neque enim potest quis vllam certā cognitionem sibi arrogare eorum simplicium quae nunquam aspexit. Proinde nos primū cuiusque nomenclaturam, ut quae non raro ipsam rem aptè notat, è Graecis praesertim, enucleare conati sumus: obiter Regionem, & in ea seorsim natales, illam Geographiam, hanc Corographiam vocant, praesertim quam quisquam autor antè hac designamus: ut quasuis plantas, quò loci, quando & à quo ipsi nascisci, vel amicos rogare mittendas, ubicūq. tandē nostri orbis, vel Indiarū illae orirentur, scire possemus. Descriptiones autem inter congeneres & similes, dissimilitudinis, collationis, & similitudinis ope, breuioresemper, emendatiores plerumque & faciliores aptauimus, non tam antiquorum historia, quam iterata inspectioni & ex viuis ipsis plantis expansioni, quam penes ius est & norma recte & verè describendi. Sed vires parcius & consultò eatenus attigimus, quantum vel ad cognoscendum, vel ad probandum quampiam vnā plantam satis videbatur, Aristotelem nempe in alio, & Theophr. in simili instituto, imitati. Nam recentiores quidam, qui Cōmentatoris nomine turgent, potius videntur suū fastum, quam plantas viamve eas noscendi describere. Nec ex locis nataliisve seriem historiarum inire, ut doctissimus & candidissimus scriptor Dodonaeus cepit, sinunt plantae plurimae, quae tum aridis, tum humentibus & riguis erumpunt, ut Cardamine in vinetis, vijs, & riguis: Lapatium utrunque, utrobique, aut ubique.

NOMI-
nis occasio

Institutum

Ordo vni-
uersalis.

Iconum e-
modulatae
proportio-
nes.

Methodus
perticularis

Etyma.
Natales

dam in montibus pariter & conuallibus, ut Eryngia, Calamentum, Polium, & alia quamplurima. Et quod in primis obseruatu dignum, quae in ingis montium regionum calidioris proueniunt, eadem in planis, syluosis vel depressis regionum Septentrionalium exeunt. Graecorum uero autorum extant potius Indices Alphabetici, quam simplicium Methodi, praeterquam opus Dioscoridi & fragmenta Crataeae, ex quibus illi uires & uerba mera exscripsisse uidentur: utinam notas non neglexissent: aut eo pudore fuisset Plinius, quod diuinus Senex, qui se parum in Stirpium cognitione profecisse, professus est: aut Dioscoridem diligentius legisset, cuius nusquam meminit. Dioscoridea tamen methodus, optima quidem illa, illis qui iamdiu nouerunt plantas: uerum ad cognitionem compendiosam, ΔΙ ΕΥΤΟΛΙΩΣ inspectione ue, quam tantoperè laudat Dioscoridus, comparandam, minus est accommodata. Diuersis quippe libris eiusdem speciei & similitudinis plantas distrahit, quas alioqui uno intuitu ferè discas: ueluti Cucumerem syluestrem à satino, Colocynthides, siue Cucurbitulas, ab esculentis Cucurbitis, Thapsiam à ferulaceis, Crocum à Colchico, Scammonium & Soldonellā, à volubilibus, Sisymbrium à Mentha, Hieracia à Chondrillis, & quamplurima passim: Tametsi alicubi uolens à sese descruuit, sequutus, quam nos hic adumbramus, Methodum, ut in Portulacis, Semperuuiis & aliis. Quamobrem accuratorem expensionem, & aduersus uita hostes morbos munitiorem τῶν οὐρανίων seorsim aggressi sumus, ne patilogia Aristoteli inuisa, uiam docendi commodiorem interciperemus: quam non secus atque hanc, partē, presius, & ex minutiarū rerumque particularium obseruatione, ac perpensione abstrusarum uirium tertiae & quarta qualitatē, ad Philosophicam normam exigemus: Sed paucioribus, aptioribus, nec iteratis uerbis, ut solent isti Scandici nuperi. Quinetiam aperiemus laternam, unde ista noctuae aut Scarabei νεφεροφάγοι, lucem mirificam patefacta Medicina polliciti, tenebricosa fuliginis carbonariae & stercorariam Iatricem, quasi Telephum pannosum apud Tragicos, in Reipublica literaria Scenam inuenerunt. Qui si quā se iactant Christianos, tamen essent humani, neququam uellent calitus sibi patefacta ista arcana, tamdiu nos calare, quae ipse Genius Raphaël, qui cum familiarius illi loquitur, praecipit ultrò referenda: Nam, inquit, Regum secreta tacere Dei autem pandere honorificū. Aut si isthac docere nolunt, quur nos popularesque suos tam diu vexant, fortè morituros horum uel ignoratione, uel desiderio? Nam profectò adhuc conqueruntur Elephantiaci & Leprosi, quos isti Aureoli libelli coniecerant in latitiam stultissimam, de duodecim Leprosis à magistro curatis. Quid si ἰατρονομία hic Asclepiadium opprobrium & terror, quamplurimos, ut faceret nostras Gordonus de Galeno dicebat, curasse fertur, quorum nullus euasit? Ferendi tamen eruscatores isti, ubi nullius incommodo, & doctiorum risu, de religione, caelo, & Meteoris balbutientes, p̄ potē delirant: At ubi impudentius antiquitati, herbariaeque particulari cognitioni conuiciantur, nec tamen rerum nos quicquam docent, uti nos hic eos, sed potius fumos & perniciosissima Pharmaca agris pinsunt & uendunt, ipsi scutica, belluli isti Aureoli spongia, egent. Sanè ita mihi habeam Apollinem secundum, ni malim unam Mithridati antidotum, qualem etiam Londini superiore anno, simplicium exquisitiore delectu, summa fide & sedulitate egregii Pharmacopœi Hugonis Morgani paratam, certissima uis, penè dixerim Venetis & Florentinis efficacitate praesentioris, non semel aduersus luem pestiferam aliosque affectus grauissimos experti sumus, factumque periculum audimus ab excellentissimis huius regni Medicis, quam istorū Ciniſſonū quintas ineptias, caelos & Cherubos flāmeos. Ut Deus Optimus maximus optimè faciat in clytō Maligno totius integritatis & literatae Gallica nobilitatis Phoenici, qui primò alterū nostrū ferè hac insania persuasum, è natura sinu de proptis lectissimis rationib⁹ auertit, comodioreque & incūdiore de metallis, arcanaque Philosophia, sapere docuit. Quare si sapiūt, imò ut sapiant nostris periculis tyrones, monemus & rogamus, ut rei herbariae totius Medicatricis certissimae, utilissimae, incūdisimae, etiā minima quaeque, explorent, persuasumque habeāt, in istis Dei diuinitus nihil uispiam esse despicabile aut indignū homine Philosopho, cui uni haec ille cōdidit, uoluitque, ut est in sacra pagina, nos sanari herbis, non uerbis, ne Sapientiae suae opera irrita forent: ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς ζῴοις, ait Philosophus, ἐβеси τι θαυμαστόν. Nec putent tritico, uino, lacte & melle, olusculo, aut herbulis etiam contemptissimis, non posse corpora aequè sanari atque ali: Né ue Aristippos quosdam sericatos, undulatos, auri & aurae popularis, quam penitioris eruditionis siticulosos, audiant, quos pudet haec serò doceri, & discere serò, arduique laboris, tadet. Vosque praecipuos clarissimi, impendit oramus, ut multorum annorum, regionum & uirorum doctissimorum aduersaria haec, non secus ac peregrini aut hostes expendatis, foueatis autem concinnatis, & augetis ut parētes: nosque sicubi nolentes lapsi sumus (imò quia sapē) benignè moneatis. Nec enim laudem ueniamur, duntaxat culpam uel inuidiam deprecamur: uester caterò amor, beneque sibi animi nostri consciū, quos multi anni, multa peregrinatio, studia omniumque rerum arctissima necessitudo, amicitia deuinxit, nobis abundè premium & precium sunt futuri. Londini pridie diuini Natalitii. 1570.

Secunda
peris pars.

PETRI PENÆ ET MATHIÆ DE LOBEL
STIRPIVM ADVERSA.

R I A N O V A.

Graminis omne Genus.

ΓΡΩΣΤΙΕ QVASI AGRESTIS DICERETVR planta nec fatiua aut serenda Græcis scitè nuncupata fuit : vtpote quæ ruri vbique sponte quouis anni cardine , cœlo, solo & sidere luxuriet : eius namque perennis prouentus feracitatis restibilis , nec minus immensæ vtilitatis quantum toto orbe extat terrarum, virore ornat amœno, & veluti gradatim sese propagando amicit decore, vnde Latinis Gramen deflexum putatur. Triticeo generi, vt cognata, & similis, sic perinde varia & nobilitate proxima. Quin differentia magis con spicua

è radice, spicata coma, folio & flore sunt ducenda: quas etiam cunctas partes & differentias (quia varias tritici species æmulantur, de que mutua inter se collatione facilius discernuntur & discuntur) aptius fore duximus nominibus & notis quamque suis, vel minimas quasque prosequi, quas natura pecori quidem vescendas, sed homini vni non modo vtendas, adeoque prius cognoscendas, peperisset. Nullum enim vel despiciatissimum illius operum, nostra, id est, mortalium Philosophantium indignum cognitione & admiratione ducendum, summus Philosophus in libro, De partibus animalium, luculenter docuit, eiusque alumnus Theophrastus in Plantarum historijs.

Vulgatius pratense { Maius,
Minus,
Minimum,
Rabinum vel Ravisum Montanum,
folijs vetonica Garyophyllate.

Caninum, { Longius radicum,
Bulbosum, nodosum, } Officinarum.

GRAMEN. { Harundinaceum scabrum, equi nex Babylonium aut Cilicium.
Harundinaceum laue, & pilosum nemorum, Ischemum, fortè Plinij.
Harundinaceum striatum album.
Harundinaceum Marinum.
Ischemon vulgare.
Parnasi hederaceo, aut Chelidony folio, &
Plinij Aizoi effigie gramina suis locis.
Manna esculentum.

GRAMEN PRATENSE MAIUS VVLGATIVS.

EST igitur quàm quod notissimum gramen pratense dictum, vulgo notum, & Fœnum quâdo aruit vocatum, exilioribus radicum cirris seu pullis capillamētis, & creberrimis cespitem summum sugens, humumque perreptans & tegens, densissimo & numerofo foliorum triticeorum stipatu: culmos pedem & cubitum altos surrigens, tenues geniculatos, læues: lanosa, sparsa & magis harundinem Vallatoriam imitante spica fastigiatum. Eius semine in horreis è spicis excusso & collecto vtimur complures Medici ad obstructions viscerum, calculum, potu, admotuque ad discusionem pertinacium tumorum, & flatuum, tametsi officinis vsu ignoto.

FOENVM.

Gramen vulgo notum, Trag. Epitomes Folio. 207.

A.

MI.

STIRPVM aduersaria noua.

MINVS.

Istud idem quod fundit Montanus, vel decliuus incultus, exuctus & aridior ager, vt pabulo gratius & vtilius velleri, sic multò delicatius, minus, & semine efficacius est.

MINIMUM.

VARIETAS.

Aliud etiam in fabuletis squallidis, & vinetis glareosis Norbonæ sæpius vifitur, omnium minimum: perpusilla radice, capillacea, alba, calamulis etiã capillamentis similibus, eleganti purpura lucëtibus, gramini Ischæmo vocato non diuerfis, sed spica mollicella, latiore, sericea, speciosa.

RABINVM vel RAVISVM montanum, folijs vetonica garyophyllata.

Saginæ & lactis vbertati omnium laudatissimum: Montium accolæ opiliones Sabaudi & Heluetij Rabis vel Rabinũ vocãt, quasi præstantius & præcipuum gramen dicas, (vt quasi Robus in Triticeo genere) Folijs est crassioribus, carnosioribus, breuioribus ad Tunicẽ vetonicam propiũs accedëtibus, Mõtofis vdis Angliæ & Heluetiẽ familiare.

GRAMEN CANARIVM, Medicatum Officinarum.

} Germanis,	gras.	} Italis	Gramigna.
	Anglis,		quych gras.

Extat figura. folio 345. apud Dodoneum apud Mathiolum 999.

ET istud perquam cognitum, sed in aruis & satis, non pratis, vt plurimum, frugibũsq; haud parum incommodũ: eoque sementem facturi rastris Septembri, etiamq; primo Vere, manibus runcandum præcipiunt coloni. Prolixioribus, crassioribũsq; radicibus implexis, candidis, gustanti dulcioribus, geniculatis, longè latèque subtus tellurem serpit: minus numerosam sobolem promit foliorum triticeorum & harundinaceis minorum, egeniculatis calamulis, rigidioribus, crassioribus & longioribus, vti & folia, quàm pratensis: flore item spicato, minus tamen lanuginoso, asperiore semine, totãq; planta magis vesca dulcis & frumentacea, vsibũsq; Medicis receptissima, præsertim radix, quæ referat viscerum farctus & renum, citra calefactionem, lumbricõsq; huius stillatitia interimit, nempe pabulo humorum putridorum fraudatos.

GRAMEN BVLBOSVM, NODOSVM.

Rarius aliquantò istud, minũsq; plerisq; Europæ regionibus vsu cognitum: Lemmano autem Lausanæ finitimis aruis & segetibus plurimum. Frequëtissimum etiam Sabaudia & Angliæ, vbi idem efficacissimum experiuntur Medici eruditissimi quidam, Londinenses præsertim. Cuncta prorsum ei canino gramini similia sunt, si huic glandulas teretes, rotundas, gustu dulces, radicis anfractibus hærentes, demas, aut illi addas.

CALAMA

STIRPVM aduersaria noua. 3

CALAMAGROSTIS vel HARUNDINACEVM
forte BABYLONIVM.

PRATIS vdis, sed strigosis, macilentis & sabulosis neglectis familiare graminis genus istud, quod apprimè Babylonio respondet, ac quã Caninũ gramen altero tanto maius est, calamis & folijs rigidioribus, scabris, quibus ad harundinẽ valatoriam non parũ accedit, nec pabulo cedit, nisi multum esuriant & penuria melioris admodum laborèt veterina, nec eo greges vescũtur, quippe, quibus non modo ingratiſſimum (*aigre & Saur*, seu acidum, Rura vernaculè dicunt) verum etiam maciem, sitim & tabem conciliare creditur, linguam & œsophagum vulnerat & arctat, sanguinem in ventriculum elicit, vnde tumefactio, inflammatio & mors plerumq;. Quod si Babylone fuit enatum, vbi id maleficij pernicie adferre proditur, siccius & rigidius, grex verò imbecilior & aluo duriore, minus mirum illius esu iumenta illic enectum iri. Sic enim videas interdum iumètorum labra & fauces cruore manantia & fauciata, quæ cum reliquo stramine per fenicecia, huius aut cõsimilia harundinacea folia esitarint: mediæ itaque inter harundinem & gramen est naturæ, figuræ, Radice geniculata, alba, promissiore & longo reptatu vagata, compressiore tamè & crassiore, Canario gramine simili, sed valatorium equante. Spicata, Panici aut Sorgi comosa lanugine.

GRAMEN HIRSVTVM NEMOROSVM,

Ischamum videtur Plinianum.

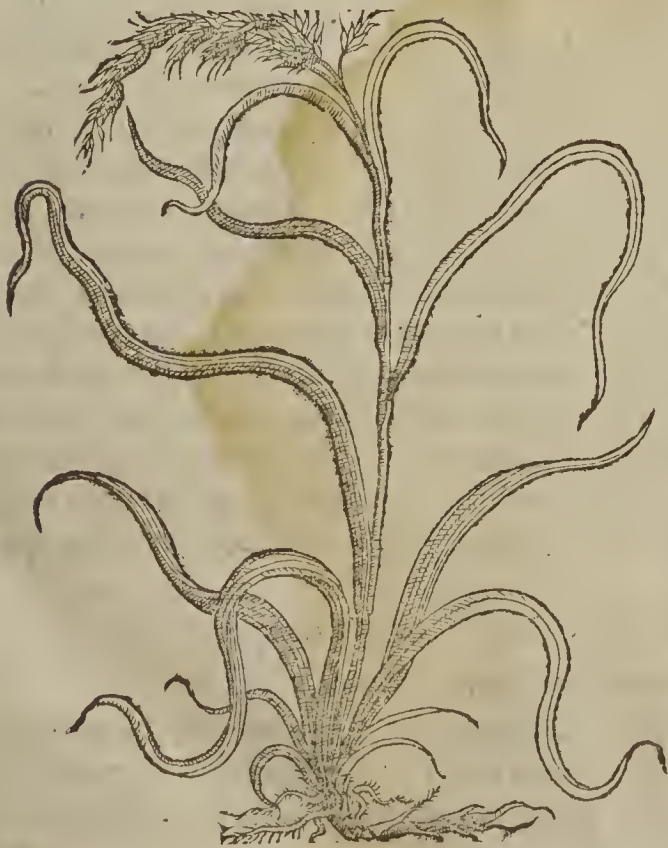
MONTOSIS & opacis syluis Pedemontium & Lugdunensis Gallie lubens prouenit, duplo quàm Caninum maioribus folijs, mollioribus, & deorsum reflexis milij, pilis & setacea lanugine multum hirtis, pallentibus. In sesquicubitali calamo geniculato, floribus canini graminis, similibus, maioribus, albidioribus, sed radice exilibus fibris & capillamentis barbata, pratensis graminis. Iunio & Augusto, nec nisi nemorosis floret.

HOLOSTIVM quidam docti amici, sed imbecilla coniectura, augurabantur. Longè verius coniecturi si *ἰσχίμου* Plinianum dixissent: è terra quippe aut in terram serpit milio similis, foliis asperis & lanuginosis, in nares farcitur. At recentiores aliud gramen subdendum docuère *ἰσχίμου*, de quo mox.

HOLOSTIVM.

*Ischamum, Pl.
 libr. 25. cap. 8.*

GRAMEN SVLCATVM vel STRIATVM album.

COLITVR istud in Belgio & Anglia, syluosis autem, montosisq; Sabaudie & Gallie Allobrogæ spontè nascitur, milij potius folijs, sed vt cannæ Valatorie rigidis, mucronatis: lógitudinem mediã glaucam, complures candidæ venæ vel lineæ argentæ insigniunt: culmos & Panici syluestris vel canini erigit. Radix pusilla, fibrosa, albida, pratensis graminis.

A.ij.

GR.

4 *STIRP IVM aduersaria noua.*GR. *MARINVM HARVNDINACEVM maximum.*

NORBONÆ littoreis vadis quæ undæ æstusq; æquoris illiduntur, præsertim ad Aquas Marianas & Peraus, proximè piscatorum attegias; gramen istud etiam harundinis æmulum, & vtriusque particeps naturæ, plurimum reperitur: verum luculentioris magnitudinis, & radicibus quidem ternas quaternasue vlnas prolixis, digitum crassis multis flexilibus subter sabuleta, vbi Eringiû, reptantibus: geniculatis, cãdidis, gustu & figura prorsum Canini graminis, sed paucioribus anexis fibrillis. Calami verò & stipulæ geniculis & folijs superiori similibus donantur; Sed procerioribus & commosis lanosisq; inter harundinem & caninum gramen; floribus in auras, ineunte hyeme, euolantibus.

ISCHÆMON vulgare.

CRVS Galli, DACTYLON PLINIO,

& Aculeatum; an Scirpus Tragi?

Sanguinella & Capriola Italis.

Inter Icones.
Trag fol. 209.

Leoniceno pes
Corni siue coronopus

VINETA Galloprovinciæ & Norbonæ isto scatent nonnullis æstatibus; exiguum est gramen, florum tamen elegantia, & viticulorum cognitu dignum. Sunt namq; purpureo nitido hianthino lucidi calamuli, geniculati, surrecti, singuli, in quinas senasue exiles florum spicatas caudicellas, vel pannosas propagines, cyperidis modo, digitatim sparsi; aut potius graminis Mannæ vocati; Radice & folijs graminis pratensis minimi, sapore subdulci, sed astringente, & exsiccante; vndè potuit coniectura arripi Ischæmi Pliniani, à quibusdam non parum eruditis Medicis, vt Rondelletio & Assatio præcepto-ribus exercitatissimis.

PARNASIVM hederaceum.

Gramina Plin.
Aizoi effigie.
Dactylon.

PARNASIVM verò Dioscoridi memoratum gramen, & sic dictum magis vti videtur, propter passionem salubrem & opimam, quam propter similitudinis comparisonem, quia facie longè alia (folio nempè hederaceo & flore albo est) proximè chelidonium minorem & Cochleaream, cognitionis facilioris, & nostri instituti causa, relegamus. Alioquì possit quis ex vulgi vsu Burgundiacum fenum dictum, Cytisum, aliaq; loti & trifolij genera pabulo laudatissima, gramina vocare; & huc aduocare; eadem prorsus ratione, & consuetudine plebeia: quæ ansam dedisse etiam Plinio videtur enumerandi quædam AIZOI VRENTIS effigie gramina, quorum alterum medeatur Paronychiis vnguium, & carniū excreffentiis in digitis, eoq; DACTYLON vocetur.

Alterum verò in parietinis & tegulis nascens, cui etiam caustica vis, & sistendo vlceribus quæ serpunt apta. Quæ vtramque Illecebram, siue Aizoi quartam speciem, ita representant, vt nulli paulum versato, non liquidò constet, eandem plantam propter margines viarum aridiores, atque in parietinis spontè nascentem, designatam à Plinio.

Apud Mathiol. fol. 1001.

Qui an Dioscorideū Cilicium gramen non descriptū, nisi quod boues inflamat intellexerit, coniectari licet; asserere non item nostri est instituti: Id autem interfuit illius magni Senæsis apud Dioscoridem, in quem tamen, operâ sui similis, & adeò ieiuna ad plantas noscitas & discernendas est; vt nisi, quia veluti quispiam putidus pedotriba, Pliniana loca inconditè & inscitè aceruat; satius duxissemus de Graminis & Tritici vaga & varia historia quempiam Auernum aratorem, quam istum commentatorem consuluisse. Ne nihil tamen egisse videatur hoc capite, ad Leonicensem & Ruellium à se repræhensos nos amandat; & gramine Parnasio nouo (vt sunt pleraque omnia Cortusiana) nos donat; nec tantillum descriptionis dat: Et cum Ischæmum, seu vulgatam sanguinariam, cum gramine Mannæ eadem asseuerat, non parum dubios animi relinquit istos anxios herbarum exploratores amicos nostros, qui putarant potius esse congenerem quam eandem: nulli enim cibo cedit illa.

GRAMEN MANNÆ esculentum,

Germanis Himmels deau & Hymmels dau.

Pictura elegans
in Mathi. 1000.

NON aliundè quam hinc auspicari frugum historiam quisquam potuit, commodiore notione & naturæ imitatione, cuius mirificus ordo & scita varietas, à gramine ad Triticum & harundinacea per cognationes & gentilitates gradum fecit, intermedia & pro-

STIRPVM aduersaria noua. 5

promiscuæ naturæ; cuiusmodi est graminis Cerealis huius, *Himmels deau*, à Septentrio-
nalibus dicta planta, id est, *CÆLESTE MANNA*, seu Ros. Est hæc sanè adeo similis
Ischæmo vulgari, vt cultu duntaxat distare videantur: habitior quippè tantum tota, ra-
dice fibrosiore, latioribus folijs, & calamis minus rubellis, plures spicatos itilos geren-
tibus; semine in glumis magis conspicuo, exiguo tamen albido & compresso orizæ gu-
stu. In pultibus, iusculisque pinguibus incoctum, non dispari gratia esitant Germani
Alpini, qui semen istud Manna cælicum vocant, ferunt & colunt.

TRITICI GENERA.

TRITICVM, *sive* } } *SECALE & varietas.* } *Vernum,*
Robus, Robur, vel Rubens. } } } *Autumnale.*
Siligo.

Trimestre sive Setanium, seu Pentamium, id est, quinque mensium.

HORDEVM, & va- } } *Autumnale,*
rietas. } } } *Vernum,*
 } } } *Nudum,*
 } } } *Spontaneum spurium.*

ZEA.

Zea Spelta, sive
Typha.
Zea Theophr. præstantior & mutica.
Zeopyrum.
Zea Ohyra, seu Arinca medie bonitatis,
Zea Briza, valdè degener, & ultima nota, pecori potius quam homini pabulo.

AVENA, } } *Satiua,*
 } } } *Sterilis, Bromos,*
 } } } *Nuda.*

TRITICVM.

TRITICVM nobilissima & mortalium forti utilissima, vt qua animan-
tium princeps homo, vitâ trahit, TRITICVM est: sic vti videtur latinè
dictum, quia molis teratur, Græcæ autem *τρίτος* ab acutie, aut simili-
tudine cum fructuum nonnullorum gygartis, nucleis & granis, quæ
τρίτῃ dicerentur. *Σίλος* autem quasi cibus dictus, quæ tamen vox vni-
uerso cerealium generi congruit. Sic etiam Frumentum à fruendo di-
xère prisca, qui Triticum in quamplurimas differentias distraxerunt; cognomines re-
gionibus suis & exoticis, vndè illud aduectum fuisset, solo, cælo, fatu, cultu & indu-
stria varium, cæteroquin specie, & natura re apse vnum.

Est namque annuâ planta canini graminis folijs, sed pratensis radice, multo notissi-
ma; spicis seminum feracissimis; cuius etiamnum coloni binas vel ternas agnoscunt dif-
ferentias, à coloris, alijsque bonitatis notis quæsitæ: quæ Varroni & Columellæ ROBO
aut saltem SILIGINI, & Setanio respondeant. Primæ dotis & præstantissimum Eu-
ropæis, hodiè pistorum suffragio notum, & in panificia receptum; videtur illud quod è
quibusdam Ciliciæ atque Corsicæ mercatis, Lucam & Genuam venum asportatum me-
minimus: Non ita tumidum, sed solidum, flauum, grauè & siccius mansuque minimum
muscidum, sed friabile & nitidum, è solo letiore & pingui minime vliginoso, sed flatu-
bus & solibus siccoribus obuerso, cuiusmodi etiam quibusdam Hispaniæ Beticæ, &
Norbonæ aruis enatum vidimus. Istud mirum, ni Varronis & Columellæ sit primæ com-
mendationis ROBUS. Nec enim prisca sedulitatem in colenda annona neglectui
habuisse, tam excellentis frumenti sementem, & propagationem fas est credere: tantò
minus nostræ ætatis auidam, ad gulæ cupedias comminiscendas satagentiam huius adeò
parabili cibi vsum, fructum non repetituram putandum, etiam si in vltimos orbis re-
cessus (vndè multò minoris momenti, quamplurima accersit grana & aromata) antiquis
abrepta fuisset: Sed hæc mutatio cum est frugibus & fructibus quæ vescendo sunt, valdè

ROBUS.

SILIGO.

Triticum.

Effigies apud
Math. 391.ROBVS &
Siligo differunt.

consueta (vt pomis, pyris, peponibus & melonibus) tum maximè triticeo generi: cuius semen & idem fructus triticum istud cum sit, speciem quidem seruat, sed qualitates saporis, odoris, coloris, aliásque affectiones asciscit, aut exuit: prout fuerit ager, imber, succus, flatus, cultus, sol. Itaque ROBVR, ROBVS, vel RVBEVS non suo solo satus abit in SILIGINEM, id est, TRITICVM, deterius pondere, colore, etiamque polli- nis robore. Eiusmodi est in vniuersa fermè Gallia, Germania, Belgia, Anglia & Septen- trione: quod tamen optimum quidem illud, sed quasi proles nonnihil degener illius præstantissimū habendum. Istud tamen nostras feracius & vberius, illud pauciores cul- mos, minusque grauidas femine spicas segete fert: ac facilè videre est, quam non omnis omnia tellus ferat similia: Etenim Scotiæ agri nonnulli glareosi triticum annum spa- tium, vel menses tredecim, propter hyemis sæuitiam, fotum & educatum edunt, ex quo panis longè excellentissimus pinfitur. At illud cuius Ostlandi, seu eorum vicini Septen- trionales Orientales, Antuerpiam, maximam quotannis vim & comeatum, venum na- uibus important, minus lautum atque cādīdum constat panem: tametsi penè sub iisdem celi segmentis vtrunque enatum sit: sed istud vliginoso & depresso aruo. Illud autem subactiore, glareoso, decliuore, & magis perflato: cuiusmodi quod ex solo Hyspanico squallido vidimus aduectum in Belgio pellucidum, Rubellum, rutilum, sed adeo durum, vt quia vix molis frangi posset à Flandris mercatoribus sperneretur. Quapropter id dun- taxat fuerit discriminis inter ROBVM & SILIGINEM, quod hæc minus excocta succoque blenoso & crasso, ROBVS verò elaboratiore tenuiore & magis grato ado- leuit.

EST ANIVM Gr. TRIMESTRVM.

Flandris, Sommer teruen. Gallis, Bled de Mars.

TREMES.

ITIDEM ab vtroque horum non specie, sed imbecilliore quadamtenus constitutione, TRIMESTRVM triticum, quod SETANIVM Græci vocant, differt: Eius quippè solutior crassis & corporatura, celerius germine & culmo proficit, subque equinoctium Vernum satum, ante Autumnale cum diutissimè cunctatur, spicam maturat: Nec quia neutiquam perferre hyemis rigores potis sit, satio in vernum teporem differtur, vt au- tumant: Sed quod amissa tempestiua Autumni sementis occasione, propter vel imbres aliaue incommoda, huius serotina satio subsidium venit agricolis. Huius in Galliæ Nor- bonensis montosis satio multa, vbi TREMES quasi TREMESTRE vocatur. Franci verò MARTIVM dicunt, à mense cognomine, quo seritur. Septentrionales Sommer teruen, hoc est, æstium triticum, nuncupant. maturat enim æstate ineunte Meridiona- libus, idèo Trimestre vocatū. Septentrionalibus verò exeunte, idcirco PENTAMI- NVM seu quinque mensium potest dici: non perindè tamen aut delectat, aut reficit huius esus, minusque vberè prouenit. Fœlicius longè exiturum, & vberius si eodem quo reliqua duo genera tempore aruo mandaretur: Nam quodlibet triticum vbiuis gētium, & quolibet anni vertentis momento satum, germinabit & proueniet, & adolescet mo- dō superuentu frigoris, aut ardoris non enecetur.

SECALE.

{ Gal. Seigle. }
{ Germ. Rogge. }
{ Anglis. Rye. }

Figura apud
Math. fol. 462.

NOTIVS & vsitatus quam gratius plebeculæ frumentum istud, quo inuitæ fruun- tur, faménque arcent multæ Europæ regiones, atque quantum à Siligine vincitur bonitate, tantum accedit grani similitudine, magnitudine, nuditate: nigrius tamen & longius & angustius istud. Inter glumas è spicis, per maturitatem pendulis aristæ hor- rent, cuiusmodi siliginis: non perindè vt hordei rigidæ, scabræ, pungentes in culmis se- nis septenisque siligineis multo procerioribus, sed gracilioribus tenerioribus, & inter- nodia terna aut quina habentibus. Radice item triticeæ non dissimili: E satione faciunt differre coloni.

Serunt

STIRP IV M aduersaria noua.

7

Serunt quippe utroque equinoctio, & AVTVMNAL E quidem istud robustius, maius & habitius dicunt; VERNVM vere seu Martio satum, minore stipula culmo, spica, grano, & ad alendum efficaciat. Vtriusque alioquin pollen & farina panificio & Byeris, seu Zythis apud Belgas, Antuerpianos pistorum, & ciues Siliginis anonam & com meatum supplet, nullum enim granum propter solum sabulosum & macilentum (quale amat) ibi frequentius crescit aut panificio cedit. ex quo tamen multa & sedula subactione, & pedum proculcatione, masam, panesque non adeo ingratos stomacho pinunt; Aluo tamen arctiori, non incommodus acerosus hic panis, & medicamentis etiam opportunus. Si quidem laxioribus cerebri meatibus & continuis defluxionibus est praesidio, panis vel pollen ex aceto & oleo rosaceis, & nuce moschata vna subactis. Huius paleae & corticum arantiorum decoctum muliercularum frequenti experimento flauum, & nitidum efficit capillitium.

varie- } Vernu
tas. } Autum
nale.

HORDEVM.

SVMMA duo fuisse videntur apud Antiquos Segetis fastigia } Siligo & } quorum
Sillud, de quo iam dictum fuit, quia rufum rutilumue esset } Hordeum. }
ωυρρον siue ωυρον vocarunt, isti cui multa opera essent secernendae glumae, χρυρον, quasi secretum aut separatum nomen fecere. Notissima illa quidem ac praeter ceteris omnibus cerealibus utilissima, & quarum caetera sint quasi abortus, aut illarum degeneres foetus, naturaeque mixtae ex siligine & hordeo: Quin hordeum ipsum nonnullis visum Siligo spuria. Haec enim maximas subit mutationes, non specificas, sed accidentarias, seu aduentitias, nempe magnitudinis, coloris, saporis, aristis, glumis & alijs affectionibus. Eapropter disculsa illorum vaga, & magnopere confusa recensione, mox hic non minus perplexam Zearum, Auenarum, affiniumque segetum, quae vitia, & praeruaricationes illorum vocantur, excutiemus historiam paucis & perspicuis.

Effig. Math.
395.

Vniuersae Europae, & multo vsui notissimum hordeum, χρυρον dixerunt Graeci. Septentrionales & Germani, *Geersten*: Angli, *Barly*: Orge, *Gally*: cuius magna etiam varietas, magnitudine, colore, spica, gluma, versu, satiatione, prouentu & vsu. Nam culmis procerioribus e grano pleniore, maiore coloreque rubello prouenit. Sed insignior differentia est in glabritie, nuditateue grani. Si quidem oritur hordeum, aut folicello pertinaci adhaesu granum sepiente, aut leuiore gluma & exutu facili, cuiusmodi est illud genus, quod nudum vocatur vulgo. Notissimum nostras, quod a semetis occasione
uiditur. Quippe illud pinguiori veruato, vel restibili In } AVTVMNAL E } di-
& VERNVM. } le, Vernum.

mandant, eoque corpulentius, maiusque stipula & spica euadit. Vernum vero, ut minore perficitur spatio, sic minus granum, minusque alens e graciliore tum stipula, tum spica promit: proportione quadam cum siligine trimestri. Alimentis & medicatis cibis plurima commendatio: deglubitum maxima vi venum fertur hodie e Germania superiore in Belgicam, Angliamque Septentrionales plagas, nudatum glumis & acere, quod M V N D A T V M vocant. Reliquae Galliae officinae, ligneo pistillo affusa feruida pauca mortarioque inditum hordeum leniter tundendo tunicis palleaceis exuit, mundumque vocitat ad Ptyfanam, sorbitiunculas, aliasque pulticulas, agris non parum accommodas factitandas. Est istud mansu suavius, albidum, pellucidum, & transparens, minusque utrunque quam triticum viscidum, minusque vel calidum, vel pingue. Eoque pleureticis & Hepaticis multo utilius. Nam potionibus diurnis diurnisque temetis, Cuiusmodi Galliae quaedam pars inferior aut Germania, Ruscia, Flandria Anglia, Hybernia, Moscouia Nortuegia, & Suetia potat, caeteraque gentes ad Septentrionem, non exuitur: sed triduum integris granis maceratur ad
M A V T H confectioem. Ut in Byera, Zytho, Curmi & caeteris temetis latius dicturi sumus.

HORDEVM
Mundatum.

M A V T H.

HORDEVM SPONTANEVM SPVRIVM.

IN Belgij, Angliae, & Franciae aggeribus, manibus dirutis & parietinis colligunt, ludibundi pueri in manipulos segetem hanc, qua vapulat mutuo, atque verrunt quasi scopis asseres, Mulierculae etiam hac non secus atque secalis & maioris Hordei. Vulgo SOVCRION SOVCRION quod flauius est stipula & spica, lixiuio maceratis crinem flauum efficiunt; fibrosa, pusilla hordei radice, pluribus in imo folijs gramineis, cubitum altae plures stipulae assurgunt,
A. iij. spica

spica ariftisque fastigiata hordei prorsum; sed molliusculæ, minores & grano cassæ, uti auena notha aut Ægylops; ad cuius cognominem morbum Ægyloperum dictum valere scimus: Sed longè magis straminis cineres ad ædemata podagrica.

ZEARVM HISTORIA.

SPELTHA. VALDE quam vagum *Zeas* vel *Zea* nomen, & perplexæ notionis fuit; latiusque multò olim patuit quam hodiè, SPELTHA vel SPEAVTRA huius ætatis; quæ id nominis duntaxat vni frumenti generi largitur, aceroso multum glutinoso, leuiore, & ariftis horrido pauci alimenti, non tamen præui succi nec insueti: apud Italos Insubres, Genuenses, Longobardos, Sabaudos, Galloprovinciales, & vascones; qui ferunt propter varietatem grani & agri: nec nisi potioris grani penuria vescuntur. Hæc planè videtur TYPHA CEREALIS vocata, quam Germani *welsche weysen*, & *Romische Terue* dicunt, Peregrinum & Romanum Triticum vel far; quia indidem allatum. Est siquidem tenui calamo, & ut plurimum singulari spica, multis & prælongis hordei non dissimilibus armata ariftis scabris & rigidis, quibus Ægyneta scitè præcipit narium interna vasa punctim lacescenda ad sanguinem in quartanariis eliciendū. Granum autè languidius, & exilius multò, multiplicique scabriore & membraneo pertinacius hærente folliculo arctè inuolutum. Longius à tritici natura recedens, quam *Zea mutica* aut *Olyra*. At

ZEATHEO. THEOPHRASTI & ANTIQVORVM ZEÆ ferè eadem laus & commendatio, atque Siliginis. Quippè tritico simillima, firmissima, copiosissima, è multiplici & alta radice, culmo numerofo & alto fruticat; nec vllis valatur ariftis spica, grano multis folliculis incluso, læuissimo & cunctis animantibus iucundo, læti pinguisque soli alumna, & olim Græciæ solius vernacula; postea regionibus multis expetita & fata. Vndè facilè discas nostratam SPEAVTRAM multum ab hac Theoph. abesse, & tamen congenerem, aut potius degenerem Zeam esse, Quantūque *Zea* à præstantiore siligine, tantūdem hanc à *Zea* melioris notæ defecisse: Sunt enim, & possunt esse mutationes cōplures & familiares inter SILIGINEM, ZEAM & HORDEVM, propter cōmunia seminis & essentiæ principia interiora; atq; foris multiplicem euentum: ut consulti Rusticæ rei norunt. Quapropter cum ex Dioscoride tres sint Zeæ differentiæ, (illi enim est OLYRA è ZEIS) satis liquet, ætatem Theophrastum sequutam, latiore huius nominis significatu usam; & complexam non solum ZEOPYRVM, sed etiam OLYRAM TYPHAM, & BRISAM, præter illam primi meriti Zeam. Idcirco si rem adeò dissipatam & perplexam, quis pressa & facili designatione digerere & perstringere queat, adhuc modum tentandum.

ZEOPYRVM sive TRITICOSPELTHVM.

HORDEVM HVNC proximè locum vindicat Zeopyrum triticum; cui nomen conflatum ex tritico & *Zea*, quia effigie sit inter Zeam & siliginem vel robum, mediæ. Stipula siquidem culmo, spica & ariftis Zeæ est: granum autè simplici gluma & solutu facili amictum: sed longius minusque quam triticum ventriosum & plenum etiam in hortis factum, quale habuimus his duobus annis; Speltæ vulgari colore & cuticula non nihil ad secale accedente, gustu minus quam cōmunis hordei suavi, non tamen ingrato. Utilitas, ut copia, rarior.

ZEATHEOPH.

ZEATHEOPH. ZEATheophrasti omnium secundum siliginem præstantissima; est admodum affinis Siligini, nec nisi perpusilla varietate distans, non tamen eadem prorsus; nam veterina esu siliginis crepant, aut torminibus intereunt, quibus tamen Theophrasti *Zea* iucunda & commoda. Huic mutica nec vallata ariftis spica donata est; glutinis tamen tuniceis occlusa.

OLYRA.

Siligo Tragi, seu far candidum.

{ Ger. *Zimmelforn.*

Trag. ico. 194. DEINCEPS *Olyra* subdenda, quæ *Zea* Herodoto vocatur; panificijsque apta habetur. Hanc Germani, quia pollinis perquam boni & candidi sit, in AMYLVM soluūt, &

STIRP IV M aduersaria noua.

9

& AMMELKORN, id est, Amyleum triticum vocant; putantque nonnulli, propter huius in panificio candorem & suauitatem Siliginem esse priscorum, vel SETANIVM, verum fecus est.

TYPHA, an SPELTHA?

SEQVITVR Typha; cognata & hæc Tritico; sed Theophrasto monente, cæteris multò læuior quam Zea, nec pinguis fæcundique foli, sed soluti & macilentioris seges. Hanc nostrates, vti fermè auenam alternis ferunt annis, non veruactò, sed etiam defesso agro; SPELTAMQVE vocitant: Admodum aceroso, scabro, squallido & arrido grano, minimi ponderis, & eiusdem fermè cum auena indicaturæ apud colonos, quare Olyra deterior, Briza autem melior & læuior videtur.

BRIZA. {Ger. S. Pitters Korn.

ZEARVM vt sic loquamur, deterrima videtur Briza, *Βεζελυ* enim est onerare, ag- *Dodo. 313.*
grauare, & quasi veterno sopire: Quod huius panis esu euenire testatur Galenus post Muesiteum Medicum. Typhæ culmo & spica simillima, grano folliculis incluso ex fusco rufescente; panem acerosum, atrum, improbum, olidum, perquam ingratum dant. Germani istud *St. Pitters Korn*, & *Eynkorn*, dicunt: nec dubium quin Zea species sit, id est, Spelthæ; tametsi nonnulli inficiantur, qui aristis carere dicunt. Quod superius contigere vniuerso triticeo generi, monuimus; sic etiam quandò degenerant fœtere; saltem Zea vitium esse, eoq; hisce accensendum, per criticos herbarios nobis liceat.

AVENA VESCA & STERILIS.

Βρομος {*Germ. & Daur.* } *Ital. Biana.*
{*Flandr.* } *Anglis. Deces.*

NI SI in hordeum, quod rarius, aut Zeam, quod frequentius fit, descuerit Siligo, *Mathi. 401.*
in vitium illud segetum primum ac minus cæteris malū abit, quæ auena latinis, Græcis autem *βρομος* vocatur: non à fœtore, sed potius quia veterina eâ multa vescantur, vel à fragore, sonituuè quem seges matura minimo tacta flatu, edit. Frugum generi si- *BROMOS.*
quidem colatur accensenda; sin neglecta inculta, aut semine fuerit vidua, tunc *βρομ* s
erit, edendo inepta, & qua de Virgilius *STERILES DOMINANTVR AVENÆ*, *Dodo. 346.*
canit. Proindèque hæcè secreuit Dioscorides, vtque vsu essent diuerso, tametsi genere & figura non diuersa; vtriq; enim vt nomen sic facies & natales eadem. Sed minore, gracilioreq; pedali stipula, apiculisque stamineis delicatioribus, minimè mordacibus, comosa effigie *BROMO STERILI*; semen fermè euanidum, in tuniculis fermè vacuis. Sed *BROMO AVENÆ* è frugi proceriora crassioraq; calamus & setacei apices tunicis prognati; semen plenum fecali simile, sed arctius, longius & acutius; colore interdum pullo, alias nigro, sæpissimè albicante, & admodum per messes caduco. Vniuersæ Galliæ, Germaniæ, Italiæ, equis est laudatissimum pabulum granum. At in Anglia huius locò panes fabaceos plerique omnes dant: Iumenta que auenæ esu minus bellè habere, aut labores ferre persuasi sunt: Tametsi bonā habeant auenam, qua in Wallia, quæ Cambria est occidua Angliæ pars, panes & placentas ex hac exuta glebis nò prorsum respuenda sæpius esitauimus. Pultes illic etiam ex farinæ polline aut flore, cuiusmodi meminimus in Heluetia atque Germaniæ Alfatia: potionibus etiam accommodant integram; vel farinam, decoctis aluum siccantibus & astringentibus.

AVENA NVDA.

NON procul ab amæno Tamesi quæ Londinum præterlapsus est, atque in Cantia Angliæ patent alicubi planities nudata auena cõsita; cuius omnia similia, si granū quod colore ad Speltham, & nudatum hordeum siuè Zeopyrum accedit, exceperis. Mirum quantum, cuniculis hæc seges placeat. Parant ista fruge tabefacta aqua macerando, optimam ceruisiam; nam suauior aliquantò & vescendo gratior hæc est, nequedum valdè frequens.

ÆGI.

STIRP IVM aduersaria noua.

ÆGYLOPS.

PHOENIX, siue Hordeum murinum, & Lolium rubrum.

LOLIVM.

USTILAGO.

MELAMPYRVM an Alopecuros Pli:

PSEVDOMELANTHIVM.

ÆGYLOPS.

Min^o verè Ma
thiolo Ægylops
altera figu: 1206
& prima autem
falso Bromos.

NOMEN obtinuit à morbo perquam difficili curatu, cui medicationem pollicetur Ægylops, affectio notans proximè oculi vtriusuis magnum canthum, cauernulam, vel sinuosum vlcusculum, aut abscessum. Permulta ferunt Ægylopem segetes triticeæ & hordeaceæ agri Norbonensis & Galloprovinciae, æstuosis & glareosis marginibus, qualem Dioscorides docet: herbulam sesquipalmū, binosque palmos altam, foliis triticeis, exilibus, spica exigua, breui, duo plurimum, interdum tria grana gerente, glumis amicta striatis, & aristis singuli grani ex apice, nō spica emergentibus: hordeacea grana, radice triticea pusilla. Hac nulla propior genuinè Ægylopi, cui morbo potius fieri cepto, quam iam longius progresso, non semel periclitati sumus profuisse. Exiccat enim astringendo citra calefactionem multam. Potui cereali etiam addita semina, cerebrum temulentum faciunt.

PHOENIX, Latini hordeum murinum.

Fol. 346. Histo-
ria Dodo.

LOLIVM
Rubrum.

DICTA Phœnix fuisse videtur, quemadmodum Phœnicopteros auis à colore Phœniceo, puniceo, quasi flammeo, eoque vocant Flamment istam auem Norbonenses maritimi, nam cum radices, exiguaque folia & viticulos Tritici vel Ægylopi habeat, spicam obtinuit rubello colore, purpurascēte ex fusco nitentem, alterno situ glumas hærentes habentem, & prorsum lolij similes: vndè nonnulli RUBRVM LOLIVM vocitarunt. Et nisi multum fallimur, est hæc Plinianum HORDEVM MYRINVM, folio hordeaceo breuiore, angustiore: spica lolio similis. Rami digitorum senum radicem circundant: In aruis & tegulis, recens illitis, trita & vino pota præclare menses ciet: quod nobis hætenus incompertum, non enim fuimus ausi experiri, veritè capiti dolorem moueret, aliaque incommoda temulentia faceret, cuiusmodi nouimus Lolium facere solitum: Præsertim apud Prouinciales, Delphinates. Repertu & cognitu hæc facilis, Germaniæ, Angliæ, & Galliæ.

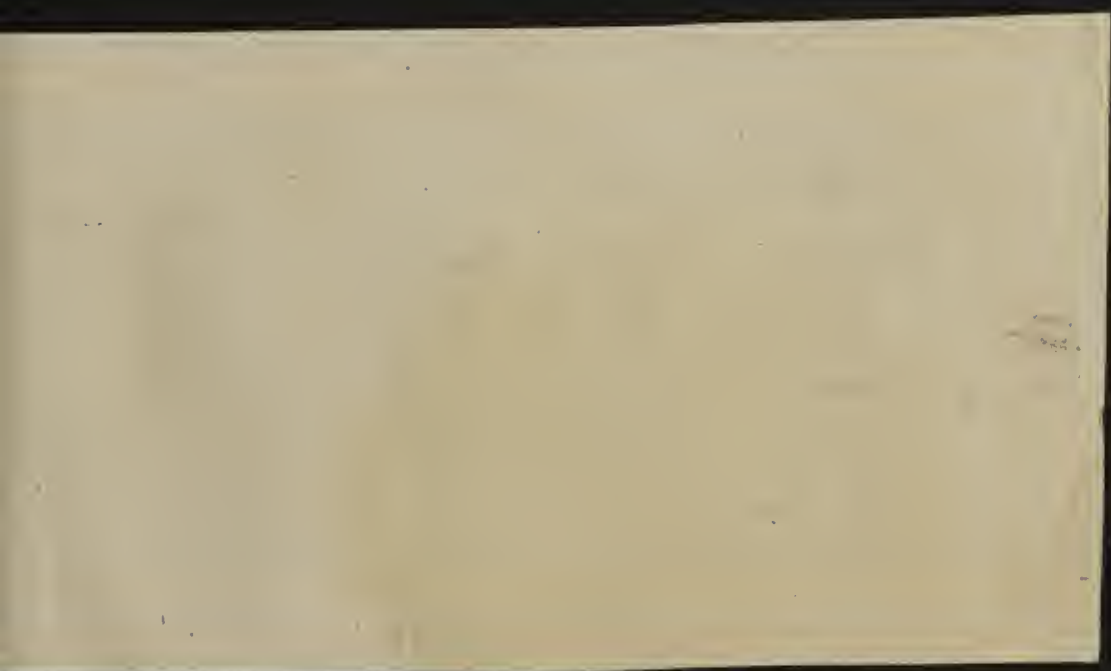
ἄλυσσιν καὶ θύραγος.
Gal. Yuraye.

LOLIVM, & temulentum triticum.

Figur. apud Dod
320.

Aλυσσιν vocarunt Græci vt coiectura fert παρὰ τοῦ ἀλυσσῖναι, quod est efferri & attolli, vel sursum rapi: rapitur quippe in cerebrum lolij vapida nocua aura, atque dementia affinem tenebricosam vertiginem, temulentiamque efficit. Quo quidem maleficio vel infimæ plebeculæ notum, & inuisum plus satis est, præsertim Galloprovinciae, Norbonæ, & passim in reliqua Gallia, vbi yuraye, quasi ebriosa vel inebrians vocatur. Quippe etiam in Nortmania, Belgio, & Anglia, non solum pani mixta farina, sed multo magis Cerealibus potionibus, Ale & Byere addita, & feruefacta, torpore & temulento veterno cerebrum opprimit, & opacat, reliquaque membra torpida reddit. At foris admotum, eiusdem ex axungia depsum cataplasma, eadem pellit incommoda, dolorisque diuturnos artuum & pericranei soluit. Spica similior nulli quam phœnici, vt sitè Dioscorides monet: eoque qui alterutram norit, ambas nouerit. Granum in dura tunica: stipula, radix, & reliqua tritici, vel secalis sunt: eoque ea in opinione, qui ex Theophrasto est Senensis, vt hæc tritici pestis, rursus in triticum redire solita sit: vt verum dicit, ita ineptum & Physices imperitum se prodit; quum de Hippocrate historiam, è Plinio exemplum sexus humani mutati adducit. Quippe neque ad rem facit hic sexus mutatio, & in plantis sexuum distinctio non vera, sed metaphorica & figurata doctis meritò censetur: igitur res vera, ratio improba. Nullus enim non nouit hic defecisse Lolium à tritico, nec in fœminam abiisse, sed in vitium quodpiam, aut aliam segetis speciem: calidius enim & siccius est lolium, reliquo quolibet frumento, improbum

Melampyrum perpusillum luteum.

FVit & hæc species, hic addenda, ut
pote nõ descripta aut depicta fa-
miliaris Galloprovinciæ segetibus.
Dodrantem aut sesquivnciam vix su-
perat: tota facie superiorem præfert,
sed flos illi luteus, & folia altius diui-
sa, Coronopo propiora.

bum alendo, præsertim homini, tritico autem planè contrarium natura. Hoc enim homini salubre, veterinariæ autem nex plerûque. At lolium hisce, vti neque alitibus gal-
linis nocet nihil, illi tamen plurimum: quare specificæ differentiæ sunt, non maris aut
fœminæ, vt blaterabat Commentator. Quinetiam Adanus Leonicerus, Germanus Bo-
tanicus minimè malus.

USTILAGO.

{ Germa. Brandt. { Gal. Brusture.
{ Fland.

NON è deprauatis humi granis, sed ambustis culmorum fastigiis, quæ iam spicari
cœperant, istud vitium oritur, quòd ideo Brandt Germani, & vstilaginem recetio-
res dicunt: Brusture Galli, apud quos, inter filiginem, secale & auenas, frequens oritur.
Dum enim in floris atque granorum spè adhuc est spica tenera, si compluta madidâque
imbre fuerit, ac repentè sole feruidiore arefacta, iam vitium istud sterile fit, nullius in
Medicina commodi comperti: cognitu tamen facile, quia culmis, foliis & radice est
filigineis, vel auenaceis: Spica autem puluerulento situ fusco, aut atro obducta, quæ il-
lico, quasi defloresceret in puluerem ambustamue teredinem cariosam, fatiscit.

Historia. Dodo.
321.

CRATÆGONON.

CRATÆGOS, vel Cratægon arbor est, qua de inter Mespila dictum. Crategonum
verò herba Cerealis videtur, & affinis melampyro, cuius vsus & esus, semen viui-
dum & genitale redderet, id enim τὸν γόνου νεατέιν, est semen robore acuere, &
quasi viribus imbuere. Nullius venit in mentem plantæ, cui aptius quadrarent notæ,
quàm ei, quæ propter similitudinem recentioribus, alterum MELAMPYRI genus pu-
tatur. In Syluosis collibus, & deuexis, vmbrosis, Norbonæ, Angliæ, Sabaudia, & Pe-
demontis passim multa æstate fruticat, cubitum, sesquicubitumque plusculis, & ge-
niculatis germinibus, in alas multas diuisis, eufrasiæ ritu: sed multò crassioribus &
maioribus, quas ab imo totas folia melampyri, seu tritici vaccini vocati, vel luteæ cristæ
gallinacæ dictæ, psyllii aut linariæ ambiunt: Flores in summis herbacei ex luteo, cala-
ticulis minoribus, quam Albæ digitalis, sed similiter digestis, & vt melampyri aut lina-
riæ effigiatis. Semè in folliculo exiguo milio non dispari, cuius odor & sapor acre non-
nihil testantur, vti & folia siccata. Ac tametsi videatur hic locus lacunofus & hians, ta-
men istud semen in pollinem pultemque ductum, esse Veneris incentium, & seminis ge-
nitalis quasi fermentum quoddam & cotem, non abs re reor.

MELAMPY-
rum alterum
Neotericorum.

MELAMPYRVM an ALOPECVROS PLI.

Triticum, Vaccinum, Dodo.

{ Germa. Kuweyssen. id est, Pabulum vaccinum.
{ Fl. Weertblommen

HVIC quæ plurima & noxia inter segetes oritur, proxima facie triticum vel pabulū
vaccinum, Kuweyssen Germanis dictum, sed maior tota, & consimilibus cristæ Gal-
li floribus, magnis, spicatis, vti cauda vulpina, eoque Plinius Alopecorum fecit: folia
osyridis latiora vel rubiæ, quæ tametsi dispari magis ordine, tamen stellatim oriuntur:
exigua & dura radix, floribus colore primulum purpurascens ex cœruleo, deinde
dehiscentibus, luteo, cœruleoque permixtis in virorem marcescentibus, inter quos glu-
mosæ siliculæ duo grana cohibent loliacea, triticis minora, & nigriora.

Historia. Dodo.
320.

Vitium est tritici, & comes importuna, vaccis pabulo grata & innocua, & in quam
triticum minus laudatum abiisse videtur.

PSEF.

STIRPVM aduersaria noua.
PSEUDOMELANTHVM.

Germa. Kaden & Kornrosz.
Fland. Cozenroosen & negelbloemen.
Italis. Gittone.
Gallis. Nielle des bledz.

Mathio. effigies
Fol. 798. **P**ORRO sui generis est Pseudomelanthium vocatum, nam tritico permixtum atque farina in panificio vesca est: folia pilosa, psyllii latiora, breuiora, caules rectos, proceros, pilosos, in summo caliculis oblongis donatos, qui quaternis, quinifue mucronatis, exilibus vnguiculis, flores maluae colore & modo ambientes. Semen copiosum fusco pulloue colore foris, intus albido.

RELIQVA CEREALIA.

Oriza	{	Vulgare
		Indicum Plinianum, seu Mais Occidentaliu.
Miliu	{	Sorgo.
		Panicum.
		Panicum syluestre.
		Panicum Cœruleum Indicum, vnde forte Indum Dioscoridis.
Phalaris.	{	
Phalaris pratensis minor.		
Lithospermum Plinianum.		

O R I Z A.

Italis. Riso.
Germ. Reisz.
Flan. Weys.
Gall. & Anglis, { Ris. }

Mathiol. 403. **V**T semen ex India primum fuit allatum, sic & indidem nomen adscitum videtur, **O R I Z O N** Theophrastus, Dioscorides verò **O R I Z A M**, Nostrates trunca voce *Ris* vel *Riso* Italis vocarunt, Notissimum illud Asiae & Europae, sed vnus duntaxat generis nobis visum in Prouincia Norbonensi & Hispania, sed maximo prouentu in agri Mediolanensis depressis, & patenti planicie vdi agri, quem tamen euripis & illicibus à flumine è lacu Maior vocato ductis, crebrius, quoties opus vident, rigant: alioqui nullam aut cassam segetem laturum, vt mirum sit tam siccum & exuctum granu, tam palustrem & humentem optare fundum, bonum alimentum & lautum suggere, etiamque valetudini prodesse posse. Huius messis serotina est circa æquinoctiu Autumnale, quippe maturefcit æstiuis solibus multis: eoque Septentrionales, tametsi humentes magis respuit tractus, vtpote alsiosos. In arista flexuosa, sed rigidula spicatum alterno situ insunt grana, subflauo folliculo, acutis seu angulosis striis in longitudine donata: quo cum sibi supernè hærentibus aristas mordacibus, exuta grana, candida, pellucida, dura & multo pultibus gratiora, atque candidiora quouis præstantissimo tritico siligineo. Culmi hordeacei sesquicubitales & cubitales, radix tritici: at folia potius milii aut hordei quam porri nobis (ni multum labat memoria) visa in Longobardicis & Hetruscis campis latissimis & vliginosis, atque in Prouincia Galla. Eapropter Mathiolus Senensis, sequutus videtur eos, qui ex Plinio **O R I Z A M** hodie ignotam, radice Gemmeæ rotunditatis, flore purpureo, foliis carnosissimis, & latioribus, altitudine cubitali, cum nostrati vulgata Oriza inscitè confuderunt. Illud porrò radicis rotundæ **R T S V M**, fortè sit illud, quod Romanis inuidebat iam tū Asia, & Syria Barbara, iureiurando adigere solita messorum & institorum, ne prius quam excoisissent, vlli venderent, veriti ne semen in alias regiones communicaretur, quæ semina sic coctione exanimata, munere accepta

O R I Z A
Plinii.

STIRPVM aduersaria noua. 13

accepta, nos metipfos non rarò sefellerunt. Plurimum & optimum alimentum sufficit probè lacti incoctus saccharo & amygdalo nostratis Oryzæ pollen, eóq; sanguinem & semen auget, quod non dubius animi ille Senensis efferet si in Mauritania vel Hispania egisset, vbi etiam ex Oryzæ macerato lacte frumento destillant liquorem, limpidum primò, deindè oleosum habent, nec parú suauè, nec minus exhilaratè spiritus & inebriantè, quàm ipsum (quo illi abstinent, vel carent) vinum. Etiam eius pabulo mirè delectantur & dociles fiunt Aphri Elephantes.

Κέχυρος, *MILIVM VVLGARE,*

Flandris, Hirs seu Milie.
Italis, Miglio.
Germanis, Hirsen.
Gallis, Millet.

GRÆCÆ à minutis ficuū granis seu gygartis numerosissimis, quæ κέχυροι vocantur, dictum videtur. Latine verò quasi millesimum ferat granum: est enim tantæ feracitatis, vt granum singulum ternos reddere sextarios feratur. Nisi potius dictum putet quis quia communi nomenclatura Græci *μελίην* vocarunt, tum Panicum, tum Milium auctore Varrone. In Hetruria & Norbonensi Gallia, primo Vere ferunt, metuntque tertio ferè mense post. Solum pingue, limosum & glebam glutinosam, & aërem tepidiorem amat: ab radice fibrosa Panici ternos quaternosque culmos binum, triumue cubitorū altos, hirsutos harundinaceos porrigit: foliis & comosa fœtura, facièq; summa quadantenus oryzae, sed longè maiore & magis sparsa fœtura iubata, comam harundinaceam imitante, & grauida pusillis granis, leuiore tunica tectis Phalaridis aut Lini, sed rotundioribus, minoribus, magisque lubricis, quæ tamen facilè friata, inque pollinem redacta panes, laganà, placéntasque cōstant, grauia concoctūque difficilia, & mandendo glutinosa, atque ingrata, nisi mox quum cocta fuerint edantur. Eoque Venetijs, calentiæ adhuc esitant & vœnūdat plebecula in compitis, addito elogio recentis à clibano vel furno caliditatis. Sed seu recens, seu vetus est, vtique compactæ compendio & ponderosæ molis, prauūque succum & multò siligine ac oryza deterius alimentum suggerit, vel quibusuis Carbonarijs, opilōnibusque Tiriolensibus Iudicibus, nedum Galenò: quos illic cum percontaremur, num vera scripsisset Mathiolus, nimirum eos posse victitare, nisi pane miliaceo, vel polenta lacte incocta, nos ridebant, & Commentatori similem victum perpetuum & lautitias optabant, & ioco addebant, se non posse quidem perdurare, vt quorum res, pecuniæ neutiquam potis esset meliores emere panes. Auiculæ isto non secus ac Phalaridis, Lini & Canabini seminibus victitant, vt Canariæ Philomelæ, Linottæ vndè aui nomen, & κέχυροι fortè à milio illi auiculæ, quam Galli *Quer-cereau* vocant. Siccat tenuitate multa, pauco aut nullo est calore, eoque cerebri fluxionibus valdè accommodum. Itidem ad fluxiones artuum, flatūque intestinorum magno leuamento. Torrefactis salis manipulis duobus ferreo cochleari vel imbrice, addunt milij tantundem, sed subducto ab igni cochleari, nè vratur milium, quod calore & contactu salis vel fursuris, dum remiscentur vnà crepat, medullamque candidam tumidam, Anisi aut Carui conditi parem, similem, & concolorem adeo excludit, vt pueris specie tragematis sacchariti illudat. Ex saccis lineis excepta, calida admouentur, etiam partibus delicatioribus, torsionibus vexato abdomini, lateri, denique cuilibet ad humorem crassiore impactum digerendum.

MILIVM INDICVM PLINIANVM seu MAIS

Occidentalium, Frumentum Turcicum, vulgò,

Flandris, Turckskooren.

FR V G V M maxima & perquam speciosa hæc nostro orbi inquilina, indè à Nerōnis principatu in Italiam inuecta, iamque nostra ætate magis oblectationi quàm Panificio sata & culta, Turcicumque frumentum, tum vulgo tum doctissimo Fuschio nuncupata est. Quem tamen perbonum doctorem, cum alias non semel, tum

B.i.

hic

hic potissimum immerentem lapsus inculcat commentator Senensis: quod istud Milium perperam triticum appellarit, vt pote non ex Turcica allatum, sed ex Occidentibus Indis primum asportatum. Atqui cum huius deliniationem, proceritatem & fecunditatem scitè Plinius adumbret, cuius æuo nulli Europæorum nota fuit aut peruia Occidua India, perperam illius primum allatum fuisse commentatoris Chronographia statuit: quare rectius naucleri qui ex Asia Turcica maiore, Indiis finitima aduexissent, Turcicum vocarunt. Radice, folijs, & floribus est planè Milij, sed multo maioribus atque culmis procerioribus, septenùm, octonùmue pedum, harundinaceis, rigidis, digitum & pollicem crassis, geniculatis & medulla farctis densa, candida, cuiusmodi saccharinæ harundinis, è cuius medio, inter geniculorum & foliorum sinum se prodit Cylindrea effigie Typhæ claua crassiore, sed breuiore, tunicea & tenui vagina operta, in qua conduntur grana Pisi magnitudine, compressa & denis pluribusue versibus rectis scitè & arctè stipata, colore purpurea, interdum fulua, nonnunquam alba & fusca: quorum varietate flores vtique concolores miliaceis similes respondent, in summoque culmo nutant nullo indidem prodeunte grano, raro naturæ luxu, quæ non vt pararet umbram fœturæ, sed vt ostento spectatorem oblectaret, eodem callos semine fecisse videtur, quod rarò alijs in frugibus animaduertas. Aprili & Maio triduo maceratum semen (vti cætera duriora grana) compluto mandant aruo, scrobibusque depressis infodiunt & operiunt, non secus ac Pisa, & Fabas rurales. Maturat Augusto & Septembri in Anglia. Perunianum MATIS verò ferunt, qui illic fuerunt, ferme totò vertente anno posse & feri, & meti. Est quod, trimestri, bimestrique aut sex hebdomadarum spatio maturat, prout terræ & ætheris fert temperies, nec dispar sementis facilitas in Asiaticis Orientalibus Indiis. Est huius MATIS panis, vt miliaceus, grauis & gratus minimè ventriculo: præsuccus enim & terreus, alimentosi succi expers longè nostrati filigineo bonitate inferior, quem Phronæa illi genti apparauit, vt similes haberent labra lactucas. Mouendo puri, faucibus, salua & mansu subigunt quidam: dulcedinem quandam insulsam percipias & gluten, quo, occlusis calori nativo spiraculis, facilius & citius pus fit.

SORGHI ITALIS & GALLIS.

EST etiam Sorgha re & nomine Indicum Milium huic affine, & indidem aduectum, sed vt minus speciosum, ita frequentius multò in Italia, præsertim vbi secus viam, & tuguriola rustica: inter Patauium & Ferrariam, videas hanc segetem Septembri mensibus aptam, quam Vergiliarum ortu seuerint. Similiter superiori harundineis quaternis, quinisue, medulla farctis assurgit culmis hominis proceritate, gracilioribus aliquantò, fuscis, geniculis tuberosis, superioris folijs mucronatis, sed summitatibus spicata fastigia Panico maiora insunt, quæ post delapsos flores luteos, grana oblongæ rotunditatis, subrubra, canabis, milij maiora duplò, & duplici tunica inuoluta promüt. Miselli illic coloni pertæsi operæ & longioris moræ, qua egent cætera fruges, sorgam ferunt ad panem faciendum, aut columbis & pullis alendis. Concinnant etiam scopas huius arefactis rectoribus & rigidioribus, exilibus summis viticulis, aut virgis, ad vestes pannosq; quolibet verrendos in Italia & Gallia varijs locis.

PANICVM.

{ ΕΛΥΜΟΣ & ΜΕΛΙΝΟΣ: *Italica, Panico.*
 { *Germanis, Phenic & Heydelphenich.*
 { *Flandris, Panichkozen.*
 { *Gallis, Paniz ou Panic.*

ΕΛΥΜΟΣ & ΜΕΛΙΝΟΣ vocarunt Græci, vnde & Milium Latini authore Varrone: fuit enim promiscua nomenclatio, Milij & Panici propter communes tum naturas tum vsus. Est quippe species milij, sed Panicum dictum à glomerosis tuberosisue quasi racemis, in paniculam, siue conicam spicam hirsutam, nutantem, palmum & sesquipalmum longam aggestis: Miliaceis, sed exilioribus, numerosioribusq; multo granis, multaque

multaque tunica obsitis concoloribus, interdum albis, fuscis, interdum ex pallido luteis: folia item Miliacea, mucronata in culmis firmis harundinaceis dense geniculatis quinum, senumue pedum. In Gallia & Vasconia vltima, etiamque Belgicæ Gallia hortis, sed foelicus in soluto & sabuloso aruo, siccioreque & tepidiore Climate. Nullius ferè commodi hodie, nec Officinis, nec Panificio: est enim præsicci, macilentus, & leuioris, vt sic dicam, alimenti, eoque auiculis ad cibum erogatur, non secus atque Phalaridis & syluestris iam describendi, spicæ.

PANICVM SILVESTRE.

DISTRAT nostrate Syluestre vocatum, inter Italiae & Norbonæ rudera, & vrbium areas plurimum oriri spontè solitum, non solum cultu, sed etiam spica peculiari, nec in turbonem collecta, sed minore multò & alterno situ summo cauli hærente, Persicariæ, aut Potamogetonis similitudine. Cætera verò facies multum præfert Panicum, stipula, folio, culmo, radice, & internodiis: omnia non dissimilia, tametsi longè minora, eoque Panici recepto nomine herbariorum donata, vsu hodie neglecta.

PANICVM COERULEVM INDICVM

vnde fortè INDVM DIOSCORIDIS.

QVID possit in plantarum ortum & educationem æther, aër, & tellus, vel hæc luculenta, si quæ alia planta, luculento exemplo erit: cuius semen recens ex Indijs acceptum, & summæ humanitatis, & summi admiratoris stirpium, generosi Ioannis Brancionis Mechliniensis munere acceptum, à nobis Monspellij hortis factum Martio mense, antè Augustum harundinaceos culmos, quales cannae saccharatæ, hominis proceritate erexit: crassiores digito, medulla fungosa pallente fæctos, rectos, geniculatos, qui proximè radicem (quam pro sui magnitudine minorem, & ferme Panici prioris magnitudine habet) cœruleo, elegantis, nitido purpurascunt, vt etiam in summo cylindricæ spicæ vel coni superne retuso fastigio, ad effigiem Indici MAIS, seu Milii Turcici, nitent stamineis apiculis florum ex cœruleis dilutis & gemmulis, grano dense elegantèrque stipatis, oblongis, teretibus, cœruleis, auenæ nudatæ similibus quadantenus, minoribus, copiosissimis. Folia harundinacea, medius secundum longitudinem neruus percurrit, lata medio tenuis internodia inuoluentia: gustus miliaceus, vsus nullus, quia inter rarissimas fruges rara hæc.

STIRPVM aduersaria noua.

PHALARIS.

φάλαρις { Flandris & } Spacnisch saet & Saet van Canarien.
 { Germanis }

Dodo. foli. 317. NON modò è Canarijs Saccharinis & Hispanijs, sed etiam Norbonensi agro, via ad Magalonem propè segetes ad pontem, Phalaridem veram, eiúsque enatum semen fœliciter in Belgio & Anglia habuimus: quò institores Canarijs Philomelis plusquam saccharatas & mellifluas cãtilenas modulantibus alendis vœnum asportant feminis magnam vim: Sesamo paulò maius & concolor, aliquantò depressius, & minus quàm lini semen: in spicatis culmis, & glumis acerosis, æqualibus: cubitales sunt culmi, geniculati, folijs & radice hordei, aut potiùs, vti tota facies, Zeæ. Alimento est, & nònulli panes pinfendos curant, esitãntque ad calculum farctúsque vesicæ.

PHALARIS PRATENSIS MINOR.

Trago Ægylops Pli.

Inter Icones Hiero. Tra. 204 QV o modo & quantum distat gramè pratense minimũ à canino gramine, tantũ hæc à Phalaride: quippe non in segetibus, sed herbidis pratensibúsque Germania, Galliæ, Angliæ oritur, gracilioribus ac fuscis ex sanguineo lucidis stipulis, sesquipalmaribus, interdum & pedibus, per summa in sericeis capillamentis sparsim copiosas glumas gestantibus, nitidas, ex atro fuscas, & semina superioris phalaridis duplo minora: folia item & radix minimi graminis vel Ischæmi.

LITHOSPERMVM PLINIANVM, siue Maius.

LACHRYMA IOB seu Christi.

GAlloprovincia & Norbonésia vireta, præsertim Cœnobiorũ, nondũ intestinis bellis efferuentibus euerfa, hanc plantam sedulò colere solita erant, feminis lapidei causa: quo traiecto filo preculas funditabant & supputabant. Et etiamnum ad calculum Renum & Vesicæ faburram, polline & decocto præsidium vulgatum. Rotundum, leuiter altera parte turbinatum, altera nonnihil depressum, Staphylodendri bacca haud disimile, magnitudine Ciceris: nitore, leuore, candore, colore Lithospermi maioris Dioscoridis: sed duritie silicea, & lithospermo multò pertinacius: præsertim quod è Creta, Syria, atque Rhodo allatum, & spontè natum erat: medulla intus pauca, gustu emplastico: nostratis autem folia Orizæ, milij, vel pusillæ harundinis, palmum & sesquipalmũ longa, digitũ lata, surrecta: statim ab radice Tritici culmeos cauliculos, geniculatos, rotundos, cubitum altos complexa: quorum è singulo sinu singulæ barbula (vt hîc Plinius ait) seu panniculæ miliaceæ prodeunt, seménque continent magnitudine ciceris, duritie lapidis, vt idem describere pergit Plinius. Cuius si quis exactiùs verba perpendat, & cum vtroque comparet Lithospermo, facilè animaduertat vtrumque ab eodem designatum, sed (qui illi penè fatalis lapsus, vt de Chrysanthemo monuimus) in vnam descriptionem conflatum. Primũ Διόσπυρον, id est Iouis triticum indicat triticeis aut harundineis similem, aut congenerem: herba quinquẽcialis, folijs rutæ duplò maioribus, ramulis surculosis, crassitudine Iunci, quæ ex vtriusque deliniatione mixta sunt. Sed post addit lapillos magnitudine Ciceris, duritie lapidis, candore & rotunditate margaritarum, cauernulas habent qua pediculis hærent: quæ postrema prorsum Lachrymæ Iobæ quadrant, neutiquam Dioscoridis Lithospermo. Quod licuit illi quã plurimis in agro Romano locis videre: haud sanè tam stupèda mirabilitate, si vulgo cognitũ Miliũ solis intellexisset: eoque dicit, sibi non hærentè, sed vulsam visam plantam in Italia crescere, puta hortis. In Cretæ optima, nimirũ natiuo solo: quin tantus decor veluti cãdicantibus margaritis: cæteráq; inibi verba, neutiquã deformi & tristi Lithospermo congruant, sed Lachrymæ Iobæ longè hilariore & iucundiore aspectu: quibus

quibus intus inest semen (vt idem dicit) & subtus cauernulæ , neutiquam cõmuni. Mutat hic Rapsodus Senensis, & superius in Fuschium ineptit, & superiore volumine nobis Phalaridem vorarat.

Ἀλωπέυκος THEOPH.
Cauda vulpis Monspeliensium.

HERBAM quam caudis Vulpinis similem & cognominem factam dicit Theophrastus, cum de superiorum collatione, tum verò de ista Philosophi deliniatione, notissima est, frequensque maritimis ad Magalonam Aquas Marianas, & Monspellio propinquieribus. Pedè alta tota planta, albicans tenui canicie & triticeis culmis, folijs, geniculis & radicibus exilibus. Speciosiore tamen ex flauo pallentem, paleo colore molliorem, & densa lanugine obductã, pilis delicatioribus & longioribus in Vulpinam caudam, etiam vulgi illic suffragio & nomenclatura, eleganter efformatam habet, qualè & vndè Theophrastus nomen mutuo habuisse dixit: sapore frumentateo insipido. Huius autem non vsquequaq; accuratus

Lib. 7. capi. 10.

BELGARVM.

Melampyrum,

Pli. σελεφκος.

rum Belgij hariolamur) loco Alopecurũ accepisse: vti descriptio liquidò docet. Nam quòd nonnulli Plantaginem, etiam alij ortigen accepissent, non propterea plantago sit statim censenda, vt monuimus, varijs adducti exemplis in Stœbe: sunt enim nomenclationes vulgi incertæ, nisi certioribus stabiliantur coniecturis.

HOLOSTEM DIOS. floribus albis
vel ὀλόσσειον Ἐγινετα.

HERBULA sit oportet tota tenella & graminea holostium, sic contraria notione dicta tota ossea, quasi nihil duri osseie haberet: sic etiam Graculi τὰ γλυκὺα id est dulcia fella contrario significato, vt quæ sint amarissima, vocant: sic etiamnum vulgus Iuam moschatam, & Vnguem odoratum dicitur. Duæ verò sunt plantæ gramineæ, quarum altera perperam à Doctis: altera non malè forsan à nobis, proponuntur. Quàm plurimis Galliæ, Belgiæ, & Angliæ locis incultis, & viarum marginibus, exiles, tenellos videas & humi caducos, per interualla geniculorum, bina folia gramineis breuiora, acutiora, habentes cauliculos: floribus lacteolis Ornithogali, & Morsu gallinæ minoribus: vtriculos, Lini feminis, aut Anagallidis similes relinquentibus: Radicibus stamineis, albidis geniculatis prolixè per terram vagantibus, gramineis multò exilioribus, quibus tamè etiam hodie abutuntur quamplurimi Angli Pharmacopœi, graminis loco & ignoratione. Hanc Lutetiani Parisienses præceptores iamdiu holostium opinati sunt.

Perperam Fusca

Gramen.

7co: 74.

HOLOSTIVM ALTERVM.

SED enim nostra hæc multò breuioribus & crebrioribus gramineis vix palmeis viticulis, & folijs exit Coronopidiuisura, in superiore ambitu ex fusco virentibus, delicatioribus fermè, vt Capillarium, sparsis. Radix tenuissimis cirris, & capillis pluribus Adianthi veri, ternos & quaternos digitos prolixa, pulla & albicans fuscedine. In Norbonæ ad Veganium, & propè Lugdunum, etiamque in Alsatia Germaniæ vidimus, saxosis & incultis sterilibusque collibus. Gustu exiccat & adstringit, grata satis & cuiusdam lentoris non immunis. Quare multò certius quis hanc verum holostium profiteatur, quàm SERPENTINAM vernaculè vocatam & Mathiolo Holostium putatam, cuius radix adeò non est capilli tenuitatem assequuta, quod vult Dioscorides,

SERPENTINA.

Est apud Ma-

thiol. Fol. 494.

B. iij. rides,

rides, vt crassicie lignosa & fusca minimum digitum fermè crassa manifestò conspicitur. Reliquaque planta capitulis & semine plantaginis: non mollicella aut tenera, sed durior, rigidiórque, quàm vt holostio datum sit. Folia illi iuncea, angusta, crebra, in terram procumbentia.

HOLOSTIVM MONSPELLENSE

Nec quam Monspellienses Holostium suspicabantur probada, propter eandè planè radicis còtrariam notã. Est enim (tametsi alba) lignosa, crassa, Iux aut Cotulæ, aut Cichorii æqualis, surculosa, statim folia Pphylii aut Coronopi non incisa tamen, albicãtia, complura, & nõnihil lanugine pilosa emittens. Viticulis etiam & floribus Coronopi vel Plantaginis, sed albidis. In Monspelliensibus aridis oliuetis, & non procul ab aruis viaque Boutoneti proxima frequens oritur. Exiccat & hæc nonnihil, adstringit, terreo sapore, subsalfo, saliuam ciente.

PHALANGIVM an MOLY PLI.

φάλαγγιον.

Non rectè Dod. Moly. Fol. 348 **N**ON sine dispendio nostræ cognitionis, & tædio conquisitionis omissa sunt folia Phalangii, in Dioscoridis Pliniique deliniatione. Cui tamen multum diúque, vt nonnihil quod bellè quadraret, nancisceremur, a nobis elaboratum est. Lugduni in collium accliuibus ad Rhodanũ, non procul ab arce noua Lucernæ portæ, & Pedemontis Taurino, Eridanóque flumini collibus vicinis planta est gramineis folijs latioribus, pallidioribus, caulem imum cubitalem & sesquicubitalem amplexis, ab vno ortu exeruntibus & reflexis, radice exili, fibrosa: plures pusillos ramos in summo promens, quibus ex pediculis flores aptantur candore & diuisura Lilij, sed crebriore Asphodeli pares, nec absimiles. Semen angulosum pericarpio Lini, aut Asphodeli occlusum, sed multò minus. Varijs Londini & in Belgio hortis colitur, nominèque Phalangij donatur. Multò sanè aptius quàm MOLY, seu Dioscoridis, seu Plinij, vt nonnulli voluerunt non indocti: nullo enim bulbo, ne quidem atra radice præditum est, vt cœtera taceamus.

PHALANGIVM CRÆTÆ Salonenfis.

DVM Monspellio Galloprovinciæ Mafsileam lusum iremus, cum plures commilitones per Crætam, glareosâsue, & fusas planicies Salonæ, quæ vocantur *Craux de Salon*, alteram non dissimilè huic copiosam collegimus, nisi magnitudine differentem, quæ pedem vix æquabat: & folio minore quidem, sed crassiore, rigidiore multò, ad Garyophyllatã accedente. Iunio flos, & semen Augusto fundebat similia, sed minora.

PHALANGIVM. H. TRAGI.

PHALANGIVM verò singularis iudicij Tragi, non Lilij flore, sed potiùs papposo flore quopiam visitur Iunci, cui item folio, caule pedem alto, totòque habitu accedit, quò etiam referemus.

PHALANGIVM MATHIOLI.

Mathio. 833. **C**OMMENTATORIS Senensis verò Phalangium pictum, vti pleraque alia, nec descriptum nobis, nec multis doctioribus nusquam visum, (fortè nec Mathiolo) qui quasi mutus foret, sculptori munus commentandi relinquit. Multus alioqui hic & alibi, in ex Ruellio & Plinio iamdiu pertritis locis vel interpretationibus conferruminandis.

ARVN.

ARVNDINES

- Arundines
- Saccharum.
  - Sacchari purgandi ratio.
  - Saccharum { Candum candidum.
  - { Candum violaceū venetorum }
  - Saccharina Indica { Arundinis Indicae siue Saccharea mel, & Sal Indum Egineta.
  - { Mel apum.
  - { Oleomel.
  - { Manna, Ros seu Drosomeli vel Aereomeli, & Melisaccharum.
  - { Manna { Israelitarum.
  - { Briansonnensis.
  - { Calabriensis.
  - Vallatoria aquatica seu Phragmites harundo.
  - Δόναξ Satiua nostras.
  - Fistula, vel Syringa & scriptoria.
  - Nastos seu farcta, Toxicia Theoph.
  - Aulitis seu tibicinaria foemina.
  - Calamus odoratus Libani.
  - Cannacorus, Canna Indica Neotericorum.

H ARVNDO SACCHARINA INDICA.

NON
modò
effigie,
quę illi
cò Mi-
liū vel
Panicū
intuen-
ti of-

fert, sed etiam natura & vsu hunc proximè locū sibi vendicant Harundines: vt quarum radicibus tuis arefactis & in farinam molitis, etiamnum hodie nonnullę gentes panem nō insuauem conficiunt. Quinetiā gramineo est sapore, etiam nostratis arundinis radix. Et ea quę Saccharum fundit delicias lautitiāsque, tum culinę, tum Pharmacarię vtiliornē an simi- lior Miliaceis sit incertum est, idcirco hanc illis proximè sub- dere consilium est, Medius si- quidem inter Miliaceas atque Arundinaceas videtur hic Sac- charatus Calamus, nobilissi- mus hodie & orbi Europeo iā multis ad Mediterraneū Oce- anumque tractibus inquilina: vt Hyspanicis, Lusitanię, atq; amœnissimis Olbię in Gal- loprovincia viretis, non procul, & ex aduerso Stoëchadibus insulis, quem virentem ini- bi & alibi habuimus, & in Belgio meminimus. Septenum octonūque pedum calamos pollice crassiores, densis geniculis, fungosa, perquam dulci, succulentāque medulla ob- farcta albida promit. Folia binos cubitos equant, angustiora tamen Donacis, scabra &

B. iij.

secundum

secundum longitudinē striata, numerosa: Stolones harundinibus ceteris concolores, complures amplectētia, angustioa quàm ea sunt, quibus Saccharatæ Metæ inuolutę passim apud institores cernuntur. Comofo flore, & quadātenus Sorgi. Radix ad Cannæ radicem accedit, sed dulciore, succulentiore, minúsque lignosa: vndè germinula erumpunt sationi oportuna, resecta. Panguntur etiam taleæ imæ radici abscissę, atque bellè primò proficiunt in Gallia & Belgio, sed hyemis seuiicia enecantur, humentis soli, sed tepidioris aëris & auræ alumnae atque amasiæ. Laticem hæc dat prorsum incomparabilis utilitatis esui potuque, secundæ atque aduersę valetudinis cuius ætati, forti, & regioni plusquam mel merum, & meras cupedias. Nec tamen Indico hodie prima laus, tametsi ex India primùm in citeriorem Asiam, Rhodum, Cyprum, aliisque non pauca loca transmiffissent. Nam hodie Canarium & Maderense longè omnibus suauitate & candore excellit: quippe tametsi quod Genuam, Malsilæam ex India, Alexandria, & alijs Aphricæ emporijs, Liburnicis Venetias asportant, sæpius excoctum, candore marmoreo Canariū prouocat: multò tamen suauitate & dulcedine gratissima superatur. Dum enim lixiuio illo acriore, quasi sapone ex calce parato, seculentioris, nigriorisque pinguedinis fordes eluuntur & absterguntur, vber dulcedinis gtatoris perit, atque nescio quid rancidæ acrimoniæ inurit: vndè bilis gignitur, & sanguis vritur, caput grauatur. Quod quilibet nosse potest ex esu vsuque Thomæi rubri vocati Sacchari, ex cognomine insulæ, sub ipso fermè Æquatore sitæ. Antuerpiam enim & Londinum Angliæ, vbi desecare solent quidam industrij artifices, si gustes adhuc impurum & rubrum, multò suauius & dulcius reperias, quàm excoctum, lixiuique & cortinas expertum. Et quia, qua purius reddant industria, cœlant Pharmacopœorum plebem: lubitum est hîc monere. In Cortinâ seu ahenum, sacchari Thomæi, vel alterius quantum volunt, immittunt. Lixiuuij fortis sola ex calce viua parati, iustum modum, & quod ebullitioni, despumationique suffesturum sit, affundunt: tum agitatione, scopulisque spumas tumidas multorum albuminum ouorum sensim affundunt, vicissim despumando, & rursus instillando, donec situlam plenam mellea & sordidior pinguedine, despumando exemerint. Tunc probè lympidum & fuluum factum syrupum, lixiuio nondum absumpto, transmittunt per cilicium, colum, vel stamen, quo inibi festucas, quisquiliasque relinquunt. Tum feruet denuo, donec expirarit in vaporem lixiuium. Quod si (vt ferè fit) feruens saccharum impetu, artifice inuito, labrum effusione, & ebullitione superet, non aquam: nam sic (vt illi loquuntur) decoqueretur, recrudesceret: sed butyri momentum illicò addunt, atque actutū resident vndantes spumæ. Iam è syrupo ad duritiem excoctum, saccharum in nolas, infudibulæue figlina vasa, (Veneti enea) quibus subtus in angustiore loco inest foraminulū, prius fontana imbutas, Saccharo adhuc calente, opplent, eodem obturato foraminulo: recunduntq; promo, cella, aut Hypocausto sicciore, tepidior cumque induruerit. Metæ ordine dispositæ latiore basim inducunt, luto ex figlina fusca aut pulla terra & aqua calida subacto dilutiore, loricam latam duorum triumue digitorum. Quæ crusta vti partim loci, partim sacchari tepore sicco & bibaci aruerit, demitur, noua apponitur: bis terue repetit: sed singula in mutatione fusi mucronem in foraminulum immittunt, vt facilius effluat crassamentum pinguius, & sordidius, quod Syrupum vulgo vocant, Gallis *Melasse*: qua quidam improbiores pharmacarij, suos stercoreos syruos cōdunt. Postremò bis aut tertio ex Metis erutum fontana liquefaciunt: rursūque in Metas infuso, referant subtus foramen, supernèque lutum addunt, cuiusmodi diximus.

SACCHARVM CANDVM.

NOSTRI etiam est candoris impertiri discendi cupidis modum, quo Veneti Candum saccharum efficiunt. Primæ notæ, seu finissimi vocati Sacchari accipiunt vicenas tricenasue libras, pauca aquula fontana, vt lique scat, faciunt: & nè multum in multa aqua bulliat (nam flauesceret) & quia parum aquæ inest illicò in crassum syrupum abit. Tuuc arundinaceos bacillos, aut ridicas pusillas, quas prius cancellatim, decussatimque ad ollæ imum, & latera aptarint, mersa saccharo syrupoue calente, & vas paulò superius, quàm medio tenus oplente, multum inuolutum bombace densa, vas cella, aut officina calefacta reponunt super asserē, semimense aut viginti post diebus aperiunt os, & nondum concretum syrupum prius effundunt, repente affusa calida, ad syrui eluendam pinguedinem.

guedinem. Qua denuo & illicò affusa, reponunt quouis calidiore, aut quouis alio loco; effractòq; eodem die aut biduo vase, pellucidi candoris crySTALLINAS bacillis aggestas habent glebas, multò durissimas, quas citius vres, quàm liquefacies igni, nisi liquore addito.

CANDVM VIOLACEVM.

PVRPVREVM Violaceum æquè pellucidum, sed pulcherrimum, nec minus vtile, solis Venetis, dum illic ageremus, notum, sic paratur. Sumito, exempli gratia, sacchari finissimi ℥.vi. liquecant & bulliant quàm fieri potest paucissima aqua, donec ad tabellarum electuarium crassitiem deducatur. Tunc affusis vncijs 24. expressiois coactæ, cõpendiosæ, & recens eductæ ex frigida & violis contusis: aut potius violacea stillaticia (ne vires colòrue deleatur) recrudescat, seu (vt illi loquuntur) decoquatur, vt recedat ad syrapi superioris simplicis Candi crassitiè. Festucis olla, & eodè loco & modo paretur elegantissimum Violaceum. Dum saccharo percocto miscetur Violarum dilutum, vel expressio purpurea, qualem diximus, addendo aliquot guttas succi Limonum, viuidiore colore & limpidiore diaphano placebit.

Denique vtilissimum simul atque fragrantius, curauimus parandum, additis drachmis duabus Iridis candidissimæ lacinia innolutæ, quæ amica societate, solita est Violæ fragrantiam & gratiam, tum addere, tum excitare, nec parum sic Arteriacis commodi adferre. Sic decet nitidum Pharmacopœum parare, nec perpetuò, quasi misellus foret seruator, Seraphico Vercellèsi radiato Apollini auscultare, qui imperat vas cõdendum & obruendũ sterquilinio, vt fermentando & putrefaciendo (fortè & ipse persuasus à Theophrastinis stercoreis Philosophis) suaues imbibat penitus fragrantias & vapores, stercoreosque adsciscat spiritus.

Multa scitæ elegantia etiam è saccharo conflantur, loricantur, condiuntur, & cõcinantur dulciaria & tragemata & gulæ blandimenta: quibus quia prolixiora, supersedemus, consultò prolixitatis hostes perennes: nedum vt Triuiales, prolixasq; lites huc adducamus ex Ruellio, Manardo, Fuschio & alijs, Senensis exemplo. Vt quid enim quarunt tamdiu & blatiunt tam multa, notum ne fuerit Antiquis saccharum? Sanè fuit, etiã Dioscoride & Galeno antiquiori Theophrasto, huiusque præceptorì Philosopho. Ait enim Theophrastus mel arundinibus Indicis excipi: eadem ferme etiam Aristoteles. Quod porrò vltèrius tumultuantur & sciscitantur num illi vsi fuerint saccharo hodierno? ex historia in promptu responsum: Galenus φασί, id est, inquiunt dicit, oriri scilicet in Indicis harundinetis Mel saccharum vocatum: igitur auditione magis, quàm exploratione norat. Et Paulus facetè censet inter sales SACCHAR, SALEM INDVM sapore dulci, saccharum innuens, dentibus vt sal fragile. Quinetiam Plinius, quasi valdè rarum, nec adedò alimentosum vel familiare foret nostro corpori, inquit sumi quantitate nucis castaneæ aut auellanæ. Eoque primò è Græcis Actuarius, Medicatos succos saccharo excepisse, noménque Iosacchari, Rhodosacchari commentus fuisse putatur.

At Dioscorides paucis litem dirimet: Salis in modum concretum, & dentibus fragile saccharum, in India, & fælicis Arabiæ arundinibus, quod aqua solutum, potui, stomacho vtile. Sed addit καλιτται, id est, vocatur: vtpote cuius nõ valdè certus erat: quia vsus tantum nondum ars locupletarat. Vocarant quippe rem minus notam propter dulcedinem Mel: quemadmodum sal Egineta, propter concretionem duram, lucidam, fragilem, & candorem. Rimas namque anulæ harundines, præ senio, aut turgidæ, agunt, excluduntque succum saccharatum pauciorum, sed solidum, & salis aspectu, quale vulgatum arte excoctum saccharum, etiãque vt Candum. Quia verò admodum paucum & exoticum, minus erat notum, vsuque receptum: quod nentiquam mirandum, cum Manna roridum, Lariceumque, Europæ multis locis familiare, illis penè fuerit prætermissum: quia nondum commodum experimento auditione compererant.

Norbonensis Varro & Strabo, etiam tum ex radicibus succum premi suauissimum, ex arundine arborea non nimis magna.

Strabo arundines Indicas gignere mel sine apibus: Igitur si μελιττης seu apis non est pensum, non erit mel, seu melissæ excrementum, sed plantæ: quam eiusue laticem, Sacchar Indi vocarunt.

Et Seneca à nobis facit: Inueniti in India Cannas, quarum humor pinguis, dulcissime,

in

STIRPVM aduersaria noua.

in mel abeat. Et sapor cannarum fermè omnis dulcis,radicis præfertim. Fluxiones sistit suffitu Saccharum. Et nostrate Candum,etiámque vulgatum abstergit, oculisque prodest, vti tempore Dioscoridis faciebat Spontaneum: quare idem esse nulli controuersum. Nec hodie foret ignotum illud Antiquorum: cum vniuersa pateat per Mediterraneum & Oceanum Æthiopicum Arabia & India.

MEL APVM COMMUNE.

SACCHARO nobilitate, vtilitate & origine proximum mellis nectareus liquor: quem largita videtur Phronea populis fermè omnibus, præsertim apud quos sacchari arundo nullo nequidem mangonio, cultu viuere quit. Eadem vtriusque natura, ortus & ferme modus videtur. Verù mel calidius, acrius, aëreum, magisque igneum & spirituosum: vnde tantopere prodesse senio confectis & calori languido, Democratis exemplo fertur. Nec abs re sanè, quippe vini saccharique vigorem, vitam & efficacitatem mel merito complexum esse quis dicat: **M V L S A** enim, vbi aquæ plurimum, mellis non multum, diuturna intestinæque mellis ebullitione, in vinum vicinûmue saporem multò vtilissimûm abit. Et Pannonica seu Polonica Moscouitarumque potionum **M E D A** vocata, atque Cambricorum Anglorum **M E T E G L I N**, suauiora sunt, & salubriora non paucis optimis vinis. Quarum quidem vsum, quàm scimus certò profuturum Meridionalibus, tam lubenti animo illis hic impertimur: quæ sic habet.

*Rec. Mellis boni Lib. 20.
Aque pluuia, flumiatilis vel fontane Lib. 120.
Bulliant despumando ad Libr. 80.*

Quibus semifrigefactis, inditis in vas vinariû, addantur fermèti panis, vel Alæ, vel Byeræ acidioris vnciæ. vi. vel quod satis sit excitandæ ebullitioni & defæcationi. Et vnà de licinia vel nodulo hæc suspendantur merganturque, nec fundum tamen tangaant aromata.

*Rec. { Cinamomi,
Granorum paradysi,
Piperis,
Zingiberis,
Garyophyllorum crassius contusorum } an drach. ij.
{ Florum sambuci Man. 1. in dolium mersorum.*

Sinantur in cella vinaria tepente per hyemem: estate verò in sole maneat 40. dies, vsquedum adsciscat vineum saporem & exuat dulcorem ingratiorem mellis. Qui vinum colore ementiri cupiunt, panni Tornesolis (nomen sonat heliotropium purpureum verrucarium) Lib. S. addunt. Nonnulli efficacius & gratius, addita vini tertia parte, reddunt. Hæc si quis, non vt quotidiano potu, sed quasi medicato vtatur, multum commodi percipiet, tum ad febres quartanas, tum ad cachexias, & ad morbos cerebri, quibus potus vini perniciosus, vt Epilepsiæ & Analepsiæ: adq; noxas aquarum corrigendas, vbi hæc multas putridas febres excitare solitæ sunt: eòq; Troglodytæ, propter multos fructus aqueos, & putres aquas plurimò, tametsi feruida in regione sint, vescuntur pipere.

M E T E G L I N.

CA M B R I C V S etiam ille potus Metegla, non patrio (vti putant illi) sed Græco nomine dictus, vt multò salubrior parari potest, ita multò dignior qui Transmarinis innotescat: est namque altera liquida & limpida Septentrionis **T H E R I A C A**. Eadem proportione fermè miscetur mel & aqua, addunturque despumatis herbæ siccatae quamplurimæ, fermè numero sexagenæ, bulliuntque diutissimè ad dimidias, interdum ad tertiam partem. Quò fit (vt cõtra quàm ferunt vulgata Pharmaciae documenta) diurna coctione herbacei viroris & saporis exuat fastidium, adipiscaturque vegetiorem, & quasi tertiam quandam peculiarem alendi vim, & gratiam saporis Maluatici vini æmulam, nec minus duratione perennem. Triennij enim & quadriennij colore, crasi, & sapore maluatici vel Muscati Meteglam non rarò illic bibimus. Quotidiano hæc senibus potui

potui placet, & plurimum prodest: nec adeò temulentiam vertiginosam, sed amœniorē facit. Multò aptior foret & vtilior, si Medici Docti Instituto, quilibet sibi accommodam parandam curaret.

Quibusdam naturis, etiam hepate calidioribus, mel ieiuno sumptum ventriculo, multum conferre scimus, & compertum (secus quam vulgò videatur) maiore copia & satietate ingestum crudum purum Anglicum plus prodesse, quàm moderatè sumptum Hispanicum, optimum putatum. Quippe acrius Atticum, Norbonense, vel Hispanicum crudum, facilius in bilem abit, magis sanguinem adurit, & minus ventrem subducit, nec perindè recens hìc habetur. Minus speciosum ac delicatum Anglum: sed quibusdā, præsertim saltibus & pascuis, vbi lana commendatior, lectum, vernum aut æstiuum, biliosa excrementa inferius extergendo pellit, & aciei oculorum prodesse putatur. Venetias & Veronam ad Theriacæ confectioem delata sæpius Græca famigeratissima, Attica & Hyblæa mella gustauimus, fuluiora & puriora, sed minùs candida Norbonensi aut Hispanico: quæ duo tamen celebriora apud Francos, Germanos, Belgas & Anglos, adeoque multò cariora.

TYRONES NORBONENSIBVS.

Italica, Amigdalato.

ISTO Norbonenses Pharmacopœi parant placentulas niuei candoris Turones illiè vocatas, ad alendum tabidos, & expectorandum crassos pulmonū farctus, simul suaves & vtilis: vtiliores tamen futuras Anglis & alijs ad Septentrionem populis, etiàmque PIGNOLATO dicto medicatiores. Nam Italica valdè quàm elegans & marmoreum niueum PIGNOLATVM (hodie ex puluerato finissimo saccharo, & postea albuminibus & modica rosacea, & succo Limonum subactò, & donec summum contrahat candorem, atque pelluciditatem, agitato: pineis lotis, & siccatis furfuribus & absterfis, additis, & remixtis omnibus, viuido sed pusillo, puroque in igne exiccatis, & in duritiem coctis, in morcellos digitum longos, conflat) tametsi prodest & alit, tamen minus intrò subit aut incidit & abstergit arteriæ vel viscerum mucosos farctus, quàm ex melle & amygdalis parati Turones, qui sic fiunt.

PIGNOLATVM

{ Mellis primæ notæ & purissimæ Libræ sex,
 { Albumina ouorum sex.

In pelui tamdiu frigida pistillò ligneo agitantur, donec lacteum candorem assequantur. Tunc prunis cinere obrutis, ne vrantur aut nigrescant, sedulò versando pistillo ad suppositoriorum crassitiem iam fragilem coquantur. Tum additur dulcium amygdalarum integrarū deglubitarum furfuribus torridis tostatarum vnciæ, quantas excipere moles iam Pignolati specie potest. Calentes super Nebulis (quæ crustula sunt) extensæ ducuntur in placentulam, vnciam crassam, latiore superficie, quam acie adhuc calentes in rhombos discescunt. Medico volente, interdum adduntur puluisculi gemmei, coralli, crystalli aut aliorum.

MANNA ARABVM TEREINIABIN

Drosomeli. Acreomeli & Melisaccharum: Manhu.

Δροσόμηλι.

POSTRIDIE quam Ioua largitus esset victum Plebi Israeliticæ, complutâque fuisset humus, & conspersa rotundo semine Coriandri simili, minuto, albo, gustu mellitæ placentæ, aut specie Bdellij: ex quo districto mola, panes factitabant sapore libi ex oleo: Gens Israelitica mirabunda, cum primum hæc cœlestia, & nusquam antea visa munera fuisset conspicata, cœpit dicere: MAN-HV, id est quidnam istud? Cuius nominis vestigia remansisse apud posteros Indicat Mannæ Thuris Libani Palestinæ montis nomen: cuius similitudo cum illo Bdellio simili Mannæ nonnulla esset: vndè etiam verisimile La-

tinis

MANNA È RAMIS LARICIS.

Lib. 5. Histori.
animal:

MEL CED-
draum. Hippo.
Succus Mellius
Theoph. Syria-
cum Mel Celsi.

tinis deductum no-
men Manum, quod
bonum interpreta-
tur perbonus Lati-
nitatis autor Mar-
cus Varro. Et indi-
dem putandū Me-
dicatum istud Man-
na, quo de hic iam
agemus, dictū fuisse
recentioribus Græ-
cis & Latinis. Exi-
mum sanè Naturæ
opus, ac mirabilita-
tis plenum: nec val-
dè antiquis notum:
indicio est quòd pau-
cis & vacillantibus
verbis illius memi-
nerint, nec quantæ
esset ad purgandum
salubritatis monue-
rint. Theophrastus
siquidè ex Hesiodo
& Aristotele succum
mellitum ex æthere
quercub^o siue Robo-
ri illapsū putat, qua-
le Galenus prouētū
portentoso è Libani
arboribus excussis
memorat: & Celsus
SYRIACVM MEL

vocat: qui omnes
persuasi fuisse viden-
tur (præterquam experientissimus senex Hippocrates, qui non aëreum sed CEDRI-
NUM MEL vocat) nihil aliud esse Manna istud, quàm roridū ex humo in æthera subue-

ctum interdium, vi & calore Siderum, vapidū spiritum, qui reduce nocte occurrans frigo-
ri liquor refluus & quasi stillatitius factus, arbores, tellurēque rursus, horis antelu-
canis præsertim irroret. Quam opinionem, vt improbare nolumus: ita etiam sequi, ne-
scio quo modo, renuit animus. Quæ nam tenuitatis tantæ, partim aqueæ, partim aëreæ,
cuiusmodi ros esse videtur, destillatitia, illico vel imbecillis Auroræ radijs diffusi in au-
ras solita, possit in grumos masticheos, gummosos, farinaceos, emplasticos, solidos &
densos abire? Quin Manna etiam calidiuscula est, grauis ac pinguis, & solutu non adeò
facilis. Imò soluta, liquori calido non vti mel, aut saccharum, mixta, perstat, sed pluri-
ma quasi aqueū respuens liquorē resinę gummi, & Caphuræ factitię modo rursus coit, &
collecta vasis lateribus hæret. At imbrium cœlestium proles nix, grādo, pruina, gelu, ros,
omnia frigida, nequiquam pinguis, sed facillimè vel calore, vel humore soluuntur, nec
quicquam pinguis vestigij relinquunt. Quare suspicio magna est Manna non aëreum ro-
rem, qui refrigerando, temperandoque diurnum æstum natura comparatus fuit: sed
succum vaporēque viuificum cuilibet tum arbori, tum herbæ insitum iam per soles tē-
pestiuos & genitabiles maturitatem assequutum, qui extillans expiransque interdium
trans latentes corticis superficieiq; meatus, in auras à sole feruido dissipatur: noctu verò
ros consuetus illabens sese cum isto permiscet, atque ne dissipetur, partim obstat, partim
seipsum vna fermentat, inque amicam naturam vnà coeunt, ac demum quippiam con-
flant

stant mediæ inter mel & Saccharum naturæ. Quod quispiam MELISACCHARUM vocare possit. Istud nostrum paradoxum confirmat eorum diligentia Pharmacopœrum, qui ramos magnos præscissos Laricis & Fraxini, inque vinariani cellam, quo æstatis tempore Manna colligi solitum est, asportatos, Manna postero die, tametsi non perinde nitidum, conspectum sibi affirmabant. Quod etiam minùs mirum videatur illis, qui sciunt RORIS COMMUNI deciduo purgatoriam vim inesse, non a se, sed foliis herbarum, quæ abluuntur & absterguntur ab illo. Sic Brassicæ foliis & Rosarum rorem exceptum detergente, nitroso & laxante succo magis lubricare certum. Eapropter consulto huic infundunt Rosas nonnulli ad syrupum Rosarum ex infusionibus. Quare cum quilibet obseruare possit post ramos & truncos auulsosue furculos, vel etiam radices Laricis, Pineæ, Iuniperi, & aliarum gummifarum aut tediferarum arborum gummi, Lacrymas & micæ etiamnum in superficie congeri atque con crescere, quas idè propter similitudinem Manna Thuris Græci, Rustici autem Norbonenses Metaphorice in Iunipero & Teda glaciem, Galli Vernicem vocant, poterit secum perpendere idem Larici, Ornoglosso, Amygdalæ, Prunis ac aliis quamplurimis vsu venire posse. Quin quod de œleomelite Norbonensi diximus in Olea Æthyopica magis fulciatur hæc persuasio, alioqui & rara obseruatio est, neque à quoquam recentiorum literis prodita, quin potiùs à nonnullis quasi fabula foret excepta, nec ipsimet assentiri recensio nisi oculis manibusque id comperissimus in Prouincia Norbonensi maritima, non procul Monspello vrbe tam lauta quàm nobili.

MELISACCHARUM.

Ros celestis.

E L Æ O M E L I.

EX olea arbore vulgari perquam amara tota & ingrata, cortice, caudice, fructu nondum sale condito, emanare MANNA verè melleum, non solum colore, sapore, sed etiam duratione incorruptum experti sumus. Habemus namq; partim iam duodecim ab hinc annis collectum à Rondelletio præceptore aliquot uncias, partim à nobis quinque ab hinc annis, cum eo nos duxisset Stephanius Barrallius Monspelliensis Dioscorides vocatus, atque in tenellis ramis & stipitibus Olearum arborum tam insolitas diuitias affatim nos latere monuisset. Tunc enim rimosis è corticibus, partim scalpello fauciat, satis excepimus non modò ad explorandum, sed etiam amicis impartendum. Verum non nisi propemodum pene matura oliua ac nigricante vel purpurascente, quam Nouembri & ingruente Hyemis scœuitia decerpunt, quisquam reperiet mel istud: vt nos plebecula monebat, quæ interdum tantam copiam ramis aggestam se vidisse vna aut altera die ante vel post D. Catherinæ festum aiebat, vt auiditati explèdè pueri & mendici eò certatim confluerent. In proximis vinetis pone fanum fune-cinctorum Franciscanorum, via ad Latrensem portam, etiam non nihil emanabat, & plurimum ferebatur Lunellæ extillare, præsertim sectis maioribus truncis, è quibus initio melle liquidior latex glutinosus effluebat, postea inibi residens aliquamdiu frigore densior euadebat, atque non tam mel quàm Manna verum præ se ferebat specie, gustu, sapore, concretionem omnium comilitonum iudicio qui degustarant, inter quos Iacobus Vtenhouius Gandauensis generosus, & multarum literarum Medicus doctissimus. Quin iam dum hæc prodereimus, cum multi alij degustarunt & mirati sunt, tum Medici singularis eruditionis, vniuersæque materiæ medicæ consultissimi D. Parisiensis Drouetus, & D. Penius Anglus.

An cum Arabes exscribunt fortè de Galenico Manna rorido, quo còpluerat arbores Libani atq; lapides Iuppiter, hallucinantur nominis & naturæ affinitate, interpretati nempe quæ Græci antiqui de laticè illo mellito suauique rore antelucano, qui instar sudoris expirantis, partim è puro sudore aëris ambientis madore, partimque ex potiore genitabiliq; cuiusq; arboris & herbæ salua gutticellas lymphidas & prædulces in arborum folijs & herbarum constituit: vnde mellis apum ortum & naturam facilè quis assequetur? Sane sic videtur, nec enim manna illud sordidum, gumosum, granatum, quisquilijs

C.i.

ar-

arborum mixtū, in ramis lapidibūsq; diu delitescens, non Sole Caniculæ feruido, aut imbribus ita facilè liquefcere solitū cuiusmodi māna intelligunt Arabes, idē cū rore æthereo. Eapropter Grecorum Stillatiā aëreūmue rorem mellitum illum tenuem, neutiūquam Manna Iudæum Arabicūmue putamus, sed grana ista Mastichina pellucida, solita è ramis folijsque arborum elabi præ copia, rotunditate & lubricitate granorum, succussatione & ventorum impetu, qui montes crebrius perflant, sicque colligi in montosis syluosis humi, & ideo putasse quosdam instar grandinis è Cælo manasse. Istud nostrate porrò nos quasi vtrīsq; naturæ cinnum & particeps plurima arborum genitabili salua suauis & madore, qui cuilibet inest pro sua natura plantæ varius, conflatum putamus. Cui dū occurrit noctis periodus anteculana frigidiuscula, quemadmodum tūc coactio in Æthere vel aëre vapore aqueum facit R O R E M vocatum, sic in arboris superficie cogendo & ad densando expirantem per latentes poros mellitam exhalationem, sistit inibi manna. Que eadem causa efficit, vt ficus suos fructus noctu maturare verè dicatur, non propter quem apud Plutarchum Graculi Lunæ afferebant calorem πεπιδου, quippe illi noctu silente æquè benè maturitatem assequuntur. Sed quia ficunleus cortex, laxæ cum sit texturæ, vti tota arbor, facilè Solis radios admittit, qui spiritum caloremque insitum lacteo liquori dissipant interdū, vnde concoctioni officitur: at noctu hīc non diffatur; eoque maturitati impenditur totus, quam celerius & perfectius absoluit, nisi propter laxitatem arboris & lactei succi vbertatem nimia obrueatur, vt in ficu Ægyptia euenit, quæ ideo non nisi vulneribus faucia maturat quia plus iusto obruebat lac alimentūmue quod per vulnus effluxit.

R O S.

M A N N A
quomodo fiat.Ficum matu-
ratio.

Nec dispar modus opūsque mellificij: vt enim efficit ex rore aut cum rore & succo benigno arboris, natiua insitæque vis Manna, sic ex vtroque è floribus decerpto, suo calore & spiritu conficit apicula sedula, etiamque aliæ volucellæ insectæ, carpto in truncis arborum humore, quem percoquant in mel album saccharo simile, siue Stercus suauissimum, quod etiam Hispanus à Vega magni nominis Medicus sibi visum narrat. Non enim rore solo caduco, sed suauis, odoratæque vapore, & plantæ tenuissimo succo, quem suis sibi intestinis fouet apis, confit mel. Nam qui possit ros Stillatiūsiue imber aut vapor in Ceram, Propolidem, fæcesque quot continent faui abire? Quin mel grauius multo oleo, vino, aqua, lacte, sanguine, quorum æmulatur aut superat dulcedinem. Quin amarum mel, improbum, venenatum, ex Absinthio, Erica, Oleandro & aliis. Cur non potius è folijs Iuglandis aut quercus hauriat apicula, vbi plus nectarei & dulcis roris, quam è floribus aridis calyculis? Nisi quia vbi optimus est aër, inibi optimum mel, modò Stirpes sint natura aptæ mellificio, sugantque è solo probum alimentum. Sed hæc latius in Larice & Fraxino.

M A N N A
Israelitarum
qualis.

Hebræum Germanicū notū, & Rabbinam admodum callentem Philosophiæ habuimus, qui Manna istud purum & Mastichinū vocatum affirmabat esse idem cum suo Israelitico, Bdellii specie, Coriandri granis simile, melleo sapore, quale etiamnum est in Palestina, Syria & Arabia. Porro, nobis obiectantibus illius supercælestes vires, portenta, & putredinem: Respondebat Iouam cunctipotentem pro eo ac ferebat sua voluntas, vsum & fruitionem Mannæ illis largitum fuisse, qualem, quantum & quamdiu illi visum fuit: reque ab se condita vti solitum ad suam ostendendam siue gloriam, siue munificentiā, præter & super naturæ leges ratas. Sic quoque M A R A C H perquam amarum & salsum edulcuit iniecto ligno: & Arabicus sinus quasi medius sectus, vadum fecit proli Iouæ, hostes vero obruit: Solis orbita cursum inhibuit & æquor montibus innatauit.

Brianſonnensis

Mastichina igitur vel Granata vocata, quæ hodie ex orientis Emporijs Venetijs & Genuæ prostat, optima. Nec tamen spernenda Brianſonnensis ad Galloprovinciæ & Allobrogum alpes prouenire solita, qua vniuersa fermè vtitur Gallia, modò delectus nitidioris, purioris, candidioris, & recentioris grani habeatur, qualem illic nos effractis è larice furculis copiosam habuimus, quæ nec dosi, gustu & effectu purgandi nihil planè cedere illi exoticæ videtur, & multo minoris emitur, minoræque mangonij suspicione: blan-

blandè namque educit biliosa è primis venis & Iecore, èque pulmonibus pituitosa, veluti Lariceus liquor, Terebinthina Veneta vocata. Hac igitur, si illius Syriacè purè copia desit, aut CALABRIENSIS, vtendū ab vncia 1. S. ad vncias 3. Calabriensem tamè hodie perpauca, aut nullam inueniri, quidam institores qui illinc veniebant, planèque desisse conquerebantur.

ARVNDO VALLATORIA.

OMNIUM Vallatoria notissima, vbiuis Regionum vdis humentibus marginum vallis lacunis & scrobibus aruorum, aggerum & mœniorū tesquis, & attegiis, rusticis que tectis multum accommoda: sic & sepiendis tutandisque satis. Multi è radice graminea, geniculata, prolixius reptante, marini graminis graciliores exeunt culmi recti, ex pallore pulli, concaui: alterno pullulatu folia emittète graminea, milia- ceis longiora, scabriora, firmiora: spicas fert Milii modo sparsas, lanosa, mollique cesarie nutantes & purpurascetes, maiores & elegantiores, calsidum plumas imitantes, quæ ventis hybernis abripiuntur, nullo comparente feminum vestigio, radice namque etiam combusta & eruta, seipsam denuò instaurat. Equidem quam noua depacta, albida, dulcis prolixa, & vti diximus graminea: quare scita consequutione gramineis & triticeis subduntur hîc arundinacea.

Δόνυξ DONAX SATIVA NOSTRAS.

NON parum frequens hæc hortis & Satis Galloprovinciæ & Norbonæ, vbi colos adnendum & clatras fenestris Rustici mulierculis factitant, flectuntque ad fornices topiarias, aliaque viretorum ornamenta, adque fulciendas vites humi depangunt. Similes istius sunt tubi illius Vallatoriæ, sed proceritas & crassities magnam æquat hastam: densissimis geniculis, è quorū acetabulis vel cauernulis basis latioris prodit neruus medio tenus ambiens calami ferme spatium, intergenicula. Acori vel Schenæ radix prolixa, tuberosa geniculis multis, latè huc & illuc subtus humum porrecta, albida foris intusque dulcis gustanti. Ex qua vsta Arabum Spodium paratur Pharmacopœis quamplurimis, tametsi vt non necessariò, ita non magno commodo: quando melius nec difficilius ex Myrtho aut Cithonio arbore, oleaue (vti monuerat in Antispodio Dioscorides) conficerent. Longè tamen grauius delinquent qui loco Palmæ foliorum teneriorum harundinis huiusce subdunt radices: namque harum facultas ex alto cum vel spicula euellere prodatur, calida etiam authore Dioscoride sit, planè Palma contraria sit huic oportet, cuius ad frenandã cohibendamque Chalcytidis vehementiam addita folia videntur. Verum isti audaculi, quid intersit foliane harundinis, quæ fortè quadrarent, an radices addas, quæ prorsum aduersantur scopo, supino fastu malunt nescire quàm discere.

Spodium An-
tispodium.

FISTVLA vel SYRINGA, & SCRIPTORIA.

EADEM cum Donace harundine hæc est, vt cernere est in Galloprovinciæ & Corsicæ vdis & pinguibus prope vrbes locis, compactiore est carne, minore & pollicem vel indicem digitum æquante crassitie, octonum denumque pedum, radices & folia non disparia, Pueris etiam quæsi calami ad maiuscula characterum crura delinianda: & hæc vt superiores duæ, caua.

NASTOS seu FARCTA, TOXICA Theophr.

RARIOR hæc Europæis, nota tamen iam diu harundo mediterranei & Tyrreni maris mercatibus: vbi interdum à naucleris emunt fenes, robustiores & adultiores Stolones, quibus scipionibus siue labantis vestigii fulcris vtuntur: leues namq; sunt elegantes & robustæ. Exiliores Stolones verò Scythæ Asiatici & Syrii aptant ad iacula: quos emptos à quodã Pictauro circulate Alexandro vocato habemus exiles, leues, politos enodes prorsum, rectos, solidos, nec graues, colore cæsi pullo & purpurascète nitentes. Ioubertus MonsPELLIENSIS habuit, ni fallit memoria, perquam solidam & elegantem, puto ex Aphricæ Argyera, non Alepo.

AVLITIS SEV TIBICINARIA
fœmina.

TAMETS I fœminam hanc nuncuparit Dioscorides, tamen putamus nos à nostratibus vulgatis, non nisi textura delicatiore carnœue solidiore distare, proindeque tubulam magis esse sonorum læuiorem & nitidiorem, cuius delectus penes aulēdos & tibicines esto.

INDICA FLORIDA.

EXOTICÆ elegantia pulcherrima planta hæc, ambigua inter Cannas & Acorum natura & figura. Ea ex semine Indiæ Occidua amicis in Belgio, deinde nobis MonsPELLIJ in horto lætos flores, Augusto ineunte, dedit: colos purpuræ miniatæ nitidus & vegetus: figura & magnitudo, numerus & habitus florum Gladioli, in ferulaceo vel harundinaceo bicubitali & tricubitali caule, læuore herbaceo, crassitie digiti minimi, quem circa geniculos ambiunt folia alternò & Acori vel Cannæ, situ & ritu, magnitudine & effigie hellebori albi adultioris. Radices Cannæ nostratis siue Donacis vel acori palustris æquant, è quibus prima foliorum eruptio pereleganti volumine Hellebori albi erupentis simulacrum ostentat. Rarissima in Italia & Gallia & Anglia etiãque Belgio vbi tametsi quotannis nouo ex India aut Lusitania semine ab elegantia amafis fata, tamen nec semper floret, nec frigus ferre potis est. Idcirco commodi medici adhuc ignoti: sed cui locus hic merito relictus, quo ad Acorum, plantasque consimilis vultus viam institutam pergeremus.

ACORVS.

- Acorus Dioscor.*
- Acorus palustris.*
- Acorus Aquitanicus.*
- Galanga* { *Maior.*
- { *Minor.*
- fris Domestica Florentina.*
- fris Illyrica.*
- fris syluestris.*
- fris maritima Norbonensis an. Medium Diosco.*
- Perpusilla saxatilis fris Norbonensis acaulis ferme.*
- Xyris.*
- Zingiber.*
- Terra Merita, Curcuma Officinarum.*
- Costus* { *Arabicus candidus leuis*
- { *Syriacus buxeus grauis* } *Zingiberis effigie.*
- { *Indicus leuis niger.*
- { *E Moluca cortice rugoso.*
- { *E Moluca lignosus.*
- Officinarum duplex* { *Dulcis*
- { *Math: spurius suo loco.* } *Amarus*
- Zedoaria* { *herba.*
- Zurumbet* }
- Zedoaria Thora in Napellis.*
- Zurumbet arbor in coniectaneis.*
- Arnabo Pauli.*
- Mamiras Paul, In Doronicis.*

STIRPVM aduersaria noua.

ACORVS DIOS: & ΑΚΟΡΟΣ THEOPH:
Officinis falso Calamus.

VNCVPARVNT itaque sic plantam hanc quia τὰς ὀφθαλμοῦς Effig: scitè Ma-
sive pupillis aciei oculorum caliginosæ mederetur, vti cognatæ thiol. 21.

Zingiberis radices faciunt. Nam ΑΚΟΡΟΣ illa Theoph: Veneris mi-
rifice incentiua longè alia est. Acorum verò verum esse istam ra-
dicem odorem & geniculatam, & longè ab vtraque Galanga dissi-
dere, etiam caculæ officinarum sciunt, nedum viri eruditi, quo-
rum factum opera, vt non solum innotuerit, sed etiã adeo vsu re-
cepta sit, vt pudor sit denuò illos rationum acruos euoluere.

Nec hodie Itali, Galli, Germani consultissimii rei herbariæ, alio
vtuntur quàm in isto è Transyluania Moscouiticisq; tractibus Venetias, Antuerpianam, aliaq;
celebriora Emporia asportato: vbi nõ rarè etiamnum folijs integris visitur Iridis emulis,
cuiusmodi à Dioscoride descriptus fuit. Eapropter minimè multis opus fuit verbis ad dis-
cernendum à Calamo aromatico has easdem radices, quas etiam perperam Calamum officina-
ræ statuere: non enim modò odore ceterisque facultatibus, sed etiam natura & effigie
tota dissident. Nec enim Acoro Arundinis, sed Iridis caulis inest, gracilior & longior ta-
men: at Calamus non modò caui tubi harundinaceo caule donatur, sed assulatim fran-
gitur. Porro cum hanc radicem ignotam tum Calamo suffecissent (vt sit meliorum penuria
& ignoratione) demum proregem quasi Regem agnouerunt & tutati sunt. Quam
pertinaciam etiamnum fouent plerique Salgamarij, potius quàm Pharmacopœi dæcite
impudenti, sed non tanta infelicitate. Quippe æquè bene explet ista radix interdum de-
scriptionis pollicitationes atque genuinus Calamus: intenso namque est odore, & præ-
sentissimis ad muliebres morbos viribus.

ACORVS NOSRAS PALVSRIS

Germa. Selb wasser Lelien, id est Liliu aquaticum
luteum.

VVLGARIS nostratis haud aspernendæ aut vires vel vsus vt quidam minus verè tra-
dunt, qui primore lingua, non intimo guttore hanc explorarunt, cui aliquid acrimoniæ
gustando semper inurit, non quidem illico prima impressione, sed aliquanta cunctatione.
Idem experiaris in Phyllo Mospelliensi aliisque plantis, quarum vis calefaciens multa ter-
rea mole est sopita. Nam tametsi illi odor feruè nullus, calor remissus, tamen alijs doti-
bus multos ad morbos peregrino preferenda: plus namque roboris & caloris addit ven-
triculo, partibusq; finitimis, quàm illa quæ suo feruore dissipat potius innatum calorem
atque vires infitas populatur. Qui igitur illi nonnihil gratiæ conciliat, Garyophyllis non
secus ac Iuglandes, traiciunt, at neuiquam cõtemnendum experiuntur.

Mathiol. 22.

Propior Aco.
aut Galanga
quam Iridi,
propter radi-
cis vim astri-
toriam.

ACORVS AQVITANICVS.

PLVSCVLIS abhinc annis eruta fuit quædam Acori species in agro Tholosano, quam
Pharmacopœi pro Schina & venditare & venudare ausi fuere: quia facie esset haud ita
dissimili, sapore feruè nullo, eoque Apio affini. Radice crassiore, densiore quàm Schinæ
aut Galangæ, concolore, prædura, frageti contumace, lignosiore quam Schine, prælonga,
tuberosis geniculis cincta: Harundinacea effigie Antuerpianam, Londinamque delata
Chynam emetita, propter quandam similitudinem, quæ multos Medicos in stultam letitiam
coniecit, ratos se in Gallia Schinam inuenisse, ad luis Venereæ apparatus. Sed Acorum non
Schinam gustus & euentus patefecit: astrictionis namque plurimum habet, tota est crasse,
inertisque facultatis, nihil leuitatis emplasticæ, vt Schina. Morbo Neapolitano curando
ineptissimam norunt, qui frustra sapius experti sunt: tametsi ad vlcera mala & strumas,
non desint illi suæ dotes.

Illas autem radices prægrandes, turbinatas, Americi orbis Schinam superioribus annis
ementitas, in caput de apio seruamus.

STIRP IVM aduersaria noua.

GALANGA VTRAQUE.

γαλάγγα.

NISI Gallatium Acorum, quò cæteris authore Dioscoride antèit, deprauarit in Galangæ siue Galaugæ flexum Arabica scola, vt quæ speciem Acori Galangam sortè putarit, ignotam hanc fuisse antiquis Græcis necessum fateamur. Cum autem è proximo sermone authorumque descriptione Acorum nostrum esse Antiquorum genuinũ liquet, tum diuersum esse ab vtrauis Galanga maiori & minuta Officinis dicta, vtriusque radices perpendèti perspicuũ illicò fit. Acorus namque albida, odora & amaricans etiam monente Galeno, effractũque facilis, eoque vt colore, sic concretione similior Iridis, quam vtrauis Galanga: quia ex fusco intus forisque rufescit, nec tundendo facile cedit, acriore quidem sapore & aromatico sed minimè amaro, magis astringente, minusque proinde vires vicarias Iridis ad muliebres affectus exerente, qualem optant Dioscorides, Galenus & cæteri classici. Quibus an notæ fuerint vtriusuis Galangæ radices, vt incertum, ita nobis persuasum est iamdiu Acoro aut Iridi congenerem esse, nempe Acori palustris vulgaris radices habere, folia autem Iridis aut Xyridis nigricantia angustiora tamen. Alebant hanc, non multis ab hinc annis, horti Patauini & Veneti, vbi plurimum nobis visum virentem meminimus. Nec multo pòst à fidelissimis & peritissimis herbarijs accepimus hanc eandem è Syriæ montibus euulsam, vbi vulgo Iris putatur & nominatur, propter arctam foliorum potiùs similitudinem, quàm radicis colorem, odorem, aut efficaciam: astringendo namque roborat, vt Acorus palustris, nec tenuitate partium quanta est in Iride & Zingibere est, sine astrictione pollet, præsertim maior Galanga, quam hîc intelligimus.

GALANGA MINOR.

ALIOQVI minutam siue minorem, quam vocant Officinæ, an sit Cyperi species potiùs quàm Galangæ aut Acori difficile sit statuere. Nam tametsi radices aspectu, duritie, odore, sapore & nonnihil figura Cyperum longum præferant (quo quidem infistorum fraude adulteratur, & permutatur) tamen folia si sunt Myrthi (vt quidam Indicorum simplicium exploratores affirmant) non parum ab vtroque illorum etiàmque maiore Galanga dissidebit, quam alioqui viribus, odore, sapore, colore & nomine proximè æquabat, ac fortè superabat. Hanc tamen, vt & Zedoariam, Chinarum Emporia in reliquam Africam Indiam, Europamque occiduam mittunt: maiorem verò Iaua trans Equatorem ditissima Insula Liburnicis in Septentrionem reductis venundat: vnde verisimile fit, aut diuersas putatas fuisse Arabibus, aut nõ admodum notas Auicennæ & Serapioni, vtpote Græcos sequentis, ac propterea eos (vt solent de rebus peregrinis, parũque notis) caput duplex de ea instituisse: interdum duo admodum diuersa simplicia in vnum caput miscuisse, veluti vbi Cancamum historia de Manna intexuit, geminato errore, & quia Cancamum è cælo defluere, & quod in Sorbum excipi dixit, quæ de Manna, non Cancamo, ramis fraxini vel Ornoglossi, non sorbi excepta intelligenda videntur.

IRIS DOMESTICA, FLORENTINA,

Illyrica.

PRISCA gens horum florum conspicata, amœnam varietatem coloriam & variegatam cœlestis Iridis æmulam, quæ opacæ luridæ nubis obice, Soli obuerso luminis percussu occursans æthera pingit, plantam Iridem vocauit: sic & Latini, Græca nimirum origine quibus ἰρίς, etiàmque ἰρίς, οὐρανία & θανμασδὲς dicitur, id est, sacra cœlestis atque admirabilis, qualem arcum fœderis post diluuium à I E H O V A sancti narrat diuina pagina. Hodie hanc tametsi admodum frequentem, tamen cunctæ ferme gentes deprauatè vocitant, Germani enim Gilgen, Schwertel Flandri, Itali,

li, Hispani Liliū, Galli etiam *Glaxul*, propter arctam florum ipsorum inter se cum Lilio & Gladiolo similitudinem. Quod idem vsuuenisse Poëtis & imposuisse Historicis in Hyacinthis & Liliis dicitur, de quorum tamen collatione facilè noscitur Iris, & ab iisdem discernitur, folijs acutioribus, rigidioribus & latioribus quàm Acori, aut Gladioli. Florum autem oræ diductiores hiantesque magis, magisque reflexa foliola, senu vt plurimum, quæ alternatim in anfalæ speciem curuantur, intróque flexa staminum fibrillas condunt aliquot, quibus marcidis, æstate media ferè, siliqua Xyridis aut Acori palustris non dispari, anguloso item semine erui, sed minore, se prodit. Radice viuada, plantæ quippe semper virentis, plena, solida, albida, multas in propagines per summum cespitem fusa: amaro, vehementi, acriori & feruidiore, dum recens est, gustu, vt & purgandi vi, quam arida facta prorsum amittit, multumque feruoris ingrati que saporis remittit, & odorator, eoque commendatior euadit, præsertim T v s c a, siue F l o r e n t i n a, hodie primam laudem merita. Quæ plurima in Mediterraneis, non procul Florentinis montibus eruitur, multum temperic agri & ætheris ad Illyricos tractus accedentibus, adeoque præstantior I L L Y R I C A H A B E T V R: nam hæc non nihil rufescit, minusque nitida, cuiusmodi vtuntur Veneti. Florentina verò candidior & elegantiore aspectu, suauioræque odore visitur. Neutra tamen illic flaccida, rugosa, rancida, fuscæ aut muscida insolatu fit, vt nostras, præsertim Septentrionalis, cuius succum Hydropicis propinant Medicelli lectione practitorum freti quidam: incertum maiore ne cruciatu an incommodo ægros vexent. Ac tametsi Galenus Illyricæ palmam statuerit, tamen cum idem sanxerit: vnde quodlibet simplex, in suo genere quo est fragrantius, eo præstantius esse, de eius sententia Florentinæ postponet quis Illyricam, à cuius bonitate tantum abesse Aphricanum, quantum animal vegetum à suo cadauere idem dixit: eapropter videtur hæc Natalitiis gaudere neque admodum feruidis vt Aphricæ, neque ita frigidis vt Septentrionum: sed montosis temperatis & riguis, cuiusmodi ex Hispania hodie valdè odoratam laudatissimam ferunt, & ad fluminum crepidines canit Nicander Naronianam Illyricæ non maritimæ, sed Septentrionalioris & riguæ à flumine Macedonia, sic vocato.

IRIS Florentina.

ILLYRICA

Multiplicem igitur sortitur varietatem, non modò viribus, vt diximus, sed etiam magnitudine, odore & potissimum florum colore. Cuius multiplicis venusta mistura, non modò in diuersis plantis, sed etiam in vnius dumtaxat floribus spectanda venit. Elegantiæ siquidem hortensis amantes non modo purpuream (quæ vbiuis ferè Europæ ruri oritur, omniumque frequentissima visitur) sed etiam quasdam floribus candidis, liliaceis alunt, non item luteam, vt quidam doctus putat, ratus vulgarem aureis floribus vbi que in pratis Acorum esse Iridem, cuius radices, vt idem Doctus Belga ait, tãtoperè astringunt, & planè Iridis facultatibus aduersantur, vt neutiquam futilis author literis mandarit, hæc vel dumtaxat appensas appressasque corpori quemlibet sanguinis fluxum sistere: quare maluimus nos Acoro aut potiùs Galangis, quibus figura & viribus cognatior, reddere.

VARIETAS

IRIS SYLVESRIS.

IN O D O R Æ duæ irides, quas Syluestres vocant recentiores, minùs obuiæ sunt, minusque multò aromatica dote commendabiles. Hortensi ferè eadem, nisi quia tota gracilior, harum quæ plurimum squallidis saxorum marginibus sponte oritur, cultaque retinet speciem qua distat à fatiua, etiam sapore ingrato, odore nullo in subalpinis Lygurum & Taurinensium passim occurrit, nec vlla potest esse earum, quas commendat Plinius seu Illyrica, seu alia.

IRIS MARITIMA NORBONENSIS
an Medium Dioscori.

NE V T I Q V A M triuialis venustatis est hæc altera quam verbis & typis hæc apictam damus, primùm in Nitiobrigum maritimis & sabuletis herbis nobis lecta, diùque D. Assatio Monspelliensi medium putata, riguis herbis cis lacù non procul

STIRP IVM aduersaria noua.

ab oppido Frôtignana ex aduerso montis Ceti multa, nec vsquam aliibi vniuersæ Gallia aut Italia facilis repertu, nisi maritimis illic : quare num in Germania etiam reperiatur aut Heluetia, fides penes recētiore est, quibus malo assentiri, quàm tantilla de re rixari, tametsi radicis eruta recēnsque effractæ nullum vnquam olfecerimus Armeniaci mali odorem, qualem illi inesse ait Commentator. Radix, caulis, folium, siliqua & semen, Iridis illi, sed minora, minúsque aromatica, saltem quibus locis natalitiis nobis obseruata est, nempè vt plurimum humidis & incultis. Flores tamen Calendis Iunijs aptiùs Xyridem colore & figura foliolisque minús repandis expriment. Sapor illi feruidus, amarus, tenuitas multa, quam etiam medicis experimentis compertam habemus.

PERPVILLA SAXATILIS IRIS.
 acaulis ferme.

MINIMA & rarissima omniù etiam Norbonensis hæc : radicis plexu, substātia dēsa & colore Illyricæ non absimilis, caule vero nullo, præsertim natalitiis, folio latiusculo, rigido, mucronato, palmum alto, cuiusmodi Gladioli: flore, semine siliqua, Xyridis fætida. Hæc mox quam è terra assurgit Chameleontis albi modo pusilla humilisque remanet, proindeque nonnullis Chameiris nuncupanda videtur. Plurima oritur in agro Norbonensi, locis aridis & saxosis, secus specum illam sesquimiliare Monspello disitam, via qua Frontignanam itur, in cuius cautibus & rupium commissuris frequens adolescit prope Ferulam.

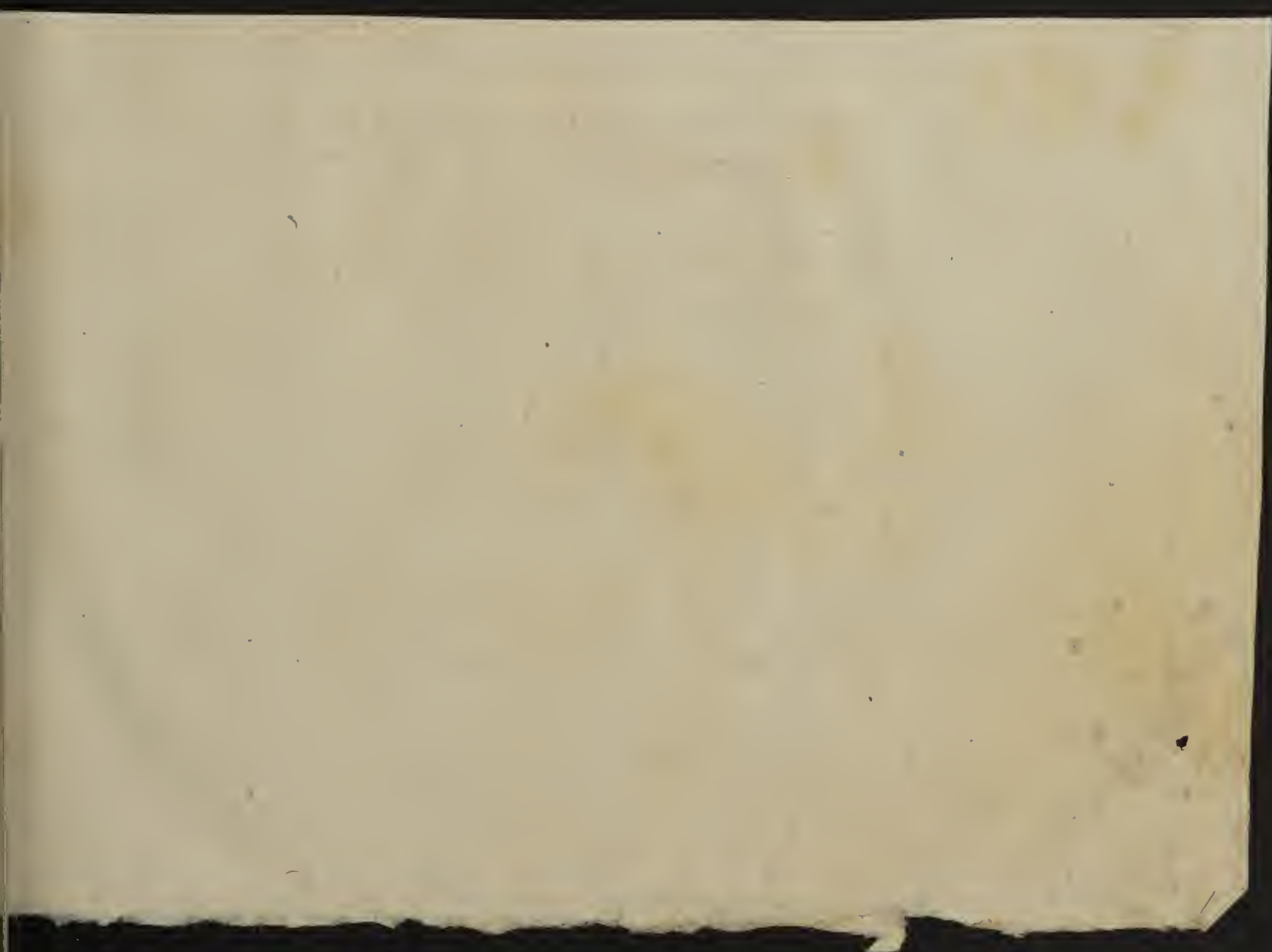
XYRIS sine IRIS ἰρις THEOPH.

Math. fig. 991

SPATVLA
 Fætida.

ETIAMQUE Xyridem ob folij similitudinem quasi rasorium cultrum aut nouaculam dixere apposite prisca : est quippe folium ancipiti nouaculæ similius, acutiore acie, & tenuiore rigidioréque quàm Gladiolus & Iris mucrone. SPATVLA FÆTIDA VULGO dicta, quam seueriores isti notarum exactores, cum improbant, indicant se nec multas plantas vernaculis natalibus eruisse, neque virium periculum multum fecisse. Dum enim nescio quid coloris & magnitudinis desiderant in radice & flore, non meminerunt vtrâuis harum, vt plerasque alias, facile non nihil non ita magna de causa mutari. Etenim si Iridis radices & flores colore, magnitudine, densitate, bonitate & odore adeo variant, vt cum Florentina si nostram componas, longè aliam colore & odore putes, quid ni possit tantilla mutatio Xyridi contingere, quæ etiamnum omnibus vulgò vocitatur Iris: quemadmodum olim Theophrasto ἰρις Iris dicta fuit? Quin Illyricæ & Sclauonicæ radix subruffa, nostrati pulla & cineritia: Hetruscæ autem candida, eximia fragrantia, nostras vero ingrata ferme fætet : & vbi πλατύτερον folia & cacumine acutiora dicit Dioscorides, innuit medium folij latius, aut ventriosius, summum verò multo angustiore mucrone, cuiusmodi prorsum Spatulæ nascentis spontè quibusdam præsertim Galloprovincia & Angliæ, vbi quàm vberima, prope vda prata & littoreos maris aggeres inspicere licet. Eamque si conferas ruri enatæ Iridi in parietinis & siccis glareosis, angustiore obseruabis folio: & caules etiam cubito maiores, plures, glabri, teretes, crassitie mediocri per media folia recti assurgunt: florésque in summo promunt Iridis Syluestris, ternis foliolis surrectis, nec reflexis, purpura saturiore Violæ Martiæ, & in medio venis nonnullis luteis, & phœniceis apparentibus Iunio & Augusto in Anglia. Siliquis, item Iridis trique-

Conditur etiam & prostat in Officinis alia radix Mechinum hodie dicta Zingiberi cognata, à quo nec maturitate, aut improbitate differt, ut parum verè scripserunt, sed potius specie & concretionem (caret quippe fibris & filamentis) perspicuitate, fuscedine, soliditate, & acriore gustu, nec teredine exedi solita.

Mechini rara varietas.

Nec unquam nobis visa antea hæc quam iconem exhibemus Mechini species, nuper adferri cœpta, cuius Morganus noster aliquot emit libras. Vulgatū Zingiberem aut Mechinum refert, sed elegantiore aspectu, colore Mechini, cortice Zingiberis albi, sed squamam geniculato, & ferè articulato veluti Doronicum: aspectu pellucido: gustu quàm Zingiberis multò acriore, & sicciore, carie nō exesa.

triquetris, trinâque carina dehiscens: quando maturuit semen, quod rubrum, nitidum, rotundum, gemina secundum longitudinem serie, conditur in siliquarum membranis loculis, aut presepiolis, ut in Pæonia, Orobi, ut quidam ex Oribasio legunt, aut fabæ, non vulgaris nostratis, sed antiquæ & Dioscoridæ, quæ multò minor, & nostrate rotundior fuisse probatur à doctis. Radix (facilis enim & frequens mutatiuncula $\mu\alpha\kappa\epsilon\delta\mu$ in $\mu\iota\kappa\epsilon\delta\mu$) parua, geniculata, fibris multis donata & Iridi concolor, similis aut fusca. Ea vi & acrimonia prædita, tametsi Cotulam aut cimices oleat, ut multorum nostræ ætatis Medicorum monumētis & experimentis constet ea præstare, quæ Dioscorides Xyridi reddidit. Quin non modò Iridi similis facie, sed & viribus anteit, tum ad vlcera, ossâque desquamanda, tum intro sumpta decocto aut succo, vehementius lotium ciet, & sudores, sed pharingem adurit fermè. Si multa decocto bibatur, vomitum excitat, & tormina ventris, ut Iris facit. Gustauimus acre, & quod in Angliæ maritimis ad Brumam ferme vsque in siliquis pendulis hiantibus visitur.

ζιγγίβερι ZINGIBER.

{ Gall. Zingembre. }
 { Ital. Gengento. }
 { Ger. Ingber. }
 { Flan. Gengcher. }
 { Ang. Genger. }
 { Hispa. Gengiure. }

EST etiam Zingiber, aut Gingiber ut in Plinii codice legitur, herba & nomenclamētura Barbara, antiquitati viribus quâ facie notior: ut cuius Dioscorides reliqua descriptione supersedens, radicellas dumtaxat paruas, ut Cyperi memorat, cui tamen nec similes admodum, & multò maiores sunt, nec pendulæ Cyperidis ritu, sed Iridis modo implexæ. Iamque plebeculæ ubique gentium notiores & vītatiores, quâ ut fusiore egeant Historia. Verùm reliquam effigiem, quæ est tota Iridis aut Xyridis, ex virore nigricantibus foliis surrectis, hic damus nulli dum depictam, qualem alebat Antuerpianus ciuis perbonus, perindustrius & peritus Pharmacopœus Guilielmus Driesch, cuius munere habuimus: tametsi flores, utpote Septentrionali rigidòq; cœlo nullos prompsit. Imbecillo stomacho vires instaurat, calorem fouet, aluūque emollit Dioscoridi: nempe si maturæ sed teneræ recentisque radices comedantur, nondum exhausto humido lubricante & purgante, ut vidimus in Iride, quare vetustiores ficcât potius & sistunt aluum. Succulentæ autem recens conditæ, multa cōmendatione ex Indiæ varijs locis, nec non Aphricæ finitimæ in Europam vltimâ Septentrionalem & Meridianâ vœnum ferūtur: tametsi iam vi emolliente exoletæ, maceratas lixiuio condiunt saccharo etiâ nostrates Veneti, Antuerpienses & alii institores passim.

TERRA MERITA, CVRCVMA Officinarum.

ILLAM radicem exoticam, Terram Meritam vulgò vocatam, vel Curcuma Seplasiariis dictam, quàm Zingiberis effigie nasci in India auditione acceperat Dioscorides, propiorem Zingiberi quam Cyperi putamus, etsi idem author speciem Cyperi esse apud quempiam legerit, eoque forte minus aptè dixerit Zingiberis radices paruas, cãdicantes odora-

Odoratas Cyperi modo libro secundo : alioqui enim nisi perquam exigua illi cum Cyperis intercedit similitudo. At vires perquam similes quasdam habet (præter Crocū fuccum, quem mansu remittit) cum Zingibere, tametsi gustu ignauiore, ingratiore, docte autem referandi viscera potiore: ideoque hodie cursores & mulierculæ cum Zingibere miscent ad Icterus. Vis autem psilothri illa feruida videtur elanguescere, longa temporis & locorum intercapedine atq; teredine, cui eadem obnoxia est, sed minus quam Zingiber. Pictoribus & Chymistis, quàm medicamentis hodie frequentior.

ZINGIBERIS EFFIGIE COSTVS

Arabicus & Syriacus.

INTRICATIO multò Costi dignotio, vtpote etiam plantæ peregrinæ Indicæ, nec vllis liniamentis signatæ, nobis tamen vsibus & præsidio futuræ. Sprenndæ tamé recentiorū contentiones & apponendæ recensiones, quæ doctis possunt esse argumento & emolumento ad vberiore cognitionem. Sexto abhinc ferme anno, cœpit vehi radix è Syria & Ægypto Venetias Zedoariæ aut Zingiberis effigie, quam primus omnium singularis modestiæ amicus noster Valerandus Donrez Flander Insulanus, & Historiæ huius peritissimus verum Costū censuit esse, cui Gesnerus primùm frustum inter magnam copiam Zingiberis fortè repertum specimen futurum donorat Venetias ituro, indeq; in Syriam Simpliciū perquirendorum causa nauigaturo. Radix intus candida, leuis, minimè grauis, pollicem crassa, vnciam & sesquiunciam longa, hinc inde tuberibus oblongis altrinsecus donata, odora, gustu acris, odore inteso & iucudo Cypressi aut Cedri Libani quadatenus, interdū & BVXEA visitur, vti vulgata odore & sapore similis, subamara vtraque, cætera similes. Qui Turcæ institores persæpe venditabant amico nostro, rati esse Zingiberem Syluestrem, haud ita magno pretio distrahebāt. Ea Venetorum Medicorū collegio oblata, adeo placuit, vt dignam censuerint, quæ inter lectissima Theriacæ parandæ simplicia, anno 1563 insereretur, quod paulò post factum fuit, iamque inde maiore copia aduecta fuit Venetias. Et nostra opera factum fuit, vt amicis nostris Antuerpiæ innotuerit, quibus misimus. Quæ quidem, vt non esset Costus genuina, tamé quia & radix est, eximiæque odoris saporisque acris gratia aromatica pollet, merita videtur parem Costo laudem & gradum, præferendæque non modò FVSCÆ GRAVI & INODORÆ RADICI, Helenii compacta concretionem ignotæ, qua Officinæ hodie abutuntur, sed etiam Zedoariæ, quæ minus odora, aromatica & gustu grata est. Quin ne Angelica quidè præferenda est, quam NIGRVM COSTVM, siue Indicum, propter insignes vires & odorem suauissimum hodie faciunt: non enim est adeo peregrina planta, sed Europæ familiarissima, nec admota vrere solita, nihilque adstrictionis habet, qualem Galenum in costo optare author est Senensis Commētator. Cuius plantam suis postremis commentariis insertam Costi nomine, nobis sæpius ab Herbariis Illyricis ostensam, quia nihil Costo dignum habet, sed potius facie Elaphobosci est, illuc reicienda.

BVXEA
Costus.

COSTVS
Officinarum.

Costus niger.

Costus Spurius
Mathi: foli. 53.

COSTVS DVLCIS & AMARVS.

COSTVM dulcem nouimus nullum, nisi collatione quadam cum acriore & amariore Costo sic vocetur: quo intellectu quis Actuarium accepisse putet, vel eandem plantæ radicem, quæ dum recentior mitior multo, vetustior verò amarore & feruore ingratiore facta, amara aut inamœna vocetur. At Galeno nulla Costus non amara. Sedenim Arabes sequentis recentioribus indulgendum illud vt quædam species Costi suauiore quasque, vt vernaculè loquuntur, dulciore odore, feruore mitiore, dulcis illis dicta sit, & vsu recepta: quo modo quis dicat Zingiber, Iridem, Helenium, Centaureum & plerisque alias radices mitiores & dulciores, dum tenellæ sunt: vetustiores vero & vietas acriores & calidiores. Id euidentius exemplo succorum excoctorū natura vel arte, in Aloe explicuimus.

COS-

STIRPVM aduersaria noua.

35

COSTVS MOLVCENSIS

Corticofus, rugofus.

DVAS insuper radices peregrinas Costum admodum simulantes, hinc impertiemur candidis arbitris, ea beneuolentia qua Rupellensis Medicus doctissimus Launaius easdem nobis, quadriennium iam est, impertiuit. Ambas acceperat à Naucleris è Molucis Insulis reducibus, quarum altera maior arboris maiusculæ cortex videtur, & figura Sambuci adultioris & cineracei, rugis & plicis frequens, sapore & odore æquè vehementi.

MOLVCENSIS LIGNOSUS feruidior.

MINOR quidem altera radices Solani Syluestris valdè quam similis, colore diluto pullo, gustu vrentè vt vix ardorem lingua ferre aut sustinere queat. Illis iam persuasum erat Costi esse speciem, tametsi parum odorum esset: quod vti non inficiamur, ita priorem vt potiore retinemus, & hasce ambas Molucenses nempe, minus odoras iudicio studiosorum pitas subdidimus.

ZEDVARIA sive ZADVRA herba & ZERUMBET.

PROSTANT itidem peregrinæ duæ radices in Officinis non perinde notæ è totius plantæ partibus, vt sunt celebres facultatibus. Neutra quidem Græcis memorata, sed dūtaxat figura Zingiberis à recetioribus prodita. Earū quæ notissima, Zedoaria vocatur: altera quæ rarior ZERUMBET: & vtraque vt nominis, sic generis eiusdem meritò putatur, nec secus inuicem differre, quàm Cyperus rotundus & lôgus, videntur. Eoque Serapio Zedoarium eandem Zarumbeto dixit, rotundâsque radices Aristolochiæ describit & Zingiberis colore & sapore, in Chinis vltimis nempe Indiis oriundas. Auicenna autè, nisi sint eius tenebriones interpretes, permutatis nominibus contrarias planè Zedoariæ & Zerumbet affinxit comparationes: apud quem idcirco malim legere, Zedoariam Cypero similem, minus tamen odoratam, Zerumbet autem Aristolochiæ rotundas radices inesse. Quod tamen parum interest rerum cognoscendarum cupidi vestigatoris. Satis enim discernitur apud Serapionem, modo sic accipat, vtramuis harum radicum tuberosam esse, ac quemadmodum Doronicis siue Aristolochiis & œnanthis contingit variare oblonga tereti, vel orbiculata & nodosa mole radices: sic euenisse Zedoariæ herbæ, cuius naturæ, quemadmodum nominis est particeps Zurumbet, quippe amaror, feruor, odor, color, ingratus vehementior gustus, modus, durities, duratio eadem & vsus ad Colicos cruciatus, præsertim aduersum venenata, certissimus, vnde nomen forte fluxit. Indèque videntur Auicennas, Serapio ac Mauri nonnulli designasse antidota pluria, aut præsidia ad venena comparata, laxiore vt plurimum solent nominis ambitu, quemadmodum BEZARDICA generatim vocantur Arabicè, quæ vitam tuentur: eoque quæpiã celebrè arborem eodem nomine implicuisse Zedoariæ aut Zerumbet foliis salignis Citri odore, quæ item ad Ze particula multū alludit. Potiorè etiam eam Zedoariã, quasi dicas antidotum, quæ radicibus Napelli adnata foret, eiusdem venenati Napelli præstantissimam Theriacam merito dicit, qualè nos experti sumus, & eruimus copiosam variis in montibus, vt capite de Thora dictum. Ne dehinc porrò Principem Auicennam veri seuerum vindicem & serium Philosophū fabulatorem vocet ille Sabbatarius Indicarum mercium ex commentarijs triuialibus Nauigationum interpolator, qui valdè vereor ne metipse fabulas non parum multas, effutiuerit, certè non vno loco multa precipitan- tius effutita satiùs fuerat siluisse, vt de Calamo aromatico, Costo & aliis plerisque. Quem etiam non puduit, ARNABONEM arborem esse proceram apud Egynetam Libr. 7

BEZARDICA.
Arbor Zedoar.

THORA:
ARNABO.

CYPERVS, sine funicus angulosus.

Gal. Souchet.
 Ital. Cypero.
 Ger. Wilder Galgan.

ATVRÆ natalitiorūq; cognatione succedent Iuncea Cyperotū seriei, vt etiā Theophrastus innuere visus fuit, cum Cyperū, Papyrus, Calamū, aliāsq; palustres recensuit. Dicta autem κύνειρος aut κύνειρις videtur à radicis effigie, quæ pyxidulam, aut poculum pusillum vasculum ue imitatur: sic etiā apud Theophrastum folliculum Vlmi κύνειρις legitur. Huius certior multò Historia quàm cognatæ Curcumæ, siue Cyperi Babylonici putati, de quo superiore capite, propterea quia nò multi sunt anni, cum quidā horti Itali rariorem, rotundum vocatū alebant, nòsque copiam

Effigies Math.
26.

duorum generum Rotundi vocati ex Syriæ Emporijs Venetias aduehi vidimus apud Albertum Martinellum Pharmacopœum peritum à quo etiamnum habemus. Quare plures sunt species, quàm quot Dioscoridi recensitæ fuerint. Nempe Dioscoridis maior & minor rotundus: vterque peregrinus, Syriacus vocatus Nostratium autem Longus odoratus, & Longus inodorus: postremò etiam Veronensium Trasi, que sanè Cyperi sunt cògeneres. Omnium effigies similis & eadem fermè, folijs porraceis Asphodeli striatis, angulosis, rigidis Sparganij vel Iunci floridi aquatici, caule gracili, nitido, triquetro, iunceo, floribus item seminibus & cacuminibus pannicularum Iuncea spicatis. Vda, etiam scrobes & ripas fluminum, vbi Iunci, amant: quare meritò Iuncum angulosum sine triangularem vocarunt antiqui & nos hic collocauimus. Omnium tamen in radicibus discriminè: Syriaci maioris etenim radices multis filametis implexæ numerosæ, glandularum instar aut filipendulæ annexæ rotundiores, oliuis pares, intus albidæ, foris subruffæ, sapore minutè Galangæ, odorèque aromatico, antidotis maiori gratia & vi misceri solito.

Minor verò radix duplò minor est, cortice fusco villosiore, duriore intus candore, alioqui & sapore & odore simili, non modo è Syriæ montosis humentibus, sed etiam Illyriæ & Apuliæ consimilibus natalibus, vbi sponte prouenit, in Italiam ferunt, emuntque magno vtramque harum, & ad Theriacæ compositionè, ceraque oblinunt ne teredine exedantur. Aptissimam enim Xylobalsami succedaneam iamdiu Patauina & Veneta collegia sanxerunt & vsurparunt, tametsi commodiora hodie succedanea suffici possent vt sumus dicturi in Antibalomenis.

LONGVS HABITIOR.

NOSTRATIS duplicis Europæi frequentior multò prouentus & vsus Septentrionalibus regionibus, vt Germaniæ, Belgiæ, Angliæ & Galliæ, quàm Meridionalibus transmarinis. Harum pariter altera maior habitior, carnosior odoratiórque est. Radices illi longæ sibi cohæsu mutuò implexæ Polypodij modo, etiam odore suauissimo mulieribus notæ, quæ ex illa destillationes & pulueres instituunt.

LONGVS INODORVS.

ALTERA verò minor inodora fermè neglecta, quam Theophrastini in Heluetia miscabant suis quintis ineptijs.

RECENTIORVM TRASI, sine esculenti Cyperi.

EST & hæc prorsum è Cyperi genere, seu radices seu plantam reliquam totam species, eiusq; natalia, nec differre videtur, nisi radicum sapore, qui gratus vescendo nec utilis minus est, vndè nomen in vulgus Italicum manauit, quod forsàn Tragum esse illam speciem frugis, quæ Halicæ speciem gerere quadamtenus describitur, secundo Dioscoridis Volumine, tametsi vtraque illarum factitia est: at Trasi planta est equidem rara, nec vsquam Christianæ ditionis oriri spontè solita, preterquam in amœnissimo Veronensium agro non procul ab vrbe, vbi etiam colitur pingui rignòque aruo, quò nos, dum floreret Iulio mense, duxit optimus ciuis, Pharmacopœus diligentissimus, Andreas Bellicoquus, cuius radices in Gallia, Belgio, Anglia fatæ non paucis amicis opinionem fecerant Cyperi rotundi minoris. Cui equidem par est & similis: agnitu tamen facilis, quia candidior

Tragos & Condrus Diosco. factitia.

D. i. didior

didior, pellucidior, nec odora, nec medicata, sed alimentoso dulciorq; quàm Castaneæ sapore, vnde vulgo, *Dolce Trasi* Veronæ & Venetiis per vrbes puerulos audias, qui radicibus harum circumferunt vœnum plenos quasillos. Crudas coctâsque esitant in bellariis, ad acres fluxiones commendantur, nec dubium quin ptisana ex iisdem parata multum profutura sit, addito Coriandri semine, & pauca Iride quemadmodum quidam parant. Afri, quibus etiam spontè oritur, Hab-alfelim vocant.

CYPERVS GRAMINEA siue MILIACEA.

ACCERSENDAM etiam Cyperis hanc caulis natiuûsque locus suadent: est enim inodori Cyperi quadâtenus affinis, breuior tamen foliis, quæ ab imo orta medio sui tenus fermè caulem ambiunt pedalem, gracilem, ternis angulis asperû, coma donatum sparsa eleganti, & maiore quàm pro sui magnitudine, copioso Milii aut Iunci referta semine, circum quàm imam aliquot foliola enascuntur, vt in Cypero aut Papyro, lectam industria summæ sedulitatis Medici Thomæ Penii habuimus, ad Neccarum flumen agro Heidelbergensi.

PAPYRVS NILOTICA.

NON corticis siue libri cui inscriberetur, vt quidam putarunt, est Ægyptia Papyrus, sed plantæ magnitudinis speciosæ admodum, Cypero similis effigie, natalibus, etiâmq; nomenclatura Ægyptia, qua in regione secus fluëta in Nili palustribus adolescit, nec è profundo emergit, sed tantum è vadosis frutescit, non procul à ripis, vt etiam diuina pagina narrat Mosén diuinæ spei & elegantia deliculum puellum à matre inuita eiectû prope Nili ripam inter Papyros, vnde diuinitus iussu filia Pharonis eductus, indeq; Moses vocatus, quasi aquis ereptus, fuit. Niloticam Papyrum, vnde & qualem describunt Theophrastus & Plinius aduectam hortique Pisani totius oræ Thyrrhenæ logè amœnissimi & raris stirpibus ditissimi inquilinam factâ vidimus, & florentè legimus beneuolentia eruditissimi Professo-

ris in Academia Pisana Andree Acroariae Cifalpini, quo etiam hortante nonnullos Stolonos Papyri, & aliarum rariorum plantarum Gesnero misimus: quarum oblectatus peregrina elegantia, vt erat incomparabilis modestiae & eruditionis, non ita multo post literis gratulabundis hac significauit, Rarum spectaculum sui mihi praebuerunt stirpes dum munera tua rarissima, quarum illam Papyrus Niloticam vocas, altera, mihi tecum ignota est: sed nec illam nouissem, nisi tu monuisses esse Papyrus Niloticam e Pisano horto lectam. Plinio videtur gemina Aegyptia & Babylonia ex qua praeparantur acu chartae diuise in praetenuis, sed quam tenuissimas phylas. Tua vero an sic possit parari nescio: Plinianae premuntur prelis plagulae & fecernuntur scapo nunquam plures quam vicinae. Plurima quae ibi habet Plinius non assequor, nec nunc cum Theophrasto, conferre vacat, sed peruelim scire cuiusmodi tuae sint folia, & an non Cyperus sit, vt cum nostrum opus in lucem exhibet cures depingendas, ac tibi acceptas feram.

Neutiquam mirum doctissimo Gesnero visam esse Cyperum, cum illi sit congeneris & simillima: verum elegantior multo est, Iuncea harundinaceae triquetra caule, medulla farcto tomentacea, quae tusa glutinisque in speciem subacta ducebatur in bracteas Papyraceas, quae mutuo sibi appressa folia crassiora constabant scribendo apta, quemadmodum etiamnum fit ex laciniis linei panni contusi & in candidum gluten redacti. Medulla vero utebantur ex praeepto antiquorum, quemadmodum hodie Chirurghi Itali linamentis, & turundis ex medulla Sambucina aut Spongiae paratis, quod suis poris melius saniem imbibant, suaque qualitate desiccando fistulas latiores faciant, quod factitari solitum meminit Dioscorides. Stipitum numerosorum proceritas, laeuis, nitida, surrecta senum, septenarium interdum cubitorum, quibus nusquam, nisi ad imum folia insunt Cyperi aut Sparganii repanda: radices autem arundinaceae fibrosae, quas in Aegypto erutas asseriebant non illic ortas, propterea quia semine caret, tametsi floribus est perquam speciosis & luculentam in ambitu caesariem effigiantibus: numerosis gracilibus thyrsulis, denso & aequabili comarum stipatu, & apicibus prominentibus, Ferulae in modum collectis, non vt Cyperi sparsis, quos circa ortum ambiunt radiatim scita folia multo minora illis, quae sunt ad imum, vt in Cypero. Idcirco verisimile fit hanc veram Theophrasti esse, & Papyri descriptionem apud Plinium geminam esse, sed mutilam, eque duabus diuersi generis Papyris confusam, nempe ex Aegyptia hac & ex Babylonia, cuius etiam alii scriptores meminerunt. Nam, vt nomen & res indicat, Theophrasti papyrus non alia est, quam Dioscoridis quae notissima omnibus, fuit ex qua praeparabantur chartae, & vtilissima Medicis ad ora fistularum ducenda, nempe medulla, vt superius ostendimus, etiamque e Iuncea medulla hodie fieri scimus, nam ipsam chartam non esse, sed medullam, indicio est quod Dioscorides dicat cinerem crematae Papyri praestantiorum esse quam e Charta, & ipsos stipites neutiquam inferi sinibus aut fistulis solitos, sed medullam, propter commoda quae recenset Dioscorides. Ideoque aut usum tum funium, tum chartae obscurius Plinius tradit, cum dicit: textuntur omnes tabula madente Nili aqua, quod de funibus quis forte interpretetur. Et mox: turbidus liquor vim glutinis praebet, cum primo supina tabula schœdae illinitur longitudine Papyri, quae potuit esse segmentis vtrinque amputatis: transuersa postea cratis peragitur, premuntur deinde prelis & siccantur Sole plagulae, atque inter se iunguntur, quae medullae gluten in Chartas duci solitum innuere videntur. At vbi in Euphrate circa Babylonium nasci scribit, non eandem videtur describere, sed eundem usum habere chartas, quae diuise acu in praetenuis, sed quam latissimas phylas praeparantur. Quare & si ista folia admodum lata, quibus metæ saccharatae adferuntur passim inuolutae ex Austrinis trans Aequatorem Insulis vocari possunt Papyraceae, quemadmodum olim etiam folia Palmæ & aliarum arborum, quibus poterat quippiam commodè scribi, tamen non esse genuinam certum est. Quapropter consultius est, vbi defuerit hac nostra Papyrus, cinerem parare ex Cyperi vulgaris, aut Iunci magni aquatici medulla, vtendum ad depascentium vlcera rabiem feram compescendam.

*Folium saccha.
inuolucrum.*

PAPYRVS LATIFOLIA BRASILIA.

D.ij.

Nic

Nec etiam Papyrus esse illud folium quod doctissimus Generus describit, vel inde perspicuum, quòd Dioscoridi non folia, sed quidpiam certo modo paratum & plāta Papyrus vocatur. Tametsi, vt monuimus, nihil obstat, quin folia hæc, vt quibus concinnè admodum characteres ac quiduis aliud exarantur, possit papyrus dici: presertim etiam cum iisdem vigeat locis, quibus Arundo Saccharata & cæteræ aquaticæ.

ARUNDO PAPTACEA.

AD MODVM similis Papyri descriptioni, & nulli non Galliaë regioni familiaris, lacustris planta altera speciosæ proceritatis, quam nõ semel in Lani torpentibus aquis non procul Monspello conspicati papyrus Dioscoridis vt pote notissimam suspicati fuissimus, nisi illi scapi minus angulosi essent, senũ octonũmue cubitorum, crassitie & similitudine Typhæ, sed harundinis in morem flore fastigiato thyrsi cacumine, folia item arundinaceis aut sparganij longiora, carinata, carnosã, triquetra, radice ampla, crassa, multas lateratim hinc & illinc propagines fundente, vrendo apta cum sicca. Ex folijs verò texuntur tergestia, quas Mattas vocant, non secus atq; è Iunco maiore, Spartò, Alga & alijs non paucis.

SPARGANIVM BVTOMOS.

Theophr. Lib. 1. Cap. 8.

AFFINIS valde Typhæ Iunco florido Papyris & Cyperis Sparganium, qui idem $\beta\acute{\epsilon}\lambda\omicron\upsilon\mu\omicron\varsigma$ id est admodum scindens Theophrasti videtur, nominis argumento id docente. Iisdem namq; paludosis & riuis inter & prope illa prouenit folijs cõsimilibus, triquetris, dorso prominulo & carinoso, acieq; vtrinq; manũ arripientis cæsim sauciente, partim ab radice graminea, fibrosa, surrectis: partim è bicubitali caule alterno ortu sparsa & reflexa: inq; alarum cauo globulos echinatos saturè virentes, duos, firmos, Platani pares habente, gustu subastringente & sicciore, insipido. Sunt qui respuunt vt Senensis, nec tamen describunt, non magis quàm Iuncum floridum vocatum, per eius commentaria hæctenus minus sane notum, iniquius paulò tamen interpretantur duas voculas $\sigma\epsilon\upsilon\alpha\tau\epsilon\gamma\alpha$ καὶ $\epsilon\pi\iota\kappa\lambda\iota\nu\sigma\epsilon\gamma\alpha$, id est angustiora, & inclinatiores. Atqui illa vaga nota latioris, angustioris folij; non sæpe certa, sæpissimè contrario sensu accepta in Dioscoridis lectione, ostenditur alibi: & vbi dicit magis quàm Gladioli inclinata, apertè indicat esse magis disparata & sparsa (vt sanè sunt) quam sint Gladioli, quæ vt plurimum recta, & proximè caulem pãrallèla assurgunt. Sed Commentatori illufit triuialis intellectio literæ quæ sic habet; folia ad terram inclinata magis, vel procumbentia.

TYPHA.

Italis, Mazza Sorda.
Gallis, Masse de Ionc. Angl. Carris taylor & reede mase.
Germanis. Mosfloben seu Narrem kolben.

CYLINDREA turbinatãque florum effigies quasi Typhonis sese gyantis turbinem, aut gigantis staturã minacem signaret nomen huic dedisse videtur. Earum est & hæc quæ non nisi certis natalibus nempe annibus leniter fluentibus, & vada, stangnantèsque aquas & palustres efficientibus emergit, è radice iuncea caulis procerior interdũ homine procero teres, rectus læuore colorèq; & parilitate illius Iunci fluuiatilis maioris, què propè haud raro nascitur folijs ab imo exeuntibus alterno situ carinatis triquetris mucronatis Cyperidis: fastigium tereti, papposaque claua clausum, sesquipalmũ, pedẽmue longum, quadam Tritici Turcici similitudine. Ventis abrepta lanugo pulla intus foris nigricans, cogitur à Tomaclarijs mulieribus, & renibus æstuantibusque lumbis haud parum commocli adferunt puluilli thoriuè eadem facti: etiam intusa pinguedini præsertim axungiaë, aut larido illiquato, arcet ambustis partibus tumorem & inflammationem serique vrentis collectiones. Quod prodiderunt ad Enterocelas tantopere facere, non huius reor, sed admotorum & aliorum mixtorum merito acceptum ferendum, nempe Hippoglossi, Gladioli, Bethonica: vnde malim hanc abesse lanuginẽ, quæ et suffocationis periculum minatur, mures enim sic enectos vel plebs nouit, & ineptiora cætera medicamenta efficit.

An verò sit huic congener Theophrasto Cerealis Typha, tum sitne Zea Speautra Gal-
lis, inter fruges diximus.

TYPHA MINOR.

IN agro Genuensi, qua confluunt Rhodanus & Arua Typha pusilla, siue Typhula exit planè iun-
ceis culmis, enodibus, rigidulis, cubitum & ses-
quicubitum vix excedentibus, binòque fastigiolo
floris Tométacei donatis: nempe in extremo vno
exiguo & semine eroso; cui adnascitur foliolum
triticeum, & intorquetur: altero autem inferius
reliçto spatio, crassiore & corpulentiore iuncum
ambiente Typhæ non dissimilè, sed multò minorè
vti & folia quæ ad imum sunt aliquantum rigida:
radix prolixius reptat, monente peritissimo & ad-
modum accurato plantarum expensore Thema
Penio Anglo, qui hanc vult superioribus an-
nis & nobis impertiuit.

STOEBE.

PLVS quindecim annos spes ferebat nostra Stœben verã alicubi sese nobis obuiam da-
turam, at iam ferme despondimus animum: cum nuspiam lacuū, paludū, stagnorum, la-
cunarū, aliorūque vborum sedulis stirpiū venatoribus cōparuerit. Qui saltem si Phleon Φλέος. Theo.
Theophrasti inuenissent, STOE BEN Dioscoridis se nactos putassēt, propterea quia ean-
dem esse vtramque Persuasi essent, Cōmentatoris ex docto Ruellio futiuus versuris ac-
ceptis. Verum haud necessaria nominis solius communis protrita argumēta, quæ Stœben
eandem PHLEO plantam esse illicò asserunt, imbecilla vna dumtaxat coniectura, quia
à quibusdam PHLEON vocari Stœben lib. 6. Cap. primo scripserit. Nam eadē nomen-
clatura in quamlibet tomentitiam vel fungosam alius generis stirpem quadrare potest,
vt Typhæ, Centunculis, Gnaphaliisq; veris, Cynaris & Spinis albis. Quin Galenus cum
Stœben acris valdè & calidæ facultatis dicit libro de antidotis, satis indicio est idem no-
men etiam contrariæ naturæ plantis indi potuisse: quippe octauo Simplicium aliam Stœ-
ben mordacitatis expertem, qualè planè Dioscorides & Egyneta, recenset. Dioscoridea
cū descriptione careat quòd notitiæ plebeia extitisse videatur, quasi vsu frequenti vul-
gatiore, alia à Φλέω Theophrasti Indica lacus Oromeni frutice fuisse videtur, quæ de spino-
farum classe est. Nec ex Plinio probatio vllius momēti est, vt qui dumtaxat vertit & per-
uertit eo loco Theoph. historiã. Sic enim ille τὰδε παρὰ τῆν ἀκάνθων ἑτέρου ἔχει φύλλον,
ὡσπερ ὁ ορονίς, καὶ ὁ τριβόλος, καὶ ὁ φλεως, ὃ τινες καλοῦσι σοίβαν. Plinius verò libro vi-
gesimo primo Capite vigesimo quinto, aliqua secundum spinam habent folium, vt
Tribulus & Anonis: quædam in folio habent & in caule, vt Phleos: quod aliqui
Stœben appellauēre: cum tamen Theophrastus neget Folium Phlei Spinosum esse Cap.
quinto & sexto. Quæ labeculæ illi frequentiores. Sed & istud Theophrasti PHLEON à
seminis vbertate, vt rentur, vocatum, non magis ex descriptione, quæ satis plena & per-
spicua colligitur, notum est, quàm Folium Indicum Cinamomium, & alia quæ iisdem na-
talibus quâ plurima à nostrò cœlo disitis oriunda sunt. Frutex enim est aculeatus in cau-
le (falsò acuti-folium aut aculeato folio verterunt) semine molli, rubido, pecori radix
gratisima, non alibi quàm in aquaticis nascens, fœminam in eo accipi quæ sterilis sit, &
ad nexus utilis. Item Phleon tradunt folio nasci carnosò multipliciter laciniato, stir-
pe numerosa germinare Virgiliarum exortu, primòque aratro, vnà nec id folia di-
mittere, vitam annuam longiorem esse, ad bimatum aut trimatum prorogari, cau-
lem non solum sed folium aculeis armari: Item secundum spinam folium habere
D. iij. Phleon

Phleon, quam nonnulli Stœben appellant, lanugine mulieres ad lixiuium uti, pabulo esse folia ouibus, germina suibus, partem imam radici proximam pueris teneram esitari, non in profundum actam radicem inque Orchomeno copiosam haberi, atque in Arabia ex aduerso Æthiopico tractui, flumine præsertim quod Cinamoferam determinat Strabone narrante. Quæ tot notæ satis docendo erant, ipsam Plantam sicubi ea in Europa cerneretur. Dioscoridea tamen vix vnquam certa erit, cum nullis sit descripta notis, nisi vulgato vagoque nomine, & facultatibus quas nec diuersas nec ignauiores quis in Bursa Pastoria, Gnaphaliis marinis, Iaceis, Scabiosis, Bellidibus & Globularia experietur: quarum maxima pars tametsi antiquis indicta meritò putetur, fieri tamen potest, ut vna quæpiam Dioscoridis sit Stœbe, aut saltem non magno vel desiderio vel dispendio illius vsus expleat: easdem namque vires fermè Gnaphalio, Typhæ & Iuncis reddiderunt antiqui.

IUNCVS ODORATVS seu SCHOENANTHOS.

IUNCORVM præstantissimus odoratus Schoenanthos olim vocatus à multis tempore Galeni, florum prærogatiua roseaque fragrantia, tametsi Galenus dixerat suo tempore minùs aptè sic dici, atque præcepisse quosdam Schoenanthum miscendum esse compositionibus, cuius florum non admodum suppetet copia, sæpe depascentibus nimirum summitates Camelis Aphricanis, qui Schoenantho vescuntur & maximè oblectantur. Quam Galeni rationem, ut prauam & veluti mendaciam ream ridet aniliter Commentator, quasi nusquam vllum eius florum vestigium Europæis compareret, sed omnes ligurisse Camelos diceret. At ille dumtaxat sæpe truncam adferri reliquam herbam dicit, nempe radicem, folium, caulem, eoque floris minorem suppetere copiam, quemadmodum hodie videas in Emporiis, Venetiis, Genuæ & alibi longè copiam plantæ maximam, florum verò non admodum mercem frequentem. Quippe cum sint quadatenus flores papposi, tenues, facilèque delabantur, etiàmque cum cæteris gramineis vescendo refecentur, calore odor eorum exoluatur, factum fuit partim eorum paucitate, partim etiam infistorum negligentia ut perpauca adferrentur. Iam lucri spes luculentior adeo sedulos colligendo adferendoque fecit mercatores, ut nulli dubium, quin veri calami floribus integris quamplurimum habeatur Nabathæi, Arabici & Aphrici: quorum etiamnum ex odore dotes noscitur quiuis facilè possit (prostant enim interdum in Officinis) veri quidem sed adeo soluti viribus, ut nonnulli putarint non aliam esse plantam, quam quæ passim in Adriaticis frequens & nonnunquam in Mediterraneis littoreis & sabuletis occurrat, planè specie, magnitudine, culmòque concolori Schoenanthi odorati: meminimisque hanc nobis obtrusam à Pharmacopœis Venetiis & Monspellii, qui affirmarent esse verè congenerem. Verum ab illius præstantia longiùs abest, quàm Canna vulgaris à Calamo aromatico: deinde foliis gramineis est, & longè disparem florem profert: qualem aromaticum in Campania oriundum ex Plinii memoratone, sed minùs viribus pollentem quispiam coiecit. Siccatus hodie vœnundari solitus in fasciculos vinctus, radice est exigua, duriuscula, arida, fibris exilibus multis summo cespite sparsis, foliisque promentibus vnà conuoluta & squamatim interserta, crassiora, rigida, sesquipalmum alta, mucronata pallida propiùs amplexa calamulum geniculatum rotundum, plenum, non cauum, nitidum, pedè altum, Cyperi Iunceaue concretione & læuore, & in summo graciliorem, quem ornat gemina series flosculorum ex pallido rubentium, acerosis glumis aut calyculis rubellis foris intusque papposis, leuibus, quæ Cyperum tota olent, sed tritæ in mortario aut digitis tantopere flagrant, præsertim interiora folia & calamuli, ut legitimum hunc esse qui inficietur, planè mucosæ naris dici mereatur. Ne nunc blaterent de Cyperi caule, quem non odorati Iunci, sed vulgaris, nulla expressa adiectione innuere videtur Dioscorides. Cætera porrò descriptio adeo cum sit lucida, pudeat istos maleferatos exactores putidulæ feueritatis in notis exquirendis.

NARDVS DIOSCORI. siue
Nardoſtaxis Aegineta.

NVM dicta fuerit à Naardo vrbe Syriaca Euphrati contermina, vbi etiam Nardum
aliam

MARINVS
gramineus Iuncus
foliis Schoenanthi.

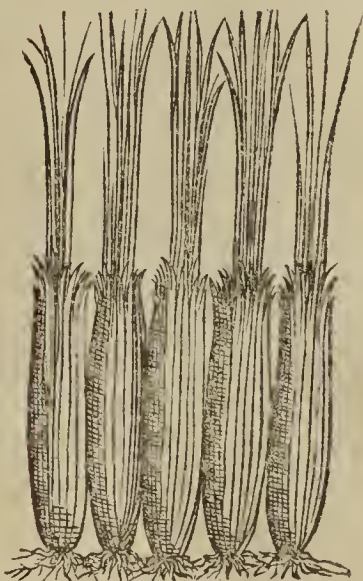

aliam meminit Plinius incertum, certū tamen legitimā plerisque locis Ægypti & Syriæ in Europam adferri, nō modo radicem qualem Galenus vult, sed etiam quatuor distinctas partes, nimirum radicem, spicas comasue, festucas & folia ipsa. Ima radix Schœnanthi, exili & arido stamine à radícula siue torulo exit, cui innascuntur spicatae comæ confertæque glomerationes quasi per cirros torulos nucleosue distinctæ & cōflatae capillamentis, vt in Mæo: è quarū spatiis mediis emergunt nonnulla iuncea folia marinæ Algæ modo, tametsi minora multo. Hasce siccas inter ingentes fasciculorum strues conspicati fuimus in ædibus amici nostri & periti Pharmacopœi Alberti Martinelli Veneti ad Angeli symbolum, & scimus nonnullis aliis studiosis Lugduni fuisse animaduertas.

NARDVS GANGITIS SPVRIA NORBONÆ.

QVINTVS iam agitur annus, cum aliā huic simillimā & copiosam nacti fuimus. Est in Gallia Norbonensi à Gange vrbecula septem plus minus miliaria dissitus mons perquam amœnus & celsus, herbarum lectiorum feracissimus, cui idcirco vulgò nomen *L'hort de Diou*, id est Dei Paradisus, inditum: in huius cliuo qua ad meridiem maræue Mediterraneum vergit, hæc vberi prouentu erumpit, muscidis & vdis tractibus, infima radix pusilla, exilibus fibris duris & raris, quæ subsunt spicatis comosisque torulis minimum digitum crassis, colore pallecentibus ex fusco, ferè palmum altis, non valdè mucronatis, sed quadatenus per extrema recisis, folio est viridi, rigido, iunceo, vix pedē alto, numeroso quod ab ima radice ortū trans spicam comam imum caulē ambientem sese exerit: multæque plantæ quasi vno cespitis ambitu implexæ,

vnius effigiem præ se ferunt. Tota inodora est, præterquam capillamēta spicea, quæ multò crassiora quam Indicæ sunt, odore Muschi Querni, vel terrestri, cui semimerfa humo inseruntur comosa capillamenta: è quibus gracilis ac nitidus iunceus culmus Elphæ vocatæ non dissimilis, cubitū altus exit, à medio cuius ad summū alternatim sunt admodum exiles herbaceæ siliquæ apiculis è calyculis aliquantum Schœnanthi flori aut deflorescenti Geranio & Cotyledoni similibus. Hæc tum visa fuit Rondelletio præceptori & Iacobo Vtenhouio generoso Gandauensi comilitoni eruditissimo, & in hac parte nō secus ac in cæteris rei medicæ apprime exercitato, qui eam suis ipsius manibus collegit, & etiamnum nobis videtur G A N G I T I D I Dioscoridi prorsum quadrare. Nec cuiquā mirum sit Gangis vrbeculæ à nobis factam mentionem, nam nullum occurebat oppidulum nullusue insignior & propior locus isto, quem alluunt duo amnes suauissimi, quorum alter est sabulo, micis balucibusque aureis mixtus, vnde etiam Aurū colligunt. Quo verò fato factum sit vt id nomen adsciuerit, equidem nescitur, non esse Indicam scitur.

IUNCVS LÆVIS VVLGATVS.

NVN C ad reliquam Iuncorum Historiam pergamus sicuti à loris & funibus Schænum, sic à iungendo Iuncum dixerunt. Pratis vdis deterioribus nihil viuidius familiarisue iunco læui vulgato, qui duplex est, aut mucrone tenuis distans. Vtrique tamen rectæ, læues, herbaceo colore virentes, nitentesque virgæ aut culmi mucronatis cuspidibus & semine nigro conspicuis, medulla alba elychnum referente & vsu sup-
plente rigidis, cubitū & sesquicubitum altis, minúsque duris mucronibus armatis culmis:

D.iiij.

semine

femine nigricante muscoso in pusillis acerosis glumis. Nullius neque pecori, neque homini usus, nisi in sternendis aulis & deambulacris, in Anglia potissimum.

Complures asperitate & squallore tantum & copia medullæ varietates istius vbiq̃, quas recentiores minùs scitè in quaternas aut quinas species diffundunt.

MARITIMVS DVPLEX.

AT huius acuti duæ apud rura Norbonensia maritima differentia, multò proceriores, nec ternis cubitis inferiores. Vtraque stagnosis maritimisque lacustribus inter Latera & Peraus eodem cespite virescunt, multò acutie maiores & infestiores punctim occurrendo. Vni feminis nigricantis fecunditas in glumosis asperis & nigricantibus glomis: alteri niuea, tomentosaque instar barbulae lanugo mollior propendet. Etiam horum medulla elychnis atque circulatorum neuroq; Plasterum iocosis ingenijs & ludibrijs apta materia: è qua columbulas commentitias volitantes, atque aère sese librantes meminimus conflatas.

AQUATICVS MAXIMVS.

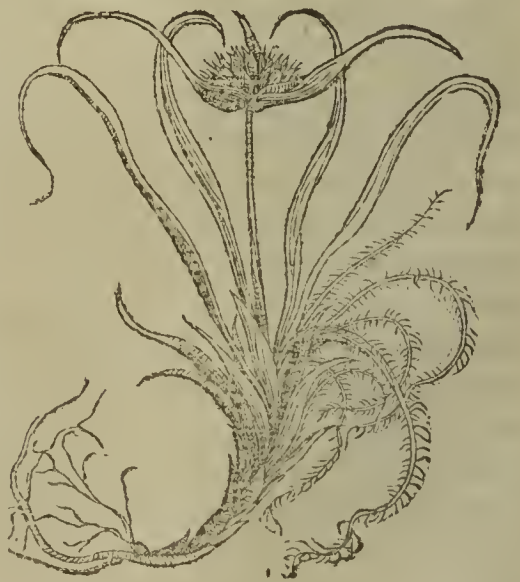
MAXIMVS omnium procerrimæ æqualis Typhæ, & conuictor, aquarum potor & alūnus. Vbiq̃ etiam Septentrionalium præsertim fungosa medulla, stercis texendis ad triclinia infernenda, perquam notus.

IUNCVS CYPEROIDES FLORIDVS
paludosis.

ILLIS omnibus vt diuersus, ita excellit Floridus vocatus Iuncus, quippe nonnihil ad Cyperū accedere folio & umbella cernitur, alioqui nō dissimili illis radice. Iuncus rotundus & virore herbaceo, caulis Typhæ non absimilis, sed gracilior, tres cubitos equans muscario decorus Cyperi, sed floribus ex purpura candore diluta Ampeloprasium referentibus. Folia item Cyperi aut Asphodeli longiora à radice Iunci, sed crassiore, nō nihil carinata. In lacunijs & torpidis aut lentè fluentibus riulis Belgia, Angliæ & Londini ad arcem Regiam caeteriūque nauium Liburnicarum nascitur.

MARITIMVS.

HVIC non ita dissimilis, sed tantum littoribus & arenosis Norbonæ & Galloprovinciæ frequens, vix pedem & sesquipalmum æquans. Folia conplura, tenuia, albida, angusta, & caule sesquipalmeo duplò longiora, lenta, sparsa, inflexa, crassa & porracea è radice nigra simpliciore Cyperi modo lōgi geniculosa & prolixius serpente, & multis villosis pilosisque cirris & crinibus fuscis depacta, sapore grato. In summo caule foliola plurimū terna, tres pollices longa, florem globosum Iuncis seminibus glumosis stipatum, asperiusculum, ex fusco & purpureo pallidulum Ampeloprasii magnitudine & effigie emittit.

IUNCCELLVS.

VERVM aridis glareis & sterilibus Erycetijs Septentrionalibus omnium minimus passim visitur, qui vix sesquipalmum æquat, pusilla breuiq; radice, spicis tenellis, dispersis flosculis mucrone carentibus.

IUNCVS BOMBYCINVS.

EST etiam Maio & Iunio in vdis pratis & riguis, exilibus & quasi gramineis foliolis donatum Iuncum videre, pannicula aut cesarie niueo candore lucente insignem, quæ etiam perquam procul oculos nitore pulchro allicit: radice fibrillis tenuibus, & mucrone minus rigido donatur. Germani ob tomentum lineumue floré & vsum. *Matten Glachs*, quasi culcitæ stupam, aut tomentum dicunt.

GNAPALIVM
Tragi inter Ico.

ASPHODELI.

Alphodelus. { *Albus.*
                  { *Luteus.*
                  { *Luteus Liliflorus, sive Liriosphodelus.*
                  { *Palustris radice non bulbosa.*

Asphodelus Galeni.

Asphodelus Hesiodi suo loco.

Hyacinthus Poëtarum.

ASPHODELVS ALBVS, sine HASTVLA REGIA.

{ *Germ. Gold Wurtz.*
{ *Gallis. Afrodiles.*
{ *Italis. Asphodelo.*

RIDA Narbonæ littora Asphodeli cõmunis feracissima sunt, nec minus mōtes à mari disiti, vbi bulbis illius, adultioribus rostro effosis, quātumuis acribus sues lubenter vescuntur: homini iam in cibum non cedit, vt Galeni Asphodelus, cuius vis etiā non elixi ignauior multo, & feruor mitior. Folia illi Cyperi, cœnanthes, aut Porri similia, triquetra, carinata: Caulis rotundus, læuis, cubitalis & sesquicubitalis: flores stellati candidi Ornithogali maiores: semen tuscum triquetrum Sesami Theophrasti, in orbiculatis capitulis obscure virentibus oclusu. Radices teretes numerosæ ab vno capite, Pæoniæ minores, concolores fermè, acres, glandibus similes subsunt, acrioresque multò & ingratiore quam vt vescendo sint nostræ gulositati vt fuerunt holus prisca frugalitati, cuius testis Hesiodi versus etiamnum extant: nisi huius cum Galeni eadem Asphodelus fuit, aut mitioris foli alumnus, vel coctus, vt de Aro Ægyptio, de Cœpis & bulbaceis acribus legimus & scimus.

ASPHODELVS LVTEVS MINOR.

NVS QVAM littoreis iisdem visitur, tametsi hortis Batauinis & Gallia familiaris luteus hîc antiquis indictus, generèque diuersus, est enim radicibus prolixioribus, nec ita bulbosis, sed Corrudæ modo minus tuberosis, leniùsque turbinatis, è quibus Cyperi folia complura exeunt exilia, saturo virore. Caulis rectus, floribus crebribus, luteis alterius similibus fastigio tenuis stipatus: semen triangulum pericardiis continetur primi modo.

LVTEVS LILIFLORVS.

LIRIOSPHODELVS inter naturæ luxuriantis lus, quia non minus elegans quàm noua, hîc subdenda & describenda, qualem Venetijs superioribus annis vidimus, ac dein Antuerpiæ cum Asphodelo luteo in officinis Guillelmi Driesch & Petri Coldenbergii amicis peritissimis, denique Monspelli seimus. Radices illi cœnanthes aut Asphodeli albi exiliores, caulis sesquicubitalis, folia statim à radice surrecta, exilia porracea. Extremus caulis in turiones fissus qui flores ternos quaternosue Liliaceos referunt, colore flauo, vel aureo, quibus succedunt siliquæ angulosæ semine lucido, atro, oblongo, Pæoniæ fœminæ minore Hunc Lilium luteum vel Asphodelum nuncupabant iam tum quidam Pharmacopœi Veneti.

Lilium luteum

ASPHO.

ASPHODELVS ACORIFOLIVS, palustris, luteus.

ANGLIÆ Flandriæq; humentibus paludosisq; prouenit è radice fibrosa sparsa non admodum protuberantibus per interualla graminea appendiculis, folia excunt Gladioli aut Acori angustiora, atro virentia & striata, caulisque sesquipalmaris, ortu magnitudine & modo seminèque in lagæniculis Hyacinthi.

ASPHODELVS HYACINTHINVS fortè Galeni.

Asphodelus
fœmina Dodo.
452.

Spicatum Or-
nithogalum.

HVIC radix Ornithogali aut Hyacinthi, bulbus est vnicus albus, folia porracea, exiliora, breuiora, caulis vnicus, rectus, pedalis, cauliculi triquetri altrinsecus hærent spicæ in morem, è quibus flores stellati lactei se explicant, è medio staminibus quibusdam productis Ornithogalum referentes, quare Ornithogalum spicatum quidam vocarunt, Monspelliensium nonnulli Pancratium, alii Asphodelu Galeni, propterea quia ancipitis videtur figuræ & promiscui generis ex Asphodelo cuius flores habet, exque hyacintho, propter non dissimilem radicem.

Nos itaq; cœpinus à serie gladioli & similibus, hinc è cognatis principiis Hyacinthorum Historiã bulbosis annectemus à Poëtico primùm orsi Hyacintho vt qui Irides inter Lilia & Hyacinthos gladiolos & Asphodelos quadamtenus ambigat: quem voluissimus Iridum classi proximè subdere, & poterat sanè, nisi potior collatio Acori & aliorum sese obtulisset, quibus hæc tantopere similis floribus, vt Iridem multi putarint. Verùm bulbis & foliis cognatior natura hyacinthis similiorem facit, eoque nos huc digessimus: variis enim de partibus & collationibus, varias ad stirpium gentilitates alluisse videtur Dedalæ & munifica parens Natura.

HYACINTHI.

{ Hyacinthus Poëtarum.
Hyacinthus Dioscoridis.
Hyacinthus { Germanicus.
Autumnalis.
Anglicus.
Hyacinthi Orientales Græci.
Orientalis alter.

HYACINTHVS POETARVM.

AD Eo affinia sunt, & v elemëta, vt facilè sit augurari τὰ ἴα, id est violas cognomëto dictos fuisse antiquis flores speciosissimos quosque, præsertim vernos & coronamentis innecti solitos, vnde tot florum generibus diuersis violæ vox quasi hyolæ communis facta sit, & proinde accommodata hyacinthis, quorum purpureum Plinius ab antiquis nigras Violas vocatas meminit, propter concolorem hyanthinum siue violaceu florem, vt liquet de Theocrito, pariq; ratione putandũ Dioscorideum dictum fuisse propter hyanthinam incuruamq; & pronam deorsum comã, floribus plenam purpureis, cuiusmodi deliniatur & hodie conspicitur.

THEOCRITI & POETARVM Hyacinthus flore Iridis.

NVLVS dum scriptor neotericus videtur scitè distinxisse aut agnouisse hæc species hyacinthi: ea propter nonnulli Iridem, alii Gladiolum sequuti Palladium coniectarunt, quidam rati lugubrem illum cruorem, qui *susus humo signauerat herbas*, ac desierat esse cruor *Tyrioque nitentior ostro*, floris Lili formam exceperat, eadem prorsum: si non purpureus color his nempe hyacinthis, argenteus esset in illis, nimirum liliis candidis, vt Ouidius canit, rati inquam cruentos debere esse à cruore flores, Lili-um rubrum Dioscoridis, Martagon Chymistarum, Hyacinthum Ouidianum fecerunt. Atqui istum Hyacinthi Poëtici colorem esse purpureum violaceum, non phœniceum siue puniceum, cuiusmodi in Minio, Anagallide & Martagone spectatur, ostrei Tyrii color violaceus siue hyanthinus abundè explicant, & ostentant buccina purpura, cuius fa-

cuius sanies ex violaceo tantillum rubet, vnde apud suauissimum Maronem suauè rubens hyacinthus dicitur, at Martagoni non suauiter rubent folia, sed flámeo flauente exuberáti rutilát. Et porro, *Ibera ferrugine tinctum*, cum canit Poëta, innuit coloré, quem politæ cafsides igni calfactæ aut candefactæ simul ac frigescent, violaceum rubidum, nitidum contrahunt, vocant *Brunifure Galli*, de quo etiam ferrugineas Violas dixit Claudianus, neutiquam vt putarunt, funestas, aut lugubres intelligens, nam Vergilij versus contrarium indicat: *Pictus acu Chlamydè, & ferrugine clarus Ibera*. Quare vndequaque aptissimè nostras Poeticus Hyacinthus studiosæ huius ætatis expectationi satisfaciet, cui nullus hætenus poterat placere, cum istum nondum norat: quique non modo è Hyacinthorum genere est, sed etiam tantum habet cum Lilio, Iride & Gladiolo simi-

litudinis, vt hinc facillè sit coniectari Poëtis, Historicis, Rusticæ rei scriptoribus & alijs collatum fuisse penitus cum illis ijsdem de plantis, & interdum ijsdem acceptum, quod à plebecula etiamnum fieri in Iride diximus. Si enim huius florem, semen, vniuersumque caulem, & filiquam oculis Poeticis intuaris, Hyacinthum neges, Iridem dicas: sin bulbū, foliâque perpendas porracea, coloréque hyanthinum, Hyacinthum asseueres. Sed harum rerum peritus arbiter (tametsi videat Pausaniam, Palladium aliósque scriptores ambiguis sententijs fluctuare) rei ipsius exploratione nisus, neque hyacinthum prorsum dicet, quia nonnulla reclamant, & Iridem negabit, quòd neque radix foliâue congruūt: neque tamè illi despondendum erit, quin ea potiùs, quam nos sæpiùs hîc inculcamus, moderatione & methodo expedienda Poetarum Historicorumque controuersia. Ne miseram nuperorum quorundam sattagentiam imiteris, qui adeo se torquent in delectu ex antiquis plantarum habendo, vt frustrâ putent ortam plantam, & ferme in Naturæ censu perditam, nisi cuiusdam generi ab illis descripto, quasi sub vexillo suo possit aggregari. Atqui nos, quod Aristoteles & Theophrastus in Lapidum, Piscium, Quadrupedumque historia prodidère, hîc possumus multò verisimilius dicere, nõ parum multas esse plantas ancipitis mixtæque naturæ, non secus atque hinnuli ex contrarijs aut diuersis speciebus conflati ζώφυτα, hybridas & amphibia non pauca. Proindè cum isthec planta Iris non sit, & tamen illi atque Lilijs florum elegantia ab similibus non sit, quorum æmula venustate Poëtæ assimilarunt, & Palladius dixerat Iridem vel Gladiolum à foliorum similitudine vocari: sanè nobis Poeticus Hyacinthus esto, qualem in Angliæ, Flandriæque amœnioribus viretis videre passim est corollis expetitam. Disparis igitur generis duplex hyacinthus erit, Poeticus noster scilicet purpureus, cœruleus hyanthinus violaceusue ferrugineus vocatus Iridis Historicis, & Palladio, Gladioli Poëtis, & vulgo Lilijs similis, qualem exactè noster exprimit: effigie nimirum Iridis aut Gladioli propior, quàm Dioscoridei hyacinthi: quare priùs hîc de Gladiolo hyacinthisque spurij germanico, Anglico, Græco bino, & Autumnali, quia sint floribus stellatis & Liliaceis, móxque de altera Diosc. comosa specie hyacinthi dicetur.

εἰφιου, GLADIOLVS.

{ Germa. Schuvertel. }
{ Gal. Glais. }

XIPHIO seu Gladiolo aut ensiculo nomen factum à folij figura, quæ tametsi eadem propemodum sit multis plantis, vt Iridi, Xiridi, Acoro & bulbosis quibusdam, atque nonnullis etiam piscibus, tamèn huic præ cæteris remansit, propterea quia propius mucronatum effigiat, striatumque liris & neruis scabris, rigidisque firmissimum, In satis frequentissimum, ea propter dictum segetalè Romanis, Caulis singularis, rectus, rotundus,

Effigi. Dodo:
Histo. Stir. 144.

48
 dus, striatus, nitidus, è folijs quasi sese exerens & flores conditos deinceps habens per interualla, interdum vnico tantum & ad vnā partem versus (sic nostras Norbonensis) interdum binis ordinibus vtrinque; vno, vt in Italo. Flores rutilant hilari saturaque; purpura, senis & septenis foliolis constantes Liliaceis similibus vel Ornithogali, sed minus repādis aut diuulsis. Semen in folliculo rubrum Erucae magnitudine: gemini bulbi radici sunt, quorum habitior & corpulentior interdum superior inferiori incumbit, interdumque hæc inferior maior & languidior Vere exacto iam effœta, plusculis pusillis bulbis propagatur Ornithogali modo coma fibrosa, subtus radicatur glutinosi bulbi & villosi inuolucro teguntur fusco, sapore non ingrato, acri, ad tumores strumosos & scrophulas tantę opis, vt nulla huic comparanda videatur, Recentiorum certissimis periculis factis. Arua & fata Norbonensia vero Gladiolo scatent, eoque cum Draba vulsam furculatores in proximam viam aut tramitem proijciunt.

HYACINTHVS GERMANICVS, Liliflorus.

{ Germa. Blo Wertzenblumen. }
 { Angli. our ladies flour. }

Hyacinth.
 stellatus. Inter
 Icones Fusch.
 484. 483.

EGGLADIOLO & Poëtarum Hyacintho noscenda est speciosa illa planta bulbacea Germaniæ notissima, quam propter florum pusillorum colorem purpureum, & diuisuram Lilij aut potius Asphodeli doctissimi quidam cum Fuschio Poëticum Hyacinthum diuinabant: elegantia, magnitudine plausibilior spectanti, Iridis floribus gratia is nostrum longè superat. Et reliqua illius effigiatura congruentior multò Dioscoridis Hyacintho quàm Poëtico foret, magnitudine etiam par, sed bulbi candidi, flores cærulei purpurei Asphodeli vel Ornithogali stellulis visuntur. Norbonę mōtosis arduis, Geneuę, aut Heluetiæ & Germaniæ in campestribus & iuxta sepes nascitur.

HYACINTHVS ANGLICVS.

Belgis Hyac.
 Bruxellensis
 Hyacint. non
 scriptus.
 Dod. 167.

HVNC Anglicum nuncupare iubitum fuit, propterea quia nusquam terrarum germanosi saltus & prata vberiori scatent copia, quàm in Anglia. Magna huic cum Germanico siue Fuschiano affinitas bulbi & foliorum, sed conspicua florum discrepantia: sunt enim his oblongi calyces Iesamini vel Filij ante patrem, cærulei, cæsiue, & interdum albi extrema ora fimbriis stellatim reflexis dehiscētes plures è cauliculo nudo pedali nitentes, & inæquali situ penduli. Semen in folliculo herbaceo atrum Nigellæ vel Cæpe, vt cæterorum Hyacinthorum.

HYACINTHVS AUTVMNALIS.

Dod. effig. de
 florib. leb. pag.
 174.

HVIVS effigiaturæ minimus, sed pulchellus, quem primi omnium Autumnalis donatum nomine Antuerpiam è Veronensi agro misimus Guilielmo Driesch. Plurimus postea etiam Lutetiæ Parisiorum, Norbonæ ad Aquas Marianas, & ad Cellam nouam Monspellijs visus nobis glareosis asperis, Autumno ineunte, non Vere, vt superiores, non flosculos lagenosos edit, sed radiatos quinque senisue foliolis cæruleis Ornithogali minoribus, cætera prorsum eadem, sed minora.

HYACINTHI ORIENTALES GRÆCI.

Effigies.
 Math.

ANNO 1562. Patavii primùm vidimus, donoque accepimus hæc duas bulbosas, vnā cū bulbo Homericæ Moly ab insignito celebri eruditionis laude Doctore Treuisano, quę tum inter se multum similes erant, tum illi Anglico non ita diuersę: è floribus tamen discernuntur, alter enim est crassiore, breuiore bulbo & flore, qui sunt veluti vtriculi violacei cærulei vel albi Anglici Hyacinthi, vel Iacæ mediæ vel albæ similes, rariores & à medio caule ad summum vsque hærent. Bulbus aliquanto crassior quàm Anglici, & Moly Homericæ par.

ORIENTALIS ALTER

ALTER verò bulbus non dissimilis septū caulem pedalem attollit, à medio totum floribus siue caliculis in speciem comæ elegantis digestis, purpureis alias albis Asphodeli Galenici, siue Ornithogalli spicati similitudine & situ. Ambæ quadriënum, quinquenniūmue durarunt Antuerpiæ, quas in Belgio infosis bulbis seuissimus: in delitiis Adonidisque pensilibus horti alunt veneti.

HYACINTHVS COMOSVS Diosco.

QVAMVIS sit difficilis notionis verus Hyacinthus, tamen propterea quia coma *Neotericor. 39.*
 incurua floribusque plena purpureis descripsit hunc Dioscorides, Hyacinthorum classē à superiore seceuimus, vt quem putamus magis ad Diosc. Hyacinthum accedere, huicq; proximè subdidimus, quia simillimus etiam est, nisi quòd illi sponte frequentius Septentrionalibus regionibus, hi Meridionalibus lubentiùs florent. Siquidem Italiae, Norbonæ, reliquæ etiam Galliae tepidiori abundè in fatis & viarum marginibus prouenit maior Hyacinthus, folijs porraceis, bulbi Vomitorij latioribus, in terram reflexis, caule læui albicante ex herbaceo tenero, quem à medio summo tenus amiciunt numerosi flosculi spicatum confertimque digesti, purpurei oblongi in tantillis pedicellis vix gygarta aut Lauendulae flosculos imitantibus, supernæque comosam umbellam latiusculā, circinnatam deorsum vergentem, nutantem & incuruam efficientibus, ex *Bulbus esculentus.*
 purpura violacea suauis rubore permixtā. Radix Cæpacea fermè quanta Narcissi, sed extimus color nitidus illi roseus dilutiore purpura, propter quæ *Bulbina Pl.*
 siue *BVLBVM ESCULENTVM* exercitatisissimi quidam Monspellienses autumabāt, alij verò *PANCRAII* speciem: quia minorem iam describendam veriore putabant.

HYACINTHVS COMOSVS MINOR.

Pancratium alterū Monspel.

EST siquidem hic toti Meridiano tractui multò frequentissimus, & Septentrionalibus in hortis tantum. Vere (quum superior floret) ornat hæc planta editiora, agrorumque margines herbidos, flosculis item venustis inque comam perspicuam per versus spicatum digestis lagenulas numerosas & admodū exiles confertim aggestas, & patulas ostentantibus, vnde vulgus Prouincialium *Barreletz* vocat, quasi lagenulas: cauliculis est sesquipalmum altis, folijs Iuncea tenerioribus, sparsis, striatis, *Neoter 19. Dod. 170.*

NARCISSE.

- Medioluteus mediocroceus Pœticus.*
- Luteus totus Theophrasti.*
- Luteus Africanus, an Bulbus vomitorius?*
- Purpureus ceruleus.*
- Narbonensis Lilionarcissus luteus.*
- Non descripti duo Math.*
- Leucon arcissus siue viola alba Theoph.*
- Narcissus Herbaceus Plinii.*
- Tulipam Turcicum, siue Lilionarcissus flore rubro,*
- Tulipan Turcicum siue Lilionarcissus luteus,*
- Crocus.*
- Crocus syluestris Montanus flore albo.*
- Hermodactylus flore Purpureo, siue Ephemerū & Crocum syluest. vulgi.*
- Hermodactylus siue Colchicum flore albo Anglicum,*
- Colchicum Syriacum & Alexandrinum.*
- Ephemerum non venenatum Dioscoridi Liliiflorium & Fridi folium,*
an Tralliani, Pauli & officinarum Hermodactylo idem?
- Hermodactyli albi & Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum, non cathartici, sed cordi Venerique amici,*

E.i,

Orni.

STIRP IVM aduersaria noua.

Ornithogalon candidum vulgare.
 Ornithogalon Luteum, Bulbus Vomitorius Belgarum.
 Bulbi esculenti.
 Cape.
 Capa oblonga.
 Squilla, siue Capa maritima.
 Pancratium maritimum Norbonense.
 Escalottes Gallis.
 Capa Ascalonica.
 Ascalonitis.
 Porrum capitatum.
 Porrum sectile.
 Schoenoprason.
 Ampeloprason seu Porrum agreste.
 Alliporrum, siue Scorodoprason.
 Allium Syluestre gracile.
 Allium latifolium maculosum Serpentinum.
 Allium latifolium Ursinum siue Moly Hippocraticum.
 Moly Homericum.
 Moly.
 Liliū.
 Liliū purpureum utrumque, siue Martagon Chymistarum.
 Liliū Syluestre siue, Hemerocallis.
 Liliū Montanum.
 Liliū Conuallium.
 Satyrion Geneuense Erythonium.
 Satyrion.
 Satyrion Erythonium Syriacum.
 Testiculi siue Orchides { Canis, cuius varietates quinque.
 { Hircinus siue Tragorchis.
 { Serapiadis, cuius varietates quatuor.
 { Odoratus minimus.
 { Palma Christi duæ.

Νάρκισσος NARCISSE.

{ Germa. Narcissen Kofzlin.
 { Fland. Spaensche Jencetten.

EC HYACINTHO à luctu, vt diximus iam, nec Narcisso illi congeneri etiam nomen inuentum ab amente amante adolescente, vt fabulati sunt, sed à vi sopiēdi, quam *ἀγκωσιον* vocarūt, & *νάγκη* torpedinem, quæ eminus stupidam tangentis manum efficit, qualem inesse inimicam neruis, capūtque grauante Plinius ac Plutarchus Narcisso huic affirmant. Notissimæ hodie non modò quot differentix apud antiquos extant, sed multò plures, quas illi non memorant, inter quas nonnullæ, quæ ab Narcissis ad Lilia degenerant.

POETICUS MEDIOCROCEUS purpureus.

VVLGATISSIMVS omnium Poëticus, cuius croceum florem videre est, *foliis mediū cingentibus albis*, vt scitè canit Metamorphosis, estque idem Dioscoridis Narcissus, Narbonēsia Gallòque Prouinciæ prata Liliaceo Stellarū candore ornans, Februario & Martio. Flores enim habet cādore micantes lacteo, senis foliolis radiatos, corolla mediū occupāte fimbriata, ex croceo purpurascēte, odore suauissimo & verè soporifero, quasi quiddā Nymphææ florū redolēte, folliculo mēbraneo ex nodulo exorto primū occlu-

Mediopurpureus Dod. 181.

occlusi in caule glabro rotundo, sed vtrinq; compresso vel striato. Semē nigrum in vtriculis mēbraneis Nigellæ, multiplici tunica bulb us cōuolutus, & cute densa obsitus Pan-
cratij marini vel Squillæ admodū simili, sed minore. Folia sunt Porracea, mucore albido
plena, vti Hyacinthi, Cæpe, & Squilla. Hortis Belgicis, Germanicis & Anglicis inquilinus.

NARCISVS MEDIO LVTEVS.

ETIAM pratis iisdem sed frequentius vberiorēque ornamento floret hic Narcissus, qui
floribus est vno ex pediculo senis, denis, duodenisue sparsis minū candidis, & circin-
nato verticis calyculo in luteum languescente, nigro foris & habitiore bulbo, crassiori-
būsq; folijs. Galloprovincia, vbi etiam sunt Gramini detrimento, *Donas* flores quos
corollis innectunt, vocitat. Dod. 183.

TOTVS LVTEVS NARCISVS *Montanus Theoph.*

Germanis. Veytblumen, Hornungsblumen, & zeitlosen.
Belgis. Geel Tydeloosen.
Gallis. Coquelourde.

NEC disidet hic à Dioscorideis facie vel viribus, sed tantū floribus, quos admodum
speciosos, luteos promit, atq; quasi duplicati forent non corona exili, sed nolæ effigie
Primulæ Veris duplo maiore, luteo atq; insigniore cristatur vtriculus, non tamē dispar,
vti nec folia aut bulbus, nisi quod graciliora, minora. Febuario & Martio scetet isto fo-
rum Londini holitoriū, & nemorosa reliquæ Angliæ Belgiq; prata. Ad Meridiē regiones
propiores, vt Norbona, Vasconia, & Hispania, nō nisi editis montibus, & Maio, Iuniōq;
florēt, vt in Veganiis, Mindenis Pyreneis iugis non procul Tholosa, inodorus, inefficior,
nec perinde narcosim inuehit. Dod. de flo 190

NARCISVS LVTEVS APHRICANVS, an Bulbus Vomitorius?

HVNC quidam chyrurgus barbitonfor triremium Genuensium ostendebat allatum
ex Bona, & Argiera, Chartaginique finitimis locis Aphricæ, planè floribus luteis lan-
guidis odoris, sed effigie Mediocroci Narcissi Norbonensis, minoribus tamen, exilio-
ribūsq; folijs & durioribus, minū mucagineis, sed magis viticeis & sequacibus, &
fructu contumacibus, nihil alioqui vlla sui parte à Luteo disidentibus. Non procul Aga-
thenfi sinu affirmant inueniri, etiāque ex Hispanicis nuper in Belgiam & Franciam
delatos audimus.

NARCISVS PURPUREO COERULEVS.

QVINETIAM afferebant non postremæ fidei amici, se nactos totis floribus purpu-
reis Narcissos prope Lanum fluuium, non procul Monspello, quos tamen nos diu
sæpēq; inibi & aliis adiectis pratensibus frustra venati sumus, aut studiosos Simplicium,
& præceptores nostros, vt indicarent, rogauimus.

NORBONENSIS LILION *Narcissus Luteus Montanus Tulipa species.*

ERVTVM hunc è Dei Paradisij Iugis vocatis Seuenæ Norbonensis, iam plures sunt
anni, in Belgium deferendum curauimus amicis Antuerpianis, qui primum Tulipam
illum vocarunt, nos verò Narcissolilium luteum audaciū fortē (vti solemus quò rerum
cognitioni distinctiori consulamus) indigitauimus. Flos itidem singulo bulbo & caule
Narcissi minore, teneriore, delicatiore, vnicus luteus, senis folijs constans ad Lilium aut
potius ad Lilij lutei Asphodeli florem, filamentis luteis è medio enatis. Bulbus exilior
multò, nucleum oblongum Allij æquat, sibi que sæpius adnatum allium exili filo adnex-
um habet: folia crassiora pauca è caule medio porracea. Dod. Tulipa
minor de floribus.
189.

LEUCONARCISSO LIRION *Pratense Vernum, num.*
VIOLA ALBATHOPH. vel Moly Rondelletio?

Ger. Weiß hornungsblum.

E.ij.

Hv1v9

HIVS coronariæ bulbosæ triplex è floribus & magnitudine varietas, nam Norbo-
Narcif. Math: neensis multiflora, vt cæteris maior, ita multò speciosior amœniorque floribus est: sunt
 namque lacteo Ornithogali candore, sed Lili parui effigie, è singuli caulis superioris mul-
 tiplicis nodulo vno seni vel septeni procumbentes, semênque rotundum Pœoniæ nigrum
 in folliculo membraneo cohibêtes: folia & radices Narcissi mediolutei in pratis, vel ger-
 minosis depressis atque lacunosis scrobibus, non procul Monspello & Magalona ad La-
 teranum dirutum castrum plurimus floret, semênque scœnifeciis maturat.

In Germania, Gallia & Belgia visitur idem nisi paucioribus floribus distans,
 quos non dissimiles, sed singulos in singulis cauliculis minoribus habet, luteaq;
 filamenta è medio exerentibus, semine fusco.

varietas Omnium minimus palmari cauliculo, etiam Septentrionalibus plagis, vt Ant-
 uerpiæ & in Nortmânia frequentissimus, paucitate foliorum, quæ terna vt pluri-
 mum, vel quaterna, habet, & flore exiliore, qui vnicus illi inest herbaceus lacteo-
An Narcif.
Herbaceus Plif lus, eoque nonnullis Plinii NARCISVS HERBACEVS putatur, quod si ve-
 rum foret, verisimile esset superiorem LILIONARCISVM eiusdem al-
 bum nuncupatum, Narcissum futurum: quibus cunctis nonnullæ subtus lineo-
 læ exarata herbidi viridantisue coloris conspiciuntur, vnde fortè Plinio causa
 nominandi.

TULIPAN TURCICVM, siue LILIONAR-
 cissus Sanguineus.

MVLTI sunt exacti anni cum primùm Mace-
 donium siue Græcum Liliium istud Tulipan
 à Turcico vernaculo dictum propter amiculum
 capitis ab illis gestari solitum, cui flores similes
 sunt effigie, sanè quàm luculenta purpura Vene-
 tiis primùm & Patauii vidimus, deinde LVTEVM
 & Phœniceū flore Florentiæ, & Genuæ Lygurię.
 Bulbus est Narcissi, folia promens Liliaceo læ-
 uore virore, crassitie, aliquatùm concaua carina-
 ta & vndulatis oris, caulem verò singularem pe-
 dalem & flore Liliacea venustate spectādū, pur-
 pura sanguinea nitente Pœoniæ floribus conco-
 lori, Lilio rubro fere pari, quinis & senis foliolis
 crassis, obtuso calathi fundo in latius sese pādēte,
 veluti violæ Marianę, porrectis è medio Liliaceis
 flaminibus. Semen Aristolochiæ clematitidis fo-
 liosum angulosum, compressum mēbraneo fol-
 liculo oblongo clauditur. Medio Vere iā floret nō
 modò Italis, sed etiā Belgicis & Gallicis hortis.

LILIONARCISVS

Purpureus.

LVTEVS.

NARCISSI DVO A MATH: non descripti.

CVLTVRÆ lenociniis hanc amatoriam plantā variatis foliis, floribus & bulbis posse
 admodum à pristina effigie desciscere, & rumor est iamdiu apud Venetos quosdā stir-
 pium mangones, qui inditis bulbo seminibus quibusdam, vel insertis pullulationibus,
 nouas & visendas excitari figuras affirmant, cuiusmodi Taraconi è Cœpa enata, aliisque,
 colorem, & florem, & figuram mutantibus. Eapropter consultò alias Narcissi varietates
 reticimus, tū quod ne visas quidem planè in memoria habemus, tum etiam quia nullū
 operæ pretium ducimus artis ostenta & lusus prosequi: sed dūtaxat naturæ opes in istud
 album sedulò digerere & perspicuè, neutiquā Senensem imitaturi, cui satis picturas, qua-
 si puer pueris pingeret & illuderet, in numerosos sed mutos elenchos stabulare. Non so-
 lum enim nullum describit è tam multis Narcissū, sed neq; discernit eos inter se, quos
 bis inculcat, & an illi duo quorū alterum radice squamosa & nucleis stipata, floribus
 multiplicibus & foliosis: alterum veri Narcissi Bulbo, sed florū foliis prolixioribus, an-
 gustioribus,

gustioribus, porrectioribus staminibus, nō explicat. Vbi & quando & quomodo nascatur artēne an sponte: vt neq; Narbonenses hīc alios flores, quos etiam vt non paucos alibi, fecit Cōstantinopolitanos, iactare potuisset; etenim eius Cōstātinopolitanus Narcissus, nihil aliud esse videtur, quā Maritimū Pancratium à nobis memoratum suo loco.

CROCVS SATIVS.

κρόκος { Ital. Zaffrano. } Gallis. & Mauris, Saffran.
 { Ger. Saffran. } Angl. Saffron.

GERMANITATIS eiusdem cum Narcissis esse Crocum docent, non modò figura & natales, sed etiam facultates peculiāres, quæ vtrique epispasticæ, deinde quadamtenus odoris soporiferi insunt. Nec in Crocum versi adolescentis Croci fabella aliud Ouidius innuit, quā istam abditā dotem Veneris mysteriis celebrem, cuiusmodi Poeticæ Philosophiæ sunt inuolucra, Hyacinthi, Narcissi, Daphnes & quāplurimorum transformationes. Nam alioqui κρόκος filum, villūmue, & tramam signat, cuiusmodi sunt Croci flaua flammeæue stamina, & villi & flocci quæ κροκίδες vocantur. Porrò notissimum & optimū crocū nō solum regiones ad Meridiē Africā, Syrena, Sycilia, & Gallia, sed etiā ad Septentriones sitæ Anglia & Hibernia laudatissimum abūdē dant carnosiss, lætis, quasiq; oleo delibutis cruorēque aureo nitētibus filamentis intensi odoris cum quadam acutie, sed soporiferi, quo Belgia, Germania, alique vicini cibos condiunt, ac medicamētis miscent. Rustici radices pangunt admodum viuaces cultūque humanum spretas, vnico hyacinthi Narcissi aut Gladioli bulbo carnosio, siquidem negligantur aut pedibus proterantur florem stamināque elegantiora prodere consuetas purpureas calycis in modum, prorsum Hermodactyli pratensis. Bruma, Ianuario, & Vere virent folia interdū perennia, Autumno leguntur dū nitent nutantq; purpurei phœnici stamina, quæ trita carpis aut sub māmīs admota, illitāue vires suas cordi cerebroq; illico transmittunt, quasiq; vertiginem tenebricosam inuehunt, aciem oculorū prestringunt, aut hebetant. Germinosa herbidāq; loca vult, nec apud Italos aut Gallos spōte prouenit, nisi Siluestris, qui diuersus natura est.

Inter Icones
 Fusch. 249.

CROCVS SYLVESTRIS Montanus flore albo.

SYLVESTRIS Autumno nisi rariū, sed plurimū primo vere venit flos minor, candidus, interdum purpureus, locis præsertim aliosis, vbi perpetua perennat nix, vt in Ostensis vallis arduis sunt planities albicantes niue Hyberna & istius floribus purpurascens & albicātes, non procul à Bernardi monte: radix & caulis satiuo similis, folio angustiore & breuiore. Isto foris dumtaxat vtendum, intus non perinde: illitum pubi vrinas elicit crebras atq; crassas, tumores Hydropicorū discutit, spicula euellit. Isto agresti faciliū abigeret è suis interulis pediculos gens Hibernica, nam virosior est, & penetratior. Verū vulgatior præterquam quod Hibernis miseris tam importunos hospites, quietis & famis hostes abigit, etiam colorem floridum, vegetūque calorem vigorem & animorū ferocitatem artibus & alit & auget, illuuiēq; sordidas vestes colore commendat, militia idcirco non parum conducibilis.

COLCHICVM siue STRANGVLATORIVM Ephemorum
 Crociflorum & Bulbifolium, Hermodactyli vulgares.

Gal. Tue chien.
 Angl. wilde
 Safron.

QVAM minimū videtur plebis iudicio Pratenfis vulgaris Hermodactylus Ephemorū dictus, à Croco syluestri abesse: vocant enim & putant vbiq; vulgè Syluestrem Crocum propter flores, natales, tempūque florendi non dissimilia. Actametsi tum ipsæ res, tum Dioscorides diuersas esse abūdē monēt, tamen iuxta hīc ponendæ fuerunt Crocus & Hermodactylus, deindēq; huius vel species vel varietas Colchicum Ephemorum, quo vtrauis ambas ostendat quærenti. Etenim duas non ita dissimiles est complexus Dioscorides, vt Paulus & Galenus, ex Priscorum descriptione, & sua obseruatione: quarum primam pōst & proximē fungos collocandam duxit ille, cum quod esculenta gratāque cibo videretur, tum quia non secus ac fungi, vt idem author exprimit, disertē suffocatu enecaret, strangulat namque illa itidem vna diecula: vnde Theoph. huius nominis occasio profecta visā, longē ante Dioscoridis ætatē, fuit. Hæc autē non alia est quā vulgatissimū plebi PRATENSE CROCVM & SYLVESRE vbiq; vocitatum. Floret namq;

Effig. fusch. 201

E. iij. vtj

vti Crocus Autumnno flore perquam simili, cōcolore, nec dispari ritu, iamdiu antea primo Vere orta, & Æstate amittit folia quæ Porreis latiora Pancratii sunt æqualia, vel bulbi pinguora, terna aut quaterna, virentia, nitentia ab radice, caule sesquipalmari, bulbosa, semiotunda radice, altera parte compressa Castanea figura, aut Anacardi: foris tunica rufescente ex fusco, ab ima latiorēque basi ad apicem canaliculum imprimit prima caulis germinatio, intus tota alba, fungosa, muccida, virosa, gustu non ingrata, quam quouis anni cardine erutam à quibusdā Pharmacopœis pro Hermodactylo habitam vidimus, & siccatam, flacidam, vietam, rugosamque, tangenti partim euanidam, partim fungosam meminimus, vti & Syriacum & Alexādrinum mox describendum venetijs nobis sæpius visum, denique nigram & longè discretu facillimam ab Officinarum Hermodactylis. Sunt enim peregrini hi, neutiquam exitiosi, vt multis sæculis plurimus vsus doctos docuit: inque farinam vel pollinem candidum facillimè abeunt. Nec verisimile fit, quod Colchide vberimè scatebat (vt ait Dioscorides) aliud à nostrate fuisse, sed per necabili interimendi facultate cæteris omnibus excelluisse, tum quia succo magis excocto illic, tum etiam quia foli, aërisque prærogatiuam quandam nactus fuit. Sic fungi non paucis locis exitiosi proueniunt, & nisi lacte iisdem quibus Colchicum remedijs, euincantur, interimunt: alibi innocui passim esitantur. Sic Taxus Norbonica & Hispanica deleteria sola vmbra prodit antiquitas: in Anglia & alibi neutiquam malefica. Cicutæ & alijs idem vsu venit, vt nouimus alibi. Quapropter quot qualēsque varietates in radicibus, floribus, ortu & colore, alia atque alia peperit regio, tales differētias facultatum inter Syriacum rufescentem, & Anglicum flore candidum intercedere certum nobis periculo facto stat.

COLCHICVM SYRIACVM ALEXANDRINVM.

RADICES & bulbos aliquot huius adhuc habemus munere Dominici Chirurghi Veneti, qui quamplurimas classe triremium rediens illinc, vbiungebatur vulnerarij officio, à se auulsas Venetias aduexit, quibus vtebatur idem, easdēq; sæpe miscebat decoctis Guaiaci, ad Luem Veneream, alijsque sudorificis magno remediorum cōpendio & ægrorum commodo, edoctus illic à plebecula. Huic bulbosa radix non parum à nostrati differt, tametsi Dioscorides deliniationem non minùs benè refert: non enim canaliculus lateratim depressus mittit ad caulem, sed caulis erumpens medium findit bulbum, quasique geminum Colchici bulbum ab imo coagmentatum, caulēque vtrinque amplexatum ostendit, nigriorque nostrati euadit intus forisque, alioqui è Capacea nec dissimili fungosa concretione, vt nec totius figura.

COLCHICVM ANGLICVM candido flore.

ISTVD nuspiam herbarijs memoratum, quia Anglia copiosissimum spontè fundit, nec alibi facilè reperias, Anglicum nuncupauimus. Perpulchra planta, lacteis floribus Ornithogali vel Asphodeli maioribus, Croci montani Syluestris paribus, caulem ornant sesquipalmarē radix & folia, alioqui pratensis vulgaris sunt, foris fusca, intus candida. Londini hortis mersæ radices Hyemē ferunt, Vere emergunt, non secus ac in collibus & montosis prope Bristoliā & agro Somerseti, Syluosis ornatissimi armis & literis Generosi nec parū stirpium periti, D. Eduardi Samtloo, cuius humanitati, vt pieraque alia, hanc ferimus acceptam.

EPHEMERVM non venenatum Diosc. Liliflorium & Fridifolium an.
HERMODACTYLO Officinarum, Tralliani & Pauli idem.

VEL VTI Syriacum innocuum medicamētis, aliāsque non paucas plantas varijs locis diuersas aut contrarias adipisci facultates dudum in Colchico monuimus: sic ex nomenclatione deliniationēque vtriusque Ephemeris apud Dioscoridem, & perpensione harum radicum, quas vsus diurnus diuturnusque probauit, Hermodactylum siue Ephemerum salubre, dote dumtaxat & leuiore aliqua nota, non item specie ab Officinarum hermodactylo dissidere certū. Tria tamen quæ obijci possunt, partim diluenda, partim distingenda sunt, vt saltem doceamur, si non illa quidem eadē sunt, certè admodū affinia esse

esse: Ac primùm obijciat quis factam seorsim Hermodactyli & Ephemeris vtriusque mentionem apud Trallianum & Paulū: fatemur, & arbitramur eos vel quòd vires purgatrices primùm in Ephemeris aliqua specie còpererint, aliam arbitratos præsertim Trallianū què Paulus citat, non Galenū, qui Hermodactyli non meminit. Vel quia Trallianus Ephemerum non venenatum sub nomenclatura Hermodactyli in remedia arthritica adduxerit, quia in describenda radice Dioscorides digiti siue Dactyli voce vsus sit, quæ admota vel fotu dentium mulceret dolores, deprimeret, tumores, quod Officinarum Hermodactyli arthriticis adeo plenè præstant, vt nullum præstantius suppetat, ex lacte præsertim subactū remedium. Quippe digerit moderatè nullo aut pusillo calore, aliquanta adstrictione, sed miti emplastica & natiuum calorem parti reddente. Nec si non meminit Dioscorides vis Cathartica, non ideo necessum iustificandum Ephemerum esse: non paucæ siquidem reperiatur apud antiquos classici Simplicia, quorum vires purgatrices illi siluerunt, ne dicā fortè nec notas habuerunt, vt & alia compluria: quare si non est Ephemerum Dioscoridis noster Hermodactylus, certè non alio putarim differre modo, quàm quo Colchicum Anglicum & Syriacum. Quare ridiculè æstuant cum Comentatore Senensi plerique, atque doctis Barbaris insultant, qui Officinarum Hermodactylos purgationibus miscant, enimuero arrodere interiora, veneno petere, ac nihil aliud quàm Colchicum nimirum deleterium esse. Verùm bis falluntur: & quod Colchicum hermodactylon nostrate esse dicunt, quum tamè folia non norint, quæ longè minora sunt & humi fusa, quàm vulgaris Colchici: & quia statuunt necatorium, quum Dioscorides id maleficij non cuiilibet Ephemero, sed Colchico dumtaxat, id est, in Colchide enato, adscripserit. Tum Solidæ huius candidæque radicis & plenæ concretio, quantum à rugosa, vieta, languida, nostrati & nigra absit satis indicio est. Nullam videas etiam Venetijs, vel Genuæ millibus è multis quantumuis recens allatam, quæ non leuiuscula tusione illicò in puluere farinaceum fluat, colore & sapore planè Turbith, Iridis, vel Agarici, quo etiam modo nec incommodo maiore purgare norunt, qui sæpius vsi sunt nostri practici, quibus vsquedum experimento certo certa ratione nixo, aliud vsurpandum, aut frustra Constantinopolitanum viribus ignotū obtruserit & persuaserit Commentator: & falsò accusarit Serapionem, qui non Pauli, sed Dioscoridis, vt liquidò constat merus versor, quæ in codice antiquo reperit, fida barbarie retulit, vt alibi semper fermè Hermodactylon explorando gustu neutiquam feruidum, sed ignaui acrimonia pussilla, & vi obruta emplastica potius facultatis purgatricis moderatrice, quàm vlceratrice, qua non parum commodum esse arthriticis purgationibus facilè percipiant, qui medicamentorum miscendorum methodū callent. Nec enim lacte eget vt Turbith, quo minùs adhuc noxium, quare & Catharticum non respuendum, vt vociferantur declamarores sed commendandum.

HEMODACTYLI albi, Rubri Nicolai, Actuarii & aliorum non Cathartici, sed Cordi, Veneriq, amici: an sint Behen album & Rubrum eadem?

VOCEM Hermodactyli æquiuocam fuisse, & Ephemero Dioscoridis còparari potuisse, nò modo Caput Pentaphylli indicat (vt cuius radix Hermodactylus sit vocata, nò tam similitudine, quàm superstitione & incantatoria expiatione) sed etiam quæ extant apud Actuarium & Nicolaum celebres admodum compositiones arguunt. Quippe Auream Alexandrinam reginam illam & Diamoscu Hermodactylo rubro & albo non carent, misceturque alijs apud Arabes compositionibus cordialibus, quibus sunt visi designasse Behen albi & Rubri nomine, quod etiam defluxisse à Dactylite palmæ stuctibus, quibus confert Dioscorides Balanū nucem myristicam apud Arabes Ben vocatā. Igitur Arabistarū Hermodactylus siue sit Behen, vt verisimile fit, siue sit Auicennæ Digni Citrini Palma Christi (cuius mentio inter Orchides facta, nullum enim Hermodactylon rubrum habemus, vt cum Rubro & albo Ben confundi possit) eorum compositionibus cardiacis præsertim miscendus: Officinarum vero Catharticis & Topicis vt dictum, capite de ben & nuce Myrepfica.

ORNITHOGALON candidum vulgare.

EBVLBORVM classe cum sit Ornithogalon nec ita absimilis Hyacinthis, Narcissis, & Hermodactylo superiori floribus albis, non abs re hinc dicendus, vt hinc mox ad
E.iiij. bulbos

Bulbos veniamus, cuius speciem faciunt quidam Ornithogalon luteum vocatum, propter inter hunc & illum ambiguam effigiem. Et tametsi Ornithogalo nomē dedit lacteus florū candor, cuiusmodi in Gallinarū alis renidet aut ouis, non earum lacte (quo carent volucrum genus) tamen propter totius figuræ affinitatem nobis erit etiam vocandus alius, qui flore luteo elegātissimus, nec ita frequēs Italiæ, Norbonę calidioribúsq; visitur.

ORNITHOGALON LUTEUM.

an Bulbus Vomitorius?

Belgis Bulbus Vomitorius.

IN Auernis & ad Lugduni pomæria pone & prope suburbium trans Rhodanum vulgo *Aiguilletiere* in campis latis & glareosis, etiámque in Borbonio agro, quā ducit regia via Lutetiam, plurimisque Belgiæ, Angliæ nemorosis Sommerfeti Ornithogalon luteum collegimus. Tota planta minor multò, sed simillima candido Ornithogalo. Martio floret, bulbus vnicus, vt plurimum Allij Scorodoprafi oblongior, inodorus, pauciora sed latiora quàm Ornithogali folia: flores prorsum Ornithogali sparsi, & quidem foris herbidi, vt Ornithogali, sed luteoli non candidi, intus verò eleganti luteo nitent.

BVLBVS ESCULENTVS.

NON fecus atque Asphodeli bulbi plerique omnes edi mortalium luxu & molitie desiére, præsertim Europæis regionibus, seu fuerint gustu minùs cōmendabiles aut vtilis, quàm bulbacea multa, Porri, cepæ, Allia, & similia. Viscidi namq; sunt mucro Pan- cratij omnes fermè quos nouimus, & plerisque insulsi & magis excipiendo condimēta, vt hyacinthi multi, Galenicus Asphodelus, quàm ad condiendum apti. Quando igitur ex Dioscoride coniectari magis, quam asseuerare quicquam licet, videntur bulbi escu- lenti fuisse capis aut Pancratiis simillimi, & præstantiores ruffi, acres, locis calidis oriundi, vt sunt Lybica littora vel Norbonica. Ascalonicum tamen vix est Cæpe, nam nec ruffum vt plurimum, nec acre, saltem vbi nos sæpius esitauimus Lutetiæ & in Flandria, fieri ta- poteft, vt Ascalonę fuerit acrius, ruffius & maius.

Bulbus ille rubida foris tunica, quem Hyacinthum fecimus, alias putauimus persuasi à doctissimis Monspelliensibus esse esculentum bulbum: quemadmodum hodie nonnulli luteum Ornithogalon nostrum Vomitorium Bulbum credunt.

C A E P E.

{ Ita. Cipole. } { Angl. onion. Belg. ayeuyn. }
{ Ger. zwibel. } { Gal. oignon. }

Fusch. lco: 242. BVLBORVM, quantum vsquam est in naturæ ditione, speciosissima & notissima Cæpa, vel de Græca appellatione *κερόμμιον* dicente, quia oculorum tunicam pupillamque & folliculos mordaci vapore lancinando, conuiuere, contrahiq; cogat, lachrymas eliciēdo, vnde Latinis lachrymosa Cæpa. Etiamnum hodie varietas è locis, colore, magnitudine, àcrimonia, teneritudine, varióque mangonio petenda, fermè cuiusmodi Theophrasti & Dioscoridis æuo. Verùm non necesse habemus persequi plures, quàm quot hodie nouimus insigniores & digniores vel esu vel fama, quibus cuius olitorū quilibet alias addere integrum per nos erit.

Suauitate & mole omnibus Italicis vel Gallicis, quas nouimus, excellunt Aphricæ ac Hispanicæ, & Hispanicis maiores atque speciosiores Diui Altomari in Gallobelgia sati- uæ, quibus prima commendatio, & magnitudo capitis exuberantis, compressæ vtrinque rotunditatis rapam non mediocrem æquantis. Squāmōsa cuticula, extimisque tunicis sanguineo saturo colore rubentibus nitentibus, & nihilo seciùs esui Flandriæ, & Angliæ cunctę, aliisque Sepentrionalibus expetita: ad quas tamen gentes asportatur quotannis Hispanicę nõ minore copia, aut cōmédatione quæ partim albæ, partim purpurascētes, gu- stúq; aliquātò acriores, pares teneritudine & mole, cibus & cōdimentis quæ medicamētis aptiores. Cæterarum omniúmque nusquam non gentium in Italiæ Hetruria, Germania, Anglia, Gallia vasconia prouentus plurimus hortis olitoribus venit, & vt quæque ad ha- rum bonitatem proximè accedit, ita optima habenda. Omnibus eadem facultas incidendi, & lachrymas ciendi, non odor insuauis, sed vapor & sapor intentior, aut

aut mitior nonnullis, quemadmodū MAIOR & MINOR BVLBVS OBLONGVS teres, orbiculatus, & turbinatus quibusdā plurimus verò & cōmuniōribus cæpis à caulis ceruice sensim in cōpressam latiore, sed à lateribus reductam vtrinq; circumferentiam bulbaceam abeuntibus, quorū Bulbi vmboni fibrarum numerosa coma aptata subest, Hellebori albi modo, quod Cæpis omnibus cōmune, vti folia Porreacea cōcaua glabra, nitensque caulis vacuus, & flos in cumulo villoso purpurascēte, semine copioso nigro Nigellæ.

Σκίλλα

SCILLA, sive
CÆPA Marina.
PANCRATIUM.

Ang. Sea onions.
Germa. Meerzwibel.
Hisp. Cebolla albatrana.
Gall. Oignon marin.

CÆPACEO generi tantopere est cōpar Scilla, vt multi eam MARINAM CÆPAM vocēt. Quia autem inter hanc & marinū testaceū piscem à tunicea squammarum cōpactili serie Squillam vocatum, tanta similitudo intercessit, hæc putatur sic dicta. Pottuit etiam à fabuletis maritimis Sole torridis, cuiusmodi sunt in Hispania & prope aridæ Lusitaniæ tesqua maritima. Huius duas differentias colore dumtaxat inter Hispanicas tā multas animaduertere est, quarum extimæ tunicæ vni rubent, vt Cæpis oblongis, alteri albēt, magnitudine pares. Vtrauis maxima Pomū Assyrium nō superat: è tam multis autē millibus, quæ quotannis tum Venetias, tum Antuerpiam deuehuntur, nullam meminimus maiorem, ea quæ sata & perbellè adulta fuit Monspellii in horto Iacob Farges Pharmacopœi. Vniuersa namque folii carina vel dorsum palmum fermè lata, pedem alta, crassitudo minor quam Aloes, crebra è bulbo pullulant squammatim compacta, caulis sesquicubitalis, gracilis, flosculos Fragrariæ gerit similes sed minores, in spicam postremo deficiens.

Fusch. Ico: 453

Neutiquam mirum Mathiolum, post alios neotericos nuperos, sententiam de Scilla mutasse, cum nunquam sibi genuinam visam, sed tantūm verbis depictā fateatur. Quinetiam si verum Pancratium vidisset, nunquam pro illo speciem Scillæ, aut potius vietam plantulam aut adolescentem, cuiusmodi Venetiis vneunt, subdidisset. Et foliorū gracilitas, à qua se deceptum conqueritur, sanè non aliam speciem constituit Scillæ: sed tantū cōtingit habitiora & maiora adolescere folia, mutatione cœli, soli & cultu. Sic Cæpis euenit angusto interiecto tractu, sic in foliis Aloes & aliis multis obseruatur. His verò bulbis flores, folia, omnia prorsum similia, aliquanto dumtaxat graciliora, vt bulbaceis multis præproperè enatis & aliò transplantatis euenit. In cōtignatione suspensæ, dum sabulo merguntur, aut feruantur languidiora promunt folia, & succo seu pabulo cōsueto defraudantur, exilioraq; fiunt. Ratio par in Scillis tuis pusillis, quas Pancratium astruebas.

PANCRATIUM MARINUM.

VT Panaces doloribus placandis, sic ad cunctos morbos affectus profligandos promittit auxiliū benè ominata nomēclatura Pancratii, quæ tamen Scillæ species maritimūsq; bulbus est. Siquidem plurimū toto littore illo, ab Aquis Marianis ad vsque Norbonæ vrbs maritima, sapius vidimus & eruius. Radix Scillæ cū maxima, quanta maximi Lili aut Arancii vel Limonij, cortice Cæpæ obtecta pullo, intus candida Scillæ modo. Sabulo arido vndis alluto mersa sesquipalmum altè, folia septena vel octona indidè erumpunt, rigidula surrecta, latitudine & crassitie Iridis ferè, nigriora, summis retusa non acuta. Caulis cubitalis crassitie Asphodeli, sed tenerior, qui extremo flores ternos quaternosue cādidos Liliaceos narcissi lutei modo promit, qui defluentes relinquūt siliquam

oblon-

oblongā, Aristolochiæ Clematidis similitudine, & semine cōpresso, sed nigro. Radices his omnibus albæ, non rubræ, quod accidit regionis situ & Superiū aspectu, vt in floribus Rhododendri, foliis Cyclaminis, vitis, Caulibus, Atriplicibus, Betis, bulbis, Cæpis, & Scillis istis Hispanicis, vt Pharmacopœi Antuerpienses satis norunt. Littoris incolæ piscatores & prædones raptu interdum victitantes, rati hanc esse Cæpe, voratam ex sale & pane, quamuis famelici, hanc nauseabant.

ASCALONITIDES, antiquorum Escalottes, Gallici.

ESCALOTTAS Gallicas, quas antiquorum Ascalonitides siue Palestinas cæpas arbitramur, peculiarem quandam naturam vel figuram habent, vt etiam Theophrastus monet, siquidem ancipitis & dubiæ naturæ inter cæpam, Allium & Porrum, similiores tamen cæpis, sed multo minores sunt, & crudi in lentaculis lautiores frequentioresque: eapropter francigenæ *Appetis*, vocitant, quia edendi cupiditatem reuocent. **BVLBVS** fortè **SETANIVS**, quem Theoph. & Pli. Cæpe genus quoddam testantur.

SETANIVS
Bulbus.

SCHOENOPRASON.

{ Belgis. *biesflooch.*
Ger. *Bintzenlauch*, non *Biszlauch*, quod est sectile.

IUNCÆ illa, quam perperam Commentator Theophrasti Ascalonitidem siue Palestinam dicit, minima sesquipalmū alta est, pusillis Porraceis bulbis oblongis sectilibus simul coherentibus & implexis pullulat, & sata fasciatim magno semper stipatu capitulorum Allij vsini modo prouenit in hortis vbique, adeoque porrum effigiat, vt quibusdam veri Porri non solum vicem expleat, sed opinionem faciat, flore perpusillo Iunci vel cæpe. Crudæ huius folia acetariis gustum gratissimum addūt. Bulbuli, qui exutis tunicis, vniones imitantur, videntur apud Gallos nomen fecisse cæteris cæpis, quas illi *Oignons* vocant Germani *Bieslauch*, quasi Iunceum Allium vel Porrum.

PORRVM CAPITATVM & SECTILE.

{ Angl. *Leek.*
Ger. *Lauch.*
Gal. *Porreau.*
Belg. *Paraye.*

PRASIVM à colore dictum Græcè, & Latinè porrum à callosa Porri capitis simillima in ossibus ferruminatis concretione coniectamur. Non modò est hic bulbus Cæpacea affinitate, sed etiam cæpe, tunicarū inuolucris demptis, interius capitulum cor vocatum refert: nec foliis, floribus, caule, aut semine, quod tamen est pullum, differunt. Sapor idem & facultas, sed mitior calor, esus in olere frequens vbiuis.

Holitorum industria in CAPITATVM & SECTILE diuisit: istud Capitatum porrum vocans: illud quòd sæpius ad culinaria iuscula detundi solitum esset, Sectium vel tunfile dixit.

SCORODOPRASON, siue ALLIPORRVM.

VT vocabulo sic effigie Porri atque Allij mixtam plātam signat Scorodoprason, quod sanè non admodum abludit ab Ampelopraso vel natalibus, vel facultatibus & lineamentis, magis tamen spirat allium: sed exprimit propiùs Porrum, ni memoria labat, quod in cliuosis vinetis & incultis ericetis Lygurum, Nicæque Sabaudia spontè natum meminimus.

ALLIUM

STIRP IVM aduersaria noua.

59

ALLIUM Satiuum vel domesticum.

{ Anglicè, Barlyke.
{ Germa. Garten Knoblauch.

KORODON adeò nobilitarunt odor, sapor, esus, virésque medicatæ, vt nulli non *Fusch. effig. 428.*
Sfuerit semper notissimum. Vibrat namque halitum quendã æstuosum, atq; tædiosam
acrimoniã faucibus inurit, edendo: vaporésque excrementitios ad cutem pellendo Pan-
dicationes vescentibus mouet, quas Græci ideo Σκοροδινομοῦς indèque Scordiõ voca-
runt. E Cæpáceo genere, cui accensetur, facilis dignotio: etenim gramineũ cæpáceũ ue fo-
lium, flos & semen in caule inani, tereti, bulbo exiliore emittitur, foris dilutè purpurãti-
bus membranis cuticulis, nucleos multos vnà coactos spicatinque coagmētatos inuo-
luentibus, è quorum medio vertice fibræ tortiles & graciles porriguntur terræq; inse-
runtur.

ALLIUM SYLVESTRE tenuifolium.

{ Germa. Wilder Knoblauch.
{ Angl. wilde Barlyke.

FRIGIDIS calidísue pratis, macilentis & aruis Syluestre passim oritur inuisum alicu-
bi, vt in Brabantia & Francia colonis, quia segeti innatum tritico prauum odorem
& saporem cõmunicat, quo deinceps tum farina, tum panes imbuuntur. Pusillus, oblon- *Fusch. 1291*
gus bulbus, non ex nucleis constans, sed vnico læuique capitulo, nonnullis interdum
adnatis minoribus sese propagante: Iuncea pauca foliola in gracili, tenui, pedali cau-
le: flore & semine cæteris non dispari.

ALLIUM VRSINVM Latifolium, siue
Moly Hippocraticum.

{ German. Waldknoblauch.
{ Angl. Ransins.

NORBONÆ in editis syluosis, Franciæ verò & Angliæ ymbrosis vel vdis pratensibus *Inter Icones Fusch. 431.*
frequentissimum, magis tamen odore quàm habitu præferens Vrsinum Allium
vocatam, quare Moly Hippocratico suffecimus, Lili cõualliũ vocati est fermè foliis, mi-
noribus, viridantibus, flaccidis, politis in tenellis caulibus, Hyacinthi minoribus. Flores
lactei, stellati complures Ornithogali vel Asphodeli, bulbus aliquot nucleolis oblon-
gis sparsis candicans odorem Allii tædiosum spirat, gustantique saporem acrem, non in-
gratum præbet. Vires Theriacales & imminentium morborum hostes inibi diximus.

ALLIUM LATIFOLIUM MACULOSUM
siue Serpentinum. OPHIOSCORODON.

ORTV & habitu non ita huic absimile, Ophioscorodon dictum à caule, foliisq; Ser-
pentariæ modo maculosis, quæ tamen proximè Vrsinum deliniant & redolent: ra-
dicis ceruice longiore, rimosa cute obsita, montosis oriunda.

MOLY DIOSCORIDEVM PVTATVM.

MOLLIRE, amoliri aut propellere morbos origine Græca τὸ μάλειν τὰς νόσους di-
cebant antiqui, vnde μάλυ vocabulũ Superũ nutu & ritu Deorum inditum plan-
tæ Poëtæ canunt: *Moly vocant superi, radice nigra tenetur.* Verùm illud non vni, sed pluri-
bus postea accommodarunt plantis, vt insigni quopiam odore, vigore, & figura; non ita
dissimili, donatis, vt Rutæ Harmalan, siue syluestri, cui radix nigra, flos candidus autore
Dioscoride. Peculiare tamen fuisse certum est plantæ bulbosæ, Alliiq; simili, indicio
est μάλυζα, quæ Hippocra. Galeno explicante, aliisque Græcis Allii caput, est & antiqui-
tùs celebris ad venenata, adeoque fascinationes, non secus ac Moly, cui fortè nomẽ mu-
tuatũ est: nam Dioscorides inquit habere quippiam in cæcumine Allii figura, præter re-
liquam

liquam similitudinem, qualis videtur ea quã Itali patauini & Bononienses iamdiu, nunc etiam Belgę geminã Moly speciem alunt, cui bulbus exiguus, oblongus ferme Porri albicans, Triticeis aut Gramineis foliis, flos in cauliculis cubitum altis lacteus Ornithogali aut allij vrsini æmulus, semen in filiqua, istud Dioscoridis faciunt.

M O L Y Liliflorum Homericum fortè.

HOMERICVM verò putant alterũ quod bulbo donatur, Narcissũ, Capéue Aiscaloniticum æquans. Folia illi Porri vel Pancratij minora septena octonãue: caulis sesquicubitalis aut bicubitalis: flos candidus & Lilij figura, sed minor: hisce nos donarat Treuisanus Patauinus Doctor.

H I P P O C R A T I S Moly in Allio Vrsino.

*Angl.
Ramsous.*

AN Sit allium Vrsinum Hippocratis Moly, cuiusmodi Galenus interpretatus videtur, haud certum est, certum est tamẽ mulierculis Anglis, ineunte præsertim Vere frequẽs esitari & quasi amuletum non modò corporis aduersę valetudinis, sed etiam fascino- nis auerruncandę auertendęque causa præsumi, tametsi intinctibus non vulgarem inquit cum plebecula gratiam.

L I L I V M C A N D I D V M.

νεγιου

*Ital. Giglio.
Gallis. lis blanc.
Ger. Silgen seu lilgey.
Hispa. Lario blanco.*

EX I M I V M florum par & ἄνθος ἄνθος vt Græci dicunt, Rosa & Lilium, quod etiam cecinere Veneris gaudiũ voluptue & Innonis Rosam: vt è cuius lacte effuso Galaxia via siue lactea in æthere, Lilij aut flos sidereo candore uisendus in tellure diuinam duxerint originem, cuius indicium esse perennem illam εὐδὴν ἐπιφάνειαν, diuini, quem halant, odoris, vnde Rosæ vox & λείγιον suaue, blandum aut concupitum sonat, compluresque flores & bulbaceas herbas notat, vt Narcissos, hoc tamen nomine signatur perquam nobilis flos Francigenis sceptris auspiciatissimum Symbolum, intaminati candoris fulgens honoribus, sapientis Solomonis folio insidentis gloria magis conspicuus. Recto namque caule & erecto Hastulæ Regiæ, bulbo nucleolis squamatis compacto, floribus concolore. Folia pallido virore nitentia, carnosa, secundum longitudinem striolas habentia, rotundus caulis cubitalis in cuius summitate Asphodeli flores aut Croci, sed maiores, candidi, odorati, senis vt plurimum foliolis dispositi repandis, effigiem quasilli vel nolæ exprimētibus, fibræ è medio Crocæue stamina educuntur, vt in Colchico: vniuersa planta mucagineo turget succo, immensi tota commodi medici, estque vna è bulbaceis notissima.

L I L I V M Purpureum vtrumque, siue Chymistarum Martagon.

*Ital. Giglio Rosso.
Gal. Lis orangè.*

COLORES Lilio candido quæsitos mangonio fuisse & si ex Rei Rusticæ scriptoribus Plinius asseueret, tamen purpurei lilij duo genera spontè non arte oriri cum Dioscoride quàm plurimi montes hodie testantur. Verum nihil ab illo prorsum dissidere videntur nisi angustioribus, longis, obscuriúsque ruentibus, & numerosioribus, quibus donantur foliis. Nec flores dispares à candidis, sed hilari in flauum coruscant purpura, nonnullis rubiginosis maculis aspersi & lineolis intus nonnullis inscripti, vt in iride: bulbi etiam similes, sed luteoli aut pallentes.

L I L I V M Purpureum minus.

¶ ADEM

TIRPIVM aduersaria noua.

61

E A D E M fermè, sed minor, minorique elegantia hæc purpurea planta, paucioribus floribus, Liliij diuisura, & bulbis iisdem, infra, supraque quos appenduntur fibræ plusculæ.

LILIVM MONTANVM.

R A D I C E ac bulbo haud absimili Lilium frequens montibus oriundum, sed caulis procerior, quàm Purpurei liliij minoris: è geniculis folia exerens stellatim Gentianellæ magnitudine & figura Liliij, purpurei item flores vel asphodeli, sed ad extrema pediculi apiculis reflexi, vt in Cyclamine. Color ferrugineus, pusillis variis notulis, purpureis staminibus concoloribus foras prodeuntibus, & reflexis deorsum.;

HEMEROCALLIS, siue Syluestre Lilium.

§ Ital. Giglio saluatico.

§ Gal. Lis sauage.

S I cui libet accuratiùs expendere Lilium & Hemerocallidem, certò constabit nihil aliud quàm illius speciem esse hanc, quã idcirco Syluestre Liliũ, seu Coronariũ vocarunt, liliique vires easdem fermè omnes illi reddidit Dioscorides: quin valdè verissimile fit, quod Lilium Purpureum in Syria oriri auditione acceperat, vnum saltem ex hisce tribus hinc descriptis fuisse. Nulla igitur magis accedit Lilio aut Hemerocallidi Syluestri, quàm primum illud Puniceum, seu Phœniceum, purpureũque, cuius etiam bulbos eadè posse, quæ Dioscorides vult, scimus: idq; vocitarũt meritò *BVLBVM CRVENTVM*, flore Liliaceo & Purpureo Hippocratis, eòq; vertendum non pallidum valdè, sed ochreũ, cuiusmodi videmus in Ochra saturati lutei, quæ purpureæ aut phœniceæ Anagallidis colore visitur. Hinc sedulitas & candor Commentatoris Senensis, quantus fuerit, meminisse iuuabit, qui vocis huius ignarus, plausui magis, quàm cognitioni verè studès, phœniceum Lilium valdè alioquin notũ, dicit esse colore perquam pallido, Dioscoride falsò teste adducto. Ecquis color est perquã pallidus, nisi sit albus, cui proximus palleus aut pallidus? Leuiusculi momenti est argutatio illa de appendiculis & florũ numero, quæ nonnulli desiderare videntur. Sed si quis animaduertat Lilium candidum interdum exortus istos facere, in quibus cõplures flores cõgesti interdum singuli sunt, non magno opere refragabitur. Cæterum folia quod longè plura purpureo isti inesse dicunt, id accedere cultu verissimile fit: quippe purpureo vtrius & montano multò pauciora sunt. Eoq; si cui horũ vtrumuis magis pro Hemerocallide allubescit, per nos liceat sane. Istud tamè postremũ montanũ nolim Liliũ coronariũ, aut Hemerocallidè sancire, quia nescio quid tetri aut virosi halat. Quod huius vero florè Athenèi cõuiuæ tabescere Sole cadere & rursus oriente pullulare dixerint, sic accipiendũ: non quidè prorsum marcescere aut defluere, sed occursum humentis noctis & frigidiusculæ contrahi collabique in sese flores, qui proxima luce & radiis Solis collustrati, explicantur, & quasi reuiuiscunt, veluti Tragopogo, Solisequiis & Heliotropiis cæteris accidit.

LILIVM CONVALLIVM, vel verum Theoph.

§ Germanis. Meybluomlin.

§ Gallis. Grand muget.

I T I D E M hanc peramoenam aspectu & odore pusillam herbã antiquis Græcis indictã, Lilium Conuallium vocauit recentior ætas, putaruntque quidam Lilium inter spinas memoratum in Salomone, propter folia, suauissimum odorè, etiamq; florem Liliij, qui niueus, pulchellus, Liliij similis quadatenus, & odore suauissimus, Maio præsertim inter fenticosa nemorum, umbrosaq; conualliũ emicat, eòq; Germana plebs vocat *Meientis*. Prodeũt è caule palmũ alto exiles medio summo tenus in pedicellis nolæ Cytiniue pusilli, penduli, niuei, in summa ora crenati, relinquẽtes bacculas rubellas minores nõ dissimiles Asparagi, duriusculas, amaras. Folia liliij, Allij vrsini, aut Satyrij læuore viridãtia, bina aut terna: radices reptant exiles, geniculatæ. Hortisque nota & expetita planta

F.i.

pari

pari nomine & commendatione, eoque nos inter Lilia inferuimus, quando alicubi conuenientiùs non potuimus.

TESTICVLI, *sive* ORCHIDES.

CYNOSORCHIS. } *Ital.* Testicolo di cane.
} *Hisp.* Coyon de perro.
} *Ger.* Knaben Krant.
} *Gall.* Couillon de chien.

EADEM in generis tribu cum bulbis, Cæpaccis, Hyacinthis & aliis plerisque reponenda Testiculi differentia atque Satyrii, que longè plures sunt, quàm quot priscis memorata: omnesque ab effigie radice Orchis, ab effectu nonnullæ Satyriæ vocata, quòd Veneris incentiui essent præ cæteris bulbis, vti postea apud Latinos Plinium & Apuleium Venerei dicerentur: è radice tamen bulbo inita est distinctio. Vnicus namq; bulbus Satyrii est, geminus vel didymi specie orchidi, quorù Caninus, vulpinus, & Hircinus sunt & insigniores indidè petita varietates. Opacis, siluosis, & fabulosis, vdisque pratis passim peruia. Cynosorchis varietas multiplex: omnium notissimus magnitudine, in pratis frequentissimus riguis primo pullulatu speciem Ellebori erumpentis, vel Colchici, deinde Lili coualli, aut vulgaris folia exerit terna & quaterna, lenta, crassa, & mucore turgentia. Caulem vero sesquipedem longum, glabrum, nitidum cauum in summo, spicato flore conspicuum, odoratum, purpureum, maculis albicantibus, atque pullis variegatum, Radix geminis constat bulbis effigie testiculorum, quos quasi pubes supernè multæ ambiunt fibræ, quibus, non secus atq; ipsa planta superior, bulbi alimoniam adipiscuntur, & alternis perennem: alteri nempe iam flaccido & vacuo, altero succedente turgido & succi viscosi limpidi pleno albuminis oui, quasi foret semen genitale, magnitudo quanta maior dactylus, interdum nucis inglandis adulto: vieto verò, & rugoso multò minor & situs inferior. Dulcis sapor, mucagineus, emplasticus, insulfus, color candidus, pellucidus.

Discrimen huius & varietas obseruatur in magnitudine & foliorum numero, quod non magni est momèti ad obseruandù & cognoscendù: aliquàto maioris istud, & euidètiore: aliud est foliis maculatis & paucioribus longioribus neruulis: vnde maculatù vocis licet cætera distinctiones obscure nisi exercitatis, nec ita vtiq; còstantes sunt, vt certù quid genericæ differentia statui queat. Colore nèpe remissiore, dilutiore, vegetiore, mixto variegato, nitente, languido, paulum quid distantibus item testiculis & foliis, primùm Cynosorchin intuenti offerentibus, iisdem natalibus Sole Geminos ingressuro florèt omnes.

TESTICVLVS Hircinus, seu Tragorchis & leporis testiculus,

AD commodiorem notionem vnam è summis differentiis constituit testiculus Hircum olens & spyrillis aruncis barbã caprillã ementiens. Iisdem locis exit foliis pluribus, & itidem liliaceis amplexatis imù pedalem caulem, leuè à medio summo tenus, perpulchra serie florum spicatum vtriculis vel galeatis floribus, qui dehiscentes caudicellam singuli singulã purpureis distinctam punctis, cuncti Hircinæ barbæ aruncos cirrosue effigiantes, obtinent: odore graui & viroso: semine pusillo in capsulis, hæc huius vnica differentia.

VULPINI TESTICVLI.

AT quadruplicem vulpinù testiculù meminimus è floribus quæsitù: Papilionis nempe, fuci, muscæ, postremi è colore qui luteus totus & cæteris rarior multo nec descriptus. Eruimus hunc Norbonæ æstuosis & aridis sterilibus, decliuibus inter Cistum marè & Illicem Cocciferã, prope specù vastam, quæ redeunti Frontignana Monspelliù læua est: etiãque in herbis aridis Gramuntie syluæ vicinis. Istis verò minor, qui foliis paucioribus binis nèpe aut ternis caulè spithameu imù ambientibus, summù floribus luteo fuluis paucis Afilonem aut potius Fucù colore & effigie præ se ferentibus: exigui subsunt bini testiculi.

HVIC persimiles duo sunt, quorum vnus est magnitudine fermè par floribus muscam, sed colore rubiginoso, obsoletòq; & inamœna fuscedine purpurascète, exprimètibus.

ALTER maioribus, latioribus foliis Phalangineis, venosis, repandis, reflexis: caule interdum palmari, interdum sesquipalmum alto, nonnihil purpureo: floribus colore ita aspectu fœdo non dissimilibus.

Discernitur facillimè postremus foliis latiusculis, & toto caule appressis, floribus Papi-
liones volantes, alisue passis se librantes æmulantibus.

TESTICVLVS ODORATVS.

MINIMVS omnium fabulosis, arenis, atq; squallidis locis Norbonæ maritimis & Angliæ mediterraneis nascitur: folia exerit breuia, pusilla & subpallida, venosa vnà collecta minoris Plantaginis: cauliculum palmarem, gracilem & flosculis odore Lilij conualliū & involutæ modū clauiculatim caulē ambrientes: Bulbi pusilli, vt superioris.

PALMÆ duæ Christiades.

SERAPIADES.

HISCE accenset Triorchim Serapiada Ægineta (addere enim tertiam quandam videtur) terno donatum didymo, quem alias Palmam Christi opinabamur: tum quia succulenta minùs, siccioreq; est, & vehementer deterget intro, forisq; vlceribus admota: tum etiam quòd Melancholicis, Quartanariis, Epilepticis, neruorum offarctu & pituitosa saburra oppressis miram præstet opem, fluxum dysentericum sistat, quot qualésq; Palmæ Christi recentiores vindicant (ne cuiquã imponat Palmæ Christi vehemèter purgantis homonymia) dignandas sanè Ægyptiis Venerandæ Serapiadis deæ Augusto cognomine: alio quin nihil attinuit à cæteris secreuisse, & Serapiadas nuncupasse. Rationibus hisce fauebat ex lectione coniectura, nam vbi πολύχρισον multi vsus, legendum πολύχρισον multifidam radicem: & fortè vtrumque, multifidum multique vsus radicem innuebat, & mox inferius vbi Diosco. ῥίζα δὲ ὑπὲρ ὀρχιδίαις ὁμοία id est, Radix subest testicellis similis aut pusillis testiculis, legebam multifida, leuiore methathesi multò, quã in superiore capite, vbi pro olea suffecerunt meritò quidã Squillam teneram pancratiū. Verum tamen si cui hæ minus allubescant Serapiades, exploret superiorum Orchium facultates, quæ multò tamen ignauiores & mucore elumbes magis videntur, aut alias aptiores adducat, & lubenter vtrò indictas istas palmatas antiquis profitebimur.

Herbidos pratensésq; colles frigidiores amant tum minor tū maior, legimus etiam in alpinis Rauisburgi & Nozoreti Germaniæ. Maio flore & foliis exit: maior foliis similibus, sed latioribus porri mucronatis, ad terrã reflexis, crassis, interdū maculatis, fuscis, & nigricantibus notulis: flores purpurascens cynosorchis adeò similes sunt, vt nisi propius spectes easdem putes. Radici itè geminus est bulbus, altero euanido, altero pregnãte & succulento, vtroque tamen oblongiore, nonnihil compresso, & ima sui parte in fibras inæquales ternas aut quaternas veluti digitatas abeunte. Hunc marem apellant.

FœMINA verò floribus candidis, vel è purpura rubentibus, dilutèue cæruleis cuculatis crebriores maculas purpureas, & rictum ostentantes habentibus: foliis minoribus & inspersis punctulis: radice consimili.

MINOR ORCHIS ODORATVS.

HVIVS suauem efflant odorè flores mucrone spicati, purpurei amaranthi, qui foliis augustioribus, porraceis, vel croceis, caule palmari & leui, radicibus minoribus dumtaxat differt, vtraque radix orchin odorem & saporem dat gustanti, & Dioscoridi ad eadem facit, minùs tamen modestè facit Senensis, qui hærentibus aut inficiantibus citrinos Digitos Auicennæ esse hæc Monachis conuiciatur, nullamq; allatam rationem cõqueritur: cum ipse nè vmbra quidem adferat vllius. Et vires Digiti citrini huic asserit, magno incommodo eorū, qui fidem forent sequuturi: Citrini verò fuère Hermodactyli, vt nomen & color docent.

ERYTHRONIUM.

NON multis ab hinc annis innotuit bulbus perelegans, cui amici nostri Satyrion nomen fecerunt, is consultis Medicæ materiæ Lugdunensibus, qui condendum curassent, & exploratum habuissent, visus est Dioscor. genuinus: multo quidē periculo factò cōditæ multam copiã Lutetiam, aliãsq̃ Galliæ vrbes asportatã scimus, nulla interim desiderata nota præterquã coloris, qui valdè variat loci varietate, vt in Squilla, Cæpis & aliis bulbaceis videre est. Allij vrsini, aut Lilij similia folia bina, plurimum terna in humum deuexa, minora: caulem tenellum palmum altum, nudum humi foliis tenuis mersum & Cyclaminis modo pediculum porrigentē exilem, flexilem: florē Croci vel Lilij radiatum ex albo purpurascētē: radix dactylū æquat & assimilat, Orchidis concolor, cui nōnullæ fibrillæ appensæ sunt, & pusillus semirotundus compressus bulbus exiguus lateri imo hæret, aut subest, vt in gladioli radice videre est. Lugduni florebat Aprili in horto Valerandi Donrez è Iura, monte cuius sedulitate primum nobis innotuit, eruta Alpibus Lemano finitimis: & postea in collibus Taurinensi Padosesquileucam disitis, eandem eruimus.

SATYRION ERYTHRONIUM.

DVM effemus venetiis, superioribus annis, vidimus nō semel in Angeli Symbolo Alberti Martinelli officina, radices subrotundas, magnas rugoso tuberosoq; cortice ex fusco rubello, effigiē & magnitudinē Cyclaminis vel potiùs Aristolochiæ rotundæ & prægrandis assequutas, carne intus albida eduli, dulci & Bulbocastano bunio dicto adeo accedente, vt eadem, nimirum solo lætiorē & peregrino enutritam, suspicaremur. Sed illicò Martinellus aliquot missas Alepo Syriæ à fratre Cequino, qui vt erat explorator nō minùs auidus, quàm peritus exoticarū stirpiū, Erythronium Satyrion iudicabat. Harum vnã celebris ille Leo Scannidicus magnus. Marci fori Veneti tympanum, popularis philosophiæ, cuius nec imperitus, nec parū studiosus fuit, amans aluit aliquādiu, cuius foliola minùs prodehere audemus, quia parū meminimus. Earundē Iacobo Cortusio alteram dedit idē Phamacopoeus, quã multò pòst, quasi nunquã vidissemus, munificus ille Patavinus ostentabat nobis, & penè inuitis risum excutiebat, qui diceret se manibus dumtaxat attrectando totum turgere Venereis libidinibus. Hanc ipsam Mathiolo postea misit, non Cequinus, vt audiuius. Is solitus namque fuit etiam minùs peritis quantum poterat, plenè descriptiones addere rebus peregrinis, quæ in Mathiolo nullę nisi radicis sunt.

ACTENVS comparando quot potuimus plantarum genera, quarum effigies & naturæ ordinis consequuntione ita sibi mutuo hæreret, vt & facillimè noscerentur, & memoriæ mandarètur, à Gramineis, Segetibus, Harundinibus ad Acoros, Irides, Cyperos, hincq; Asphodelos bulborum tuniceorū Cepaceorum-

ue naturam præteruecti sumus. Ac eorū quidem maximæ partifolia consimilia, uniusmodi mucronata, angusta, rigida, nec uspiam intercisa erant, iam verò supersunt alia τῶν κεφαλίζόντων siue latinis capitatorum illisque consimilium genera, vt plurimum sinuata & laciniosa, quæ ipsa & quia holera maxima ex parte sunt, & cuilibet ad cognoscendū in oculis, ad vescendum in cibis quotidie sunt, non incommodè illa expediemus, nusquam alioqui aptiorem locum nacturi in uniuersa plantarum familia.

- Rapum turbinatum maius.
- Rapum oblongum minus.
- Rapum Syluestre non bulbosum.
- Rapistrum aruorum Erysimum Math: & recentiorum.
- Rapi gemina Varietas.
- Bunij & Buniadis discrimen.
- Bunias siue Napus.
- Bunias syluestris siue Napus syluestris.
- βένιου siue Rapula folia non Bunij vt Dioscori. sed napi fortè ex Plinio falso attribuit suo loco.
- Raphanus magnus &
- Raphanus paruus purpureus.
- Raphani varietas.
- Synapi satiuum Eruca, aut Rapi folium.
- Synapi satiuum alterum.
- Synapi agreste Apii, aut potius Laueris folio.
- Synapi syluestre minus Irionis Dioscoridei aut Bursa Pastoris folio.
- Lampsana.
- Barbarea Pseudobunias potius quàm Pseudobunium.
- Alterum Pseudobunium quia ferulaceum inter ferulacea.

Rapunculus siue Rapuntium parum vulgo Pes Locustæ Auicennæ } cum Trachelis.
 Rapuntium maius Alopecori comoso flore

Eruca satina.

Eruca maior Hispanica.

Eruca syluestris.

Frio seu Erysimum.

Erysimum Theoph. folio Similacis aut Atriplicis suo loco.

Sium siue Lauer Dioscoridis Olusatrifolium.

Sium siue Lauer Crateuæ, Nasturcifolium, aut Erucifolium.

Cardamine Sisymbrium siue Nasturtia aquatica.

Sinapi & Thlaspi media Prouincialis planta.

Nasturtium hortense.

Thlaspi genus omne.

Iberis.

Lepidium Pauli duplex.

Draba.

Dentillaria Rondel. siue Mo-

lybena herba neotericorum.

Bursa Pastoris.

Senecio.

Senecio Iacobeæ.

Senecio Iacobeæ marina.

Vulgatissimum.

Discorideum Drabæ folium.

Græcum fortè Dioscori.

Syriacum anguloso bifori pericarpio.

Osyridis folio hortense.

Hieracifolium Lunaria Lutea Monsp.

Alterum chypeatum Serpillii folium Norb.

Centumculi folium Alisson Italarum.

Candæ umbellatum.

Umbellatum alterum.

Crateuæ suo loco.

MAIUS ORBICVLATVM, seu turbinatum Rapum.

Γογγυλίδες Γογγυλίδα { Gallis. Naueau Rond.
 Germ. Kueben.
 Italis. Rapo.
 Belgi. Rapen. Ang. Turnepe.

CŪ ILLIBET regioni abundè crescit Raporum omne genus, quod Græci vna voce designarunt Γογγυλίδα, quæ rotunditatem orbiculatamue globosæ radicis figuram docet, vnde notitiæ est plebeia, inque cibos egestati amicos per Hyemem multum accommodum, crudum, & coctum. Fronde perampla, laciniosa Eruca, aut potius Rraphani, etiã filiquis aded simile, vt radice globosa, floribusque luteis, & minore semine, vt Sinapi nigricante exceptis, eadem putes.

varietas { Radice dumtaxat à superiori distare videtur, quæ teres atq; rotunda oblongior est, & Napo similior effigie, sed maior triplò, etiam vbiuis notissima.
 HEC eadem, aut certè simillima Venetis olitoribus vœnum fertur in forum, Hyeme purpura nitida & pellucida radice, gustu teneriore, suauiore, in acetariis cruda cum Eruca, Lactuca, & aliis illic esitari solita.

RAPVM SYLVESTRE non bulbosum.

EST etiam frequentissimū Syluestre Rapum, præsertim apud Flandros, Germanos, qui ferunt hoc, quò folia bobus pabulo cedant. Luxuriat enim tanto foliorum numero, vt radix iam non tuberosa aut Raposa, sed exilis, nec ventriosa vsquam sit, alioqui satina rotunda turbinata non absimilis, sed discretu facilis, crispiore, rugosiorq; & vberiore folio.

RAPISTRVM ARVORVM.

ERAPORVM syluestrium censu etiam est Rapistrum vulgo vocatum, passim viarum margines & segetes ornans, vbiq; præsertim Septentrionaliū: floribus luteis numerosis Brassicæ aut Rapæ, in caulibus sesquibitalibus folia insunt Lapsanæ, aut Rapi Syluestris, Bra.

Brassicæ virore & læuore, non Eruçæ, vt debentur Irioni Dioscoridis. Radice, tenui neuti-
quam fibrosa, gustu item Rapi Syluestris, cuius facultates propè sortita est, sed vehemen-
tiores, tametsi vsus neglecti aut ignoti. Neutiquam est Erysimum Dioscoridis; certè ad-
modum affinis est Napis & Sinapi: tusum namque semen Sinapi ementitur, & vsus ex-
plet rusticis.

Buvidæ siue NAPVS.

{ *Germa. Steckruben.*
 { *Belgis. Steckrapen, & Parijsche Rapen.*
 { *Ital. Napo.*
 { *Gallis. Nauet. Ang. Nape.*

QVEMADMODVM Antuerpianum solum, vtpote fabulosum, tuberosæ & turbinatæ
Rapæ feracissimū, sic Lutetianum lutosum Napi fertilissimum. Vtrique plantæ con-
gener, imò & similis adèd Rapæ oblongæ est Bunias, vt eadem prorsum dicas, nisi Napo
folia minus scabra forent, radixq; media sui parte minus ventriosa, imoq; exiliore multò
esset, sapore suauiore, cibisque delicatiore, præsertim Francigena, quæ plenis doliis vcentū
in Belgium est ferri solita.

BVNIAS SYLVESTRIS NAPVS.

SECVS agrorum anniūmq; ripas hæc lubens oritur, præsertim regionū frigidiorum cu-
iusmodi Angliæ, Nortmāniæ Germaniæq; Alpinae & similium: siliqua, semine, flor. &
folio ex satiuæ Buniadis inspectione admodum cognitu facilis, quia persimilis, sed minor
tota, foliorumq; profundiore lacinia & radice rotundiore, breuiore, ficum aut Sorbū æ-
quante. Huius napi, aut Satiui semen antidotis & eximiis antiquorū compositionibus ad-
dendum, vt Theriacæ Andromachi & aliis, non BVNI semē, quod nominis propter ra-
dicem raposam siue turbinatā Buni; & Buniadis affinitate multis imposuit, vt Plinio qui
vtrāque Rapum appellat, & Senensi comētatori admodum ieiunò & sæpius decepto, nec
melius in Dioscoridea quàm Pliniana lectione versato. At Buniū neq; bunias est, neque
eadem figura, viribus, aut classe cum Buniade descripta est, vt paulò inferiùs dicemus.

BVNIVM.

RHAPHANVS MAGNVS & paruus Purpureus.

. Ραφαρις { *Gall. Raifort.* { *Angl. Raddyshe*
 { *Ger. Kettich.* { *Rabon.*
 { *Belg. Radiis.*

VEL nomē clatura Rhaphani vnde Rapum latinis deductum fuit, indicat Rapi speciem
esse Rhaphanū, quippe omnia Rapi habet, si longiorem, graciliorem excipias radicē,
flores similes, sed purpura obsoleta, siliquam calsiorem pyxidatim effigiatā seminis ruf-
fi maiores Rapi: efficacior medicamentis, quàm vtilior alimentis, expetita tamen fermè
vbique & notissima radix.

PLVRIBVS hortis Italiæ præsertim rubello colore colunt & esitant Rhapha-
nos: vt minores (quod de Rapo Rubro monuimus) sic esu suauiores, minus acres, lautio-
résque ex aqua salita excitandæ appetentiæ, quam cocta prorsum euertit: fœtet namque
admodum siue per se, siue carnibus incocta, tum hæc, tum alba, eoque sale & de prima
mensa consultius est vt edantur.

VARIETAS

SINAPI SATIUM Eruca, aut Rapifolium.

{ *Gall. Senecue domestique.* { *Belg. Mostaert.*
 { *Germ. Seneff.* { *Ang. Mudsterd, Senbeye.*
 { *Ital. Senape Mostarda.*

MAGIS abest Sinapi à napo virium acrimonia, quàm specie, facie, vel nomine, quod quidem tum liniamenta plantæ, tum effrenis acrimonia insinuant. Napi enim im-
mite aut vehemens interpretantur, cuiusmodi est Sinapi semen vrendo, sternutamenta
lachrymâsque ciendo: vnde notissimum siue diuitum, siue pauperum mensis, præsertim
fatiuum, caule, fronde, flore, siliquâq; Rapacea, semine minore acerrimo, oleoso, copio-
so, aruis mandari solito, non secus atque rapæ. Folia etiam tenera in acetaria veniunt.

SINAPI ALTERVM Satiuum.

{ Gallis, Seneue blanc.
{ Belgis, wyt mostaert.
{ Germ. Weisser Seuff.

ERVCÆ albo semine est fatiuum Sinapi alterum, cuius vsus Officinis ad compositiones
vt Diaphyrione, Elect: de Ovo. Prorsus figura & semine Napi vulgaris, sed albo ma-
iore duplò.

SINAPI AGRESTE Apij, aut potius Laueris folia.

{ Gall. Seneue sauuage.
{ Ger. Wilder Seuff.
{ Belg. wilden mostaert.

HVIUS haud admodum dispar figura aut seminis acrimonia, tametsi folia incisura fi-
túque & natalibus, magis Lauerem vel Apium exprimant, nec non ruribus semen ni-
grum penuriam fatiui refarciat, quod ostendit flore & siliquas ad fatorum viarúmque ri-
uulos & depletas fossas luxuriare solitum.

SINAPI STLVES. minus Irionis veri folio, aut
Burse pastoris

ARIDI tamen locis iuxta margines, & rudera, propè vrbes nascitur, foliis lacinio-
sis admodum burse pastoris similibus, sed acutioribus minutioribusque laciniis. Um-
bellosi flores & siliquæ secundum summitates Irionis Dioscoridis, caulis pedalis, minor
multo, sed tota planta gustu Synapi feruidissima.

ERVCAE, & IRIONES seu Erysimi.

DVM postremò in Iriones commentabatur Senensis dictator, augurabatur non defu-
turos canes (sic enim modestè omnes etiam se doctiores solitus nuncupare) qui se ita
ambiguum & conscium suæ hinc imperitiæ allatrarent. Utinam habuisset ille canes similes
non ad latradum sed vestigandum Erysimum, quod vel pharmacopœorum Monspellien-
sium lixæ possent illi hodie in triuijs & rudibus passim indicare: est enim ibi doctis &
indoctis vt vsu frequentissimum, ita multiplici & fœlici successu notissimū. Ac vt perspi-
cuū fiat vniversum hoc *Erucarum & Irionis genus*, vno nos capite omnia complectemur.

ERVCAE SATIVAE DVÆ.

{ Gallis, Roquette.
{ Belg. Rakette & Roomische Rakette.
{ Ang. Great Rockett.

ERVCA SATIVÆ duæ cibus gratiores & nobiliores: Maior Hispanica vocata, à nostrati maio-
maior siue Hi- ribus foliis Sifymbrii & semine nigro, floribus luteis, corniculo Sinapi maiore, distat.
spanica & Gen- Hæc vel quia in condimentis lautior, vel ad Venerem vegetior erat Gentilis vulgò voca-
tilis. ta fuit: quo vocabulo Hispanica & Itala gens designat quamlibet rem aptam reddere
hominem lætum & expectatum ad munia vulgò pausibilia, vt ioca, ludicra & Venerem.
Quæ commoda vt ex ea perciperet Monachorū Saginata caterua in perquam amœna
Magalonæ insula maris Norbonensis, huius Gentilis Erucæ semine à fratre quodam Hi-
spano

spano ambulone donata, quotānis hocce ferebat & in mensis cuilibet vel maximo gulæ irritamento vel blandimento præferebat: nimirum vsu gnara quantū frequens esus conferret ad calorem Venereum in illis otio & frequenti crapula obrutum, ad vigorem animi excitandum, & præsertim corpus obcesum extenuandum, somnumque excutiendum, quo illi veluti vrsi glyrésue tota hyeme faginati, fermè adipe suffocabantur. Verùm isto Hispanico remedio adeò hilarescebant & gentiles fiebant, vt plerumq; recinctis lumbis castitate, coacti essent vota & cęnobii mcenia transilire, & aliquid solatii Venerei ab vicinis plebanis efflagitare: nobis hæc visa & risa. Eruca verò inibi superstes est copiosissima, monumentum futura Monasticæ castitatis & rei veritatis, nec eget vtrauis fusioris descriptionis, cum vulgaris sit notissima & ex illa facillimè percipiatur hispanica.

ERUCA SYLVESTRIS,

Belgis. wild Raketete.

SYLVESTRIS serratica squallido solo vel parietinis passim oriens, Dentis leonis diuisura, floribus luteis brassicæ, notior etiam quàm depingatur. Et hæctenus tres species priores & notissimæ Erucæ. *Eruca sylvestris*

IRIO, siue ERYSIMVM. Diosc.

Anglis. Ladloke, kedloke.

HIS proxime accedunt Iriones. Dioscoridis Irio, quem medici docti notis & experimentis commendant, est radice lignosa, foliis Erucæ sylvestris, quæ primū erumpentia non nisi ab oculis exercitatis possūt à Bursæ pastoris foliis discerni, quæ huic non ita viridia, & in extremo magis acuta sunt: illi erysimo verò lacinia grādi-or & in summo rotundū retusiusue foliū subpingue, quod multiplex in imo solum operit. Caulis sesquicubitalis, interdum maior: semen in siliquis Erucæ sylvestris multò minoribus, acre, feruidum: flosculi in summo lutei. In compitis, sepulchretis, & ruinosis locis frequens, multis Galliarum regionibus notissima, sed in Anglia nō item, quamuis nō minus obuia. Nā ne Medicis quidem aut pharmacopœis peritioribus certū stat, quæ nā sit Irio: hoc factū, aut quia in vsu Medicū nondū fuit hi deductus, aut quia à Mathiolo, cuius cōmentariaplerisq; sunt veluti Sybillæ folia,

Irio.

Rapistrum.

Rapistrum vulgè à sapore Rapæ, & nonnulla foliorum similitudine, loco Irionis acceperunt. Quod neque Dioscoridi respōdet, neque cum Mathioli erucæ sylvestris foliis similitudinē inuit, tum sapor, odor rapæ, nec adeo vt Irionis acris, nec proinde ab hac spectandæ eximi genuini Erysimi dotes quæ asthmaticis & fæctui Pulmonum vocique rauæ etiā diurnæ & prope inuictæ sūt adeò præsentis præsidio, vt fidē fermè superēt. Est enim moderata quæda tenuis substantiæ & incidentis, cum humidis abstergentibus partibus permixtio, cuius beneficio crassæ blennosæque pituitæ citra exsiccationem nimiam inciduntur, & incisæ propter flatum nonnihil commixtum non magno conatu expectorantur, & abstergantur. Arteriacum igitur est laudatissimum, nempe idem vnum præparas & educens. Exempla succurrunt quamplurima, quæ secundissimè tum præceptoribus, tum nobis postea successerunt. Phonscos memini tum inuenes, tum ætatis pronectæ, quibus fermè iam amissa voce & spiritu, limpida sonoræque vox pauculis diebus restituta fuit,

fuit, vnius Erysimi & opera eximii præceptoris Rondelletij qui primus vsus monuit. Mathioli æquanimitas, quasi suæ imbecillitatis cōscia primo suo Irioni subdidit aliū in postremo auctario, quem pot. orem primo putat, quia folia minora, & cornicula paulò vegetiora sint, vt ex iconibus, inquit cōmentator, patet. Sic nos auidos discendi huius mutata sententiæ causam aliquam, vt solitus est, in sicco deserit. Quid hinc folia minora, & cornicula vegetiora agant, nescimus: vt vt sit, nos benignè omnia interpretamur, nèpe tantum virum (vt constantis & grauis animi opinionem, quam de se doctis viris istis cōmētariis excitauit, retineret & foueret) noluisse quicquam demere, aut demendum esse suspicionem dare, sed humano more & prudentia tacitè meliora, quæ à meliore tum suo tum aliorum iudicio profecta essent, deterioribus prioribus subdere, quasque vniuersum opus de integro recoquere, Magni Ciceronis exemplo, qui se dedit recoquendum Molonio Rhodio oratori: id videre hinc est, capite de Meo, Seseli, Cumino Syluestri, ac passim hoc nouo opere magno sculptorum & bibliopolarum applausu.

Λάμψανα LAMP SAN A,

Ital. Di landri, & di Lasana.

Gallis. Sanues blanches quasi sinapistrum album.

Erysimū Theop.
Dod. sed fallitur
fol. 431.

Lampsan, Dod.
pag. 385.

ETIAM Napis & synapi reddenda Lampšana, vt quam olim Romani Napum syluestem vocarunt, vulgus etiamnum in Gallia *Sanues blanches*, quasi Sinapistrum album dicit, a foliorum mollitie caduca, decubituue in humum, quam quia lambere videntur Lampšana dicta putatur: nisi potius fuerit à Lasana matella nempe, siue ventris oneri excipiendo vase contemptus causa sic vocitata. Etenim olus olim fuisse Lampšanam admodum contemptibile, sed non parum utile, præsertim plebeculæ, pauperum, & esuritioni militum annona deficiente, vel diui Iulij Cæsaris milites carminibus testatum fecere, qui exprobauerunt ea se vixisse apud Dirrhachium præmiorum parcimoniam cauillantes, vt narrat Plinius, qui olus Syluestre pedalis altitudinis trium foliorum Napi simillimorum candidiore flore & in cibo coqui eam describit: vnde satis liquet esse istud olus syluestre vbi que aruorum, satorum præsertim margines, foliorum florūque luteorum vberimo luxu claudere solitum, perperam Theophrasti Erysimū putatum, à Doct. Do. qui aliam plantā parietinis, ruderibus, & aruorum marginibus frequentem statuit lampšanam. Sed ne utiquam est hæc Synapi Napis aut Brassicis congener, potius Hieraciis, floribus nimirum luteis stellatis, non brassicæ. Folia item Cichorij syluestris Hieracii laciniis sesquipedem & binos pedes altos, grandes caules è fibrosa radice exigua emittit, semine pusillo, nec vlla sui parte planta in olera mandi putamus. Eapropter vera existimanda lampšana rapistrum post Rapas superius descriptum, vt quod per egestatem in vsu venerat, & è cuius floribus apes mellificant & oblectantur, qualem intellexit Columella Lampšanam. Senensis verò comentator intersertis alienis plumis, ac multis Plinij verbis ambiguos ipse ambiguus, quod statuerit nos deferens, euolat. Cum saltem fuit nudi recitatoris plantam quam intellexit verbis exprimere, & boni commentatoris explicare, non truncare verba Plinii trium foliorum simillimorum Napi, quibus videtur Plinius innuere cum Iriones & Napi huic congeneres multis foliis insternant operiantque humum, Lampšanam vt plurimū tribus foliis extremis cespitem tangere, aut tegere, ea que nota vocatam sic esse, & ab illis disidere.

PSEVDOBVNIAS potius quam.

PSEVDOBVNIVM, BARBARE A

sive Herba S. Barbara vulgi.

Histo. dod. 435.

POSTEA quam docuimus plurimū abesse Bunium à Buniade in promptu cui libet est, Barbaream vulgo dictā ne utiquā Pseudobunium esse, sed potius Pseudobuniadē si cui libuerit, dici posse. Est quippe incisura, magnitudine, floribus, & siliqua Napi siue Bunia-

Buniadis, qualem descripsimus, in aruis humidis & veruactis depressioribus, tota nitet virore atro: sapore aliquantū acri rapaceo, sed interpres hallucinatus nominum affinitate, folia non bunii, vt Dioscorides, sed Napi, siue Buniadis fortè ex Plinio falsò attribuit.

Nisi itaque verū sit Bunium, ea quam censuimus bulbocastanon dicta planta, nulla prorsum succurrit, quæ Bunii adumbret vel nomenclaturam, tantò minùs ostēdat aliam plantam, nisi sit solius Cratē, quæ Pseudobunii Dioscoridis folia, ramulosque ferat: sin autem sit, vt non paucis visum, non nos fallit coniectura de illa noua planta ferulacea, quam Pseudobunium Dioscoridis fecimus, & suo loco pictam descriptamque dedimus.

SIVM SIVE LAVER DIOSCORIDIS

Olusatris folio, siue aquatica pastinaca.

BUNIADVM, Napi, Sinapi, Erucarumque generi, quia ortus, vultus, vsusque oleraceus Sionis, Sifymbrii & nasturtii non multum sunt diuersa, hic succedent demum annectenda Thlaspis, Ibiridi, Drabis, & similibus, quæ paucioribus & facilius postea addiscentur.

Duabus diuersæ figuræ plātis aquaticis indidēre nomē Sionis, ἀπὸ τοῦ σείου quia quatiuntur, vacillandōque in aquis iugiter succutiuntur præterlabentibus vndis, atque iugiter alluentibus: vnde etiam Laueris Latinis nomenclatio, nisi quis malit suspicari ab vrinis calculis que ciendis, & excutiendis dictam Earum alteram, quam Dioscorides lato olusatris folio minore, odorato, erectā fruticulā esculentam depingit, herbarii pharmacopœi Pastinacam aquaticam ab odore & foliorum effigie, propterquam etiam Germania *Spffich water* id est, apium aquaticum, quod diuersum simile tamen paludapio est, vocitat. Quo fit vt quin hæc sit verum Dioscoridis Sion nulli dubitandum sit, & si perbonus & doctus medicus Dodon. hallucinans Cratē Sion fecerit, quod neque notas è Dioscoride, neque Germanicam appellationem perpenderit.

CRATEVÆ SION ERVCÆFOLIUM.

ET ENIM Cratē Sion esse nasturtium nostrum vulgi vbiq; iisdem riuulis fonticulisue lymphidis fruticās, cunctæ descriptionis partes testantur: sunt namq; ipsa folia singula, rotundiora & latiora quàm Minthæ nigricātia, & extremis oris incisuris profundioribus Erucæ syluestris similibus, gustu non perinde odorato, vt Dioscoridis Sion, minùsque medicato & acri sapore, idcirco plebecula in quadrageno Veris ieiunio multū huius in acetariis vorat, vocatq; Nasturtiū aquaticū. Videtur etiam eadē de causa Crateuas hanc vocasse ὀλίγη id est, vilem, aut paruis ciendam, vt quidam interpretantur, si cum priore viribus efficaciori & medicatori cōferatur, tametsi vires non instrenuas exerat ad quosdam morbos, præsertim ad eos qui Stomacace morbo difficili, siue Scorbuto vexantur: vnde pari ratione & notione ac Cochlearea & Becabunga *Scorbuyck* & *Scorbuck* vocatur.

Huius varietas duplex è magnitudine, siquidē riuulis altioribus enata fruticat, foliis ferme Terebinthi magnitudine: aliis verò exiguis & penè arentibus riuulis, triplò minor, æquali ferme Diosc. Sioni siue Laueri, cui conuictor, & similis eatenus, vt non rarò rustici vtramuis pro vtralibet accipiant in acetariis, & potionibus ad calculum, nec malè cedit imperitia illis, nam vtriusuis vires paris sunt commodi.

CARDAMINE siue NASTURTIA AQUATICA, siue alterum Sifymbrium, Dioscor.

ACARDAMO, cuius acrimoniam vescentibus refert, dicta Cardamine fuit, veluti Helleborine ab Helleboro, tametsi propius accedit Cratē Laueri, siue Nasturtio vulgari aut vero, quàm Dioscoridis Sio, aut etiam quàm Sifymbrio: etsi Dioscorides Sifymbrii fecerit speciē tribueritque idem nominis plantę menthę hortensī simillimę, atq; huic aquaticæ, ansamque Plinio cofundendi vires laueris atq; huius Sifymbrii, quod Sion etiā

vocarint. Est enim fontium lymphidorumque riuulorum sectatrix hæc vbi Sion, sed tota teneilla, gracilisq; folia promēs ima strata latiùs, in nerueis cauliculis rotūda Eruca, aut aquatici Nasturcij vulgaris: quæ autē in caule sesquipalmari vel pedali angustiora multò sunt, etiamq; hortēsis Nasturtij diuisura: floribus sūmis albidis, acri gustu, ac in acetariis tamen minoris commendationis. Sed enim primum illud Sisymbrium apud Diosc. in familiã potius Menthe & Menthastri relegandū, cum quibus tantopere illi conuenit, vt quasi nature symbolo mutuo, altera in alterã abeat, nempe mentha in Sisymbriū, hoc in illam, propter confusa nature principia in semine.

SINAPI & THLASPI media Prouincialis planta,

ET hanc nouã visum fuit hisce inserere, propter cōmunes inter Sinapi, Buniadē, & Thlaspi figuram & vires. Prouenit ea nō procul Magdalene fano, & cauitibus illis cellissimis famigeratissimis Galloprouinciæ, florēsq; Augusto promit luteos Erysimi, nec siliquas dispares: in gracilibus ramis ad summū & imū vna è radice digitū crassa, fibrosa, pedē lōga, Rapistri folia, Thlaspi, aut Drabæ, leuiter laciniata, albida & hirsuta, sapore erysimi, aut Buniadis Barbareæ.

Καρδάμου ΝΑΣΤΥΡΚΙΥΜ ΗΟΡΤΕΝΣΕ.

Ger. Garten Kress.
 Anglis. Bardyn cressys and Towne cressys.
 Ital. Nasturtio & Agretto.
 Gal. Nasitort & Cresson Alnoys, siue Cresson de Jardin.

Math. 565.

ACRIMONIE vehementia os narēsq; vellicando Sinapi imitatum nasturciū, è Græco καρδάμου dictum fuit: etenim nares rugare siue cōniendo cōtrahere assolent, qui acrius cape edūt, aut Sinapi multum carnes intingūt: vnde factū verbū καρδάμου στεν id est conuiere, tametsi quia cordi vitam vigorēque tueretur præsentioem, Cardamū dictum putant, Persis præsertim & Lacedæmonibus, apud quos olim olus istud multò celeberrimum fuit obsonium: nihil enim addere ad panem præterquam nasturtium solita fuit Spartana iuuenta, vt apud Xenophontem, & Plutarchum, & in Tusculanis legitur. Hodie autem in acetariis & medicamentis vsus plurimus, & notissima planta plebi nomine Cresson, fortè quia perenni sobole, summis feruoribus, vel etiam Brumæ rigoribus spretis, crescit. Francigenæ etiam Cresson d' Alenois ab alendo fortè vocant. Notissima planta, laciniosis, angustis Eruca foliis & Coriandri adultis non ita dissimilibus, acri sapore Thlaspi, seminēque secundum thyrsulos Iberidis multiplici.

Dod. Histo.
436.

THLASPI, siue Nasturtium tectorum, Nasturtium Syl. Scandulaceum, Capsella.
 Θλάσπι Θλάσπιον ἢ Σινκπι ἀγροῦ Germ. Saurussuff & Kress Bisemifrau. Ital. Thlaspi.
 Gallis. Seneue sauage, Belgis. Boeren kersc.

QVEM-

QVEMADMODVM Phyteumati, Echio, Pſyllio aliſq; nō paucis herbis ob quampiā notam cōſpicuam ſeminis nomen adſcitum fuit, ſic & Thlaſpi tranſuerſim per mediūmue incuſſo aut diffracto ſeminis inuolucro foliaceo appellatio data: tametſi dici potuit Thlaſpidium quaſi fractum clypeolū, qualem adumbrant folioſæ circinnatæ peitz ſemen cohibentes Naſturtij, cui ſuccedit ordinis conſequutione.

DIOSCORIDIS Thlaſpi Draba & Chameline folio.

EMVLTIſ Thlaſpi differentijs adeoq; longè pluribus quā quot antiqui meminerint nulla fit obuia, quæ equè congruat Dioſcoridis deliniationi ac illud Thlaſpi nuſquam non in aruiſ copioſum proueniens Gallie, Germaniæ, Angliæ, folijs lōgioribus, anguſtis, mollioribus, leuiter laciniſ Drabe, Iberidis, Chameline ſiue Myagri, caulēq; multis aliſ circa imum diuiſo lentis, ſequacibus, gracilibus, flores albidos Iunio ferentibus puſillos, deinde cōpreſſa copioſa foliacea inuolucra exactè circinnata præterquam ſupernè, quæ parum depreſſa & fiſſa ſunt, ſemenq; continent puſillum, rotundum, oblongum, nigrum Naſturtij, fauces adurens mandendo, ac quiddam Allij, Sinapi aut Cæpe ſapore exhibendo: vnde vulgus Sinapi agreſte vocat & Naſturtium Tectorum, quia non rarò in macerijs vetuſtioribus viſitur. Quare quin ſit Thlaſpi ſpecies nulli negandū, an autem ſit folijs ἀνεροσχυράει non proſum videtur: ſunt enim vno ductu ferè ſinuata tota, non diuiſa, proindeq; illa verba (in ſummis diuiſa) ſi quis de thyrfulorum, ramulorum aut ſeminis diuiſura accipiat, nec Naturæ aduerſaturus videtur, nec Græcæ deſcriptioni vim vllā factururus: verūm ſic forent alię ſpecies Thlaſpi mox dicendę, quæ ſeminis effigie & acrimonia propiūſ vero accedent.

THLASPI Græcum propinquius fortè Dioſcor. Polygonati folio, aut Olea, Lentis ſemine.

ETENIM iſtud dumtaxat calidarū regionum Syrię, Candię, etiamq; Prouincię Norbonenſis indigena eſt, ramuliſ multis in ſummo diuiſis, & ſemine ſecundū longitudinē bina ſerie digeſto, plane lentis effigie compreſſe, ſed non nihil depreſſi inſtar umbilicelli medio oſtentante, & quaſi incuſſum cōtuſūmue ſcutulum aut Thlaſpidiō exactius effigiātē, ſemenq; cohibet Naſturtij acre, vehemens, ſecundū totos ramulos lentos, obſequioſos, cōpactos, albidos, in caule ſarmentoſo rotundo folia puſilla, glauca albidāue habente Leucoij Lutei ſed multò minora, radice exili lignoſa etiam in hortis Italiſ.

THLASPI SYRIACVM vel Græcum alterum anguloſo bifori pericarpio lentifolio.

FERVNT & alterū eſſe Syriacum aut Græcum illud, quod nos habuimus Venetijs & in hortis vidimus minoribus ramuliſ, minūſq; compactis, albidis geminaq; donatiſ ſerie, ſeminis anguloſi, aceroſi, rotūdi, compreſſi, medioq; ſui fiſſiliſ in duas glumas minores acriora ſemina terna aut quaterna amplexas, folijs non ita diſſimilibus ſuperiori. Nuſquam niſi inquilinam hortis putamus naſci, nec ſcimus ſitne illud tertium Mathioli, quod ille nulla apta deſcriptione genera diſtinxerit, ſed in chartas tantum negligenter picturas congeſſerit.

THLASPI Vulgaſiſſimum Vaccarię folio aut Myagri pinnato.

MVLTO vberrimè prouenit cultiſ & incultiſ aruiſ Italię, Germaniæ, Galliæ & Angliæ iſtud omnibus Thlaſpi vocatū & receptū, cuius folia ima lōgiora, maioraq; quā primi noſtratiſ, parum crenata, ſuperiora autem anguſtiora in acutum ſenſim deſinentia, baſimq; habentia vtrinq; pinnula aut ligula porrectiorem non quaſi appendice addita, ſed continuata, multos è caule ſequipedali ramulos ambientia ſtipatos floribus albidis, ſubq; Æſtatem crebriſ paſtorię Buſſę non diſſimilibus in duas glumas

hiantibus inuolucris, acri semine & sapore Sinapi aut Nasturcij, officinis in vsu ad antidota pro vero accipitur.

*Osyridis folio THLASPI minus Hortense vulgare,
acerrimum Luteum & album.*

PAULO diligentiores Pharmacopœi & Herbarij Angliæ & Germaniæ istam minorem speciem Thlaspi vocant, & alunt in hortis ad medicum usum, quia sit feruidioris gustus. Eius cæteroquin tota facies, ramulis multis floribus & foliolis Thlaspi fatetur, eatenusque differre videtur, quia tota minor & tantopere sarmentosa, ut scoparum vice sit ad verrendum, non secus ac Iberis, cuius etiam & floribus, albidis, crebribus, paruis. Eadem in horto Morgani nostri, etiam luteis floribus visebatur hoc in ense Iunio.

*THLASPI paruum. Hieracifolium, sine Lunaria lutea
Monspel. & Leucoium luteum marinum.*

IN prata Monspelliensia secus Lanum amnem & Gramuntium lucum studiosi ludibundi prodeuntes, nos comilitonesque nostri sapissimè hoc collegimus, & minorem alteram Lunariam, propter lunatos folliculos elegantes, vocitabamus. Sed attentius perpendentes, huic nullus locus certior, aut aptior, quam inter Thlaspi omnium iudicio, putabatur. Radix qualis Bursæ Pastoris aut Maluæ, folia mox a radice crebra sibi mutuo incumbunt, alben colore Hieracij aut Leucoij sed minora, undulata, lacinosæ in terram dehiscunt. Caulis folijs exutus, exilis, cubitalis & pedalis, qui in cauliculos exit onustos multis clypeolis foliaceis pallescentibus Lentis compressæ effigie qui prætenues sunt & fermè pellucidi, quibus inest semè singulum singulo foliolo, Leucoij purpurei & albi sapore & effigie, potius quam Nasturtij. Flos in summo paruus, luteus aut pallidus. Hæc primùm culta in hortis Italicis & peregrina credita, vocabatur ab illis nomenclatoribus Leucoium luteum marinum, nõ ita magna similitudine: maiorè sanè multò sortita est cum Thlaspi. Sed etiam cū Thlaspi nonnihil folijs & viribus cognationis habent Leucoij, præsertim purpurei & albi.

*THLASPI alterum minus clypeatum Serpilli folio
etiam Norbonense.*

NEC vspiciã nobis istud visum, nisi in agro Norbonensi Monspelliensiq; locis squallidis, sabulosis propè pullas Anchusas: folia, flores, seminãque ex luteo pallent, & peltæ superioris aut Tordyllij sunt sed penè pargamene instar pellucida sunt tenuia, similitudine, sapore, Leucoij, vnde quidam Leucoium luteum marinum autumabant: ramuli sunt exiles, palmares, nitidi, foliolis albicantibus Thymi non ita numerosis.

THLASPI

STIRPVM aduersaria noua.

75

THLASPI NORBONENSE CENTVMCVLI

angustifolio, Alysson Italarum.

FECERANT iamdiu hanc Itali Alysson quodpiã, eos-
que Cõmentator sequutus, lubenter, inquit, posuissẽ,
si habuissẽ: igitur factum benè quod nõ habuerit, quip-
pe doctiorum omnium Monspelliensium, apud quos fre-
quẽs oritur, suffragio, Thlaspi hęc annumerãda est, nõ A-
lyssõ: cui aliã multò aptiorem iamdiu compararũt seduli
vestigatores Belgæ & Franci, quã in hortis alunt: in Italia
non nisi aridam vidimus. Istud verò pusillũ Thlaspi prope
Monspel. Nouũ Castr. cis Lanum amnẽ, aridisq; viarũ cre-
pidinibus, in ramulis multis sparsis rectis vimineis, pal-
maribus & sesquipalmaribus albidis, Thlaspi: foliola Poly-
gonati minora aut Centũculi, aut lauẽdulæ: & flosculos
albidos Iberidis, Thlaspi Cretici, aut Syriaci, Clypeolis nõ
dissimiles, sed duplò minores fert: tota planta albicat, gu-
stũque Thlaspi aut Nasturcium indicat.

THLASPI CANDIÆ umbellatum Iberidis folio.

ALTERVM descriperunt & vocarunt iamdiu Belgii herbarii *THLASPI CANDIÆ*, fo-
liis est ferratis vulgatæ Iberidis, sed maioribus, caulis cubitalis multos cauliculos fũ-
dens, in quorum extremis umbellæ & flores Sambuci palustris similes, ex candido pur-
purascentes, Iulio vel Augusto: tũcque semen affatim cernitur in folliculis Thlaspi mi-
noris similibus, acre gustũque feruens. Quæ affinitas erudito & modesto medico Dodo-
neõ hac naturæ parte exercitatissimo videtur persuasisse, vt Drabam hanc censuerit: nem-
pe umbellæ Sambucinæ & seminis acrimonia, quæ non magni momenti sunt notæ. Co-
gnita quibus est Lepidii foliis, umbellis albescentibus vera Draba, non opus est pluribus ad
demonstrandum, tum errorem, tum discrimen.

*Histor. Dodo.
438.*

THLASPI ALTERVM MINVS VMBEL-

latum Nasturcii hortensis folio, Norbonense.

MONTOSIS satis Norbonæ ad Lupi montis radi-
ces Maio & Iunio hęc copiosa flores muscosos vn-
bellisq; cõfertos, superioris nõ absimiles edit, sed albi-
dos, semẽnq; minus multò, sed admodũ acre, folia exilio
ra, diuisura Nasturcii hortensis per totos cauliculos nu-
merosos, grandes è radice non profunda, nec multum
fibrosa, sapore acerrimo Thlaspi: verũ non magis hęc
quam superior vsu recepta.

AN THLASPICRATEVÆ, SINAPI

Persicum vocatum latis foliis, radicibus magnis, schiadicis

utile, sit noster Rhabbanus agrestis, qui &

Lepidium Pauli in Lepidio dictum?

G.ij,

DE

Lunaria Raphanitis,

DE Crateuæ Thlaspi admodū difficilis assertio: si quis tamen de paucis à Dioscori. recensitis notis, sit certæ coniecturæ locus, nulla aptiūs statuatur planta, quā illa, quæ nonnullis Sinapi, propter radicis in condimentis vsū, nonnullis Rhaphanus Syluestris propter nonnullam similitudinem, nuncupatur. Foliis est amplis Lepidii aut Piperitidis maioris, plerumque latioribus: radicibus etiā prægrandibus, glomeratis, albicantibus. Semen illi in siliquis Sinapi modo: flores Thlaspi conferti & elegantes magis quadrare videtur, quā Lunariæ vulgò nuncupatæ Rhaphanitis, quæ à nonnullis istud Crateuæ Thlaspi credebatur, cuius acrimonia ad Ischiaticos multò inefficacior, radix & vsus dispar.

BURSA PASTORIS.

Germa. Toschel Kraut.
Gall. Bourse de Pasteur, ou berger.
Bel. Bozsekens.

Effig. Mathiol. 569.

RECENTIORVM fuit planta & nomenclatura Pastoria bursa dicta à marsupiolis, siue theculis compressis, cordis aut crumenæ effigiem referentibus, thlaspi quadamtenus, cui etiam congener est, vbiuis copiosissima & notissima, secus vrbium areas, & mœniorū ambulacra: foliis & facie Irionis aut Eruce: floribus albicantibus thlaspi non dissimilibus, tametsi gustu nō perinde acri, sed exiccante potiūs quā refrigerante. Nam qui quia sanguinem sistat (sistit autem strenuè) frigidam faciunt, infœlici argumento nituntur, etenim umbellæ, floresq; gustanti aliquid acrimoniæ inurunt, indicioque sunt siccando colligendoque sistere, vt porri succus, Vitriolum, vrtica, non refrigerando.

RHESEDA PLINII NEOTERICORVM

Belgis vulgo Eruca peregrina, Italica vel Cantabrica.

SVPERIORIBVS annis diligēter perscunctati sumus Bononiæ dum versaremur, clarissimum Medicæ materiæ profforem Cæsarem Odonem & D. Aldroandum, atque indefessum quærendo doctū Anguillarā Ferrariæ quænam planta illa esset, quæ apud Rauēnam, Rimanum, locaque Pesaro finitima, Plinio memorata propter miram superstitiosamque opem morbis ritu præstare solita, qui eadem esse coniectabant (vti etiamnum pleriq; omnes herbarii) quam nos non modò in Italia non procul Rauēna, Arminio, etiāmq; toto illo littore maritimo inuenimus, sed etiam in Gallia Lugduni & Vesuntii in Burgundia, etiāmq; hortis Belgis & Anglis, vbi quidam vocitabant Erucam Italicam. Est namque foliis albidis vel pullis, & diuisura Eruce Syluestris, Sinapi syluestris, vel Cakile Serapionis, ab ima, tenui, longa, albicāte radice profunda, cauliculos graciles cubitales, ad medium vsque ambientibus, vbi flores thyrsulue densè spicati Olex summos ambiunt cauliculos, elegantēque relinquunt per Augustum & Septembrem theculas membranas, instar calicis supernè hiulcas, semen nigricans, pullum, pusillum Hyoschiami continentes, tota gustu & nonnulla tenui acrimonia Luteolæ adstringente: vnde non abs re do-

doctissimi illi putarunt ex Plinio hanc Resedam esse, possèq; collectiones & inflàmationes discutere : nec tamen putarim opus esse additis illis verbulis, aut murmurillis anilis dementia cõmentis ad efficacitatis commendationem fucatam, nempe hæc sunt. *Reseda morbos reseda, scisné, scisné, quis hic pullos egerit radices, nec pedes, nec caput habeant? Hæc ter dicunt, totiesq; respiciunt, inquit Plinius.* Cui nos malumus eum assensum præstare, qualem merentur balbutiones carminum iacturæ brassicæ apud Caronem, quàm excipiendo vel ineptire, vel asserendo fidem temerare nostram & alienam.

CAKILE SERAPIONIS, *Eruca folio, Napi flore,*
Vulgo *Eruca Marina.*

NVSPIAM hæc nisi littoreis maritimis, aut inde in hortis culta visitur, plurima autè prope Venetias, Magalonā, etiamq; Angliæ insulā meridionalem Vectim. Folijs hæc sinuatis, diuisura crebra Senecionē vel Erucam, nisi crassiora albidioraq; essent, præfert. Flores autem purpureos iuxta cauliū ramulos sparsos magnitudine & similitudine Napi habet, semine est oblongo mucronato fungoso ex singula flore secundum caulem, bino sibiq; mutuo apicum duntaxat cohæsu iuncto, gustu Erucæ aut Napi salso & purgante. Radice lignosa $\mu\lambda\lambda\epsilon$, propter quam plurima nascitur, putaturq; ea, quam Serapio Cakile vocauit.

LEPIDIVM *Herbula Dioscoridi, Damocrati & Galeno* IBERIS *CARDAMANTICE* *Nasturtij folia, siue alterum Pauli* LEPIDIVM *IBERIAS, qua irrepit alienissimo loco Dioscoridis codici. Lib. 1. cap. ultimo.*

Eadem Aëtij Lepidio Seridis angustifoliæ Holeraceo quod cum lacte conditum seruandum Tetrabibl. 4. Sermone. 2. Cap. 133.

Sed Lepidium primum Pauli superiore Cardamantice multò maius, vrentius, minùs aptum cibo, Rhapsanus Syluestris Francis & Belgis Pharmacopœis.

FECT vis vrida cutiq; deglubendæ & squammis excitandis (quod contingit fieri plerumq; inter curandum Coxendico morbo affectos) apta, vt nomē Lepidium hisce feruidis plantis fecerint antiqui: $\lambda\epsilon\pi\acute{\iota}\delta\epsilon\gamma\epsilon$ enim etiã squammas è cute deciduas significant, vnde etiam lepra dicta. Ne porrò tædio lectori simus, ad recentiorū conuiuem' pleraq; quæ diu nos fefellerūt, & animaduersionis & castigationis egerent. Nūc stat animus, non vt illi morosi declamatores, potiùs latratores, perorãdo authores quoslibet prosciindere, sed quantum plurimùm possimus amico lectori perspicuè & candide communicare.

Iberis & Lepidium nomina sunt $\pi\omicron\lambda\upsilon\sigma\eta\mu\alpha$ id est diuersas res vnius generis designantia, Dialecticis a quiuoca, & imponere solita, nisi priùs finibus secernantur, quod hîc faciendum. Iberis vel Dioscoridi Herbam insinuat folijs Nasturtij cubitalem, flore lacteo, radice nasturtij, hæc notissima Lepidio Dioscoridis eadem, quantū ex Galeno & Ægineta colligitur, qui Lib. tertio, Cap. de Coxendico, eam Iberidem Lepidiū vel agreste Nasturtium nuncupari scribit: vel indigitat fruticantem quandam plantam folijs Laurinis, sed multò maioribus, cuius antiqui medici in coxendico atq; affectibus chronicis multū periculum fecerint: verno tempore multò vegetior, frequens in Æginetæ patria, cuius foliorum si desit copia, inquit idem, radicis corticem deglubito, & ex adipe subactum in cataplasma effingito. Itidem in Simplicium elencho, Iberiadem seu Lepidium recenset ex quarto calfacientium ordine vnum, alterum verò Lepidium nasturtio viribus simile, minùs siccando pollere. Hic igitur paucis verbis cui plantæ sunt notæ ab oculis pepulit caliginem. Vides Iberidem Dioscoridis & Lepidium eiusdem eandem esse plantam, rursum & Iberiadem alteram, qua de lib. 3. Capite de Coxendico, Paul. agit eiusdē Pauli esse Lepidium: id multis vsuuenit plantis vt re eedem sint, nomenclaturis variæ. Ac nequis arguetur Gingidio asimulatum Dioscoridis Lepidium, sciendum Gingidium vel authoris assensu simile Nasturtio esse. Iam haud arduū componere istorū procerū fastidiosas lites, cum & Iberis seu Lepidiū Dioscoridis notissimū sit, & Pyperitis Galliæ plebi *Passirage*: plusquam rabida à feruido gustu Pauli etiãq; Plinij Iberidis siue Lepid. j notas expleat. Futiliter igitur & impiè tenebricosus dictator Senensis viris eximijs Barbaro & Rullio insultat, quum lapsos dicit, vt putarint *Raphano* Italis dictum Lepidium esse:

perspicuè Ruellius hunc errorem detexit. Sed hunc fortè tunc Mathiolus Italus non intellexit, tersior enim & nitidior scriptor erat, quàm ab Herbario latinè vix balbutiente percipi probè posset. Id res ipsa docet multis locis. Sed hic probū quemlibet offensione vexat: illi primùm posteris secuerunt glaciem, & scipionem ad vadum transmittendum porrexerunt ingratae ambitioni, cuius postea proditoriis ictibus posternerentur. Cumq; Authorū sparsas passim sententias nobis suis immensis vigiliis collegissent, Cōmentator neque illis intellectis, & istis spretis, nesciuit ex Pauli perspicuis locis distinguere duo Lepidia, totidemque Iberides; sed vt consuevit, re infecta ad calumniam deflexit, quam tandem, cum futilem & scutica dignam esse conscientia moneret, istis fomentis leniuit: nimirum fortassè illos Piperitum Plinianum Pauli Lepidium intellexisse, quod illi illic monuerant herbarios Lutetianos pharmacopœos & Antuerpianos, te nondum nato herbario. Hodierna enim die vocatur Rhaphanus agrestis officinis & mulierculis Belgis. Hæc Piperitis Lepidium secus ripas aquarū fruticat, radice oblonga indicè æquāte, vel maiore, caule cubitali & bicubitali, durioribus foliis Costi hortensis vel Lauri, sed multò maioribus, mollusculis, ambitu leniter crenatis, colore ex viridi pallefcēte, flore exiguo muscoso candido Iberidis. Dolendū tantum virum deceptum à Plebecula sua, nam illa pro Rhaphano maximā illam plantā, quam Verbasco comparabas intelligit: Gallica verò nomine Rhaphani Syluestris Piperitum seu Lepidiū vocitat, vt monet Ruellius te decipiens, neutiquam deceptus.

Αραβίς;   ΑΡΑΒΙΣ sive DRABA, & Nasturtium Babylonicum.
αράβη   Gallis. Draue.

Effig. Math.
271.

QUIS QVIS ille fuerit doctus, qui Iberidem Cardamantice adiectam primi libri Dioscoridis calci descripsit, videtur vsus fuisse verbis comptioribus, & oratione floridiore, quā consueuerit Dioscorid. & ex verbo δρασιώτερον occasionem nominis Drabæ suggestisse quā enim θέρος γαλακτιώδης άνθος περιβάλλει (vides phrasim neutiquā Dioscorideā) id est cum ætate promit florē lacteū και τότε δρασιώτερον, tunc efficacior est, inquit. Quo ex epitheto potuit nominare alius quispiā Drabam: & comparare partim cum cardamine, siue Iberide Lepidio vocato, vtpote quæ etiam holeracea esset & cubitalis: partim cum Lepidij Æginetæ & Plinij foliis, apud quos, quamuis multò plura quàm Dioscorides collegerint, nulla mentio fit Drabæ. Quæ si minus placeat coniectura, certè valdè consentaneum rationi videtur quempiam fuisse non imperitum, sed ætate posteriorem, qui hanc Drabā sibi de facie & viribus notam descriperit, Lepidiōq; Æginetæ vel Plinii foliis similem fecerit: neutra enim à Dioscoride descripta, nescitur an cognita: aut demū huc inserta fuerit, nullo alterius alicuius iudicio. Nā aliōqui ista Drabæ plenè satis expressē, & in vsum iamdiu deductæ folia, Lepidij forma & aliquantum incisura, mollicella colore albescentē hirsuta radice ab ima umbellis tenus vestientia caulem cubitalem fermè exilē, quæ albicant lacteolis floribus Sambuco minoribus: semen acre subrotundum, albidum Milij magnitudinē, acriore & feruentiore gustu, quàm planta. Radice albida & nonnihil tuberculis interdum extantibus. Optandum hīc, vt Senensis cōmentator nos docuisset, posteaquam reiecit hanc è Dioscoridis familia, quibus rationibus indubitatum sit illi (vt loquitur) hanc vnam esse legitimam Drabam: tam multis frustra inculcatis, quid non addit pauca necessaria? An non posset Piperitis, an non Dentillaria Rondel. Lepidium Pauli hic recens, innuere? quid si idem Lepidio Dioscoridis similem fecit, lōgè magis vt aberres, fecit enim Gingidio aut Nasturtio. Variæ sunt plantæ adhuc Recentiorum, quæ Lepidium dici possunt vaga illa nomenclatura, & facultate cutem vlcera, squammæ excutandi, quas ne nostro instituto officiāt, suis quamq; popularibus & similibus subdemus, vt Dentillariā Rondelletij, Costum Hortense, Rhaphanum magnum.

Μύαγρον   MYAGRVM.
Germ. & }
Gall.   } Cameline.

Apud

APUD Æginetam in elencho M. duæ leguntur plantæ, nomine & oleoso succo vel femine quadatenus affines: quarum hæc rectius videtur inibi vocata *μύαρον* quam *μύαρον*: *μύαρον* namque sonat prauum, impurum, sordidum, cuiusmodi est Melampyrum, multum vicinam segetem lædens, & deterius multo, si conferatur cum reliquis triticis existens. Alteram verò *μύαρον* scite effectus argumento dictam istam nouam & perelegantem muscipulam siue muscariam putamus, quia adsidentes aut se præteruolantes muscas ramulis & glutine suo implicet, vt alibi diximus.

Neglectis etiam aruis, nec Segetum mediocri dispendio nascens vitium Myagros, ea *Dod. fig. 337.* est quam minus Sesamum putarunt, vt cuius est femine Sesami persimili oleum multum in locis prematur, lucernis & cibus idem æquè aptum. Exit hæc sesquicubitum alta & multis angustis folijs Rubiæ vel potius Lithospermi septa latioribus, perpaucis vt Thlaspi in ambitu denticellis eminentibus, mollibus & albicantibus folijs. Secundum extrema flosculi lutei Alyssi, aut Erysimi, quibus propagantur capsulæ compressæ Drabæ aut Lini, semen Sesamo aut fœnogræco fuluum, sed duplò minus & oblongum. Emendauit sedulitas recentiorum, vbi legebatur *τραχήλω εοικὸς τηλίδος*, non fœnigræco simile, tametsi de toto calyculo dictum accipi potuit, intus namque femina condita situ, & appressu inter se verticillatum quid & oblongum videtur efformare: sed ista leuiores sunt. Leuissimè verò ineptit hic & balbutit Senensis dum doctis nulla rationis vmbra, aut rei cognitione, aut melioris historiæ commutatione aduersatur. Nempe si in Angliæ, Galliæ, Batauiæ, Lotharingiæ & Leodij aruis prouentum & compedium mercatorium, huius nouisset, eam potius agnouisset quam Pseudo nescio quid semper, vt solitus est, quæ vaccaria videtur perperam intrusisset.

Ἡεργέρον SENEPIO, siue Erigeron.

} <i>Ital. carduncello</i>	} <i>Gallis seuelfon</i>	
		} <i>Ger. Trentz Witz</i>
		} <i>Belgis Crupscrupe</i>
} <i>Let Grindt Kraut.</i>	} <i>Angl. Grounswell.</i>	

CVIUIS regioni & soli conditioni innascitur Senecio, æstus æquè ac frigoris patiens, *Effig. Math. 1132.* qualibet fermè Luna flores luteos instaurans nouos, qui in pappos breui abeunt Dē-
tis Leonis modo. Calyculi teneri virides, Cicerbitæ minores, non nihil rubentes, quos folia infernè amplectuntur oblonga laciniosa Eruçæ, Cichoriæ diuisura. Phlegmonum initijs atque Erysipelatibus optimè facit: peptica namque est, paucula adstrictione, moderatiore calore, aut digerit aut suppurationem promouet. Sapor insulsus & oleraceus.

IACOBÆA SENEPIO.

} *Herba Sancti Iacobi*
} *Belgis & Ger. S. Jacobs bloum.*

NVLLI quàm Senecioni propior videtur Iacobæa vocata recentioribus inuestigatori-
bus. Locis lætatur amœnis, vt pratis & collibus riguis: quam Senecio maior multò, virgas rectiores firmiores striatas, & interdum subrubentes, sesquicubitales & cubitales radice fibrosa emergentes, emittit. Folia Senecionis Artemisiæ situ & diuisura ex atro virentia. Flores stellati lutei, papposi, itidem Senecionis vel Tripolij: odor nullus, sapor amarus adstringens, non tamen ita calidus succus est. *Math. 1133.*

MARINA IACOBÆA, vel *Chrysanthemum & Artemisia marina neotericorum.*

Cineraria.

RARIOR hęc etiam littoreis tractibus, quorum est indigena: maior fruticosiorq; Senecione, pluribus virgis duris, & folijs maioribus profundiusq; incisus & sinuatis, vt Artemisię, rigidioribus, crassioribus, cinereo tomento obductis, vt reliquę partes: vnde nomen illi Cineraria inditum. Flores item melini Iacobę Senecionis pappis diffluentes. Exiccat valdę, digerit, & inodora est. Cętera nondum comperta. Colunt Belgici Horti de Mediterraneo littore lectam.

BOTRYS.

Angl. Oke of Hierusalem
 Ger. Traubenkraut
 Gal. Pymment
 Belg. Druyuenkraut

Eucsh. 100.

IN Oliuetis Namausij cęterisq; tepidioribus & apricis aruis agri Norbonęsis, vel Nitibrigi suapte sponte fruticat Botrys: Flandris, Germanis & Anglis in Hortis. Radice est sparsa inq; diuersum acta mutuo fibrarũ implexu, ramulos complures ab vno scapo emittit holeraceos striatos, ęq; internodijs folia tres vncias longa, vnciamq; lata, per ambitum angulosis lacinijs profundę sinuatis Cichorij, potius Hieracij, vel Erucę haud disparibus, flosculorum innumera fętura onusti ramuli, secus, pone, supraq; folia speciem primulũm florentis vuz exhibentes (vnde nomen illi) sed languidę lutei, vti tota plęta ex luteo viret. Pertinacis odoris gratia fragrat, odoremq; haud ita dissimilem Ambrosię, sed multo vegetiorem vibrat. Condiunt recentiores hanc Saccharo, vtunturq; ad Cordis affectus.

SERIDES siue FNTYBA.

ADDUCENDA & huc intubacea, quorum cunctas familias aptę & singillatim Herciscere, etsi maioris est molestię, quę laudis, non contemnędę tamę erit vtilitatis, quando videmus plerosq; Pharmacopęos, vtinã non & celeberrimos Medicos senio confectos, etiamnum valdę anxios, quid in suis, quidue in Nicolai compositionibus quotidiano vsu tritis, pro Intybis, vtroq; Soncho, Cicerbita, Taraxacone, Lactuca agrestis & similibus, sint accepturi. Quare nobis, tametsi hanc oppellam successiuis Horis & furtiuis cudentibus, non licet esse tam ociosis: tamen amicę quorundam petitioni, & memorię nostrę subsidio paucis & perspicuis hęc discernere, atq; in seriem cōcinniozem digerere lubitum fuit, additis insuper, quas noueramur raris huius cognationis plantis.

Syluestrem

Syluestrem Picrin siue Cichoriū Sonchi asperi vel Dētis Leonis folio
Cultam altilem eandem, quae latioribus, habitioribusque foliis Intybi
Scariolae fit, & aliquanto gratior.

Plinianam Hedipnoim siue Picrim luteam pratensem dentis Leo-
nis flore Hieracii folio, an eadem Verrucaria Cichoracea luteo flo-
re & sulcatis capitulis syluestris Cochorii folio.

Pusillum bulbosum Hieracium marinum Dioscoridis alterum, an
Theoph: Perdion?

Condrillā Belgicam flore cœruleo Cichorij, folio multum lacinio-
so Cichorij agrestis aut Eruca syluestris, Taraxacon Officinarū,

SER. SYL.

Condrillam vulgare luteam maiorem } folio dentis Leonis,
& minorem }

Dentem Leonis siue urinariam vulgi, Tragopogi flore & semine,
folio Cichorij dentatis pinnis.

Dentem Leonis Norbonensium Aphodeli aut Leucacanthæ bul-
billis.

Condrillā viminosam viscidam vinearum Norbonensium.

Condrillā Syriacā, etiamque in Norbonensi & Galloprouincijs obuiā
Cyani aut Eruca syluestris diuisura.

Intybolacana, quae Gale-
nus ex antiquis vocat,
siue Serides, sunt multi-
plicis differentiae, quarū
summa tres, nobis do-
ctrinae causa erunt: Syl-
uestris Picris, hortensis,
atque Sonchus: illa ut
natura prior sic plures
habet species nempe

SER. DO.

Seridem Endiuuiam horten-
sem communem flore Cicho-
rij hortensis folio Lactuca,
Habet varietatem.

Angustifoliam vocatam Endiuuiam
Syluestrem Officinis, flore Lactuca.

Alterā varietatem Crispam, folio Ci-
chorij, folio Lactuca crispae.

Tertiā varietatem satiuam Serio-
lam: paruum Seridem vocatam Ci-
chorij hortensis folio & flore.

SONCH.

Asperam viarum folio laciniato Cichorij aut Hieracii.

Lauem maiorem altioribus foliorum laciniis, flore luteo Papaueris
corniculati Cicerbitā, Officinarum siue Rostrum porcinum.

Alterū lauem minore Rheadis papaueris folio, flore luteo Senecionis.
Fiscēque, congener, simileque Hieraciū maius unicaule, non dispa-
ri folio & flore, spinulis asperum.

Hieracium minus premorsa radice Diaboli vulgò Hiberniae, acutis
lacinijs folijs, paruis, paucis è radice, flore luteo minore.

Hieracium alterum pusillum non lacinosum folijs, Pilselle.

Hieracium longius radicatū, caule numerofo nudo folijs humi in-
orbem accubantibus, obtuse laciniatis, flore Dentis Leonis.

Hieracium montanū Sabaudum grandius, folijs & lacinijs Condril-
la Cœrulea, flore luteo.

Hieracium montanum folio Lycopsis, Cirsii Sequanorum flore,

SERIDIBVS INTYBACEOVS GENERI

cognatae Tridaces, siue Lactuca merito accensentur: quippe quarum
agrestis sit mixta è Seridum & Papauerum natura.

STIRPVM aduersaria noua.

Lactuca { Agrestis Scariola hortensis, folio Lactuca, flore Opy odore vehementi,
soporifero, & viroso.
Satiua vulgaris Rctundifolio Brassica.
Satiua Romana dulcior, nigriore & Scariola hortensis folio, semine nigro.
Satiua Sessilis siue Capitata rugosis crispis Brassica folijs.

SERIS SYLVESTRIS PICRIS, CICHORIVM.

Σερίδες πικρίδες { Galli. Cichoree sauuage. { Ang. Wild Cyborye.
Germ. Wilde wegwarten. { Belgis. wilde Cicozeye.
Ital. Cicorea saluatica.

SERIS siue Intybum est, aut potest esse, summum genus, ad omnia quæ Galenus nomine con-
flato Latinogræco Intybolachana, id est intybo-olera appellat coniectetq; quispiam sesqui-
Varro nomen inde ductum, quia Seridi natura agrestis cum esset, mitioris in hortis oleris causa
fereretur, quod verbum etiam è Græco σάριον manauit, & eodem videtur alludere Varonis ver-
ba, Lib. 3. de re rustica: vbi ferunt, inquit, herbam quæ seris vocatur. Intyba autem à cauo tubæ
specie caule videntur dixisse: nam Cichotium & Ambubeia Ægyptia sunt vocabula, picris ama-
ræue insignem connotat amarorè præsertim Seridis, quæ cæteris est amarore prior, nusquã non
frequentissima, saluberrima, celeberrimãq; apud omnes gentes cõmendatione, quam à satiua
Seride Scariola dignosces facilè de lacinosiis magis, minúsque obscurè viridantibus, angustiori-
bus folijs, & amarore ingratiore, totiusq; plantæ habitu, & radice scabriore, duriore, exuctiore.

CICHORIVM satiuum, cæruleum, picris eadem,
sed cultu variatum.

{ Germ. Sam Blauwegwart.
Gal. Cichoree des Iardins.
Belg. Tamme Cicozeye.
An. Cyborye.

NON nisi cultu & solo istud distare inde manifestum, quia in Taurinensi agro, Sabaudo, in-
que vinetis Burgundiacis lætioris foli nec liniamentis, nec sapore, aliæue nota distet à supe-
riore. Brugis ac Antuerpiæ in Flandria depangunt tenellas plantas in patentibus aruis, quas
seuerint post Solstitium, aut festum S. Ioannis, ne in florem luxurient: vt per hyemen maiores
tenerioresque radices foueant ad vescendum: minùs tamen laciniosa & similis illi est, vbi multũ
colitur, illique abundè suggeritur alimenti in hortis: alioqui flore & semine non dispari.

HEDYPNOIS Plinii, Cichorium luteum pratense, Dentis Leonis
Flore, Hieracij folio: & an eadem sit Verrucarium Cichorium
luteo flore, & sulcatis capitulis?

SI, vti peritioribus visum est, hæc sit Plinii Hedypnois, quam suauiter halantem vel som-
num conciliantem interpretantur, quin sit Cichorii species, haud dubium: quippe domestici
Cichorii radix, foliorum ortus positus & numerus, caulis & flores, vniuersusq; habitus, planè
Cichorium Syluestre imitantur. Hoc tamen dignoscuntur, quòd huic omnia maiora sunt, fo-
lia albidiora, latiora leniúsque laciniosa, & toti ramoso cauli adnata, luteique flores, papposi glo-
bi longè maiores, & succo amaro pedalis radix turget: in pratorum, vrbiũque aggeribus
pafsim occurrit, vocata Germanis *Geelward*, Gallis luteum Cichorium.

BELGARVM Condrilla cærulea Cichorij sylue. aut Eruca syl. diuisera.

CONDRIILLÆ differentias esse Seridi subalternas, atque simillimas, vel hæc indicio est, quæ
dumtaxat à Cichorio syluestri videtur differre exilitate foliorum, cauliumq; nitidiorum e-
legantia: pauciores etiã alas habet, sed flores non dispares, vt nec radices, quæ similes similiter
Cichorio eduntur, tametsi non nisi hortis Gallicis & Belgicis nobis visa, quia rara.

CON-

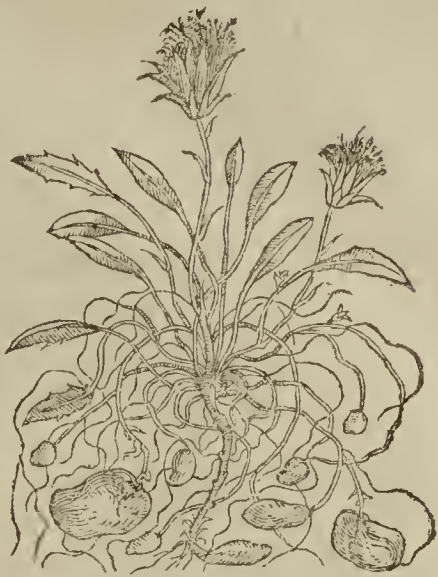

STIRP IV *M aduersaria noua.*

83

CONDRI^LLA *pusilla Marina lutea Bulbosa, an Diosco. radice rotunda orbiculata* *σεργγύλη* & *an Theoph. Cichorium Perdiōne?*

SANE quam rara Seridis species illa Cichoracea bulbosa, quam videtur Theophrast^o innuere. Folia sunt Seridis syluestris diuisura, aliquanto minora. Caule fermè nudo tenero, in cuius summo vnicus flos luteus Dētis Leonis, minor tamen, & itidem in pappos euanescent: imo cauli subsunt filamenta terna vel quaterna, quibus totidem pluresue interdum bulbi appensi sunt perlucidi ex albo purpurascens, solidi & succi pleni, quæ carnē Rha- phani fermè præferunt colore & pelluciditate. In locis paucis, sed tamen magno prouentu oritur. In Italia doctorum nullus se vidisse nos monuit, neq; vidimus ipsi alio loco, quàm secus insulam & lacustres tractus Montis Cæti Narbonæ ad piscatorum attegias. Hæc merita est argutam pictoris manum, vt sit Diuini philosophi Theophrasti monumentum, qui nos illius monuit, recentiorum nullus. Quæ si Athenis nobis dono missa fuisset, haud tamen continuò magis Atheniēsium, quàm Monspelliēsium, Narbonensiumue cichorium nuncupanda fuisset.

Monspelliensium Dens Leonis Asphodeli vel Leucacanthæ bulbillis oblongis an Condrilla altera Dioscoridis?

NISI illud Bulbosum Cichorium nostræ ætati innotuisset, meritò quis putasset hanc esse Condrillam Dioscoridis oblongis & circumrosis folijs, humi sparſis: radice rotunda, quam etiam Plinius radice fabæ simili aliquando numerosa describit. Verùm vtrouis modo accipias, è Pliniana designatione, aut Dioscoridis codice certum est, illi Cōdrillæ meliùs congruere vel bulbosum Cichorium nostrum, vel Dentem Leonis vulgarem: etenim si Pliniũ sequaris, nostrum Bulbosum dicas illum exscripsisse ex Theophrasto, cuius quidam Perdion Herbam esse augurantur, aut alio quopiam Botanico. Sin non legas apud Dioscoridem radicem *κόρυνη και σεργγύλη* non perperam Dentem Leonis vulgarem statues esse secundam veram Condrillam, atq; intelliges deprauatam fuisse lectionem, fortèq; legendum, non *κόρυνη*, sed *κορυφήν σεργγύλην*, quã videtur doctissimus Ruellius interpretatus. Quippe minùs aptè quadraret, radicem Sonchi huius benè adultam esse & succo plenã dicere, eandemq; leuem aut minùs ponderosam. At sic etiam aptior foret hæc, quam vtrius illarum ex hac & Pliniana interpretatione. Radices namque huius plantæ tenues sunt, carnosæ, succo refertæ, rotundæ in mucronem ad verticem, oblongæ fabæ quadamtenus similes, vt Plinius notat, quem hallucinatum, vt alias putassemus in collatione primi Sonchi Dioscoridis (cui adnascuntur grumi, nodiue gummei circum caulem fabæ tuberculo similes) nisi Plinius non primam, sed secundam Condrillam describeret hîc verbum de verbo fermè è Dioscoride, aut consimili classico autore. Huius facilis prouentus in Hetruriæ, Galloprovinciæ, & Norbonæ marginibus satorum & pratorum Iunio & Iulio flores luteos, papposq; gestat multò maiores, pallidiores quàm Dentis Leonis: nec tubi caulium absimiles multum, folia etiam humi strata, sed minùs altè incisa, aliquantum glauca & hirsuta propiùs Cichorium Syluestre referentia, sed multò latiora. Gustu amaro acri & Dentis Leonis: vires, quas dicemus alibi oportuniùs, latuère nostrum Commentatorem, qui hunc Dētem Leonis nouitatis & peregrinitatis titulo iactat Constantinopolitanum Cichorium, cum tamen Siens illius patriæ, inque Hetruriæ, Liguriæ, Galloprovinciæ & Norbonæ pratis non parum copiosum istud proueniat. Neq; enim si flores sunt huic duplò fermè maiores magisq; pallentes, quàm communis, propterea putadum sit scèlicius prouenire aut frequentius Constantino- poli, quàm Malsileæ, aut Monspellij, vnde scimus tum Commentatori, tum alijs non paucis scriptoribus hodiernis missas & obtrusas plerasq; plantas pro Aphricis, Syriacis & Constantinopolitanis. Sic res cadit pigris & ambiti- osis ingenijs, quos res nondum visæ oblectant, vt pueros picturæ capiunt & decipiunt.

AN

An putarat peritos illicò istud Cichorium admiraturos, quia Constantinopolitanum erat & à Casareo oratore missum? An non pudet tantum rei Herbariæ scrutatorem non dum nosse Cichorium patrium, & plus credere oratori occupato muneribus aulicis, quàm exercitato ad discendas varias species Seridis.

VVLGIDENS Leonis, siue Vrinaria, Tragopogi flore & semine,
folio pinnis dentato.

Ger. Korlkraut et Phaffenblat.
Belg. pappen cruyt.
Ang. Dent de Lyon.
Gall. Pissenlit & Dent de Lyon.

NEQUE hæc sit Chódrilla, vt cui prorsú absint tuberculi, tum radicis, quales Plinius & Dioscorides innuere videntur, tum cauli imo grumi desunt quos nomen designat: χόνδριος enim grumi sunt, concretionésue nodosæ, cuiusmodi in mammis, in quibus lac coaluerit, inq; duritiæ cócreuerit, quas μαρσός χόνδριος τας Græci, dicunt nisi Dēti Leonis contigerit idem quod Drabæ, cuius radici interdú inest tuberculus, interdú nullus, atq; nostrati idē quod fœniculo, Tragacanthæ, Rutæ & mastichæ, quæ quibusdã in regionib⁹ micas Gummi, lactæue concretionis tuberculos habent: in nostris tractibus vt plurimú tale nihil. Etenim secundum illam plantam cœruleam & Cichoreaceam, quam priorem Condrillam posuimus, nõ parum refert Cichorium & Condrillam Dens Leonis vocata, siue Vrinaria Herba Pissenlit Gallis pueris dicta, quasi Lectiminga: aluum namq; supprimendo, obstructionésq; referendo Meseraicarum plus lotij deriuat in vesicam, quàm quantum pueruli retinendo sint, præsertim inter dormiendum, coq; tunc imprudentes & inuiti stragula permungunt. Siquidem mulierculæ medicæ & pueruli rustici in pratis, prope tumulos aggerulósue Talparum terra semiobruta cóq; (veluti Endiuia cótingit) germina suauiora minúsq; amara, candidiora effossa in acetarijs vorant, aut iusculis induunt. Alit, vrinas ciet & somnum conciliat, quapropter Hedypnoin quidam maluerunt dicere, quam superius Luteum Cichorium: tametsi appellatio pluribus Intybaceis & Condrillis congruere potest. Cuilibet genti hæc multò notissima, folijs Cichorij syluestris, latiorib⁹ & lacinijs altiorib⁹ vtrinq; dentatim, serratis, humiq; fermè stratis. E radice Cichorij digitum crassa, aliquantum lutea, & lacteum succum, dum vulneratur, fundente, pediculi tubuli potiùs quam caules tenelli nitentes, lactéq; turgentés florem speciosum, luteú, multipulum Tragopogi vel Scorfoneræ promūt, vere & ætate particulatim, cesarie papposa dilapsa, capitula instar Monachi capitis glabri aut calui visitur.

CONDRIILLA Coronopi aut Cyani tenuifolia,
lutea vinearum.

PVTARVNT etiam nonnulli doctissimi hanc esse alteram Condrillam Dioscoridis, vt qui superiores nõdum nosset, nec hæc sanè ita absimilis, turgēt enim amariore & pluri lacte quàm Cichorium. Sponte tota ætate calidiorum regionum vinetis & oliuetis glareosis obuia passim est, folijs palmum & sesquipalmum longis angustis acutisq;, laciniarú ligulis vtrinq; détatis, crassiorib⁹, pallidis Resedæ magnitudine, similitudine & situ, caluem stipantibus striatum Cichorij agrestis, luteum diuisum alis flore Hieracij aut Lactuæ gerentibus, inq; pappos diffluentibus, amariore & acriore sapore.

CONDRIILLA viminea viscosa
vinearum.

Iisdem

ISDEM fermè natalibus agri Linguagotici est quædam Condriilla visu pulcherrima. Plurima Iunio & Iulio floret cis pontè Castrinoui à Monspello vix sesquimiliare. Radix vniuersaq; planta lacte turget, & viscida est tactui, creberrimis vimineis viticulis, flexu mollibus, candidis, rectis, cõfertis, assurgit, duorum altitudine cubitorum, folia in imò Cichorij aut Cyani incisura, sed valde exilia & tenera, reliqua foliola secundum viticulorum longitudinem certis & æquis distincta interuallis ad fastigium vsq; porriguntur, speciemq; virgarum viridi albòq; variegatarum præbent, summis viticulis prodeunt, flosculi lutei in pappos dehiscentes. Hic pictura adest.

Verruca CONDRIILLA.

Cæterum Condriillam Cichorium ué illud Syluestre quod Zacyntham vsq; peregrinitatem affectans vocat Commentator: tam certum est oriri in Italia, (ne è Zacyntho insula Græca eam euocet) quam parum certum semel voratam, quod ait idem, vt multi de alijs quam plurimis fabulantur, delere verrucas: Illita verò posse, certum & commune illi est cum quamplurimis, quarum succo exurantur aut exsiccantur verrucarum radices & appendices tum calidis vt Tithymalo, tum frigidis vt Plantagine equiseto, intermedijs vt Heliotropijs de quo nomen verrucariæ testatur idem.

SERIS, siue INTUBUM Satium, Latifolium, ENDIUIA,
& SCAROLA officinis.

Ger. Scariol & Endiuier.
Gall. Endiui.
Belg. witte Endiue.
Ang. White Endine.

QVAMVIS Intubi nomen Latinis cunctas complexum esset Seridis differentias, tamen postea Græca prolatio ex Intubo Endibion, quasi Intubion detorsit, atq; duntaxat vni speciei domesticæ Seridis adstrinxit, quæ Endiuia & Scariolam (pariter è Seride deprauatam) dicimus vulgo. Ea gratioris amaroris, præsertim si mitescat Holitorum industria, sed frigidioris facultatis est quam Cichorium, à quo non tantum cultu gradu, agriue bonitate, sed etiam generica differentia distat: nullo enim neglectu, transmutatione alioué incommodo visa fuit vnquam in Syluestrem aut picrim Cichorium degenerasse, aut hæc ad speciem huius Seridis promouisse. Et manifesta radicum differentia, est enim Cichorij bene habita carnosæ admodum grata: Endiuia verò fibrosa penè nulla nulliusq; vsus in cibis, alicubi tamen in quibusdam compositionibus, Et tametsi non negarim omnia summa genera in naturæ ditione fuisse Syluestria, antequam seri, aut colicæpta fuissent: tamen certum est tum placitis, tum obseruationibus rei Rusticæ multis, quamplurimas plantas esse quæ nunquam nostro saltem orbi Europæo fuerunt, aut fieri potuerunt Syluestres: tametsi aliquantum varient vt hæc, angustioribus iam, iamq; latioribus folijs, & latiore habitu: verum semper ideam suam sibi aut retinet, aut interit.

H. j.

Latior

Lætior multò exit è semine Italico, aut cuiuspiam regionis meridionalis, vnde solent ferere quidam Brabanti, Angli, & Germani holitores: simul ac terna, quaternauè foliola cruperunt, in solum pinguius lætamine multo transmouetur, lateritioq; frustra media oneratur folia, quo latius se porrigant luxurientq;, qua industria amarorem exiit, gratiamq; inicum Hybernis mensis ad acetaria, seruatur obruta terra, fimeto, straminéq;: infimæ plebeculæ notissima, nomine *Alba Endiuiæ*, quando folia sunt candorem assequuta, per Autumnû, & Hyemen virens, folijs latis oblongis, ex candore viridantibus initio est, Lactucaceis proximis, proximumcaulem amplexis, in quo flores cærulei Seridis, Cichorii semina, (& interdum flos) alba, non secus atq; Cichorium interdum meminimus: radice albida, proluxa, marcescente, dum semen maturuit.

Crispa.

HANC (quod idem Lactucis & Brassicæ contigit) apud cultiores Romanos holitores videre meminimus: folijs amplioribus, rugosis, inq; plicas contractis, crispantibus, Brassicæ in morem, caulem, flores, & semen non disparia alentibus.

Varietas.

Seriola aut Endiuola.

EANDEM hanc acutis, non altis lacinijs, folijs angustioribus, nec diuersam caule, flore, semine, & radice alunt, quidam Horti Ligurum, Tuschorum, & Gallorum, vocantq; Endiuolam, & Seriolam, quia minor tota sit.

SERIS DOMESTICA, altera Lactucina Diosco. amara, angustifolia, Officinis iamolim, sola ENDIUIA, agnita & recepta, perperam recentioribus Lactuca Syluestris putata.

SPECIEM hanc incultam Seridis fatiux, non varietatem facimus. Est enim folijs dum primulum pullulant, & emergunt **altius**, Scariolæ hortensis: postea adultiora in effigiem Dentis Leonis sinuantur dentatis oris, & nonnullis quasi in dorsi spina aculeis vti in nostra vera Syluestri Lactuca: Caulis quaternum cubitorum, hispidus, vnicus, rectus, lacte turgidus, floribus luteis, pallidis Lactucæ donatus: amaro gustu, & præsertim vetustioris, acri radice, pusilla, fibrosa, Seridis hortensis, Syrupo de radicibus miscenda consuetudine Practicantium, quos doctissimos barbaros, tam proteruè quam inscitè, quidam declamatores putidi rident, & spurcis conuicijs lacerant, quod hanc plantam Endiuiam veram putarint, & etiamnù vsurpent nò modo ad Syrupos de radicibus, de succo Endiuix & alios Nicolai, sed etiam stillatias ex ea eliciant, quibus suas Rhabarbari macerationes parent. Esse quippe nimis calidam, amaram, ingratham, quidam illorum reprehensorum, alij autem esse Syluestrem Lactucam, nec aliam se nosse dicunt. Sed enim qui institutum perpenderit veteris Barbarorum nostrorum scholæ, animaduertet illos magna ratione & experimento neutiquam contemnendo fultos. Quippe non solum hanc Endiuiam, aptiorem esse decocto succo, & stillatitia ad intemperies, obturationes Hepatis, & primarum venarum, sed etiam macerationes Rhabarbari, Myrobalanorum, & similiù medicamentorum: cum enim sit paulo tenuiore & minus excrementoso humido, melius referat, & abstergit: tum etiam intima rerum macerandarum peruadit, nec calore exuperat, aut amarore nocet, cum eius amaror non sit à calido, aut saltem non calidus, vt norunt cultioris Philosophiæ periti, & studiosi conciliare apud Galenum, & Auerroem, quæstionem de Opio, Meconio, Papauere, Lactuca, Mādragora, & non parum multis alijs amaris, multum tamen frigidis, quæ accuratè in remedijs dicuntur. Quin Dioscori. docete, Syluestria Intuba, siue Serides Syluestres, stomacho meliores fatiuis, quia ipsum estuantem & tenore resolutum refocillèt: in cibis voratæ, & foris admotæ. Et notè huius melius congruunt Endiuie siue Seridi amarè angustifoliæ, quam Lactucæ Syluestri, cui nostra paulò inferius describenda, paucis adhuc cognita & nulli depicta plenè quadrat.

STIRPVM aduersaria noua.

87

SONCHVS ASPERA, Vulgi flore Hieracij, folijs Dentis Leonis, alias
Dipsaci & Lactuca, an Dioscoridis ARBORESCENS
SONCHVS tenerior latifolia?

{ Germ. Gensdistel.
Ang. Sow thistle.
Ital. Cicerbita.
Gall. Laisseron & Laiteron.
Bel. Bansen distel & Melckewort.

PROPRIETA adeò est Sonchi natura Endiujs, vt multi etiam hodie putent spinosam Endiuam nostram, esse Sonchum asperam: verum tres, cum notissimas habeamus Sonchos, illam Endiuam vt Officinarum retinuimus. Sunt autè he tres lacte pregnantiores verè Sonchi Græcis *παρά τὸ σῶον χείν* quia salubrem succum de se fundant, ad estuofas stomachi lincinationes & Hepatis biliofas obstructions utilissimum, *Cicerbitam* Latini & Itali etiamnum vocant Gensdistel Germani: siue spinā anserinā, spinosè namq; sunt omnes Sonchi, sed quèdam horridiuscula aculeis, quèdam perpusillis aut nullis ferè visitur. Quarum duæ frequentiores maiores sponte, cultis & incultis, segetibus & vinetis: minor, minus obuia & nota. Aspera què vocatur, è radice proluxa, subflaua, stipatu fibrarum comosa, caulem erigit concuum, quaternum & senum cubitorū, bene adultum, alatum, & floribus donatū, luteis papposis, Senecionis, aut Hieracij minoribus. Folia ab imò numerosa, laciniosa, Dentis Leonis vbi solo squallidiorè oritur, sin verò latiore aruo & pingui, lactucea sunt: Dipsaci magnitudine leuiusculis, per ambitum lacinijs & spinulis aspera, cunctisq; sui partibus adeò tenerescit & fruticat, vt arboream senum, septenumuè cubitorum proceritatem equet, cibo etiamq; tunc fit mitior & aptior: quare multò commodius statuissent, istam esse Dioscoridis arboream, cum duæ sint adhuc notiores, & aptiores ad explendum Dioscoridis trium Sonchi differentiarum descriptiones, quam Endiuam illam Officinarum, de qua superius. Et faueret coniecturæ plantæ huius teneritudo, ac foliorum latitudo, quam dicimus contingere. Soli bonitate aeris uè & regionis varietate, quemadmodū in Cichorijs & lactucis, quæ cum agrestes sunt, hirsutiores & s; inosiores proueniunt: cum verò fœlicius adolescūt, tenerascunt, minusq; horridæ fiunt. Verum Endiuia illa nec tenerescit, nec vnquam esculenta fit, potius amarescit, & sarmentosa euadit, simul ac floruit.

Inter Icon.
Fusch. 386.

SONCHVS LÆVIS, laciniatis folijs.

{ Ger. Hasenkol.
Bel. Basen latauwe ende Cayuenkruyt.
Ital. Cicerbita liscia.

ALTERAM vero leuem dixerūt, etsi folijs sit magis scabris altioribus, angustioribus & inconditis lacinijs, longioribus, minus tamen multò spinis horridis caulē ambiētibus: per quosdam quasi genicularū exortus rectū stratum, rubellum, concuum, lacte turgidum, floribus papposis Senecionis aut Iacobæ habitu ipso, foliorum quadamtenus Papauer Corniculatum prefert: Oleracea tametsi esse potest, tamen quia non colitur non manditur.

Math. 497.

Varietas.

Diuerfam quandam ab vtraque superiore, passim iisdem in locis, vinetis & segetibus obseruauimus: tenuiorem totam & foliorum incisura, atq; similitudine Papaueris erratici (quemadmodum superior cornuti) circumfusa, imò cauli è Radice parua fibrosa, pedali & cubitali Hieracij modo alato & floribus luteis non diuersis,

Math. 498.

H. ij.

HIERACIA.

NON secus ac Elaphoboscum à Ceruo, Chelidonia ab Hirundine, Perdicias à Perdice, permultaq; aliæ plantæ mutuatum est nomen Hieracium ab aue cognomine, quæ sibi huius succo aciem calliginosam collustrare consuesset, aliòquin è genere Sonchis non diuerso sed proximo est omne Hieracium, cuius multæ vel differētia, vel varietates sunt: & omnium frequentissima quæ maius vocatur.

Maius.

EST itaq; Maius vocatum vbiq; vinetis, agrorum marginibus, & pratis siccioribus frequentissimum, è radice fibrosa, Endiuia vel Sonchi aspera, folia laciniata pinnata Dentis Leonis vel Sonchi diuisura promit, caulis inanis striatus nonnihil interdum rubens pedalis & sesquicubitalis flores Senecionis vel Sonchi ex luteo pallentes sunt. Tota lacte turget non secus ac Lactuæ & Sonchi.

HIERACIVM minus premorsa radice, folijs acutè laciniatis, flore luteo.

MINVS Hieracium pratis montosis Angliæ admodum familiarè, cauliculos fundit iunceos, laues, graciles, sesquipalmares, è radice parua fibrosa, plantaginis aut Succisæ modo præmorsa, eoq; plebeculæ Hybernæ, Morsum Diaboli vocatū. Folia pinnata angustius laciniata, delicatiora, minora, vti etiam flores luteoli, in pappos euolantes.

HIERACIVM aliud minus, non lacinosum folijs Pilosellæ.

ALIVD etiam in squallidis, sterilibus, saxosis, glariosis, ericetis agri Norbonensis hirsutis, palmaribus, cauliculis, exit & sesquipalmaribus folijs pusillis pilosellæ aut potius Hieraci Bulbosi: & Dioscoridis, radice perpusillis capilla mentis fibrosa, floribus item papposis paruis non dissimilibus.

Varietas.

HIERACIVM longius radicatum, caule numerofo nudo folijs humi in orbem accubantibus, obtuse laciniatis, flore Dentis Leonis.

QVOD in sabuletis Belgicis & Northmanicis passim obuiū agro vt plurimū folia in orbē humi strata crassiora edit, magis quā bursæ pastoris, circinnatis lacinijs Erucæ, cauliculos, graciliores glabros mucronatos, alis multis diuisos, floribus donatos, Dentis Leonis sed minoribus inq; pappos euolantibus, radice nuda nec fibrosa caulem longitudine æquante.

HIERACIVM motanum folio Lycopsis, Cirsij, Sequanorum flore.

MAIVS & rarius cæteris istud in montosis Sabaudia, Allobrogum, & Iuræ finitimis: quod in vireto Stirpium delicijs ditissimo ciuis Londinensis & Pharmacopœi peritissimi Hugonis Morgani flores edidit Iunio Cirsij lutæos semenq; hirsutum Tragopogi, ortus & caulis aliquantum Carduum Benedictum asimulant aut Cirsium, cuius etiam est folijs obscuris per ambitum crenulis peracutis asperatum & acius, nec perinde vt superiora lacteum.

HIERACIVM Sabaudum Montanum folijs & lacinijs Condrille caruleæ, flore Luteo Dentis Leonis.

Eidem

EI DEM Morgano floruit altera Hieracij species Iulio & Iunio, Condrillæ cæruleæ folijs altius incisus, viridibus, in caule flaccido & molli glabro. Flores Dentis Leonis aliquantò minores, radice Tragopogj.

TRIDACHES: sive LACTUCE.

QVemadmodum Seridis recensuimus multas species subalternas quarum quædam longius, quædam verò propius à se ipsis absunt, sic possumus constituere lactucam illius Endiuia species quam Lactuceis folijs donatam ex Dioscoride descripsimus. Quippe Lactuce vel nomenclatio. Sed à lacte ducta & distincta fuit nomenclatio speciei huius, quia plus lactis resudaret cæteris Endiujs & vescentibus mulierculis augetur. Ea propter Græc Τειδαξ dicta, παρὰ τὰ θεία quæ folio ficulneo (vt videtur) vocarūt, vtpote, lactis non expertia. Cum autem lactuca hortensi esculenta nullum olus frequentius aut notius sit de cuius collatione Syluestris lactuca noscenda fuit & censenda recentioribus.

LACTUCA AGRESTIS: Scariola hortensis folio, Lactuca flore, Opij Odore vehementi, soporifero & viroso.

NAM ea Seridis species quæ folia habet Dentis Leonis ritu incisa, quam propter & proceros caules & frequentes aculeos Sonchum arboream Syluestremuè quidam putarunt, nihil lactucæ simile habet præterquam lac & semen. Folia adeò intybacea sunt vt Pharmacopœos vbiq; etiamnum ea in pertinacia alat qui hancce pro Syluestri Endiuia agnoscunt & vsurpant, tum Syrupis, tum Syllatitijs liquoribus. Horum plerisq; adeoq; etiam Doctis præceptoribus nostris, vt Rondelletio & Affatio maximo styrium Norbonensium indagatori, altera lactuca non minus præsertim hic in Anglia frequens quam illa, sed longe propius accedens qualibet sui parte ad lactucam vel ad seridis latifolij vulgo Scariolam lactucæ simillimam, feruentibus solibus Norbonæ locis apricis huius lacteum succum exuberantis & præcopia transfluentis dum colligeremus, vix soporiferum ferre poteram⁹ odorem qui teter & ingratus vt opij. Caulis bicubitalis, glutinosus, Flores lactucæ, semen aliquantò minus nigricans. Eandem seuit in horto Morgani Londinensis Pharmacopœus peritus, vbi à fatiua specie diuersam facile discere ac meminisse par est, ne cultæ quidem foliorum rotundam oram, ac pro sui magnitudine latam, amplam, nec laciniosam, (qualem vult Theophrastus & Dioscorides) Dentis Leonis modo inesse, vt Endiuia Officinarum præsertim adultæ.

Lactuca Sylvestris vera.

LACTUCA SATIVA, Folio Scariola.

ET fatiua quidē lactucæ notius nihil, cuius varietates complures sunt nō secus ac Brassicæ. E Radice fibrosa Endiuia caulem, cubitalem & sesquicubitalem, rectum alis diuisum, & lacte pregnantem edit, cui insunt folia seridis fatiua similia. Flores copiosi
H. iij. pusill

pufilli luteolj in pappos abeunt, Semen pufillum album teres compressum Phalaridis læuius, angustius.

LACTUCA CRISPA, non capitata.

ELEGANTIÆ studiosi Olitores, in hortis colūt: quamplures huius Lactucæ varietates, nempe Crispam, quæ eadem cum superiore esset, nisi illi essent folia reductiora, contractiora & bullatis, rugis crispata: vnde tota tenerior & olere gratior habetur. Semine alioqui & reliquis partibus, à superiore non differt.

LACTUCA ROMANA dulcior, nigriore & Scario-
la hortensis folio, semine nigro.

RARIUS hæc in Gallicis & Germaniæ hortis colitur, frequentissima tamen Italicis, Romanis præsertim, vnde Romana vocata fuit: nec à vulgari distat, nisi quia nigriore folio, nec perinde scabro semine nigro, tenella tota, gustu dulcior, eoq; gratior, aptior ventri mouendo, quam merito putet quis scitè illo Martialis carmine designatam. *Prima tibi dabitur, ventri Lactuca mouendo.*

LACTUCA satina, sessilis, sine capitata, rugosis
crispis Brassicæ folijs.

CAPITATA verò quæ vocatur, propter glomum foliorum conuolutorum, atq; stipatorū in sese, quasi multæ tunicæ mutuò appressæ, ad æmulationem Brassicæ capitatæ & sessilis vocatæ, quia vix dum à radice exiens foliorū globo, infideat humi, qua de nota est cuius notissima, ac tenerrima: primæ in acetarijs commendationis, albicat. Si quæ sunt præter ea Lactucæ minùs verè dictæ nomine, vt Theophrasti marina, vel lacte, vt Tithymali, suis locis dicentur. Per multa alià experiuntur Lactucæ mangonia scitè conuenta veluti & Brassicæ, quibus facies & fruitio, in olere non admodum dispar.

BRASSICÆ.

- Alba, Sessilis, glomerosa, aut capitata, Lactucæ habitu.
Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, rubro colore, enematib.
aptior.
Sabauda, Vulgo Sauoye, patula & minus occlusa, foris virens, intus
albicans.
Racemosa, non globosa, vulgo Ital. Canli fiore, siue florida Pompeiana.
Laciniosa alba, & Rubra Cumana, vulgatiore.
Nigra undantibus, crispis & laciniosis folijs.
Marina multiflora, Syluestris, monospermos.
Caulorapa, brassica peregrina, medio caule turbinata & rapata.

VOLVIMVS superius Raporum generi comparare & subdere Brassicas, propterea quia mutua sit quædam amicitia & affinitas vtriusuis seminis, vetustioris præsertim, vtramuis plantam generandi, vnde antiqui Græci Raphanum Brassicam, vel hanc Raphanum vocitabant. Attamen commodior occurfus, aliarum plantarum fecit, vt huc post Lactucam distulerimus, historiam, Brassicæ quam ἀπό τῆς βραβύου à vorando è Græco dictam

dicta verissimile est. Estur namq; tota à plebecula tū cruda, tum cocta, vel muria serua-
ta, etiamnum hodie apud Germanos & Italos: dictam etiam κράμειρ quasi κράμειρ aut
pupillas oculorum lederent, Columellæ hortus & verficulus statuit. *Nunc veniat quam-*
uis oculis inimica corambe. Tametsi placuit nonnullis ἀκόρω κ ἀντέβη, quia ebrietati aduer-
setur: qua quidem viget commendatione apud Germanos, si vsquam alibi. Sed vbiq; no-
tissima, quare nullum est opere prætium tam vulgarem exactius notis designare, satis
futurum, quòt cultu vel euetu alio varios subit habitus & varietates, summatim perstrin-
gere. Est quippe omnis Brassica caule meduloso, rugoso, squammatim & geniculatim
scabro, radice lignosa, fibrosa, floribus, semine & siliqua Rapæ: folia ortu & aspectu La-
ctuce, cuius etiam varietates imitatur.

Cæterum Brassicam marinam siue Soldonellam, magis vsu & nomine quam re simi-
lem, inter volubiles dicemus.

BRASSICA alba Sessilis glomerosa, aut capitata Lactuca habitu.

κράμειρ

Gall. Chou cabu, blanc.
Ger. Kappisfraut
Belg. witte sluytkoolen & Cabuytkoolen.
Ang. Cabbage.

Nihil similius Crispæ capitatæ Lactucæ quam hæc Brassica: folijs etenim admodum
crispis, densè inter se conuolutis, intus forisq; albis teneris, interna parte concauis
carinatis & quasi media costa, exterius verò neruis venosis, digitum crassis medijs & se-
cundum longitudinem hinc inde curfantibus, aut obliquantibus, cuius in olerè apud I-
talos & Gallos prima commendatio.

Eadem conuoluta & arctè occlusa, apud Belgas, RYBRO
colore, enematis, aptior.

Hæc nisi colore, à superiore qui ex purpureo elampelino, in cœruleum languet dif-
fert. Vtriusq; nusquam maior proventus & fetura quam apud Belgas visitur, qui na-
ues onustas in vicinas Germaniæ, Angliæ & Hispaniæ, regiones deuehunt. Hyeme cibus
sunt gratiores, enematis. valdè accommoda, quare sæpissime miscent, Germani & Belgæ
medici. Vere primo panduntur folia & in caule bicubitali, tricubitali vnciam crasso eru-
punt flores, siliquæ & cornicula Rapi similia.

BRASSICA PATVLA, Sabauda vulg. Savoie, Intus
Albidis, foris virentibus folijs.

Nec minus speciosa quam Sabaudam recentiores hodie vocant, à sessili Capitata
diffidet tantum colore. Capitulo patulo, minus clauso, & floribus albis. Impatiens
frigoris admodum, quare in Italia, Sabauda, maritima plurima, rarior ad Septentrionē,
vbi reliquæ brassicæ frequentissimè coluntur & eduntur.

BRASSICA florida.

ELEGANTIÆ peregrinæ est quæ vocatur florida, aut potius racemosa, vel botritis:
sunt enim quædam germinula florum, quæ densissimis, muscosisq; albidis, oleæ erum-
punt: oblongis racemis è medio quasi foliorum centro, vbi quasi vtero, conduntur
& fouentur, semine Rapæ, gustu in olerè delicatiore.

EA quæ vulgatissima Brassica folijs Rapæ laciniosis nec inter se implexis est : vt plurimum ex albido & pullo albicat.

Eademq; in hortis Rubro colore ex cæso, crebra visitur. Cui interdum carneæ costæ carinæ ué dorsi foliorum rubent solæ : Interdum solæ albæ sunt, reliqua foliorum tunica purpurante, aut vndante, oris & fimbrijs crispantibus.

ANGLICA MINIMA BRASSICA.

MEMINIMVS, etiam in Angliæ hortis pugillam brassicellam, totam niuæam præterquam extremas oras laciniolas fimbriatâsq; plicis crispantibus, & vndulis rugosis, purpureis, asperfas maculis, quas etiam ad corollas & olfactoriola neçtenda: dum tenella adhuc est in hortis colunt.

REGIONIBVS ad meridiem quibus præsertim oleum abundat, hæc multum familiaris in olere quia suauissimo gustu est, oleo præsertim vel condita, vel elixa, aqua mixta : folijs est quam superiore vulgata, nigrioribus, viridioribus, & rugosioribus.

Brassica, MARINA, SYLVESTRIS, multiflora, monospermos.

PRÆTER hæc elegantias, fimbriatæ, crispatæ, & Floridæ, Brassicæ: quæ in Belgio, Francia & Anglia, magna copia feruntur. Est etiam perquam pulchra Brassica Syluestris, Dioscoridis specie diuersa, locis oriunda Angliæ maritimis, ad Portlandiam insulam : sed quia inculta, neglecta, Hispidior tota & predura est, cymæ ingratiore multò, cibo toleranda tamē. Cuius semine iam diu Medicus Anglus hac parte exercitissimus, Turneris nos donarat, eaq; monocaulū & *μονοσπέρμον* vocandam, à semine singulari volebat. Sunt enim in florum pallentium alborum congerie eleganti, densa & umbellofa, multis in ramis filiquæ breuiore crassiusculæ, quibus singulis singulum inest semen, paulo minus Pisò, Soldonellæ, aut Orobi equale. Folia eadem fermè quæ Brassicæ nigre, sed crassiora & lætiore aspectu, & fimbrijs vndulatis plicisq; admodum artificiosis.

CAVLORAPA, BRASSICA peregrina, medio caule turbinata & Rapata.

SVPEREST mirificæ illæ Naturæ lusus recentioribus, Caulorapum vocata, planta peregrina, è Græcis, hortis nostris inquilina: Rarior Septentrionalibus, vtpote, cælo rigidiori minime assueta. In Italia nobis, Florêtia, Patauij, alijsq; locis visa, folia illi vulgaris albæ tum aquutæ Brassicæ, per ambitum latius sinuata, radice lignosiore caulem effert: non altiorem pede, qua folia oriuntur, quorum exortus ambiunt & inuoluunt: protuberantem bulbi instar capitatū, fungosa carne Rapum, vnde nomen Caulorapum cōflatum, vti natura ipsa. Quod tuberosum Rapum, Cauli reliquoc oncolor est, & sapore, medulæ eodem quo caulis.

STIRPVM aduersaria noua.

93

BETA, BLITVM, AMARANTHVS.

Beta alba Lactuca & Rumicis folio, flosculis luteolis CICLA Officinarum
Sicula Theophrasti.

Beta nigrifolia.

Beta rubra siue purpurea, Amaranthi & Blitifolia, radice turbinata.

Beta rubra vulgaris, non turbinata.

Blitum album, folio Betae, Attriplicis flore.

Nigrifolium rubrum Blitum.

Blitum paruum angustifolium.

Amaranthus purpura satura coccinea.

Amaranthus maior floribus & pannulis caudatis purpureis.

Amaranthus tricolor, vulgo Papagalli.

Amaranthus holosericeis, sanguineis, teniatis, reticulatis floribus, hilariore aspectu.

BETA ALBA.

τεῦτλον, ἡ σεῦτλον:

Gal. Bete, Iotte, blanche.
Germ. Weissert Mangolt.
Belg. witte Beete.
An. White Betis.

QV o modo non frustra optent prohi primates, in qualibet re publica bene instituta, vt Pharmacopœi sint non modo fidi & industrij, sed etiam simplicium cognitione exercitati, qua sine eorum ars fucus est aut scelus, quando hodie videas eorum peritissimos qui se vocari cupiūt, & quasi medici cui famulātur Theseos qui quid intersit inter Blitum & Betam, nec legendo in libro: aut horto oculis manuē discernere nequeāt. Sed vtrumlibet pro altero accipiunt, proter geminam nempe nominum & foliorum similitudinē, tametsi non parum distent inter se.

Betam etenim a litera Græca ita sic dictam volunt, & canit Lucius Columella, seu litera proxima prima, deprimitur folio viridis pede candida Beta. σευτλον etiam opinantur vocatam, quia in proceritatem amplissimumq; ambitum impellantur folia & caulis à radice, presertim albæ Betæ, quæ maior, vtilior & vsitatior, cæteris est, vocaturq; Officinis Cicla detorto nomine à Sicula siue Scicilia insula vnde primum nomen habuit. Nullus hortus caret hac, solijs Lactucæ per initia magna similitudine, deinde Rumicis aut Plantaginis maioris, Caule pedali & sesquipedali striato anguloso alis diuiso in quo flores copiosi ex viridi luteoli & semen nigrum lucidum inuolucro herbaceo Isatidis Syluestris modo occlusum. Radix digitum crassa sesquipalmū longa fibrosa. Hæc quam reliquæ multò nitrosior & mordacior est, mucum elicit naribus succus: gustu quia mordacior discerni potest à Blitis, quæ sunt ignauiore, insulso gustu, magis humentes, et Choleram faciunt quemadmodum Cucurbitæ, Pepones, quæ dum nequeunt excitare facultatem expultricem cunctando corrumpunt cibum, ipsiq; corrupti vomitiones turbidasq; ventriculi motiones excitant, flatu multo mixto.

NIGRA BETA.

EAD E M est & hæc, sed Nigram vocant, à foliorum colore, ex obscuro magis virentium.

RUBRA.

Ang.

STIRP IVM aduersaria noua.

Ang. Redde Betis.
 Gall. Bete rouge.
 Ger. Roter Mangolt.
 Belg. Roodde Beete.

AB illis duabus distat hæc radicis effigie, medio sui ventriosa & turbinata, Napi modo, foris intusq; tota rubet, sanguineo cruore suffusa, edendo suauior, nec perinde falsa est folijs, caule, floribus & semine superioribus non dissimilibus. Hæc rarior.

BETA RVBRA Vulgatior.

NEc hæc differt ab alba siue Cicla, nisi colore saturo rubente.

BLITVM Maius album.

βλιτου

Gall. Blette.
 Ger. Mayer.
 Ang. Wilde sine orrage.

Math. 454.

HISCE natura & figura finitima Bliti ab insulso fatuoué sapore qui in eo percipitur nomen indepti, siquidem βλαξ inertem, stolidum, stupidumq; signat, & antiqui βλι- τας quos Latini murcidos, stolidos, bardos, fatuos, bliteosq; dixerunt: indeq; Gallis conuicium, *Belitre* & *Blitre*, in nullius frugis aut ingenij homines: tametsi videtur etiam Latini Betam, pro specie Bliti aut pro Blito ipso accepisse, nisi lepidissimus Martialis non bene norit discrimen illo disticho.

Ut sapiant fatue fabrorum prandia Beta,
 O quam saepe petet vina piperq; coquus.

MAIORI & vulgatiori radix gracilior est, folia fere Ocimi, aut Atriplicis glabra, cinereo colore, floribus item Atriplicis & semine pusillis Vrtice, compressis pericarpis Betæ incluso in caule trium quaternumue pedum, inuisa aut contempta Olitoribus, qui eam eruncant extruduntq; è suis hortis.

BLITVM MINVS album.

EST etiam hæc minor aliquantò in hortis, caule viridante, multis alis diuiso, angustis folijs triplo, quam Betæ minoribus, rubidis ex nigro floribus, radix multis fibris, semen aggestum vt in Atriplice.

BLITVM RVBRVM.

Mat. effig. 453 NEc diuersa ab illa est Rubrum Blitum, nisi quia intensè rutilant sanguineo Caules, & folia ex rubro liuent: Semine fermè concolori.

BLITVM RVBVM MINVS.

MINOR hæc sponte etiam inter olera, sed puriorem & saturiorem fundit cruorem, quo exarantur characteres, non dispari nitore & rubore, atq; è Brasilio aut Coccinis baccis. Folia etiam Xerampelino exuperantissimo commendantur colore.

AMARANTHVS Purpureus, saturo Coccineo.

Ital. Fior velluto.
 Ger. Samat bluom & dausent schoon.
 Gal. Passevelours.
 Ang. Flower gentill.
 Belg. Frouweelbloemen.

Nomenclatio Amaranthi ἀπὸ τῆς μὴ μάλαίνεσθαι, cunctis cōgruit floribus, qui perennes ac immarcescibiles diutius perstant, quare & Chrysocome, Heranthemo, agerato, alijsq; pertinacis coloris & decoris attributum fuit, cuiusmodi est istud Blitum: perpulchra florum purpura nitidum, nec senis, aut septenis annis vietum, decolorq; futurū, eoq; *Passevelours* Gallis vocatur. Quod an Theophrasti, Diosanthos, & Phlox, in Adonide herba dictum.

Effig. Math.
1047.

Vulgatior.

Elegantia studio apud Italos, Gallos, Germanos, & Anglos, in hortis multis feruntur, & coluntur, quę non difficile ē superiorum effigie percipi possunt. Hęc autem est latis Bliti Solani, aut Ocymo longioribus folijs, per interualla binis, secundum quę spicę pannularum oriuntur aspectu blandę, holosericum mollitie, vellere, ac nitore prouocantes, semine nigro, pusillo nitente.

AMARANTHVS MAIOR, floribus pannulis
 spicatis purpureis.

Nec huic dissimilem, sed floribus superna parte luxuriantibus, multis pannulis spicatis inflexis, se mutuo implicantibus, iucundissimo spectaculo, sed obsoletiore cocchina: cuncta reliqua non dissimilia sed maiora, caulis octuum aut denum pedum striatus, & folia maiora multo.

Blitam maius
Ma. 452. effig.

AMARANTHVS tricolor, vulgo Papagalli sitné, THEOMBROTVM Persarum apud Plinium.

Huius venustas non de flore sed ē foliorum triplicis coloris, maculis scite distinctis, pendetur. Sunt enim Ocymi, aut Bliti, interdum luteo viuido, vel purpureo, nunquam etiam triplici viridi, luteo & sanguineo concolori, Psitacorum alis: quare plebecula Flandra Papagalli vocant. Semē & flores Atriplicis aut Bliti: Hęc omniū rarissima.

AMARANTHVS Holosericeis, sanguineis, taniatis, reticulatis
 floribus, hilariore aspectu.

Sed venustatis eximia illa quę rarior in hortis Italicis, vberem prouentum florum fundit maioribus, in arcum flexis, & quasi se mutuo decussantibus ligularum, vel pannularum, caudis vegeto, & pleno rubro cruentatis, semine plurimo pregnantibus. Magnę apud mulierculas commendationis non modo voluptatis Coronarię ergo, sed etiam matricis renumq; profluuia sanguinea & vlcera sanie manantia.

ATRIPLICES.

Atriplex. {
 Satina albida & veluti farina aspersa.
 Satina folio & flore purpurea, liuens.
 Syluestris sinuata.
 Syluestris siue Anserinus pes latifolia laceris lacinijs.
 Marina repens lutea & Xerampelina.
 Pusilla olida hircina & vulnaria vocata, garum oleus & polline argenteo aspersa.
 Tota bona Spinacia facie,
 Spinacia.
 Atriplex Syluestris, Polygoni, aut Helxines folia.

Helxine

Helxine Parietaria.
Helxine Cysampelos, inter Volubiles.

Phyllon thelygonum.
Phyllon arrhenogonum.

Mercurialis { *mas.*
foemina. }

Cynocrambe.

Heliotropium { *maius,*
minus repens. }

Tornesol, vulgaris Verrucaria, & Tricoccum Heliotropium Pl.

Hortense siue Holeraceum.

Vesicarium, siue Halicacabum.

Vesicarium leguminosum, siue cordatum pisum inter legumina.

Sonniferum & Lathale.

Furiosum.

Solanum { *Sonniferum Math: Verticillatum.*

Arboreum, siue Amonum Italarum,

Maniacum, an Stramonium?

Cacubalum Plinij, quasi maleficum.

Circaea.

Vua Paris.

Mandragoras { *mas,*
foemina. }

Melongena siue Melazana.

Hyoschianus { *albus.*
luteus.
niger. }

ἄτριπλις. **ATRIPLEX SATIVA.**

Gall. Arroche.

Ital. Atriplice.

Hisp. Armoles.

Ger. zam Molten siue Milten.

Belg. Tame melde.

Ang. Orrage.

NON minus multiplex Atriplicum genus, nec illis adeo dissimile est ortu, facie, sapore, olere, & incrementi celeritate, vnde retinuit nomen è Græcis apud Latinos, ἀτρίπλις ἄτριπλις quia suã celerrimè assequatur amplitudinè: cuius vnam speciem aut varietatem Chrysolachanon vocarunt Dioscorides tum antiquiores, tum posteriores cui folia quia marcescentia è luteo vel flauo in aureum vergunt, aut x erampelino corruscant. Tametsi hæc aptius congrueret marino, cuius multa facta mentio apud Dioscoridem, quem & eius coæuos scriptores tacitè videtur negligentia arcessere Plinius in Chrysolachano flore aureo, folijs oleris tantum indicato. De Chrysolachano (inquit) non satis dici scio, nec plura reperio. Hodie tamen notissimæ quã plurimæ Atriplicis differentia, Syluestris, domestica, maritima. Cunctis tamen quadantenus Bliti folia, ortus, modus, præsertim domesticæ sunt: radix fibris capillata, rectos scapos emittens, proceritate hominis striatos, in imo teretes, superius angulosos, ramulis diuisos, Isatidis folioso femine onustis: postquam lutei flosculi numerosi Æstate & Autumno defluerint, folia sunt latiora ad basim quam Betæ, sed albida atq; farinacea, puluere muscido obducta.

ARTIPLEX SATIVA altera, folio & flore purpurea, liuens.

Huic domesticæ prorsus eadem est ea quæ ex liuido purpurascit, aut rubet, caule & flore, alioqui non vlla sui parte dissimilis.

ATRIPLEX Syluestris sinuata.

{ Germa. Wild Molten.
 { Gallis. Arroches fauages.
 { Belgis. wilde Oelde.
 { Ang. Wilde orrage.

SYLVESTREM distare specie à domestica, præter cultum frustra tentatum, folia etiã docent, quæ nigricant plumbeo colore Solani (qui cum lubens sociatur in viarum marginibus) ideóque antiquis atrum olus putabatur dicta: vbique locorum circum mœnia & fimeta multa, nota & neglecta syluestris Atriplex: luxuriat foliis minoribus, angustioribus obtusè per ambitum sinuatis vel dentatis, floribus item ex luteo herbidis,

ATRIPLEX Syluest. sine Pes Anserinus latifolia,
 laceris lacinijs.

{ Ger. Gensfuß, & Schweinstodt, & Sewtodt, quòd sues interimat.
 { Gal. Pied d'Oye. { Angl. Goose foote.
 { Ital. Pede di Ocha. { Belgis. Bansen voet.

ANSERINVS pes, vulgò dictus, folio Solani, Atriplicis, & instar pedis Anserini, laciniato est: Flore & femine racemoso xerampelino colore, radice fibris capillata, & circa hortorum & viarum fimeta passim non secus ac Atriplex obuia. Nullius in Officinis vsus; sues interimere fertur. Fusch. ico. 375.

ATRIPLEX MARINA REPENS,
 lutea, & xerampelina.

MARITIMIS Mediterraneis, & Adriaticis nusquam nõ obuia humi strata Atriplex, Caule, femine foliis laciniatis Syluestris Atriplicis & Spinaciæ, interdum colore, sed crassioribus, latioribus xerampelino, interdum & luteo, sapore falso nitrofiore.

PVSILLA ATRIPLEX OLIDA

Hircina, Vuluaria vocata, garum olens,
 polline argenteo aspersa.

EST in Nitiobrigum agro, alijsque locis quàm plurimis herbula Atriplici censenda, secus vias frequentissima, tenera, paruula: humi demissa folia cãdore micant quasi polline interpersa. Hanc notissimam fecit odor, & fermè infamem: odoratu namque Hircus tetèrque spiritus oplet nares, quo imbuti quærentur permulti se meretricum impuros loculos subodoratos esse: planèque referre odorem illum virosam quem prostitutæ libidinis scorta ex impura colluue congesta spirant. Inde vulgò futuariam dictitant: atque autumnant, hac illitas vestium muliebrum plicas canes sagire, atque arrecto veretro Veneris æstu actos illas amplexos cupere inire, præsertim in templis vbi tetrius odor spirat, & minus ventis diffiatur. Hæc vulgi sunt, tota cibus abdicanda. Atriplicem caninam quidem dixerunt, qui eã ex urina Canu enasei arbitrantur.

TOTA BONA, Spinaciæ facie.
 Bonus Henricus.

{ Germa. Guter Heinrich.
 { Ang. English Mercury.

SED TOTA BONA perquàm optima, magis que vsu quam vlla peritia recepta, Mercurialis credita fuit iamdiu à plebe muliercularum, aut illis non multo peritioribus Pharmacopœis Anglis, quam adhuc inscitiam magis pertinatia quàm vlla ratione fouent, quia fauit illis euentus. Siquidem est huic planta Fusch. Rumicis tertium genus. con. 262.

deterforia facultas multò quàm Mercuriali, tutior in morbis feruidis, nec tamen est igna-
uæ in attrahendo facultatis, cibus verò multò Mercuriali gratior, tametsi plusculum
flatuum habet, & non ita procùl à Spinaciis natura abesse videtur.

SPINACIA.

{ Germa. Spinat siue Spinnet.
Gallis. Espinars.
Italis. Spinacci.
Belgis. Spinagie.
Ang. Spynache.

SPINACIA siue Spinaceum olus à spinosis seminum aculeis dictum Latinis videtur.
Foliis est primo pullulatu triangularibus & sagittæ modo cuspidatis, deinde laciniis
& pinnis dentatis Atriplicis longioribus, sapore Betæ, semine aculeato, flosculo cadu-
co viridante Blitti, cibo quàm Beta alimentum suauius præbet.

ATRIPLEX SYLVESTRIS POLYGONI
aut Helxines folia.

IN vinetis & agrorum marginibus non rarò occurrit angustis foliis Lithospermi æ-
qualibus Sylvestris Atriplex, spargens humi ramulos striatos, cubitales & sesquicubi-
tales, folioso semine Isatidis, aut Atriplicis hortensis, & flore moschoso onu-
stos.

ἑλξίνη HELXINE PARIETARIA, VITRIO-
la, siue Perdicium.

{ Germa. Tag und nacht, maurkraut. Gallis. Parietoire & parietaire.
Ita. Parietaria. { Belgi. parietarie &
Hisp. Yerua del muro. { glascruyt.
Ang. Pellitory of the wall.

NOTISSIMA de facie natalibus, & hærente vestibus, semine & foliis, vnde nomi-
nis occasio, Helxine. Nullius enim regiones parietes muscidi vetustioræque rudera
Mathe. effigi. hac non scitent: quæ etiam semel hortis adulta vix exigi potest, folium & facies A-
1113. maranthi, aut Mercurialis, cauliculis è radice fibrosa rubellis teneris succulentis, foliis a-
spera hirsutie pilorum, & semina Betæ, obuium quemlibet pannum arripiunt. Floscu-
li muscosi herbidi pallentes, multi vsus tota ad enemata, & balnea absterfioni accom-
moda, gustu item vt superficie abstergente nitroso bliteo, cui admodum similis. Cissam
pelos vero Helxine in conuoluulis dicetur.

PHYLLON ἑλξυγονου siue Fœminiparum.

*Inter Icones
Dod.*

TAMETSI diu vexarit exercitiores illa disquisitio nempè foretne idem Phyllon
vtrúmque cum vtráque *Linozostide* seu Mercuriali herba, tamen cum iamdiù ex stir-
pium cognitione descriptionibus collata satis liqueat in cognata generis classe multum
ipfas inter se differre, hic commodum omnes vtpotè congeneres subdemus. Nec enim
aptiori loco possunt hæ duæ quas damus Phylli species, imò fermè nullo alio collocari
quæunt: adeò námque sunt simili structura & partium partibus habitu responsiue vt
minus mirum sit autores ad res consimiles designandas iisdem ferè vsos comparatio-
nibus & vocibus quæ opinionem fecerint recentioribus (nondum repertis plantis,)
bis eiusdem rei inculcatæ mentionis. Atqui secus est multò, nec istud caput, irreptiti-
um, deprauatümue esse magis videtur, quàm alia multa, quæ non minus negotij pro-
pter ambiguitatem facessunt. Enimuerò Dioscorides non plantas quin sint, qualésue
sint in dubium reuocat: sed dumtaxat num ambigit, sexus optionis compotem quem-
piam

piam facere potis sit earum vtrius, nempè maris aut fœminæ, quod Crateuas prodiderat, & fabulæ affine esse Theophrastus monuerat. Dioscoridis igitur sunt descriptiones non Crateuæ, aut saltem non solius, sed ex alijs Dioscoride mutuante autoribus. Differentia verò conspicua satis, cum vtriusq; inter se, tum potissimum cum vtrâq; Linozostide, cui folia Ocimi superficie & crenulis in ambitu, habitus & facies Parietariæ vt scitè autor dicit: At Phyllo quod Æleophyllon, oleæ folium nuncupat & itidem florum eruptionis argumento Bryoniam, asperi faxei & aridi cliui & margines sunt plurimum natales, Gallia Norbonensis Monspelij, secus vias & ad collem squallidum & glareosum suspendij pauloq; vterius, cis Pontem Castri noui, alijsq; quàm plurimis locis, frequentissimum Phyllon cuius perquàm manifestæ duæ differentiæ, vtriq; Mercuriali apprimè & singillatim obuersæ sunt: nempè maris & fœminæ, quæ folia planè oleæ colore crassitie & figura: Portulacæ marinæ magnitudine, glauca & quàm oleæ vel salicis pallidiora incana numerosa: Caules item rigidos quadratos habet, cubitum altos & concolores in multas diductos Polij modo alas, quas iuxta & folia flores muscosi oliuæq; in modum pusilli palliduli erumpunt, è pedicellis breuioribus gemina prodeunt marsupiola testicularum ritu & in speciem iuncta bina Cynocrambe aut maris Mercurialis modo, quibus per Augustum & Iulium, dehiscuntibus & vt minoris Heliotropij exiliunt semina immatura albida, matura vero Cyaneo nitent colore rotunda, & quæ pa paueris maiora, gustu feruida & non nihil pingua. Radix lignosa exilis.

PHYLLON $\theta\alpha\lambda\upsilon\gamma\omicron\nu\omicron\nu\mu$ siue
Fœminiparum.

M A S.

F O E M I N A.

PHYLLON Mas seu Arrhenogonum Mariparum.

HVIVS sapius frustrâ conati sumus semen aut intueri, aut excipere, & mirati sumus racemulos muscosos in pediculis porrectis oblongis, oleæ floribus, iam marcidis & caducis non absimiles pallentes vel potius Mercurialis fœminæ, ex luteo instar nucamenti columni aut Phylereæ, nullo conspecto feminis vestigio defluxisse. Cæteròquin eadem planè fœminæ est hæc, nec minus calida acria gustanti folia, aut deglutienti vel tantillum, tametsi non perindè feruorem primoribus labris, & linguæ atq; gutturi inurit: Quæ omnia indicio sunt nobis haud temerè antiquos hæcè varijs nomenclaturis & orationis picturis representasse. Hincq; vires subducendi aluum, quas in Mercuriali nouerant minimè assignasse, natalisq; longè diuersos, & si quid huc facit, etiam Phyllon semine donatum, fœminificum fecisse. Marem verò seu Marificum semine cassum & orbatum & frugiperdum, non secus atq; oleæ floribus & Mercuriali fœminæ floribus contingit: & tamen contra euenit Mercuriali fœminæ, quippè cui semen nullum aut fluxum, mari verò probè maturum, a Phyllo tamen non parum diuersum inest.

Senensis planta nutanti coniectura, & descriptione mutilla huc adducta an sit *Noli me tangere* Italarum, videndum. Sed quòrsum ferratum folium, & Mercuriali breuius asserendo Arrhenogono oleæ folio inesse? Deindè si non noris primum & præcipuum nempè Theliogonum, quî potes asseuerare & dicere: quasi iam non dubitet, plantam ait quam reperi esse legitimum Arrhenogonum. Saltem accurata descriptione & icone patefecisset, sed plerâq; alias vel notissimas alienissimo loco apposuit: vel quæ nusquam fuisse in natura, vel illi nusquam notæ fuerunt, præterquam de comentariorum figura, lectione vel auditione mera.

THEOPHRASTI verò Phyllon ob prolem masculam, fœminámq; propagandam, vt idem inquit, sic vocatum videtur Mercurialem propius designare, quam Crateua vel Dioscoridis Eleophyllon cum quo propter prolificas illas & mirificas communes vtriq; dotes commune nomen sit sortitum, vt alia passim non parùm multa in authoribus: & aliòquin Ocimi folia, seménq; dydimon, non fœmine vti Phyllo Dioscorides attribuit, etiáq; proximo capite ἀρρενόγονον vocat Satyrion maiusculú Bulbo, minor θελίγονο. Sed mari vti mercuriali vindicat verum vbi fœminificæ Mercurialis semé καθάπερ ελαιας βρύς ἀχρότερος δέ addit, id est, instar Oleæ florentis musci, pallidius tamen esse, & verba & res Eleophyllon Dioscoridis magis accedunt, neq; enim Mercurialis semen ἀχρότερος siue pallidius, sed χλωρότερος seu herbaceum magis & viridans est. Mox masculificij semen oleæ primulú è muscoso flore emergente οἶόνπερ ελαία ὅταν ἄρτι φύκται ἐν τῷ βρύς ijsdem penè verbis quibus hîc seu Crateuas seu Dioscorides designant suum; Eóq; dignior venia Plinius, eúmque recentiores sequuti, si ex ancipiti & fortè in vnam cõflatam diuersa gemináq; descriptione vnam confarcinarint, & notionem confunderint.

Λινόζωσις. MERCVRIALIS MAS & Fœmina.

{ Ital. Mercorella.
Ang. French Mercury.
Ger. Bingelkraut.

{ Gal. Vignoble, seu Mercuriale.
Belg. Bingelcruyt & Mercurial.

Dod. effig. 59.

LINOSOSTIDEM seu Parthenium & Mercurij herbam alterutram qui norit ambas cognorit, adeò sunt per omnia similes & duntaxat femine diuersæ, Ocimi & parietariæ folio, plurimis geniculis maiusculis persficarice, multos teneros holeraceos caules quadratos & alas cingentibus: subnitroso sapore & nonnihil viroso succo multo porraceo purgante & medicato, ad multa perquám vtili vti tota herba vbiuis gentium notissima & vsu maximè recepta, vt pluribus ad cognoscendum nihil sit opus cum id abundè dudùm capite de Phyllo quænam foret & quantum differret sit dictum. Linguagotix Monspellij præsertim Pharmacopœi multum vtuntur melle Mercuriato vocato, nempe succi expressi libris tribus incoquant mellis boni ℥. ij. vel. ℥. ij. ad enemata & muliebria encathismata. Huius locò hic in Anglia vbi non minus frequens, sed tamen non æquè nota superiore seculo vtebantur Tota bona seu bono Henrico dicto quem etiam nũm vulgus Mercurialem appellat & putat errore quidem non paruo, sed ad vsu non magno incommodo, præsertim si ad enemata tantum addatur, minus enim calefacit, lenius lubricat: at olere vel ore, aliouè sumpta modo nonnullos multum torsionibus, vexat vti dictum inter Atriplices.

Tota bona Anglis Mercurialis

CYNOCRAMBE, quasi dicas Caninam Brassicam.
Mercurialis mas, Syluestris.

Dod. effig. 59.

QVÆ passim in Europa tota secus vmbrosas vias & in Syluis vdisuè locis præsertim septentrionalibus & minus calidis copiosissima oritur & vulgò Syluestris Mercurialis vocatur, tantam cum mari tota habet similitudinem, folijs per interualla binis in geniculis indidémq; femine didymo è pediculis lógis, caulibus quadratis tenellis, vt quia vera sit nulli dubium: rectis tamen binis, ternis & interdum quaternis, non alatis caulibus prouenit: folia subpallida sunt Mercuriali longiora, sapor, odor, holle raceus & subuirosus. Radix latior humiq; serpens sparsa, tota facies Mercurialem docet: vsus nullus tametsi optimus futurus ad serosos & Melancholicos humores educendos.

HELIOTROPIVM, ηλιοτροπιου, officinis Ferrucaria scorpioides.

Quam

QVAMVIS permultæ sint stirpes quæ Heliotropiæ, & Helioscopiæ dici merentur, quia Sole puro collustratæ, quasi illius fruendi auidæ hient: eoque Cœli medium tenente pandantur prorsum, deinde abeuntē gyratione quapiam, atque quasi in eum nutu pronæ & coniuentibus floribus prosequantur; illius abitu & desiderio sese motantes (quod in Narcisso Calendula, Tragopogo, Cichoriis & quamplurimis aliis cernere est.) Tamen hisce Dioscoridis Heliotropiis, id nominis particulatim congruere videtur, quia Solstitio tantū florere author est Theophrastus, & obseruatio. Serius quippe sponte prodeunt & florent.

HELIOTROPIVM maius, Solanifolio, flore Echij, adunco, caudato scorpionidis.

HORVM maius vocatum vbique Lugdunensis, & Norbonensis Galliæ, cultis & incultis marginibus aridis obuium, nec non in Italia & Pedemonte. Pedem altos, caules erectos, foliis donatos, Ocimo aut Calamēthi montani, Solani maioribus, albidioribus, hirsutioribus, quibus singulis in summo elegantes insunt florum series, fastigiauē racemosa, caudicellas inflexas scorpionis, aut Echij scorpionidis imitatę albidæ, seminis plene miliacei oblongi pusilli virentis, ad tumores stumosos verrucas & vlcera phadagenica veluti est tota planta magni experimenti. Angliæ in hortis & Franciæ.

Matheo. effig.
1390.

MINVS HELIOTROPIVM repens.

NON facile reperitur istud nisi paucis in locis & scrobibus lutulentis, Grammontiæ syluæ, Monspelliacæ inter Pulegios ceruinos subter Thamariscos, & Lunellam inter & D. Egidium: quibusdam paludosis scrobibus, Surculis multis flexilibus, teneris, gracilioribus reptat: folia rotundiora, triplo minora quam magni Heliotropii, numerosa & simillima florésque asimiles breuioribus multò glomeratisq; sed minus reflexis caudicellis nulla serie, iam intra, iam subter folia pendulis vt in Tornesole, nec per interualla foliorum singuli totis ramis alternato situ qualem non descriptum, sed male pictum, aut multò à vero diuersum Commentator habet, radice pusilla simplici vsu incognita adhuc, etiamque de facie, nisi amicis quibusdam Lugdunensibus, & Antuerpianis, quibus eam eiusque magnam seminis copiam misimus, non valde dissimile à maiore Heliotropio, an autē illis satum creuerit incertū habemus. Hic Londini nobis Bruma sequente periit & Morgano nostro.

HELIOTROPIVM Vulgare TORNESOL Gallorum, siue Plinij tricoccon.

NON modo de vernacula voce Gallorum qui Tornesol hanc vocat, sed etiam Pliniæna lectione qui eandem Tricoccon Heliotropion appellat, cui libet innotescere potest huius plantæ figuram, & Historiam Heliotropiis deberi: tametsi Dioscoridi videtur præterita, aut cum minore in vnam descriptionem contracta. Folia huic faciésque tota maioris Heliotropij, nigriora viridiora folia Calamenthi montani, aut potius Solani flores lutei exiles, oleæ, facile defluentes. Seminâque tricocca capsula Tithymali aut Chamæleæ proxima, sed scabra, ex viridi nigricante affrictâque pannis, aut chartis, virorem viuacem impertiente, qui mox in cœruleum hilarem & purpureum mutatur: magno quæstu colligunt rustici Lunellæ, Malsillarges aliisque Norbonæ tractibus oliuetorum, vbi plurima maturâque Septembri sunt, quæ distrahunt infectoribus, & Chirurgis nonnullis, huius plantæ vires ad medica præsidia supra quâ dici potest efferentibus,

de quibus nos in selectis remediis dicemus, duce & auspice Christo. Romani agri vine-
tis etiam familiare, Belgis, Francis, Germanis, & Anglis in hortis. Pannosæ lacinia,
quæ in Officinis nomine Tornefolis veneunt, ad vinum gelatinas & alia medicamen-
ta coloranda, pereleganti purpura huius succo vinoque remisto creduntur imbutæ.

SOLANI GENERA.

STRYCHNON viteum, capreolum, vitem vel acinum, aut tale quidam signat, in So-
lanorum classe quibus cunctis proprium acinos plures vel pauciores habere, nisi quis
malit $\sigma\epsilon\upsilon\chi\iota\omicron\upsilon$ è Theophrasto suspicari, aut $\beta\omicron\sigma\epsilon\upsilon\chi\iota\omicron\upsilon$ in $\sigma\epsilon\upsilon\chi\iota\omicron\upsilon$ mutatum.

PLURA quam Dioscoridi reperta hodie genera, verûtamen non Dioscoridis om-
nia: nullû enim manicum foliis Eruca ad Paderôtæ Acanthi similitudinem & corym-
bosum, quale est apud eundem vsquam auditione vel inspectione innotuit nobis, nisi
sit Stramonium vocatum quod inferius post Somniferum perpendetur.

$\sigma\epsilon\upsilon\chi\iota\omicron\upsilon$ $\kappa\eta\pi\omicron\iota\omicron\varsigma$, SOLANVM HORTENSE, CIRCEÆ,
aut Phaseoli folio.

{ Germ. Nachtschadt.
{ Galli. Morelle.
{ Ital. Solatro.
{ Belg. Nascaye & nachtscade.
{ Ang. Nightshade, morell, peye morell, howndes berre.

Fusc. ico 395.

CÆTERORVM omnium holeraceum dictum hortense vulgatissimum siue Meri-
dianæ, siue Septentrionalis gentis viarum & hortorû, cultis incultis serobibus mar-
ginibus & arcis ramulos edit multiplices, lentos, fruticosos, pedè & cubitû longos, fo-
liis latioribus flaccidis succulentis, Basilici vel Atriplicis sylu. nigricantibus, donatos Iu-
nio & Iulio flosculi, albidi, stellati, plusculi præeunt, bacculis succulentis quasi in corym-
bum Circeæ nostræ collectis, initio viridantibus, deinde nigris, fuscis, alia rubris pur-
pureis, alias fuluis rutilis. Pusilla in summo cespite radice albida, fibrosa, sub hyemem
moribunda.

$\sigma\epsilon\upsilon\chi\iota\omicron\upsilon$ $\acute{\alpha}\lambda\eta\lambda\alpha\kappa\epsilon\omicron\varsigma$. SOLANVM HALICACABVM Alkekengi.

{ Germ. Juden doeflin & Eirsen. { Ital. Halicacabo.
{ Ang. Wynter cherye. { Galli. Bagueaudes, & cerises
{ Belg. Krickê van ouer zee. { doutre mer.

Fusc. ico, 396.

VBIVS vel pueris notissimum qui etiã in Heluetia, Sabaudia, & Pedemontium fe-
cus scæpes & in squalidis dumetis huius uas lectas mandunt: Augusto & Septem-
bri, etiãque hyemè ineunte septentrionalibus, quibus ideo Hyberna Cerasa Winter
Ceris dicuntur: acini qui semine latiusculo, compresso, subfuluo, Leucioi, vel potius Si-
liquastri pregnant. Folia item Solani hortensis, aut Phaseoli maiora viridantia in
sarmentosis caulibus sesquicubitum altis, flores maiores pallidiores Solani folliculis
herbaceis, deinde phœniceis cordato Pifo peregrino similibus, quibus acinum sin-
gulum inclusum cæraso parem & similem descripsimus: reptice radice, & restibili so-
bole sese quotannis reparante, Celeberrimus huius ad calculosos lotiumque ciendum
vsus.

SOMNIFERVM, & LÆTHALÆ. An Mandra-
goras Theophrasti, Belladonna Italarum.

{ Germa. Dolkraut, Scufraut.
{ Belgis. Broote nascaye & Dulcruyt.
{ Angl. Dwale, greate Morell.

MERIDIONALIBVS magna huius paucitas, apud Germanos verò & maximè in Anglia ubique obuio prouentu fruticat: tota Solani facie virgis longis, rectis nigricantibus ternos & quaternos cubitos longis, digitum minimum æquantibus, foliisque gerentibus atra aliquantum hirsuta, & utrôuis Solano maiora, nonnihil ad Mandragoram florum calathis fuscis, aspectu mæstis & obsoletis, è quorum singulorum cauo emicat bacca nitida cerasæ, aut potius vix Paridis par & concolor. *Fusch. ico. 398.*

Radice non modo annotina sobole rediuiua, sed etiam adeo viuaci & importuna vt semel in hortos ascita, vix exigi deleriuè queat: imo vel tantillo frustillo relicto, aut infosso repullulet. Præsens nex esu hec cerasa, vt multi nostra memoria morte sunt experti, pueri præsertim: namque Angli adolescentuli qui per imprudentiam peregrè sitibundi in via esitassent, lymphatici sed somno semi sepulti interiire. Etiámque Antuerpiæ non multis abhinc annis quidam impuberes, huius æsum morte luebant. Memoranda huius radice facultas qua nugiendi Agyrtæ in Italia plebeculæ attonitæ concursum plausum & pecuniam captant: tantillum namque radice admodum sitibundis conferuæ Saccharatæ Rosarum, violarum ue cui libet addunt, atque deglutienda dant citissimo aduersum sitim, etiám si quis ea propemodum enectus foret leuamento & refocillamento, sed nequissimo: stupefactis namque vt reor faucium interioribus neruulis ad æsophagum imum, languet prorsum appetentia præsertim potus & interdum cibi, vnde postea malè habent nisi repente colluant aceto guttur, & quippiam Absynthites vini, aut Theriacæ deglutiant. Cæterum ridiculum iuxta ac pertinacem commentatorem se præbuit Senensis, qui dono acceptum, nec vel verbulo declaratum Solanum, nedum probatum studiosis obtrusit, verticillatis floribus, aliisque quàm plurimis indiciis, quiduis potius quam Solanum experimentibus, nec viribus aliòquin similibus: idq; (sed Musis botanicis iratis) nostrati vulgato quod imprimè congruere nullus inficias it, prætulit. *Solanum Somniferum. Matheol. Foli. 1071.*

STRAMONIVM PEREGRINVM an SOLANVM
*Manicum? sine Poma spinosa Recentiorum,
 Metel Italarum.*

IAM quamuis putarint Stramonium, vel Strychnonium illud peregrinum ab Strychno deductum & idem esse cum Dioscoridis Solano Manico, ducti nonnulla pilulæ, aut pomi echinati similitudine, tamen non parum differre vel ipsa docent folia, nedum fructus pilulæuè, (Sunt enim hortensis Solani leuius per ambitum sinnata nonnihil) quæ squamulis spinosis multis compactæ sunt, quadatenus nucis Metel Officinarum, vel nuculæ Cupressi, aut rugosæ gallæ immaturæ similes, sed echinata spinulis. Folia autem pilosa & ad Solanum hortensem accedentia, florum calathis volubilis maioris, aut Scammonij albis ex folliculo Hyoscyami, sed odorem suauem lilij halantibus, vnde pilula in caule pedem & sesquipedem alto, hirsuto, non profunda nec magna radice, florentem vidimus plusquam duodecim abhinc annis in horto Patauino & in Belgio. Verûtamen multa desunt huic ad explendâ reliquam delineationem, nisi sit illa luxata, vt quidam suspicantur, qui in Stramonie foliis veternosæ quiddam agrestis Lactuce, aut Meconij odorantur, affectusque non discrepantes experiuntur, verùm ne sic quidem vnquam facient fidem, & multo minus persuadebunt, qui Christophorianam, tametsi Corrymbaceis floribus & baccis, folio multum diffecto sit, cuius venenata facultas maiorem opinionem huius Solani, quam Stramonie facere potuit, vt in Elleboris dicemus. *Fusch. ico. 399.*

STRYCNODENDRON & AMOMVM
Pli: vulgo Italarum putatum.

*Solanum arborescens Belgarum. an Theophrast. Solanum folijs
 Tithymali, fructu rubro, radice rubra.*

PLERIQUE Itali, Galli, Germani, Belgæq; in viretis aut Adonidis pensilibus hortis voluptatis causa ferunt peregrinam Indicam baccam, ex qua fruticat pumilla trinum & quaternum cubitorum planta arborea Perfici, aut Amygdalæ facie, & fronde, flore per Æstatem & Autumnum, Solani hortensis, & baccis nitidis coccineis, aut miniatis paribus & concoloribus Alkekengi, nec intus gygartis diuersis in Brumam etiam & Ianuarium mensem vsquè aduersus frigoris sæuitiam edurantibus, colorémque tuentibus. Amomum quidam Plinii putarunt: rectius alij Strychnodendrum vocarunt.

Recentiorum planta, *Alfines maioris facie baccis Solani,*
an καυσβαλου, CACVB ALVM quasi maleficum Plinij.

ESYLVOSIS vdis Germaniæ, Flandriæ, & Angliæ, in hortos transmouerunt Herbarij quandam fruticosam plantam, reptantem humi, ortu Rubiæ tenellis ramulis & fractu facilibus. Folijs per interualla geniculata pallentibus, Rubiæ, & Conifæ mediæ quadatenus. Flosculis albis, Holoftij aut Alfines, fructu nigro, Solani hortensis: radices im portuna viuacitate etiam erutę repullulat, non secus ac Solani Somniferi, & nihilo secius mansu interficere dicunt.

CIRCEA.

{ Germ. Ze lenger ie lieber & Zynschkraut.
 { Gall. Solanum lignosum.
 { Belg. Alfranke.

{ Lat. Amara dulcis,

EST NE quam Solanum ligneum vel lignosum vulgò, Herbarum studiosi Lutetiæ, & Monspellij præsertim vocitabant? Videtur sane eadem, nec nulladum cognita nobis, propius accedit. Et vt non esset, tamen merita est huc suffici, tum ob faciem haud ita disparem, tum propter vires non contemnendas & illi cum Circeæ communes: deinde quia notissima, & plurima vbique regionum secus sæpes, viasq; viginosas luxuriat & Monspellij etiam in ruderibus, macerijs & macillentis, portæ Latensis Solanis adiungenda fruticat, flagellis multis sarmentosis non prolixo reptatu, sed innixu hæretibus ternos quaternosque cubitos æquantibus, rotundis, lignosis: folia Solani & vt Similacis, vel Sigilli mariæ, sensim acuminate obscurè virentia, Solani superficie quibus infernè vtrinque appendicula vna quasi auricula vel pinnula inest, acetosæ minoris, aut Saluiæ nobilis modo. Flores quamplures violaceis saturiores Sycomori Venetorum, aut Asarch daracę, quinq; partitæ appicello in medio luteolo, vnde acinuli conferti primulum virides, deinde maturi hortensis Solani rubri oblongi, & teretes granulis intus miliaceis compressis, ita racematim conditi: qui soli quominus hanc planè audeamus asferere Circeam, dissuadent: tametsi non dicit Dioscorides cornicula, sed veluti in corniculis semina, nos tamen vt cuius exploratam habemus naturam, hanc malumus quam nullam, nec vnus aut alterius notulæ penuria, fortè peruersione, aut metathesi vnus vculæ apud Dioscoridem lubet illicò respuere, dum facultates quadrant. Est quippè non nihil sicca, moderatè calida, aut potius frigidiuscula, nãdum vt feruida sit quod nonnulli rentur, & Diosco. persuasus fuit, fortè propter amarorè, & tantillum acrimoniæ. Nam si plusculum amaroris primum gustanti exhibet, non proinde sit calida magis quam Endiuia, Cichoria, Hyeracia, & Rosa: eius quippè quantū percepimus, calor & acrimonia illicò abeunt, persstante dulciculo & imbecillo quopiã sapore mandendo radices & virgulta, sarmentosa, lignosa, medulla albida, amarore ingrato, primū & diu linguam afficiunt: tandem dulcedine multa Glycirrhizę ingratiore fastidium pariunt, magis, magisque dulcorè offundendo, idcirco Germanis vocata *Ze lenger ie lieber*, Anglicè *Suyt bitter*, Latinis *Dulciamara*. Vnde vires mirificas & penè Circeas coniicias: nam admotam foris inflammationibus, & decoctionibus epotam Solani vires expleuisse scimus: ad internos autem affectus refrigerata calfacit, calfactaque refrigerat, eadem etiam qua Alkekengi siue Halicacabus pollet facultate, moderatè enim citra virium dispen-

dispendium visceruè incendium egerit per sudores vrinásq; aquas, atq; obstructions demolitur quæ sūt Isteridis & Hydropisis præuij & alumnæ, qua item facultate lac mām̄is fuggerere fructus potis est, non secus atq; multa quæ exsiccando serum & defœcando sanguinem illuc vrgent puriores benigniorésq; partes. Sic fœniculum, sic Bryoniæ turiones tenelli cum ijdem duriores & acriores potius lac populentur, & absument, quod discrimen est inter menses cientia & lac generantia. Eóq; forbiliones parandas iubet Dioscorides, non iussurus nisi vesca foret. Et Circæam dixerūt nonnulla vt par est cum Mandragora similitudine virium: quippe Circæa Mandragoræ nomen fuit, & forsitan vtriúsq; ad amatoria vsus fuit veluti Dioscorides de Mandragora innuit, nempe Phyltro illo frigiditati odoræ coniuncto, cuius ad amorem amicitiasq; ferruminandas vis mira & adamantea vel magnetica. Hæc interfuit Commentatoris Senensis enucleare, at híc vbi quid cõmentetur oblitus nobis elapsus est in Plinij perorat lapsus iamdiu notatum & confossum aliorum criticorum obellis, & fortè immeritò, fieri enim potuit vt i-

Math. 1282.
100. pro Vite
Syl.

Cassia siliqua nã
ducit menses.

SOLANVM TETRAPHYLLVM, siue HERBA PARIS.
Vua Lupina, Pardalianches putata.

QUIBUS nondú notæ essent primi Aconiti differetiæ non abs re vua Lupina versauè à recetioribus dicta, Pardalianche Dioscoridis credita fuit: quaternis nãq; est vtiq; herbulâ folijs decussatim aut ex aduerso sibi mutuo exortis, summo fermè é caule enatis nigricatibus rotúdis oblógis, tenuib⁹: cauli rotúdo gracili, sesquipalmũ alto subest fibrosa varièq; sparsa cespite summo radix, vnico in flore stellato, & ex luteo herbaceo, aciuus Solani Maniaci similis, nec dispar est. Natales amat vmbrosos, frigidiusculos Septentrionales, cuiusmodi Germaniæ propè Basileã, aliisq; Galliæ, Belgiæ, & Angliæ syluosis Hãc qui Aconitũ coniectabãt venenatã prodiderūt: noxianè sit nondum certum habemus, tametsi sæpius collegimus sæpissimè dedimus canibus & agnis nullo percepto incõmodo, quin potius raro & perquam iucundo spectaculo meminimus fuisse nobis amicisq; nostris Bathoniæ Heluetiorũ, dum Thermas illic inuiserimus: Etiãmq; Lugduni antidotum qualem mox describemus ex hac potissimũ alissq; nonnullis conflatũ. Canum par vinctum loris meminimus, vtríq; vi & bacillo in fauces intimas indita fuit Arsenici & Mercurij sublimati añ. 3. f. carnibus aditam (neq; enim nisi inuiti vorarunt) é vestigio vtérq; canum ore patulo aerem captabant, spumas elidebãt, anxioq; & crebro conatu sed irritò vomere nitebantur: latratus edebant ore & assultu rabido, ructúq; minaci proximũ quémq; inuasuri videbantur. Hora vix exacta cœptus vtérq; frigidior & quietior fieri decubuit moribundus. Tum pulueris huius 3. ij. ex Rubello vino infusæ fuerunt in fauces vnus, ac nec tum quidem quicquam euomuit: quin potius ali-

Fusch. 48.
Math. 1093.

quãtò

quantò post quàm socius periculi iam enectus esset híc nobis attractantibus visus fuit calefcere itaq; cœpit ore reptare, oculos referare & animum virésq; adeò repentè recipere, vt hilarius & ludibundus aliquòt horis post cœnam sub mensa cœperit, planèq; conualuerit. Idem euenit ad Badéses Thermas canibus quibus data fuisset cum Arsenico mixta nuxvomica: sed hi vertigine ventrisq; diris cruciatibus acti sese in gyrum indefinenter versabant. Pulueris hæc descriptio.

Rec.	}	Vtriúsq; Angelicæ (innuit) domesticam, & Syluestrem.	} añ. drach, iiii.
		Vicetoxici.	
		Valerianæ domesticæ,	
		Polypodij querni.	
		Radicum Althææ & vrticæ.	

Corticis Mezerei Germanici. drach. ij.

Granorum Herbæ Paridis. N. 24.

Foliorum eiusdem cum toto N. 36.

Ex maccratis in aceto radicibus & siccatis fit omnium puluis.

Herba Paris refrigerat insigniter, ideo Arsenici vim reprimat.

μανδράγορας. MANDRAGORAS MAS.

}	Ger. Mraun meunlin.
	Gall. Mandragore ou Mandegloyre.
	Ang. Mandrake.
	Belg. Mandragora manneken.

Mat. Ico. 1076 **Q**UIA antra atq; specus vmbrosas vtpote Solis feruidioris impatiens, lubens sectaretur Mandragoras dicta fuit. *Mandre* enim aprica loca quò se recipiunt & stabulantur armenta etiam hodiè Itali è Græco significant, & ad amatoria non parum posse olim credita fuit & vocitata Circea à Circe inuentrice magica Solis filia Pytagoreis etiam ἀνθρώπου μορφοσ, quod humanum truncum & artus non nihil adumbrarent radices implexæ crura bina & clunes quasi disparata ostentantes, quàm ad interpretationem alludit non inscitè Septentrionalis nomenclatio, quæ Mandragoram quasi Man & draghen: virigeram siuè homigeram cónostat. Duum generum hodie Italiæ, Prouinciæ, Norbonæ, & Hispaniæ hortis florem maláq; maturat, semine aut radicibus ex Candia & Cycladibus insulis aduectis. In reliqua Gallia non perindè tameti superiore anno florem pomáq; apprimè matura nobis dederunt Bristoiæ Occiduo Angliæ aprico & tepidiusculo horto, trima aut quadrima non fert, sed iam anicula poma dat aurea odore suauis sopiente Mas, Mespilo paria medulla etiámq; fermè granis latioribus compressis pullis, folia humi strata numerosa Betæ, aut Lactucæ, virétia, rugosa, crispa Dipfaci olida: flores in gracilibus pediculis Bellidis, (caule námq; vacat) candidicant, vel purpurascunt, Mali insani non dissimiles.

MANDRAGORAS FOEMINA.

Mat. Ico. 1077 **F**OEMINAM quasi minorem, vel imbecilliolem sexu, hanc propter pallidius malum atq; altero tanto minus Sorbo pusillo lutescenti par & concolor rotundius, radice minore, duobus tribusue Empusæ caudiculis crurum ritu humanorum claniculatim comisissis & intortis. Folia vt omnia mari minora. Augusto maturant Francis, Angliæ, tametsi multo longius ab æqualore absit Iulio & Iunio meminimus.

MELONGENA, vel Mala insana, exotica.

}	Gall. & Belg. } veramgenes	}	Ger. Melantzant
			delloffel.

Affinita

AFFINIACUM essent Mandragoris hæc cœrulo purpurea poma siuè aliud ab Ætii Malozeno, ex fusco violacea, effigie quanta oui oblongi subit quibusdam recentiorum suspicari esse marem Theophrasti Mandragoram, eoque esu læthalem rati, infana mala vocarunt. Sed apud Theophrastum multa lectionis labes, fortè non distincta stirpium deliniatio, ne dicã farrago omniũ congenerũ, è quibus hæc eximenda est & Cucumerũ familiæ, aut potiùs Mandragoris & Hyoscyamis ascribenda: foliis Cucumeris est asinini hirsutiae molliore Solano Somnifero Hyoscyamo albo, vel Mandragoræ proxima in caule hirsuto pedem alto recto, cui medio sursum versũ è pediculo breui appensa flores & mala sunt semine paruo congesto pullo vel fuluescente & fusco. Radix summũ cæspitè fibris amplexa colitur, viridiorũ voluptati & gulonũ auiditati, qui interdum hoc cè fructus vti Cucumeres in acetariis helluantur, vti Romæ, Genuæ, Neapoli, maiore voluptate quam vtilitate: deterioris enim succo vel quolibet Pepone, aut Cucumere est.

Matheol. effigie
1078.

Υ ο σ κ α μ ΗΥΟΣCYAMVS NIGER, siue Apolinaris herba.

ARABIVS
Altercum.

Germ. Bilsomen Sewbon.
Italis. Iusquiamo.
Galli. Iusquame, & Hanebane.
Belg. Bilsen, & Bilsencruyt.
An. Henebane, Hennequale.

SVILLAM fabam dixere vt cuius esu olfactũque sues prostrati resoluantur: opplet namque cuiuslibet animalis cerebrum viroso, fœtidòque halitu, multò quàm qui è fa- bis comestis deteriore hominibus; quibus mentem percellit quasi Apollinis cæstro, vnde Apolinaris herba dicta & Altercum quia altercando, rixandòque fetorqueant Hyoscyamo demètati: tametsi meminimus mulierculam iuuenem cui dentium dolor fœtu Hyoscyami sedatus fuisset triduum penè totum lætam & temulentæ, non tamen morosæ, simillimam fuisse. Admodum notæ iam sunt tres Hyoscyami Dioscoridèi differentiæ, quarum familiarissima calidis & frigidis campestribus vbiuis Europœorum niger: per amplis foliis hirsutis verbasci, sed Acanthi laciniosis, pedis Anserini diuisuris flaccidis crassis, succulentis, in ramoso frutescente caule sparso, hirsuto bicubitali, tricubitali numerofo, qui medio sui flores è fusco pallescentes in purpuram cæruleam tristem vergentes (frustra negante Comentatore) calathi similes promit, quibus mense Augusto seminum pullorum Papaueris plenæ pixidulæ succedunt, cytini effigie præsepiolis disceptæ & supernè, asperè cuspidatæ: radix albicat crassa erutu facilis, & perquam ad anodina vtilis, minúsque quàm folia fœtens, & obnoxia putredini.

Scitè effig. Ma
theol. 1084.

HYOSCYAMVS Albus, mitior, hirsutior.

NON æquè notus albus, ac proindè in hortis Pharmacopœorum colendus. Ei penè eadem facies & magnitudo, nisi frondes latiores, rotundiores, molliores, & albidiores, & hirsutiores forent. Floribus iuxta folia & in summitate non versiculo, colore albo, languido, alabastriculis minus asperis, etiam semen albius alterius fouentibus: radice minore minúsque viuaci. In Norbonæ ad Aurantium, siue Auracum & inferius cis trãsq; Rhodani ostia variis fatorum & veruactorum secùs vias marginibus spontè adolescit. Belgio, Angliæ, & Franciæ in hortis feritur & moritur quòtannis. Mitior & tutior multo huius vsus.

Matheo. effig.
scitè. 1065.

DVBIVS. HYOSCYAMVS luteus Solanifolius.

AMBIGIT hæc inter Hyoscyamum & Solanũ furiosum, cuius folia similia sunt, sed huius aliquantò maiora, molliora, albidiora, neutiquàm per ambitum incisa pallentes luteoli flores Saponariæ, calices relinquunt: Hyoscyami nigri minores, rotundiores, tene- riores, semen subflauum Irionis & pusillum: radice tenella, & quòtannis instauranda in hortis vbi dumtaxat vidimus, neutiquàm vsu recepta, aut explorata: gustu tamen acre semen nec odore, aut calice videtur Hyoscyamum præferre.

Mathe. effig.
2066.

GAL-

- { Glaucium, siue Poma amoris.
 Papaueris corniculati species vna, gemina varietas.
 Papaueris capitati species quatuor, varietates septem, nempe
     { Satium album } semine albo, & flore Malue hortensis.
                     { semine albo, & flore fimbriato.

 Papauer } Satium nigrum ex quo Opium } Flore Malue hortensis, aut Pœonie.
           { Meconium Officinarium } Flore simili, sed cristato.

     { Spontanum hortense, Syluestre album.
     { Idem nigrum alterum, flore Phœniceo.
     { Rhœas siue Caduco flore puniceo Papauer.
     { Papauer spurneum apud Hyssopum.
 Argemone Rhœadis prorsum effigie.
 Anemone bulbosa radice.
 Anemone Norbonensis corniculata.
 Anemone minor Coriandri folia flore Pulsatilla, capitulis hirsutis,
     nec ut Papauer corolla donatis.

 An Galeni Anemone lutea eadem, sit cum Germanica?

 Anemone Math:
 Pulsatilla { Alba. }
               { Lutea. }
               { Rubra. }
 Adonis.

POMA AMORIS, & Pomum aureum Lycopersicum quorundam,
 an Glaucium Dioscoridis?

{ Germ. Solt oppfel. } Gal. Pommes dorées.
 { Belg. Buiden appelen. } An. Gold apel.

PARITER & hæc peregrina duplicis vel ancipitis naturæ habetur, Mandragoræ nempe, Solani & Cornuti Papaueris, inter quæ igitur fuit adducenda, vel etiam quia tunc hanc, tum Papauer Cornutum, nonnulli Glaucium putarunt, tametsi si non sit hæc: Glaucium, nequit esse earum vlla quas croceum succum fundere nouimus: non Cornutum Papauer Dioſcoride monente, non maius Chelidonium facultate exulceratrice refragante: Et inter cœnanthæ species quæ maxima ex radicibus succum luteum remittens, calore etiam pollet. An vero potius sit quæ Amoris mala Pomæ vocata fert? nè id quidem satis liquet: non enim ex Dioſcoride nisi vna, aut altera nota suppetit, foliorum & succi. Ac succus huius quidem valdequam oportunus incipienti epiphoræ fluxionibus oculorum feruidis glaucoma facturis, si per initia admoneantur, vnde nomen Glaucii: nisi vt Plinio placet, à foliorum superficie æquori & afflatu maritimo concolori dicta fuerit. Non modo enim irruentis humoris insultum compescit, sed etiam calorem moderatur, sæpius periculo à recentioribus facto. Quinetiam erisipelatis, ignibusque sacris vehementer obluatur, vnde frigida nimium & penè narcotica putatur etiam ipsa tusa: verum succus eductus è concrematis furculis enatis in Syriaco solo & feruido, fieri

fieri potest vt tum mitior, tum crassior & colore saturiore euadat : est enim aqueus & dilutus pomi præsertim subflauus cuiusmodi Meloni, & alioqui folia haud ita dissimilia, aut male quadrant : sunt enim prælonga, alata, crassa, & pingua, fractu facilia, colore glauco vel cæcio, incisura serrata, sinuata, & laciniosa Papaueris Rhœadis Corniculati ritu. Teneriuscula vniuersa planta, succulenta & humi reptans, Cucumeris agrestis in modum, cuius similes flores luteos ex alis promit : fructus verò cum maximus Aurantij; magnitudine & modo visitur, torulis radiatim deductis in ambitum quasi secti unculis à pediculi centro ad apicem porrectis. Color renidet nonnunquam fuluus, interdum & purpureus, cuiusmodi Charantiæ, vel Alkekengi, cuius etiam semina compressa, flauetia, sunt similia. Italis nonnullis esitantur poma, non secus atq; Melones : sed quem halat vniuersa planta teter spiritus, paruo emolumento, & parum tuto in cibos venire satis prodit. SED GLAUCIO quo Veneti cæteraq; Italæ Officinæ vtuntur, frustra recensiores assensum præstant : quia inquit rufescit superficie, flauet intus, amarus, odore ingrato, ferè omnibus notis Dioscoridis respondens : Quasi non in Glaucio nouando, vafro & inexplebili nummi ingenio Hebreorum Syriacorum liceat, quod in non parum multis alijs deprauandis, odores, colores, saporésq; ementiri, vt iam tum Dioscoridis æuo factitatum. Potest tamen & hic per bonum vsum præstare, tametsi non sit è Glaucio, non tamen Glaucium erit : Quin si mihi optem tutum & vtile ἀποκερσιμον initijs fluxionum, malim è Soncho siue Cicerbita aut Condrillis succum quadantenus virosum, lacteum, subfuluum elicere, & in permixtum admouere, ad ea quæ Dioscorides Glaucio sanat, non minori sed certiori commodo, idem effecturum. Harum enim nonnullæ proximè facie, & viribus Papauer atq; Glaucium representare videntur.

Poma aurea.

Glaucij Succo-
dauem.Glaucium Ue-
netorum.

μικρὸν κερκίτης. PAPAVER CORNICVLATVM.

- { Ang. Horne poppie.
 { Hisp. Domidra marina.
 { Belg. Beel huel & Hozechuel.
 { Ger. Gelbolmag ende Gehornter Magsamen, Moen & Beel Magsamen.
 { Gall. Pauot cornu.

NI SI monuisset Dioscorides, quosdam deceptos foliorum similitudine ex isto Papauere fieri Glaucium putasse, putassemus & nos è Papauerum genere esse Glaucium, quod Plinius congener Rhœadi, siue erratico fecit, eorum fortè persuasus lectione quos Dioscorides hallucinatos dixerat : nascitur (inquit) in afflatu maris, aut nitroso loco, vnde nomen Parallion, etiam alio nomine assumpsit. At Dioscorides inter Papauera, aut post non tacuisset : aut suo capite omisisset. Istius autem Papaueris natales sunt squallida maritima, cuiuslibet orè siue Oceani siue Mediterranei, tum ad calidos Hispaniæ, Norbonæ Prouinciæ, & Genuæ : tum ad frigidos Angliæ, & Hiberniæ tractus : vbi flores colore iam luteo, iam phœniceo, purpureo legimus sæpius. Etenim vulgatius dictum cornutum siliquis Leucoij, aut Chelidonij maioris, seminis nigri Plantaginis plenis Iunio floret. Folij diuisura papaueris Rhœadis, aut Argemones, crassi, hirsuti, rugosi, crispati, sparso scapo multis alis, glauco, vti tota planta colore, & succo croceo foetido,

PAPAVER CORNVTVM flore
Phæniceo.

Varietas. { Ad Frontignanam Norbonæ, & portlandiam Angliæ, aliâq; in afflatu mari-
 { timo loca, flores fert aliquanto minores, colore non luteo pallente, sed phæ-
 { niceo in purpureum languente, succo, nec alia sui parte dissimili, nisi quia
 { tota delicatior est planta.

K.j.

Papauer

STIRP IVM aduersaria noua.

μύκωρ ἡμερος. PAPAVER ALBUM.

{ Ital. Papauero domestico.
 Ang. White garden Poppie.
 Gal. Pâuot blanc, & Pauot priué.
 Belg. Tamen ende witte Hucl & Mancop.
 Ger. zamer Magsomen.
 Hisp. Dormidera.

QUAMVIS hanc Papauerum recensioem concinnius Lactucis annecti potuit, quibus adeò coniuncta est genere, vt apud Galenum κατὰ τὸ πρῶτον quædam Lactuca atra, & amara ob lactis soporiferi copiam μύκωρις siue papaueracea vocetur: tamen nec intempestiuè hîc succedet, & nos plerumq; nolentes aufert commodior aliarum occurfus, nullibi equè oportunus postea ad seriem plantarum continuandam futurus, eòq; huc hæc dilata est tractatio Papaueris, Græcis μύκωρ dicti παρὰ τῶν μὴ κωνείων quia vincti papauereo sopore sensus, membrâq; stupefacta, nequeant quicquam agere: nisi dictum sit eadem qua Cicuta notione: κωνίου enim à vertigine & calligine quam inuehit vtrûmq; vt de Cicuta liquet, & de succo huius dicebat Andreas apud Pliniû, excæcari protinus oculos, nisi is fuerit adulteratus Alexâdriæ. Tritè admodum cognitionis omne papaueris genus, sed difficilis dignotio ab anemone, cui similitudine tanta coniungitur Rhœas vt planè eadè iudicio multitudinis sint, nisi sic distingantur. Calidorû, & frigidarû regionû fatu in hortis maximus Papaueris prouentus, præsertim aruis maritimis aut afflatu maritimo obnoxijs, quibus impendio oblectatur, vt ad Lio insulam Venetijs vicinâ, & Septentrionalibus in Hollandiæ propè Oceanû aggeribus, vbi totæ habitiores lacte plurimo scatent ad Meconium conficiendum: capitâq; ferunt magnitudinis conspicuè maioris pomi Nymphææ, malum Granatum non mediocriter etiam equantia, dissepientibus interdum calicem membranulis transversim se decussantibus, semen copiosum, album, rotundû, suaue amigdalæ, aut Melonis sapore ad placetas & medicameta vtilissimû fæctis. Oleum etiam premunt Officinæ dulce nec amygdalino absimile, albidius tamè & tabidis commodius: Iunio flores latioribus quaternis plurimum folijs candidis, Maluæ hortensis aut Rhœadis Papaueris caule vnico: sed alis diuiso insunt, recto, ternum & quaternum cubitorum, quem totum folia ambiunt Scariolæ hortensis, aut Hyoscyami nigri lacinijs tenera, succum lacteum fractu remittentia: qui effusus vna aut altera diecula post flauescit, radice exigua Lactucæ.

Fimbriatum album.

Varietas. { **S**ERITVR & hæc eadem & oritur apud Belgas: flore speciosiore, oris cristatis & fimbriatis, capitis etiam quæ operculo inest corolla, radiolis multo argutioribus & dentatim crenato ambitu visitur.

PAPAVER Nigrum Satium, flore Maluæ
 hortensis aut Pœoniæ.

SATIVI alteram speciem alunt, nigrumq; à semine vocant nigricante, tutiore in Syrupum de Papauere quam spontanei hortensis semen, quod virosius est. Flores emittunt sanguineo saturo Pœoniæ, non diuerso tempore, folia autem & capita tanta sunt similitudine, vt ea nisi effracta nesciant dignoscere Pharmacopœi qui seuerint.

SATIVVM NIGRVM CRISTATVM.

Quam

Q V A M in fatiuo albo notauimus florum orę cristatę & capitulorum corolle, eadem planè cernere est in nigro fatiuo, quod non dissimile colore, aut magnitudine.

varietas

PAP AVER PATVLVM.

IN T E R superius album & istud rubrum vulgare, etiam quoddam est Officinis notum, quod nulla re discrepat, nisi foraminulis patulis in superna parte capitis, vnde operculo diducto è comisura peripheriæ rimas agente, elabatur semen.

O P I V M,

P A P A V E R V M est lachryma liquoris, gummeus, vulnere aut sponte emanans; quem Πασδ' ἐξοχίη ὄπιοῦ & ὄπιοῦ antiqui vocarunt viribus ad dolorum immanitatem placandam somnumq; conciliandum, & stupefaciendum decantatissimis, & verissimis, etiamnum hodie, præsertim apud Turchas, Mauros, & Persas, vbi vsus tam frequens & securus, vt id quasi quoppiã nepenthe ad animi corporisque exhilarandas facultates, largius & sapius esitent, qui verò assueuerint esui, si prorsum abstineant, moriuntur, aut periclitantur valde: ac rursus si largius esitent, vt factitant fontes quos tædet vitæ, aut manet grauius, supplicium mancipia: extinguuntur. Esse verum & merum istud quod Officinæ ex Syria & Alexandria habent, nec Glaucio addito calidius acriusue & amarius factum, vt (Commentator somniat) certum est: nam quidam Pharmacopœi Veneti, & alii non pauci alibi, ad Theriaces simplicium delectum exceperunt Opium è fatiuo Papauere albo, prorsus idem cum peregrino Asiano, vbi ex albo tum ex nigro fatiuo fit: quare eorum Amphiam esse Opium Græcorum, liquido patet, noménque indidem commutatum fuisse vtrumque perquam amarum: vehemens odore, acre gustu, & fauces quadatenus accendens, luminibus obiectum flagrat; etiam deterius & nigrius istud in Officinis nostratibus. Nam illud Venetum, purius & vt Aloe pellucidum, sed glutinosum fuit, lacteum eximiis viribus, acrimonia & amarore, insigni. Quo minus fuit cominiscendum Senensi propter immistum Glaucium, acrius & feruidius Opium esse; etenim Glaucium nullum verum hodie cognoscitur, nec etiam calidum sed frigidum à Dioscoride de proditur.

M E C O N I V M,

M E C O N I V M verò non modo ex vtróque Nigro & Albo fatiuo, sed etiã Lactuce sylveræ contusis foliis & expressis, partim habuimus, partim etiam parandum curauimus; facultates comparabuntur & expendentur cum opij viribus, inter lecta remedia nostra.

P A P A V E R S P O N T A N E V M Hortense Syl: Semine interdum nigro, alias albo.

P R E T E R E A sponte in hortis prouenit, quædam species foliis minoribus, floribus dilutè rubentibus, obsoleto aspectu, capitulis triplo minoribus numerosis, semine interdum nigro, alias albo, quandoque hiulcis osculis, quandoque occlusis, cohibentibus semen, quod parum gratum, aut probatum habetur, præsertim nigrum.

Μήκωρ ῥόιας. R H O E A S, siue caduco flore puniceo Papauer,

- { Germa. Klapper Kosen.
- { Gallis. Pauot sauuage, confanons, Poncean, & Coquelicot.
- { Ital. Papauero.
- { Belg. Koot Colbloemen quasi Koyblommē & Koytroosen.
- { An. Wild redæ poppye and Red weeds.

N I H I L frequentius isto in segetibus, quod vocarunt authore Dioscoride ῥόιας, à conditione fluxæ floris quem parum diu seruat. Folia hirsuta, incisa, altius laciniosa,
K. ij. Erucæ

Eruce, Ambrosiæ, aut Bursa pastoris, ambitu rutilant ex atro cruenlati flores minores, tenuiores, flaccidiores, fatiuis, nigris, in medio apiculis villosis, per initia occlusi inuolucro hirsuto herbaceo Cucumeris Asinini pusilli effigie. Capitula sunt Pseudo melanthii magnitudine, similitudine, & supernè etiam vertice coronato, seminis plena Hyoscyami, aut Pseudomelanthij. Caulis asper cubitalis & sesquicubitalis; radice non magna, quæ attrectando quippiam illinit manibus cruenti, aut subpurpurei, ad morbos eisdem proficui quos iuuant Syrupus è floribus, & stillaticia, magnæ apud nonnullos Medicos, & Officinas commendationis.

ARGEMONE.

QUIA huius succus argemas & nubeculas oculis dispelleret Argemone vocata fuit, cui cum syluestri Papauere, & Anemone perquã similis tota facies, folia, color, modus: has tamen vt inuicem discerneremus, fecit natura dissimilitudinem quãdam, & varietatem in similitudine, quæ exercitatis oculis, tametsi notis adductis à Dioscoride, tum intuitu facilè inotescunt; tamè quoniam potius antiquorum quàm nostro standum est iudicio, nunquam perciperemus planè aut rem, aut eius dissimilitudinem, nisi verba quæ sunt rerum indicia intelligamus. At illa videntur hic vno, aut altero loco, aut mãca, aut minimè vera: nã quorsum hîc de Eupatorio cum illis spectat collatio, nesciunt docti: proindè ex rationis illatione satis liquet non Eupatorium, neuè Agri-moniam, sed Argemonem eo loci legendum. Sic enim ait, *Anemone, & Rheadi capitula syluestris Papaueris, sed illi supernè crassiusculum, huic subangustius*, tum paulo mox, *Anemones nodi capere*. Iam si codiũ est capitulum, aut pixidula qua clauduntur semina: (quod DIACODIVM nomen videtur insinuare) negabit eidè adesse Capitulum, quod illi paulo superius assererat. Ergo sic habendum, ut *ῥῶλα* capitula hîc aliud esse quam Codia (quod interdum etiam Theophrasto Fabæ crassius gibbum indicat) natura magis quam vocum vsu docente: vt in Papauere, vides caule summo Capsulam rotundam teretem, cui summo superficiè medio erigitur cupulus caliculúsue Punici mali in modũ. Istum hîc Dioscorides codion nuncupat, eoque magis vera quam scita distinctione eundem Anemone abesse indicat, vt inspectio etiam testatur, quæ quemlibet hæc monitũ facilè germanam differentiam docebit. Ista Intererat accurati & probi interpretis potius extricare, quàm meras aliorum icones congerere, aut Ruellio huius historiæ parenti bene-meritò notas imperitiæ inurere.

Esse quãdam Papaueris, Rhœadis speciem, cui succus flauescens pressu extillet in Plantarum diariis, & memoria habemus: an verò radix illi rotunda haud succurrit memoriæ, quibusdã geminis locis extat, nec tamen cuiuslibet se prodit intuenti color istius Papaueris, quam Argemonem putamus; vti neque in Rhœadis radicibus, quas si digitis fregeris, aut Papyro affricueris, non nisi una est: non in radice sed in cute colorem purpureum, vel sanguineum intueberis: hanc quilibet sed altera plãtã, paulo gnauior, qui multas Rhœadis plantas collegerit facilè animaduertet. Flores vè altera pars vires rò interdum adeo saturi flammeiue coloris sunt, vt atrorem præferant Adonidis floribus parem.

ANEMONE.

PERSIMILIS Rhœadi Papaueris, Anemone, quàm quia primo cuiq; afflatui venti flores pandat & referet, sic appellatam volunt. Potuit etiam non inconcinne à cognati affectu Rhœadis floris persimilis, cui defluunt folia cito, siue flatu, siue spontè, vnde vulgò dicebant Pulsatille, & Herbã Venti: nam hiare paterèque flantibus ventis per æstatem, permultis vsu venit herbis. Deinde quotquot Anemones vel cultis, vel neglectis locis legitimas agnoscimus; oportet perquam similes esse floribus, præsertim Rhœadi Papaueris, & Argemone, Dioscoride monente: alioqui frustra solito diligentius Dioscorides hæc inter se collatas discreuisset, monuissetque Anemone succum & calycem deesse, dumtaxat Asparagi pullulationémue cacuminosam inesse. At Rhœadi & Argemone succum tum Codion siue calycem suum esse. quas cunctas differentias, qui

in Romano agro Norbonensi voluerint animaduertere, illicò deprehédent. Tametsi radices non sint tuberosæ harum nonnullis, quæ tamen certiores & notiores multò sunt illis Ranunculis, & Napellis, quas quidã falsò Anemonas iactant: illo excepto quem Venetijs virentem é Syrio semine prognatum euulsimus.

ANEMONE, Bulbosa radice.

FLORES sunt Papaueris Rhœadis aut Monspelliacæ Anemone pares, sed colore saturatiore viuidiore qualis Adonidis, cauliculis multis sesquipalmaribus & pedilibus, teneris hirsutis, folia Coriandri aut Pulsatillæ, radix tuberculus est quãtus Doronici oblongus, aliquamultis fibris capillatus.

NORBONENSIS Anemone maior, corniculata.

NOTISSIMÆ verò apud Norbonenses duæ, primo intuitu Papaueris Rhœadis florem ostentant, in cultis præsertim, quarum maior folia habet etiam Coriandri diuisura: sed Papaueris Rhœadis modo hirsuta, in caule pedali & sesquipedali: flores verò ex rubro in purpureum violaceum deficiunt, quos perquàm tenellos Papaueris Rhœadis ritu vel lenissimus auræ appulsus celeriter aufert, remanente tereti hirsuto longiore corniculo, cornuti Papaueris non dissimili, sed minore & graciliore: quasi natura alludere voluisset, isto descripto ad Papaueris cornuti reliquas, & altero ad Argemonæ glomerata capitula, in acutum fastigiata non operculo munita, vt Papauera omnia sunt.

MINOR ANEMONE, CORIANDRI folia,

flore Pulsatille capitulis hirsutis, nec vt Papauer corolla donatis.

MINOR autem delicatiore caule non dissimili, minutiore folio & diuisura quam Coriandri, valdè quàm hirsutis, & satis rigidis, hirsuta capitula, flore eleganti relinquente multò minora quadantenus similia Rhœadis Papaueris, semine nigro Hyoscyami, radice pusilla superiori haud dispari, quibus si tuberculum adesset, nullæ notæ deessent: ac si non sint Anemones, sanè vix sint vllæ proprioeres aut illis, aut Argemonæ, aut nouæ putandæ sint, vel suspicandam capite de Anemone duo genera descripsisse Dioscoridem. Quorum vnum radice sit tuberosa, alteram non dissimili Rhœadi, quòd videntur inuere verba initio, deinde confirmare, vbi discrimen ponit Papaneris, Argemonæ & Anemone, huius tuberculi nulla interim facta mentione, cum tamen maximè oportuit: quare fortè idem illi contigit, quod Drabæ radici, quæ alicubi tuberosa, aliubi plana & æquabilis visitur. Idcirco

K. iij.

à Mon-

An. Gal. Anemo Lutea lib. 2. κατὰ τὸ πρῶτον eadem sit Germanica.

à Monspeliaceis Medicis verè putantur, frequentèsq; inibi oriuntur in vinetis ac veruētis, præsertim iuxta prædium Præceptoris & harum seduli vestigatoris D. Assatij, qui cum alijs multis opinabatur illam Germanicam & recentiorem Anemonem, stellatis luteis Ranunculi floribus & femine, radice multis bulbilis tuberosis Bulbocastani donatam, speciem esse Bulbosam Batrachij: nam tametsi eiusdem flores interdum albididi aut purpurei sint, tamen nihil fermè habet tota quòd quadantenus præferat Papauer Rhœas: sunt enim folia Geracij columbini aut Ranunculi, cuius vrentem facultatem itidem habet: qua propter illuc nos referèdum duxissemus, nisi à Galeno memorata Anemone luteo flore nos suspensos sententiæ de hac planta magis quàm certos retinuisset.

ANEMONES Mathioli.

M. icones. 617. 618. 619.

PO R R O cõplures Anemones vt non necessarias, ita parum notis & locis expressas adducit Mathiolus, quarum partem nunquam vidimus, partem verò bis inculcatam putamus, nempe hinc & in Ranunculis; quas tamè vltimas ponit, veriores intermedijs coniectamur, potius quam asserimus: quia ex illo profuso magis quàm profuturo picturarum apparatu, nullò aut perparca verborum explicatione, locorù designatione, & stirpiù distinctione subnixo, nihil penè certi capere valemus. Vtinam tantus Herbariorum dictator, potius posuisset operam nostro desiderio discendi explèdo, quam Ruellio, Fuschio, Brasauola, Manardo alijsq; viris meritissimis carpendis cum alibi crebro & falsò tum hinc in Pulsatille & Venti herba quæ apud vulgus complures herbas denotat, Othonnæ panosa arrosa folia, Solidaginem minorem, Pulsatillum, & alias.

PULSATILLA, an Syluestris Anemone.

Mathe. ico. 620.

H V I V S comosi & tremuli feminum pappi quia huc atq; illuc vel leuissimo quòq; flatu pultaretur, Pulsatillam barbari vocitarunt, Anemonemq; coniectantes & vertentes Vēti herbam pleriq; dixerunt: & sanè meritò non multum visa fuit abesse à Syluestri quibusdam doctissimis. Quippè folijs est Anemones tuberosæ, Bulbocastani aut Coriandri, rigidioribus, hirsutioribus, nigricantibus, crassioribus, durioribus, caulem palmarem & sesquipalmarem hirsutum Geranij amplexis, in quibus flores Papaueris Rhœadis aut potius Anemones, quinis & senis folijs purpureo cæruleis, è medio quorum exerūtur apiculi staminæ lutea Aquilegiæ aut herbæ Trinitatis siue trifolij Hepatici, à quorum delapsu se prodit cæsaries villosa, cirris crebribus, & cincinis calamistratis pennas delictiores sericeas pulli coloris implexas, aut carminatum bombacis pensum referentibus, cuiusmodi in Caryophyllata, Scotino, & spongia Bedeguari: quibus conditur semen exiguum Asclepiadis: Radice digitum crassa non admodum acri nec feruida. Quare inuerecunda ratione incusat Fuschium erroris Commentator, hancq; recusat quia cum primùm erumpit, emittat hirsuta folia laciniata, quæ acrimonia sint Ranunculi aut Flammulæ: inferius tamen paulò, dulcem saporem radice idem Senensis agnoscit, non acrem cuiusmodi in caule & folijs: At Dioscorides vult vtramq; Anemonem acrem & acriorem illam cui folia nigra sunt, qualia sunt huius Pulsatillæ, quæ crustas emarginat admotis folijs, quemadmodum de Anemone dicit Dioscorides, qui intro sumenda folia ptisana elixat, quò deponant acrimoniam: ipsa verò radice vt puta mitiore cruda mansa, pituita extrahit. Flore albidam, pallentem, Mendini montes, & Auerniæ, dant. Pedemontiu Taurinenses, interdum luteam ferunt: ex Alepo Syriæ rubram etiam habuimus. Non procul Basilea in Heluetia meminimus frequentem hanc cæruleam & purpuream, qua propter qui Risus Apium Dioscoridis hanc autumant, risum potius quam responsum merentur.

RECENTIORVM ADONIS, aut ADONIVM Poetarum, species Anemone, non Eranthemi.

Belgis

Belgis. Brunettekens.

CERTIVS etiam augurarentur, si eximia pulchritudinis florem istum vulgò Adonidis vocatum, vel Adonium qui etiam inter fegetes passim in Gallia, Germania, & Anglia reperitur, & in hortis coronaria habetur, ad Anemonas retulissent: Etenim Eranthemum cur non sit, diximus inibi, cur autem Anemones sit, & eadem cum Poetarum Adonide videatur, faciunt flores punicei Anemones Galenicæ aut Germanicæ, intenso cruore saturati & aliquantùm nigricando lucidi. Folia, caulis, ramuli, & radices Cotulæ, aut Anemone Monspelliacæ: semen in pusillis oblongis racemosis, Ranunculi longioribus fastigiolis, asparagi primum pullulantis, vt signanter monuit Dioscorides in Anemone: tota gustu subacri, vnde Monspellienses eruditi pleriq; in Anemones potius quàm Eranthemum ducendam voluerunt. Sententiæ quorum fauent etiam è Nicandri Theriaco cõiecturæ, vt qui hanc Adonidis cruore genitum, Anemonem vocent, & Ouidius itidem

Effig. Math.
906.
Eranthemum
Dod. Fol. 140.

Cum flos de sanguine concolor ortus,
Qualem qua lento celant sub cortice granum
Punica ferre solent,
Nimia leuitate caducum,
Excutiunt ydem, qui perflaat omnia, venti.

Vbi vides Anemonem, & vulgi nomenclaturam, herbam venti adumbratam.

LAPATHI, siue RVMICVM genera.

CVM Paulo superius Lapatij differentias cunctas Atriplicibus & Betis, inserere consiliũ fuisset: Nec tamẽ id aptè fieri potuisset, quod nunc possumus proxime eas hic adiungemus: Deinde vt quæq; sese offerent simillima, ita proxima serie ad hunc modum erunt collocanda.

- LAPATHVM.
- Oxylapathum pratense, & Paludosum folio acutè mucronato.
  - Pratense alterum obtusiore folio.
  - Lapathiolum, siue paruum fontium.
  - Hydrolapathum magnum.
  - Hippolapathum hortense, Patientia vulgi, & Rhabarbarum Monachorum.
  - Hippolapathum rotundi folium, Pseudo Rha Recentiorum.
  - Alterum Rha spurium acutifolium.
  - Rha { Ponticum,
Barbarum.
  - Lapathum sanguineum, siue Sanguis Draconis Recentiorum.
  - Lapathum Oxalida, siue Oxalis.
  - Oxalis Gallica rotundiore folio.
  - Oxalis minima.

{ Bistorta. { Maior }
                  { Minor } Draguntia Plinij quorundam, an Britannica?
                  { Minima }

- Rha capitatum* Centaurij maioris facie, Enule folio.
Pulmonaria maculosis Beta folijs, an Britannica?
Britannica altera Gesneri.
Herba Doria.
Virga Aurea.
Solidago Saracenicæ.
Tripolum.
Limonium utrumq;.
Pyrola.
Sanicula altera Primula veris.
Cochlearia cum Frisia & Anglia.
Alisma siue *Damasonium* quæ *Plantago aquatica.*
Sagittaria.
Alisma recentioram, & *H. Morgani.*
Calceolus Maria.
Ophris, siue *Bifolium.*
Vnifolium.
Plantago. { *Maior lenis.*
Maior pillosa.
Quinq; neruis.
Rosea.
marina.
Potamogeton.
Folium Indum Diosc.
Folium Malabatri,
Tembul.
Betre.
Gentiana. { *Maior.*
Minor Crutiata.
Gentianella tres.
Nardum { *Celticum.*
Celticum alterum;
Nardum montanum cum valeriana.
Elleborus albus. { *Flore racemoso albo,*
& rubro.
Elleborine alba.
Saponaria.
Persicaria mitis.
Persicaria Hydropiper.
Capsicum siue *Piper indicum* maius, }
minus. }
Balsamine fœmina.
Costus hortensis, vulgo *Cocq & Baume,* Tragi *Alisma.*
Noli me tangere recentiorum.
Lepidium Aegineta, siue *Raphanus syl. vulgi Gallorum,* & *Belgarum.*
Raphanus magnus Rusticanus.
Bolbonac siue *Raphanus agrestis recentiorum,* non est Diosc. *Armoracia.*
Viola matronalis.
Viola Mariana, an *Medium antiquorum?*
Trachelion flore. { *caruleo,* } *maius & minus.*
albo. }
Campanula hortensis, *Phyteuma Mathioli* falso.
Pes Locuste Auicenna, siue *Rapunculus minor.*
Rapuntium maius, *Alopecori* comofo flore.

LAPATHIVM ACVTVM.

QVOD Latini aliu mollire, lenire, exinanire, id $\lambda\alpha\pi\acute{\alpha}\tau\ \epsilon\iota\sigma$ Græci dicunt: vnde Lapathum & $\acute{\alpha}\lambda\acute{\alpha}\pi\alpha\theta\alpha$, vt quidam legebant, vocata fuerunt. Herbae notissimæ & lubricandi vi donatæ holeracæ, cuius permultæ sunt differentiæ, cunctæ vbiuis abundè prouenientes: vt est ea quam adhuc hodie LAPATHIVM ACVTVM siue acutifolium vocant. Pratis nusquam desit, foliis Acetosæ nigrioribus, Betæ longioribus, angustioribus in caule cubitum & sesquicubitum alto, rotundo, profundè striato, purpurascente, alis pluribus donato, quibus flores muscoli, & semen triquetrum in folliculis Attriplicis, vel Acetosæ concoloribus paribus non dissimilibus. Radix subest pedem longa, vnciam crassa, flaua vel fulua, foris ad lotiones, forus & linimenta, etiãque, intrò in decoctis vsurpari Officinis solita, totius nomine Lapathii acuti, non reiectis ramulis vel foliis.

LAPATHIVM FOLIO RETVSO,

non acuto.

NON diuersi generis, Officiæ vocant non acutum, quoddam Lapathium foliis superne retusis, breuioribus, rotundioribus, iisdem locis circa rudera & areas æquè familiare, ac semine, caule, flore, & radice à superiore vix discernendum: vsu minus receptum, propter superius acutum vocatum.

HYDROLAPATHIVM MAGNUM

siue aquaticum.

QUIA frequens in aquis, nec alibi sponte exiret Hydrolapathum vocarunt istud, etiam tota facie Hippolapathum satium referens: folio nigriore, non dispari, vti neque caule & semine; radice dumtaxat breuiore, fibrosiore, foris nigriore, intus vero rubriore, eoque ad Behen Rubrum ementiendum aptiore; Hanc enim quidem Antuerpiani, & Galli audaculi Seplasiarii ad Medicos vsus sufficiebant, Behen rubro, cuius facultates & notas non minus adumbrat quam Limonium.

PVSELLVM FONTILAPATHVM,

& lapatholum vocatum tenellum.

ISTI etiam aquæ sunt natales, sed non nisi lympidæ & fontanæ, trans quas è fundo exerit cauliculos teneriusculos, paccidos, graciles, non absquè hinc inde filamentis, vt cæteræ aquaticæ, stipantibus & pendulis: folia sunt item admodum tenuia & mollicella, nec tamen aquæ innatantia ritu Potamogetonis, sed erecta viridantia ex atro Læceolæ, angustiora multò quam Potamogetonis, quæ miscenda colligebant sedulo, quidam Pharmacopœi Norbonenses, præsertim Namausi (vbi hæc, nec temere alibi, reperitur) ad vnguenti Martiati nominum & rerum farraginem confusissimam; tuebanturque semper idem non aliud generis Lapathii miscendum esse illi vnguento.

SATIVVM Hippolapathum, latifolium, vulgi, &

Rhabarbarum Monachorum.

AD E o familiaris notitæ istud est, vt in medicamentis familias ad emolliendum ventrem & olere ad vescendum habeant plerique horti; alioqui rarò sponte prouenit. Folia sunt Hydrolapatho paria, vel latiora, minus acuta, & rigida, in caule triu, aut quatuor cubitorum, radice adultiore, flauiore & gustu atque facultate deiectoria Rhabarbarum imitante, idcirco Rheum Barbarum Monachorum, apud quos coleretur & cum vulgò Rhabarbarum putaretur, propter commodum consimile flauam bilem, & serosos humores educendos nequaquam aspernendum dictum fuit; tametsi & aliud mox hic subdendum etiam Monachorum sit vocatum Rha.

STIRP IVM aduersaria noua.

HIPPOLAPATHVM ROTVNDIFOLIVM,
PSEVDORHA recentiorum.

PAUCI, & diligentiores Herbarii vt Antuerpienses Pharmacopœi istud colunt, & agnoscunt, quasi multò cognatius vero Rheo Barbaro, quia folio sit rotundiore, & superno ambitu retusiore, propioréque ad Personatam, aut Petasitem, quibus fermè magnitudine æquiparatur, nec tamen maiore, aut ita diuersa radice Hippolapatho, v-siue, aut natura dissimili.

RHA CAPITATVM Centaurij maioris facie, Enula folio.

MULTI setiam abhinc annis aliud Rha ex femine Turcico habuerunt nonnulli, in hortis Gallia & Flandria, quod magno studio cultum, non parum diui inibi perennauit; foliis etiam Bardana, sed non perinde latis, longioribus, Enula, vel Phlomi, ambitu ferratis, & fimbriatis, læua & aduersa superficie virentibus, auersa autem glauca lanugine pullis, caulem rectum sesquipedem & cubitum amplexis, capite fastigiatum, foris squamulis loricato, ac per maturitatem stamine purpureo pleno, cuiusmodi in Cynaris, Carduis purpureis: femine dum circa Iunium & Iulium maturuit; Cetaurii maioris, vel Carthami longiore: Radix etiam fungosior, maior, & Rhabarbaro similior quam Centaureo.

PONTICVM RHA Antiquorum.

RHA è Ponti flumine cognomine Rha, RHA VED Seni è Chinarum India seu Rhabarbarum Cholagogon.

APUD Arabes & recetiores, duplex radix peregrina nomine Rha designatur; sed quia cuiusnam vtrius, stirpis sit, hactenus doctis ignoratur, & numnam eiusdem ambæ sint plantæ ambigitur, paucis & perspicuis relectis turbulentis argutationum acervis, & autoritatibus; lis ex rerum inspectione & accurata collatione dirimenda. Qui sæpius manibus & ore versarit radices hæc quinque nimirum Rhapontici, Rhauedseni, Centaurei maioris vtriusq; & Hippolapathi Monastici, facile percipiet omnes pariter & vnam quamlibet inter se, tum similes esse, tum etiam non parum discrepare. Quod si harum tres istæ indigenæ, nobis tam parum notæ forent, ac illæ duæ peregrinæ sunt, Pontici & Barbarici Rha, facile quis læuiuscula coniectura addita adduci posset, vt Centaurium Rha Ponticum crederet, atque Hippolapathum Rhabarbaro idem, aut congener faceret. Nunc cum hæc diuersa esse satis constet, nullus nisi apprimè veris argumentis fretus, asserere debet, Rhaponticum idem esse Barbaro Rha. Est enim illud non modo molestum tyroni lectori, sed etiam impedimentum ad simplicium percipiendas qualitates notas, varietates, differentias, & vsum; quin cauillis & ad ostentationem concinnatis sophismatis contrariæ, fermè naturæ res eadem esse probantur. Quippe si quis istud Rha Dioscorideum, nunc postremo cognitum gustu exploret, primum pauculum amarorem, vehementem astringentem, glutinosum viscidumue quippiam adiunctum, acrimoniæ expers, inodorum, leue, mansu; nõ cuiusmodi Rhabarbarari Croceum deprehendet sed croceoru, tramitum, colorem, atriozem tamen & ferruginem aceto dilutam ostendentem, fractu facile, adeo vt minutim etiam non attritu in frustula diuellatur; intus neütiquam RHABARBARI colore, sed textura & fibris tenuissimis, longè quam Rhabarbari delicatioribus, à centro in ambitum radiatis, colore cinericio pulloue, venulis trãsuersis pallei coloris. Crassitudo radice maximæ nobis visæ quãta Cetaurei maioris; mediocres pollicè æquant: recens laxioris selutiorisq; substantiæ magis quã Rhabarbarum, etiam vetustate cariosum & minus graue. Longè aliud est ab illo quod Mathio. inuuit; Anguillaræ Appolinisq; monitu, nam merito hi cõiectabant; vti res erat, suam illam radicem esse tantum præcocè & præcisam à iuuentula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miserat copiam istius in Italiã, & Rhabarbari Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, sed vetustior, & teredenibus exesa, leuior, pallidior, magni tamè tunc habebatur, quia in Math. cõmentariis celebrabatur, etiãq; vt assererent nonnulli purgabat, plusculum sumpta, vt videre meminimus Florëtia in Nosontrophi officina; & etiam

Rhabarbari & Rhabarbari delicatioribus, à centro in ambitum radiatis, colore cinericio pulloue, venulis trãsuersis pallei coloris. Crassitudo radice maximæ nobis visæ quãta Cetaurei maioris; mediocres pollicè æquant: recens laxioris selutiorisq; substantiæ magis quã Rhabarbarum, etiam vetustate cariosum & minus graue. Longè aliud est ab illo quod Mathio. inuuit; Anguillaræ Appolinisq; monitu, nam merito hi cõiectabant; vti res erat, suam illam radicem esse tantum præcocè & præcisam à iuuentula Rhabarbari planta: etenim anno ferme 1561, miserat copiam istius in Italiã, & Rhabarbari Pontici nomine donarant: flaua erat grauis & gracilis radix, sed vetustior, & teredenibus exesa, leuior, pallidior, magni tamè tunc habebatur, quia in Math. cõmentariis celebrabatur, etiãq; vt assererent nonnulli purgabat, plusculum sumpta, vt videre meminimus Florëtia in Nosontrophi officina; & etiam

etiã Venetijs plerisq; locis alijs. Quo verò anno 1564. Math. in Böhemia, eius verò com-
mētaria prælijs Valgrifsianis Venetijs hærebāt Sequinus Martinello doctus & perquã
in hac Palæstra versatus, istum alterum postremum fratri Alberto ad Angeli symbolũ mi-
sit: quod Medici Veneti nulla nota reclamante Theriacis addiderunt, & ad cæteros affe-
ctus in vsum deduxerunt: præsertim Lugduni in Gallia, Medicus singularis Dalescam-
pius: neútiqum purgabat, sed astringebat & duntaxat præstabat ea quæ de eodem pro-
diderant antiqui. Sic & Pharmacopœi nonnulli, vt Valerandus Donrez insulanus valde
ingeniosus, huius non semel fecit, & vidit periculum factum. Cæterum parum solidis pe-
dicis fulcit Anguillara spuriam illam Ponticam radicem, quam si quis huic nostræ vellet
aptare, longé magis aberraret: hanc etiam cum magna copia recentem habuerimus:
(pendebant tamen & in singulas vncias ducatum ad Theriacæ compositionem Pharma-
copœi) semper leuiusculam corticibus crassioribus, & absolutis, vt supra dictum obserua-
uimus: cum potius debuit grauior esse recens quàm adulta, aut arida, contra quàm An-
guillara putat Rued istud purgans. Frustra & ridicule faceffunt negotium, dum quibus
ex orbis regionib. aut emporijs Venetias aduehatur anxie anquirūt: nam alijs navigatio-
nibus ex Indijs Orientalibus, ad Septentriones a cœli volucris & Neptunis Hispanis
Vlissiponem indeq; Antuerpiam deuehitur: venumq; exponitur dimidio fermè mino-
ris quàm Venetijs. Magnus Mathiolus magna prosequitur veneratione, Apollinem istum
Iambicum, qui æquo animo ferat illius falsa & asperiuscula monita, nec conuicium in il-
lum regerat, quæ tamen nec laesit in alios doctissimos solitus est congerere: verũ pru-
denter & catè sic factum vt siluerit: & vt puto ne istam Mathioli laternam lustraret, aut
vasta commentaria suis illis radijs Iambicis conficeret, & vreret.

LAPATHVM sanguineum.

*Belg. Dracken bloet, aut sanguis Draconis vulg.
Gall. Sang de Dragon.*

SEPTENTRIONIS hortis sponte hæc etiam oritur, rariùs in calidis plagis, quam
Squispiam putasset Limonium, cum quia Blitea illi sint folia, tum etiam quod neruulis,
& venis crebribus sanguineis eadem sint intertexta: qualia quidam in Limonio deside-
rant, cum apud Dioscoridem *νεγοειδης* nuncupatum legunt, id est, nerueam, aut neruis
donatam: verum è Lapathorum est hæc genere, quod habitu toto ipso præfert, tametsi
nitrosiore gustu, & Bliteo folio & facie, vel Lapathij acuti angustiore, longiore, numerofo
sanguineis, purpureis, saturatis extantibus neruulis, aut venis cruore plenis, quoquouer-
sum sparsis, & labyrinthis ductibus, folij fuscum virorem maculantibus. Reliquaq; om-
nia sunt profum Lapathij acuti, aluumq; cient iusculo, aut expresso succo sanguineo to-
tius plantæ, quam idcirco *Dracken bloet* Germani vocant.

OXALIS, suè LAPATHVM OXALIDA, Acetosa offi.

*Gall. Ouseille.   } Ang. Sorrell.
Ger. Saur ampher.   } Ital. Acetosa.
Belg. Surkele.   }*

OXALIDES tametsi non perinde nisi nomine expressè fuerint à Dioscoride, tamen *Effig. Dod. 383*
quin fuerint Lapathi quartum genus constitutæ nulli dubium: nam quod cuiuspiam
minus placere posset, semen *Αξιμυδς* inibi dici, sic accipiendum, vt vulgò interdum loqui-
tur, acidum siue *aigre* cum acri confundens: alioqui cur illi notissimum, vt semper fuit vel
mulierculis, non putemus? & Oxys seu Oxalidis vox, non modo foliũ, sed etiam sapore
connotat, qui acutus ab acie cultrorum proportione & similitudine dicitur, Oxis siue
acutus, quibus etiam Lapathum vocatur Oxalis, vt sane est: folijs quippè acuti Lapathij
tenuioribus, delicatioribus, & magis holeraceis, ima basi latioribus, lunatis & pinnatis
Spinaciam, & Atriplicem referentibus: caulem multum striatum, rubellum, succulentum
am-

ambientibus admodum acidis : radice ex Crocco flauet fibrosa, semen angulosum acutum, in folliculis Lapathijs cæteris non dissimilibus. Vbiq; pratis & hortis quolibet anni tempore viget, suppetit Officinis & culinis ad embamata.

Oxalis TENVIFOLIA, sinuata Veruecina.

{ Belg. *Schaeps surkel.*

{ Gall. *Surelle, ou Oseille de brebis.*

PERSIMILI huic, & tanto luxu fabulosis Brabantia, Picardia, Nortmania, & Anglia importuna, vt segetes enecet, vires aut incrementum præpediat, fusco purpureo feminum caulium, & foliorum colore solum ipsum operiens. Gustu etiam acida pecori non ingrata, eoque fortè vocata Belgis *Schaeps surkel*, id est, Acetosa veruecina. Minor tota & gracilior, palmum & sesquipalmum alta : radice exili & tenella, plurima etiam in collibus quibusuis squallidis & macilentis.

Satiua FRANCA, rotundifolia repens.

GRATISSIMA & tenerrima in holere hæc in Fracia Lutetiam, & Aureliam circum: tam hortis ad intinctus ciborum & medicamenta, quam superiores duæ reliquis regionibus frequens : ac ideò Romana vocata, quia cunctis præferretur, gustu & acciditate delicatior. Quamuis & in montibus GalloProuincia glareosis multa scateat, serpatq; flexis pediculis & cauliculis pedalibus & sesquipedalibus, in quibus folia circinata supernè, pusilla carnosà Soldanellæ, sed reductis, ad inum sinuatis lateribus, aliquantum pinnatis : semine & flore pusillis non diuersis à superiore Oxalide.

*Pliniana Oxis
inter trifolia di-
citur.*

*Triplex BISTORTA, quarum una quavis aseritur
BRITANNICA.*

PRIMUM intuenti vtrâuis Bistortam, videntur illæ è Rumicum syluestrium familia, quare & de Dioscoridis foliorumq; comparatione Britannica iudicata fuit. Sed maioris multò commendationis antiquorum Pliniq; elogio Britannica olim fuit, quam hodie sit explorata notitia. Factum quippè videtur negligentiuscula recensione, fortè & vna immutata vocula, aut sanè labecula in radice exprimenda, quod vsu venit nostra & auorum memoria, vt quam perditam aut ignotam duceremus, vsu tritam quotidiano, nomine sub alio inuulgatam, familiarem admodum habeamus. Quare qui Bistortam nolunt, propter radicem λεπτὴν, id est, tenuem memoratam, neq; nihil penitus dicunt: neq; tamen tantum incommodum adducunt, vt cum cætera omnia exquisitè ei faueant tum figuræ, tum virium signa : cum ipsi nihil æquè commodum, nedum melius, afferant, sit illis illicò credendum: totum quippè disceptationis momentum in radice vertitur: alioqui Rumici agresti adeò est similis facie, vt nò pauci Rumicem dicentent. μελάντερα καὶ δασύτερα si vellicant, in Gracula notione trita calligant : saturiore quippè & quasi purpura nigricante vt in viola quam μελαιναρ vocat, Martia esse folia interiora innuit δασύτερα nò pilosiora, neq; enim de pilosis hîc comparatio est, neq; notio ea commoda hîc est, sed rigidiora, hirta, & firmiora. βραχίαν, id est, breuem, sanè videre licet etiam cum Lapatho, aut minoribus collata. λεπτὴν, tenuem sanè, vt non lubet, ita inuitus dico, fortè quod verissimum est : aut illum minoris Bistortæ radicem intellexisse, quæ non admodum crassa est, aut quempiam amanuësem, qui brenem radicem legisset, tenuem è crasso mutasse παχὴν in λεπτὴν, nempe rei ignarus, ratus id aptius congruere, quia quæ sunt breues radices vt plurimum sunt tenues : tametsi ipsis etiam autoribus eadem excidere possunt errata leuiuscula, humanæ Mineruæ. Vt vt sit, vsus & fructus Bistortæ nequit extorqueri illis, quos viginti annos, eoq; plus torsit Britannicæ sedula disquisitio : qui sciunt iisdem planè viribus, & longè pluribus, quâ quot attribuerit Dioscorides Britannicæ, pollere. Quarum expensio retinet nos in eadem sententia eo lubentius, quod nullam planè videamus, quæ æquè congruat.

Maior.

STIRPVM aduersaria noua.

MAIOR.

MAIOR enim promit folia, Rumicis acuti simillima, aliquanto minora, nigriora, pleniora, rigidiora, ambitu tantillum laciniato, aut alicubi reducto, auersa caesia, ternos, glabros, pedales exiles, & in summo spicatos flores purpureos Betonicæ, aut Perficariæ, caules edit. Radix nigra, instar contorti, intróque reflexi pollicis digiti manus, intus rufescens, sapore perquam austero, astringente, quandantenus Tormentillæ, foris fibrosa, nigra.

Effig. Mathis. 946.

Bistorta MINOR, & MINIMA.

PRORSUM eadem primæ minor & minima, etiam quò loci omnes vnà sponte oriuntur; sed hisce folia angustiora, leuiora, continuísque oris: breuiore item implexu conuoluta, minorque radix, & nullis penè fibrillis. Celsi mótes & frigida pratésia has alunt omnes, vt Baldus Veronensis, & colles herbidi multi in Anglia Occidua. Vbiuis etiam colunt horti Pharmacopœorù efficacissimas omnes ad vulcèra effrenè serpentina, & ad fungosos polyporù in naribus, & palato interiore flagellos absumondos, aqua stallatitia, quæ etiã ad hepaticam sanguineãque refudationem plurimum pollet epota.

BRITANNICA GESNERI & Lugdunensium.

QVE enim nobis primum indicata, ab exercitatissimæ cognitionis Valerando Donreꝝ Insulano, vt non parum foliis, & radice responderere videtur; ita plurimum illis astringendi viribus & oris fauciumque; vel tonsillarù vlcera iuuandi, defici, haud obscurù: & vehemèter amara, atque nonnihil calida est:

Conizæ quiddam odore, & sapore testatur. Magna copia Lugduni etiam ad mœnia, & intra pomeria peninsule herbidis amœnæ, quã alluunt, & determinat duo nobilissima flumina; hinc Rhodanus ab Oriente, illinc Arar ab Occidente, & vocant vernaculè *Ayneꝝ*. Caule plurimum singulari, rotundo, duriore, pallente, cubitù alto: in geniculis folia ima nonnulla emittente Morsus Diaboli minora, aut Conizæ maioris, Bellidis, nonnihil nigricantia. Flores in pusillis alis summis lutei, circinati, Conizæ maiores, sed non absimiles, abeutes, maturo semine, in pappos: nec semè dissimile Conizæ maioris. Radix breuis, tenuis, albicans, fibrosa, minor, radice Succisæ aut Bellidis par. Qualitates quales diximus, vsum nescimus. Hanc tamen non displicuisse Gesnero & Dalescampio, magni nominis medicis, forte de facie dumtaxat, eandem iudicantibus certum.

Pulmonariã recentiorù Britanicã hodie putatam; quia folio, effigie, floribus atque mucositate Symphiti est, rectius illic ponemus, & disquiremus, ecquid à Britanica vera discrepet.

Pulmonaria an Britanica.

COCHLEARIA duplex, Britannica, & Batava.

NEQVE nescimus, etiã non paucis eruditissimis Britannicã verã visam fuisse, inferiori Germaniæ; & præsertim Oceano finitimis Frisicæ & Hollandiæ frequētissimam, quã Germani *Leffeltraut*, Belgi *lepelcruyt*, id est, herbã Cochlearis siue Cochleariã, à foliorù circinata, cauãque rotunditate cochlearis cõuexum intimaque superficiẽ exprimẽte, vocant; Pliniique *Britannicam* censuerunt: quia eodem loci, iisdemque dotibus comperiantur, quas Cæsaris milites trans Rhenum promotis castris aduersus Iuem illam, & dentium, neruorumque noxam, edocti à Frisis colonis experti sunt: vt idem fusius narrat. Verùm cum hæc neutiquam illius Plinianæ descriptioni congruat, & permultæ aliæ sint plantæ aquaticæ, vt Nasturtia & Sion Cardamine eidem persimiles

Effig. Hist. Do. 89. AN BRITANNICA Pliny?

les gustu, nec admodum difimiles habitu, idem remedii dent, nullum inde certum suppetit argumentum, quo hanc Britannicam asseuerent. Sunt enim folia prima pul- lulatione oblonga Pyrolæ, aut Ophioglossi, mórque crassiora, & umbilicata euadunt; & nonnihil caua, Rorellæ Solis modo, sed magnitudine Soldanellæ, nonnihil ambitu angulosa, cochlear aliquantum præferètia; flosculis Cardamine albidis, in cauliculis pal- mum & sesquipalmum altis; per æstatem semen serie gemina, in vtriculis siliquosis con- ditur, Thlapsi minus fuscum, compressum: radix tenuis albicans, parum fibrata, gustu acri, herbaceo, Nasturtij, aut Sisymbrii Cardamine.

COCHLEARIA *Anglica, Atriplicis folia.*

QVI Frisiam Cochleariam antiquorum Britannicam profitentur, cōmodius suam opinionem tuerentur, si scirent in Anglia ad amœnissimam Tamesis fluentem, quæ Londinum præterlapsus est, etiãque in Bristoiæ sinu Occidui Oceani, quò allidunt per stata incrementa vndæ, aliam esse congenerem, & similem illi, flore semine, & sapo- re; sed foliis non æquè umbilicatis, aut cochleatis, potius Atriplicem, aut Lapathio- lum effigiantibus, vnciam latis, inque sesquiunciam, aut vnciarum duarum longitudinè porrectis, crassis, densis, & succulentis, gustu & colore alterius Cochleariæ; Radice ma- iore, vt qualibet sui parte, minus tamen astringente, nec commoda ad ea quæ suæ Britan- nicæ Dioscorides attribuit: tametsi æquè vt superior, laudata ad Stomachacem, Scorbu- tum: quibus vehementer afflictos ægros aliquot huius ope iutos vidimus, superiore Vere.

PYROLA à *Pyrifolio: LIMONIVM Germanicum.*

Germa. Wald mangold, à syluestri Beta, cui similis.

NON defuerunt etiam qui aliã istis similem, superiori, & inferiori Germaniis adeo- que vniuerso Septétrioni notã, Britannicam deuinarint: quòd esset foliis Betæ & lapa- thioli: ob idque Limonium hodie autumant, nomine etiam viriditatis perennis suffra- gante, *Wintergruyn* Germanicè, siue hyemis virorem sonante, quippe æterno virore penè atro aduersum Brumæ rugores perstat, montosis syluosis, & frigidis vdis, præ quibus te- pidos hortorum recessus, locaque vrba, & mitiora viridaria aspernit; inque illis quasi in- uita ægrotat, ac tandem emoritur. Proinde Chirurghi, Germanici præsertim Theophrasti- ni Heluetii, & Lansqueneti, ad potiones vulnerarias sibi de Alpibus finitimis, aut mon- tosis lectam curant, principemque vnam è vulnerariis ænemis, & vulneribus ferruminan- dis addunt; Brabantis in *Berchem* Sylua Antuerpiæ contermina aliisque Belgii syluosis, rarior Italis, & Gallis meridionalibus. Exigua de radice & tenera, subruffa, nonnihil ru- gosa, caulem dodrantalem & pedalem magnitudine promit, floribus in summo albis, & è medio stamina, apicisue emittentibus, odoris Lili Conualii haud disparibus: & in imo compluria quina, septena, octonãue folia, rotundiora, minora multò Betæ; Pyro pro- piora, nigriora, viridiora, non secus ac cunctæ partes siccitatis, & astricturionis vehemē- tissimæ, euidentis frigefactionis. Vnde non defunt coniecturæ quibus sententiam Li- monii foueant Docti nonnulli, qui illud prius *Behen* descriptum non norunt; propterea quia minus in pratis, aut littoribus herbis, totius Oceani Germanici, aut Anglici re- peritur.

Λιμόνιον. LIMONIVM.

Effig. Matheo. 980. HERBIDVS viror, pratensisque, & palustres natales Limonio nomen dederunt; quasi tu pratensem dicas herbã, aut cū Plinio Syluestre pratense Blitū, huius quippe etiã videtur, aut species, aut perquã affinis nigræ Betæ, quã esu etiã sistere aluū Dio- sco. autor est. Verùm recentiorū sedulitas complures huic descriptioni aptauit pratenses pallustrisue plantas, forte non inscitè: tamen nulli congruit magis Limonij & nomen &

STIRPVM aduersaria noua. 123

& notio, quam isti pratenſi & maritimo recepto : cui folia ſunt Betæ nigræ magis affi-
nia : Semen copioſum, oblongum, ruſſeſcens ex cæruleo : flores purpurei, cærulei coloris
tenaces: caules tenues, radixq; rubefcunt, magnitudine Lapathij acuti, cui totus accedit,
& guſtu ſubaſtringunt, vnde Pharmacopœis anſa porrecta, vt Behen rubrū nuncuparint,
& qui venum Lugdunum duxiſſent, alijs quorum in patria, & præ pedibus erat, quaſi ra-
rum non paruo pretio & noſtro riſu diſtraxerint, vt alias factum diximus, in radice Hy-
drolapathi. Non niſi locis herbidis, & vdis maritimis ſue pratis, vidimus, vt Adriaticis &
Norbonenſibus littoribus vbi maxima copia . Hic magis vt Behen ridemus, quam re-
cenſemus: tantum indagare voluimus, quid cæteris diſcreparet: quæ internotiones, ſunt
in re herbaria multò vtiliſſimæ.

PARVVM LIMONIVM Norbonenſe, Oleaſolium.

Hic alterum proſum ſimile, ſed minus multò,
inter ſalebrosa littora, & rupes montis Ceti, &
alibi Norbonæ, & GalloProuinciæ ſaxoſis oritur
frequēs, quod Empetri ſeu fœniculi marini associa-
tur lubens, folijs minoribus Oleæ, aut Myrthi pari-
bus, humi radici proximis : circū pedales caules, &
cauliculos graciles inflexos, cæruleis muſcoſis flo-
ribus ſuperioris non diſſimilibus onuſtos, folia lō-
ge minora fœniculum Marinum, ſiue Empetrum
ſatis expriment.

Mathioli Secundum LIMONIVM.

Duo namq; cum appinxerit, nihil diſtinxit, ac ne quidem monuit, neutrumné, an v-
trum eſſet verum: ſed quaſi rerum neſcius, ne verbo quidem explicat: & tamen certò
doctis conſtat ſecundi ab illo deſcripti, flores non ita paſſim videri inter multa millena
plantarum. *Math. 981.*

τρίπολις. Littorum TRIPOLIVM.

FERN T ſic vocatum à ter, ſingula die, mutato florum colore, quod quidem fieri poſ-
ſe equidem iam lubet credere, qui videamus è naturæ Officina multò mirabilia eue-
nire: an verò fiat, equidem neſcimus: illud ſcimus, in Maris Mediterranei, & Occidui v-
niuerſi penè littoribus, & fluminum oſtijs : plantam copioſè prouenire, non ita folijs ab-
ſimilem Limonio primo : cæterò qui Tripolio exquisitè congruentem, quæ non quidē
ternā coloris interdiu mutuatiōnē experiatur: ſed quia duplicis eſt floris, nempè lutei,
& purpurei in Phœniceū, interdum & cæruleum vergētis, lutea foliola radiatim aſſita ſu-
pernè deſſuete primum ſolita, admodum ſtudioſè obſeruauimus, partim verò introſpecti-
& purpurea vel albida cerni, relictis interim nonnullis inibi foliolis, & multis ſtamini-
bus albidis, & purpureis ſuperſtitibus, quæ plebeculæ opinionē faciūt, ter die mutati co-
loris: quod idem nonnullis ſtirpiū noſtratiū alio cōtingere modo, iamdiu obſeruauimus.
Scatent hac Norbonica, & Anglica littora, & fluminū crepidines, quas refluxus, & Ma-
ris eſtus, inundant vbi fermè nulla alia herba comparet, folijs Glaſti aut Limonij, mino-
ribus, dēſis, leuibus, fuſcis, craſſis, circa caules ſeſquipedales & ſeſquicubitales in ſummo
ramulos diuiſos, multos herbæ Dorix nō magnitudine, ſed nōnulla ſimilitudine, radice
etiā craſſa, fibroſa, flores medijs ſubterq; lutej & ambitu purpurej perelegātes, vt plātavni
uerſa multū aſteri Attico mōtano ſimilis floru exortu & effigie, vt latius monuim⁹ cap.

*An ſit Dama-
ſonium, Phleg-
magogum &
Cholagogum
Macelli empi?*

de Aftere Attico & alibi : In Turbith diximus effe Serapionis Turbith. Radix depacta fibris crassa, non tamen aluum ciet decocto & succo pota, nec apud nos Gunmosa.

Norbonensium DOREA quasi aurea, quam perperam DORIAM vocant, folijs Limonij aut Rumicis, flore luteo Tripolij, aut Iacoba : an Theophrasti PANAX Chironium & Plinij PHARNACEVM?

NEVTIQVAM Doræ duci triremium classis Gallicæ, & Imperatoriæ præfecto, quasi exoticæ huius repertæ laudem verè asserunt Herbarij quidam: cum hæc sit Gallo Prouinciæ & Norbonæ annibus non admodum rapidis, & ijsdem etiam natalibus oriunda, quibus Limonium, cuius multa similia habet, & inde in hortos Belgij & Angliæ translata fuit, vbi etiam hac ætate, Londini Morgano nostro creuit: perquam proceræ & elegans septenum & octonum cubitorum scapo recto: radix quam pro stirpis magnitudine minor, maximam Hellebori albi æquat radicem: cui etiam compluribus filamētis, recta prolixâque sparsis, & habitu toto similis est: à qua, & reliquo caule mox supernè surrigitur numerosa soboles foliorum, Hydrolapathi longitudine, crassis & obliquè extantibus purpurascētibus neruis trāsuer sim: & quæ valde angusta in imo sunt, palmæ latitudinē, sed media sui partè æquant, virore intenso, rigida, & crassa vt Limonij, aut Tripolij præsertim in summo caule, qui procero homine procerior est, rotundus, sus digitum, Lapathi modo in summo turiones habet variæ longitudinis, quibus flores Senecionis aut Tripolij marini, in pappos abeuntibus. Sapor, odor, radici & folijs aromaticis & medicatis Angelicæ Syl. & nō nihil nitrosi, minimè acris. Plurimum hac vtitur vlnerarij cursores, plurimiq; faciunt quidam Medici: quæ coniectura cæteris congruentibus notis, magis persuadet esse Theophrasti Chironium, Lapathi simile: aut fanè vnum eorum, quæ ad Theophrastum Plinius retulit, vt Pharnaceum.

STIRP IVM aduersaria noua.

125

*CONSOLIDA AVREA Nemorum, Limonii folio,
non Alisma montanum.*

IN AVRELIÆ Gallicæ syluosis densissimis
est quæ nostro H. Morgano perelegans floruit
hoc mense Iunio Londini, radiatis multis in am-
bitu foliolis; Nardi Montanæ, aut Doronici flo-
rem & colorem similem habentibus, foliis nigræ
Betæ, aut potius Limonii, atrius virentibus, car-
nosis, aliquantum hirsutis, crassis, venosis, Doreæ
similibus, amplexis pedales Doronici cauliculos
binos, aut ternos; floribus radiatis Doronici, aut
Calendule, & concoloribus scitè pectinatim con-
fertis, & comissis foliolis, antequam pandantur,
eleganti spectaculo, radice multis filamentis al-
bidis sparsa in cespitem summū, Bellidis modo:
sapore Mediæ Consolidæ, tantillum acrimoniæ
prodentis, aut Herbæ Doreæ, cuius etiam vires &
quandam aromaticitatem æmulatur.

*AVREA VIRGA Villanouani, Limonii, aut Costi hortensis folij,
Doria floribus, an Leucographis Plinij?*

NE c minus celebris hæc apud vulnerarios Aurea Virga vocata, nec non multum si-
milis superiori; sed multò frequentior & notior, præsertim Germaniæ, Franciæ, An- *Dodon. 108.*
gliæ, atque cæteris Septentrionalibus nemorosis & saltuosis opacis, vbi multò maxima
copia. Caulem gracilem læuem, leniter rubentem, cubitalem & sesquicubitalem foliis
ambientibus innum perficæ latioribus, tenuibus, tantillū crenatis, Costi hortensis modo,
multò angustioribus, & reliquo cauli; qui multos in ramulos diuisus visitur, floribus cōfer-
tim ornatos aureis Doriæ, vel Consolidæ Saracenicæ, in pappos disparētibus: radice fusca
fibrosa: supernè rubella Costi hortensis. Conizæ semine, vi astringendo efficaci, sed siccā-
do multo efficaciore, mirum quantum calculo exterendo laudata, atque sanguini sisten-
do vlceribus vulneribusq; cogendis; eapropter persuasum nonnullis hodie Leucographin
esse Plinii; qui tamen sibi notam non modo negat, sed ne lectam quidem apud quem-
piam autorem, miratur; quū (inquit) adeo esset utilis. Et Virgæ aureæ nulla vspiā linea-
rum vestigia insunt, quæ nominis argumento respondeant: vires autem non tam ad si-
stendum sanguinem intro compertas habemus, quam ad alios affectus admirabilem ex-
perti sumus.

SOLIDAGO Sarracenicæ.

CLAVDERE iungeræue, aut cōferruminare, vulneris labra, consolidare Barbari Chi- *Dodon. 107.*
rurgi dicunt, vnde hæc vocata Consolida, cognomento Sarracenicæ; quod Turcæ
& Sarraceni opinionem magnæ peritiæ, in medicamentis vulneraris præsertim, essent a-
pud Europæos assequuti. Et sanè hæc est perquam accommoda renibus, hepatis, intesti-
nisq; vlceratis, atq; dissolutis. Foris verò nihilo secius ad vulnera utilissima. Iisdem fermè
natalibus nemorosis, quibus Aurea Virga, sed magis vdis & depressis, apud Septemtrio-
nales: apud vero Meridionales, montosis vdis, inter Valerianas syluestres fruticat, è ra-
dice pluribus & crassioribus fibris capillata, caulem rectum erigit, trium, aut quatuor
cubitorum, rubellū, rotundū, cauum, secundū quem totū, folia Lysimachiæ luteæ, aut A-
mygdali longiora, parū quid crenata: sumis alis & floribus palidis virgā Aureā æmulatur

L. iij.

in

in pappos etiam perduntur, vnà cum Conizæ semine. Vuluerariis in hortis viret.

AQUATICA Plantago, foliis Betæ, aut Plantaginis
flore Galii albi, Est-ne LIMONIUM, aut potius
ALISMA?

{ Germa. Wasser we grich.
Gallis. Plantain d'eau.
Belgis. water wegebje.
An. Water plantaine.

Vt in fursaria.

*Quidam Boheuo-
eas, racemosa
capitula.*

QUISPIAM possit interpretari dictum ἄλισμα, quia in aquis nasceretur & iactaretur, siquidem ἄλισμα etiam apud Dioscoridem Maris est allisio, atque iactatio, qualis vulgari aquaticæ Plantagini contigit. Sed enim Recentiorum satagentia maluit quippiam diuinare, quàm quod certius erat sequi, aut tantisper retinere, dum quid melius obuium haberet. Itaque aquatica Plantagine contempta intruserunt Bifolium, seu Ophrin alii, alii verò Limoniū, nonnulli Saponariam; quidam Calceolum Mariæ vocatum, est qui Epipactidem Hellebori foliis, ac non nemo Commentator, sed Musis plane iratis Botanicis, quæ se uti nos quæruntur delusas, quasi præstigiator quidam, visus aliquid (fastiditis cæterorū iudiciis) & reiecto Alismate suffecisse, nihil tādē nisi mutā plantæ umbrā, id est picturā plantę indictę, nescitur cuius, reliquit nobis hiātibus, atq; aliquid saltē noui, si non veri, audiēdi auidis, & repēte se subduxit. Cui autē animo fuerit, hæc omnes stirpes de veris cunctis notis & accurata collatione expendere, nullā non pocul à Damasonii deliniatione literaria Diosc, tū verò & natura, & facultate agēdi abesse, præterquā vnā istā aquaticā Plantaginē vocatā, quę minus istis morosulis placet, quia fortē Græca litera nonnihil labis, aut hiatus perpeffa est; veluti vbi *σενότερα*: id est, angustiora folia habētur, idē potuit esse significatus, & vocolæ permutatio; cuiusmodi in Helenio, Meo, aliisq; nō paucis. Quin locis aquaticis, quorū indigenā facit hanc Plantaginē, nusquā gentiū aliā videas plantā, quæ quicquā ferē aut vultus, aut viriū expleat: vires si quidē perquā congruunt ferē omnes, verū Galenus qui legisset, radices huius acres eōq; ædemata discutere; suo more nōnihil Dioscorid. tacitē aduersatur: de cætero verò illi assentitur, seque reliquarum facultatum, vt frangendi calculi, periculum fecisse testatur: eōque non acrimoniæ, sed absterfioni, calculi expulsionem acceptam fert, quæ de radice verū esse experimento & ipsi scimus, equidem melius quàm Plantaginis, cuius folia, & radices similes habet; quæ cōferuntur Helleboro; ac è foliis etiam quæ κλάμενα ἐπι γῆρι: id est, deorsum versus reflexa, vt huius non rarò sunt, καύλους λεπτοὺς ἄπλους, aut vt quidā doctus legit καυλὸς ἄσπλος, nō ἄπλος, sed ἀπλος, id est caules plurali numero, tenues seu graciles, teneros, cubitū altos: Sic etiā sunt huius ἔχων κεφαλὰ θύρσοειδης habens Thyrsi specie capitula, cuiusmodi sanè habet, nondū explicatis, egressiue floribus, pusillos rotundos acinulos, Persicariæ modo. Tandem ἀνθὰ λεπτὰ καὶ λευκὰ καὶ ἰσχυρὰ flores tenues, albidos, & pallentes adeò congruunt, vt vel hac nota, nulli ignota esse debeat: quæ in nullam cæterarum prorsum superius propositarum, conueniunt.

P I S T A N A Magonis, siue Plinii, SAGITTARIA
aquatica: an Stæbe fœmina?

*Matheo. effigie.
1138.*

PERMVLTI hæc annibus ac leniter labentibus in Italia, Gallia, Germania, & Anglia; subter aquas è fundo vadoso, radice multum capillosa, & proluxa, albida, nonnullis oblongis fibris crassis & bulbosis adnatis, pediculos prægrandes, triquetros viridantes glabros exerit: singulos singulo folio donatos triquetro, vtrinq; pinnato, reductis lateribus inquē mucronem deficientibus, & prorsum harundinem cuspidatam effigiantibus, cauli sesquicubitali medio læui cauo, molli, ternæ aut quaternæ pilulæ echinatae Vnedonis, aut Ricini non dissimiles, aut Caricis, quibus affinis videtur: post florum delapsum, qui terna fœtura prodeunt, totidēque foliolis constant cãdidis, è medio pauca stamina emittentibus, Maio & Iunio in Anglia prope Oxonium

niūm, ponè mœnia, in amœnissimis illis residibus, sed lymphidissimis aquis: etiam Londini ad arcis Regiæ vallum, & in Tamesis crepidinibus palludosis gustu astringente: sicco, non ingrato.

SAGITTA Minor.

Varietas { NON secus atque a quatica Plantago, interdū, multò angustiora foliis, & acutioribus visitur: sic hæc reperitur alis acutioribus, longioribus, latioribusque foliis, magis vtrinq̃ exhaustis, acutioribus cuspidatis, tota cæterū minor. Mattheo. effigies 1139.

BIFOLIUM NON EST ALISMA,
videtur Ophris Plini:

ET hæc quod esset foliis Plantagineis, locisque humentibus familiaris, opinionem Damasonii quibusdam fecit: aliis, & quidē aptius, Pliniana Ophris dicta fuit; nō quia superciliis fucandis, aut lenocinio apta comperta hætenus sit, sed à binis vtrique foliis vnde *zuyblat*, id est, Bifolium dicit Germania, vbi syluosis in pratis, & vdis frigidioribus plurima, caule rotundo, glabro sesquipalmari, cuius ab imo duo sibi vtrinq̃ vnum ex aduerso surriguntur folia Orchis, & Plantagineis aquaticæ, viridantia, & secundum longitudinem neruulis intexta; deinde à medio fermè, summo tenus flores sunt deinceps, vtrinq̃ gemina serie, ex pallido herbacei, muscæ, aut volucellæ plumis exutæ, nō multum ab Orchii diuersi; radice huc & illuc multis fibris sparsa, facultate nec astringente, vt sit Damasonium, tametsi alia dote vulneribus & fracturis proficua sit, & Alisma & Ophrin aliquantūm adumbret, neutra tamen asseri potest.

ΜΟΝΟΦΥΛΛΟΝ, RECENTIORVM.

ORTV Bifolii folioque Plantagineo est, etiam *Einblatt*, siue vnifolium Germanorum nulli opaco luo, vel nemori non occurrens, per Maium flosculos promit albidos, Galii & similiter odoros, vnde acinuli pallidi rotūdi rubelli, dum maturuerint; gustu amaro & ingrato, sed facultate ad neruorum farctus eximia. Folium vnum per initia in imo, deinde semine iam perfectō, aliud se prodit folium minus in summo; vtrūmq; Plantagineum & neruulis donatum est, supernè acutius, & nonnihil ad volubilem accedentibus: cætera prorsum similia Lilio Conuallio dicto, antiquis nō memorata: transuersim radix gracilis geniculata excurrit.

Recentiorum CALCEOLVS Maria, siue

{ Germa. *Stawenschuh*.
{ Belgis. *Wouwen schoen, & papen schoen*.

PRISCI etiam præterita videtur illa floris larua perquàm spectabilis, etiam Plantagineis foliis, aut Bifolii, quam nonnulli Alisma opinati sunt, vulgus Septemtrionalium, *Waze wouwen schoen*, vel *papen schoen*, id est, Virginis calceum, vel Sacerdotis crepidam vocitat, à floris effigie, quæ quatuor constat foliolis dilutè purpurantibus, & rubentibus, sui è medio prominentibus vtriculum quendam purpureum, intus vacuum, rotundum Fuci, aut Asylonis cadauer, vel Vnedonis caliculos florum nonnihil referens, sed supernè, aut latere vno patulum, instar crepidæ oræ patulæ, quæ inferitur pes; foliis Plantagineis, aut Alismatis in longitudinem venosis; radice transuersa, nec altè depacta, nec multū fibrosa. In Heluetia & Oenoponti finitimis Alpinis opacis, habuimus.

Effigie. Dod. de flo: 77.

ἀρνολῶσα PLANTAGO latifolia leuis,

{ Germa. *Wegerich*. { Ital. *Plantagine*.
{ Gallis. *Plantain*. { An. *Plantayne*.

VELVTI Ophioglosson, Cynoglosson, sic Arnoglosson, quasi Agninam tu dicas linguam, vocarunt Plantaginei Græci: ab omni memoria peruagatae notionis, ex utilitate & feracitate vbiuis gentium penè immensa, cuius varietates & nomenclaturas, foliorum magnitudo, & modus, diuersas constituit.

MAIOR LATIFOLIA.

QVÆ nãmque latifolia maiorue Plantago, nulli negata regioni rotundioribus est foliis, & sui medio plenioribus, latioribus, humi accumbatibus, è radice lateratim fibrosa, candida, & in medio præcisa, siue mutilata; Morsus Diaboli fermè modo: floribus spicatis, caudicellas murium imitantibus, obscure purpureis & pullis: Semine Portulacæ pusillo, fusco, aut rubigineo.

PLANTAGO Incana.

CVI verò folia incana superficie pubent, rigidiora, crassiora, inque ambitum humi neruulis magis extantibus refracta: radix crassior, longior, minusque fibrata, rectioribus, altioribus cauliculis, floribus breuioribus, sed magis sparsis & speciosis, albidis caudatis, Iunio & Iulio defluentibus.

PLANTAGO Rosea.

QVÆ DAM autem voluptatis ergò in hortis Belgicis, & Anglis colitur, merita que posteritati scripto, & icone innotescat: Ei omnia Plantagini maioris similia, præterquam cauliculus summus, eleganti ambitu, multis foliolis sibi æqua serie mutuo incumbentibus, atque sensim in fastigium cœuntibus, vbi quasi imbricatim, squammatimue sese decussantia folia, umbellam elegantem, quasi florem constituunt herbidum, vti in quadam specie Primulæ Veris ferme cernere est. Semen è mediis foliorum interstitiis exilit, sed priori simile.

PLANTAGO Quinque Neruia, Lanceola,

{ Germa. Spitziger wegrich. }
{ Belg. Houtribben. } { An. Ribbe Worte. }

Fusch, ico. 23.

QVINQVENERVIAM siue πεντάνευρον vocarunt hanc, cuius folia neruuli quini percurrunt; nonnullis raris per ambitum denticulis, angustiora, rigidiora, reductiora, utrinque lateribus & mucronata, vnde Lanceolam vocant Barbari. Radix, rotundior, breuior, pluribus capillamentis depacta, emittit iunceos angulosos cauliculos, floribus albidis stipatos, in glomerosis & breuioribus spicis. Siccior est hæc, & commendatiore dote ad vulnerarias potiones, vnguenta, & hernias: nec minus vbi que obuia cæteris.

PLANTAGO Marina.

Dodo, Icon. 70.

ALIAM Plantaginei putant, Marinam quandam herbulam, foliis crebribus angustis, exilibus, Porraceis, tum colore, tum consistentia; Etsi sæpe littoreis Norbonæ, & Angliæ visa & animaduersa, nullidum certò quænam sit asseuerare licet; nulli tamè similior umbellis, quam Plantagini, aut Coronopo.

POTAMOGETON, siue Fontalis, & spicata.

σαχύντης. Gal. Ephy deane.

NON solum fluuiorum est hæc vicina, vt eius nomenclatura sonat, sed etiam alumna *Effi. Ma. 1137* stagnantium lacustrium & torpentium aquarum, aut segnius labentium, earum superficie strata, quasi humo viseretur, folijs Plantaginis aquaticæ, aut Betæ minoribus, aut Persicariæ, duriusculis, neruosis, in pediculis à multis flexilibus geniculatis cauliculis caducis, quibus spicati insunt flores Bistortæ, aut Persicariæ similes, obsoleta purpura Iunio & Iulio. Radice flexuoso anfractu excurrit è geniculis, multas propagans fibras, trans aquam fundo immerfas, è quo alimentum fugit, vt in Malabatro statim dicitur: gustu astringente siccante.

Nostrate FOLIUM, MALABATRV M est.

NIHIL lubet aut licet asserere de Malabatro antiquorum, quando ex eorum monumentis, Dioscorides prodidit sine radice innatare paludibus: cum tamen nullo vspiam angulo totius Indiæ illius, quæ nostræ ætati multo notior est, quam illis fuerit sua Græcia, comparuit hæctenus istud folium, quod nec expressit satis Dioscorides: vnde gemina hæsitandi occasio, primùm notumne habuerit: deinde quæ possit fieri, vllum vt sit folium non modo sine caulis adminiculo, sed etiam sine radice, id est, sine ore: & tamen solitum sit filo trajici, quia odorum, magnum, crassum, & humentis naturæ: id eo solitum filo transui ad siccandum. Quare satius sit de illo fateri nos nescire quam de Priscis minus bene sentire, aut à nuperis parum gratiæ inire. Illi namq; adeò laxa notione rem signarunt, vt quid capias, nescias: & hi dum vt cumulo fidem faciant, authoritates acervant, plus porrò querendum relinquunt, nosq; inopes inter ignotas opes deserunt. Nam quid obstat quò minus vnū sit è tam multis, præsertim quatuor nobilioribus, illud Malabatum imitantibus. Quod sit quidem verum, sed eius ortus & natales aliquantum deprauatè tradatur, vt in Ægarico videre est. Quare id sanè fuerit istud nostrate Malabatum, iamdiu Arabibus cognitum & hodie Italis medicis vsu receptum, non modo quia in Malabar Indiæ regione cognomine oritur, sed etiam quod propter eximias vires, plus proportionis habet cum plantis aquaticis, quam illa folia Cinnamomi, aut Caryophylli, quibus folium laurinum fermè est. At illud folium crassiusculum cuiusmodi Nymphææ est: fibre verò secundum dorsi longitudinem ductæ, cuiusmodi Potamogetoni, qui propter figuræ & natalitium similitudinem, nonnullis ineptè folium putabatur: Nobis secus, cum huius folia apud Anguillaram & alios harum rerum consultissimos, non multis abhinc annis vidissemus, quibus adhuc hærebant ligne à pedicelli: & quasi surculi è ramis effracti (quin potius integros ramos meminimus). Cinnamomi autè folio & Caryophyllis facies fermè eadè nitidus læuor, aromaticus, suauissimufq; odor. Temperamentum, crasis, modus & vsus non ita disparia sunt, & halitum commendant omnia vt Dioscorides Malabatro attribuit, de quibus commodius alibi. Obijcient literatores nobis Dioscoridis verba. FOLIUM AQUIS INNATANS SINE RADICE. An vllum folium, aut oriri, aut viuere sine radice, id est, sine ore, queat, quilibet nouit: nam Lenticula, Semperuinum, & etiam Muha, seu Opontia, aut radicem habent, aut quippiam radicis loco. Quin & Lenticule plantarum minimæ, nec radicellæ suæ desunt, & illis subsunt quædam terræ sordes & quisquiliæ, quibus aluntur & fulciuntur,

γεντιανή GENTIANA maior.

{ Germ. Gentsiam, Bitter Wrtz.
Belgis & } Gentiane & Felworte.
Ang. }
Gall. Gentiane.
Ita. Gentiana.

VSUS & celebritatis notissima à Gentio rege Gentiana Illyrica, Helleboro albo fo- *Dod. 223.*
lijs & natalibus adeò proxima, vt minus exercitatu minus eludat: vt nos admodum *Fusc. ico. 111.*
inuenes qui defessi & potaturi, cum in poculum vino plenum radicem Gentianæ quam
ad

ad lassitudinem discutiendam, & appetitum excitandum commendare audissemus. Huius loco Hellebori radicem similitudine foliorum hallucinati immisimus, at penè perijimus. Putredinis hæc hostis infestissima, & veneni mors: Pesti adeò remedium præfens, vt non modo homini, sed etiam brutis incolumitatè tueatur: & amissam instauret, eòq; solita Heluetia plebs istam cum flàmula porcis, & olim Monachis propinare, ne anima in viuo cadauere puteret.

Non nisi in montosis querenda sponte exiens Gentiana, quæ alióqui repertu facilis: & frequens; planè fronde & aspectu ante quã floreat, similis Plantaginis, viridãtia, aut rubẽtia folia, venosis striatum plicis extantibus, è radice crassa pedem longa, intus flaua, sapore perquam amaro: caulem cubitalem, quem summo ornant flores, verticillati, lutei, oblongis Saponarie caliculis, Leucoij semine ruffius, exilius, nec medulosum.

Gentiana MINOR, CRUCIATA, recentiorum.

{ Ger. Modelgeer & Speerensuch.
{ Bel. Madelgeer.

Dod. 224.

HANC DOCTI non pauci Gentianæ speciem faciunt, facie & facultatibus ducti. Locis tamen non ita arduis, ac Gentiana, multa & passim oritur, vti propè Basileam, & Maconium Burgundiæ Gallicæ, depressis collibus inter Chamædrin exuberans. Huius tamen non flores lutei, sed cærulei diluti, radix verò secundum longitudinem tripartitò aut quadripartitò fissa, vnde cruciatam putant, sed folijs potius crutiatis caulibus incumbentibus, nominis etymon debetur.

PNEVMONANTE Cordi. Gentiana minoris species.

Ger. Lungeublume.

Cardus. 162.

CRUCIATÆ similis aut eadem quæ in pratis etiam montosis oritur, folijs angustioribus, minoribus. flore cæruleo Calathi modo, radice fibrosa, neutiquam incisa: à Matthiolo graphicè descripta. In Pedemontanis pratis propè Susani, & Riuoli multà.

*GENTIANELLA CAMPANULÆ FLORE
purpureo, Heluetia.*

DVAS verò hinc exhibemus, quia nondum descriptæ tamen elegantes sũt. Altera est radice exigua flauescente fibrosa, foliola conferta numerosa, imò caule ambiũt circinatin folijs Oleæ, aut Plãtaginis similia, minimæ Gentianæ colore & modo. Cauliculo vix palmum alto, folijs fermè exuto, nisi proximè florem: vbi minuta bina ternæue visuntur. Purpurascit calathus figura & magnitudine, & colore Violæ Marianæ, valdequam amara. In Patauinis collibus & decliuibus, vbi viperæ capi solitæ sunt etiamq; in Heluetia.

GENTIANA minima.

MINIMA quæ omnium speciosissima in montibus arduis fruticat, Centaurij minoris modo, quem vtrumq; refert, plurima in celsis verticibus montium qui Dannubio in Sep-

Septentrionem, Orientalem, & Athesi rapido in Italiam præcipitante originem dant; prope lacustres voragine, & montem Nicolai, pusilla tota, palmo procerior, foliolis, & radice Centaurei minoris, multò minoribus, & modo, ex internodiis geminatim oriuntur: & cauliculos exiles stipant; partim ab imo, partimque medio exortos, quorum summis caliculus foliaceus Caryophyllæ forma, & flosculus cæruleus, cælesti atque incomparabili purpura. Amarissima & hæc, vulneribus commendata, & idcirco consensu cursorum Gentiarella dicta, nobis alióqui Centaureo minori, aut eadem, aut æmula.

Ἑλέβορος λευκός. HELLEBORVM ALBVM, siue Veratrum.

{ Germa. Weißes Aleswurtz.
Gallis. Helleboire blanc. Hisp. Yerua de baleste.
Italis. Helleboro bianco.
Belgis. wit Aelscruyt.

VD A MONTIVM Alpiumque iuga, huius sunt fœracissima, præsertim quæ frigidissima, celsa, & pratésia, quibus Gétiana maior gaudet; vti alibi Hellebori stipatu & cõuictu, cui adeo similis folia eminus intuèti, vt non rarò oculis illudat: præsertim cum æstate cætero prorsum gramine arefacto, vel manso, vtrique pecus præ amarore (puta) parcat. Radix quamplurimis sparsa humi fibris, quæ supernè medio quasi trunco, vel nodulo collectæ sunt, non absimiles Plantaginis, sed maiores, cui etiam folia multum accedunt; tametsi maiora, rigidiora, striatisque secundum longitudinem liris acutioribus, & media cœsia eunte linea, mutuò implexu, quasi tunicæ conuoluta, humi strata, partimque amplexa caulem concavum, glabrum succulentum bipedalem, è cuius mediò, summo tenus, alternis pediculis surrecti florù thyrsi hapsiue, Botrys modo, racemosis floribus ornasti, colore albicante visuntur. Quibusdam in hortis Belgicis videre est, floribus purpureis: Maximi atque certissimi vsus, herba vniuersæ Europæ fatis nota, vulgo *Veraire*.

EPIPACTIS, siue HELLEBORINE.

NON inde quia similis foret Helleboro videtur Epipactis dicta Helleborine, sed propterea quod Helleboris misceretur, & iisdem locis nasceretur, foretque quasi frenum impræssioni vehementissimæ pharmaci Helleborati: eòque; Dioscorides ad venenata cõmendat, iecorique amicam ait: neque; vtri Helleboro similem fecerit constat, imo ne fecisse quidem, non magis quam de neutra Sefamoide. Eapropter quid hîc Commentator harioletur, qui volet videat, & rideat. Eius nos commentitiam Helleborinè, quam è Tragio mutuatus fuit, nec talem esse docuit, commodiori loco ponemus.

Nec alia de re Helleborinæ vocata fuit, quàm quod illius semine Hellebori albo addito vomitus cõmodius cieretur, vti de verbis Theophrasti liquet Libr. 9 Caput vndecimo, vbi Helleborinem istius commodi vocat herbulam, vnde nonnulli nostratem Herniariã autumabant. Semen cuius, succus, & folia, hepatis obstructioni & renum lapillis, magna dote pollet: quin si quid huc facit, minus comperta qualitate sternutamenta ciet foliorum pollen. Quod fieri potuit, vt mixto cum Helleboro fuerit stimuli vice ad facultatè proritandam: quemadmodum proditum est, antiquos solitos miscere salem & acetum, quo celerius exigeretur Helleborus.

Herniaria. M
legrana Cento
grana.

EPI-

EPIPACTIS, Duplex Recentiorum, siue HELLEBORINE.

AT Recentiores nominis sono illecti, putarunt herbulam Helleboro facie similem interpretandum, eoque duplicem vtrique nimirum albo, & nigro Helleboro suam affixerunt: qui si quam precipites ad asserendum, tam seduli ad inuestigandum fuissent, habuissent ex Theophrast. quo se ab errore vindicassent: Is quippe Lib 9. Cap. 11. huius semen Helleborismis propotifinisque addi solitum ait, quasi calcar futurum vomitorio medicamento, vocatque herbulam βοτάνιον, quare vti dudum monuimus: Helleborine quasi veratulum, non perinde vt Cardamine à Cardamo simili, dicta fuit, sed Epithymum, & Sesamoidem, non propter similitudinem, sed propter usum, Helleborum vocitarunt prisci. Et Senensis arbiter, decernit nobis Epipactidē pictam, nec descriptam; vt solet innumeris locis, vtpote aliunde mutuatus, nec stirpem conspicatus: at sicubi fuerit nactus brassicas aut vrticas describendas, vel alienas inuasit deliniationes, enecat verbis, aut Crambe recocta. Sed rariores, & cognitu digniores, pictori mandat; & illico elogio illo centies inculcato addit, *Est similis prorsus nullis reclamantibus notis*: subditq; non ad nostram cognitionem, sed ad sui ostentationem, non quidem se scire num Helleborine sit; sed tamen Epipactida esse: ridiculè perinde ac si dicat quis, incertum esse num sit Helleborum, sed tamen certum esse Veratrum. Quin etsi quis largiatur illud, nimirum propter similitudinem superius collatā, Dios. intellectum fuisse Helleborum, quis diuinabit? cum nè nunc quidem vti docuimus, Hellebori nigri vsquequaque descriptio congruat. Verum nos quo consulamus cognitionis auidis vtrāq; recentiorum subdemus, albo affinē hīc, alteram commodius nigro Helleboro inferius.

HELLEBORINE siue EPIPACTIS,
Recentiorum & Belgarum.

Germa. & Belgis, wildt wit Niescruit.

Dod, Hist 235. MVLLO propius saltem facie ad album Helleborum accedit, quæ Gallia, Belgiaque locis, nemorosis, vmbrosis, prouenit: caulē rectum, pedalem, inuolutū Arnoglossi, vel albi Hellebori foliis angustioribus, floribus summū conuestientibus, albidis, vel purpura obsoleta, medio pertusis, notisque partim luteis, partimq; coccineis distinctis, cuiusmodi in Digitali interiore, quā etiam repræsentat. In filiquis semen pusillum Digitalis: Radice quā Hellebori albi fibris paucioribus, variè vagantibus, nigricantibus, duro libro, & amaro.

NARDVS CELTICA, Saliunca.

ITIDEM montosis iisdem fermè Gaudet Celtica, aut potius hodie nuncupanda Lygustica Nardus, nec Gentianellis admodum absimilis folii aromaticitate, ipsoque habitu, quam SELLIGA, vallesii vernaculè quasi Saliuncam dicunt: nec dubium quin sit ea, quam Maronis versus innuunt: *Puniceis humilis quantum Saliunca rosetis, Iudicio nostro, tantum tibi cedit Amyntas*. Pusilla namque herbula, aliquantum proserpens, deinde se surrigens, cauliculo palmum & sesquipalmum alto, ad quem immum folia cespites summos conflant, exigua tenuia Gnaphalii montani, aut Gentianellæ minimæ, pallida & sublutea, infernè angusta, quā radicis ceruicis squarosa, aut squamulis tuniceis obsita, spicatum digesta innituntur; subtérque multæ fibræ, fuscæ, villosæque propagines Afari odore, & modo in terram sparguntur: acri, amaricante, aromatico Spicam Nardi spirante: in Genuensibus, Lyguriæque Alpinis sterilibus, non procul Sauona vrbe, vnde Genuam lucelli causa ferunt Coloni.

MVLTRO elegantior, nec parum similior Gentianæ Cruciatæ folijs, alia nobis reperta est prope Cœnobium quoddam, inter Dei viridarium & Calcaris mōtes; in agro Narbonensi, magni & vulgati nominis. Radice est Valerianæ maioris, paulò minore, geniculis Doronici modo distincta, humi strata, acri sapore, erodente, aromatico & amaro, Nardi æmulo, folijs Saponariæ vulgaris flaccidis, ex flauo pallescentibus, senis, septennisue, Gentianellæ adeò cognatis, vt primo intuitu eandem putes. Caulis cum maximus cubitum altus, mediocris sesquipalmum: flore radiato, aureo, Buphthalmi æmulo. Hanc Rondelletius Nardi Gallicæ speciem esse coniectabat: tunc temporis cum Cœnobium fortè esset nobis hospitium in illis desertis locis, cuidam è lignipedum Canonicorum dyssuria laboranti, & nostram opem obnixè poscenti, potiunculam ex huius Meiꝝ radicem decocto parandam iussimus, vrinæq; copiam elicuimus.

HIRCVLVVS.

RARIOR multò Hirculus, quem nunquam nobis recens visum fatemur, & lubenter assentimur, gratiamq; habemus de illius assertionem, stirpiū exoticarum peritissimo, Carolo Clusio, qui hunc nactus inter Spicæ Celticæ fasciculos, posteritati scitè patefecit, in suis è Garcia Lusitano Medico versionibus.

SAPONARIA vulg. folijs Plantagineis, aut Gentiana, floribus OCIMOIDIS non est STRUTHIUM DIOSC. SIVE ARAB. CONDISI, de quo in Hippophasto, & Hippo:

QUAMVIS permultæ plantæ etiãnum Struthia vocari queant, à facultate vsq; Lanæ proluendæ, & candidæ faciendæ, quod $\sigma\epsilon\sigma\theta\iota\omega\upsilon$ Græci dicebant: tamen nostram Saponariam non esse Antiquorum Struthium Theophrasti verba monent: esse quippe esculentum caulem, lanuginosum, & ferulaceum, nasci vbiq; Asiæ præsertim, spontè & cultam, saxosis & asperis, spinosam folio Oleæ inodorâ, semine nullo: radice magna, quæ conditur ad proluendas, curandas, & emaculandas lanas: Deinde quia nunquã inoleuit, aut certè iãdiu exoleuit cōsuetudo apud nostrates fullones, lanas radice aut succo herbarum curandi, nescitur iam quodnam illud fuerit $\sigma\epsilon\sigma\theta\iota\omega\upsilon$. Et sedula plebecula lotorum apud Belgas hodie, non herbis aut succis, sed Sapone, Lanæ primū carminatæ, Oleoq; aut Butyro delibutæ, candorem niueum, & sericeam mollitiem conciliat. Nonnulli coniectant hodie Ocimoidem illam, quam Papauer spumeum etiam dicunt, quia sit folijs Oleæ, esse Struthium: verum abest à facultatibus, & plurimū discrepat reliquis indicijs. Hæc verò vulgi Saponaria, quasi quis dicat lotricem, aut purgatricem, tametsi nitrosum extergentemue pressu remittat succum, emundandis pannis aptum, tamen non in asperis aut squalidis, sed secus herbidas amnium conualles, & depressos apricorum vidorum margines fruticat: multis virgis crebrò geniculatis, teretibus, gracilibus, cubitum, sesquicubitum surrectis, multis binis è geniculis stipantibus, folijsq; venosis, crassis, pinguibus, Gentianæ cruciatæ dictæ, aut Plātaginis, horsum reflexis, speciosis florum oblongis caliculis Lychnidis, aut floris Constantinopolitanj obsoletè purpurantibus, & albidis staminulis egressis inter quina florum foliola: radicibus multum diuisis, & sparsis, diu durantibus, quando in hortis colitur Regionum Septentrionalium, vbi non perinde spontè obuia fit. Non igitur sit Arabum Condisi, si non sit Græcorum Struthium: quia hæc duo nomina, eandem designant plantam.

Dod. ice.

PERGRINA voce Piperis cum vernacula apud Græcos ὑδωρ, conflatum nomen Hydropiperi fuit, seu tu dicas aquarum Piper: prouenit etenim ubiq; scrobibus aquæ stillantibus in herbidis vdis, in caulibus innumerofis, inq; ramulos diuifis, Perfici frōde nigricāte ex virore: è geniculis finūq; foliorum, & alarum flores Iunio, & Augufto permulti albidī & purpurafcētes, caudatis fpicis, racemofis Biftortæ, aut Potamogetonis, radicibus plurimum fibrofis, fermen subnigricans latiusculum minutum acre Sinapi, aut Piperis fapere, ubiq; notiffimū: Gallis *Cutraige* vocatū, vt cuius folia quæ quis podici (hōnos fit auribus) abftergendi caufa affricuerit, inurāt rabiem clunibus, fiue vt loquūtur Legulei, culo. Vnam hanc Parafcelus ille ter maximus, per aquam frigidam traiectam, quibuslibet vlcerum lancinationibus, & laniationibus remedio fummo cælitūs parato fore affirmat: Cui cum fidem habuiffet nuper quidā amicus, dicebat illum Apollonij Thianæi apud Philoftratum φιλομύθου aut potius φιλομύθουαυ furatum fuiſſe.

PERSICARIA *mitis.**Dod. ico. de flor. 269.*

ALTERA Dioscoridi vt veriffimile fit præterita, tantōpere huic effigie, loco habitūq; toto, vt neutrā ab altera queas discernere, niſi fapere cōuenit: qui planè facit, vt diuerſe ſint, nec eadem planè putentur: eſt namq; is frigidus, ſiccus, & nōnihil acidus: in folij ſuperficie media nonnullæ maculæ conſpiciuntur nigræ.

CAPSICVM *καφικον Aethuarij, ſiue Caninum Zingiber Auicenna, Calecutium Recentiorib.**Effi. Dod. 441. & 442.*

COEPIT noſtra memoria iſta perpulchra planta adferri ex Goa, & Calecutijs oris in Europam, vbi Piperis vicem explet, & voluptati in hortis, penſilibūſq; vafis apud Gallos, & Germanos eſt ſpectatori triplicis differentiæ, non tamen admodū magni discriminis, niſi fructu. Eſt enim caule quadrangulo, pedali, ſeſquipedali, fuſco, ſparſo, folia in pedicellis habente Solani, aut Perficariæ, aut Amomi Pliniani: nigrioribus, acutioribus, floribus cādidiſ, puſillis, Solani, vel Vincæ Peruinæ, exiguis foliolis, quorum cētrum tenet, aſterifcus, herbidus, exiguus: deinde ſiliqua ſuccreſcit nitido virore & læuore, per maturitatem rubidæ miniatæ, & purpureæ, oblonga, mucronata, craſſiora, coriaceæ, cui inſunt multa granula lata, compreſſa, ex luteo pallida: Iuſcula, & condimenta colore croceo, & gultu Pipereo commendat.

Varietas. { Vaginulis non diſparibus ſiliquoſis, ſed minus craſſis, longioribus accutioribusq; roſtris, eadem planè, tamen iſdem in vafis alunt.
Interdum & multò breuiores, rotundæ, turbinatæ, eodem ſemine prægnantes, Auguſto & Septembri maturat.

BALSAMINA *fœmina, Perſicifolia.*

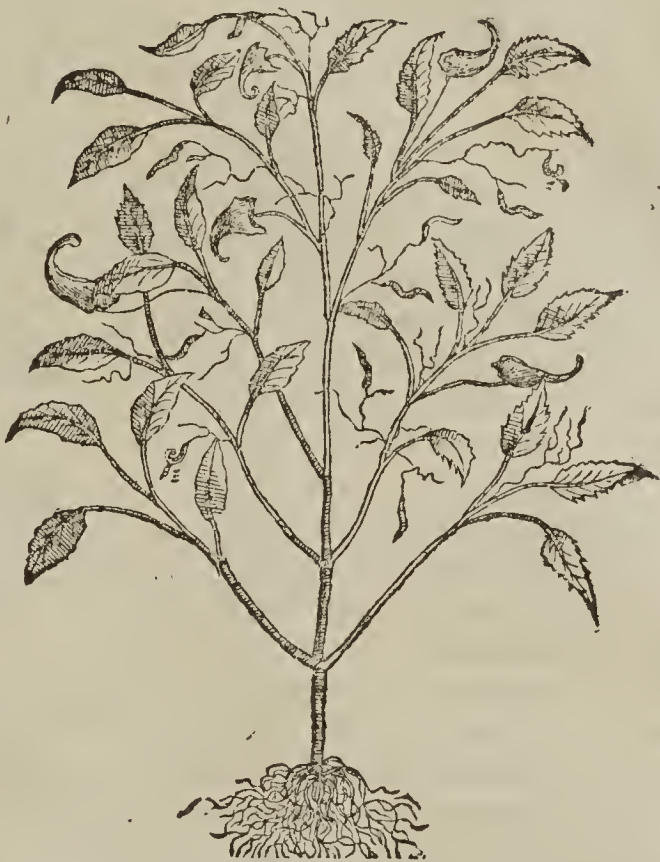
ASCIUIT hæc peregrina vulneraria credita, eandem quam Balsamine Cucumerina nomenclationem, propter eaſdem facultates, & fructum nonnihil ſimilem. Alióqui ſtipites craſſi, turgentēſq; ſucco Mercurialis habitiores ſūt, folia & facies admodum Perficariam vtrāmuis referunt, quare etiam hanc Perficariam nonnulli dicunt: tametſi non minus propter vires conſimiles & vulnerarias, quales in Perficaria recētiore agnouerūt, dicta putari poſſit. Flores ſubter folia per interualla penduli, purpurei, diluti, incærum vergētis, Delphini Cōſolidæ effigie caudatæ, vel Noli me tãgere vocatæ, quæ etiam multum huic ſimilis: puſilli fructus penduli, etiã ſunt Auguſto nuclei Pruni vtrinūq; acuminati

nati similitudine, primū viridante, deinde luteolo, & foris scabro dehiscēte, per maturitatem se men Erui, aut Rapi elidente vix digitis summis tacto, ritu Noli me tangere herba.

PERSICARIA Silicosa, siue Noli me tangere.

INDIGENA hæc montium colliumque Iasperiorū Germaniæ, & Galliæ Sabaudæ, quam Belgæ alunt frequens, vocantque vt Germani Sprinck kraut, quasi eruptricem siue salientē, aut subsilentē herbam, propter siliquā, quæ teres, gracilis, longa, pēdula Chelidonij, semina parua, rotūda, Balsaminæ femine claudit, quibus turget, simul ac tantillū tangitur in vultū proximi cuiusq;, quasi impetu vindicabūda, & se tangi queribūda excludit. Idcirco Nolime tangere, vulgus herbariorū vocat, qua nota & nomine notissima iamdiu. Folia, faciēsque & virgulta Balsaminē, Mercurialē, & Amaranthū exprimūt: quare cauendū ne quis Mercurialē putet, eamque in vsus eosdē legat, vt nonnulli hallucinati fecerunt: quippe venenatam quidam autumant, præstarēque exploratis, quam incerta hactenū monēt. Tametsi alios ad effectus meritō laudent.

RAPHANVS Syl: Officinis Francis, & Belgis.

LEPIDIVM Egineta, folijs quàm Lauri maioribus, floribus, racemosis Galij albi.

{ Lepidium Peperitis. Gal. Passerage.
 { Ang. Dittammer.
 { Germ. Pfefferkraut.
 { Belg. Pepercruyt.

QVAM potuimus aptè ab altero Pauli ex Dioscoride Lepidio minore, siue Cardamantice discreuimus istud pagina 77. ostendimusque multò vrentius esse, & efficacius illo Democratis carminibus celebri. Perquam notum est istud regionibus calidis, & frigidis, vt Norbonæ, Belgio, & Angliæ, ad decliua riparum fruticare solitum, plebeculæque Raphanus syl. & Passerage vocatum, id est, extrema rabies, propter feruorem igneum, qui etiam testatur hanc legitimū Lepidiū: folijs namq; Laurinis, latioribus tantillū crenatis, ex pallido virentibus, Hyoscyami quadatenus lutei, aut Costi hortēsis, inflexilibus, ramosis virgis, cubitum & sesquicubitum altis: flores albos muscosos, Iunio & Iulio edentibus, semēque pusillum: perreptat subter humū radix, & quotannis noua pullulatione se reparat, ad ischiadicum dolorem efficacissima tusa, & axungia excepta.

Effigi. Matheo.
609.

Crassa radice, RAPHANVS RVSTICANVS, Lapathii folio, videtur MOLYBDENA Plinij.

Sinapi Persicum. Germa. Meerrettich & Kern.

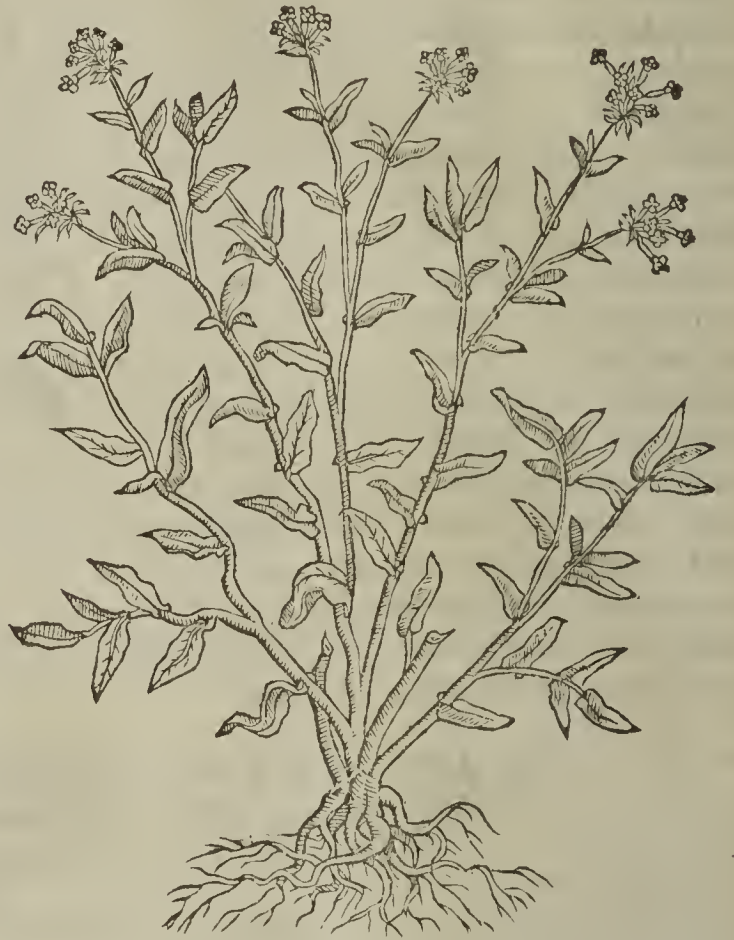
POTEST HYDROPIPER dici etiam hæc, aquaticis, & substillis pratensibus fruticans, quam multi Lepidium Pauli, & Plinii dixerunt: vt cui sint folia latiora, circinata, ferrata, longioraque Laurinis, & rigidiora, viciniora tamen M. ij. Hip-

Hippolapatho, à radice crassa longa, acrique tufa vescendo in condimentis Sinapi sapore. Floribus albidis, Sinapi aut Brassicæ minoribus, in ramulis, secundum quos hærent filiquulæ Erisimi, aut Rhaphani, cum quo similitudinem quandam habet, eoque vocatus fuit Raphanus rusticanus à Plebecula.

DENTARIA, vel Dentillaria RONDELLETII, & Norbonensium, ÆGINETÆ LEPIDIUM itidem putatum.

NEC abs re Lepidium quoppia fecerunt perelegantem istam plantam, Norbonenses præceptores nostri. Fruticat ea passim in Romano, & Mospelliaco agro prope sepēs & fata, radice longiuscula, caule bicubitali, turionibus multifida, folia imma maiora cauli Isatidis, Drabæue ritu incumbencia, pusillæ violæ modo. Floribus purpureis, dilutis, extremo caulis ambitui confertim aggestis, quibus defluentibus, semina gemmeis, & vilosis hirsutis, & aliquantum tenacibus pericarpis includuntur nigra, acri vniuersa planta gustu, & vrentis facultatis, qua tantopere pollet, vt etiam volę manui vibicem callumue inurat furuum, aut plumbeum, vnde viros Doctos in opinionē duxit Molibdenā esse Plinij, aut Lepidium Æginetę. Dentillariam, aut potius Dētariam vulgus studiosorum putabat vocatā à Rondelletio, qui vt Pyrethris, aut similibus vrentibus vtebatur, ad rabidum dentium cruciatum placandum; etiāmq; in Balneis filius Regis Sapor.

HORTORVM Costus Casiani Bassi, Mentha folio, aut Lepidij.

{ Germ. Grauwentkraut id est, Herba D. Mariæ.

{ Gal. Coq.

{ Belgi. Balsème, id est, Balsamum.

Offic. Mentha Græca, & Sarracenicæ.

Dodo. 175.

SCIMVS, & hanc quod feruido esset Costi, aut Lepidii gustu, à nonnullis Recētorum Lepidium putatam, quam Mentham Græcam Pharmacopœi, & Sarracenicam quidam è libro πέρει δωραμείων dicunt vtrique non absque plausibili coniectura: Est enim foliis Lauri, sed interdum maioribus, ferratis, viridibus, pallentibus, molliusculis, radice fibrosa, inflexa, & summo cespite sparsa, caule cubitali, floribus luteis Tanaceti: hortis familiaris, & nota conspicua amaritudine, feruoretamen non superioribus inferior. Vulnerariam cursores Chirurghi, & mulierculæ citissimæ opis experimuntur: eoque Baume apud Gallos, id est, Balsamum vocitant.

BVLBOSA folliata, Officinarum BOLBANAC, LVNARIA Græca Recentiorum, non est ARMORACIA, siue syl. RAPHANVS Dioscori. aut THLASPI lati-folium Crateua: ut è pagina 75. liquet.

CVM hæc in Alpinis, Galloprouinciæ conterminisq; Pedemontij oriatur, apud Flan-
dros verò Francos & Anglos tantum hortis colatur, rectius videntur Bolbanac dixif-
se Barbari, à radicibus bulbosis, esculētis, oblongis, crassis, longius porrectis, porosis qua
dantenus Asphodeli, aut Pœoniæ, sed minus protuberantibus, quam Græcam Lunariam,
aut Violam latifoliam nuperi quidam. Erutam enim è montibus Alpinis Galloprouin-
ciæ & Pedemontij conterminis scimus, & indidem fortè coli in Flandria, Francia, & An-
glia, radicibus exilioribus, staccidioribus minusq; protuberantibus, sed similibus & sparsis
Asphodeli Lutei, aut Leucacanthæ Monspelliacæ, albidis prorsus carnosis, caules teretes,
ramis multis donatos, foliâq; pauca prominentibus, oblonga, latiora multò quàm Violæ Ma-
tronalis, virètia, in ambitu parum crenata, floribus, primo Vere, Dentillariæ aut Violæ al-
bæ purpureis, & subcæruleis, post quæ orbis filiquosi, aut folliacei oriuntur, ex triplici
quasi membranula cõpacti, pellucidi, semina quaterna aut quina complexi, media nem-
pè dissepiente, candida cuticula sericea ipsa Lentis effigie semina, non secus atq; in Alyf-
so cernitur, vnde PENNICK Brabanti, id est, nummi florem vocant, & quidam Lu-
nariam. Calido, acriq; gustu est, præsertim semine, sed tamen radices acetarijs, vt Rapun-
tia, manduntur, nec perinde sunt acres, vt Crateuæ Thlaspi radices traduntur.

Dod. de flor. 26.

Varietas. { Non diu est cum aliam vidimus siccam, huic non ita diuersam, duntaxat tota
minor est, & Hyeme perennis viret, durioribus caulibus, breuioribus, flori-
bus dilutioribus, folijs aliquot non disparibus, radice rediuiua.

MATRONALIS Viola, aut Damascena.

{ Bel. Damas bloumen & winter violen, id est, Hyberna viola.

{ Gal. Violes de Damas & Giroffles des Dames, id est, Matronalis viola.

NEC consultius faciunt, qui istam similem illis plantam, Marinam violam, Damasce-
nam, & exoticam vocitant, cum in Nitiobrigum montosis & Veganijs syluosis, eti-
amq; Angliæ in pratis fruticet, vnde horti habuerunt: è radice fibrosa, densa, ampla fo-
lijs est Drabæ, aut Eruçæ, minus lacinosus, nigris, crebribus, ab imo caules rectos, cubita-
les & sesquicubitales ambientibus Aprilij, Maio, & Iunio, florum caliculos multos ex cã-
dido purpureos, & rubellos edētibus Saponariæ aut Dentariæ: corniculi filiquarum Syna-
pi sunt, vbi semen acre, fuscum, aut rufescens, & Erucam, Thlaspi, aut Rapuntium gustu
tota sapit, quibus idcirco affinis natura putatur.

Dod. de flor. 24.

MEDIUM, an sit MARIANA VIOLA?

MINVS mirum etiã nunc Medium esse nullius aut ambiguae lectionis, cū codices &
autores fuerint valde variae lectionis. Qui namq; cū vulgatis Dioscoridis codicibus,
& Plinianis, Iridis folia legebant, superioribus illam maritimam Iridē, cuius vt noue mē-
tionem in Meo fecimus, & iconem, plenamq; descriptionē in Iride dedimus, statuebant:
inter quos præceptor, & D. Assatius, Callotus, atq; Dioscorides Barallius Monspelliēses.
Sed nonnullæ notæ magnitudinis & figure, potius quam virium, refragari visa sunt. At
candidissimus Gesnerus, & deinde Itatorum doctissimi nonnulli, qui alijs in codici-
bus, & hos secutis Græcis authoribus Seridis folia haberent, iam plusquam octenium
abhinc monebant nos, Violam MARIANAM dictam, vulgatissimam plantam, quam
tamen postremo sibi notam seruator Commētator Cortusij optimi munere gratulatur,
Medium, vt si quæ alia planta referre, quorum lectioni & sententiæ nos eo lubentius as-
sentiebamur, quia Iridis syluestris nullius meminerit Dioscorides, nec syluestris folia à
fatiua, nisi magnitudine diuersa sint, nonnulliq; Theophrastū negasse vllā Syluestre Iridē
extare Matthiolum scribāt. Seridis verò Syluestris metipse atq; Dioscorides meminerint.
Violæ autē Marianæ, & Mariæ dictæ à Belgis (qui muneri elegantiae florū causa, primi de-
derunt Mariæ Hungariæ viragini illi Heroinæ bellicis fascinoibus, & incendijs nobilita-
tæ) nostra etiam memoria, cultu hortensi florū calathis longè speciosissimis tantā mag-
nitudinem

Effig. Hist.
129.

M. iij.

nitudinem

nitudinē assequuntur, vt instar calycis aut poculi poturis voluptatis causa, vinū contineant. Sunt namq; nolæ oblongæ effigie, nonnullis laciniosis crenis, cærulea hilari interdū purpurea rascēte, interdū dilutiore, & candidate, emergentibus ab imo calyce, quibus reflexis, aut elapsis in vtricoli, & florū basi Rapūtio, aut Trachelio asimili clauduntur: triquetra numerosa semina Acetosæ, colore, & parilitate. Bicubitales caules toti, & alæ hirsutæ, & hirtæ ab imo folia habent longiora, latiora, tunicis hirsuta, rigida minus quā Licopsis, aut Pulmonaria vulgaris Intibj seu Seridi domesticæ potius quā Syluestris, quæ laciniosa est. Radix autem candida, tenera, esculenta palmum longa Rapūtij similitudine, vt semen & flores sed duplo maior, nec gustu multum dispari: siquidem in acetarijs Rapuntij modo esitauimus verna quadragesima Belgicæ præsertim, & Couentriæ Angliæ, vbi etiam in Syluosis quā plurimis enata, sed minor & strigosior, eò postea incrementi progreditur, cultu in hortis passim, vt longè maior adultior, suauiorq; edendo sit. Calidioribus Italiæ, & Galliæ inferiori infrequens, magis figura ad Medium quam facultatibus alludit, siquidem dulcis acriuscula minime atringens percipitur.

Επιμήδιον. EPIMEDIUM.
an Epipetron & Epimetron Plin?

ÆQVE arduum statuere Epimedium quænam sit Planta, & an hodiè nostro orbi Europæo cognita. Quippe perpauca sunt plantæ caule donatæ, quin flores, aut quædam eorum rudimeta ædant, vti Filix, Ficus arbor, & alia nonnulla. Qua de nota si in hisce regionibus nasceretur, facilè cognosceretur Epimedium quod suspicamur, esse Epipetrum, vt Plinius legisse videtur Theophrasto memoratum libro 7. capite octauo (non vt vulgo legunt Epimetrum.) Siquidem saxis, & petris innasce affirmat Dioscorides. Cui si idem vsu venit hîc atq; in Bechio, Dictamno, Onosmate, fortè & Cynoglossio, iam facilius accedemus peritiorū Herbariorum sententiæ, quam non semel super Epimedio (atq; de hac elegantia, & noua quâ pictam damus planta) rogauimus. Antequam in fœnicetijs inter cremia enatam sponte, non procul Pistoia, in Florétina præfectura vidissemus, virentem dono acceperamus à Ioanne Pomello Veneto Pharmacopœo non vulgaris peritiæ, ad Buccentoris symbolum, qui in hortis colebat, & alicunde è proximis Vincentiæ, aut Patauij agris habuerat. Hac etiam nos donauit clarissimus Bononiensis Doctor, & professor medicus Cæsar Odonus. Viticulis est quasi iuncea, non crassis, sed nitidis, albidis, prolixioribus, tenellis cubiti, & sesquicubiti exilibus nutatibus, sparsis per femina singuli in ternos, quasi pediculos diuisis, in quibus summis quasi in alis multò tenerioribus ternis pedicellis, terna insunt folia, id est nouè, aut decem magitudine, colore, leuore Hederaceo, sed teneriora, ad Theophrasti Libanotidè accedentia, auersa parte glauca vel albicantia, & extrema ora nonnullis denticellis spinosis ferratim extantibus: radicem non vidimus, sed ab iisdem auditione accepimus: iam tum defloruisse semenq; amisisse, viroso odore: & prolixis ambagibus radicem incuruari atq; in latera diffundi, subastringentis, & siccantis gustus esse: etiam nunc postremum dum literis mandarem nobis gustantibus folia multum amara, gustu fermè Chamæleæ percipiēbantur, per quam rara nec nobis vsquam, præterquam in Italia visa.

Et una cum fru
ctu, florum spem
prodigere.

Epipetrum.

Τραχήλιον. TRACHELIVM, sine Cernicaria & Vuularia.
{ Belg. & } Balsz kraut,
{ Ger. }

DVA sunt præterea quæ non parum folijs, & qualitatibus illas designant, veteribus *Effig. Dod. 127.*
 indictæ, nostra memoria nuncupatæ Trachelium, Germanis, *Halzkrauc*, siue Ceruicariæ, à ceruicibus colliq; partibus vicinis, internis & externis, quibus tumefactis, & vicèratis multum opitulatur: vnde Vuularia ab vuula etiam dicitur. Maiori harum folia sunt quadantenus Bolbonac aut Vrticę, Hispida, rigida, latiora, ad Imum, supernè acuta & ambitu crenata, Vrticę habitu & superficie: floribus albidis, plurimùm cęruleis Violæ Marianæ minoribus: radice alba tenera Rapūculi in acetarijs apta ieiunio Verno præfer-
 tim.

TRACHELIVM, minus.

MIORI CERVICARIÆ, ijdem natales squallidorum marginū, & Montium Pra *Effig. Dod. 127.*
 torum Germaniæ, & Angliæ Occidua sunt: Caules breuiore, folia item aspera Ra-
 puntij aut Saluiæ, pilosa, flores densi pulcelli superioris sunt, Rapuntij sapore, primòq;
 vere acetarijs etiam adduntur.

Varietas. { Quandoq; in Maritimis, & cliuosis aridis quædam non absimilis, Ceruicariæ
 maioris folijs, leuiora minus rigida, aut ambitu dentata, in breuioribus cauli-
 culis, quibus subsunt radices latius vagantes albidæ. Flores Iunio & Iulio, no-
 lis pusillis purpuræ languidæ.

Nostrates CAMPANVLÆ dua hortenses, *Perseifolia lactinosæ, flore*
volubilis, an ? ASIONE Theoph?

OB LONGA, angusta, & obscure, virentia folia, imum caulem cubitalem, atq; radicem *Effig. Dod. 130.*
 stipantia sunt caules recti in longitudinem striati in quibus totis insunt florum ca-
 lathi, vel nolę Cæruleæ, albide, cæruleis etiam vel albis explicantibus sese nonnullis sta-
 minibus, ambitu constantes & quasi vnico folio, sexangulo, idcirco putatur meritò
 Theophrasti Iasione: capitula insunt foraminulis peruia, quod imposuit Commentatori
 Senensi, qui idcirco illicò putauit, & sanxit esse Phyteuma. Horti voluptatis causa habet,
 tametsi in olerè mandi queat.

CAMPANVLA Minor.

EADEM sponte propè scrobes, & sepes prouenit: multò minor, caule breuiore: folia
 sunt ad inum strata, rotundiora, & volubilem viarum propius accidentia, flores pur-
 purei, & radices exiliores.

RAPVNTIVM paruum, vulgò *Pes Locusta Auicenna.*

{ Gal. Responce petit.
 { Ger. Clein Rapuntzlein.
 { Bel. Cleen Rapoucellen.

QVEMADMODVM propter radices & vsus non valdè dissimiles, antiqui Bunium, *Dod. 412.*
 id est Napulam à Buniade diriuallè videntur, sic ætas sequuta iam inde ab Auicen-
 næ temporibus Rapuntium siue Rapulum istam vocauit: siue quia putarit plebecula eã-
 dem aut congenerem, siue quia ad vescendū, & ad aspectū, Napum aut Rapulam præ se
 fert radix: Est enim pollicis lōgitudine & crassitie Rapi in morem, aut Raphani oblon-
 ga, & medio sui nonnihil ventriosa: sed multò minor pellucida, candida, tenera, aceta-
 rijs vernæ Quadragenæ longè quouis Rapo aut Raphano delicatior. Inter namq; pri-
 mas, prima tum erumpit, folijs Oleæ, Gentianellæ, aut Campanulæ hortēsis breuioribus,
 in caule gracili, nec huic dissimili flores cærulei quatuor foliolis, vt Lini, cōpacti sed reflex
 is campanulę modo: semine in oblongis theculis pusillo. Non modo hortis & satis fa-
 miliare vbinis, sed etiam syluosis & sepibus tum frigidarum, tum calidarum regionum.

M. iij.

Rapun-

STIRP IVM aduersaria noua.
RAPUNTIVM maius Alopecori comofo flore.

Dod. Hist. 412 **M**INVS istud obuium multis locis, nec nisi montosis aut alsiosis pratis, & cōuallibus, vti sunt Mindeni, & Norbonæ Aquitanicæ vicinis pinguibus, etiam Belgij & Angliæ numerosis. Figura, radicēq; maiore Rapuntium imitante, & comofo flore purpureo cæruleo multum diuerso à Rapis, Napis & minore Rapuntio. Folia enim per initia latiora imò, supernè acuta Hederæ, aut Trachelij, sed longiora in caule recto, pedem sesquipedemq; alto, gestante densum comofoiq; spicatum, ex corniculis crebribus in quatuor foliola supernè dehiscens, Melampyri florem cæruleum purpurantem, iam glaucum, iam pallidum. Iulio, & Augusto theculas relinquente rotundas, Rapuntij marsupiolis non dissimiles, vti & radix non dissimili gustu & figura est, vnde dicta videtur Rapuntium, tametsi neutra inter Rapos collocanda.

Leucoium	}	Album, Purpureum, Luteum, Marinum { maius, } { minus, } purpureum. Duplicato flore.
Lychnides	}	Agrestis. Agrestis altera. Agrestis multiflora Anglica. Coronaria. Lychnis Chalcedonia. Marina Anglica.
Ocimoides siue Ocimastrum.		
Ocimastrum alterum.		
Ocimastrum Valerianthos.		
Ocimoides repens Polygonij folia, flore Saponaria.		
Lysimachia		
{ Lutea. { Pliniana fortè. { Siliquosa, filius ante patrem: eiusdem gemina varietas. { Carulea hortensis.		
Conisa		
{ Maior Monspelliensium vera. { Media, qua Calamintbatertia Fusch. vulgo geel wyntc. { Minor Monspel. Fusch. Media. { Minima.		
Aster siue stella Attica.		
{ Monspelliensium aureo flore. { Italorum fruticosus, luteo Oleæ folio, Conisa facie. { Aster minor Monspel. Tripolij flore, medio purpureo, Linaria folio. { Aster Montanus duplex prægrandi Conisa aut Helenij flore.		
Glastū siue Isatis.		
{ Satina. { Sylvestris. { Luteola. { Vaccaria.		

λευκοῖον. *LEUCOION, VIOLA alba.*

{ <i>Bel. Violieren.</i> { <i>Ang. White Gillouer, or stocke Gillouer.</i> { <i>Hisp. Violetas amarithas, seu violetas blâquas</i>	} <i>Ger. Weiß garden Vicle.</i> } <i>Gal. Violiers blancs.</i> } <i>Ital. Viola bianca.</i>
--	--

Viola

VIOLE nomen ἀπὸ τῆς λέγουσιν, quasi ire, aut prouenire, aut primum prorūpere dixere: Veris nāmque præuia viola, & Lutca Keiri dicta, quarum capti venustate, & fragrantia, vt vsum ad coronamenta sic nomen commune sanxere, posteaque magis consuetudinem, aut florum similitudinem, quam rationem sequuti, multos & varios flores Violas nuncuparunt. Idem nomen variis atque longè diuersis plantis inditum: quippe apud Theophrastum Viola est bulbosa, nigra & alba: quas nos suis quaque locis exequuti sumus. Hic vero Leucoium speciem dumtaxat leuiter perstringemus, quæ non à florum albedine, sed foliorum canitie, cinericioue colore dicta alba videtur. Etiamnum hodie, vt Dioscoridis æuo, vulgatissimæ cognitionis illa triplex è floribus varietas: vbiuis propemodum gentium. Ditissima peræquè omnium florum fœtura. Sed alba & purpurea cærulea non nisi fatu.

Effig. Mathiol. 876.

LEUCOIVM LVTEVM, Keiri Arab.

Germa. Seel garden viel.
 Ital. Viola Ialla:
 Gal. Violes de muretz.
 An. Waile Gyllofer.

LVTEA verò parietinis præsertim, etiam spontè læta floret & vernat, Februario & Martio, hæcque vt frequentior, & odorator, ita nõ parum vtilior Medico vsui, cuius semen etiam efficacissimum compressum in siliquis, sed minoribus multò, atque Erucæ syluestris paribus. Folia etiam angustiora, virentia Ligustri, vel Phylereæ. Caules sarmentosi, recti, complures, radice lignosa, fibrosa cõmissuris & rimis parietum incuneata. Hic in Anglia vti plerásque alias Nataliciis Christi sæpius floribus luxuriantè vidimus, etiã hoc anno: non tamen perennat.

Effig. Mathiol. 877.

SV I similis & vnà dumtaxat, quæ plurimum albos, sæpe purpureos, interdum, præsertim arotina flores, exoleti coloris in cæruleum vinaceū languescentis fert: Cornicula quanta & cuiusmodi cornuti Papaueris, geminū item seminum ordinem, membranula secundū longitudinem intercurrit. Folia accedunt ad Calendulam albicantia, è radice lignosa: Hæc non perinde feruet gustu.

Varietas.

LEUCOIVM MARITIMVM N Mains.

SED Maritima, quæ plurima Mediterraneis Norbonæ littoribus, rarior multò, Thlaspi gustu & sapore videtur. Flosculi æstate quaternis foliolis dilutæ purpuræ: siliqua & semine similis, sed folio ad Cichorij, vel Erucæ modum diuiso, crasso albido, cõcolori, & pari hortensis.

LEUCOIVM MARINUM, minus.

ISDEM locis non raro pusilla duplòque minor oritur, & ab hac differre videtur: vt Thlaspi minimū, à mediocri: vehementius tamen a credine vellicat linguam.

LEUCOIA DVPLIS FLORIBVS.

MAN-

STIRPVM aduersaria noua.

MANGONIO holitorio repetitâq; crebriore transplâtatione, tum lutei, tum purpurei, flores magnitudinē luculentam assequuntur: multiplici singuli prægnanti foliorum fœtura, Rosam moschatâ æquante: Sed uti viola Martia floribus donata, semine orba fit.

AUXXIS. **LYCHNIS Coronaria.**

Ger. Srawen Koslin, Marien Koslin, & Himmel Koslin, siue Cœlestis Rosula.
Gal. Oeillets, & Oeillets Dieu.
Bel. Christus ooghen.
An. Rose Champion.

Iouis flos Theoph. non Phlox, siue flammula Plin.

CERTVM liquet de authorum monumentis & comparatione cum Rosæ, Violæ atque Anthyrrhini floribus, flâmeco colore, lucidâue, aut sanguinea, purpura fulgentibus, dictas fuisse Lychnides, quasi lucidos luculêtosue flores, qui elegantia illecebris in coronamenta venerint. Eiusmodi est Viridariorû delicia lectissimus flos, Ocellus vocatus, Gallice *Oillet*, *Christus ooghen* Flâdricè, cuius tres quatuorue numerantur differentia: quas omnes huius arcto notionis ambitu cõplexi sumus: Satiue radix fibrosa, longiuscula, folia flaccida, crassiora, tomentosa, uti Æthyopis, magnitudinē Leucii, vel Saluiaæ æquante. Incani item caules surrecti, teretes, geniculis atque ramulis pluribus donati, qui singuli, flores explicant, è calycibus Pseudomelanthii æmulis, Rosea purpura rutilos, atque nitore flammantes, oculorûq; aciem interdum perstringentes, Pyropi, aut lapidis Lychnidis modo, unde nomen utriusque cõmune fuit. Hæc ut omnium pulcherrima, ita colitur sola, eoque flores adeo confertos & ingeminatos fert: ut semine postea orba fit, exhausta nimirum formæ vi, & pabulo in florum cõmodum absumpto: cuiusmodi in Viola Martia exemplum videre est. Haud dispar natura earum quæ ruri, interdum sponte oriuntur, aut in hortis negliguntur. Præterquam quod floribus candidis paucioribus, minoribus, & semine donantur.

Varietas.

LYCHNIDES SYLVESTRES.

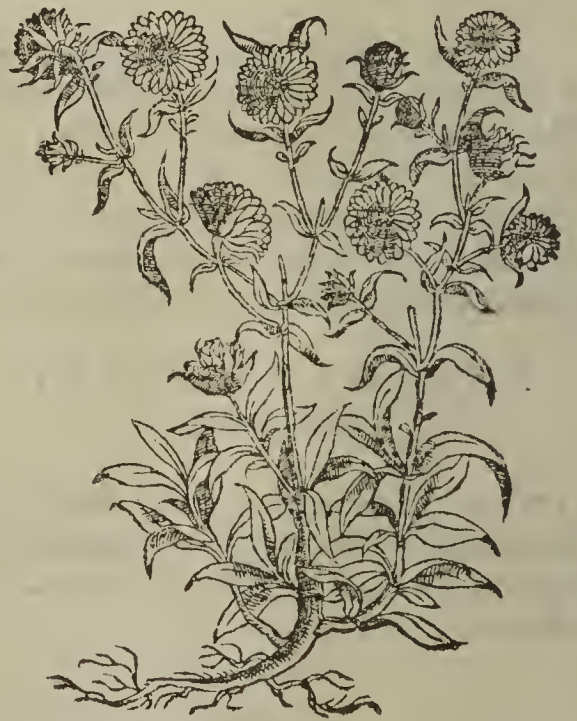
AFFINES etiamnum tres, quarum duæ passim secus fatorum sæpes exant: radice non ita magna, gracilioribus, ac paucioribus, tum cauliculis, tum foliis, & mollioribus, nec perinde tomentosis, sed ex pallido herbaceis. Alteri flores rubelli dilutiorisue Rosæ, alteri vero niveo candore renident.

MULTIFLORA.

Varietas

TRANSVECTA utriusque in hortos cultu adeo flores fœtura luxuriant, ut maximum Africanum florem, vel Rosam æquent, aut superent.

Ang. *Doble Rose Champion.*

LYCHNIS MARINA, ANGLICA.

ALTE-

ALTERAM quam hic pictam damus, in aggeribus maritimis Vectis Insulæ Angliæ, totòq; illo littore frequens. Herbula est ab imâ radice multis folijs cincta, crassis, minoribus, & angustioribus quàm Portulacæ Marinæ. Caules creberrimi, flexiles, humi fusi, cubitales & sesquicubitales: in quorum summo calliculus albus Ocimastrî, aut Lychnidis est, cui hærent flosculi candidi perquam elegantes, Ocimastrî non dissimiles, apiculis intus nigris. Semen in folliculis fuscum Lychnidis, aut Ocimastrî. Salso est gustu, non tamé insuauis, esu tenera: non nisi inter filices & Brassicas marinas quâ ferme vndæ alluunt enatam videas. Floret mense Iunio, Iulio; Augusto, & Septembri.

LYCHNIS Chalcedonica, siue Constantinopolitana miniata,

FACILE harum pulcherrimam elegantiam prouocat, aut superat florum deliciae planta Chalcedonia illa, cui florem Constantinopolitanum nomen indiderunt. Huius radices exiles, fibrosæ, aliquantum acres, caules exerunt numerosos, teneros, graciles, geniculis & aspredine cinctos, è quibus singulis folia bina, quadantenus Syluestris Lychnidis, sed non nihil viridiora, hirsutiora, & asperiora, semen in cauliculis oblongis nigrum Papaueris Rhœadis. Flores in umbellis radiatis, latiusculis concinnè dispositi, & minio purpureo, rutilo fulgentibus, viuidioribus, quàm in Martagone vel Canna Indica, adeò ut quia inodores sunt, isti coronarij omnes, proindeq; florum voluptate duntaxat asciti, merito hic Lychnis multò omnium pulcherrima fit habenda.

OCIMOIDES siue Ocimastrum, facea alba Monspel.
Herba Tunica Gordonij.

NON tantum propter foliorum cum Ocymo similitudinem, sed etiam adeòq; multò aptius ob vires aduersum viperinos morsus exploratas, cui maximè confert Ocimum, Ocimoides, aut Ocimastrum vocasse videntur. Cuius non parum plenè omnes explet notas ista planta vulgatæ cognitionis, quæ nusquam non inter segetes, & viarum marginumq; gramina vberè luxuriat. Radix alba crassitiem digiti æquans, tenera nonnullis fibris sparsa: exiles rectosq; nonnihil hirsutos, cubitales exerens caules, per interualla geniculos habentes, è quibus singulis folia maiuscula Ocymi, aut Lychnidis syluestris hirsuta bina, & plerumq; quaterna, nouis succrescentibus binis pusillis, in summo ternos, aut quaternos foliosos calyces ventriosos supernè angustos fert: vbi semen fuscum Pseudomelanthij, flores Lychnidis syluestris albi.

SPVMEVM Papauer vulgò, est Ocimastrum alterum.

NEC minore prouentu, nec alijs locis oritur hæc, vulgò Norbonensium notissima, & propter spumeam sputeamue asperginem, quæ non rarò albicans foliorum & geniculorum sinibus insidet, spumeum Papauer putata: superiori Ocimastro admodum similis, cunctis sui partibus, sed caules leues nitidi hirsuta, ad Tunicem magis accidentia: vnde nonnullis practicis vt Gordonio, Tunica herba dicta, radix nec folia fractu facilis, nitida & pellucida magis.

Behen album
seu Polemonium
Belgarum, neutrum tamen verum.

Ocimastrum

*Narcissus Vir-
gili & Columel-
la fortè.*

*Valeriana rubra
Belgarum.*

LONGE hac floribus pulchriorem, alioquin folijs, caule, & facie non ita dissimilem, alunt herbarij Belgæ: radice tamen aliquantum crassiore, habitiore, & magis tereti æquè alba, odoratiore. Longiora, maiorâq; aliquâtò tum folia, tum caules sunt. Flores verò creberrimi, elegantissimi affatim in muscarijs propendentibus, & ex pusillis caliculis oblongis congesti, Valerianæ partim, & Iasmini. Vnde illic Valeriana Rubra vocatur. Purpura namq; diluta nitent flores, Iunio exeunte. Vnde etiam Rubrum Behen vocitarunt idem: non nisi in hortis pensilibusq; puluinis, & figlinis enatam vidimus.

OCIMOIDES REPENS. Polygonifolia, flore Saponaria.

NON modò Taurinensium ad Padum collium vmbrosis, Syluosis, & iuxta sæpes hæc frequens oritur, sed etiam Seuenæ Veganiij herbidis, & vmbrosis marginibus, secus riuulos & fluenta proximè Asarinam in saxorum commissuris. E cauliculis gracilibus, geniculatis, reptantibus, teneris, flexuosis Alfinæ maioris, folia exeunt bina, iuxta geniculos Oleæ syluestris, Myrthi, aut Polygoni, sed paulò latiora. Flores verò in caliculis oblongis Saponariæ concoloribus, multò minoribus: radix exilis, vsus hodie incompti & neglecti.

λυσιμάχιου καὶ λύτρου *LYSIMACHIA LUTEA, siue Salicaria.*
 { Gal. Perçe bosse. Soufy d'eaue. Corneille.
 { Ger. Geel Weidrich.

HVI c laus nomenq; à pugna dirimenda, id enim est: λύει τὴν μάχην, certamen dirimere vel pacè componere, quod nominis Reginam etiam Lysimachia imposuisse dixerunt. Est tamen ea plantæ vis, vt etiam belluarum animos feroces, & mutuos hostiles congressus pacet. Faceret vtinam rerum arbitra, & hera Prouidentia, vt quàm nota est hodie herba Lysimachia, tam esset nobis copia illius cœlestis Lysimachia, quæ est Paracleti interpretis, & alumna pacis gratia, qua rabies, & rerum humanarum ætus, atq; insania plusquàm Cerberæ, ad lenitatè perpetuumq; perennis amicitiaæ fœdus, reducerentur. Tametsi tres posteritatis sedulitate animaduersæ sunt Lysimachiaæ species, Dioscoridi indictæ, tamè vix vlla earũ vsu hætenus recepta fuit. Eapropter lutea notissima, vsuq; frequentior. Mefibus flores luteos elegantia visendos, in ramulis, Hypericonis modo edit, inodoros, multos, cõfertos, folia autè frondis Salignæ, aut Persicariæ, pallentia, in caule bicubitali parum anguloso, geniculato, quaterna ternaq; sibi ex aduerso sita. Radix cespite vagatur, latius sparsa, editq; teneram sobolem purpurascantium turionum, Semen rotundum Coriandri, pallidum. Marginibus hæc & ripis minus vdis, atq; mersis, quàm reliquæ tres aquatica. Vbiq; Angliæ, Galliæ, Germaniæ, peruia, quã Officinæ multam ad gargarismata, & parulides exesalq; oris inflammationes vsurpant. Gustu astringit & desiccatur.

LYSIMACHIAE fortè Pliniana.

SVNT qui Plinio mentionatam Lysimachiam diuersam illi specie arbitratur, quippe qui flore purpureo, & odore graui eas discreuisse videtur: earũq; vnã proinde innuisse, quæ nusquàm emeris conspicuntur: è riuulis pigris, & palludosis lacunis, floribus, spicatis, intè se purpureis, palmum & sesquipalmũ longis, è Sertis purpureis semine concluso in angustum deficientibus, Viticis aut Lauendulæ ritu. Caules geniculatos, & folia Luteæ similia, aut Salicis angustifoliae sunt, ex interuallis bina subpurpurea. Radix maior quàm Luteæ, & similiter turiones, quotannis teneros promès, lignosa, nigricans: nõ tamè odore tetro. Quare tametsi non magni nostra referat cuius sit Plinianæ an Dioscorideæ, tamen subodorari quiuis queat, Pliniũ non aliam interpretatũ, à Lutea. Sed πύργου, siue purpureũ vertisse, aut πόρφυρον legitse: & grauem odorem habere, quod quando adoletur, verum asferit Dioscorides.

STIRPVM aduersaria noua.

145

LYSIMACHIA Siliquosa, Filius ante patrem.

EST etiam vulgatioꝛ hæc à siliquato fœtu præcoci, qui auctu & incremẽto florũ erup-
tioni anteuertit, quasi proles parente prior, Filius ante patrẽ vocitata. Non aliis hæc
natalibus, sed multò vberiore & variato prouentu oriunda, caule & foliis haud diuersa,
nisi quia angustiora & leuiter crenata. Flosculos foliolis quaternis constantes purpureos,
patulos: Geranii colũbini, quibus quasi caliculus foret, subsunt teretia exilia & longius-
cula cornicula, quæ semine perquàm minuto Conizæ, aut Dentis leonis, vnà cum pappo-
sis inuolucris, dum siliquæ hiulcæ & bifidæ dispartantur, perduntur.

Varietas { **H**VIUS filii ante patrem in Belgio, sed in Anglia facillimè, varietas duplex
obseruatur, non iisdem tamen locis semper, attamen vmbrosis, saxosis, aut
minus vdis. Frequentior est omnino folio, siliqua, caule iisdem, sed magnitu-
dine inferior, & tenera adeò, vt vix siliquam florẽmq; fulcire queat. Flos verò
propius Caryophylleam Tunicã dictam, paulò minorem, rubeum exprimit.

ALTERA varietas cernitur in floribus, pallidioribus, quadripartitis, angu-
stioribus foliolis, ex aduersa cruciatim, aut decussatim assitis, in parili si-
liqua, cui cætera omnia subsunt similia.

LYSIMACHIA CÆRVLEA hortensis, Veronica
RECTA quorundam.

ET hæc non absimilis folio, Filii ante Patrem, aut maioris Veronicæ, sed longiore, cras-
sioꝛe, sed tota minor, cubitum & pedem alta, & quasi ex vtraque Lysimachia mixta:
ramulos in summo spicatos, floribus cœruleis, nitidis Teucris, Germandræ, aut Lauen-
dulæ longioribus: pluribus exiguis marsupiolis contentum semen minutum: exigua &
fibrosa radice nititur. Rarior hæc etiam hortis: Londini hoc anno Iunio & Iulio floruit
in horto H. Morgani nostri: Belgicis etiam syluis dicitur crescere sponte. Parcior, aut ra-
rior harum omnium vsus, præter quàm Luteæ, vt dictum.

CONIZA MINIMA siue Pulicaria.

IN quadruplici differentia est Coniza, quarum Media & Minima vbiuis Galliæ, Ger-
maniae, & Angliæ locis lacustribus, & humentibus aruis multa. In *Benardgreyn* ara &
fossis, altero à Londino lapide fruticat minima, inter Camemillam Romanam, inter &
Pulgium Regale: sesquipalmum caulibus superat, multis alis donatis, hirsutis, pul-
lis vel cineritiis, rotundis, rigidiusculis, quos folia ambiũt ab imo crebra, incana, & Phylli
Thelegoni fermè paria, aut Gnaphalii vulgaris, quem habitu & colore tota refert, sed
maiora multò & obscuriore obsoletiorẽque lanugine. Flores rotundi, bullis Agerati vel
Tanaceti, sed minus vegeto colore & cõpressi, quibus elapsis semen subest Anthemidis,
acerosum minutũ: exigua lignosãq; radice, minime omnium hæc glutinosa, minúsque
quàm Media fœtida, quam dumtaxat vestigio olido testatur.

MEDIA.

EODEM loci fecus Regiam viã atq; humentes scrobes, Media illi prorsum similis, sed
duplò maioribus foliis, crassis, densis, virentibus, asperis, rigidis, squallidis, caulẽ bi-
cubitalẽ & alas multas ambientibus, ima falcata, basi Glasti Dentillariẽque modo. Radia-
tis floribus, luteis, Chrysanthemĩ, aut Buphthalmi, semen haud dissimile, radix pusilla,
halitum virosus, & quiddam Cimicum, aut fœtidẽ Cotulæ efflat. Parum aut minus mul-
tò quàm maior, & minor glutinosa.

CONIZA MAIOR Vera.

SED maior tepidiore Austrinõq; cœlo & aëre maritimo oblectatur, cuiusmodi est Hetru-
riẽ inter Florẽtiã, Aquaspedulas, & Romã, atq; Nitiobrigũ in maritimis Venetis & aruo-
rum mar-

N.i.

marginibus Lunelle, Mafsilar ges, Mospellii. Binu trinume cubitorum frutex, multis propagatur virgultis, rectis, rigidis, rotundis, foliis multis coherentibus, densis, ex viridi pallentibus, crassis, pinguis, Oleæ similibus, aut Asteri attici Italici. Extremi caules multis ornatur secundum longitudinem floribus, luteis, rotundis, Hieracij, aut Senecionis, in pappos euolantibus: nec non semen exiguum, ut Hieracij: radix lignosa, fibrosa. Præstantior cæteris multo hæc, cum odore vehementer suauis, tum viribus, nec minus Ledo Chisto glutinosa tangenti, cuius odorem, sed cum ea quam mediam iam descripsimus, non nihil confusum imitatur, adeo ut omnes norit, qui ambas, mediã nempe & istã nouerit. Adeo sunt inter se consimiles, & Dioscoridis lineamentis affabre belle congruentes.

CONIZA MINOR Vera.

HVC tamen præ cæteris assimilatur natalibus, viribus, odore & facie, quam minorẽ Dioscoridis astruemus. Quæ prorsus eadẽ foret, nisi proceritate & caulium luxuria vinceretur. Vnico sed enim est ut plurimum caule, gracili, cubitali & sesquicubitali, paucioribus, minoribusque foliis Lynariæ, vel Chisti Ledi angustifolii: color, odor, modus, semen, tum illis, tum floribus, haud diuersa: radix exigua. Gramuntia syluæ finitimis agris, hanc non modò, sed etiam publica via maiorẽ, in depressis Syluæ lacunis minimam, non semel, Pulegii Ceruini conuicticẽ, legimus: Mediam verò passim vbique locis vdis, sic inibi omnes studiosis paulò exercitatoribus iamdiu notã: quibus risui fuit Senensis audax commentum, qui longè diuersam, uti in Baccharide dictum, plantam, Nullis reclamantibus, ut ille semper affirmat (uti nos hinc omnibus aduersantibus) notis, intrusit huc. Parum certè illi notam, & quod minus ferendum, nõ descriptã. Spirat huius nãque radix odorem, non tetrum, sed aromaticum Garryophylleum. Caule, & foliis Verbasci, aut Blattariæ non Oleæ, glutinis nihil penitus habentibus. Flores ex luteo purpurascens: cætera etiam planè dissimilia, multò magis viribus: quare nunquam Senensis dignitas nostratibus mulierculis Galloprovincia persuadebit, ut scopas euiscandis, & enecandis pulicibus, ex Baccharide potius quàm vulgata illuc Pullicaria colligant.

Coniza maior
Mathiolo falso
tradita.

Monspell. Bac-
charis.

STIRPVM aduersaria noua.

ASTER, siue STELLA ATTICA *Monspelliensium, aureo flore.*

ATTICÆ stellæ nomen, si non à flore, sed à foliolis florem in stellæ morem cingentibus, factum fuit, vt Dioscorides videtur expressisse: non aliam hodie plantam commodius potest designare, quàm Monspelliensium Asterem vocatam inibi Norbonensi agro, prope pratorum margines, & fluenta perfamiliare. Florem etenim edit æstate aureum, circinatæ, sed compressæ, nec admodum extuberantis rotunditatis, Bupthalmi aut Chrysanthemi, quem ambiunt quina senaue foliola angusta, mucronata, rigida, longiuscula, Stellam marinam piscem, non parum referentia: caules pedales terni aut quaterni, duri, hirsuti, quibus totis insunt folia oblôga Lychnidis aut Verbasci Saluifoliæ tenuioris, pilosa rigidiuscula, viridia, in fuscum obscura. Radice capillosa, sparsa. Sapore astringente, amaricante, non acri, nec ita ingrato. Semine anthemidis Augusto maturis vel Septembri in Franciæ, Belgij, Germaniæ, & Angliæ hortis. Nam ruri illis non prouenit. Pura purascunt quibusdam in locis florum foliola subtus, non secus ac in Tripolio.

ASTER ITALORVM *luteum fruticosum oleæ folio Conisæ faciè.*

EST & istud non modò Italiæ saxosis & aridis valdè frequens, sed etiam Gallopro- uinciæ Norbone, præsertim via Auenione Nemansum petenti ad læuam, inter Augustæ antiquitatis Romanæq; munificentia rudera, ruinosaq; triplicis fornicis pontis Gari vocati eximia monumenta, nec non prope *Bottonctum*, & secus Lanum Monspelliacum amnem ad pontem. Virgultis quamplurimis, durioribus, nigricantibus, pedibus, & sesquipedalibus: folia Oleæ Conisæ, vel Myrthi maioris, aut potius Conisæ faciè & flore. Luteo, papposo circinato squamulis acerosis foris septo, in laccæ morem. Fibrosa radice, gustus vniuersæ subastringentis & siccantis, parum quid amarooris aromatici & odori: commodi hætenus incerti. Incertumq; sitne *Amelus Virgilij*. Videtur equidem neq; Ameli veri, neq; Dioscoridis Asteris opinionem tueri posse, vt prescius expendenti stirpes ipsas, & vtriusq; authoris lectioni dicat liquet.

ASTER MINOR *Norbonensium tripolij flore, Lynaria folio medio purpureum.*

NI SI hîc (non in pratis) locis aridis & collibus saxosis proueniret, vt sunt Oliueta circum Monspellium & ad Castrum nouum, cæteris plenius expleret Dioscoridis Asteris & *Ameli Vergilianij* notionè. Flores quippe radiatim multis foliolis stellulas effigiant, aureo purpureoq; mixto fulgore micantes Tripolij. Nam Dioscoridi pingitur aliquid purpurei luteo immixtum, vt videre est quando dicit, florû partem purpuream bubonis præsidio esse. Sic enim vertendum est, & vertit doctissimus Marcellus. In gracilibus virgis, numerosis, rectis, pedibus & sesquipedalibus ab vno radice fibrosæ cespitè: foliola oblonga, angustiora quàm superiorum, Lynariam referentia. Similis tota, sed minor & gracilior Tripolio. quod *AMELV M Virgilianum* signantius exprimit, non modò quia secus fluenta & pratorum rigorum conualles amœniore, vt Padi, siue famigeratissimi Eridani prope Ferrariâ, Patauû, & passim in Lombardia: sed etiâ quia tû florû & foliorû, tû cauliû superficies, interdû ex virore purpurascunt, speciosamq; radiantium Stellarum in luteo purpurascetium sylvam ostentant cymæ.

ASTER MONTANIS *duplex prægrandi Helenij flore.*

N. ij.

ME.

HIRSVTVS

MERENTVRE-
tiam Asteris no-
men plātæ illæ duæ,
quæ non nisi rarò in
môtibus Allobrogû
& Galloprouinciæ
celsis, floré vnicû lu-
culentæ magnitudi-
nis ostentât. Magni-
tudine ferè, colore,
& effigie Helenij, in
caule singulari, cu-
bitali, recto, gracili,
folia ferenti fusca,
magnitudine Asteris
Italici, & adedò simi-
la, vt planè eadè pu-
tes. Radice fibrosa,
Succisæ, aut Britan-
nicæ, Lugdunensis.

Alter folio & caule hirsutis.

Alter proceritate, & flore non absimilis, sed caule, & folijs hirsutis, longioribus, Cynoglossi nostri parui paribus, & similibus: radice verò minus fibrosa.

GLASTVM Satiuum.

Effi. Ma. 634.

HVIVS fatiui & longè omnium optimi immensi tractus consiti Tholosanam ditant regionem, vbi virens herba *Guede*: tabefacta autem & putrefacta, inq; mola trufatili expressa herbacea sanies, in prægrandes glebas aceruat, & *Pastel* vernaculè vocatur, indeq; Gallia, Angliæ, & Belgio suppetit ad pannorum infecturas. Serunt etiam circa Insulas Belgij urbem, & in Germania vbi solû pingue, & lætum, per bonum dat Isatidem nec multùm Tholosana inferiorem. In Italia minus frequens, eoq; minus mirum si doctus Anguillara se nosse negarit, & aliam Norbonensem syluestris Glasti speciem, pro fatiuo Glasto descripserit: quam nescio cur Dodoneus Vaccariam vocarit, cum apud nos neq; vaccæ eam pascantur, nec vllam cum ea habet similitudinem, vllive vsui sit: Et illius conspicua differentia ab vtroq; Glasto, quibus tamen congener videtur.

Glastum enim Satiuum infecturæ commendatione vbiq; notum est. Aruis pinguibus feritur quotannis, exitq; folijs ab imo totos caules cubitales & bicubitales rectos stipantibus, crassis, pinguibus, angustis, atrocæruleis aut virëtibus Cynoglossi, aut Thlaspi latifoliae effigie hærentibus, in summis ramulis numerosis, Maio mense, & Iunio flores lutei, pallidi, numerosi exeunt, secundum quos theculæ compressæ, acutæ in linguæ figuram erumpunt, & semen maturant nigricans. Radix albicat, non altè depacta.

GLASTVM siue ISATIS Syluestris.

Math. 635.

SYLVESTRIS segetibus obest, & multò procerius priore luxuriat, folijs Endiuia imitantibus, tamen multò minoribus, vnde Plinio occasio, vt in Lactucas reijceret: radice exigua, caule lignoso, recto, ab imò folijs compluribus stipato, è quorum alis alternis interuallis propagantur flores, sed in summo multiplici conferti, melino diluto colore. Galloprouinciæ plebeculæ coronaria est.

ISATIS syluestris Ocimastri caliculo, flore exiguo pallido, Vaccaria dicta Norbo.

SYLVESTRIS autem siue Vaccaria, & Ocimoides dicta, importuno proventu Triticeæ segeti immiscetur: angustiora folia promès, quàm syluestris Isatis, Ocimastri, siue Papaueris spumei similia, rariora, in caule cubitali alis sparso, & ornato floribus pusillis Ocimastri, aut Pseudomelanthij, alabastriculis albidis, & pallentibus, nec semine dispari: non vllius adhuc commodi comperti.

MAGNO vsui & emolumento est Luteola, recentioribus tantum cognita, ad colorem fuluum aureumue pannis conciliandū valde expetita, præsertim in Belgio, vbi magna copia: tametsi aliis etiam plerisque locis Gallia, & Angliæ ruderibus, & semitibus occurrat. Hæc tertia Glasti species constitui rectè potest: radix oblonga, folia habitiora, Isatidis figura, sed angustiora, fusco virore, caula recto, sesquicubitali, Thyrsum muscosum gerit, ex multis flosculis, luteolis, pallescentibus, Oleæ similitudine, & magnitudine, decussatim explicatis: Semen nigrum, Vrticæ Romanæ, sed minus.

- Parallius, sive Marinus.
- Mirsynites, sive Myrthifolius.
- Helioscopius Solisequius, Portulaca folio.
- Cyparissias Cupressinus, vel Humipinus.
- Pityusa, sive Pinea: Esula minor Officinarum.
- Esula maior Germanica, an sit Dioscoridis prægrandis frutescens Pityusa.

TITHYMALI

- Dendroides, sive Arborescens, Myrthifolius.
- Platiphyllos, est Characias nuperorum.
- Characias Anglicus, & Francus.
- Monspelliensium serratifolius, an Characias?
- Lathyrus, sive Cataputia minor.
- Peplus, sive rotunda Esula.
- Peplis.
- Chamaesyce.
- Nerion { Purpureum.
- { Album.
- Alpigena Chamærhododendros { Odora.
- { Altera.
- Montana Allobrogum Lentiscifolia, Chamæleafolia, vel, Olinstrifolia minus odora.
- Chamadaphne, sive pusilla Laurus, an Germanicum Mezereon, an nunc potius nostrum Chamærhododendrum?
- Granum Gnidium.
- Daphnoides, sive Laureola.
- Thymelea, Granignidi.
- Chamælea tricoccus, Mezereon Arabum.
- Chamælea montana hirsuta.
- Alypum, Terribilis, Herba Norbonensium.
- Serapionis, & Arabum.
- Turbith { Mesua.
- { Aethuarij.
- { Officinarum triplex.
- Tarton Traire Massiliensium, Galloprovincie.
- Esula rara, sive Alypum in Lio Venetorum insula.
- Maius crenatum Myrthifolium meauum teretifolium
- Minus.
- Minimum, sive Illecebra.
- Anthyllis, sive Vermicularis frutescens, sive arborescens.
- Sedum { Arborescens Gracum, Illyricum, & Anglicum } Maius.
- { Aloe. } Minus.
- Cotyledon.
- Cotyledon minus, Montanum Sedifolio.
- Cotyledon aquatica, acris Septentrio naliū.
- Androsaches.

Semperuiui, sive Sedum.

Portulaca } *Sativa.*
 } *Agreſtis.*
Portulaca marina
Halimus.
Telephium, an Crassula?
Scorpioides.

TITHYMALI.

τιθυμάλοι, *Lactaria.*

Germa. Wolfsmilch.

Gallis. Tithymales, ou Herbe au lait.

Belg. wolfsmelck.

Ang. Wilde spurge.

A S V C C O lacteo quo turgent differentia cūctę, nomen factum cōmune Tithymalis, vel per diphtongū potius, Tithoimalis, quod mammā, siue papillā vberis exitiosā virosāque non incitē interpretatur. Plures hodie quam apud Dioscoridem extent, habemus; quarum partim confusas à Comentatore, nec verbis designatas, partim affectas orationi non intellectę Dioscoridis, quamlibet suis iudiciis illustrabimus, & paucis emendabimus: Dioscoridis oratione quasi filo Arriadnę ducti, sed Nostrum ordinem sequuti, accuratioremque ex inspectione descriptionem: quō quęlibet planta cui propius quadret, Magis perspicuum fiat. Paralium primum ponemus.

παράλλιϙ. PARALLIVS.

P A R A L L I O S siue hæc maritima appellata nuspiam hic nisi fabuloso sterilique litorum solo Mediterranei, Occidui, & Germanici maris, vbi quamplurima exit, virgis à radice, rectis rubellis, tactui glutinosi, foliis dense stipātibus subnigris, Lino latioribus, Alypi terribilis paribus, & similibus. Flosculis ex herbaceo luteolis: in summis pediculis circinata foliola media traiicientibus, sicque umbellam efformantibus & semen edentibus tricocum, Chamæleæ, aut Latiridis non dissimile, minus & coactius, intus medullosa tria grana sunt verrucarię Tornetolis, radice simplici, proluxa, lignosa.

μυρσινίτης. MYRSINITES *Myrthifolius. Fœmina*
repens Dioscorid.

P R O X I M A illi facie hæc, sed breuioribus pedalibus, pinguioribus, reptat humi furculis, quos folia prorsum Chamæleæ latiora, Myrthi, vel Rusci, nucronata crebra stipant, vt Paralium, pallidè virentia, & in summo magis sparsa Sedi maioris, aut Laureolæ ambitu, è quo trans folia concava & umbilicata, disparantur quaterni, aut quinipediculi Iunio & Iulio, flores luteos, herbaceos, pusillos, muscosos gestāt & Semina triquetra Paralii Augusto maturant, maiora, quę itidem tribus compacta lateribus, in tricarinis valuulas dehiscunt, singulas singulum granum, teres, oblongum, fuscum, medulla alba acri non ingrata. Anglię, Belgię, & Francię horti hunc sæpius alunt, nec alibi natum vidimus.

ηλιοσκοπιϙ. Helioscopius. TITHYMALVS, *Solise-*
quius Portulacifolius.

Germ. Sonnenwende wolfsmelck.

Gallis. Reueille matin suiuant le Soleil.

Belgis. Croonkens cruyt.

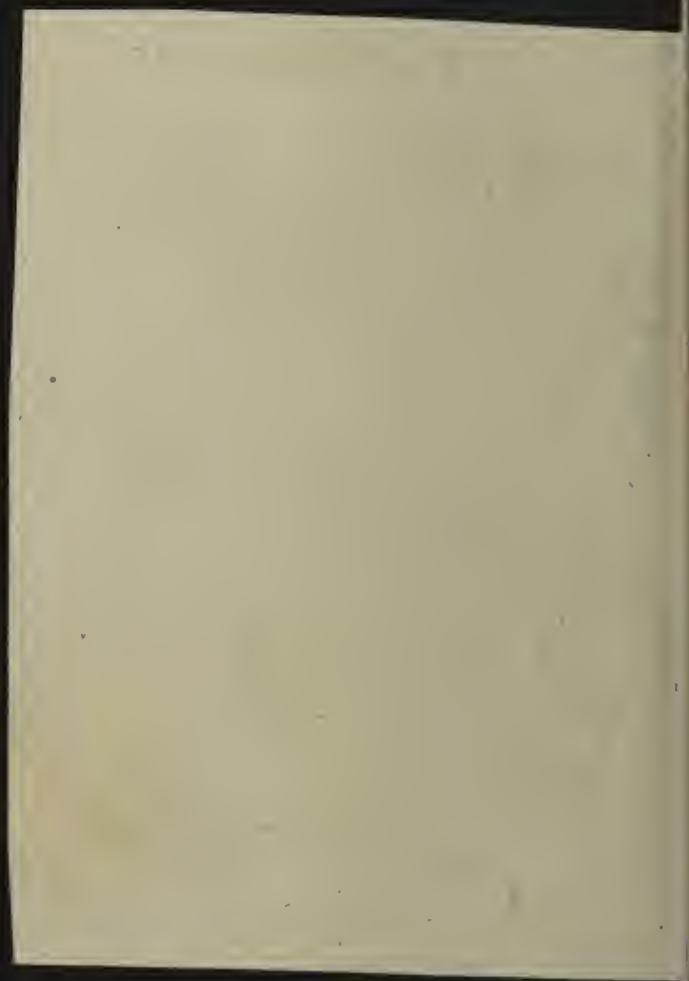
Ang. Wertgrasse, & Wertworte.

C V N C T I S gentibus familiaris hęc & notior, foliis Portulacę minus crassis, Halimi breuioribus, ambitu nonnihil crenato vt noster Charatias, caules paruos pedales in humum

humum flexos, quaternos & quinos, rubellos, cingentibus floribus ex luteo in pallidū languentibus, inque umbellam collectis, semine non diuerso: sed Norbonæ, vbi maturuerit plenè, adeo spiritu vapido turget, vti foli relictum, quasi se motaret, exiliat, mediūque, crepet pueris raro spectaculo est quemadmodum Thamarisci semen.

Κυπαρισσίας TITHYMALVS Cyparissias, siue Cupressimus.
vel Humipinus.

APPRIME referunt huius densi ramuli rubetes, sesquipalmes, positi ortu, effigie, æquabili circinatōq; habitu pusillā Cupressum: folia autē angustiora, longiora, & multò quam Chamælea, aut Thymælea, Pino propiora, molliora: semine alioqui in summitatibus, pixidata foliola trāsmissentibus, nec à superiore, nisi quia minora sunt, diuersis vicinioribus tamen Parallio Tithymalo, & Pituisē. Crepidines sabulose fluminū, & vicini colles fræquentius hunc alunt, vti sunt Ligeris ad Aureliam, Bituriges Gallia, & Norbonæ Lani, non procul Monspello, alibique passim Maio, & Iunio, quum interdum propter anni & loci rigores, vel feruores albent folia, & minor tota reperitur, etiam in maritimis: quemadmodum cæruleū etiam totum habemus Parallium, & Amygdaloidem sanguineum.

Πιτυσσα PITYVSA, siue Pineæ, Offici. Esula minor.

ILLI DEO affinis hæc Pineæ Tithymalus, nomine & facie, viribus, natalibus, & foliis præsertim, vt ne quemquam falleret assimilatio, Dioscorides diuersas esse species monendum duxerit. Ac quāquam videri posset vna quæpiam Cyparissie Tithymali varietas, quales aliquot notauimus, tamen hîc non vniuersum habitum, & lineamenta Plantæ, sed dumtaxat folia Picæ esse tradit. Quare coniectura fert verisimilior, Pityusam esse eandem cum Officinarum Esula minore, quæ etiam Esule vox, quasi abscisa à Pityusula, nempe Pityusa minore videtur. Passimque cognoscitur, cum Linariæ collatione de verificatoris carminulo rithmico. *Esula Lactescit, sine lacte Linaria crescit.*

ESVLA

Exit namq; cauliculis gracilibus, pede & cubito maioribus, per interualla disparia Polygoni more, ramulos, & folia pauciora promētibus, Olyridis, siue Linariæ, longis, acutis, angustis, & nulli Tithymalorum quam Cyparisso propinquoibus: cui etiam flosculi prorsus, & seminum triquetra theca eadem: radix digitum minimū æquat, albicās, cuius cortex aceto maceratus, & torulo ligneo exāteratus vsui Officinis, nec fructui est lentis figura, cuiusmodi codex Dioscoridis habet, cui potius mendum subesse suspicamur, quàm standum putamus, rerum suffragante & monente perpensione: & sane aut nullum prorsus nostratium Tithymalorum (quorum omnium inter ipsos eadem, & triquetra pericarpia, siue inuolucra sunt,) fuit illis notū, vel descriptum, aut amanuensium incuria (nolim Dioscoridis) temerata fuit, luxatāque aliquot locis germana lectio: vt mox fusius monemus: hinc simul ridendæ, simul pudendæ Commentatoris commenticiæ, Tithymali, Paralii, & Mirsynitidis effigiaturæ, quas non è plantis ipsis expinxit, sed vt in Antirrhini floribus, Tragacanthi fructui, & capitulo Gnaphali marini, Poterio; atq; quāplurimis aliis locis, plausibilis iconis mendacio, posteritatis teatro illudit; ex quo exercitissimo cuique, & cordatissimo viro suspicionem fecit, & fouit merito, non vno loco fidei clasici authoris illum fregisse tesseram, nec illi deinceps, nisi benè re perpensa, in medicatoria pollicitatione credendum. Pratorum margines, & sepium istam, sæpius alunt Esulam. In Francia, Belgio, & Anglia, non nisi horti Pharmacopœorum,

ESVLA maior Germanica, an sit Dioscoridis prægrandis frutescens Pityusa?

VT vsu crebro apud Germanos, & Belgas Pharmacopœos hæc recepta est, Esula maior, sic sanè nulli Tithymali speciei quam Pityusæ propior videtur, & alioqui nisi huc ac-

N. iij.

com-

commodetur, Dioscoridi, aut minus nota, aut prætermiffa fuit. Ex ampla multifque adnatis implexa radice, crasso, denfôq; pullo cortice amicta, innumera furriguntur virgulta, minimû digitû crassa, & binû cubitorum proceritate viridãtia, folia ferentia Latyridis crebra, aut arborefcntis Tithymali, nec femine difsimili: fed partim fecundû caulis & foliorû interualla, partim in umbella, fed minus lata, & minus in orbem collecta, cætera non difsident à reliquis Tithymalis. Verûm rarior hæc in Italia & Gallia, & Anglia, nifi in hortis colatur. Germaniæ verò fuperioris, & inferioris ad Rhenum.

DENDROIDES, siue arboreus Myrthifolius, Myrthæi specie non à foliis, sed frutico.

CALIDIORIS soli collibus apricis, & faxeis, siue asperis, secus fluenta Norbonæ, & Hetruriæ Romanicque prouenit Arboris æmulatione, ab vno stipite pollicis crassitie, plures emittit ramos, amplos, bicubitales, digitû crassos, Esulæ maioris folia paria & admodum similia, veluti cuncta planta: quam radix exilior, stipes crassior, & umbella maior, ab Esula maiore distinguit: vti etiam arboreus vultus, quem hæc præfert, vnde illi nomen.

PLATIPHYLLON Characias Mathioli, Vallaris.

POSTEA quàm habemus plures, quàm quot Dioscoridi annumeratæ sint Tithymalorum species, & huic præ cæteris folia inesse latiora, vt Plinio etiam visum, ad Violæ albæ, & minimi Syluestris verbalsci accedentia, similitudine, ortu, & parilitate, videmur tutò affirmaturi, latifolium hunc Tithymalum dici oportere: & præsertim cum duos insuper simus nacti, quos si nouisset Commentator, Characiã fecisset, nosque hoc labore leuasset. Quem igitur Characiã nostra etate scriptores putant, nos Platiphyllum opinamur, quemadmodum Platiphyllon Itæam, siue Salicem appellant illi. Est namque latioribus, longioribus cæterarum foliis, ramis sesquicubitum & duos altis, alióquin Dendroidi, aut Pityusæ maiori assimilatur. In Norbonæ Galloprovinciæ, Lugdunensiq; præfectura, ac aliis quàm plurimis Galliæ, & Germaniæ syluosis, & fluentum ripis, nihil frequentius. Floret, Maio & Iunio, vnicaulis, vt plurimum hîc: eoque Dendroidi cognatior.

CHARACIAS Anglicus & Francus.

HIC admodum similis Platiphyлло, sed minor caule, & foliis. Frequentior etiã in Germaniis, & Franciæ Aureliæ vicinis syluosis, quàm calidiori solo: Nullibi quàm in Anglia copiosior. Primo Vere floret, caulésque complures à radice lignosa, fusca, rubentes emittit. In quibus folia multò minora, purpurantia Amygdalinæ frondis effigie, Paralij maiora. Lutescente flosculorum fœtura, & paritura, per Iunii messes trilateram, & trigranã: non diuersam à cæteris siliquam, paulò superius quàm sint Peltata concaua folia, pertranseant umbellæ ramuli.

MONSPELLIENSIVM SERRATVS TITHYMALVS,
aut Caracius.

NON temerè alibi (ne in Italia quidè) quàm Norbouensi agro istum reperias, qui inibi vulgatissimus, & à foliorum crenistenellis, serratus vocatus: exeunt à radice alba, Eringij simili, pingui cortice, carnosâ pulpa, pollicè crassa, prolixa binū & ternū pedū, gūmeo & percocto succo pregnante, eoq; Turbit suspicionem faciente: exeunt surculi plures cubitales, & pedales viridantes: Folijs Mirsinididis, angustioribus, aut myrthi maioris, crassioribus, pinguioribus, & elegāter per ambitū, sed leniter, crenatis: in sumo ramulis spargitur, & donatur umbellis umbellatæ rotunditatis, foliola traijcientibus, florem, & thecam haud diuersam ab alijs, estate. Si vllius horum omnium radix affabrè ementitur Turpeti Alexandrini radicem, sanè hæc foret.

LATHYRIS sine CATAPVTIA minor: maior est Richinus.

POSTREMVM omnium Tithymalorum notissima, & vsitatissima Lathyris, cui appellatio indita videtur, quæ congenerem quidem, sed efficaciorē, & virosam magis signaret Tithymalum, idcircoq; Catapotiam, quia dixerat Dioscorides εν καταποτιω λαμβανόμενα, id est, in pilulis grana sumpta purgare. Nusquam non in hortis, etiamq; in agrorum Anglorum, & Galliæ marginibus occurrit, caule singulari, bipedali, sed ramoso assurgit: quem per interualla ab imo bina cingunt folia, Rhododendri, aut Platiphylli Tithymali, crassa, pinguia, succo lacteo virosiore gliscentia. Flores æstate pusillos, & semen edit Augusto, & Septembri, maius Tithymalis ceteris, non tamen diuersum, tricoccum, trilaterum, expressiore ternum granorum commissura, qualis Chamelex, quæ maior, & figuratior, & angulosior magis, ideo conspicua. Idcircoq; plenius, & signatius à Dioscoride descripta, aliorū Tithymali pericarpia, & semina nō perinde. Quare nobis subscribente natiua rerum imagine fuerunt interdum immutandæ, interdumq; expressius ponendæ designationes, non vt faciunt ista manipia mendaciorum, qui ne videantur ignorasse, malunt ignota blaterare, sibiq; ipsis & naturæ monstra commentari.

PEPLVS, sine ROTVNDÆSVLA.

QVOD ramulorum ambitu, & quasi rotundo amictu, velum efformaret, aut tellurem operiret, Peplus dicta, nisi potius ob purpuream foliorum superficiem, siue xerampelinam, quæ huic in vinetis nascenti, & Peplidi in maritimis sabuletis degenti, vt plurimum inest. Peplum namq; fuisse purpurei, vel phenice coloris, cum multæ historiæ, tum flâmecolum testatur, sic à flammeo dictū colore. Germanijs & Gallijs passim Peplus sponte prouenit, secus sepes, fossimenta, margines hortorum, & in vinetis. Radice prolixiore, pusilla, fibrosa, ramulos promit fruticosos, sesquipalmares, complures, graciles, tenellos: foliola Rutæ, Alsinæ, vel Helioscopij Tithymali minora, bina, & post flosculos luteolos iuxta exortum singulum, marsupiolum exile tricoccum, nec diuersum à cæteris Tithymalis: tametsi exile admodum, semine intus meduloso candicante Papauerino. Succum lacteum tota fundit planta, planèq; Tithymali speciem fatetur.

PEPLIS.

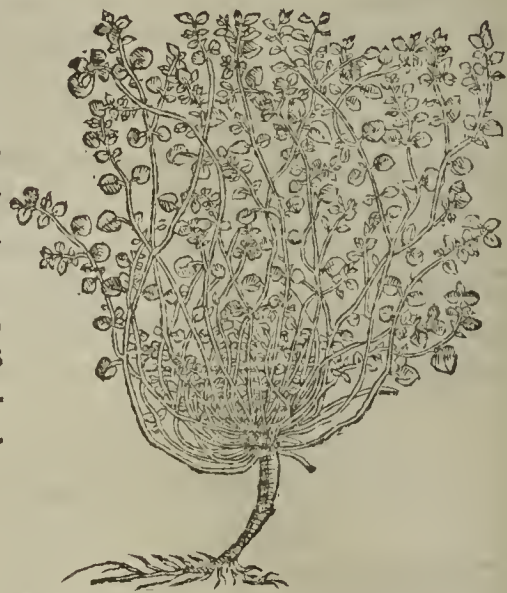
VT nomine sic effigie hæc Peplum præfert, & propius adhuc etymum Pepli, vel flâmecoli exprimit: idcirco θαμνος ἀμφιλαφής Dioscoridi designatur, quia fruticat vberiore

Effi. Mat. 1260 vberiore vndequaq; ramulorum comosa concinnaq; sobole in Pepli speciem collecta, phæniceo colore purpureoûe, nitentibus viticulis sesquipalmaribus & folijs minoribus, numerosioribus quàm Peplij, Chamæsyce inter & Portulacæ agrestis (cui quàm similima tota) flosculi item pallentes ex luteo, & semen tamen maiusculum, tricoccum, Peplij aut Chamæsyce, Augusto edit, lacte turgidû acri : Littora Norbonensia Thyreni & Adriatici maris hanc reptricem abundè fundunt, ignotam alioquin Septentrionalibus, nisi hortis.

CHAMÆSYCE.

ET hæc facilè de illis duabus cognatis nosci potest, rarior tamen multò, nec vsquam Italiae aut Germania, sed duntaxat in Norbonensis Galliae oliuetis vine- tisq; vbi plurima, præsertim aridis sabulosis, non procul Monspello ad patibulum via, & tractibus maritimis. Pulchella tota & tenera, ramulis & foliolis numerosis, humi reptantibus, ex pallido virètib; non dissimilibus aut disparibus Herniariae, sed lactescens, vti duæ superiores: & simile semen, thecam & flores, sed cuncta mi- nora.

νήριον, ῥόδονδάφνη, ἢ ῥόδονδενδρον. NERION, Oleander, Laurus
Rosea, & Rhododendrum purpureum & album.

{ Gal. Rosage.
Ger. & } Oleander boome.
Belg.
Ang. Oleander.

Mat. Effi. 1103 NYMPHÆ Nereides fortassis huic nomen dederunt: apertius alij Rhododendrum, quasi arboream rosam, vel Rhododaphnem, id est, Lauream Rosam, vocitarunt. Non admodum frequens, nisi tepidioribus ad meridiem mareq; vergentibus fluentorum crepidinibus & littoreis, cuiusmodi ad Olbiam Galloprovinciæ, Genuam Ligurum, & Lybornam arcem maritimam Thusci Tyrreniue maris, vbi fruticat sparsis latè ramis sur- rectis, in alios minores diductis, & denso stipatu foliorum amictis, quæ Laureolæ vel O- leæ angustiora, longiora sunt, Laurinis angustioribus, acutioribus. Siliquas bifores & lanu- gine papposa quadantenus vicetoxici factas: semine fusco, longo, leuiore. Flores rosea, diluta, purpurifsa nitèt Augusto Amygdalinis aut Mali maiores, quos interdum rubellos, interdum albos memini tum in hortis Italicis, tum in maritimis. Tota aspecta lata, eoque in septentrionalium hortis coli solita: alioqui vsus aspernendi, aut metuendi, nisi aduer- sum venena, ad quæ prodesse, authores sunt, post antiquos, recentiorum quidam Practici, nõ secus atq; Vicetoxicum, foris etiam potest prodesse docente Galeno.

ALPIGENA CHAMÆRHODODEN-
DROS, odora.

QVA Oenoponte Tridentû, Veronamq; quis proficiscitur, videre est interdû vniuersa môtis deuexa latera, isto frutice, quasi tapeto purpureo operta, præsertim Iunio, Iulio: quû flores eminus coccineo emicât fulgore, cõpacti racematim, pusilli, foliaq; per- ennica purpurascût rubètq; Xerâpelino cõpluria, rigida, crassa, dësa, buxea, & Rhododëdri multò

multò minoribus, breuioribus. In sarmentosis, præduris furculis depressis, sesquipedem, & duos altis: sed alicubi penè accubantibus saxo, vel glariæ substratæ. Pinguis est tota, suavis odoratu, suauissimòque aspectu. Alpini illiç Italo-Germani *Alprosen* uocitant. Bacculas Asparagi, vel Taxi pares & concolores, Septembri edit.

ALPINA ALTERA.

CELsis & rigidissimis caulis huius quadatenus effigie, floribus purpureis, perquã exiguis: Ericæ foliolis perennantibus, nec deciduis prouenit: humilis tota, à nobis tantùm siccata aridàque uisa; eoque minus accuratè descripta.

MONTANA ALLOBROGV M *Lentiscifolia, Chamaleafolia, vel Oleastrifolia, minus odora, CHAMÆRHODODENDRYM.*

PEDEM etiam, siue cubitum fruticat, ligno-
fiore, crassiorèque multò stipite, & furculo
recuruo, brachiato, rugoso cortice, & intus li-
gneo; Lentiscino, vel *Sagel* Germanici: folia
planè Oleastri, aut Lentisci leuore, colore, mag-
nitudine, rigiditate, crassitie: supernè virentia,
subtus ex pallore ferruginea, ex vno principio
ferè per cacumina exorta, proximè fructuum
corymbaceas umbellas, eleganter quinque par-
titis apiculis, coronata, Rutæ modo ostentant:
flores perpulchri sunt copiosi, Chamærhododē-
dros odore similes. Cunctus frutex est gustu
nonnihil aromatico, plusculum astringentis, &
aliquid moderatè calefactionis retinet: tempera-
mento Lentisci, & ferè gustu, non-nihil odorosus,
attritu non pinguis.

CHAMÆDAPHNE, siue pusilla *Laurus*, an-
Germanicum Mezereum, an-num potius nostrum
Chamærhododendrum.

ET huic pariter Lauri effigiatuam vindicat nomenclatura Chamædaphne, id est, hu-
milis pumilèue *Laurus*, cui duos nouimus affines vultu frutices, alterum Germanicum
vocatum *Mezereon*, alterum nostrum dudum descriptum *Chamærhododendrum*. Sed
vtra alteri præferenda sit, ambigimus, propter nonnulla quæ ipsi nobis obiecimur inter
legendum, quæ de viribus Chamædaphnæ à Dioscoride, Galeno, & Paulo produntur:
alioqui aptior Germanica foret: fruticat siquidem binum ternumque pedum, ramulis
firmis, sequacibus, cortice & foliis obscure viridatibus, & Laureole, vel Ligustri, & Olex;
secundum quos Persicæ flores subpurpureos, minores, & grana Piperis rugosi, nigri, iam
viætæ maturitatis, per initia tamen viridia; deinde ruber euadit cortex, qui exemptus
detegit medullosum granum Canabino, aut Lythospermo maiori simile: gustu ferui-
dissimo, & fauces, æsophagumque adurente, diu multumque vexante impressione, post-
quam deglutiendū dederint agyrte nummipetæ forenses, vt assolent, rusticis spectatum
confluentibus, aut potius illustri alicui potori, quem vinum nequeat temulentum face-
re: nam qui vel vnum granulum vorarit, nequit quin & vsque vinum inuergat, quasi in
ventriculi vtrem, gutturque colluat, donec Baccho temulentiæque desipiat. Proindèque
vocitant Piper Rusticum, & Gnidium Granum *Pharmacaria inscitia*, quam fouit iam-
diu Senensis, decipitque deceptus, qui hæc plantas supina ignauia discendi & inue-
stigandi

stigandi, sibi incognitas, horsum prorsum confudit. Plurima hæc cum in Germania, & Heluetia, tum in Allobrogum, & Lygum, Taurinorum, Delphinatúsque montibus & collibus Syluosis, opacis. Martio floret, semenque maturat rubrum Augusto. Non minus hæc per aluum deicit crassum viscidumque Phlegma, & intestinorum rameta abradit, quam Laureola, cui non dispar, sed vehementior facultas inest, eademque in aceto maceratio ad corrigendum debetur. Sic enim vtuntur etiam Medicorum quorundam præcepta Pharmacopœa, quare facit hæc vitium expensio, vt minus quis putet Chamædaphnò legitimam. Quippe quam Dioscorides κεφαλαλαις, id est, capitis doloribus & stomachi ardoribus mulcendis commendat, vt interpretes vertit. At si vlla ratio iniri queat, qua tam feruida planta pro Dioscoridis Chamædaphne agnosci queat, ea interpretatione commodiore & veriore videtur sita, namque κεφαλαλαις καὶ στομάχου ἐνκλιση ἀριστερῆ, id est, capitis doloribus & stomachi vstionibus accommodat, veritas, non incommodo sensu intelliges, folia tusa admotaque capitis dolori, puta à frigore, vel flatu, mederi: Stomachique vstionibus faciendis admoueri, ad diurnas fluxiones sistendas, aque stomacho auertendas: vt Paulus ex antiquis docet faciendum, libro sexto de stomachi vstione, ferro vel caustico non vrente actu, cuiusmodi sunt fungi, aut nigri agarici, frustilla, aliæque inibi scripta, quibus non secus atque foliis huius vsi sunt antiqui. Sic Dioscorides magnum præsidium putat Arabicam vocatam vstionem à Græcis, quæ fieri solita fuit spirillis caprinis Oleo feruenti immersis, & pollicis cauo inustis.

DAPHNOIDES, sine Laureola.

Laureola Pin-
genda.

VT nomenclatio, sic natura huius, prorsum pusillam Laurum imitatur, frondibus paulò superius quam à medio caule sursum versus obscure virentibus, nitentibus, crassis, densis, Laureis prorsum, semper virentibus, & Bruma, quemadmodum viscus, flores promentibus densos, multos, quasi oblongis, gracilibus, stellatis, calathis ex herbaceo albos vel luteolos: bacculas media ætate virentes, deinde maturitate assequutas, nigras, Laurum easdem, sed minores: ramis flexilibus, pluribus, binum aut ternum cubitorum, cortice obductis perquam tenaci & laceratu difficili: radix longior, & durior, durat etiam in hortis facile perpetuo frondium virore vegetiore quam Laurus, quam adeo tota præ se fert, vt etiam plebecula vix conspectam, pusillam dicitur Laurum. Vbiuis ferme Germaniæ, Galliæ, & Angliæ, præsertim Mulomedicis & mulierculis clinicis nimisquam nota, vt mirum sit, Commentatorem Senensem tam ieiunè & manca descriptione hanc designasse: certo inditio non tam negligentia, aut contemptus, quam ignorationis: quippe figuram, quam nullis floribus dat, quemlibet alicuius arboris (fortè Mizerei Germanici) surculum præcisum refert, quam Laureolam, cuius mutilam descriptionem, vt quam subdit proximam, & plurimas alias, exscripsisse videtur ex istis authoribus meritissimis, quos hic lacerat, & inscitia traducit.

THYMÆLEA, grani Gnidii.

COGNATÆ figuræ & naturæ sunt Chamælea, & Thymelia cum inter se, tū illis dudum descriptis: sed frequentior, notiorque Thymælea, quæ non modò in Galloprovincia & toto Norbonensi littoreo tractu, sed etiam Italicis montibus longiusculè à mari Thyrræno disitis, vt sunt Mons Diui Iuliani, & Pisani, Lucensisque colles, vbi nusquam Chamæleam vidimus. Quin etiam in Occiduo Oceano, Galliæ Xantonicæ, ad Rupellæ Insulam, des Ratz. vocatam, id est, murium, (quorum Ostreis & radicibus victitatum est alumna illa angusta Insula) fruticosa Thymælea multat, cuius nomenclatio effigiem naturamque quadantenus adumbrat. Videtur quippe Thithymelia, quasi Thithymali & Olea mixta facie: Est namq; virgis, rectis, multis, sesquicubitalibus, partim ab stipite, partim ab lignosa radice, habitu, situque Oleaceis angustis foliis, admodum viscidis, pinguis, inter Thithymalū, Cyparissiam & Paralion, corticose amictu tenaci cinereo, à summo ad imum deglubenti sequaci, instar Laureolæ corticis: summis in virgis flores albi, pusilli, frequentes, Iunio stellati: Augusto demum grana, antiquis GNIDIÆ vocata, nouena,

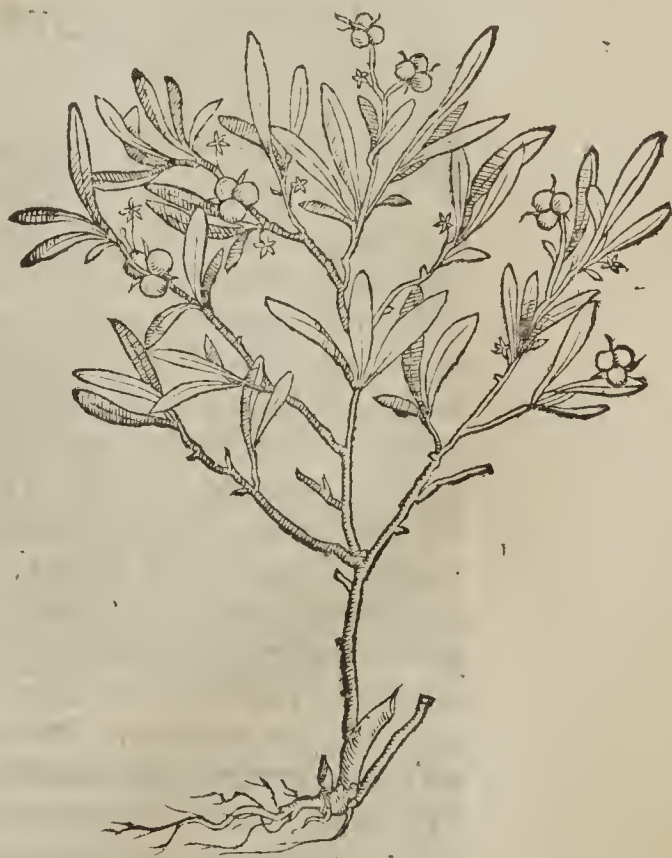

uena aut dena, primulū viridia, deinde ex flauo rubētia, tenella cuticula, succo aqueo turgida, vnū medullofū gygartū amiciēte, foris nigrū, intus alba medulla, in qua feruor ille quæ situs in Gnidio grano, vt expendenti verba Diofc. liquet, ad cuius imitationem perperā edoctus cū Pharmacopœorū plebe Commētator, qui hāc nō nouerat, Mezerei Germanici granū feruidius multò, & planè crustas inurēs, tum foris, tum intus, nobis, qua solet fiducia, sugillata tum Diofc. tum recentiorū omniū doctorū sententia temerè obtrufit. Nam nō coccū ipfūm rubrū dat, aut purgare asserit Diofc. sed Pericarpio cōclufæ medullæ interiori, cui vni (albam nuncupāt) vim deijciendi Phlegma & cholera attribuit, & abundè explicat, quādo viginti granorū internā partē, quæ sanè medulla est, Pericarpio gygarti nigro septa, præcipit dare. Vnde nec ipfas plantas, nisi superba animi inductione à Senensī incertas, & codicis Dioscoridei nulla nisi triuali lectione, cuius tamen admodum accuratum vindicē se fore voluit videri initiō, asseras, magno multorū detrimēto, qui illi freti commentis ad Hydropem sunt vsi, rati esse Diofc. veras Thymælas, Chamælas, Daphnoides & Chamædaphnes, quarū nullā nec legēdo quidē, nedum facie, vel viribus cognitā habuisse tantum hiatorē Senesem, cui libet vel Pharmacopœo iam liquet.

MEZEREON *Arabum, Chamelæa tricoccus.*

FERVIDI etiā squallidiq; soli, saxosi, maritimi, Chamelæa, id est, humilis Olea vel Oliuella nuncupata, ab ea quā admodū expressā est sortita cum Olea faciē, folijs læuore, habitu, ramis, sub quibus in Oliuetis cultis prope Frontignanā Norbonę vberè fruticat, nec nisi collibus vicinis, arētibus, saxosis, sponte enatā, perinde facillè est reperire: nec quidē in Galloprovincia, vbi tamē nascitur, multo prodit prouētū. Ramorū bicubitaliū sobole magis farmētosa & rugosa, lignosa, intorta, quā Thymelæa. Folia latiora, viridiora, nigriora, lenticulis lōgiora, angustiora, propius referūt Oleastrum & tenuifoliam Phylereā. Flores luteoli, pallidi, Laureolæ minores, estate æstuq; summo: Augusto verò promit virētes, demumq; rubētes bacculas tricoccas, Tornesolis siue Heliotropij verrucarii, aut Tithymali similes, nisi quia ossiculis est præduris, lignosis, gustāti medullam feruidā & præsiccā exhibētib; radix lignosa, inutilis. Magni tamē succi vsus totius plātæ etiā hodie, præsertim Mōspellij, vbi Pharmacopœi præssū ficcātūq; habēt, monēte primū Rōdel. cuius imitatione & nos sæpius dēsati succi recētis ʒ. j. & ʒ. ij. dedimus per se, & aliās alijs catharticis Hydragogis mixtas, per bono sanè euentu: sed nō admodū multū excernit, nec vllō effreni motu, vt solēt Laureola Mezereon Germanica, Gratiola, & alia. Quin perparū, aut nihil interdū, mouet Chamelæa succus cōcretus, nisi remixtis quibusdā leni entibus, aut similibus catharticis. cuidā arthritico habitiori, toroso, procerō homini, tres dragmę nullū excrementū mouerūt, Pueris etiā datus, nec tormina, nec vomitiones facit sed aquas educit & ferū. Ad motus pubi & abdomini Hydropico, nō vllū præstātius ad vrinas proliciēdas, quo modo lubētius vtebatur Rōdel. Sic etiā Thymelæa succo, qui tamen difficiliter præmitur & elicitur, propter glutinosū virus: nec nisi tepēte affuso vino, aut cō simili quopiā liquore, vt factitāt dum succū Brassicæ marinæ educūt, quilibet vti poterit. Tundūtur tenella folia, flores, diu & vehemēter, sæpiusq; tātillū tepētis vini affūdatur inter tundendum, tūc prælo ligneo vehemētius vrgētur, dum trās colum expiret: tunc igne lento aliquādiu bullit, dum Loch crassitiem assequitur. Demūq; Soli feruido obiectum durefcit, addito saccharo, ne mucescat: sicq; cōchis recūdebamus nos illic dum ageremus.

PERQVAM similis gustu, facie, viribus, folijs, & virgultis ligneis, gracilibus, concoloribus, rugoso cortice amictis Mōspelliacæ Chamelææ: facillè tamè ab hac discerni potest, fructu nimirū Mezerei Germanici, Oleastri, aut Phylereæ nec tricocco, & folijs summis, non atrovirentibus, sed tenui, molliq; incana lanugine obductis: quemadmodum & flores pallentes è lagenulis argenteis, Stramonij similibus, sed minoribus, conspiciuntur. Commanducata fauces inurunt, non secus ac Mezerei Germanici grana. Ideoq; etiam plebs, Rusticum Piper vocat: Masticata folia lentorem remittunt, vti Soldonella, Thymelæa & Chamelæa Norbonensiu. E Lemanni & Allobrogum vicinis Alpibus solum habuimus.

ALYPVM Montis Ceti Norbonensium.
Herba Terribilis vulgo.

NOMINIS ducta videtur intellectio, contrario quàm se habeat planta sensu: Alypum quippe quasi indolens inoffensumq; & expers molestiæ remedium. Sic fella Græcis glycea, siue dulcia, & Holoſtium, quæ herbula est teneriuscula, per antinomasiam dicta fuerunt. Sed malim coniectari ἄλυκον, id est, balsam, vel maritimam, plantam nuncupatam, quia secus mare, vt Dioscorides memorat, oriatur. Tametsi oportunum sit calumniæ, statuere vllam certam plantam hodie pro vero Alypo, propter Arabum & Græcomaurorum scriptorum diuersas, aut planè contrarias opiniones (quarum quæ Actuarij, album Turbith cum Alypo vel Alypia Dioscoridis idem autumat: Mesuæ verò Thapsiam vel ferulæ genus lacteū quoddam, deniq; Serapio Tripolium) tamen cum nullū hodie nostra norit ætas, cui Dioscoridis Alypū assimilari queat, neq; plantā vllam habeamus quæ equè bene, imò vllomodo (præter ferulas) Alypo cōgruat, siue lineamentis, siue efficacia purgandi, atq; hic frutex maritimus: sanè hanc quò minus asseramus genuinum Alypum, vna notula non tam obstreperit, quàm deest, foliorum nimirū: quæ non fuerūt expressa à Dioscoride, aut fortassis fuerūt labecula codicis peruersa: mutata nēpè voce μαλακτος in ὑπερότος, vt sit nō subruber, sed fœniculaceus frutex. Hincq; Mesuæ suū Turbith ferulaceum fecerit, vel Thapsiam cum nonnullis, qui eius radicibus quotidiano vsu in Gallijs & Hispanijs purgationes pituitæ, crassæq; & Melancholicæ blennæ moluntnr. Verum, si vti nonnullis eruditissimis persuasum fuit, Arabes vocitarūt Turbith, quodlibet phlegmagogum, paulò vehementius pituitam educens, meritò & istū fruticem, quem pictum damus, possit quis Turbith

vocare:

vocare, nec enim minus malè ominato nomine quàm Turbatorium Turbith vocat istam herbam Terribilem vulgus Norbonensium, vbi impostores valetudinis cauponatores impij, atq; tribades mulierculæ terribiles, vt vocant, illic moliuntur purgationes, istius terribilis fruticuli folijs, floribus, & semine. Siquidem virgultis crebribus lignosis, sesquicubitum & duos altis, cortice tenui, ex fusco purpurascete, densè cingentibus concoloribus, numerosis ab imo summo tenus folijs exilibus pusillæ myrthi similibus, minoribus Thymelææ aut Chameleæ. Singulis in virgis summis singuli insunt tenuissimorum florum purpurascantium glomeruli, nonnihil similibus sed exilioribus & breuioribus delicatioribusq; Scabiosæ staminibus. Radix digitum crassa, fusca, lignosa. Cuncta planta perquam amara, & inamæno Thymelææ aut Chamæleæ gustu, aut vehementiore, etiamnū dum hæc commentamur, sexto abhinc anno, auulsa in monte Cæto Frontignanæ & Mafsilæ, saxosis præruptisq; vtrobiq; ad mare & Austrum deuexis natalibus: quam si Senensis prorsum siluisset, nec pingendo deprauasset, & melius suo honori lectoriq; consulisset: hanc enim capite de Tripolio, sibi etiam ignoto, vbi multum ineptit, & Alypum plantam tenuibus ferulæ folijs esse dicit, non istam, Dioscoridi imponit, Brassauolæ & alijs doctissimis conuiciatur & obtretrat, argumentis ab illorum monumentis mutuò sumptis, etiamq; vestigatore ingenuo, qualem immeritò hæctenus sese nobis gloriatus fuit, indigna prorsum & vecordiæ plena verba illa inseruit: Nō referre cuius plantæ sit radix Turbith Alexandrinum, cū eius facultates à Medicis optimè sint perspectæ. Sic caprimulgum, scammidicum, vel aratorem, non commentatorem, loqui decet.

ALEXANDRINVM Officinarum Turbith.

PAR fermè controuersia de Turbith atq; de Hermodactylis, quarum plantarum vsu aut certè possessione non videmur carere, veriora tamen quam sint, ambigimus, quia ambiguae fuerunt sententiæ antiquæ. Ac de illis suo loco, hîc verò pauca de Turbith. Arabica Seminauræ Orientalium nomenclatio vaga est, vt non pauca illius gentis voces, signare quamlibet lacteam radicem vehementius pituitam deturbatam, voluisse visi sunt, propterea vt quælibet vna magis arrisit, sic eam arripuit.

Est enim Turbith vel Turpetum vel Terbeth.	}	Serapionis, Tripolii radix Diosc. vt liquet è descriptione, Mesua, Herba ferulacea lacte turgens.
		Actuarij duplex { Album, quod interpretatur aut or Alypum Diosc. Alterum, Pityusa radix.
		Officinarum triplex. { Venetorum & Alexandreum videtur, Scammonij anthiocheni species. Cineritium, à colore, Radix Thapsie vulgaris Nigrum, deterioris quidem nota, sed alioquin eiusdem cum Anthiocheno species.

VVLGARE Officinarum Alexandrinum cognominatum diu nos torfit, cū enim vaudissemus de Guillaudino Patanium Alexandria reuerso, nihil aliud esse Turbith Alexandrinum, quàm Myrsinitem Tithymalū, omnes Tithymali species erutas, siccatasq; habuimus, inspectione & exploratione expendimus, sed non ita habere depræhēdimus. Etenim, Tithymali ferrati quæ similior est Turbith Alexādreo, cortice est rugosiore, tristi ore aspectu, fungosa, læuioreq; concretione, gustanti virosior & feruidior, minus firma, & quæ facillè non assulatim aut secundum filamenta in longitudinem dehiscit, duraq; non est, nec perinde purgat vt Turbith, cuius exemplum sumi potest in Benedicta laxate, cui miscetur Esulæ radix, & tamen blanda benedictaq; habetur.

Porrò sub finem capitis de Scammonio, de Turbith quid & quor coniectemur radicem Antiocheni Scammonij, dicemus.

Quodq; superius monuimus succis Chamæleæ, Thymæleæ, Brassicæ marinæ, & alijs vsu
 O. ij. venire,

venire, vt minus, aut fermè, nihil per se purgèt, nisi remisceantur imbecillioribus, sed lenientibus, aut alio modo purgantibus: id idem admodum perspicuum fit in hac radice Turbith. Siquidem non rarò meminimus datis infuso ternis, quaternisue 3. cuidam non admodum aluo arctæ, nihil penitus eduxisse, in aliis excitasse quosdã torminosos murillos, aliis aluum semel, bisue citasse. Quin nec in substantia quidem admodum purgat: vti in electuariis Diaturbith, Diaphœnicum, de Citro Solutino.

TARTONRAIRE Gallopro, Mafsilienfium.

NOVA nostræ ætati, iuxta ac elegans aspectu hæc etiam maritima Cathartica, eoque vernaculo vocabulo Mafsilienfium, Tartonraire vocata, ab exuperanti effreniq; purgandi vi, quæ non rarò dysenterias fluxusq; immoderatos alui accersit. Præsertim si quis minus peritus, huius folia in puluisculû dusti, vel quopiam liquore diluta, propinarit: vt factitabat ille necator Thmiso, qui nobis primum eam, eiusque vires, vt dicebat, arcanas detexit. Circum Mafsiliam locis ad mare deuexis, præsertimque collem vulgò Mond.rond vocatû, squalidû, aridû, glareosum, plurima fruticat, tota pulchella, tenui incanâque lanugine obsita, candidis, nitentibus, argenteis foliolis crebribus, ab imo ad summû Chamleæ, & Thymeleæ: prorsum situ & magnitudine Alypo proximè descripto paribus: edit virgas rectas, crassiores, vicens, tricenas, aut plures, admodum lentas, & fractu contumaces, nec adeò lignosas, cubito longiores, flosculos in summo pusillos, & (ni labat memoria) pallidulos ex albo, semine pullo, rotûdo Arthemise, aut Ambrosie: radix prolixa pedè, simplex cortice albicâte foris, intus candida, lineo aspectu, & fibris dura, lignosa, gustu nois admodum calida, nec amara, nec ingrata, nonnihil tamen caloris impressi postremò relinquente, & quadantenus Turbith Alexandrinum, siue vulgare, referente, inodora, tota lactis expers.

ESVLA RARA in Lio Venetorum Insula.

COGNATIONIS cõsequutione sibi hunc vendicat locû hæc superius proximè descriptas, & Esulã, quam vocant maiorè, siue Pityusam: cuius est hæc Venetis Medicis, & Pharmacopœis species: eoque hac, vulgatæ communis Esulæ vicem suppleat in Benedictæ confectione, & pilulis Catharticis: purgat etenim non segnius Esula communi, eoque putabatur à quibusdam Alypum Dioscoridis, & alii, quàm bene, viderint ipsi, nigrû Turbith, què Pityusam Actuarius autumat, opinantur. At Pityusa non hæc est, sed perquàm similis, ideo vtraq; Esula à nobis vocatur. Sesquicubitum duosque longos caules, fungosos, rugosos, fuscos, crassos minimû digitum, ramulis multis diuisos emittit, pedalis & foliis situ binis, perinterualla maioribus quàm Terribilis Alypi, ad Glycyrrhizã proximis, lentis, pinguibus Thymeleæ: flores pendulos, promëtibus pur-

purascentes

purascētes, & fusco obsoleto aristolochiæ, vicetoxici effigie. Radix foris pulla, intus villosis lineisq; pelliculis, cuiusmodi in Tartonraire, cinereis, sesquicubitus longa, digitum minimū crassa, succo distenta: vniuersa planta lactescit, & prorsum Tythimali parali, cui conuictrix fermè semper visituræ, qui paratur. Sed non alibi quàm litoribus, & Insulis sinus Adriatici facilè reperitur, & in Lio Insula exigua, quæ obex est maris allisionibus.

αειζωον. *SEMPERVIVVM* siue *Sedum maius crenatus Myrthifolium*.
 { *Ang.* Honfeliike & Sengrene.
Ger. Grosz Hauszwurtz, & grosz Donderbart.
Gal. Ioubarbe grande.
Bel. Donderbaert.
Ital. Semperuino maggiore.

N I H I L vsquam gentiū vulgatius, vsitatius, viuatiusue, Sedo siue semperuino, sic nuncupato, de perenni vegetoq; foliorū virore, quæ hyeme & æstate in parietibus vel imbricamētis, etiam nullis, vti videtur, radicibus nixum, aduersus quaslibet cœli imprefiones tuetur: Celsili circinataq; basi & ortu pertinacius hæret subgrundijs numerosa folia squammatim digesta, leuore succoq; pellucida, admodum carnosâ, mucronata, & linguas pisciū imitata: caulis promitur rectis versibus stipatus, qui flores Iulio & Augusto febribus curandis, præsertim tertianis, & Causonibus propinant mulierculæ, edoctæ aliquis monitu & imitatione: nam non paucos curant.

Effi. Fusch. Epith. 17.

ΑΛΟΗ. *ALOE.*

{ *Ger.*
Bel. & Ang. } *Bitter Aloes.* { *Gal.* Perroquet.
Ital. Aloe.

Q V I A in maritimis Aloes sponte nasci proditur, non abs re quis suspicetur nomen illi factū à sale vel salo siue mari, cuius afflatu imprimis gaudet, fortè itidem & nonnihil foris falsædinis continet, vt cæteræ maritimæ. Peruagatæ cognitionis & vsus, vti antiquis, etiamnum succus, ipsaq; planta: quæ plerisq; Europæ locis in hortis pensilibus sceliciter, non secus ac suis natalibus, in sabuleto depacta adolescit, floretq;: sed quæ in Pisano Hetruriæ vireto, & Malsileæ superioribus annis, proximè Nouum portum in Præfati horto visebatur, meritò nonnullis differre à communi altera visa est. Nam præterquam folijs multò maioribus, bicubitalibus, vnciam & sesquiunciam crassis constabat, tum mucronem extremo singulo folio ostentabat, magnitudine, rigiditate & colore vnguis Aquilini politi, non adeo adunci. Cætero item ambitu rosticella multò minora, pari prope interuallo digesta. Caulis bicubitalis, & tricubitalis, digitum crassus, Hastulæ Regiæ, in quo flores cæruleo purpurei è calycibus oblongis. Folia gustati minimè aut perparū amara: cætera alteri similis, & eadè fortè, vt putamus: Neutri enim insignis amaror, nequidem recenti ex Hispanijs in Flandriam, Angliamq; allatæ, vbi tamen Aloes factitari dicitur. Quia semper virens est Aloe, Aizoon vulgo hodie Græcorum nūcupatur: succus nondum solibus percoctus, vt Brumali tempore, minimum amarus est: quòd cæteris succo multo aqueo obrutis euenire videmus, vt ignauius multò per initia sapiant, deinde maturitatem adeptæ, expressiorem saporis formam adipiscantur: sic Lactuca mentrua dulcis est, trimestris florè & semè promens, amara: Portulaca fatua initio, adulta acida. Succorum prima laus Succotrino, quæ Venetijs, si limpidus & lucidus sit, ex rubro fuluescens, emunt ducato, singulis libris: vbiuis Hepaticus infimi precij est.

Effi. Math. 683. 684.

Iam haud opus est rixari, aperiāt ne ora venarum an claudat: quando innumeris ferè periculis factis certum sit, foris admotum claudere, & sanguinem sistere, intrò verò sumptum succum, illis præsertim qui hemoroidibus vexantur, sanguinem attenuare, calfacere, deducere ad venarum oscula, ipsaq; adeo vasorum extrema referare, non secus atq; alij succi non pauci faciunt, vt Porri, Myrrhæ, & Vrticæ, quæ nihilò secius calida & sicca sunt.

STIRP IV M aduersaria noua.

SEDVM MEDIVM teretifoliū, siue minus Semperuiū Officinarum.

{ Ger. Klein hauszwurt menle, & Klein donderbart.
 Ang. Prickmadam.
 Gal. Petite Ioubarde, & Triquemadame.
 Bel. Cleyn donderbaert.
 Ital. Semperuino minore, seu Pignola, à folio tereti Pinei.

Eff. Fusch.
 Epith. 18.

ETIAM iisdem natalibus admodum frequens & notum prouenit istud: ramulis à radice perquam exili inultis, gracilibus, edentibus foliola angustiora, rotundiora, minor, teretia, carnosâ, mucronata, acuta, Salicorniæ vel Kali colore & modo: flosculis aureis, stellatis: tota eiusdem figuræ & facultatis atq; maius sedum.

VERMVCVLARIS. CRASSVLA MINOR Officinarum,
 siue ILLECEBRA maior.

{ Ger. Klein hauszwurt weibele.
 Ang. Wylde prickmadam.
 Belg. Bladeloosen, & Dapecullekens.

Fusch. Epith. 19.

SÆPIS SIM E etiam hæc colligentes fallit propter natales eosdem, faciemq; adeò minoris fedi similem, vt mirum magis sit prorsum contraria pollere, nempe calfaciendi & vlcerandi facultate: tamen discernitur foliis rotundis, teretibus, oblōgis, carnosis magis & supernè retusis, mucronatis instar vermium, è totis ramis pendulis: flosculisq; pallidulis, vel albidis: demumq;, quia non semper viret, eò ad Illecebram referenda videtur, cuius est facultate. Supina admodū negligētia Commentator noster nobis hanc fortè pro secundo Sedo dedit: nescius, vt vulgus ignarum, facultatum, & immemor verborum Dioscoridis, qui, sicuti monuimus capite de Telephio & Portulaca, quia nec sèper viret nec refrigeraret, non asserit hanc genus Semperuini, sed tantum cognationis & similitudinis causa proximè subdidit, videriq; speciem dixit.

MINIMVM. ILLECEBRA, Sedi tertium genus non Semper virens.

{ Ger. Katzentreuble.
 Ang. Stone crop, & Stone hore.
 Gal. Pain d'oyseau.

Fusch. Effig.
 Epith. 20.

ISTAM pusillam reptatricem pulchellâ floribus aureis stellatis, vulgò notissimam vbiuis & Illecebram nūcupatam Pharmacopœis, Germanis aut Piper murinum, propter acrem exulcerantemq; gustū, quasi Aronis aut flammulæ, nullus vbiuis Italiæ, Galliæ, Angliæ, & Germaniæ nō nouit: pusillis namq; ramulis parietes saxosâq; moles & colles aridos amplexantibus, gracilibus, reptat sed potissimum gustu cognitu perquam facilis, & quæ inauditam socordiam Commentatoris arguit, inq; re herbaria parū exercitatum, vel mentis, vel oculorum acie, qui hanc tam valdè vulgarem (tametsi idē ostētat ille frequēs) vbiq; Italiæ, Pisis accersat, Guini præconijs & literis assertionis, & quasi in lucem erutâ, acceptâ ferat. Quin in Dioscoridis lectione hæc salebra nulla est: Acēv enim quamplurimis locis, non pilosum, siue hirsutum, sed densum rigidum vel compactum signare, capite de Britannica, Hypericone, alibiq; non rarè, reperias.

ARBORESCENS Græcum, Illyricum, & Anglicum,
 siue maritimum.

MVLTI S abhinc annis huius multas plâtas Veronæ, Patauii, Venetijs, & in Hetruriæ hortis vidimus, cum admodū exoticâq; putabamus: Postea singularis fidiſsimusq; amicus Vallerandus Donrez, passim in maritimis Sclauoniæ siue Illyriæ circa Dirachiū virentem collegit. Nosq; demum in Sinus Bristoiensis Anglici Oceani Insulis vocatis HOM S, auulſimus copiosum, sed in saxosis, nec perinde carnosum aut ramosum, tamen stirpitem ramisq; fruticat lignosis, duris, multis, lentis: folijs, paribus, & similibus, vulgare maius Sedum situ & ortu æmulantibus, minus crassis: inter vulgare Sedum maius, Laureolam & Tithymalum ambigentibus.

Græcum

Varie
tas ar
bores
cētis.

GRÆCVM verò, quod & Illyri-
um, maius multò & speciosius,
ramis & cortice foliorumq; circi-
nato, per summa positu magis Lau-
reolam imitantibus, crassioribus,
tenerioribus, breuioribus, succu-
ētis, cubitu m longis, in scapo pe-
dali & cubitali, lignoso Laureolæ
crassiore.

In Australis Angliæ Insula Port-
landia, pusillam, nõ multũ diuersã
ab istis forma, ortu, habuimus: sed
quia inter Tithymalos orta & dun-
taxat vna aut altera planta reperia

nobis erat, rati esse ex Tithymalis, aut ex istis prole degenerem, incertãq; stirpem,
nihil certi de ea prodere ausi fuimus.

SEDVM PETREVM Montanum.

AVERNIÆ Mindenis & D. Ioannis Mauri Allo-
brogum, montium rupibus & conuallibus hanc
pulchellam sæpius collegimus, nomineq; Sedi Petrei
donauimus, quòd saxis sæpius innascatur: folijs pu-
sillis vno exortu circinatim Sedi ritu, vel potius Co-
tyledonis minoris montani, sed multò angustioribus,
rigidis, quasi ligulis mucronatis, è quorum medio cau-
liculi pusilli, binòs digitos & palmum alti, exeunt, exi-
guis flosculis luteis Sedi minoris onusti, quibus succe-
dunt clypeoli Thlaspi quadantenus. Cur hanc nõnul-
li Phyllon Dioscoridis statuerint nescimus: quum pro-
prior multò sit facie & ortu Sedi generibus, gustu altrin-
gente, exsiccante.

An CHAMÆPYTHIS maior Diosc. seu altera vermiculata Sedi effigie.

CHAMÆPYTIDES, quas natura si-
miles Aizois fecisset, & Dioscorides
iisdem assimilasset, hinc annectendas duxi-
mus. Fruticat maritimis litoribus at-
q; insulis Angliæ & Zelandiæ, nec non in
squalidis campis Aralate inter & D. Aegi-
dij oppidũ, non procul à Rhodani fluētis,
vberima perēnans, Vermiculata dicta, nõ-
nullis Anthyllis altera putata, propter ne-
cessitudinẽ, quam cum Aizoo habet. Sem-
per viret namq; inibi, virgultaq; promit
cubitũ & sesquicubitum æquantia, crebra,
incurua, lignea, colore cinereo, folijs mul-
tis, densis, obscure viridatibus, & inter Se-
dum minorem atq; chamæpithim marem
medijs. Radix multum dura, fibrosa. Flo-
res obliterati sumus, puto herbaceos, & meli-
nos, albicantes, muscosos, Oleæ. Salso gustu
& sapore succoq; Kali etiam procul à ma-
ri, natæ, vti Aralate. Quam vt nouam, nec
notam, exercitatis ingenijs expendendam
magis proponimus, quàm verã astruimus.

O.iiij.

CHA-

QVÆ receptæ vtilitatis, & tritæ cognitionis vbiq; locorū prouenit Aiuga vel Abiga, ab Abiete, propter odorē, folia, & flosculos Piceæ, Chamæpythis vocata est, mas seu tertia Dioscoridi, nō prima, vt Cōmentator statuit. Sabuleta, arida, lapidosaq; vineta & oliueta amat Norbonæ, vbi perquā odora, surculis gracilibus, hirsutis, inflexis, numerosis, Pini folijs vel Pfylij, minoribus, incanis, confertis, resinosis: exiguis interfertis secus flosculos melinos, Veronicæ fœminæ: Sed semine oblōgo, tereti, fusco. Germaniæ, Galliæ, & Angliæ ruri spōte peruia, sed paucis in locis: eoq; in hortis colitur, ad Medicos tamen vsus odore & virib⁹ ignauior. Radix fibris duriusculis, lignosis, amaro sapore, medicato, subacri, neutiquā dulci, sed resinaceo, diuq; faucibus hærete. Idcircoq; nōnullis Germanis *pergis myn nich*: id est, ne mei obliuiscare, fortē dicta fuit: quod etymum dū Mathiolus à Germano Pharmacopœo, & Brassauola adductum erroris incusat, immeritō facit: & imperitius multō labitur, cū aliam vocatā *ye lenger ye lieber*, id sonat, quō diutius eō amātius, aut gratius, (quod Amarædulci siue Circeæ meritō quadrat) inscitē in hanc transfert.

CHAMÆPYTHIS prima Diosc. odoratior.

MINVS nota hæc, & paucis obuia locis, magis tamen odora, collibus aridis & aruis æditioribus, Nicæ Sabaudæ, & Genuæ Ligusticæ, circum urbem Penem in Italia, fruticat, vt quidā affirmant. Quin etiam eandē vireta nonnulla Belgij sedulō colunt. Radice fibrosa, Sonchi, aut dētis Leonis minore: ramulos palmum altos, humi stratos, & foliolis septos, Semperuiuiminoris, aut potius vermicularis, minus carnosus, sed incanis & hirsutis: in quibus flosculi ex melino albidis: Suauiolem spirat odorem, interdum vliginosum, vti vsnea muscūsue Quernus, aut Cedrinus.

IVA Moscata Monspelij est, ANTHYLLIS Chamæpytoides.

QVÆ in Oliuetis & aridis aruorū marginibus Norbonæ ac Galloprovinciæ fruticat, nec alibi temerē nota, Moschata etiā vulgō vocata fuit, cōtrariæ fragrantæ, significatu (ironicē nēpē) est enim odora, sed olfactu minimē grata, nec Pinū redolēte, verē & odoratæ Chamæpytidicog nata, surculis tamē rigidioribus, sarmētosis, lignosis, sed breuiorib⁹: copiosa folia, latiora, lōgiora, leuiter incisa, Coronopi aut Pfylij modo emittit, pluri lanugine incana, inters flores maiores purpureos, & semē hirsutie stipatū Chamæpytidis. Ligna radix, gustu amaro, ingrata tota, & nonnihil stiptico, Absynthiū referente: eapropter Kali species illa, aut potius Sedi marini fruticantis, de qua inibi dictū fuit, neutiquam ad rem faciet, si conferatur cum hac. Hirsuties, flores, color, odor, sapor, qui hīc salsus non petitur, desunt. Adde odoris grauioris, & amaroris aromatici, non salsuginis notam: quam in medicamentis primæ commendationis ad comitiales plerisq; animaduertas, vt sūt Vngulæ Asininæ, Alcæ, & operculū onix dictum, multōq; grauiore odore, Castoreum, & huiusmodi nidore, potu & suffitu excepta, & quarum dotes sibi vindicat multō adhuc certiores.

Κορυλλιάριον. VMBILICI Cotyledon.

Ital. Cope, trinole, umbilico di Venere.

Hisp. Scudetes.

Gal. Escuelles.

Effi. Mat. 1122 VVILGARIS iam notitiæ Cotyledon, sic dictum à concauo folio, acetabulum aut umbilicum imitato, circinato, & nonnihil crenato obtusē, lauore plurimum glauco virente

virente, interim purpurascete, crasso, carnosio, succulento Telephii, aut Cochleariæ: radix bulbeæ Bunii Cyperi rotundior, aut fumarix Plinii, nonnullos pediculos foliorum & cauliculos teneros florum herbaceorum ex caliculis parit, in quibus semè Portulacæ, minus subrufum: gustu tota glutinosa Portulacæ, sed vix acerbo, insipida, frigida: non solum in Italia, Prouincia, Languegothia, sed etiam in Anglia occidua ad Bristoiam, plurima. In Francia tamen & Belgio, rara, nisi sata fuerit: exit autem femine, tota hyeme viret, marcescunt æstate folia.

COTYLEDON Minus Sedifolio, Montanum.

MERITO hanc Sedifoliã appellamus, tãto perè namque cum Sedo quadrat, vt propiorne illi sit quàm umbilico, ambigat vulgus: eoque apud nonnullas gentes Sedum montanum appellitetur. Rarior multò superiore, nec nisi quibusdam Alpinis Allobrogũ & Pedemontii, Sabaudaque Ostensi valle vocata, & Mindenis montibus Auerniæ & Germaniæ nobis visa. Maio & Iunio flores albicantes, minoris Semperuiui, in caule sesquipalmari plurimũ vnico, ex radice fibrosa, nigra, tenui, per foliorum, quasi centrum, eunte: foliorum lingulas oblongas, crassiusculas, imitantium, & tantillum ambitu crenatas, albo vel glauco leuore, colore, carnèque Semperuiui, minoris gustu.

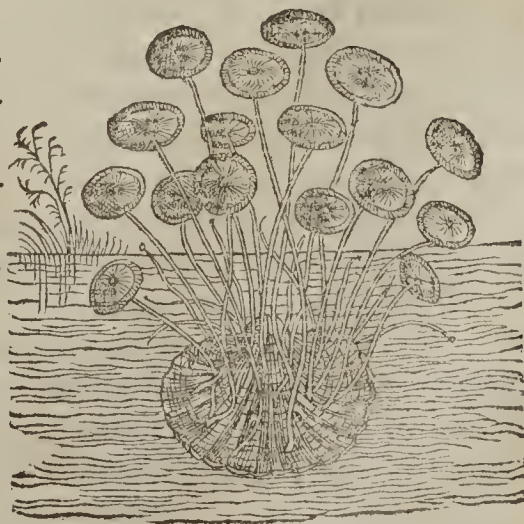

AQUATICA Cotyledon acris Septentrionalium.

NUMquam Italiae vel Norbonæ meminimus hunc, in Anglia verò & Belgio & Normania admodum frequentem, riguis depressis que pratorum conuallibus, & scrobibus, vbi torpuerunt per hyemem resides aquæ. Fibrias exiguas, inultas, cauliculosque teneros reptantes, humique fusos habet, folia peltata, ambituque circinato, & leuiore incisura & obtusis dentibus: cristato medio centro, nonnihil depresso, umbilicum imitante, sed teneriora: flosculi albidi, penduli subter folia: Iunio & Iulio visuntur, gustu calido, acri, linguamque vellicante, inodoro: quem incitiam etiamque penuria Cotyledonis induunt indocti Pharmacarii Populeo vnguento.

ANDROSACES Cotyledon Marinum herba foliosum.

QUEMADMODUM nominis etymo Androfaces, vel, vt nos putaremus, Hydrosaces, feri lotiique, in abdomine, quasi vtre, aliisque è corporis ductibus, eductionem pollicetur: sic videtur hic proximè Nymphæas descripta à Dioscoride, propterea quia non nisi in aquis, & prorsus magna cum Nymphææ similitudine, tametsi multum dispari magnitudine crescat. Nec vlli alii, vt genuinæ, Androsace acquiescit animus, præterquam isti, ex Guino summæ eruditionis professo- re Pisano: in Mathioli commetariis quadruplò maior (vti solent, qui imagines, non plantas viuas, viderunt) ipsa planta depicta, nec tamen ab eo descripta. Perelegans est, sed perpusilla planta hæc umbilicata, & videtur è genere earum quas parasiticas festiuè quis dixerit, propterea quia non nisi aliena quadra vescitur, cibo, & disco. Innascitur ferme semper dorsis striatis Chamæ conchæ, quæ humi obuoluta sit

ta sit vacua hospite suo Vesco apud Italos *Cape tondo* vocato: Pedicellis cirrífue, glabris, nitidis, exilibus, uncias binas altis, crebribus, surrectis, singulis singulū clypeolum medio centro fulcientibus, circinatum vmbilici, cum ouracis appensis in memoriam reuocantibus, vnde Monspelliéses præceptores Vmbilicum marinum vocitarunt: notissima quippe illic Piscatoribus stagni Magalonensis & Lateræ accolis. Frontignanæ etiam refluæ stagnantisq; aquæ falsæ innumeras plantas obruunt. E fundo quippe inq; aqua, non in aere, crescunt & viuunt vt Mathiolus pinxit. Virent enim primū ex squalido cinereoq; colore: Postea egesti vndis, exceptiq; litore, albescūt, vti conchilia & corralinæ vocatæ, quas gustu subsalfo & amaro æmulatur: nec dubium quin vrinas ciat, & materiam articulis impactum digerat. Semen nusquam vllum vmbilicis claudi non putamus, certè nunquam in multis milibus obseruauimus. Ventrem sistere scimus, vt hunc scrupulū eximamus docto & candido Anguillaræ, qui nescio qua de re Senam & Calsitham hariolatur verisimiles quia emphyla aut aphyla planè contrariæ notæ legatur, potissimū quia aluum soluent, quod hîc neq; expetitur, neq; verisimile sit: tota plantula sicciore actu & tactu quàm calidior est, & multum diuretica, quare Galeno aut eius codice error, qui astruit humidā, ex Ægineta & Plinio req; ipsa expungendus.

Fuit quando Tragum iisdem fere maritimis oriundum, hanc Androfacem opinati fuimus, sed nos retinuit Pliniana versio, quæ accuratior hîc, quàm quæuis alia videtur: delineat quippe sine folijs in cirris folliculos, habentem, & in his semen, albam amaram, in maritimis Istriæ. Videtur legisse *θυλάκιον*, non *ἐπὶ τῆς κεφαλῆς*, sed *ἀντὶ τῆς κεφαλῆς*, quasi dicat folliculum, pro capitulo, seu verterit ex Dioscoride: seu, vt verisimilius, vterq; ex eodem authore. Cæterum Cortusi munus valdè leuidentense fuerit, si Morsum gallinæ vel Alsinæ, foliolis neutiquam nudam, non ex Syria, sed è veteri quapiam maceria decerptam, quis patefaceret Commentatori, qui proinde non ausus fuit oratione repræsentare.

Ἀνδροάχνη. PORTULACA Domestica.

Ger. Burgel.
 } Bel. Portelepne.
 } Ang. Percelyne.
 } Gal. Pourpier.

QVAMVIS *ἀνδροάχνη* scribatur, tamen *ἀδροάχνη* dicta potius videatur, ortu quòd tenitudine quadā læta & carnosā luxurient, ramuli foliaq; albicent, quadā spumosa fuligine siue tenui quapiam aspergine cinerea, quæ in marina euidentius multò cōspicitur, vbi nec colitur, & aura spumea asilatur quàm *ἀχνη* dicunt. Tribus autem differentiis, quot nouimus penè eadem facies est, præsertim domesticæ & syluestris: quarum tamè contrariæ facultates & effectiones videtur principiis genericis differre, & stabilire nostrū docendi modum, qui figurarum priusquàm facultatū annectit seriem. Etenim quamuis Dioscoridi Satiua Portulaca refrigerat, Syluestris tamen calefaciat, & eadem exulcerat. Nec tamen inficiandum, multas esse plantas, quæ quamuis polleant contrariis affectionibus, tamen eodem generis ambitu censerī debent, vti hæc marina plāta Portulacæ folijs, & facie, quam Crithmum Dioscoridis putarunt: nam nihil videtur illi obesse, aut deesse quò minus Portulaca sit. Cæterum, non astringit sed refrigerat, legendum esse norit qui attentius caput de Portulaca apud Dioscoridem à carcere ad calcem iustrarit, ea enim illius prima & summa facultas, ideo *διναμὴν ἔχει φυσικὴν καὶ ἔστυκὴν* facilis namq; lapsus rerum ignaris amanuensibus. Et quilibet etiam ex illa vi, qua hæmediam dentiūmve stuporem aufert, minimè aut minimum certè astringere deprehendere quit in quotidianis acetarijs, quū vulgo esitantur tenellæ Cymæ, & folia crassa, carnosā, Thelephij & Scorpioidis vulgaris: succulenta tota, rotundis teneris viticulis humi reptantibus, florepusillo Sedi: semine in theculis seminis Papaueris nigri plenis cauli hærentibus.

SYLVESTRIS.

QVI

QVI Domesticam norit, Syluestrem non potest non nosse, quæ minor duntaxat tota locisq; squallidioribus, vinetis glareosis, viarumq; interdum stratis reptat: ramulis rubentibus, folio Oleastri, figura cætera duplò minor tota: sed gustu acidiore, & non refrigerante, sed potius acri calfaciente, vt in Norbonensi agri vinetis & satis, vbi acrior multò, quàm in Anglia, aut humētibus frigidis ad Septentrionem: quin etiam exulcerat, si Dioscoridi fides habenda, apud quem interpretandū φυλλάρια δάσρα siue foliola firma quadam cum hirsutie esse: vt sanè sunt, πλατύτερα, id est, latiora, quàm Domestica esse: neutiquam sunt, nisi sibi ipsis comparata, quia sunt breuiora & latiuscula, quasi rotundiora: aut sit fortè immutatio illa apud hunc qualem frequētem & Theophrastum latioris & angustioris folij, in Helenio, Phlomo, & alijs non paucis monuimus.

τηλέφιου *FABA INVERSA, siue CRASSULA, an TELEPHIUM?*

Ger. Wundkraut, Knabenkraut, fots zwang, vnd fotsweyn.
Belg. wonden Cruyt, & Smeerwortele.
Ital. Faba grassa,
Gul. Reprise, Ioubarde des vignes, Feue espeffe.
Ang. Orpyne.

VAGVM & pluriuocū fuisse Telephij nomē, ex Crateuæ & Dioscoridis geminatis descriptionibus & varijs plantis accommodatis videre est. Crateuæ quippe notæ, vt recentiores doctiores scitè monuerunt, Scorpioidē, quæ Dioscoridis libri 4. calce penultima appingitur, exprimere videntur: nec sanè abs re, nam facultates illi inesse eximias ad *dissepulotica* & inuicta vlcera, non modò lectio, sed & animaduersio facti periculi crebra, testatur. Insuper duobus locis duas plantas Telephio nomine insignit, non parū tamen similes: alteram hoc capite, alteram libro 3. quam Romanis Illecebram nuncupatā dicit, vtrāq; facie & viribus vulgò notā: PRIOR CRASSULA dicitur, quia folijs crassis, carnosis, Portulacæ hortensis non absimilibus, floribus albis, luteis vel purpureis in umbellis Drabæ: cætera prorsum Portulacæ similia, radix alba, carnosā, tuberosa compacta, Dentis Leonis bulbosā, aut Leucacāthæ Dioscoridæ, vinetis, cultis, syluosis, marginibus, saxosis, Angliæ, Sabaudia, Gallia, & passim alibi abundat. Hanc rigidi censores pro Telephio fastidiunt, & inquit calore & abstersione carere: respondent perichitatores, illam multis dotibus pollere, & plura præstare quàm quæ Dioscorides scribit: addimus nos, calorem illi non deesse, neq; siccitatem, quantā Galenus & Ægineta prodiderunt, nempè primi ordinis, id est, gustui vixdum perceptibilem: siccitatem verò cuiusmodi in Semperuiu: Abstersionem qualē farinæ fabarum & Portulacæ, quæ tamen videntur potius lenire mucoso glutine, cum primo adpulsu linguam tangunt. Sed frustra sæpè monemus, istos defici modestia & peritia. Etenim si calefactione, siccitate, & abstersione, Telephia curarent vulnera, numnā id præstarent presentius, quæ multò tum calidiora, tum magis abstergentia sunt? Sed curata putamus tum potiunculis, tum pulticulis, & fomentis ex ista paratis, ad acrimoniam saniei erodentis, & opus naturæ præpedientis retūdendam, ac cochymiam corrigendam intus & foris.

Alternabatur Dioscorides, vt videtur, vtri esset ascripturus Illecebram Romanis dictam herbulam, Telephij ne generi, propter vsum & nomenclaturā: an semperuiui, propter faciem & figuram: & quia videtur optionem fecisse Lectori, vtrum mallet eligendi, nos Telephio ascribemus. Siquidem non semper viuit & vrit, atq; eadem præstare potest quæ Telephium, aut quæ in Telephijs & Cacoeticis vlceribus sanandis desiderantur: tametsi alio modo, vt exercitati operum exploratione norunt, idem affectus diuersis, & interdum contrarijs, expugnetur. Sic in vulneribus, capitisq; fracturis, vtimur calidis exsiccantibus, vt Iside, & de Minio, vel frigidiusculis, interdum humentibus, vt sanguine columbino & Rosaceo, ad mitigandum, digerendum, & expellendum excrementa à parte.

Effig. apud Do-
do. Epi. 41.

Scorpioides Di-
osc. Telephium
Crateuæ.

Math. depicta,
non descripta,
pag. 1305.

RECENTIORVM verò & Monspelliensium Portulacæ foliam Scorpioidem, vulgò sic dictam à filiquosis corniculis Scorpionis caudæ instar reflexis, Galegæ semine plenis, doctiores, qui Telephij speciem coniectabant, non infirma ratione nitebantur. Est quippe folio Portulacæ flore luteo, non tamen albo, Medicæ aut Trifolij parui, pratensis lutei: gustu item & facultatibus non multum diuersis. Monspelliensibus cum satis, tum vinetis, Latrensis portæ admodum familiaris.

Crithmum Dioscoridis, an Portulaca marina?
Empetrum, vulgò Fœniculum marinum. Ang. Sampere, Perchepier.
Cæpea.
Halimus.
Chrysanthemum marinum, Math. Crith. tertium, vel secundum.
Kali.
Salicornia.
Blanchette.

CRITHMVM, seu CRITHAMON, an Portulaca Marina?
B A T I S Plinij.

FOENICV-
LVM marinū,
sive EMPET-
RVM vulgo
Sampere & D.
Petri Herba.
Math. Crith.
primū, effi. 489.
PORTULA-
CA Marina.
Mathiolo Hali-
mus vulgaris.
Effig. 160.

PLERÆQUE sunt maritimæ stirpes quæ Crithmi descriptionem quadamtenus designare valent, nulla autem penitus explere. Quod quidem non vt nodum in scirpo quæramus, scribemus, sed potius vt hæc tricas expediamus, quæ animum quò minus verum statuatur, irretitum tenent. Et paucis vniuersum negotium componi potest. Si stare lubet antiquis herbarum designationibus, vides hic fruticosam dici plantam à Dioscoride folijs pinguib. longioribus, & latioribus, quàm Portulacæ, albicantibus, salsis, & cætera. Huic descriptioni habemus plantam quandam, quæ melius congruit, quàm FOENICVLVM Marinum, cunctis fermè herbarijs hodie Crithmum putatum, quod nevtiquam Portulacæ, vt Dioscoridi placet, sed potius facie tota & umbellis Fœniculo, vt inspectio ipsa vulgus ignarum vocare docuit. Et folia non alben, sed virent Porraceo colore: nec quia muria conditur & passim esitatur, ideo sit Crithmum habendum: etenim non paucæ aliæ sunt maritimæ, quæ in acetarijs expetuntur, & muria seruantur, eisdem fœniculo isto facultatibus pollere creduntur. At illa, quæ à similitudine PORTULACA MARINA dicta fuit, folijs latioribus & longioribus quàm Portulacæ, atq; albicantibus, pinguib. In sabuletis, adeoq; saxeis, maritimis, copiosa, cuius flores albidus, herbidi, Atriplicis: multò propior est vero Crithmo. Cæterum, ineptiuscula audacia eius est qui accumulandi tot species vni incertæ, cum quælibet earum longissimè à descriptione absit: alioqui cur non & tam multas Kali species, neq; descriptas, nescio an notas Dioscoridis in cibum cedunt, nobis etiam in mare Ligustico acetarijs mansæ, penuria melioris cibi, non pessimi saporis visæ fuerunt.

Et sciunt exercitati, secundum Crithmum Commentatoris planè Pastinacæ aut Eringij gustum, odoremq; præ se ferre, vnde Arabum Secacul opinionem fecit, vulgus Pastinacam marinam vocat. Vtrumq; litus superi inferiq; maris Italici hac planta scatet, ne non putet Senensis se munus leuidense à Cortusiana magnificentia accepisse, quod pueriliter solitus est iactare, & inculcare putidiuscula infantia. Tum tertiæ & quartæ speciei ab illo depictis, quid negocij aut similitudinis cum Crithmo: tertij, etiam flores lutei sunt, radiati, vt Chrysanthemj, quò retulimus: cætera eius delineatio, nihil ad Crithmum. Quartum demùm montanum est, non maritimum, gustu & odore Eringij, radice similes sunt, Crithmo valdè dissimiles. Hinc videre sit ea quæ meris assertionibus, non rationibus, aut veris inspectionibus, asserta ab illo sunt, eadem facilitate dirui, atq; stabilita fuere.

Montanum E-
ringium recen-
tiorum.

fuere. Hæc si oculis & manibus versasses, vti nos fecimus, non tam futiliter asseuerasses sententias neq; veras, neq; perspicuas, quæ magno detrimento sunt non modò Tyronibus, sed doctis quàm pluribus.

Κητώια CΕΡΟΕΑ.

CVM hæc eadem Domesticæ Portulacæ figura, vna aut altera vagula notula radicis & coloris additis, quasi satis foret nota, & redditæ illi facultates, quæ satiuæ consimiles sunt, mentione etiam incerta, de Asparago Myacanthino, quem proximè Portulacæ caput, apposuit Dioscorides: Videtur & hæc nihil aliud quàm hortensis, vt vox Κητώια testatur, Portulacæ species, quæ illinc huc irrepsit, argumento & methodo hic non vestigandis. Eoq; Galenus fortè raturus è Portulacis vnam, eam tacitam præterijt. Marinam Portulacam, spurium Halimum, Becabungam, Crithmum secūdum Mathioli flore luteo, deniq; mediæ speciem huc licuit adducere, sed nihil libuit asserere. Neq; ingenuos decet tyrones, cuiusmodi sumus, tantū sibi indulgere in Naturæ doctorumq; teatro, quantum sibi arrogat αὐτος ἐφ' ἃ Pythagoras alter Herbariorum Senensis noster, qui vt solitus, hanc pro filio suo Odorico Melchiorio, pro ætate sua non imperito sibi missam, nunc tandem, cognitam asseueret: nec tamen vllam notam addat vel figuræ, vel nature, nedum locorum quæ nos certiores faciat, illū Cæpeam hanc adamusim suam congruentem certam exploratamq; habuisse. Hanc nos superius dedimus inter Portulacas,

ἅλιμος HALIMVS.

ANNO 1563. Octobri mense, quidam Botanicus Italus, qui ex Sclauonia onustus raris plantis redibat, quandam locis maritimis lectam fruticem nobis spectandum dedit, Cisti magnitudine & modo, folijs Oleæ albicantibus, Portulacæ marine, siue Halimi vulgaris: sed semine & flore tunc orbus erat ramus, quem adhuc habemus Antuerpiæ. Hanc cuncti Herbariorum Senatus Venetorum Halimum affirmabant: Et Leo ille famosus agyrta dicebat, se sepius quosdam, qui in acetarijs teneriorem esitarint vidisse: cui ne nunc quidem magnoperè refragamur, nam falsa erat, & maritima. Sanè planta videtur esse falsa, vel nominis vel natalium argumento, Halimum.

Quid si negationem eximas, & dicas, Dioscoridem dixisse spinas habere, nam vt quid inter spinosas & vallatorias & finitimas, maritima cum sit, recenseret: nam quæ vesca sūt & holeracea secundo libro differunt ur.

KALI magnum Sedi mediæ folio, semine cochleato. Soede, Gallis.

QVAMVIS tres plantæ sint inter se congeneres & maritimæ, quæ Crithmum, vt dudum dicebamus, adumbrare possent: tamen nulla videtur antiquis nota fuisse, aut certè descripta, tantum abest, vt ex hisce SAL istud, vocatum apud Arabes KALI, ex istarum vna vsta, & quod mirum, fusa fieri nouerint, vix tacituri si sciissent. Quare vt nomen, sic & plāta, & modus salis istius parandi, videmur Græcis recentioribus, aut Arabibus Philosophis Chymistis & yalurgis deberi, qui ex ista, quam argutè effigiatā damus, copia, per initia Autumnii aceruatum super scrobe, cui ligna insunt decussatim instructa, vt accensa meta herbæ Kali dum vritur & liquatur, inq; fundum scobris defluat, cogaturq; in glebam aut saxum pulli nigricantis, vel cinerei coloris, illi vocant Kali, vel SoDE ad vitrum confluendum in Italiam inq; Septentrionem ex Gallia Norbonēsi & Aquitania deferunt. Vrit non secus ac

P.i.

causticum

causticū. Hæc species & notior in maritimis Gallia Norbonensis, vbi tum sponte, tū facta, cāpos maritimos frequentia, caulium rubentium operit purpura. Fruticat etenim caule cubitali & sesquicubitali, carnosio, Portulacæ concolori. Folijs item densis, angustis, fimbriosis, Sedi medijs siue Semperuiui minoris teretifolij duplò longioribus, acutioribus, inter quæ semina Limacem pusillum spiramūe imitantia, colore fusca, folliculis Maluæ feminis ritu occlusa. Minus obuia hæc Septentrionalibus, imò nuspiam fermè.

BLANCHETTE Norbonensium, siue

Kali minus.

EOSDEM ad vsus sedulò colligunt maritimi coloni Norbonenses, iisdem natalibus, folijs, & caulibus minoribus multò, minusq; carnosis, angustioribus, nec ita rubentibus, sed ex pallido virentibus, vnde vulgo *Blanchette*, quasi Kali album vocatum. Semen exiguum, nigrum, lucidum, Vrticæ aut Acetosæ. Non solum calidioribus regionibus hæc, sed etiam ad Septentrionem Angliæ, Normaniæ & Belgij familiaris.

SALICORNIA, siue Kali geniculatum vermiculatum.

Ang. See grape.

MVLTO frequentissima ad quaslibet maritimas oras tum Oceani, tum Medirerranei maris: sed effigie multò rarior, & cui folia videntur teneri turiones ramulorum: semen nullum. Sunt enim è radice fibrosiore quàm plures cauliculi bicubitales, recti, geniculis multis donati, extremis quasi folijs crassis, pinguibus, carnosis, teretibus, rubentibus, per crebros geniculos insertis, & pyxidatim, quasi alabastriculi, quadà cum Equiseti similitudine, & cornua recta obtusius mucronata imitantibus: gustu non insulso, nec temperamèto aut vsu dispari à cæteris, verum vbiq; neglecta.

STIRP IVM aduersaria noua.

171

Litorenne CHRYSANTHEMV M flore Buphtalmi aut Conise, folijs
Kali, aut Iue muscate.

ILLIS accenseri debet hæc, quam putarunt nonnulli Crithmum, quia non nisi maritimis gaudeat, flore pereleganti, radiato aureo Asteris aut Buphtalmi: folijs pluribus per interualla caulem rectum cubitalem & sesquicubitalem ambientibus, stellatim cingentibus, rectis, pinguibus, ex viridi cinereis, vel pallidis: gustu salso, nec alio quam vna quæpiam superiorum.

Effig. Mat. 491.
sub nomine
Chritimi.

Perfoliata duplex.

Perfoliata Napifolia Anglorum siliquosa.

Corinthe Plinij.

Androsenum.

Androsenum Belgarum an Climenon? commodiori loco, proximè Periclimenon.

Ascyrum.

Hypericum.

Centaurium minus.

Centaurium luteum.

Coris MonsPELLIACA.

Coris Mathioli.

Camphorata MonsPELLIENSIVM, an Chamapeuce Plinij Laricis folijs?
debit recenseri inter Chymapytides.

Purpureum.

Album.

Antirrhinum

Luteolum latifolium.

Minimum, siue Oruntion vel Aruntium.

Plinianum, siue Diosc. Osyris.

Linaria purpurea.

Belueder, Scoparia Italarum.

Osyris rara repens floribus carulo purpureis.

Linum satium vulgare purpureum.

Linum marinum Luteum.

Campanula Lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PERFOLIATVM vulgatius, flore Luteo, folijs
Vmbilicato.

Ang. Thorow waxe.

Bel. Duerwas.

Gal. Perfoliata.

IN Burgundia, Sabaudia segetibus, & lætis, alibiq; Gallia Germaniaq; hæc occurrit, Effig. Bod.
Ept. 172.
è radice vnica, simplici, fibrosa, multos graciles ramulos promens, quæ folia transfinit-
tut eoq; apud Germanos Durchwachs, quasi folifera vel folifida dicuntur Græcè Διαφια
& Διαφίλλα. Sunt enim rotunda, cana, Tithymali ampliora, tenera, exucta, nec pinguis, co-
lore ex glauco virentia, & læuore Plinianæ Cerinthes, cui multum similis. Per Augustum
flores sunt in summo pusilli, ambitu radiato ex aureo pallentes: semina fusca Saxifragiæ
hircinæ pratensis: gustu non amara, sed mansu resinosa, hyperici aut Clymeni. Colitur eti-
am à Chyrurgis ad fracturas, vlcera, & hernias vtenda. Variantem hanc iam pridem & hoc
anno vidimus in Morgani horto, floribus speciosiore situ & fertis vmbellatis elegatioribus.

P.ij.

SILL.

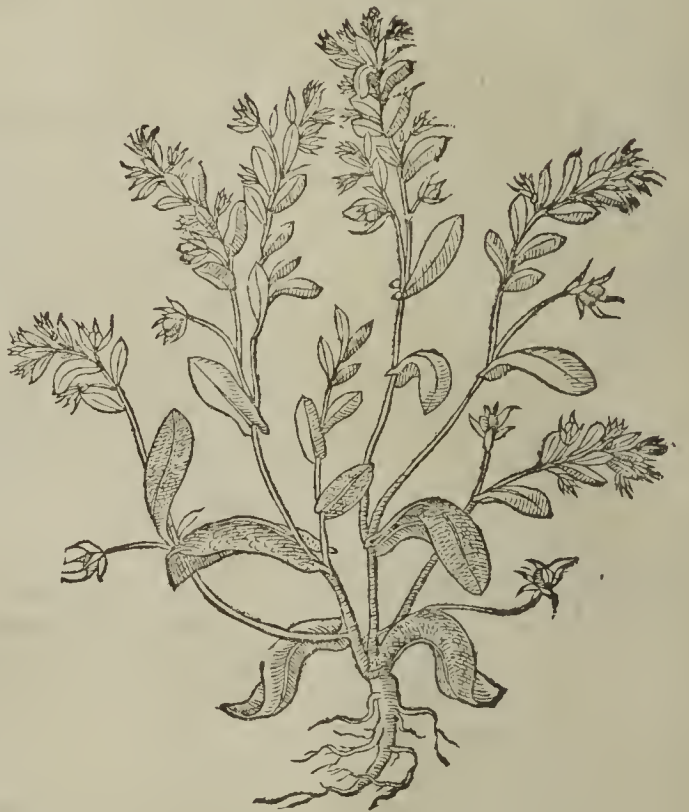

SILIQVOSA.

QVANDAM item donarunt recentiores *Perfoliatæ* nomine, quæ tamen ambiguae naturæ videtur inter *Barbaream Buniadem* & *Perfoliatam*, non minus frequens, sed sæpius in montibus calidiorum regionum, occurrit folijs maioribus, longioribus, asperioribus, habitioribus, rigidioribus, aliquantum sinuatis *Dentillariæ* modo, siliquas angulosas *Leucoij prælongas*, exiles, seminis *Brassicæ* plenas aut *Leucoij*. Gustu neutiquam acri.

CERINTHE Pl.

FACULTATE, gustu, & effigie, illis & *Hypericoni*, nõ ita absimilij, sed hilariore multo aspectu ea est, quã *Cerinthem* apud *Plinium* cõiectarunt recentiorum doctissimi nõ pauci, minus tamen incertis admodum indicijs: colore ex vegeto viridi, glauco & cæruleo, oculos oblectante: folia sunt oblonga, non disparia superioribus, nec gustu ingrato, sed tamen medicato, & quasi *Climeni* siue *Androsemi* *Belgarum* vocati, veluti si quis gustaret ceram nouam molliusculam. Etiamnũ hoc mense *Augusti* in horto peritissimi *Pharmacopœi* *H. Morgani*, floribus luteis *Androsemi* vel *Hyperici* prægnans visitur, semineq; didiino, foris atro, intus medullosõ *Canabini* aut *Raphani*. Eius floribus apes capi & oblectari putarint, sũt enim vt venusti, sic nõ insuaues, & gustu subdulci: folia autem cum manduntur, quiddã ceræ nouæ, aut *Erithaces* vocatæ, sapiunt, vnde dictam fuisse verisimile est.

ὑπερικόν. HYPERICVM.

Ger.	S. Johans Kraut.
Belg.	S. Jans cruyt.
Ang.	S. Johns Wort.
Gal.	Millepertuis.
Ita.	Hyperico.
Hisp.	Coraioncillo.

Effi. Dod. Epit.
74.

NVSPIAM de elegantiorib. iconibus *Hypericum*, *Afcyrum*, & *Androsimum*, congeneres species, noscitare licet, quã quæ in *Mathioli* commentarijs affabrè expressæ: historia verò iam trãslatitia & vulgatior, tum quia accuratior *Dioscoridis* descriptio, tum quia plantarum inter se tanta cognatio, vt vna duntaxat nota, cæteræ latere queant, si copia adsit, neminem. Vbiq; vulgatissima & vsu tritissima medico & chyrurgo *Hypericum* dicta, margines satorum, areas desitas, & ruinosa sectans, etiamq; lætiora loca. Tota planta multum ortu, virgultis, solo, & tẽpore, sed rotundis, rubentibus floribus & folijs, æmularur *Centaureũ* minus: sed huic nomen *Perforatæ* vel *Milleforæ*, quòd folia obuersa *Soli*, innumeris ferè poris, acu quasi traiectis, aciem tum nostram, tum *Solis* transmittant radios. Flores odori, pingues, glutinosõ contactu hærent, atq; chartas sanguineo *Anchusæ* cruore inficiunt. Semen in pericarpis copiosum, odorum, resinaceum, amarum, & ingrati gustanti, ad vulneraria balsama nulli secundum, multo *Chyrurgorum* peritissimorum *Monspelliensium* experimẽto, vbi etiam oleum vernaculè de *Trescalan* vocatum, quotannis paratur longè optimum ad hunc modum.

OLEVM HYPERICONIS.

Accipit

Accipit summitatū Hyperici } añ. ℥. ij.
& olei communis.

Myrrhæ
Gummi Elemni } añ. vnc. ij.

Terobinthinæ. vnc. iiij.

Aloes. vnc. j.

Thuris
Mastiches. } añ. vnc. s.

Infundantur, bulliantq; in diplomate ex arte. Ad Icterus etiam & Calculum vtilitas conspicua.

ASCYRVM.

SECVNDVM Hypericum est Ascyrum notissimum, amnium & rigurū riuulorumq; Effi. Math. 937
pratensium amans valdè, quadratos rectos viticulos è radice multum fibris sparsa exiles
erigens: alterius folijs paulò maioribus, venosis, punctim poros peruios habētibus, & flo-
ribus itidem luteis, coccineum cruorem affricanti illinentibus. Semen odore resinaceo
sui indice, nares feriente. Haud disparis, sed infrequentioris vsus.

ANDROSEMVM excellentius dictum, seu magnum.

VTexcellentius, sic rarius, nec nisi opacis & syluosis gaudens, verius Androsemum vo- Effi. Math. 938
catum, quòd non modò floribus, sed etiam folijs tritu & pressu muriceum remittat
succum, quo vno præ cæteris Androsemum agnoscas, & discernas, par est: Procerior ma-
iorq; tota, & altero tãto maiora folia, pauciora, quàm Hyperici, cui etiam similis flore &
semine: Procerioribus, bicubitalibus, gracilibus, rotundis, rubentibus ramis. In collibus
& nemorosis pone Riuoli Pedemontanæ arcem: Norbonensibus etiam Seuenis pas-
cuis & Syluosis, etiamq; in Anglia æstate superiore prope Bristoiam: In Vincentij prærup-
tis & syluosis trans flumen.

ALTERVM tomentosum.

IN agri Monspelliaci locis natura vdis & substillis, sed feruidioribus Solibus exuctis, sæ-
pius Hypericū occurrit palmo non maius, & humo pronius, folijs item minoribus ex
interuallo rarioribus: flore & semine luteolis pallidioribus; tota cana & hirsuta, minus o-
dora: non alio sapore, sed imbecilliore.

CENTAVREVM paruum.

NVLLI non notissimum Centaurium, Hypericoni omni sui parte simillimum, nisi Effi. Math. 655
flore rubro & insigni amarore (vnde Fellis terræ nomē) discerneretur facilè. Accura-
tiores nimio figurarum aut descriptionū exactores, qui Centaurij minoris notas expres-
siores desiderant, nodum in scirpo quærunt: vtinam non multò plures deterius insigni-
tas haberemus.

CENTAVREVM luteum.

QV I D verò de isto altero luteo sentient, magno-
perè scire auemus. Quamplurimis tum Gallix, tum An-
glia locis, istud luteum nuncupatum: prope Rondel-
letij & Assatij prædia, multa Monspellij: collibus vrbi
Bristoix eminentibus, inter segetes itidem. Radice
exigua, folia ima proximè humum pusilla & strata, vt
in altero. Caulis sesquipalmum altus, ex interuallis
bina folia, aut potius vnicum binis apicibus vtrinq;
donatum trajicit, non secus atq; Periclimenis videtur
huic & superiori contigisse: nam Periclimenon alte-
rum, trajicit folium, præsertim superius, prope flores:
Alterū, bina distincta folia, Floribus alterius, sed aureis
P. iij. intensè

intensè luteis, amara est: quid vsu præstet nobis nondum cõpertum est.

CORIS *Monspelliaca.*

Korìs, aut potius κόρη, virgo, puellãve dici potuit, quia tota pulchella & perquã hiliaris vultu hæc nostra: verùm Hippocrates & antiqui, κορη, id est, pupillã, vocarunt, propter semen oculi pupillã, seu anteriori humori crySTALLINO ambitu sphærico, haud absimile, cuiusmodi in hac cernitur: quam quia nusquam nisi Monspelli & Frontignanã ad radices Ceti, & prope Magalonem, reperimus, nec alibi notam audiimus, ideo cognomen fecimus vrbi, lectissimis nobilitatã stirpibus. Hanc autem perraram nisi huc appositissimè quadrasset, Ericã minimam putassemus, aut mediã cuiusdã inter Hypericũ propter purpurissã, & Aiugã propter folium naturã: Iam non aliò, quã ad Corim referri posse arbitramur. Fruticat quippe ramulis multis, dẽsis, duriusculis, surrectis, rotundis, palmũ altis & sesquipalmũ, lignosis, cuius etiam foliola densè stipata Erica maioris, & condita, florum purpureorũ tyrsulis consimilibus, purpurea, cœrulea, nitidiore & amœniore decoris spectantur. Semen vtriculis mollioribusve alabastriculis conclusũ, rotundũ thamarisci par, glaucum vel pullum, tenuissimis tuniceis glumis inuolutũ, quasi ocelli pupilla tutior inde futura foret. Radix multò sanè maior, longior, & crassior, quã pro plantã modo, Anchusã minoris par & cõcolor. Tota namque planta rubella visitur, & succo purpureo radice pannos imbuendo cõmendatur: amaricat gustu subacri, non in odora. Eapropter Corin nõ dubitarunt profiteri Rõdellietius & Assatius, doctissimi Præceptores, & in Academia simplicium indagatores, quibus frequens assentiebatur auditorũ corona. Cuius tamen elegantia si minus capiantur isti morosuli plumbei censores, quibus nihilpenè à nostra mediocritate profectũ placere quit, arrigãt aures attenti, magni Senẽsis de Cori historiam percepturi, qui sic inquit, vbi nuda Dioscoridis verba recitauit, & in Italia (vt millies repetit) nasci dixit: Sed quòd de Cori mentionem fecerit Galenus in simplicium censu, mihi incompertum est. Quã denique κορη, Græcè, Coris etiam Latinè, & Cori Italicè vocatur. Hactenus est cõmentatus ille maximus Mathioli, cuius sanè mirandum cum in cæteris plerisque, tum maximè in hac planta cõmentanda acumen, quo Italis rerum nunquam fortè auditarum, nedũ cognitarum nomina eruit noua, & literis mandat. Et porrò pictori negotium relinquit figurã exprimendã, si viuam, nõ pictã vidisset, melius fortè nostrã cognitioni & suo honori cõsulisset. Cõsulamus igitur nos huius figura & natura representanda, illi operosã molis, volumini plerumque muto.

Mathioli Coris.

CAMPHORATA *Monspel. an (HAM ÆPEUCE*
sue humilis Picea Plinii?

SATIS adumbrare videtur CHAMÆPEUCEM Monspelliensibus Cãphorata herba vocata, emittit quippe è radice lignosiore cauliculos plures, graciles, rectos, pedales, foliulis Laricinis dẽsè stipatos. Gustu desiccãte, insipido, Nemaufẽsis Amphitheatri augustã antiquitatis in hiulcis parietibus, per vetustatem rimas agentibus, hæc prouenit, nec non alibi prope Namausum & Monspelliũ, inter pontem Iuuenalem dictũ, & Portam Latrensem: in Gallia verò, & reliqua Italia, rarò occurrit.

ANTIR-

STIRPVM aduersaria noua. 175

Αντίρρινον *ANTIRRHINVM. Vulgo Caput canis & caput vituli.*

{ *Germ. Drant.*
 { *Angl. Calves snowte, or snap dragon.*
 { *Gal. Moron violet.*

NON potuit commodiore, veriore, insignioreve nota prodi hac planta, quam Antirrhini, siue naris Vituli nuncupatione: nulla nãque stirpiũ feminis inuolucro, caput, vultum, nares, oculos, adeoque hiatum oris vitulini exprimit, atque hac, quã in Italiis & Gallis, præsertim Prouincialis & Norbonensis, admodum obuia inter oliueta: floribus conspicua purpureis, ex rubro violaceis, oblongis, vel roseis, vel albidis, calathum effigiantibus, sed supernè buccas flaccidas, rictũque Leonini oris æmulantibus, & conuiuentibus, non patulis, quò sedulæ apes inde mellificaturæ, si fortè irreperint, rursus quasi valuulis occluduntur. Et folia & cauliculi sparsi, fragiles, Leucoidi, lutei, siue Keyri, nec radice absimili. Semine nigro, nigri papaueris minore, hortis Belgicis, Anglicis, & Germanicis, florum decoris causa colitur, nec ruri oritur.

Effig. Dod. epit. 219.

Varietas. { Non diuersæ naturæ aut figuræ est luteum floribus Antirrhinum, sed duntaxat foliis latioribus, breuioribus, nec in agris perinde frequens, hortis duntaxat vt peregrinum alitur.

MINIMVM forsan Archigenis ORONTIVM, vel Aurantium
quo auriginem morbum siue Ictericum leuat.

EThuc Antirrhinã esse docet capitula membranacea vitulinæ, aut Simiæ caluariæ, prorsũ figuræ: folia, flores purpurei, prorsũ similia, sed minora, & secundũ foliorũ exortus per interualla prodeuntia, minora, vt est ipsa tota planta exilior minúsque fruticosa, vbiuis tum hortorum, tum incultorum marginibus sponte plurima, apud Germanos Orant vocata, nomine, vti videtur, persuaso & deflexo ab Archigenis Orontio. Iam minor, iam maior & lætior prodiens, folia angustiora multò lini aut osyridis. Quapropter nonnullis hanc Pliniano Antirrhino eandem esse, visum fuit.

Dod. effig. 220.

ὄσυρις. *OSYRIS aut Linaria, quæ vrinaria, aut Plinii antirrhinum, vel Belvedere Itatorum, Scoparia?*

{ *Ger. Lyntraut, vnser frauen flasch.*
 { *Angl. Tode flax.*
 { *Belg. wild vlasch.*
 { *Gal. Lin sauage.*
 { *Ital. & Hispa. Linaria.*

INTERPRETATIO nomen claturæ videtur herbã signare diureticã, siue vrinariam, à ferro siue vrina, quæ græcis ὄσος ἢ ὄσῆος, & ὄυῆος, & ουῆα, quod est traho: quare cùm Linaria vulgaris sit vrinaria vocata, propter insignè vim trahendi vrinæ, & figuræ etiam quàm quæuis alia concors, nihil est quur exploratissimam fastidiamus, illam incertæ vis & facultatis peregrinam præferamus, quia verrendo sit aptior, quasi non quàm plurimæ sint frutices, quorum è virgultis possunt scopæ concinnari, neque tamen ideo Osyrides fuerint: nec Galeni quicquam suffragatur sententia, quippe videtur ille & Paulus, sequutus nominis significatum, quasi à verrendo aut purgando fuisset conflata appellatio, Osyridem siue Scopariam significasse. Et vbi quis seuerius expendat Scopariam, seu Belvedere Itatorum, videbit folia longiora esse, quàm Linariæ, & numerosiora, non amara, qualem tamè Galenus & Paulus volunt, nec vllius certi commodi ad ea quæ efficacissimè & verissimè Ictericis fermè in hydropem deductis præstat Linaria vulgaris, vbi que frequentissima, & Lini similitudine notissima, Esulam minorem adeo imitata, vt prudentiores barbari isto versiculo vtramque necessareo distinxerint: *Esula lactescit, sine lacte Linaria crescit.* Flos tamè est Linariæ elegantior, & maior, secundum summos caules infundibulis

Effig. Dod. epit. 96.

fundibulis, quasi caudicellis Delphinij, aut Regalis consolidæ, fronte verò Antirrhini ritu & aspectu.

LINARIA PURPUREA.

VT fruticosior, sic elegãtior multò & rarior, & propior descriptioni, ea Linariæ species, quam primùm ad Veganiij Norbonensis montium radices, in castanetis Syluis inuentam, in Flandriam amicis ferendam multis ab hinc annis miseramus: verùm, quia vires exploratas non habemus, paucis notis duntaxat oratione pictam damus: non enim nisi foliis paucioribus, floribus purpureis, ramulis gracilioribus, magisque flexilibus, pedibus, & sesquipedalibus, vimineis, etiam verrendo aptis, differt: alioqui primo intuitu Linariam putes.

SCOPARIA, BELVEDER Italarum.

NON perinde bellula hæc aut speciosa videtur re, atque est Italico isto nomine, flores etenim perexiguos, racemosos, obsoleti viroris alis, iuxta quas nascuntur, cõcolores fundunt: virgæ numerosæ, sparsæ, crebribus foliis, Lino duplò longioribus Psyllij, totã ætatem virentibus: & propter raritatem exoticam apud Italos in hortis & in pensilibus figulinis vasis ali solita, hodie perquàm vulgata.

OSTRIS PURPUREO COERULEA repens.

PRORSVM similis hæc flore & folio Linariæ superiori purpureæ, cui annectenda venit, cauliculis tamen gracilioribus sesquipalmaribus, non erectis, sed humi prostratis, Polij, Coris Monspelliacæ, aut Sesamoidis primæ ritu: flores carulopurpura hilariore nitêt, Cori concolores. Tota herbula gustu est amaricante, non nihil acri. Hanc nusquam vidimus, præterquàm in vireto nostri H. Morgani.

LINVM SATIvvm, vulgare caruleum.

{ Livoij.
 { Germ. Flachsz & lein.
 { Gal. Lin.
 { Ital. Lino.
 { Belg. Wlasch.
 { Angl. Flax.

Math. effi. 414 PARITER Græcis Latini Linum vocarunt, propter corticis libivæ recta stamina, in filamenta recta diuelli solita, quæ etiam λινὰ dicebãtur: vnde Linea & Libella, qua directiones

rectiones angulorum & parietū structuræ librabantur. Sic etiamnum hodie filum fabri lignarij directorium Lineam vocant: sic & piscatores, filum, cui annexus est hamulus, lineam. Tam frequētis olim & hodie notitiæ planta, vt præterquàm quòd de liniariis iam descriptis facillimè percipiatur, etiam superuacaneum sit lineamenta depingere: quæ hanc suis strâgulat amplexibus inter Cassithas relata fuit. Theophrasto visum fuit, Linum degener factum, in Lolium abire. Nostrates coloni sibi visum pernegant, aut auditum.

LINUM MARINUM Luteum.

IVXTA prata & litora herbida Norbonensis maris, ac inter stagnum & mare fruticat, pedalis & sesquipedalis ramulis rectis, numerosis, gracilioribus, paucioribusque quàm lini folijs, lentis, corticeque ad nendum commodo, flore non dissimili, sed luteo, minore, Iunio, Iulio. Semineque & pericarpis minutioribus multò: non notum reliquæ Galliæ, Germaniæ, & Angliæ. Math. effig. 416.

CAMPANULA lutea Linifolia Montis Lupi, flore Volubilis.

PER QUAM elegans in deuexis Montis Lupi quâ ad Septentrionē vergit, Linifolia aut Poligalæ, palmaris herbula, flore luteo peramceno, maiore quàm pro plantæ magnitudine, Iasione aut Volubilis donata, quâ hîc pictam damus, vt studiosis illic innotescat, quia rara est, nec alibi nobis visa, sic vsu minus cognita.

Reponenda hæc proxime Telephium, vbi omissa fuit.
ROSEA.

RODIA RADIX.

ROSEAM vocarunt prisca hâc radicem, rimoso cortice & frequenti, sed pusillo tubere insignem, roseoque halitu fragrantem, odoris Rosei prærogatiua, quem mansu aut attritu nullâ radicem, ac ne stirpem quidè, spirare (præter peregrinū illum Aspalathū, cuius meminimus inter frutices) nouimus. Ex Allobrogum & Delphinatiū saxosis, môtosis, nec non Taurinis Alpibus Pedemôtium, iam diu in viretis multis Belgicis, Gallicis, Anglicis, & Italicis, Iulio & Iunio umbellas edit, luteis flosculis pallentibus & herbidis, Drabæ, aut potius Crassulæ, quam tantoperè præ se fert, caulibus pluribus rectis, & foliorū multiplici serie, ortu, positu, situ, diuisura, crassitie, imò & quadantenus radicis loco natalitio, saxeo, macilento, corpulento, rugoso, & disparili coalitu, vt cõgeneres sint putandæ: minora tamen huius folia dentata minutim, Tithymali ferrati proxima, & radix maior, torulis & vberosis papillis rugosisque insignata, foris fusca, intus albicat virens. Sed vetustior & ficior, cõcolor est adeo Schænæ peregrinæ, vt insitiores interdum fallât frustra adultioris, quam gustu excessiue vllius qualitatis vix superare videtur, eoque nobis ferè persuadetur, non procul abesse à Rosæ aut Crassulæ temperamento, quamuis non nesciamus Gale num, eumque sequutos, secūdi caloris gradu donasse hanc: verū non nusquam labi, humanæ esse Mineræ, indicio manifesto est planta Onosma, quam radicem absolutè Hippocrates cum vocasset & descripsisset, magnus ille interpret Pergamenus nec Onosma esse suspicatus est, sed seorsim duobus in locis, quasi duo fuissent, vnâ eadem bis, & iisdem planè

Radix Hippo-
crat. Onosma
Diosco.

Planè verbis, de Hippocrate mutuatis, describit plantam sine caule Anchusæ similem. Fit hodie nulli in vsum vt propter Medicorum ignauiam, & succedaneorum ad Chephalalgias copiam veniat, vt Rosæ, Roseaceum, Nymphææ, consimilisq; facultatis simplicia, quæ huic proximè subdidit Dioscorides, vnde de facultatibus coniectura elicienda lectori.

Glaux.
 Polygala.
 Polygonum.
 Polygonum maritimum.
 Polygonum montanum, sericeum minimum.
 Polygonum montanum alterum pusillo teretifolio.
 Multigrana Herniaria Serpillifacie.
 Serpillum.
 Thymum.
 Satureia.
 Satureia altera.
 Satureia hortensis satina.
 Rosmarinum coronarium.
 Stechas Arabica.
 Lauendula utraque.
 Casia Monspelliensium, an Theophrasti?
 Hyssopum Arabum.
 Hyssopum Grecorum cum Origanis.
 Graciola recentiorum, an Paupauer spiritum Diosc?
 Helianthos, an Panax Chironium? aut Helenium, secundum Diosc.
 Psyllium, & eius varietates.
 Coronopus utraque.
 Serpentina.
 Sedi Montani Perrei & Pinastrifolia planta.
 Myosuros.

GLAVX.

EVESCIS & leguminosis fuit etiam Glaux, à colore foliorum, quæ auersa glauca spectatur, vt saligna, quas salices Poeta canit. Galax etiam, glax, & eugalactô, quasi Lactea, vel Lactifica dicta, vt quæ lactis vbertatem esu suggereret. Iam verò cum huius frequentior desitus sit vsus, minus licet statuere, etiam si veram nosset, quænam sit hodie habenda, & è multis, quæ Glaucis ementiuntur, aut referunt naturam, vtra vtri sit præponenda, incertum.

GLAVX EXIGVA.

Dod esq. 38. **E**XIGVA tamen illa herbula maritima, quæ nonnullis Glaux vocatur, non perperam quadrare videtur: flosculos enim promit Tunicis, Garyophylleæ aut Leucoij, exiguos, florum calices dilutè purpurascens, inter foliola Tribuli, aut Lentis, vel Herniariæ similia, crassiora: cauliculos complures partim reptantes, partim & surrectos, teneros, holeraceos, Portulacæ aut Sedi, palmum & sesquipalmum altos: cespitem summo, radix gracilis fibrosa: Zelandiæ & Angliæ plerisque mari coterminis, salis lacustribus cõuallibus reperitur: Morgani hortus aluit. Alteram Glauco affinem putamus è Leguminum familia, eodẽque reieciimus.

POLYGALA.

Mathioli Polygala. **Q**VAMVIS ob lactis vberi prouentum, quem spondebat nomenclatio, debuit esse notissima Polygala, tamen nullam dum habet nostra ætas quam asserat. Quam autẽ plantulam quo argumento Senensis Polygolam legitimam vindicet, piget referre, sunt

STIRPVM aduersaria noua. 179

sunt enim normæ Lesbæ & plumbeæ illius tãti herois ratiocinationis, quas cuilibet aptes asseri licet adamusim congruent. Sic hîc huius Astragali putati, & alterius huic consimilis, tacitas descriptiones si præterit ille, quiduis libuerit cõminiscatur, & illi sanè per nos fides habeatur: addemus verò nos descriptionem eius, quæ feritur, & pecoris sagina dicitur, nõ item asseueremus audacter incertissimam rem, quod est supinæ ambitionis.

NOSTRA.

LENTICVLÆ foliis & facie crassioribus pusilla & tenera planta in Galloprovinciæ pascuis montosis prouentu multo feritur, flosculi sunt lutei, minores Citysi aut Araci, siliqua & semine minutis, quæ lactis augent prouentum gregi & armentis.

RECENTIORVM Poligala.

QVÆ tamen doctis Poligala, aliis Onobrichis visa fuit, non minus placet, si æquè pabulo cedit: duriusculis tamen est ramulis, non leguminosis, aut holeraceis, sed Genistellæ oblongis aut Hyssopi angustifolij: purpurei, pallidi flores, albidi interdum Fumariæ, Æstatis initio Crucis die emicant, eoquæ Germani Cruysblomen vocant: squalidis *Hist. Dod. 38.* & senticosis prouenit.

Πολύγονου *POLYGONVM MAS vulgare.*
Sanguinaria, Centummodia.

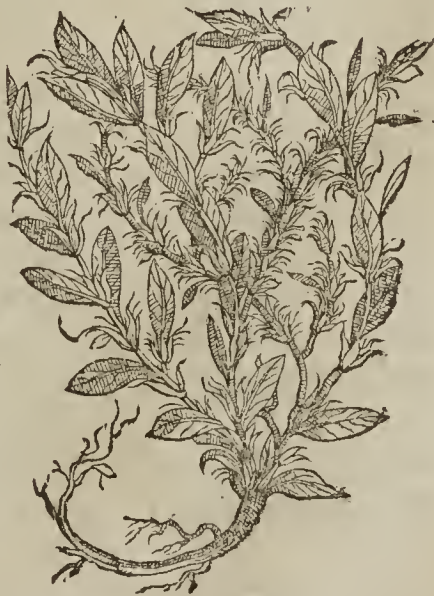
Angl. knot grasse.
Ger. weggrasse.
Belg. wêchgras & duyfent knoop.
Gal. Corrigiole.

Dod. effig. 74.

SANGVINARIA centinodiãve, innumeris geniculorum nodulis, & foliis rutaceis, vel Hyperici, nihil cõtemptius aut vulgatius habet compita & rura, secus vias, areas, sepulchreta, inuitis diurna diurnaquæ; proculcatione & neglectione restibili segete lasciuit, totamquæ æstatem humum insternit virore, reptatu serptuquæ ramulorum exilium viticulatorum, qui innumeris flexibus se implicant, semenquæ subter foliola in geniculis condunt numerosum, triquetrum, pusillum, Rumicis iam defluxis puniceis, aut purpureis *Proserpinaca.* flosculis vel albidis. Rubella est radix, prolixiusquæ fibrata, vti planta serpit, vnde Proserpinaca dici potuit.

MARINVM MAXIMVM altum.

NON NVSQUAM in Adriatico, Veneto & Anconensi litoreis sabuletis, sæpissimè autem in mediterranea Norbonensi ora, ab vsque Marianis aquis, ad Cetum montem aut promontorium dictum, polygonum istud occurrit longè maius, & multò speciosissimum: quippe subter foliola rutacea, candida, glabra, lucida, secundum nodulos & flores candidos condita, partim etiam maiora, longiora viridia, Galegæ aut Portulacæ marinæ habet: radice & viticulis alterius, prolixius reptantibus, humiliusquæ instratis arenosis siticulosisque sabuletis: tota planta albicantibus. Semen ad geniculos in foliaceis thecis candidis nitentibus. Salso & astringente gustu. Alibi Galliæ, nec Angliæ, & Belgiæ, nusquam visa nobis.

MONTANVM minimum niueum & Sericius.

SED vsquam toto illo collium amœnissimo procurfu comparet quicquam rarius, aspectu, aut attrectatu & obseruatu dignius, ista minima, sed pulcherrima argutaque naturæ *foler.*

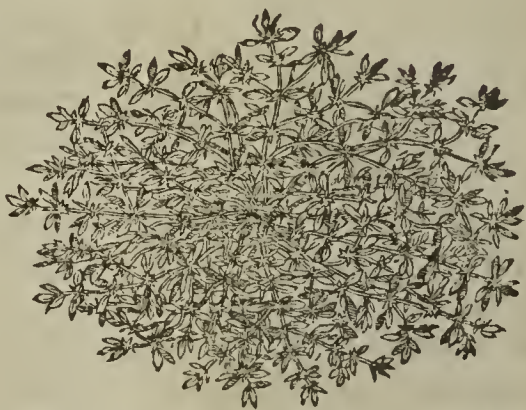

solertia elaborata plantula: vix vnciam & semunciam æquant densi cõfertique ramuli sarmentosi, duriusculi, densissimis geniculis, & foliorũ quasi denticellis, Herniarie aut Thymi tenuifolij foliolis minoribus, per interstitiola visu vix discernenda. Eximio vellere sericeo & niueo candore lucetibus glomerulis foliaceis, delicatissimis, tenuissimisque membranulis contexti flores vniuersam supernè plantam ornant & oculant: exilis radix lignea quàm & cauliculi longior. In aruo cui subest specus Frontignanensis cõcameratio & fornices hæc non ita à Chameiride disita, Mirabundus Preceptor Asiaticus & Iaco. Vtenhouius Gandauensis, commilitones multò doctissimi, iam tum Polygonum rebantur: seminula acerosa Erythrodani marini, vix visu capi queunt præ exilitate.

HERBA TURCA. *Herniaria multigrana* Serpilli facie.

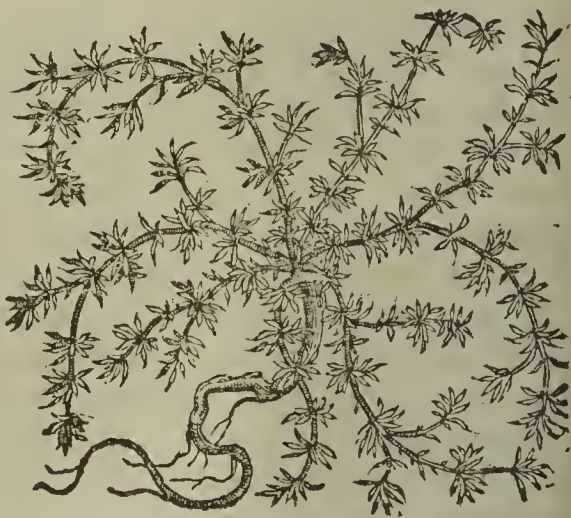
SEMINIS feracissimam hanc nõ in scitè vocet quis multigranam humi repticem herbulam: innumeris quippe seminulis in furculosis cauliculis, fusè sparsis, densissimis, luxuriantibus, arua oliuetaque Norbonesia scatent ad rus *Boutonet*, altero à Mòspellio lapide, & Riuly Pedemontium, secus castrum. foliolis est Serpilli, sed Alsinæ minimæ minoribus, crebribus, creberrimis & seminulis, vt Polygonũ (ideo mille grana dicta) media inter & subter foliola acernata, Atriplicis Centinodiæve minora: flosculi luteoli plurimi. Tribuli terrestris multò

Herba Turca. minores nec dissimiles: vniuersa ex herbaceo flauet. *Herba Turca* vocitatur, commendaturque ad viperea maleficia, venenataque cætera, tum foris tum intus vtenda: ad hernias emplastris fidem superat, stillatitia octiduo hepatis obstructiones & Ictericam persanare proditur. Eapropter nonnulli Helleborinem fecerunt, vt fusius illic monuimus.

POLYGONVM alterum pusillo virmiculato, serpilli foliola.

QUIA non ita dissimilis hæc nomine est, etiam eodem tradenda videtur, quia rara & indicta hæctenus fuit: nobis autem industrij iuuenis Iacobi Reinaudeti Massiliensis Pharmacopœi primũ innotuit. Ramulis & cauliculis furculosis, prolixis, gracilibus Serpilli, humi sparsis: collibus maritimis Galloprouinciæ, non secus ac *Herniaria* multa luxuriat, è geniculis foliola pusilla, teretia, succulenta Aizoi vel Illecebræ, Thymo paruo nostrati æqualia & similia. Radix prælonga, lignosa, sapore amaricante, calidiusculo.

ἔρπυλος.

Ital. Serpillo.

Germ. Quendel, & huener Foel.

Hisp. Serpollto.

SERPILLVM.

Gal. Serpolet.

Angl. Wildtime

Belg. wild Thyme & onser vranwè bedstroo.

A SER

ASERPENDO DICIVM SERPILLVM, hodie quoddam satium, quod habitius & grandius, quoddam sylvestre, incultis marginibus, sterilibus & collibus gaudens: Facies vtriq; Thymi nostratis vulgaris: flores & folia similia, sed maiora, in gracilibus cauliculis duris, lignosis, reptantibus, in capitulis Thymi vulgaris: flosculi purpura rubentes, nonnunquam & albentes. Vtriusq; notior facies quam vsus: vsus nempe medicus, non esculentus: si namq; adeo excafacit & acrimonia siccitateq; torsiones ventris dissipat, qui potest non magno discrimine dari hepatis inflammato, aut etiam cerebro admoueri phrenetico? Id innuisse videtur Dioscorides, non inflammato, sed phlegmone ex sanguinea pituita conflato hepatis profuturum: Initio quidem ipso, aut potius declinante affectu, neutiquam statu summo: uti nec phreneticis, dum furia cerebrum obsidet. Hæc methodico Medico responsioni sat erunt, verum non exploratori auidiusculo animum explebunt. Dicit enim ille, se Sinapismos admouisse spleni hepaticis; inflammatis, sicq; morbum curasse, auersa nempe inflammationis materia à centro, & per venarum ductus ad ambitum transvecta, sicq; digesta: Cuius quidem therapeutices nonnulla exempla etiam apud classicios autores reperias. Hac rationis umbra sese abducunt qui oleo Vitrioli inflammationes & ulcerationes renum sanare profitentur. Sic carpis & ceruici caustica admouentur febribus periodicis euellendis. Sed hæc delitiæ commentatori Sennensi: nos Botanici sumus. Serpillum refrigerare putatur corpora estu Solis feruida, non secus atq; Allia, Cæpe, cæteraq; acria vesca. Rationis quædam vestigia videre est in diuini Maronis Bucolicis.

*In flore varietas
Mat. Effi. 724.
725.*

Θύμος *THYMVM & EPITHYMVM Duplex Mauris Albasce*

*Ang. Tyme.
Gall. Thym.
Ital. Thymo.
Ger. Welch, vnd Komischer Quendel.*

SI Mathiolo magno licuisset vidisse & meminisse illius maioris Thymi, folijs Tymbræ aut Hyssopi, cuius surculi capitulis spicatis, Stachadis ritu, floribus operti ex pallido purpurascens, atq; numerosa cirrorum fibrarumve cæsarie implicantur, viriumq; præstantiorum commendatione, ex Syria Venetias asportantur: deinde Norbonæ maritimis collibus pusillum Thymum vulgatum, folio & flore Serpylli rigidioris, passim itidem Epithymi cincinnis & capilamentis delicatissimis obuolutum: persuasum sanè fuisse vtriusq; Thymo innascenti Epithymum. Neq; enim (ut Mathiolus scribit) id Dioscorides negat, sed tantum maioris, è quo prodit isthæc foetura, meminit. Monspellienses Medici isto minori Thymo innascente, frequentius, eoq; lubentius vtuntur, quia ibi recentius & copiosius, quam illud Syriacum, iam diuturna & dissitissima transvectione semiexoletum. Minus quidem mirum, cum vel plebeculæ nostratis experimento Thymum vulgatum Melancholiam educat. Et maiore conatu quam emolumento instaurat demortuas concertationes Mathiolus, nostrumne seu Arabum cum Dioscorideo sit vnum: Idem certè est, non quidem quo ille ancipiti argumento asseuerat, alioquin non solum plantæ & staminum flores Epithymum forent: sed etiam omnes plantæ partes, vi purgandi Melancholiam donatæ. Notio ex rerum distinctione perspicua, atq; Dioscoridis lectione. Est enim nihil aliud Dioscoridi, quam capitati flosculi geminative, quibus aptantur caudicellæ, capilamenti instar, coloris fusci, vel rubelli nitentis: flosculi interdum candidi, nonnunquam herbacei: Thymo verò utroq; purpurascunt, quibus etiamnum Veneti recentiores, Pharmacopœi, vel nominis, vel etiam vsus argumeto, Epithymi loco vtuntur, & suis Theriacis miscet. Nomen quidem id præfert, & vsus facile fert: tota namq; planta, nedum flores, purgat. Cur istud Europæum, seu minimum Thymum, non curarit sculpendum Mathiolus, viderint critici, aut potius Crætenses, quorum Thymum Cræticum dictum apposuit.

Mat. effi. 725

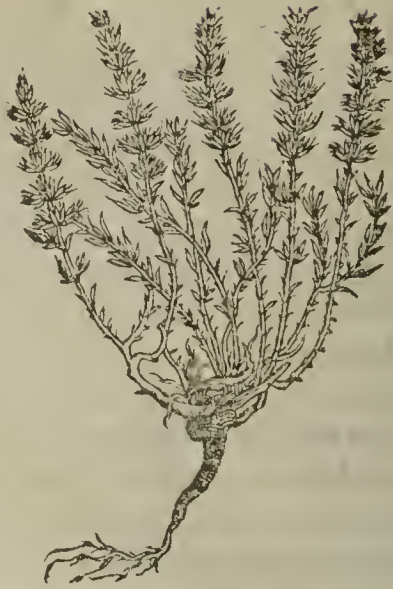
Θύμος. *SATVREIA sive THYMBRA
vera S. Iuliani.*

Q. j.

In

IN Thyrreni maris asperis & salebrosis S. Iuliani He-
trusci, magno prouentu oritur aspectu perquam ele-
gans Herbula, quam nullus non fatetur Satureiam ve-
ram. Pisanis etiam vernaculo idiomate *Tymbra di San-
to Iuliano* dicta. Virgultis exilibus, palmum altis, fermen-
tosis, lignosis; folijs ab imo crebribus Thymi Cræticici,
sed angustioribus, longiusculis, spicâ teretē sumo gerē-
tibus, flosculo copioso intertextâ: Gustu acri & odoro,
vniuersa ex obsoleta purpura albicat, Thymo maiore
minor, minori fermè par, Hęc Dioscoridis germana vi-
detur: Ceteræ verò duę etsi non spicatę, vsu tamen Sa-
tureiæ nomen indeptę fuerunt vulgo: cui in condimen-
tis & lucanicis loco Piperis est: Ea præsertim, quę in
montosis & saxosis Narbonensibus & Pedemontanis
vberrimè nascitur.

SATUREIA sive *TYMBRA* altera.

Dod. Effig. epit.
632.

HIC folia rigidiuscula Thymi maioris, vulgaris Hyssopi æqualia, asperiuscula, nigri-
cant supernè, bina quaternave oriuntur ex interuallis, & indidem flores promuntur
purpurei diluti: lignosa radice: gustu est Piperis tota, eoq; vulgo Piperella dicta.

SATUREIA Hortensis.

Ang. Sauorie.
Germ. Kundel, swybel, Zysop.
Ital. Saureggia.
Gall. Sarriette, Sauorie.

Mat. Effig. 723

ALTERA rarò ruri, vt plurimùm in hortis visitur, folijs quàm hæc mollioribus, angu-
stioribus, paucioribus, tum folijs, tum floribus. Belgis & Anglis quotannis feritur, &
moritur. Fabis cum Selino incisa & infrixa edulium gratum illis frequens habetur.

Quam Mathiolus pictam & germanam reliquit, videtur potius Polium foemina Re-
centiorum: nec vlla spica donatur, aut in cibis commendatur: deniq; nullam nisi vagam
& incertam est sortita notam.

*EPITHYMBRA, EPITHYMUM, &
CASSITHA Plinij.*

CÆTERVM, Epithymbra non modò hisce omnibus, sed etiam in Hyssopo Serpillo a-
lijsq; non paucis congeneribus clauiculis innectitur, eoq; meritò ambigitur, suapte
adoleuerit radice, atq; finitimis plantis surrecta sese implicuerit, vnde alimentum vberi-
us nacta, illi radiculæ exaruerint. Sed ex simili ratio facilè liquet. Cuscutæ enim oriundi
& arrendi conditio par. Ortu namq; primulum & amplexata vites Norbonenses, tam
multis osculis, per quandam quasi synasthomosin, eorum succum populatur, & genium
defraudat, vt radices sui muneris minus iam necessarij oblitæ, feruore arescant, & abrum-
pantur, (non secus atq; auraci exarescunt, foetu excluso, & mutato alimenti ductu) pen-
dulis illis capitulis & staminibus Cassithæ in Vitium aliarumve stirpium amplexibus reli-
ctæ, vbi ideo putatur enatæ. Sic nobis deprehensum in vinetis, & femine collecto & sato
non pauci prodijisse sciunt veram Cuscutam.

SAXIFRAGIA, sive Saxifraga antiquorum.

IAM SÆPIVS ET NECESSARIO monuimus, Saxifragæ vocem a-
pud Authores esse multivocam, nec vnus cuiuspiam stirpis indicem esse, sed vi-
rium insigniorum efficacitæque qua sunt præditæ, ferè omnes vulgo Saxifragæ vocatæ, quę
Græ-

Græcorum Lithontriba possent dici, vt non pauce cōpo-
sitiones. Eoq̄ue Betonicā Galeno, Paulo, & aliis classicis,
Saxifragam vocatam, & Kestrum, cū Meo legimus, quia v-
trūque Lithontribū esset, seu tu dicas lapidum terebram,
aut, vt Plinius, viriculum. Sed quando opera nostra natu-
ræ ditandæ, & illustrandæ Historiæ studet, nihil attinet an-
xius sciscitari, irrepserit ne huc caput istud, quasi intrusum
cuiuspiā Latini amanuensis imperita audacia, vel intem-
pestiua commentatiuncula, fortè ad Codicis marginem,
prope Tribulū marinum ascripta, deinde inter Tribulum
& Limonium inserta. Sanè non videtur caput istud adul-
terinum censendum, aut insititium, quia Latina, vti quiri-
tantur, nomenclatura Græculæ præierit; quippe illa in-
uersiuncula facilè fit, nec sine exemplo, præsertim in
stirpibus. Quin Paulus & Trallianus, vt videtur ex Dios-

coride & Galeno, non Saxifragam Latine, sed σαξίφαγον, carnemue exedens, scribunt
Græcè, apud quos etiā legas Sapon, id est, Sapo, Stupā, & alia nomina è Latinis mutuata.

N V L L A M verò è tam varia Saxifragarum tribu videmur posse Dioscoridis genuinā
profiteri, præterquā vnam hodie, cuius laus & prærogatiua penes Italos, & Venetos,
præsertim Patauinos, etiamnum est. Quāplurimi tractus aridi, cretacei, montosi, saxosi,
steriles & sabulosi, vbi Polium montanū & Thymū, prouenit: Huius magnā copiā in Ita-
lia, Galliæ Delphinatu, & Anglia, fundūt: Sparsis pedem altis, multis, crebribus, exilibus
Serpilli ramulis, conto rtisque vnā & implexis in imo, vbi multis gramineis exasperantur
geniculis, vti Poligonatū, radice parua, & paucis fibris impacta, colore albicāte, multū gra-
mineā Holoustium referente: foliola bina, longiora, angustiora, Tunicis, aut potius Tym-
bræ Pisanae magnitudine, & similitudine ex geniculis, in viticulis sarmētosis, exiguis, ca-
pillaribus, rectis & sparsis; singulis singulum flosculum oblongum quadamtenus Tu-
nicis, summa ora fimbriolis, vel apiculis tenuibus crenatum: vbi semen subrubrum, ro-
tūndum, exiguum. Hæc vt posterius vsu & nomine Saxifragæ recepta, sic potior & verior,
Italæ præsertim hodie credita, tum propter famigeratissimam facultatē, tum etiam pro-
pter arctam, quam cum Epithymo videtur habere similitudinem: verū non vsquaque
certa isthæc similitudinis coniectura, quam Commentator ex recentioribus exercita-
tissimis arripuit: namque valdè variū codices interdum Thymum, interdum Epithy-
mum, & alicubi neutrum habent: Sicuti videre est è castigatiore Græcolatino Lutetiæ ex-
cuso anno 1549. pagina. 370. Eapropter minimè oportuit illas, quas idem statuebat bi-
nas, alteram Thymo, alteram Epithymo (quæ illius est constantia) improbare, & è faxis
Hetruscis reuellere, vt iisdem rimis tertiam impingeret noua adducta icone.

ANGLICA SAXIFRAGA.

Varietas { Hæc eadē operit Iulio & Augusto accliuem
cretaceum, & aridum montem, arte mili-
tari aggestum inter Chipnam & Malburū An-
gliæ, Bristolienfi à Londino via, sed variat flori-
bus, qui longè minores albidī, muscosi, non se-
cus ac tota planta.

Λιβανωτίς σεφάνωματιν ROSMARI-
NUM CORONARIUM.

Ital. Rosmarino Coronario.

Hisp. Romero.

Ang. Rosemary.

Ger. Rosmarin.

Bel. & Gal. Rosmarin.

Q.ii.

Vni-

VNI VERSI tractus collesq; aridi, saxei, & steriles, cum Norbonensis, tum etiam Galloprovincia, coronario Rosmarino ornantur, vbi vbertim gliscit, & totam hyemem vernat, florésq; ex pallido cœruleos alit. Tanta suppetit copia colonis, vt etiam clibanis calfaciendis, focoq; domi alendo succendatur. Verum inibi minor multò quàm plerisq; locis Germaniæ & Angliæ, vbi cultu luxuriat, adultior & procerior multò perennat. Nò tamen vsquam mensas, cytharásve ex illius fruticis ressecibus, radicibus, furculisue samentosis vsquam illis in regionibus concinnatas nobis videre licuit: quin penè Comētatoris fide freti, fabros illic illud sciscitati ludibrio fuimus. Oleū parant distillatione perquàm odorū & vtile ex summis virgultis & floribus Paraclyticis & induratis articulis Schyro detentis. Aqua stomacho amica & cordi.

STÆCHAS.

Gallis & Officinis Stæchados.
 } Ang. French Lauender.

Effig. Mat. 698 **M**AGNA voluptate non semel pedibus & oculis iustrauimus florente Stæchade purpurascens colles Norbonæ, asperosq; tractus in Galloprovincia, iisdē atq; spica Lauendula, Rosmarinus, Thymū tenuifolium, & Saturea, durior natalibus: quibus omnibus tanto prouentu scatet, vt etiam clibanis calfaciendis satis suppetat. Nobiles verò illæ & rarissimarum stirpium alumnæ Stæchades insulæ, huic cognomines, non ex aduerso Mafsileæ, vt perperam ex Dioscoride persuasum est (bidui namque itinere & litore indidem absunt) sed è regione Olbiæ, vulgò Hyeres, vrbecula olim tam lauta, quàm nobili, à qua etiamnum hodie Insulæ Stæchades nomē retinent, non Mafsileæ, dicuntur namque Hyeres Insulæ. E radice lignosiore cauliculos emittit cubitales & sesquicubitales, lignosos, in quibus copiosa foliola oblonga, Satureiæ hortensis longiora, albicantia, incana, angustiora, & minora, quàm Lauendulæ, aut Rosmarini coronarij. Capitulis spicatis in summis virgis Thymi Cretensis, sed maioribus, è quibus flores folliacei cæruleo purpurei exeruntur. Semine subfusco Vrticæ aut Lauendulæ succrescente. Aduersus omnes capitis morbos à frigida causâ efficaces, vsus frequens comprobauit.

SPICA LAVENDVLA, ITALIS
 Spigo & Nardus Italica.

Ital. Lauanda.
 Gal. Lauande.
 Bel. Lauender.
 } Ang. Lauender.
 } Ger. Lafander.

Effig. Math. 31 **H**AVD abs re nomen Spicæ Latinum & tritum ad Stæchadem allusit, idem enim signat Stæchas Græcè, quod Spica Latinè; nempe propter similitudinem totius, primùm facie, deinde saporis, odoris & loci. Vtrauis vtriq; simillima, neque specie diuersa. Folio & flore spicato Lyfimachiæ, aut potius Viticis purpureo, alias albo: hoc tantum discriminis interest; Spicæ fragrantia maior, grauior, folia maiora & latiora Stæchadis: Lauendulæ, aromati, & gratiæ plusculum: eoq; affectibus matricis semen & folia commendatiora, tum fomentis & lotionibus, tum pulueribus dilutis intrò sumptis, ad suffocationem & ascensum ex vaporibus putridis, & ad partus accelerandos.

CASIA Poetica Monspellensium an Theophrasti?

POETICAM Casiam, qui cum Cassia siue Canella & Cinamomo, nominis sono ducti congerunt, nulla vt id facerent fuerunt ratione illecti: tantò minus stirpium vestigatori sagacissimo Anguillaræ assentiendum, cum Lauendulam & Rosmarinum coronarium Theophrasti Casiam censet. Nec non Guilandinus, indefessi laboris vir, hallucinatur, dum Chamæleam Casiam esse putat. Neuter id dixisset si vidisset, plantam Romano Nor-

Norbonensiq; agro vberè prouentu oriundam, Sparthi caule, striato, colore Polemonia: folijs Thymelæ, aut Stachadis, vel Lauendulæ: Cocco copioso Cncori, vel Asperagi marini æmulo, glutinoso admodum: caule sesquicubitum & cubitum alto: Flosculo multiplici Oleæ, ex viridi flauescente. Hanc Præceptor Rondelletius, Pelliserius Magalonensis & Monspelliensis Episcopus, perquam eruditus, commilitonesq; nostri, Casia fecerunt, quia in Diosco. deerat & in Theop. supererat. Floret Iunio, semè rubet Augusto, ad ripas Lani prope pontem Castri noui, & alibi passim in Galloprovincia iuxta sepes & oliuetarum margines.

HYSSOPVS ARABVM Mefuæ & Officinarum.

{ Ger. Hyssop.

{ Ital. & Hisp. } Hyssopo.

{ Ang. & Gall. } Hisope.

VT in Hyssopo Græca diximus, tametsi hæc vera non sit Diosco. tamen iamdiu cõmuni consensu recepta ista Hyssopus fuit, quia valdequam viribus efficax est, eoq; in Officinas deducta Mefuæ autoritate, qui Hyssopum ramis Thymi atq; folijs, sed maioribus, facit. Eiq; occasio fortè ex Symphito Petreo hallucinandi fuit, cui Origanũ (simile nẽpẽ Hyssopo) & Thymũ cõparantur. Nec mirũ iam tũ ita persuasum fuisse hac lectione Arabibus, cum Senensis, extra erroris aleam Cõmentator, eõdem impegit: vbi nõ solum de nouo à se reperto, sine probatione, Symphito, sibi plaudit: sed etiam folia Thymi contextui, & Symphito reperto affingit: quæ neq; Græco codice, neq; Latinis versionibus vsquã cõparent. Collibus asperis Romania & Veronensi tractui, præsertim secus Athesim, ad angustias saxorum & arcem munitissimã, quæ Imperatoriam à Venetorum ditone discriminat, è regione montis Baldi, sponte fruticat hæc, nuspiam alioquin nisi in hortis.

Math. effi. 693

HYSSOPVS candidus Anglorum.

Varietas. { Eadem hortensis in Anglia nullo mægono dimidio sui folijs & ramulis adeo candescit, sine lanugine, vt quamlibet niuem aut calcẽ facillè prouocet, semisse altera viridiremanete. Horum vtrũq; montibus, collibus, & hortis oritur.

GRATIO LA recentiorum, an SPVMEVM PAPAVER?

Math. effi. 697.

HACTENVS non parũ vexauit multorũ ingenia huius plantæ asertio: Saponariam quippe alii, Behen album & vulgare quidam, siue Ocinastrũ aruorum, demum Gratiolam Spumeum Papauer fecerunt. Huic enim (præterquam quod Oleæ vel Struthij folijs, & floribus albis donata est) etiã vis strennuè purgandi supernè & infernè inest: radix multiplici flexu, crassiore propagine, summo sparsa cespite, Pratis montosis oriunda, rarò tamè spumea, sed quadamtenus albida folijs est herba, amari & ingratisimi gustus.

HELIANTHOS, siue flos Solis, an PANAX CHIRONIUM,

& HELENIUM secundum Diosco?

Effi. Mat. 744

HELIANTEM pleriq; putarunt illã plantã quæ locis aridis vberè prouenit, humi serpens, & interdũ surrecta, sarmetosis cauliculis, palmũ altis: Folijs rigidiusculis colore, crassitie, & effigie Cysti parui, sed minoribus multo, quæ Helianthè, siue Solis florè, vocarũt, floris aurei Potentillæ vel Pentaphylli similis cõmendatione. Qui quia similis recensetur Chironio, ideo Chironiũ putarũt. Nos in Helenio mentionẽ huius fecimus. Mõspellij Cisti parui speciem faciebãt: sed crescit hĩc in Anglia & alijs locis passim, vbi nulla Cystus. Astringendi siccandiq; vi pollet: acrimoniam nullã prodit: eoq; minus Chironij opinionẽ facit: sed faciet fortassis magis Centaurũ luteum vocatum, effigie cum sit & viribus haud procul recedentibus, & quod acrimonia non caret, nonnihilq; odorum est.

Q. iij.

PSYL

Ψύλλιον *PSYLLIVM*, *Pulicaris herba.*

{ Gall. Herbe à puces.
 { Ital. Psillio.
 { Belg. Wloy cruyt.
 { Ger. Psyllien kraut, flobe kraut.
 { Hisp. Zorgetona.
 { Ang. Fleeworte.

Effi. Mat. 1067
1068.

CONCINNA nomenclatio Psyllio facta, à pullicem eminentem, semine nigro, nitido, cinis mucoso admodum & refrigerante, lubricante, quod uniusmodi nec diuersum est in sarmentacea stramineaq; planta trifariam variate copiosum habetur. Ea autem sponte Norbonēsia & Galloprovinciæ veruacta profusaq; arua operit & insternit. Quæ autē frequentissima exilioribus ab ima radice exigua, fibrosa, ramulis totum caulē pedale ambientibus crebribus fruticat, folijs angustis longioribus Scopariæ, Beluidere aut Coronopi, incanis, hirsutis: Imbricatim compactis globulis, squamosis, oblongis, Pimpinellæ vel Stachadis Arabicæ primulum florentis, quos apiculi staminei candicantes ambiunt frequentes Coronopi vel Plantaginis. Hæc etiam inter oliueta sabulosasq; scrobes Monspelij agri prouenit.

Marinum.

Varietas.

QUOD littora sabulosa maritima lubenter sectatur, habitiore, sed non dissimili aspectu, longioribus aliquantò ramis fruticat, & folijs multò prolixioribus magisq; densis & hirsutis, minus incisus: cuius etiam non aliud semē, vel flores, vel vsus.

PLINIANVM fortè maius, radice perenni.

ISDEM in tractibus, sed marginibus & squallidis oliuetorum incultis collibus, sarmētosis lignosiusq; prolixa foliorum & surculorum caudata, comosaq; fœtura densissima implexa fruticat, & reptando cespitem ornat latiore aspectu, sed hirsutie ex viridi albicate. Semine haud dissimili, sed maiore fuscoq; siue castaneæ corticis colore: radice lignosa, dura, fibrarum procurso prolixa. Eidein vsui in medicamentis arteriacis, & bilem siue preparantibus, siue educantibus: nec aliud ab istis innuit Plinius Psyllium, vt nonnulli minus accuratè eius de lacte gummive sententiam expendentis opinantur, Tithymaliq; quoddam genus Pityusa dictum, interpretatur: neutiquam id scripturi, si illis venisset in mentem seminis & herbæ muccaginosum & lactei cremoris similem succum, ad purgandam choleram (etiamnum à nostris Medicis hodiernis commendatum) Plinio vocatum fuisse Lac vel Gummi, laxiore interpretatione, vt non rarò hic autor solitus est.

Κορωνόπους *CORONOPUS*, *Cornu Ceruinum.*

{ Gal. Corne de Cerf, Pied de corneille.
 { Angl. Buckhorne.
 { Belg. Craeyn voet, & Hertts hoeyen cruyt.
 { Germ. Kraenzus.

Effi. Dod. 71.

ACoruino pede, quæ effigiât folia, dicta fuit Græcis Coronopus: & hodie eodē nomine vtraq; nota, iãdiu & recepta Craeynvoet vocatur. Sed quæ Ruellij dicitur, multò melius Coronopi species habetur, quàm illa Serpentaria Math. quæ incerta est, & folijs longè dissimilior: tū huius vires exploratiores habentur, quas Medici multi admirantur, dum vident intrò sumptam, aut præcordijs admotam, accessiones febrium, quæ originem ab obstructione duxerunt, quasi fascinio amoliri, præsertim ab imperitis Cursoribus: haud tamen difficilis causæ vestigatio, quæ ab eodem principio pendet, quo cæteræ plantæ congeneres, similes effectus febrientibus admotæ, edunt. Serpentaria verò potius Holoustii species est, quæ eò adduximus. Fol. 17. Quinetiam vulgatiore & magis obuia è maritimis in hortos Belgarum, Anglorum, & Germanorum, translata ad acetaria, & calculum, folijs Psyllij aut Plantaginis marinæ, crassis, pinguibus, hirsutis, vtrinq; fissis & laciniatis, cornicum vngues aut ceruinum cornu præferentibus. Vere in thyrsulis gracilib. hirsutis dodrantalibus flores, & spicæ Plantaginis aut Holoustij Monspelliaci similes, concolores, sed minores.

minores. Radix tenuis, modicum astringens, cum nonnulla calfactione, calculosis hodie expetitur, non secus ac totius herbæ stillatitia aqua.

Cornu Cerui alterum vulgi.

Varietas.

CORONOPVS REPENS Ruelly, echinato seminum inuolucro, an Theophrasti?

LVBENS hæc inter Polygonum proculcatis itineribus, sed humentibus oritur, facie, folio cum superiore eodem prorsum, flore albo in cauliculis sessilibus, reptantibus: Semina in folliculis orbiculatis, ambitu nonnihil spinosis, cætera similia, cognitu peruia.

Effig. Dod. 71.

CORONOP I & SEDI montani media planta Massiliensium.

HANC nouam antiquis & neotericis indictâ, visum fuit subdere, cum propter nonnullam inter se similitudinem, tum propter eosdem natales maritimos. Collibus & cauitibus Massilæ vicinis ad maris allisiones, inter Tragacanthû passim luxuriat densissimo sparsoque foliorum stipatu, Sedi minimi saxei montani, vel Pinastrî ritu, positu, & rigiditate, innumera etiam sobole cauliculorum dotrantalium, semen pusillum Plantaginis, aut Serpentinæ vulgaris, spicis includentiû. Radix longiuscula, lignosa, crassior, gustu nonnihil calida, aromatica.

SERPENTINA.

SVPERIVS dictû fuit Serpentinæ plantam & nomenclaturam recetiorum esse, neque Coronopum esse, sed potius Holoustium: est uuim follis Gramineis aut Vetonicæ syluestris humi procumbentibus, radice lignosa Vetonicæ Garyophyllæ, semine & spica Holostij Monspelliaci aut Coronopi vulgaris. Prouenit in montibus Galloprouinciæ, Auerniæ, & passim in Italia.

Mathioli. effig. 494.

Varietas. { Superiori similis tota, nisi habitioribus foliis, flosculis, cauliculis incanis & hirsutis foret: Apeninis montibus & in Delphinatu repertu facilis.

ΜΥΟΣΟΥΡΟΣ CAVDAMVRIS.

{ Gal. Queue de Suoris.
 { Germ. Taufent Korn.
 { Belg. Gnylen sterckens.
 { Angl. Blod strange.

HVC referrenda etiam videtur pusilla illa scite μυοσούρος, à recentioribus vocata, propter seminis spicatum mucronem teretem oblongum muris candicellæ non absimilem, flosculis per Maium & Iunium albidis, crebribus, palmaribus breui marefcentibus vestitum, Plantaginis quadam tenuis modo, seminæ exiguo incluso nigricante: foliola sunt gramminea angusta, pollicé & sesquipollicé alta, rigida, gustu plantagineo.

Effig. Dod. Epit. 189.

Q.iiij.

Nostrates

{ Nostrates Caryophilli, an Cantabrica Plinii?
 Caryophilli varietates.
 Cantabrica Plinij.
 Vetonica.
 Caryophylli syluestres minores minusq.
 odori, siue Armerij, latioribus
 foliis.
 Armerij varietates.
 Superbarecentiorum.
 Caryophyllus Marinus omnium mini-
 mus.
 Muscipula siue viscaria duplex.
 Draco.
 Ptarmica duplex.

CARYOPHILLI nostrates an Cantabrica Plin.

{ Germ. Negelin vnd Grasblumen.
 { Angl. Carnations, and double gillifers.
 { Belg. Binoflen.
 { Gallis, Gyrofflees, Oilletz.

Effig. Dod. epir.
189.

Varietas;

CANTA-
BRICA Plin.

VETONICA

ANTIQUIS etiam indici videntur florum elegantia nominatissimi Caryophilli, ob
 eam quam cum Caryophyllis exoticis habent odoris cognationem, ac nonnullam ca-
 liculorum cum Anthophyllis similitudinem, quorum sunt differentiae duae, nempe syl-
 uestris & fatiua: varietates autem per multas. Qui namque in hortis colitur, ex intortis ge-
 niculatis cauliculis calices teretes glabros gerit senis foliolis, sed multiplis conflatos, per
 extremas oras scite fimbriatos, odorem Caryophyllorum, aromaticum simulante, è medio
 staminulis exortis geminos apiculos ostentantibus, triplicis varietatis, in pensilibus vasis
 aut torulis hortorum spectantur: nempe aut purpurascunt dilutius, aut intensiore cru-
 ore nitent, non pauci ex albido, nonnulli punctis quasi aspergine purpurea versicolores
 sunt, cunctis diutissime florentibus, folia per interualla bina, glauca è geniculis caulium
 teretium & gracilium iunceorum: Semen item minutum, praesertim syluestri, quae quidem
 si nihil à fatiua nisi cultu & mangonio differt (quod tamen nonnulli inficiantur) Plinij
 CANTABRICA planè videatur, quamuis ab illo paucis designetur, ubique nasces cau-
 le iunceo pedali, in quo flosculi oblongi, velut calathi, in his semen perquam exiguum:
 quae quidem descriptio nonnihil videtur quadrare cum VETONICA, inter notha à
 Dioscoride relata delineatione hac: Montosis pratis & cultis nascitur, radice rubente to-
 ta & odorata, foliis porraceis, sed eorum medio puniceo, in recto calamo triangulari,
 & in ipsis floribus purpureis. TVNICEM herbarij putant, qui aduersus pestiferos
 affectus miscent in antidotis: tametsi doctissimus Bernardus Monspelliensis Polemonium
 Belgarum siue Ocymastrum imperat, ut cuius radices plurimum commendantur de ea-
 dem dote.

ARMERIA, minorue Caryophyllus syluestris,
minus odoris, foliis latioribus.

QVAMVIS solo & cultu dumtaxat distare videantur isti sponte nascentes Caryophilli
 à superioribus, tamen etiam dum coluntur in areis hortorum, distinguuntur ab illis fo-
 liis latioribus, cauliculis humi stratis, in quibus singulis flores confertim numerosi con-
 gelli, Saponariae in modum sunt calyculi, & flores minores, simplices, ut plurimum cruore
 coccineo rubentes, nec odore perinde fragrant, atque superiores, nec adeo serò pro-
 deunt, siue in hortis, siue in agro: est enim plurimus hic Caryophyllus vbiuis in petreis
 montosis & syluosis marginibus calidarum & frigidarum regionum Aprili & Maio.

{ Angl. Pinkes.
 { Belg. Bluyntkens.

STIRPVM aduersaria noua. 189

HORVM eadem, quam in superioribus diximus, colorum varietas cernitur, quippe *Dod. Effig. epit.*
notulis candidis purpureis cruor intermicat interdum, interdum autē niuei asperso *191.*
diluta purpura nitent flores, qui etiam argutioribus fimbriantur crenulis altioribus, aut
laciniolis: angustiora etiam sunt folia, caules pedales & cubitales, odoris suauis: elegantix *Varietas;*
causa in hortis habetur.

ARMORARIA Syl. pratensis.

Ger. Sauchblum. id est, flos Cuculi.
Belg. Crayenblomkens.

SED in viginosis pratis Angliæ, Belgiæ, & Normaniæ prouenit Syluestris Armeria vo- *Dod. Effig. epit.*
scata, inodoro flore, simpliciore, altius crenato, foliis breuioribus, latioribus, Centau- *192.*
rium minus, aut Viscariam similitibus. Venenis commendant, qui putant Tunicem esse: *TUNIX.*
nec prorsum falluntur, quia non frustra opem experiuntur: & nonnullis Practicis Ara- *Tunicis vox vi-*
bibus etiam Tunix vocatur, non secus atque Polemonium Belgarum siue Ocymastrum, *detur truncata &*
quod est Gordonij Tunica. *Betonica.*

SVPERBA Recentiorum. Ger. Hochmut.

Varietas altera. **Q**UOD iuxta viarū squalidos & editiores margines Germaniæ, & Italiæ,
flore ostentaret speciosiorē multò, & Phænicea purpura insigni Cen-
taurio minori concolorem, Superbā quidam vocarunt, quæ syluestris su-
perioris species est: gracilioribus viticulis, erectis, rigidioribus, pedē & cu-
bitum altis, paucioribus, exilioribus, angustioribus foliis.

IN Agri Norbonēsis montosis plantula est non inelegās, quæ huc referenda videtur, nam
sesquipalmarem & pedalem erigit cauliculum geniculatum, superioribus consimilem,
nec flores dispares gerit, aut calyce ita diuersum: sed semen Scabiosæ, aut Carthami, ni-
grum, pellucidum, quo facillè quilibet plantam rariorem hanc à Caryophyllis discernere
potest.

CARYOPHYLLVS MARINVS omnium minimus.

HARVM omnium minima, similis & quadantenus cognata videtur illa, quam Belgæ
Herbarij Moly marinum indigitarunt, alij Holoostium, vtrique potissimum propter *Effig. dod. epit.*
folia graminea. Sunt enim rigidiuscula, quamplurima, sparsa humi, colore glauco, simi- *377.*
lia Caryophilleis. Cauliculi graciles, iuncea, dodrantes, & palmares, in quorum summo
umbellæ compressæ Thlaspi Caudicæ, aut Schænoprasi concolores. Radix illi subest pro-
lixa, tenuis, rufescens Serpentinæ aut Caryophilleæ. Hac arearū margines ornant Bel- *Moly marinū.*
gæ & Angli, apud quos in maritimis frequens oritur: Calidis & Mediterranei maris li-
toribus, non perinde occurrit.

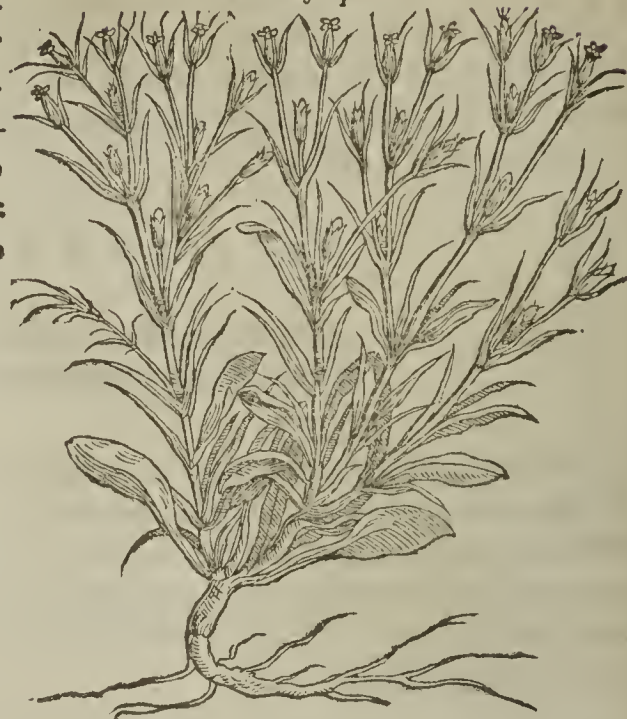
SED conuallibus Calcaris Seuenæ montis, passimque alibi in Gallia Lugdunensi lo-
cisque à mare disitis, prorsum eadem reperitur, nisi plures funderet cauliculos pedales,
folia item quadruplò maiora, & reliqua grandiora: quamnam sit planta apud antiquos
iam non occurrit.

MVSCIPVLA, siue VISCARIA.

PRÆTER has, hic geminas damus pictas, quas plebecula Muscarias, Viscarias, siue Mus-
cipulas vocitat, quia glutine quopiam mucosæ adeò viscido sint perlitæ, vt non solum
manum

manum, sed etiam muscas & papiliones præteruolantes minimo contactu implicet. Oritur apud Norbonenses in locis squallidis & segetum marginibus, folijs Armeriæ syluestris, præterentis aliquantò longioribus: flore & caliculo Centaurij minoris, aut Vetonicæ superbæ dictæ: cauliculis plurimis cubitalibus, semine pusillo Lychnidis.

*Muscipula.**ALTERA flore muscoso.*

REGIA via qua Monspello Frontignam itur, cauliculis, semine, folio, & cauliculis, oritur non multum diuersa planta, sed perquam exiguo flore racemoso, ex luteo herbaceo, Vtraq; hodie vsu incomperta.

APHYLLANTHOS Monspelliensium.

EMINVS hodie notis ea est cui nomē Aphyllanthos fecerunt studiosi Herbarij Monspellienses, non quia nulla folia emittat, sed quòd adeò sint exilia & iuncea, vt vix dum emerfa arefcant, & festucas præferant, paleasve, pallidiusculo colore in imo cespite è fibrosa lunci radice: cauliculis sesquipalmaribus plurimis, iunceis, gracilibus, enodibus, glabris, per æstatem flores dentatos cæruleos, Lini aut syluestris Caryophilleæ minores, in glumoso acere gestantibus: gustus tota planta amaricantis, non nihil calidi: Plurima glariosis strigosisq; Ilicetis Norbonæ.

*Aphyllanthos.**DRACO, aut potius TARCHON Symeonis Seti & Auicenna.*

Math. effi. 593 NON est de nihilo, quòd pleriq; omnes paulò elegãtiores holitores, hãc ex Lini semine cuipiã Cepacæ aut tuberosæ radici inserto, emergere affirmant: nam tametsi nõ temerè cuilibet experiēti cedat, rei q; ostentum, & euentus rarior fidem penè abroget, tamē si quis in afflatu maritimo & natalibus Squillæ non auulsæ inserat, optato voto nõ frustra bitur, vt nobis asserebant quidam Lygures & Hetrusci herbarij non pauci. Idem euenire tradunt, si in Raphano aut Cepe foraminulo factò adigatur Lini semen: & argumento vtutur saporis, quē salis & aceti vnà mixti quodãmodo præfert: in acetarijs frequentissimè estatur, Nasturtij gustu, & ritu: Nec vsquam nisi in hortis visitur: èq; radice in varias partes diuulsa propagatur & plantatur: quia semen, quasi spurium, & non genitabile, exiguum & euanidum est. Folia angusta, cuspidata, crassiuscula, Kali aut Asteris marini, sed longiora

giora Ptarmicæ, non tamen crenata Betonica modo, vt quidam decepti similitudine Ptarmicæ tradūt: flosculi lutei, in ramulis sparsi: caules cubitales: radix Scordei aut Gratiolæ, longius vagatur per summum cespitem, exigua.

PTARMICA folio Taraconis, sed crenato, flocello, umbellicato, candido.

QVAMVIS per plures plantæ, quæ ciere sternutamenta olfactæ valent, Ptarmicæ hodie dici possint: tamen hæc id nominis præ cunctis hodie est apud herbarum peritos assequuta, quam Pyrethrum nuncuparunt, quia esset gustu feruido, diuq; linguam vexante Pyrethri modo: nonnulli Ptarmicem coniectabant, quòd odore ingratiusculo & acriore nares feriret, sternutamentaq; cieret, quibus non ægrè accedimus, quando aptiorem Ptarmicam nondum nouimus: Nam quas alias mox subdemus, longius multò à Ptarmicis abesse putamus. Huic siquidem flores in umbellis Anthemidis, Cotulæ minores, aut Stratiotidis millefoliæ, folia longiora Taraconis, sed ambitu tantillum crenata, in multis gracilibus cauliculis pedalis & cubitalibus. Radix fibrosa, repens.

PTARMICA altera Gallorum.

COGNATIOREM multò Thlaspi putabit, qui gustarit aut olfecerit hanc, quam Pyrethro aut Ptarmicæ: Est enim gustu ignauiore, quam vt Pyrethrum æquet: & odore penè nullo, nec sternutamentum ciente: Quare non magis hæc Ptarmica sit, vt quidam cõiectabant, quam Terribilis vocata, inq; caput de Alypo relata. Etenim Monspelli enatam habuimus in horto eruditissimi professoris Regij Laurentij Iouberti, folijs, facie, virgultis, & floribus concoloribus Candiaci Thlaspi.

- Bupleurum.
- Bupleurum alterum latifolium.
- Scorpioides Bupleuri folio.
- Lithospermum } maius,
- } minus.
- Lithospermum Plinianum inter miliacea.
- Alfina.
- Paranochia, Alfina folia tectorum.
- Paranochia altera.
- Anagallis.
- Anagallis lutea.
- Anagallis aquatica.
- Antyllis prior maritima Anglica.
- Antyllis prior maritima Norbonensiu duplex
- Elatine.
- Veronica. } mas
- } foemina.
- Nummularia.
- Bugula.
- Symphitum petreum.
- Bellides.
- Bellis cerulea, siue Globularia Monspel.
- Miosotis.

BEVPLEVRVM.

FLIS aliquantum similis est ea herba quæ recentioribus βέλιδιον Hippocratis ex Plinij historia putatur, nec pessimè quadrare nomenclaturæ & effigiaturæ videtur: folijs namq; longis, angustis, quadamtenus Graminis, Lachrymæ, Iobæ, aut Gladioli, multis strijs, lirisve rigidis, quasi costas in folijs singulis effigiantibus, & laterum modo inclu-

sis,

Dod. Epit. 373. sis, vt de Heptapleuro loquitur Plinius, per lōgitudinē squabris, in caule sesquicubitali & cubitali admodū geniculato, squabro, rotundo, rigido, inq; ramulos abeunte, quorū summa umbellis pusillis, sparsis, luteolis Anethi donatur, & semine Anisi aut Anethi oblongo, longiore, graciliore: lapidosi & strigosi Illicetis cocciferis Norbonæ passim floret Iulio & Augusto: Radix digitum minimum æquat, nigricans Peucedani figura, gustu, & odore, cuiusmodi & semen: quo etiam magis retinemur in veri Bupleuri persuasione, Nicandri & Plinij autoritate, si foret planta hæc cibo idonea. qualem Hippocrates commendat: nam in medicamentis, vt placuit Glauconi & Nicandro, non incommodam dicet, qui saporem & odorem quadamtenus Hyperici depræhendet, temperato calore, aliquantum sicciorem.

ALTERA BUPLEURUM congener latifolia, AURICULA
Leporis dicta, non est ELAPHOBOSCV M.

*Varietas,
Dod. epit. 374.*

ISDEM in locis non procul Gramontia sylua, longè frequentior hæc reperitur, quæ planè eadem cum superiore est, natalibus, figura, viribus, umbellis, & floribus: folio alioqui latiore, rigidiore, latiusculo in medio, & supernè in angustum deficiente, non nihilq; concauo aut inflexo. Vnde illic studiosi *Auriculam Leporinam* vocitant, alij *Elaphoboscum* fecerunt, quia sit folio aliquantum, vti putant illi, Therebinthi: atqui Dioscoridis collatio exprimit primum folij latitudinem digiti, deinde modum & positum Therebinthi, similitudine plætæ Ferulacæ, qualem dedimus alibi inter Pastinacas: nam de Plinij liquet illuc conferendum, qui Olufatri folium Elaphobosco dat.

SCORPIOIDES repens Bupleurifolio.

Dod. effig. 48. IN oliuetis & aridis montosis Monspellio vicinis frequens occurrit hæc, alibi rara planta, nec nisi in hortis visitur, vocaturq; Scorpioides propter seminis inuolucrum, quæ terna hærent hirsutic obducta in se conuoluta, & aliquantum Scorpionis caudam æmulantur. In caule caduco, reptante, sesquipalmari, & interdum pedali, folia è geniculis promente Boupleuri latifoliæ similia, reflexa, minus rigida.

λίθόσπερμον. LITHOSPERMUM utrunque

Officinis Milium Solis.	Ital. Milium Solis.
Belg. Herlecruyt ende steen saet.	Ger. Merhirschen.
Gall. Gemil. & herbe aux perles.	Ang. Gromell.

*Effig. Dod. epit. 317.
Mat. epit. 416.* LAPIDEA duritie & Herculea seminis vi nuncuparunt hæc Heracleiam plantam: notitia peruulgata omnes differentia, quæ à magnitudine, habitu, & folijs quaruntur. Passim in Gallijs & Anglia locis incultis Lithospermum minus, magisq; obuium fit: ramis & alis duris, rectis, asperis, rotundis, albidis, folia angusta, acuta Phyllireæ aut Ligustri, vel Polygonati nigricantia, rudia tactu, squalida, flosculi albescent in alis & summo secus folia. Vniones lucidi, læues, rotundi, albidus, aut pulli præ lucidi Miliæ æquales, ideo Miliæ Solis, id est, montium, dictum potius quàm Solis. Effractum multum siccitatis, absterfionis, non nihil acrimoniae habet. Locis strigosis aut quibus coli desitum, semen minus, nitidum, sed rugosum & asperum, vt etiam folia. Maximus huius vbiq; in officinis vsus, ætate colligunt & venum ferunt mulierculæ: in Anglia plurimum sponte.

Soler melius quàm Solis, vide in Silerre Montano.

Varietas. { Est vbi minimum videas palmum altum, foliolis Lini angustis, secus quæ granula pusilla, rotunda, polita, & profum minorata.

LITHOSPERMUM maius.

Dod. epit. 339. SARMENTOSIS instratum humi ramis, gracilibus, hirsutis, porrectioribus, quos alterno ferme situ, ab imo crebra cingunt folia longiora, acutiora, latioraq; minoris Lithospermi nigrican-

hirsutiem effigiemq; auri murinæ haud absimilem, repit humi tota ramulis palmaribus, hirsutis, mollioribus, Scorpioidem minimam vel Anagallidem referentibus: flosculis albidis, & semine non dispari, radice multis fibrillis sparfa.

ANAGALLIS Phœnicea mas, & Cærulea fœmine.

Ang. Pimpernell.
Gall. Mouron à fleurs rouges, & Bleues.
Ger. Gauch heyl.
Belg. Buychel heyl.

Effig. Dod.
60.61.

GAMIS dicebatur Græcè Hyacinthus, vnde à colore hyacintheo Anagallis nuncupari potuit. Fortè dixit antiquitas Anagallidem, quia superbula floribus venustis vias passim ornet, colore oculis grato & amico. Antiquorum duas nouit nostra ætas, Phœniceam & Cæruleam, quæ neutiquam effigie diuersæ sunt, sed duntaxat colore atq; effectu. Etenim Phœniceam siue marem illitu sedem euocat, quam prolapsam reprimit Cærulea, vt Dioscorides ex aliorum historijs recenset. Vtraq; autem passim fruticat teneris cauliculis & folijs Alsine, copiosis floribus & semine pusillo in pericarpijs Lini.

Cærulea autem, præterquàm quòd non periunde frequens, variat colore & acrimonia, caloréve remissione est, si antiquorum historiæ standum.

ANAGALLIS LVTEA.

LVTEA quàm visu pulchra & rara transmarinis regionibus vt Lugduni, tam crebra in Angliæ nemoribus, locisq; opacis, Mense Iunio & Iulio. Flores promit luteos, vmbrosis gaudet, cætera mari & fœminæ similis, idcirco harum vnam quamlibet qui nouit, primo quoq; intuitu cæteras duas noscitur. Superiore estate maximam huius copiam nacti fuimus in quadam densa & amœna Sylua Couentriæ proxima: itemq; dum hæc commentaremur, altero à Bristoia lapide, in Northonij Equitis nemorosis pascuis propè deuexum fluminis Danem. Hallucinatos planè suo more queritatur Senensis, qui herbam vocitatum *Panarinam* Barbaris Insubribus, Hetruscè verò *Centone*, Anagallidem tradunt: atqui si sciret vtramq; harum *Pimpernell* plebi Pharmacopœorū & muliercularum hîc in Anglia dicitari, næ ille multò grauius sibi ferendum putaret? Quasi verò non vulgi sit peruertere nomenclaturas, veteres delere, nouas suo, non nostro arbitrio, cudere & commutare: si seipsum intueatur, iamiam & vulgi decipula captum dicet. Nam morsum Gallinæ, qui est Alsine, Anagallidem hanc vulgi more hallucinatus fecit. Et vtinam non nemo bonus genius illi in mentem non Diaboli Morsum, huic loco prorsus alienum, sed potius errores suos, & supercilium fastu Cerbereo elatum sibi spectanda immisisset. Quin hanc Succisam, tametsi iamdiu Trago & Fuschio monentibus, hîc non pauci imperiti Pharmacopœi & plebecula Scabiosam dicant & vtendam præcipiant: Illuc si distulisset, multò consultius fecisset: nam fortè Scabiosæ species est, & saltem ad scabiem multum pollet.

MORSVS GALLINÆ Folio Hederula, flore figura & pericarpijs Anagallidis.

Belg. Hoenderbeet.
Germ. Hunerbisz.

Effig. Dod. Epit.
62. non est E-
latinc.

VBIQVE passim iuxta sepes reptat cauliculis hirsutis Alsines Myosotidis, folia pusilla, angulosa, Hederæ aut Hepatici trifolij, flores Cærulei Anagallidis aut Teucrij prætensis. Semen paruum inclusum pericarpijs.

AN-

STIRPVM aduersaria noua.

195

ANAGALLIS AQUATICA,

sive Becabunga Germanorum, non est Cæpea

{ Gallis. Berle.
{ Belgis. waterpunghe.

GALLORVM plebecula hanc Berulam dicit, sed consultius recentiores Herbarii Anagallidum vnam, vt cuius folia & vires non parum imitatur, nec non natales sectantur vrorū, secus pratenses riuulos in pigris aquis, aut substillis; folia edita leniter ambitu crenata, fruticosis ramulis, teneris, carnosis Portulacæ & Numulariæ in humū, deflexis ac ramulis crebribus, foetura diti florum cœruleorum Anagallidis similia, stipatis: Radix multis sparsa fibris albicat, & Numulariæ modo subtilius serpit, tota gustu acriori Nasturtii, odore non ingrato, nec minore ope apud Frisios & Germanos vsurpatur, aduersum indigenam morbum illic Scorbutum nuncupatum, quem iuuat, non secus atque Cochlearia, Cardamine aquatica sive Berula, & alia quas alibi diximus. Porro Cæpeam non videri, inter Portulacas differuimus.

ANTHYLLIS PRIOR Lentifolia

Peplins effigie, maritima.

QVASI floridula, lanugine cana qua pubent Anthyllides dicta videntur, aut potius a floscellorum exilitate, quales cernuntur gemmei perelegantes, pusilli, in Anthyllide hac Maritima lentifolia dicta a nobis depicta. Ac tametsi per notas minus accuratas ne nactus quidem veram primam Anthyllidem, integrum fuerit certo assenerare quamnam Dioscoridis prima sit, tamen quoad eius fieri quit, vt consulamus rerum Historiam, non penitendi iudicii coniectura aptanda sunt tum descriptioni, tum plantae isti, quae non perperam inter se quadrant. In Angliæ insulis Australibus, ea praesertim quae Portlandia vocatur, litore Norhtmanniæ obuerso, plurima quam hic damus, pusilla prouenit in sabuletis & arenosis vadis depressis, & apricis: geniculis, & ramulis palmarum tresve uncias longis, angulosis, pallentibus & foliis, Lenticulam, Alsinem minorem, vel Peplin referentibus. Flosculi summis insunt ex buxio herbacei, dentatim stellati, Sedi minoris Iunio & Iulio: Semen Tythymali in perexiguis Chamæcysæ triquetris thecis alit: prolixiore, exili, geniculata radice, sabulo alte infossa Soldonellæ modo: tota salsa, gustanti amaricat & parum quiddam calfacientis indicat. Nec hesitationi locus iam foret, si quam certum habemus facultates hanc sortitam esse, quales primae Dioscorides asserit, tam confidenter decernere auderemus effigiem plane eandem esse: nos monet tamen non parum Alsinem quae quia huic, vt sanè est, cum similis admodum foret, eodem nomine Anthyllidis vocata donataque fuit, vt apud Dioscoridem videre est: Et multo aptius congruit huius nouae maritimae foliola legumini Lenticulae, quam palustris Lenticulae. Quare comparatio videtur accipienda de Lenticula legumine, non de Musco paludoso quem $\beta\epsilon\upsilon\upsilon\upsilon\ \omicron\mu\delta\iota\omicron\upsilon\ \Phi\acute{\alpha}\lambda\omega$, id est, muscum lenticulae similem, vocat Dioscorides, non absolute Lentem.

MARINA INCANA ALSINÆ

folia, Norbonensium, an prima ANTHYLLIS Dioscoridis?

R ij.

ETIAM

ETIAM maritimis agrī Nitiobrigi ad *Peraus* & *Lateralas* reptat hæc passim, vti superior, ramulis compluribus, sesquipalmaribus, foliis *Alsinæ*, aut potius *Lenticulæ*, sed per intervalla quædam, quasi circum geniculos exortis, numerosis: copiosissimis item flocellis in summo aggestis, muscosis, albidis, floridum quasi nomen *Anthyllidis* ostendantibus & testantibus, feminis etiam pusilli feracissimis: gustu amaricante, subsalfo, nitroso, calidiusculo.

ANTHYLLIS Marina Norbonensium altera, admodum salso-acida, Chamæsyce facie.

NE aliò debet aut potest referri hæc maritima iisdem locis reptans, quàm inter *Anthyllides*, vt quæ aliis multò falsior sit. Foliis & facie est *Herniaria* aut *Chamæsyce*: flocculis pusillis subter foliola ex albo purpurascētibus; semina in florū calyculis quàm *Clinopodij* minoribus multò occluduntur. Tota gustu salso, acidulo, lactei succi expers, & exucta: nec proinde *Chamæsyce* statuenda, vt quidam, qui siccam tantum in suis museolis viderant, prodiderunt.

PARONYCHIA Alsinifolia.

QUIA ei vnguium affectui medetur quem Græci *Paronychiam*, Cicero autem reduuiam dicit, *Paronychia* dicta fuit: hodie minus sanè nota, propter multas plantas, quæ consimiles sunt, eandemque adumbrant apud *Dioscoridem*, magis quàm pressè delineant: inter quas tamè in tectis & parietinis reperitur vna, vt si quæ alia, *Paronychiam* imitata designationem. Pusilla est plantula tota *Alsinæ* figura, non multis foliis *Alsinæ* vel *Lenticulæ*, nec dissimilibus donata, sed exorta ad imum cauliculum aut pedicellum dodrantalè, albidum, admodum exilè, quaiis *Callitrici Apulei* putati: in quo summo flocculi candidi, & theculæ minimi *Thlaspi* pares, sed compressæ & foliaceæ: gustu aliquantum acri, eoque opinionem fouente eorum qui *Paronychiam* autumant. Nam illa capillacea, quam *Commentator* iactat, non perinde potest *Paronychiis* prodesse: esseque gustu & facultate *Capillarium cæterarum*, monuimus alibi.

PARONYCHIA ALTERA, FOLIO Rutaceo, flore albedo.

CONVICTRIX in parietinis locisq; mucidis, petrosis, vmbrosis, vbiq; cum superiore obuia etiã est hæc; cauliculis dodrantalibus & palmaribus, crassiusculis: foliola *Rutæ* bifida, interdumq; trifida incisura, magnitudine & parilitate quadamtenus cernuntur, colo-

colore pallidula & subrubra, succulenta : floribus albidis, feminula etiam in thecis Scorpioidis Myosotidi non disparibus: vtraque exeunte hyeme Vere primo flosculos edunt; deinde minimo aestu marcescunt, vt nusquam toto anno compareant.

ELATINE DIOSCORI: Veronica
fœmina Fusch.

QVI D hinc carp at aut balbutiat Commentator nescit, neque scire voluit nos, sibi ignotam fuisse veram Elatinem, cœcinnat tamen effigiem fortè Alsinę, facultates verò reticet, nec quid sibi voluerit, hiscere audet: Genuina autem Elatine omnium nuperorum suffragiis, viribus & facie congruis, est ea quam Germani Scriptores, Doctissimus præsertim Fuschius, Veronicam fœminam dixerat, quamquam alius generis à mari Veronica. Plurima in segetibus Norbonæ, Galloprovinciæ, Delphinatu, Germaniæ & Italiæ quibusdam locis: rarius in Belgio, & Anglia comparet. Pedalibus serpit viticulis, tenellis, flexilibus, pluribus, ab exili radice: folia Helxinę minora, rotundiora, sed pilosa & incana, ad Nummulariam vulgo dictā accedentia, promunt: flosculi Hederæ terrestris, aut Anthirriini, sed perpusilli, albidis, & semen exiguum, nigrum, subrotundum, Anagallidis par ac simile. Astringentia non modò hæc facultatis, meritò dissentericis, tumoribusve feruidis prodest: verum etiam tanti fit hodie ad caneros, carcinomata, malique humoris vlcera, vt euentus superet, aut temeret fidem: Nasum qui decreuerant abscindere perdocti Medici complures, præceperantque eiusdem sententiæ Chyrurgis valde exercitatis id faciendum, quidam misellus Barbitonsor, qui de quopiam suo herò eximio Medico hanc dotem didicisset, dissuasit: huius litu & potu effecit, vt nec nasus abscindendus foret, & vt reliquo corpori in lepram prono optimè esset: amaricant folia astringuntque siccitate non exasperante.

VERONICA VERA & maior.

Germa. Frenbreiß; & Grunheyl.
Belgis. Eeren puits, Laudata nobilium.

EST hæc etiam nominatissima, nec vulgatæ commendationis ad vlcera, vulnera, ac pleuraque virulentorum affectuum. In syluis Septentrionalium passim, sed editis & motosis Meridionalium collegimus pusillam, ramulis crebribus, villosis, purpurascens, gracilibus, pedalibus, stratis: folia nonnihil ad Teucii vel Chamædrios crenis accedunt, sed lenioribus, & Berberidis quasi effigiãtibus folium, sed hirsuta Pilosellę: flores dilutè purpureos summi turiones edunt, Germanicæ Germandrę, seu Teucii pratensis effigie; sed minores: in marsupiolo compresso grana minuta. Fibrosa, nec proluxa radix.

Betonica Pauls
Dodo. 21.

MINOR Serpillifolia VERONICA.

NEC hæc nisi tractibus Septentrionalibus etiam in hortis sponte multa serpit, Alsinę vel potius Serpilli ritu & habitu, eoque nonnullis putabatur Serpilli species. Verum crassiore multò est folio, nec crenato, aut hirsuto albido, vt Veronica mas, cui nihilò minùs foliorum ordine & ortu, viticulis, floribus, & seminis vtriculis permultum similitur, sed magnitudine inferior. Radix tenella, fibrosa, subtus repit: calida nonnihil & desiccans, ad Serpilli gustum insipidiorem accedens.

R. iij.

NFM.

Germa. Phenninck kraut. Egelkraut, & klein Waterkraut.
 Belgis. Penninck cruyt & Egelcruyt.
 Angl. Hearbe two pence.

Centimorbia.

OPACIS & riguis gaudet, sed regionum Septentrionarum, & frigidiorum potius quam calidiorum (ubi pauca) indigena est Nummularia, à foliorum circinnata rotunditate numum imitante dicta: bina exeunt hæc, ex aduerso æquis, sed crebribus spaciis viticulatorum humi repentium, Elatinæ longitudinæ, & ritu: colore & habitu quadatenus Vincæ peruincæ, aut potius Anagallidis, luteo flore, cui etiã floribus luteis, stellatis iuxta foliorum exortus, etiam gemino ordine adeo similis est, ut per initia non facile sit discernere: sed Anagallidis luteæ progressu temporis longiuscula fiunt, & in imo non nihil sinuantur: nec semen dissimile. Non modò insigni quapiam alstringendi & exsiccandi dote in gargarismata recipitur, sed etiam tot ad affectus utilis tantoperè habetur, ut Centimorbia sit dicta, & appellitetur hodie: Angliæ, Germaniæ, Belgio, & Normaniæ Galliæ vmbrosis vdis, ad sepes familiaris.

ST MP HYTV M Petraum.

Symph. Petreū
 Mat. creditum,

SYMPHYTI Petrei quæ adubrarent delineationem non defuerunt plantæ pleræque: at non similitudinis, aut figuræ causa, sed virium & nature, quæ glutinadi vtriq; inesse scirent, vtranq; tametsi dissimile Symphytū vocarūt. Συμφύω enim est cōiungo, cōglutino, seu cōmitto. Sed nos potius ad quāpiam Cunillæ, id est, Origani, Thymi, Serpilli, Satureiæ, vel Coris Monspel. cōgenerē deducebat Dios. lectio: in Petrosi enim lignosum, furculosum totū & odoratū oritur, ramulis Origani, foliis paruis, capitulis Thymi, uti Plinii, vel ut nonnulli, qui cōiungunt λέπια κεφάλια, capitula tenuia Thymi, nulla foliorum descriptione. Saliuam cit, tum subdulcis est, purpurea radix, longa, digitum æquans: quorum simul subducta notio facit, ut nondum ullam queamus statuere stirpem Symphyto vero eandem. Coris verò Monspelliensium, atq; Sideritis odora pusilla, spicato flore nos poterant adducere ad Symphyti persuasionem: verum morosis non omnia penitus quadrare videbuntur. Et Senensis plausus præproperus, capite de Hyssopo, repertam esse iam persuaserat: verum eius postea supina negligentia, vel ambitio meticulosa, nos de eadem opinione deturbavit: quippe docturus sibi repertum Symphitum Petreū, natales plusquam prolixè enarrat, puchritudinem celebrat, interea nihil addit quæ ad certiorē probationem faciat, nō faciei, non viriū, aut vsus quidquam. Quare quid vult sibi, ut assentiamur, si nihil explicat, extricat, aut docet? Vidimus iamdiu plantam, quam putamus ab illo representatā, propè Bernardi celsos Sabaudicos montes, & de Anguillara andiuimus, cur nō ausus fuerit, ut in quāplurimis, describere: audere id igitur possunt, qui viderunt. Est ea floribus purpurea confertis, speciosis, Ericæ maioris, spicatis, foliis pusillis Chamæpiteos, breuioribus aliquantū hirsutis Pilosellæ modo, in furculis pedalibus, lignosis: sed inodora, radix lignea, non purpurea, nec dulcis gustu planta, nec saluaris. Quam ille cum se reperisse, Deo secundo, exultabat, foliis Origani & Hyssopi, non animaduvertebat Hyssopo Dioscoridis folia esse Origani: & Dioscoridem nō folia, sed caules Symphiti, Origano assimilasse, uti & Plinius: folia verò parua distinctè, & seiunctè dixisse.

BVGVL A, quidam Prunellam.

GALLIS, ut Ruellio & aliis, vires illæ decantatæ à vulnerariis Medicis & Empiricis, ad foris intusque multos morbos curandos, qui Symphito inesse folia Origani legerant, ansam dederunt opinandi Buglam vulgò vocatā, aut Bugulam, esse Symphytū Petreū: est sanè miræ vis cum Sanicula potionibus vulnerariis: quare vel isto nomine & certi-

certitudine malim, vt Symphito vti, quàm Mathio. incertæ cōiecturæ acquiescere. Con-
solidam mediam, id est, Symphitum, Chyrurgi vocarunt, seu Solidaginem & Bugulam.
Sed huius similem Prunellam vocatam, aut Consolidam minorem, eodem nomine do-
nant, propter vultum & vires haud ita dispares, aliōqui natales Bugulæ vel mediæ con-
solidæ sunt vda prata, & syluæ, & horti: sarmentosus ramis, exilibus, flexilibus, humi rep-
tantibus, & foliis Becabungæ vel Anagallidis aquaticæ, & alicubi depactis, vnde alii eri-
guntur furculi, angulosi, sesquipalmum alti: quibus folia crassa, rotunda, oblonga, leuiter
ferrata, & auersa parte Hedera Pruniue modo, aut granati colore puniceo, (vnde fortas-
sis vtrauis Gallis Prunella promiscuè dicta) flores iuxta folia à medio summo tenus ver-
ticillatis spaciis cœrulei elegantisque prodeunt, interdum niueo candore. Radix fibro-
sa, tenera, maior quàm Prunellæ.

PRUNELLA SYMPHITVM Petraum.

PRUNELLÆ enim pusilla, sed prolixior subest radix, virgultis item reptantibus, qua-
dratis, hirsutis, palmū & sesquipalmū longis, inflexis: foliis longioribus, supernè acu-
tioribus, Pulegii regii, vel Origani, vel Trifolii, spicatis & purpureis comis longioribus.
Oritur hæc pratis & hortis sponte, etiamque locis aridioribus & saxosis Garmuntia Syl-
uæ, & alibi finitimis Monspelliaci agri, inter Lados & Ilicēs Baphicas, vbi flores dilutie
res multò, folia ima profundius incisa vtrinque, Valerianæ agrestis modo: vocant vulgò
illic Symphitum Petraum, nec parum laudant Assatius & D. Medici.

CONSOLIDA minor Officinarum, an BELLIDES
Pliniana?

Gallis. Marguerites, Pasquettés.
Ital. Primo flore.
Belgi. Madelieuen, Kerfowen, Margrietten.
Ang. Dayse.

ET si tacitus Bellides præterit Dioscorides, tamen quæ apud Plinium extant perpauca *Mathio. 913.*
& vaga, persuaserunt posteritati hosce flores, qui in pratis abundè primo Vere erum-
punt, Bellides esse: Nam inquit ille; Bellis in pratis nascitur, flore albo, aliquatenus ru-
bente: cui coniecturæ fauet nomenclaturæ expensio: Potuerunt namque funestæ illæ
Beli Danaï Regis quinquagintæ natæ (quæ totidè nuptæ maritis, eos quælibet suū iugu-
larunt) nomen dedisse, vnde fortè postea istos flores vocarint, quia multi visuntur grega-
tim vnà & belluli, vnde vocantur vulgò Marguerites: sunt quippe glomeruli multi florū
quasi vniones, siue Margaritæ, è pediculis crebribus, palmaribus, teneris, pilosis, erum-
pentibus è medio foliorum, quæ Prateni minori frequentiori insunt multa, viridia, cre-
bra, crassiora, Oleæ aut Pilosellæ. Radix pusilla Plantaginis.

HVS autem differentia varietas in florum colore & magnitudine: Est enim flos *Varietas*
frequentius albus, medio luteus Anthemidis. Interdum & purpureus. Nec quæ in
hortis coluntur ad coronamenta, differunt, nisi cultu: annua enim & frequenti transplan-
tatione maiores, habitiores, confertiores, duplicati, & triplicati, & elegantiores euadunt
flores. Hiñce potissimùm vtuntur vulnerarij, vnde Conolidæ minores dictæ fuerunt.

BELLIS MEDIA.

PER PARVM videtur differre quàm Mediam recentiores statuūt. Est quippe foliis al- *Math. Effig.*
terius Pratenis duplò maioribus, & flore in sesquipalmari & pedali, pediculo graci- *911.*
li, nec diuerso à superiori. Hanc à se lectam in Syluosis montibus Germaniæ nobis com-
municauit D. Pennius Anglus.

BELLIS Cœrulea, GLOBVLARIA
Monspelliensium.

R. iij.

A Flo-

A FLORVM glomerulis globisue Globularia recētioribus vocata, Monspelliensibus præsertim, apud quos Gramuntia syluæ vicinis deuexis pratis oritur, foliis Bellidis vulgaris, nigrioribus, sed iuxta pedicellos rigidiusculos palmares & sesquipalmares angustioribus. Flores cærulei, pulchelli, in orbē glomerati, Scabiosæ mōtanæ modo & colore. Radix lignea, fibrosa. Rarior hæc Italia, Germania, & Francia.

BELLIS MAIOR.
CONSOLIDA Media Vulnerariorum.

{ Germa. Senzblum.
{ Ang. Greate dayzie.

QUÆ recentioribus maior Bellis vocatur, caules emittit graciles, lignosos, plures, teretes, cubitales & pedales, Iacobææ similes, è fibrosiore & sparsa radice, in quibus flores medio luteos, & ambitu candidos Buphthalmi, aut Pyrethri vulgaris; folia Senecionis, serrata: secus margines agrorum & pratorum familiaris.

PILOSELLA, Auricula muris.

NEC etiam istius vulgatissimæ herbæ vsquam, quòd sciamus, meminere antiqui, sed dumtaxat recentiores, qui Pilosellam vocarunt, ab hirsuta Pilosæque foliorum superficie quadatenus albicante, oblonga Bellidis, sed aliquantum supernè concaua, auriculam murinam effigiente, vnde Myosotidem quidam dixerunt; tametsi alia sit Dioscoridis Myosotis: Pedicelli item hirsuti, graciles, palmares, & sesquipalmares sunt: Floresq; edunt æstate Bellidis, aut Hieracii pallidiusculi concolores: vniuersa astrictoriae facultatis quadam tenuitate calida mixta, cuius ea est vis, vt succo decoctoue acies chalybeæ cãdentes sapius mersæ, quamlibet duritiem lapideam, ferreamue præcidant & demoliantur, nec tamen retundantur, aut hebetescant. Vi etiam est præsentissima ad calculum.

{ Gnaphalium } Vulgare.
                  { Marinum.
                  { Alterum montanum.
                  { Tertium Anglicum.
{ Leontopodium.
  { Stachas citrina an Chrysocome?
  { Stachas citrina altera minus odora.
  { Inodora altera flore maiore.
  { Apios.

GNAPHALIVM marinum: Cotonaria vulgi.

Bombax hu-
milis.
Petit Coton.

ΓΝΑΦΕΙΝ dicunt Græci vellere carperève lanas aut pannum, non secus ac *σεσθελύ*, tergere, concinnare, & interpolare, vnde Strutio & Gnaphalion, quod Romani eodẽm significatu Centumculum nuncuparunt, & Tomentariani, ac Plinius Chamæzylon (sic enim emendamus, quod omnes etiam recentiores legunt Chamæzelon) appositè dixit: nulla namque planta raritate, elegantia, & vtilitate propius imitatur Gossipium, imò nihil aliud, quanta est, nisi tomentum videtur, si radicẽ exceperis, & intimam florum superficiem,

ficiem, corymbos enim Abrotani foeminae aureos, numerosos, multifidis caulium furculis, quos stipat lanugo candida, aut cinericia perquam densa, cinguntque folia quoquoersum multa, fungosa, eadem pube obducta, tactuique vniuersa planta valde quam blanditur, holoserici attrectatu, sesquipalmum pedemve alta fruticat, duriusculis virgultis, sarmentosis, tomento crasso incanis: radice lignea, recta palmum longa, inflexa, Aizoi medii vel Paralij Tithymalli similia ortu, situ, & figura, sed minora. Vniuerso litore & sabuletis à Marianis aquis ad Ceti motis radices & lacum plurima, alibi haud temere occurrit Norbone. In Adriaticis littoribus non vidimus, & nonnullas plantas primum ostendimus Venetis, & Veronesibus Bellicoco & Caffোলario: Cortusio verò Patavij chartaceum Herbarium spectandum cum dedissemus, huius cum Polyrhizi Aristolochia, Thymalli ferrato, floribus Oponthiae, plantulam nobis periisse animaduertimus, nec multo post easdem depictas Mathiolo suo muneri missas fuisse, quo lubentius persuasi fuimus, propterea quia neque descripsit in postremis commentariis, neque quanam & unde oriunda foret, monuit, nec flores apposuit pictor, quia illi nostrae flos semenque tunc defuit: triquetrum enim, pusillum, acerosum, oblongum, albidum. Astringit magnoperè & desiccatur tota planta, nonnihil falsa, nec tamen ingrata, aut amara, aliquantum aromatica odore, quadamtenus citrinae Stachadis, vel gummi Elemni: Iulio floret. Saepius vsi sumus furculis pro elichniis, qui viuide alunt flammam, Olei quippe caeterique pinguis liquoris potrix est.

GNAPHALIVM vulgare, Filago Centunculus.

VSQUEQUAQUE quidem Gnaphalium istud ubique aridis & sterilibus multum & notum, videtur foliis & cauliculis imitari maritimū, differt tamen cum foliis, floribus, lanugine, odore, cādore, tū speciosaq; & hilari aspectu; Gnaphaliū superius, à Filagine, que potius ad Stachadem citrinā referenda sit, aut certè cognitionis vtilitatisq; causa, sit cū ista quæ statim subdetur Montana à nobis vocata, medii generis: est enim dysentericis & profluuiis immoderatis non parum accommoda. Herbula filago est plusculis cauliculis, pullis vel cinericiis, lanugine tectis, gracilibus sesquipalmum altis, foliolis crebribus, aduolutis, breuioribus quam Stachadis citrinae. Floribus glomeratim oriētibus: partim mediis è furculorum diuarcationibus, partim etiam extremis furculis, subluteis & pallentibus: mollicella tota & pusilla, frequentior hæc hac delineatione occurrit.

Gnaphalium.

Varietas GERMANICI maioris & secundum folia floridi.

INTERDV M & aliā vidimus in Germania maiorē filagine etiā foliis & caule Stachadis citrina: & inodorā, alibi etiā flosculis non in summo, sed inter foliorū interualla passim secūdm longitudinē ortis: quemadmodū oriuntur in ista, quā vt nondum planè notam, hīc appinximus.

AN-

ANGLICVM folio longiore perperanz
Leontopodium alterum Mat.

Gnaphaliū ter-
tium Anglicum.

GRACILIBVS & rectis virgis, nullis fili-
fū alis, proceritateq; æquat Absinthiū, colore
etiā & figura refert: folia ab imo cespitate, radique
capillacea, duplō longiora & latiora quā Stæ-
chadis citrinæ, fermè Saligna effigiant, toto re-
liquo caule Psyllo longiora, angustiora, sed pau-
ciora, prope quæ media in pedicellis exiguis
vellicatim terni quaternive flosculi, papposi, è
Buxeo pallidi Senecionis, vel Stæchadis citri-
næ herēt astringit: nō nihil amaricat, multū ex-
siccat. Tertio à Lódino miliari opacæ syluæ cli-
nus multam alit, cis Tamesim.

GNAPHALIVM MONTANVM

Purpureum & Album Pilosella minor Fusch.

MYOSITIDIS vel Pilosellæ minoris effigie oritur
hec in arduis frigidis, iugis, & quo loci Vaccinia ni-
gra, aut Idea Theophrasti vitis putata, fœliciter proue-
niunt: vix sesquipalmum æquat, perexigua radix, rep-
tās fibrillis. Folia incana, mollia, ad imū penè tota, vti in
Bellide, reliquo caule pusillis, perpaucis & exilibus, flos
summo singulus globulus est, Scabiosæ ferè, sed com-
pactis flosculis permixtis, partim purpureis, partim can-
didis, hīc rarior, frequētius quippe occurrit flore albo: valde
quā astringit, & exsiccat, gustu insulo. Raurisburgi
Germaniæ & ad Calcāris montem Norbonæ, prope pa-
gum sæpe collegimus.

Varietas.

LEONTOPODIVM SIVE

Pes Leoninus.

PEDEM Leoninum propter villosam foliorum & florum effigiem crus pedi annexum
aliquantum referentem, dixerunt, quemadmodum pedem Leonis, Leporis, Vrsi,
Columbæ, Corui, & Gallinæ, tum antiqua, tum nostra ætas. Iam inde à Brunfelsii Ger-
manorumque aliorum de re Herbaria meritisimorum scriptorum temporibus inuen-
ta & descripta herbulā montana, quæ non parum foliis Rosam, seu Rorellam imitatur.
Est quippe foliis angustis, oblongis, hirsutis, sed incanis, præsertim in imo, duos pol-
lices lōgis, Gnaphalii, Stæchadisue Citrinæ latioribus: In caule summo itidem hispido,
ternos, quaternosve digitos alto, gestante flores, nigracantes ex fusco violaceo, &
capitula latiusculo, sed denso ambitu sparsa, ac nonnihil quibusdam foraminulis im-
pressa, quasi Leonis vestigium, vel soleam imitatis. In Germaniæ arduis, adeoque Italiæ
Alpinis & Baldo Veronensi inuenitur, sed rarius, idcircoque quid possit aut præstet
nondum scitur.

Mathio. 1193.

CHRY.

STIRPVM aduersaria noua.

203

CHRYSOCOME aurea^e coma. STÆCHAS CITRINA
nostras, siue Luteus Amaranthus.

Ang. Gold flower.
Ger. Mottenblumen, Rheinblumen.
Belg. Krynblöemen, motten cruyt.

CONSPICVA florum corymbaceorum aurea coma nomen dedit Chryfocomæ, quâ
hactenus nosse non potuit ætas nostra, veri Hyssopi Dioscoridis ignoratione, cuius
corymbaceis comis assimilantur huius flores aurei. Iam cum Hyssopum veram inferius
ostensam & assertam à nobis, corymbis comparamus Stæchadis Citriuæ dictæ, reliquasq;
descriptionis & virium expendimus notas, persuasum planè habemus, Stæchadem istam
veram Chryfocomen, quam etiam *Luteum Amaranthum* vocarant Græci, à colore & ful-
gore penè immarcesibili, cuiusmodi in istius plantæ floribus esse quilibet Pharmacopœus
agnoscet: Perstât namq; diutissimè corymbaceæ umbellæ, rotundæ, multisq; quasi florum
bullatis glomerulis, sparsim tumultuarieq; cõditæ, Origani non absimiles, aut Hyssopi
Dioscoridis à nobis datæ, lucente nitenteq; per maturitatem coma aureo pallore, & mol-
licello vellere, pusillo intus semine Maioranæ, sed exiliori, ruffo, acri, odorato: In cauli-
culis, rectis, albidis, non nihil incanis palmum & sesquipalmum altis: folijs oblongis, an-
gustis, leui hirsutæ incanis; Stæchadis, vel Linariæ Oxyridis, quam doctiores minus
rectè Chryfocomen antumaruut. Radix fibrosa, gracilis, nigra foris, gummi Elemnium
vel Cyperum rotundum Syriacum, redolens vti flores & tota planta: gustu etiam aro-
matico, medicato, acuto & feriente, non nimio feruore subastringēte: cuius amicorum
quorundam doctiorum imitatione experti sumus, admodum insignem vim, ad iecoris
ex glutinosis succis ac vaporibus crassis intra tunicas discursantibus, diurnos affectus.
Pulmonibus verò inflammatis non impunè dari meminisse par est, sed affluxu pituitæ a-
cidæ, serosæ vel salsæ calefactis aut erosis: Eoq; tutius vertisset interpres, pulmonarijs vel
peripneumoniacis, quàm inflammationibus pulmonum. Præstantior hæc & speciosior
Norbonensis Galloprovinciæ, & Hispaniæ aridis & petrosis, vbi odoratissima & pluri-
ma, estate, radice perenni. In Germania ad Rhenum, reliquaq; Gallia paucior & inef-
ficatior. Eapropter nihil quò minus veram Chryfocomen statuamus obstare videtur, nisi
verbulum vnum aut alterum, quibus subesse quippiam labeculæ Monspellienses nostri
præceptores Rondelletius & alij, qui hanc Chryfocomen vocabant, iamdiu subolfecerant
ex Pliniana & codicis calamo exarati coniectura. Sic enim legebât *δασειαν λεωσιμ*, radicē
rigidam siue firmam & tenuē, nigram vt hellebori, *οσέμερος μελαναυ* nigra sanè est foris:
& paulò *μοκκώπερω ἀρμολισσαυ* vel *ουμοισζαυ* ἐν τῷ γλακί, nempe Cypero respondentem
gustu ex suaui aultero, quæ odori & saporis huius quàm quòd maximè congruere illis vi-
sa fuere.

Amaranthus
Luteus,

STÆCHAS Citrina Altera.

NEMANSII ET MONSPELLII meminimus
alteram huic similem, sed graciliorem totâ, nigri-
orem, squallidiorem, cineritiam, pluribus cauliculis viti-
ceis pedalibus: Radice exiliore minusq; fibrata, quia ra-
ro nisi in rimosis rudibus & mœnibus vrbium vicitat,
fusca foris, minimum odora. Florum corymbi singuli
in singulo caule, nec aggesti, vti superiores. Semen ta-
men simile, exile, fuscum, quod Londini satû nobis flo-
ruit & annuè viguit.

STÆ

RARIUS hæc multò occurrit Ilicetis Cocciferis *Sommieres* inter & Monspellium, tota pulchella, facie Stachadem Citrinam præferens. Folia tamen sūt latiora incana, yti tota planta: Cauliculis palmaribus, in quibus flores itidem Stachadis Citrinæ alterius grãdiore s, lōgiore s, Lactuæ agrestis quadamtenus. Radix non magna, lignosa, inodora tota: minus nota, peruia, aut inuētū facilis, ideo nondum vires agnoscuntur.

APIOS vera, siue Pyriformis radix Dioscoridis.

RADICIS indicio cognitu facilis Apios, quæ rotunda, turbinati conii Pyrum imitantis est, cæteroquin nobis hæc inquilina, primumq; annis abhinc plus minus decem visa Venetijs, apud eruditum Senem & Doctorem Comatum, qui istam primum è Cræta Insula erutam, illiq; Pyriam vernaculè vocatam, studiosis quàm plurimis detexit. Deinde nobis atq; peritissimo Pharmacopœo Valerando Donrez visendi attractãdiq; copiam fecit plantulam Capacea radice, Pœoniæ breuiorem crassiolemq; vnum è bulbis simulantem, concolorè, pullamve foris, sed intus albicantem, iam aridam, rugosam, aliquot emergentibus gracilibus cauliculis prominentibus: foliola Lini aut Hyperici minora, breuiora angustiora, flosculis, pallidis, Tithymali minoribus. Hæc quin esset vera Apios non ambigebat ille, vt cuius vis purgatricis periculum non semel se fecisse aiebat, grauis & minime triuialis peitiæ vir: cui eò lubentius assentiebamur, quòd nullã aliam videremus figuram perinde Apio quadrare: & istã iam diu iactatã leguminis speciẽ, quàm Fuschius Apium fecit, tã lōgè abesse à legitima Apio, quàm disidet Cyclamẽ à Cicercula, cuius est fermè effigies illa Fuschiana: radicibus quidẽ bulbosis, sed neutiquã purgãtib; imò ab Opilioni bus peregrè proficiscentibus esitari solitis, vocariq; *Mutz cardz* Anglis, & Germanis, vt in Astragallo monuim? Multò autem magis mirati fuimus, nõ incelebrẽ Tholosatẽ Medicũ Augerium Ferrerium, qui libello de Lue venerea, hanc eandem sibi alijsq; ad eò veram esse persuaserit, vt profiteri ausus sit posteritatis theatro se præparatas ministratãsq; istas rapulas Venereis ægrotis vidisse, adq; lotiones & fomenta dolorũ decoctionẽ vsurpasse, porrò Imperat decoctionẽ hariũ faciendã, yti Guaiaci, Salsæ atq; Chinæ siue officinarũ Apij, quã docendo aliud longè esse ab ista planra, multum diuq; æstuat. Optimum virum monuisse potuerunt illius primæ qualitates alimentosæ & ignauæ potius quàm medicatæ. Apij autẽ vox, quia polysima variaq; significationis apud Græcos est præsertim literula vna aut accentu mutato: eoq; nostri Barbari non tamen indocti, sed magis de re quàm de verbis anxij, cum hanc radicem & Pyrum propter figuræ similitudinem, atq; ἀπιόου aut Chinam, propter nullam fermè gustui perceptibilem qualitatem vocassent, (sic enim fonat ἀπιόου Græcis, qualem vocat cucurbitam Galenus, nonnulli aerem) dederunt imperitis ansam putandi Apion Dioscoridis ad Gallicam luem mirum quantum prodesse. Hincq; errorem geminarunt cum quòd istos bulbillos nulla purgandi vi præditos Apium verum Dioscoridis fecerunt: tum quia autumarunt verum Dioscoridis Apium morbo Gallico magnum præsidium: cuius facultates non præstãtiores quàm Ebuli aut similium infernè supernèq; humorem pituitamq; excernentim, Dioscoridẽs tradit. Et quia prudentia huius veræ imperarent quadragenam potationem catharticam futuram? aut si rectè agerent, cum drachmam, s. purgationis ergo Chinæ decocto addendam præcipiunt? Verum nos honoris causa istorum nomini parcimus, hancq; duntaxat responsi-

unculam parentamus Præceptorum nostrorum manibus meritissimis, quos illi inscitæ ignauitæque traducebant sua inuectiuncula.

ETIAM NVM in cognatione faciei & coloris geminus obrepserat error superioribus annis, propter duas radices nondum à quoquam descriptas, quarum alterâ Acori speciem & faciem præferentem auara institorum sex Cynæ suffecerat: alteram articulatam Pyriforma tuberculis prægandibus, Apium ab effigie turbinata mentiebantur, à colore verò & cõcretionem Cynam, nominis & rerum ignoracione persuadentes Cynam & Apium radicem idem esse, quia vtraque eodem vocata esset fortè nomine Apij, vt monuimus in Acoro.

ACORVS
Tholosas.

Occidua floride
Pyriformis.

- Polium montanum {
  - Marinum flore albo.
  - Mediterraneum flore lacteo.
  - Venetum.
  - Creticum.
  - Mediterraneum minus.
- Polium Lauendula folium, foemina dictum.
- Ageratum flore {
  - Albo
  - & Luteo.
- Ageratum Anglicum.
- Eupatorium Mesua.
- Teucrium.
- Teucrium pratense.
- Chamaedris.
- Chamaedris maior.
- Chamaedris montana, frutescens, durior.
- Chamaedris altera minima.
- Euphrasia.
- Scordium, siue Palustris Trissago.
- Scordium alterum Plinii, Mentastro simile.
- Origanum {
  - Heracleoticum.
  - Onitis.
  - Syluestre origanum, Dioscoridi Syriacum?
  - Cretense Venetorum.
- Tragoriganum {
  - Alterum.
- Hyssopus Græcorum folio Origani genuinus.
- Amaracus vulgatiore, siue Maiorana nostras, non Dioscoridis Sampsicus.
- Amaracus siue Maiorana repens Σάμψικον Dioscoridis.
- De Amaraco Galeni & Pauli in Parthenio.
- Marum vulgare, siue Mastice Gallorum.
- Marum Syriacum.
- Pulegium {
  - Mas Plinii floribus albis.
  - Fœmina.
  - Cerinum Monspellensium angustifolium.
- Dictamnium Cretense.
- Pseudodictamnium, floribus verticillatis.
- Pseudodictamnium album Oficinarum, Fraxinella & Tragium recentiorum, cum Glycyrrhiza.
- Clinopodium.
- Clinopodium alterum.

- Ocimum { Mains Citratum.
Medium Duplex.
Caryophyllatum psillum.
- Acinus.
Erinos. { Vulgata rotundifolia duplex
Mentha quadruplex. { Romana { Angustifolia.
Sisymbrium sylvestre, { Cardiacum.
sive Mentha aquatica.
- Mentastum.
Mentastum niueum Anglorum.
Mentha Graca, inter Lepidia.
Calamintha montana prestantior.
Calamintha montana Palegio similis Nepeta vocata.
Calamintha tertia Mentastro cognata, est Sisymbrii, sive Mentastri aqua-
tici species foliis oblongis.
- Cattaria.
Polycnemum, sive multitibia an Calamintha aquatica Belgarum?
Altera facie Clinopodii an Polycnemum?
Apiastrum sive Melissophyllum.
Melissophyllum Turcicum, sive Moluca duplex.
Melissa Turcica, Sideritidis facie flore coeruleo.
Cardiaca.
Cardiaca eiusque varietas Aspera vocata Melita, sive Moluca.
Marrubium.
Marrubium Craticum.
Baliote, sive Marrubium foetidum.
Galiopsis.
Lanium.
Vrtica { Communis maior & foemina flore muscoso.
Sylvestris Dioscorid. Romana Officinarum, semine
Lini.
Minor. Cania Plinii.
Acrior non mordax, sive mortua duplex.
- Sideritides, sive ferruminatrices { Heraclea, sive Herculea, Tetrabit, herba IYDAICA.
SCORDIOIDES Monspelliaca.
Montana.
Mentha folia Anglica.
Secunda Mathioli. est Canabis foemina.
Prima Mathiol. vulgi est Marrubium aqua-
ticum.
- Reliqua Sideritides quia facie diuersa, alibi.

πολύου ὀρέων POLIVM maritimum Montanum.
Angl. Poleye.

INTER LVSTRANDVM CVNCTAS HERBA-
rum gentilitates, & similitudines, nullam tribum videmur
congruentius posse annectere superioribus quam hanc: cuius
figura, habitus, & quasi modus, magnitudoue non longè ab
illis absunt, & folia dūtaxat ambitu dentato, aut crenato, ser-
ratouè distant. Est autè Polio nomen inuentum à canitie, canis-
ve capillamentis & tomentacea hirsutie, quæ non modò ca-
pitula corymbacea (yt ait Dioscorides) sed etiam vniuer-
sam

fam plantam incanam reddunt, perinde ac Gnaphalium, præfertim locis maritimis; & deuexis collibus, & arenosis litoribus, cuiusmodi ad Ceti montis insulam & Magalonom Norbonensis Gallæ, vbi speciosius & crebrius, quod idem Maritimum & Montanum dici potest: ab radice lignosa, recta, fibrosa, statim numerosis fruticat cauliculis, rotundis, sesquipalmeis, æque spatii crebris folia oblonga, Gnaphalii leuiusculis impressa crenulis, rigidiuscula, quæ ex aduerso vnâ caules cingunt: inque summo radiatini circinatimve florum globulos corymbeos effigie Serpilli candidos, effigiant: vti & vniuersa planta tomentosa lanugine pubet incana. Istud præ cæteris odoratus: sed quiddam acutum & grauiusculum naribus vnâ cum suauitate afflat. Semen paruum & tere, oblongum.

VENETVM.

QVOD minus multò crescere meminimus in Insula Lyo Venetæ ditionis & clientelæ, nec ita incanum.

CRETICVM.

NEC aliud videtur quod Creticum dono habuimus: nempe huic magnitudine par, lanugine & habitu maritimo Monspelliaco simile.

MINVS & mediterraneum.

PASSIM istud etiã locis perquam à mare disitis Allobrogum, Lugduni, & Valentia, glareosis, & asperis, salebrosis, montosis, & planis fruticat, viticulasque palmares erigit crebras, tenues, foliis crebris ex interuallis emissis, angustioribus multò & Inuë moscata, sed minimè incisis, leuiusculis tantum denticellis in ambitu extantibus: alterius flores pallidi albidiue: non diuersum semen est, nec odor, sed ignauiora.

LVTVM.

PROPE Aquifextias quibusdam superciliis collium & cliuorum luteis occurrit floribus, spectatu iucundis.

POLIVM Lauendæ folio, flosculis pallidis,
Fœmina Recentiorum.

QVI nondum in maritimis verum Polium nouerant, istam plantam Polium fecerunt: Siquidem persimilis etiamque congener Poliis est: tametsi odore penè nullo, gustuque emplastico & ignauiore: quam Polium Fœminam ideo quidam dicitant: nec loca maritima amat, vti Polium germanum, sed montosa, glareosa, Sabaudia, Delphinatibus, & Galloprovinciæ: Repratq; Serpilli modo, lignosis furculis, dodrantalibus, inflexis, crebro geniculatis: & numerosis foliis incanis, Stachadis, aut spicæ Lauendulæ: flosculis etiam confertim è calyculis Rosmarini: crassiuscula & duriore radice.

ΑΥΝΕΑΤΟΥ, AGERATVM, vel non senescens, MESVÆ,

Eupatorium Officinis.

Ital. Herba Giulia.

FLORIS aurea gratia, senectã nõ sentientis, umbellæq; corymbacæ, Elichrysi æmulæ, satis superq; fuerant docendo nostrate Ageratum esse Diosco. genuinum, quibus de notis etiam notissimū vel Pharmacopœorū calculis vbiuis gentiū iamdiu fuit: nec proinde opus fuit istis Herbariorū rabulis, & triuialibus declamatoribus tam multa acerrare, vt nullius momēti obiectiones diluerent; potius inter parandum Mesuæ Sirupum de Epithymo gustassent decoctum, aut folia Agerati Norbonensis & planè siluissent: est enim

S.ij.

enim

enim non modò valde acre & amarum, sed etiam ad ciendum vrinas intrò sumptum, forisq; suffitum, admodum efficax: odor etiam suavis quadamtenus Romanæ Chamæmillæ fragrantia, index certior est facultatù emolliendi vuluæ duritias, vrinasq; nidore eliciendi, quas Diosco. memorat. Præterea collatio cum Origano hîc valde oportuna est, siue totam fruticem, & umbellas, vt Dioscorides, siue etiam reliquam plantæ faciem perpendas. Sunt enim hæc bullatæ umbellæ, vt Elichrysi, Origani, Hyssopi & Chryfocomæ, quas inter se confert Dioscorides, qui tamen hîc foliorum non meminit: vt neque Chryfocomæ, quam Hyssopo assimilât: Hyssopum autem Origano. Quid si etiam Origano folia assimilasset propterea istud nostrate Ageratum periisset? neque enim adedò procul absunt folia ab Origano: quinimò quibusdam Norbonæ locis & Tuscaniæ squalidis, sed depressis, videas Agerati fruticuli folia multò minora, & tantillum crenata, rigida, dura, pluraque virgulta, Originis variis inibi fruticantibus, toto habitu non dissimilia.

Varietas Can-
dia.

Agerati visitur interdum etiam illic specioso candore, nitentibus florum bullis, haud tamen de cætero, ab illo diuersum.

AGERATVM Septentrionalium & Anglicum
Angli. Mandelem & Mandelein.

Balsamila mi-
nor Dodo. Epit.
285.

MESVÆ
Eupatorium.
Agrimonium.

CVLTV tamen adhibendo humidior, vel cælo Septentrionali algidior, valde variat quod colunt vireta Gallica, Germanica, Belgica: latius proceriusque fruticans, maioribus ramis, latioribus, longioribus foliis, & altius multò crenatis, flaccidis, ad Galli cristam herbã accedentibus. Sed Angliæ hortis viuacius nihil, isto etiã Norbonico femine fato, ramis caducis, magisq; serratum foliis, diu perstans, admodum diuersum. Idè contigit etiam Althææ arboreæ Prouincialis, quæ in Maluam abiit trienniò post quàm in Angliæ hortis seueramus, hirsutie canitieq; exutis: quasi foret species diuersa. Istud spontè enatum clarissima Monspelliensium schola & collegium Venetorù Medicorù Syrupo Epithymi & Mesustiarum compositionibus, vt legitimum Eupatorium addunt: Græcorum autem medicamentis, nostram Agrimoniam. Quod institutù si cui minus aridet, ista vtatur moderatione, vt vtriusq; nempe Græci & Arabici Eupatorii equas portiones misceat, vt in Antibalomenis monuimus: præsertim vbi vtrius sit gentis compositio, incertum fuerit. Neque arbitrandum Eupatorium Mesuæ esse idem cum nostra Agrimonia, Dioscoridis Eupatorio recepto, vt non nemo autor minimè malus, nec indoctus Belga nuper persuadere voluit: cui lubenter astipulabimur, cum hæc notas à Mesua Eupatorio tributas suo, nostrati conciliarit: quæ sic habent: *Herba longitudinis cubiti, amaritudinis multa, cuius folia sunt sicut Centauri minoris, viridia, sed sunt aspera & incisa, & Stipes eius est subtilis, & quando exsiccat citrinescit, & eleuantur super eum flores, qui sunt sicut subcitrini, longitudinis pauca.* Quæ Arabica simplicitate, exprimunt tum delineationè Centaurio proximã, tum perquam amaram & Absynthio similem, Cholerae purgatricem facultatem (neutiquam Gratiolæ, impendiò effrænis & visceribus hostis) paulò superius recensitam innuunt, aliaque non pauca indicia, cuius plantæ potius, quam Agrimonie ascribenda: eapropter satius fuit Agrati speciem retinuisse, ob eas rationes quas adduximus.

Teύκριον TEUCRIVM.

{ Germ. Groß Bathengel,
{ Gallis. Grosse Germandree.

PVTANT Hemionitidem alii: nos potius Spleniū Teucris inuentoris cognomine donatum à Plinio, & hanc Dioscoridis præteritam, quæ tamen spleni optimè facere nata est, & nihilo fecius ad Teucrum inuentorem referri potest, per Plinianã Historiam: cum constet neutri harum proiecta exta adhæsisse, nedum sanguine exinanita fuisse. Ac tametsi Teucris notio minus certa videtur propterea quòd descriptio aut malè aut mutilè

tilè prodita est. Verùm huius vt & consimilium Chamædris & Germandriæ dictæ deuoluta est ad posteritatem cognitio, adeò vt etiam qui descriptiones nullas norunt vernaculè omnes vno nomine Germandreas vocent. Nec ambigendum quin legitimæ sint. Ac primum Teucrium saxosis multis aridisq; montibus fruticat, virgultis multis, rectis, lignosis, ac proceritate dupla Chamædrin vincunt. Folia verò similia sed crassiora, ali-quantò minus incana, rugosa, & aspera: flores consimiles minori Germandreæ, sed purpurei fatioris ex interuallis & ex auerso Chamædris ritu vti & flores oriuntur.

TEUCRIVM pratense. Offici. Germania & Batavia
perperam Chamædris.
Ger. Etiam Samander.
Ang. Wilde Germander.

IN nemoribus & pratis subfruticula, cauliculis exilibus, nec duris, sesquipalmum altis; radice lignosa, fibrosa, folia ex auerso & interuallis bina, quaterna, sena, caulem vestiunt in ambitu ferrata, modo & magnitudine Chamædris maioris: spicatis Thyrsis: ramuli caulium summi donantur cæruleis ex purpura floribus Anagallidis concoloribus, Hyacinthi modo. Nondum Chamædri vtrauis nota utebantur Germani Seplasiarij isto, similitudine quidem decepti, sed viribus ducti quibus, ad viscerum obstructiones, Cacochymiam, virginumq; fædos colores, miris pollet & certissimis hæc plantula. Et hanc vnã duntaxat Germandream tum vocitabant illi: quam nomenclaturam vulgus postea impertiuit Chamædri, etiam apud Anglos & Gallos.

CHAMÆDRIS Quercuula minor. Trisago, siue Trisago.
Ital. Querciuola, & Calamandrina.
Gall. Germandree, ou Chesnette.
Ger. Samander leysen Bathengel.
Ang. Germander.

ABVNDE exprimit huius folium & faciem nomenclatura Chamædryes, siue Querculæ, vbiuis locorum præsertim apricorum adolescentis. In Burgundiacis verò collibus vniuersos quasi tapetis videas stratos purpureos & viridantes opacè montosos campos, quantum est inter Chælonas (vulgo Chalon) & Machaonem. Radice exigua, surculosis virgultis, numerosis, pedem altis: folijs in ambitu ferratis, binis, numerosis, vt quercus, sed profundè minus. Floribus purpureis ex iisdem interuallis vt Teucrio.

CHAMÆDRIS MAIOR.

SED quæ Antuerpiæ hortis visitur folijs est maioribus cæcidioribus, & flore cæsius pallescente: vbi etiam niues imbrésq; brumiales aspernit, Illa contrà breui marcescit.

CHAMÆDRIS montana frutescens, durior.

HÆC nobis primùm innotuit Lugduni opera nostri Valeradi Donrez, qui è Sabaudis & Delphinatus môtibus erutam habebat. Eâ Chamædreos Montanũ nomine, quia illi facie tota proxima, donauimus. Est quippe folijs Chamædryos vel Scordij similimis & paribus: sed auersa parte Potentillæ siue Argentinæ dictæ modo, incanis, & inæquali exortu, nõ verticillatim binis, prodeütibus, Cauliculi verò duriores, lignosiores multò, maiori Germandreæ siue Chamædryos, pedales, humi sparsi, colore ex fusco rubentes, Alypo Norbonensi concolores. Radix lignea, Tota nonnihil amaricat, Salicis gustu.

CHAMÆDRIS minima,

Fæmina Dodonæi

S. iij.

Hes.

HERBVLAM istam olim Germani herbarij nomenclatores dixerant alteram Chamæpytim, quam floribus & odore quadantenus refert: sesquipalmū alta multiplici cauliculo quadrāgulo, lanuginoso, implexo humiliq; incuruo: Fumariz Plinianæ non Chamæpyteos: folia numerosa, parua, dēta, multū incisa, Absynthij aut Quercus ritu, sed longè mi nora edēte. E quorum interuallis, flosculi purpurascētes circum emicant. Semen pusilla inclusum capsula, nigrū, Calaminthæ montanæ modo. Radice crassa multis capillamētis.

EUPHRASIA, siue εὐφροσύνη, alia ab Euphrosyne Bugloso.

{	Ocularis.	}	Ger. Augentrost.
	Belg. Dogentroot.		Ital. Eufrasia.
	Gall. Eufrase.		Ang. Eyebricht.

APVD antiquos Botanicos nulla extat mentio vllius Euphrosynes; præterquàm Buglosi, quam εὐφροσύνην παρὰ τὸ εὐφροσύνην vocarunt, quòd in vinum deiecta, vt loquitur Plinius, animi augeat voluptates. Ac tametsi non pauca possunt eadem nomēclatione insigniri, vt Verbena (cuius decocto aspersa cænacula lætiores conuiuas reddit,) atq; Melissa, Pimpinella & alia, quibus imbuta pocula animos voluptate demulcent: tamen hæc herbula Græcam originem testata, ducentos & eò plus annos, iam posteritati Euphrasie siue Euphrosynæ nomine innotuit, ad oculorum caligines & morbos pituitosos peruagatæ commendationis: vnde Germani Augentrost, oculorum solamen: Anglis Eyebright, oculorum lumen, dicta fuit. Nec abs re sanè, vt cuius puluere sæpius ingesto, per se, vel cum Aloe, ex aqua fœniculi aut Verbenæ, mirum quantum opis præstetur oculis, fluxione, aut caligine vexatis. Vino autem cui multa Euphrasia iniecta fuerit, quantumuis magnoperè commendetur à multis, non perinde fidendum: vt cuius potu tantum trimestri in Hæluetia vsu socium & cõmilitonem nostrum, meminimus penè ambobus orbatū oculis, & fluxionibus modò non oppressum: quum dūtaxat antea leui cataphora & lachrymatiunculis laboraret. Quare puluere, aut decocto, citra vinum, tutius vtetur quis, & ea præsertim, quæ strigoso solo pusilla est, palmaris, hilari aspectu, facie, cauliculis & folijs crispantibus Teucrij parui, aut Veronicæ fœminæ, exilioribus: flosculis item pusillis, ex luteo albicante, & purpurascētib. Pratis strigosis gaudet, sapore amaricante, desiccante, calfaciente.

σκόρδιον. SCORDIUM, Trixago Palustris.

{	Ger. Wasserbattenig, Lachen Knoblauch.
	Gall. Scordion & Chamaraz.
	Ang. Water Germander.
	Ital. Chalamindrina Palustre.

AB omni memoria celebrem fecere Scordiū Allij tener odor, & alexiteriacū nomē: sed tamē penè perierat superiori sæculo cūcto ignota plāta: vix enim vigesimus hic est annus cum primū Academia Pharmacopœisq; Monspelliacis innotuit verum Scordium opera Episcopi Monspelliensis Gulielmi Pelisserij, Rondelletio Præceptoris in Piscium stirpiumq; vestigatione Theseo & riuali. In herbidis namq; & amœnis maritimis agri Monspelliaci animi causa dum vnā spatiarētur, inibiq; Allium subodorarentur, illicò herbula vixdum arreptam, & eminus conspicati Scordiū esse deprehenderunt. Indidēq; varijs plātis in Galliā & Italiam missis, amicos verū esse Scordium monuerunt. Illi facies vniuersa prorsū Trissaginis, radices numerosiores, fibris crebribus sumo cespite sparsis: folia crassiora, densiora, succulentiora, nonnihil tomentosa, rugosa, aspera, viridantia, vt Mentastri.

SCORDION alterum Plinij, latioribus folijs, Mentastro simile.

{	Officinis salvia agrestis & salvia Bosci.
	Ger. Wild Salben.
	Ang. Wood sage.
	Bel. wilde saue.

Alterum

ALTERVM & quidem Plinianum fecerunt illam in syluis Germaniæ & Angliæ frequentem Agrestem vocatam Saluiam, fortè nonnulla de foliorū similitudine. Quippe folia magnitudine & habitudine Saluiam, colore verò atrò, virète, superficièq; rugosa Scordium Melissamve referunt: etiamq; odor quiddā Scordij, non tamen prorsum Allium, sapit. Herbacei ex luteo sunt flores Saluiæ, aut sylue stris Hormini nō absimiles, minores vnaq; serie ad easdemq; partes penduli, vti Digitali, lutei: rotundum & fuscum semē est: facultates Rubiæ, ad sanguinis grumos dissipandum.

Sphacelos Theoph. Dod.

ORIGANVM Heracleoticum, Cunila.

{ Ital. Origano.
 { Ger. Wolgemuot, Kottkosten, siue Costents.
 { Hisp. Oreganos.
 { Ang. Organe, or wilde Margerome.
 { Gall. Mariolaine bastarde, Origan.

QVASTI diuosos, editos, montososq; natales amaret ὀ βυαυορ appellata fuit hæc, quam iam haud nobis difficile nosse ex Hyssopò alibi indicato & probato, à quo non variant Origani species tres, nisi magnitudine & umbellarum disparilitate. Heracleoticum autem est illud Hispanicum in Flandriam saccis plenis quotannis deferri solitū, & ab infistoribus distrahi: vtuntur enim vulgò Piperis & Satureiæ vice in obsonijs. Belgæ hanc plantam colunt, pedem altam, folijs & virgultis Maioranæ maioribus, quibus summis nō in umbellam circinatam collecti sunt flores, sed in paruis thyrsis, spicatis, ternis, hinc inde dissipatis vt Thymi, odore Maioranam prouocantibus, præsertim in Lusitania & Lucania enatæ.

ORIGANVM ONITIS Galloprovincia, maius, & minus.

MONSPELLII circum inq; Galloprovincia, notissima sunt duo Origana, maioris & minoris discrimine duntaxat discrepantia: nisi quia huic Amaraci facies & folia, sed minora & rotundiora Heracleotici fermè: Caules recti, pedales, fruticosi, ramulis & fastigijs breuibus, coactis, spicatis, confertim in umbellam collectis, floridum corymbum imitantibus, & per ætatem purpurascentibus, admodum glutinosi.

MAIUS.

Est hoc quidem maius, & fruticosius, hirsutius, sed viribus, sapore, & odore contemptius alioqui: perquam simile, & passim occurrens.

SYLVESTRE Origanum Syriacum.

VENETI Pharmacopœi & Medici è Syria aut Creta Origano vtuntur longè optimo. Cui cauliculi exiles, folijs paruis, capitulis numerosis, collectis, ambitu umbellam imitatis, Onitidi proximis, sed non perinde accumulatis, albis flosculis. Gustanti grata tota & aromatica, Dictamni & Piperis acrimonia. huius fasciculos multos habebat seduli & pro bi Pharmacopœi Martinelli Officina ad Angeli Symbolū. Sed Seplasiarij nō pauci illic & alibi in Italia, veras Theriacas ementiuntur & nundinantur istius micella, & veræ precio distrahūt, non tanto errore, quanto flagitio: est quippe efficax & gratum antidotum dissolutis veneno viribus, aut stomachum dolentibus.

CRETENSE apud Venetos Tragoriganum, siue Hircinum.

HIRCINVM videtur nuncupatum quasi pabulo gratum foret capris, vt Onitis Afinis, potius quàm hircum foeteret: grata enim & mitis Tragorigani potio, Dioscoride teste, cuiusmodi huius, qui furculis dodrantalibus & folijs paulò quàm Thymi Cretensis maioribus, densis & rigidis, floribus per interualla & verticillos, purpureis, Clinopodij modo frucat: sapor feruens Piperis, aut Thymi illi, qua & foliorum addita coniectura, Creticum Thymum id vocarunt Origanum recentiores, quod nos Tragoriganum putamus. Cùm inter Thymi Cretensis fasciculos & quisquilias istud semē repertū hortis creditum fuisset, fœliciter adoleuit Italiæ, & Flandriæ hortis.

ALTERVM TRAGORIGANVM.

HERBULA illa fruticosa, quam iādiu decerpimus in horto Antonij Cortusij Patauini magni Mathioli præconis & seruatoris, nulla melius videtur genuini Tragorigani effigiem

effigiem & facultates explere potius quàm Mari, quo nomine isti nomenclatores præproperi illam donauerunt, nam Fruticulus est sesquipalmum altus, albidus, multis cauliculis tenuibus Serpilli folijs, vel istius Tragorigani proximè descripti: flosculis subter folijs purpurascentibus, saporis acerrimi, odore fragrantissimo & vrente: tritum namq; digitis eminè non secus ac Flammula percellit nares & cerebrum ferit. Multas licuisset Tragorigano aptare, sed nullas reperimus istis duabus verius aut commodius quadrare. Non esse Marum, semidescriptum à Mathiolo folijs serpillis, odore Pulegij, suo loco dicemus. Videtur species altera Calaminthæ.

Genuina HYSSOPVS Græcorum folio Origani, umbellato flore.

CLARA & notissima olim Hyssopus, sapientissimi Salomonis nota altera Sermonum Naturalium, qui cuncta disseruisset à Libani Cedro ad vsq; Hyssopum de pariete enascentem: nisi non sit eadem Palestina, quæ Græca: vbi tamen perinde cognita, & quasi ὄμιον ἐπὶ τοῦ ὤπα impluens oculos vel visum, tametsi possit & εἰς τὸν ὄπιον quia vocem rauca vnicè pulmonesq; iuuat. Ne aperiamus fores declamatoribus paucis, & aptis Hyssopi historiam perstringimus: nam non minus vulgaris notitiæ Hyssopus fuit olim quam sunt hodie varia Origani genera: in Galloprovinciæ & in Romanæ asperis Hyssopus vulgaris hortensis spontè fruticat: sed quia duplicem facit Dioscorides, notiores ait quàm vt describatur: nobis hinc inde emendicandæ notæ, quæ Criticis istis declamatoribus claudat concionandi valuas. Alioquin quod chartis illinent semper habituris. Proximo Stachadis capite isdem viribus Hyssopum dicit, & altero mox Heracleoticum folijs Hyssopi similibus, sed umbellæ non Trochoides, id est, circinatam, vel turbinatam qualis Hyssopo: quæ potius umbellis veluti diuisam, vel disperatam: & in extremis virgis semen non densum. Denuò paulò mox Onitidem candidore folio, & similiorem Hyssopo, quàm Heracleotico. Semen non quidem esse corymbos sed ita coniunctum vt speciem corymborum præbeat. Primum quando ex Philosophiæ præceptis Phroniæ tacito ductu à notioribus vniuersam nostram cognitione hauritam fuisse docemur, nobis quippiam certi statuendum & cognoscendum cuius ope & perspicua notione in cæterorum cognitionem prouehamur. Ea de re cum sit Serpillum non minus frequens quàm certum & notum, eiq; à Dioscoride folijs & ramulis Origanū collatū, cui quidem author idem Hyssopum assimilauit folijs & umbella. Nobis minutias istas accuratius perpendentibus, neglectis neutiquam facultatibus, nō magis, videtur iam ambigendum de vera Hyssopo quàm de Serpillo aut Origano. Quin etiam Maioranam hortensem certissimæ cognitionis Botanicus Cræteus, Isaac Serapio, & Mesues similè faciunt Hyssopo. Intuere iam communioris & vbiq; Galliæ, Belgiæ, (vbi Anglicū vocatur, quia in Anglia plurimum lætius, & cibus aptū prouenit, præsertim in hortis) umbellam habet circinatam, turbinatamve, densam & congestam ex multis flosculis, purpuream. Eius dum flosculi maturescunt, semina frequenti pericarpiorum serie ac glomeratione coniunguntur in Corymbi æmulatione, non secus atq; in Maiorana cernere est, nec non in Origano Onitide, & vulgari. Quòd si ad folia, vires, umbellam, totam deniq; effigiem respicias, Hyssopum sanè, nisi foret Origanum, futurū dicas. Est igitur ista planta prorsum congrua tot notis quot possunt & opus est adferri ad geminæ Diosc. Hyssopi cognitione: odor suavis, Origani Hispanici, Heracleotici putati, acrimonia mitiore: Nec quicquam videtur differre ab illa plāta quàm Doctor Treuisanus Patauinus in horto suo colebat: putabantq; Docti Hyssopum folio Origani vel Origano similè: omnia quippe similis huic, acrior tamen: de floribus & semine nihil prodimus, quia nondum planta, vtpote recens allata, floribus seminè donata erat. Corymbi autè vox Plinio & posteritati fraudi fuit: nam legenti tria semina Hyssopi mederi Epilepticis, ratus nasci è Corymbis istis baccas hæc seminibus hallucinatus: Siquidem umbellis attribuuntur semina, Corymbis Baccæ.

*AMARACVS vulgatiore sue MAIORANA nostras,
non Dioscoridis SAMPVCVS,*

{ Ger. Maioram, Meyeron.
Bel. Mariolenen.
Gal. Mariolaine.
Ital. & } Maiorana.
Hisp. }
Ang. Marierom.

Quia

QVIA ex Cypro Amaracus laudatissima & odoratissima ad vnguenta expetita fuit; adulati Poëtæ Cypri Regi Cynaræ, fabulati sunt eius puerum Amaracū vocatum, dum alabastrulū vnguinis suauissimi plenum ferret, lapsum, id fregisse, præque luctu intabuisse, & in Amaracū versum fuisse: vnde Herba vocata fuerit Amaracus, quam & Sampsucum Ægyptus & Syria dixere. Hodie notissimam quidem habemus Maioranam, quæ tametsi non sit ea quam Dioscorides, per terrā repentē ramosam multis cauliculis Calaminthæ foliis describit: tamē tātooperè affinis est ea quam innox ponemus, vt quin sit species vna, minimè hærendū: quod idē sapor Thymi, color incanus, odor Mari, suauiorque quàm Origani, testantur: perinde vt figura, palmi & sesquipalmi surculosa, alis numerosis, quas cingunt foliola rotunda Origani: vti & summitates spicatæ, in quibus flosculi purpurantes: radices subsunt exiles. Nuspiam nobis visa nisi in hortis.

Hanc maiorem dictam, tum aliam tenuiorem, delictiorem, odoratiorem, Origani facie, alioqui non dissimilem, colunt Gentilemque & minutam vocitat plebecula: *Varietas.* fragrantior enim est & in holere aptior, cuius oleum stillaticium coagulo leporino remissum & Moschi tantillo, arcanum conceptui fœlicitando nulli referandum, autumant.

SAMP SUCVS Dioscoridis, siue AMARACVS serpens.

VT non inficiamur vulgatam Maioranam Sampsuci speciem esse, ita istam rariorem multò & humi serpentem verius Amaracum dici debere asseueramus. Non enim rectis erigitur, aut fruticat ramulis, vti superior, sed in cespitem caducis Serpilli modo, cui alioqui persimilis folio, effigie & magnitudine est: cuiusmodi quæ in Belgio Nerui creuerat sedulo Pharmacopœo Ioanni Mouton, & nonnullis in Gallia hortis, etiamq; Antuerpiæ nostro Coldenbergio, stirpium peritissimo.

MARVM, est Mastic Gallorum & Anglorum.

REGI Thraciæ cui nomē Maroni esset, sunt qui Mari herbæ appellationē acceptā tulerint: verum tamen potuit etiam ab Amaraco per apocopen dici; vtpote cum Amaraci species videatur Marum, adeoque tantoperè affine sit, vt multi hodie Maioranā legitimum esse Marum in literis miserint: idemq; ausi sint Marum receptū siue Mastic Gallorū discernere Clinopodiū: quæ tamen herba parum Clinopodio congruit, præut quadrant quas nos illic damus: & odor, sapor, color Amaracum & Origanum, aut potius Marum fatentur: eoque Galli vocant Mastic, quia odoratior & gratior est quàm Origanum, aut Sampsucum, vti Galenus vult Marum, Lib. de Antidotis. Quare cum tot talisq; quot & quales hætenus desiderabantur, eoque plures, habeamus plantas; ne utiquam par est Maioranam nostram Marum asserere: nosque Sampsuco priuare; quem nullus nescit speciem Maioranæ esse.

MARVM SYRIACVM, gracilioribus sarmentis, minoribus capitulis & foliis.

SI cui interim superior, siue Mastiche Gallica, minus videatur Maro congruere, saltem hanc nō respuat Syriacam, quæ gratisimo & vegeto est odore, imò & facie tota Maioranam præfert, aut Origanum: sed gracilioribus, non breuioribus, pedibus, & sesquipedalibus viticulis: corymbaceisque aspectu elegantioribus, delictioribus capitulis, etiā decimum fermè annum, ex quo Venetiis Alepo Syriæ habuimus, odoris fragrantiam retinentibus. Cæterum nisi harum vtrauis in Mari veri persuasione nos retinisset, licuisset huc adferre Marum Cortusianum, quod alibi Tragoriganum fecimus, quia vrentior & vehementior est, quàm vt Marum deceat, sicuti inibi monuimus. *Dodone.*

ΓΛΙΧΩΜ PVLGIVM Regium vulgatum.

Germa.

Germa. Poley.
 Gallis. Pouliot.
 Belgis. Daleye.

Penyriall, Penny Royall.
 Angl. Pulioill Royall.
 Podding grasse.
 Organye.

SIMILI Dictamno facie Pulegiū, sic Latinis dictum à pulicibus, quos nidore fugat & ne-
 scat, acriq; & peramaro gustu, pecori si eo pascatur balatū extorquet, idcircoq; βλάχων
 nomen factum illi, nisi etiam sit quia è pulmonibus pituitam crassam farctamque ex-
 tundat. Hodie regium & vulgatum Pulegium immeritò, sed solito more respuunt pu-
 blici censors, & rationis ne micam quidem addunt. Plinius non nisi vnum genus desi-
 gnat Maris & Fœminæ mentione, quod idem est & Dioscoridis. Est omnibus faculta-
 tibus efficacissimum receptum Pulegium, in hortis quidē floribus purpureum, vt plu-
 rimūm: at Pedemontis planitie itinere medio ad læuam, quā Riuolio Taurinum itur
 circa margines Pulegio florente obductos, non paucas plantas floribus candidis, vi-
 uidis legimus: ac deinde idem aliis locis repertum, Cortusio & Venetis quibusdam stu-
 diosis ostendimus: foliis vtrūq; Symbrii, aut Origani, toto caule ex interuallis cum
 floribus verticillos alterius planè modo conflantibus: vires, odor, prorsus eadem.

Mas Piniy flo-
 ribus albis.

Angustifolium, siue CERVINVM, Monspelliensium, odoratius.

MINIME mirum Ceruinum Linguagothicum nulli dum fuisse descriptum, aut pi-
 ctum. Nam tametsi Norbonæ Monspellii est vbiq; obuium, & nulli non cognitum:
 tamen quia haud temerè facillè occurrit in Italia, Ger-
 mania, aut aliis Gallia Regionibus, illis ideo videtur
 fuisse ignotum. In luco Gramontio pone cœnobium,
 & in primo aditu ad lutosas scrobes multa fruticat
 crebribus surculis, multò quā alterius erectioribus & ri-
 gidioribus, dodrantē altioribus: foliis minoribus, crebri-
 bus, Satureiæ æmulis, & æqualibus: ex interuallis per
 verticillos distinctis, è quibus florū veluti purpurascen-
 tes globuli oriuntur. Radix verò dissimilior alteri Pule-
 gio, summo cespite sparsa & multiplici flexu multorū
 quasi asparagorū bene adutorū, Gratiolę vocatę mo-
 do. Huius sapor, odor & vires multò quā alterius gra-
 tiora, vehementiora, & probatiora: vtriusq; enim cūm
 maxima copia suppeteret nostris præceptoribus Re-
 giis & Monspelliensibus professoribus, tamen istud
 præ altero, Pharmacopœis accipiendum imperabant.

DICTAMNVM.

VNI, Cretensis Idæ montis quasi oculo Dictæo vocato, debentur nomenclatio educa-
 tioque decantatissimi Dictamni, Pulegio adeò affinis, vt nonnullis agreste sit dictum
 pulegium. Huius nō ita magno precio multam copiam emunt non modò Italica, sed e-
 tiam Belgica & Anglica Officinæ hodierno die, tametsi non paucis ab hinc annis flo-
 ribus donatum perrarum & charum erat: quippe perpaucum olim, idque floribus orba-
 tum adferri solitum fuit: Idcircoque flore cassum esse Diosco. veriùs quā antiquis, de
 eo prodiditum fuisse, credebatur. Iam planta cognita, lis isthæc reliquēda maleferiatis:
 floribus enim speciosis, purpureis, multis, trans lucidas concolores squammas spicatas,
 emergentibus, Stæchadis modo, copiosum ad nos affertur. Quinimò, vt fertur, Pisanæ orę
 & Ligusticæ asperis deuexis satum, creuit, & floruit, exili semine, in plantam paris pul-
 chritudinis, qualem ipsi vidimus: tertio tamen vel quinto post anno, in spurium abire
 audimus.

PSEVDODICTAMNVM floribus verticillatis.

ISTVM

ISTVD quidem Pseudouocatum audiebamus de quibusdam Italis in monte Nigro dicto Pisæ & Liburnæ contermino & aliis locis maritimis nullo fatu oriri : nec verò illic vnquam fata, aut in affinem speciem degener facta videtur; nam caules multiplices cubitales, recti, terni, aut quaterni : folia ex interuallis bina, paria, & vt caulis incana : omnia deinque similia, nisi quia flores cõsimiles, dissimili modo & situ oriuntur. Sunt enim non ex spicis, sed ex foliorum pediculis.

ὄκυμα. OCIMUM medium vulgatius, BASILICVM.

{	Germ. Basilgen.	{	Hisp. Albahaca.
	Gallis. Basilicq.		Belgis. Basilicom.
	Ital. Basilico.		Ang. Basill.

QVAMVIS antiqui excusi, tum calamo exarati codices, vbique Ocimum, non Ocy- *Math. 533.*
mum, aut Ozimum habeant; tamen quia herbula hæc eximiè odora cerebrum ferret & sternutamenta cieret, eam primulùm Ozimum vocitatum, id est, odoram fuisse, naturæ & doctis nos assentiri par est, odore enim mirum quantæ fragrantia esse Ozimum Troglodyticũ & syluestre nasci iamdiu notum est. Nec ocyus cæteris quàm plurimis oriri certum: quare id Ocymio farragini leguminum tribuendum fuit, vt postea dicemus. *MEDIUM*

Ocyini autem vel Ozini vna species est, varietates tres notissimæ vel mulierculis, quæ *vulgatius.*
odoris & oleris gratia in figlinis vasculis colunt, aut in puluillis areolisve viridario- rum: frequentissimum autem Ocymum vulgare, siue Medium dictum, quod quidem duplex odore habetur: vnum quippe vilius & abiectius, odorem suauem etantilla granitat mixtum, Apiastris modo spira: radicem & cauliculos pedales & folia Mercurialis Parietaria, vel Agriorigani, sed nigriora mittit: flosculis è calyculis verticillatim caulè ambi- tibus: semine pusillo nigricante, quadamtenus Thlaspi.

Medium Citratum.

ALTERVM nullatenus distat, præterquam odore gratiore & cordi amabiliore, qui corticem Citrii mali redolet; idcirco Citratum vocitat vulgus, non à Citri folio, vt falso scribunt quidam.

MAXIMUM Caryophyllatum ac Citratum.

RARIUS istud, & regionum calidarum amantiùs, cuius folia, cunctaque planta quadru- plò maiora, odora, Caryophylli cum Citro confusa iucunditate, semine nec vlla sui parte alioqui diuersa.

MINIMUM Amaraci figura Caryophyllatum.

NON diuersa huius facies, sed minor tota dumtaxat, quæ Caryophyllihalat fragran- tiam, eapropter vulgus, qui in tessulis & pensilibus figlinis, alit Caryophyllatum vo- cat, & gentilem, quemadmodum rosam quampiam Canellatam, à Cinnamomo, & Mos- catà, à Mosco dicere cõsuevit. Hic aspectu pulchellus, interdũ crispantibus, foliis & cõuo- lutis in glomerum: vitrea phialæ, cui insit aqua, angusti oris, intrusum, viuit angeturque radice aquæ potrici, diu reliqua herbula virente. Complures aliæ vel differentia, vel varietates sponte oriri produntur apud Abyssinos, quas nobis non planè notas hinc sile- mus, fusius alibi dicturi, quæ de Ocimi natura culta, & viribus penè prodigiosis, tum ab aliis prodita, tum à nobis comperta fuere.

ὄκυνος. ACYNVS, siue Sterilis.

NON tantum persimilis, sed & congener Ocimo videtur ὄκυνος, ac per y proferenda, quod sterile infœcundamq; signat plantã: vt etiam Plinius fortè interpretatus fuit, qui hanc herbam coronarum & ciborum causa in Ægypto feri, nunquam florere, aliò- que nomine Epitreton vocari, aut potius Epipetron (vt Theophrastus habet, qui hanc inter ὄκυνος censet) scribit. Quare cum illi florè non negasset Dioscori, eiusque studio- sissimus Ruellius Ocimum, siue minus Basilicum, posse esse Acynon, ni obstaret Theo- phrastris Pliniique mutila Historia, dixisset: Senensis candor consuetus hæc arripit, & qua- si fug

si sua obtrudit exprobatque doctis, nec interea lectori quidquam commodi molitur: tamen explorato Ocimo illo minimo, Calamentum illud inodorum viarum vbique frequens & contemptum, à Manardo iamdiu adductum profert, illique nulla probatione præfert. Sedenim qui acrius menstruisque ciendis aptum Calamentum istud norit, neutiquam assentietur. Et aliæ sunt plantæ quæ multò aptius quadrarent, ni aduersarentur vires, nempe sistendi menstrua, & igni sacro medendi; si congruerent etiam folia, & rami floribus vidua, ex Theophrasti & Plinii Historia, quod nusquam tradit Dioscorides. Quare fieri potuit, vt quòd Plinio in Bechio, & Dioscoridi in Di&amano contigit, idem vsu venerit Theophra. nempe vt nullum agnosceret florem in Acyno; quem postea Plinius sequutus sit: apud quem tamen legunt nonnulli Acynon non penitus flore carere: sed in hortis non florere. Et si coronaria fuit, verisimilius est flores habuisse. Sed quemadmodè Bechio & Petasitidi, quia præproperè florent, & citissimè deflorescunt, deesse florem quidam putarunt: sic fortè isti, quia obscurius & serius flores promit, ac sæpius interdum emersos amittit, in tempesta Autumnii qualibet minima sæuitia: sicuti videre est in nonnullis pusillos & serotinos flores edentibus. Aut aliud fortè sit Theophrasti Acynos, à Dioscoridis, vt vidimus in Teucro, Tragio, & aliis. Nam illa, quam nouimus huic loco admodum congruam, flosculis purpureis, verticillatis, ramulis quadratis, siccis, & exilibus, foliis hirsutis, lanuginosis Ocimi, multa secus sepes viarum fruticat, non nihil aut perparum odora, & gustanti multò siccior quàm Ocimū, tantillo calore substringente, vt Bethonica. Quare posse sistere menses, si à partium imbecillitate fluunt: posseque igni sacro mederi perspicuum est: cum moderatè repellat digerendo, quo pacto Mentham siccam, tametsi calidam, admouent inflammatis partibus nostri tonsores Empirici, & breui discutiendo deprimunt tumores tum calidos, tum frigidos.

Caprificus vel ERINOS Nicandro & Plinio, Galeno autem Echinus, seu vipera, apud Dioscoridem frequentius Erinos, interdum & Echinus.

NOMINIS etymon notiove veriloqua Erini, vel Erinei, satis perspicuè insinuat ob lacteum succum, quo plurimo turgere, hanc plantam sic nuncupatam fuisse. Est quippe Erinos ficus præcox fugaxque; lacte turgens primo aut exacto iam Vere, florum vice, quo caret semper ficus, seu syluestris, seu domestica, ornatu: quam sequutus gentilitatem Plinius, proximè Caprificum subdidit. Et inquit, *Palmo altam cauliculis quinis ferè Ocymi similitudine, florem candidum, semen nigrum, paruum: manare lacte multo & dulci.* Quæ designatio partim ex Dioclis libro Radicario, seu *ῥιζοτομικῶν*, & Nicandri Theriacariis versibus, partimque de vulgata Dioscoridis litera collecta est. Cui quidem vt nunc aptaremus non incitè quandam plantam nobis notam, tametsi diu elaborauimus: tamen propter hiulcam codicum lectionem, atque è Galeno notam Erini, in Echinion variationem, lubuit nullam certò asserere: sed dumtaxat vnam aut alteram, nec vulgares & præ cæteris aptiores, in medium adferre exercitatoribus stirpium vestigatoribus. Quædam plantula est in montium depressis decliuibus, & conuallibus vdis vel riguis, quam *Dulce Lupinum Lac*, id est, *Suß; wolffs milch*, Germanicè dicunt: turget enim succo lacteo, minimè aut minimum acri, eoque Tragus Esulam dulcem vocauit: foliis Ocymi longioribus, radicibus geniculatis implexis, & altius depactis.

Altera ESULA Syl. Tragi, folio similior Ocymi dentato.

Trag. Epit. 107. **S**ED alterius Esulæ syluestris dictæ, Germanicè *Wolffs milch walden*, id est, Lac Lupinū syluestre, folium proprius accedit ad Ocimum ambitu circinato & crenis latioris folii. Cæterum, vtrius vel vires, vel facies magis quadret legitimo Erino, industrii esto lectoris: cuius etiam hinc Cómentatoris impudentiusculum commentum liceat deprehendere & ridere. Is namque quam sibi visam & lectam ad riuiolos aquarum adeò lacteo succo manantem, vt eo manus inficeret; palàm & audacter asseuerasset, non verbis ausus fuit describere: sed pingendam curauit plausibili in vulgus Pharmacopœorum icone, quinis

quinis nec pluribus erectis de celpite caulibus: Ocymi folio, bino, nō nihil crenato per interualla donata, nulla addita prorsum quæ dubiam vel fidem, vel plantā fulciet historia: cuius picturæ quum eum puidisset, postremò de vltimis commentariorum interpolatio- nibus curauit expungendam, nullam interea in huius miscellæ subreptitiam locum suffe- cit, ac ne verbum quidem subdidit, qua id de causa demisset.

*POLYCNEMON, quasi multitibia aut multicurua, an CALA-
MINTHA aquatica Belgarum.*

AEQVE nos habuit anxios conquisitio Polycnemonis, quasi tu dicas multitibiā mul- suram, aut geniculatam plantam: fruticat enim multis geniculis intercepto Pulegij caule, folia origani edēte, nec umbellas, sed corymbos, odoratos & a cres, Dioscoride au- tore. Cui succinctæ delineationi, quātum coniectando licet, vnamquampiam aptare oportet mediæ cuiusdam habitudinis & effigiaturæ inter Origanum, Pulegium, & Clinopo- dium. Quales aliquot adeò similes habebamus, vt quām cui antiponeremus, aut veram proderemus, ambigeremus. Ea propter vnā aut alteram exercitandi causa Candidatis proponemus, quæ nulla non nota congruunt: vt est fruticosa quædam non ita magna stirps, exigua radice, caule geniculato, folijs Origani vel Pulegij, vnde Pulegium agre ste, propter odorem & folia similia, dicitur, flores Corymbi specie cæsij, vel Pulegij, tota in cana. Caulis multiplex, incanus, geniculatus, quadratusq; Pulegij, & farmentosus, præfer- tim locis aridis decerptæ plantæ. Flores verticillos amiciunt, in summòq; visuntur instar corollæ vel Corymbi aggesti ex pluribus flosculis, Pulegij modo. Vniuersa planta suauem spirat odorem: sed quæpiam acrimonia nares ferientem. Huius vsi sunt olim Belgæ Phar- macopœi Calamenthi loco: eoq; id nominis adhuc illic retinet. Inter veruacta & sata ri- pásq; agrorum, pratorum, in Belgio prouenit & in Anglia. Stillicidio & vrinæ difficul- tati scimus profuisse: Syderiticam esse haud in dubium vertet, qui illam gustarit.

*ALTERA SERPYLLI & CLINOPODII
figura, an Polycnemon?*

QVANDAM etiā Clinopodij & Serpylli facie plantā videre meminimus superiore anno in Morgani hortis, quam quondam rebamur Polycnemon: furculosis enim ramulis, geniculatisq; Serpylli aut Pulegij crescit, vix sesquipalmo longioribus, serpenti- bus folijs Origani minoribus, Serpylli odore non ingrato, acri gustu.

Κλινοπόδιον CLINOPODIUM aut Lectipes.

MVLTISVRVM siue Polycnemon, consequutione quadā appellationis & viriū comā tantur Clinopodium, siue lectipes, propter lectipedū, quorū furculis delineat effigi- aturam notissimā hodie eodem nomine vel Pharmacopœorum vulgò apud Monspel- lienses & Lugdunenses, in qua ad veri Clinopodij expressionem vix est quod optes. Ari- dos namq; & glareosos occupat tractus, furculis plusculis, sesquipalmū longioribus, radi- cis exiguæ folijs paruis Serpyllum æquantibus, cui & similia vel Calamenthi montani, vel Ocymī minimi, nonnullis leuiusculis in ambitu crenis apparentibus. Cauliculi com- plures farmentosi, præduri, crebribus ab imo sumò tenus geniculatur verticellis & alaba- strulis Lamij quaternis, sed multò minoribus, cruscula totidē exprimētibus, purpureis flos- culis Calaméthæ. Calida planta, calorem non ita magnū gustanti præbet, sed siccitatem, odorē suauem spirat Serpylli quadātenus. Hanc si propius figurā intueare, quæ melius Cli- nopodium exprimat, inuenies nullam. Marum quippe, quam Mastiche plebecula Gallo- rum vocat, Maro quadrat aptius: nec verticellis aut floribus Marrubij tam concinnè con- ditis vel digestis, nominis argumentum nempè Lecticæ vel Triclini pedem referat.

Gemina *MENTHA* Vulgata serpens rotundifolia, Pulegij
flore, verticillata.

Belg. Bruynheplige, seu fusca sacra.

MINIME dicta Mentha fuit, quia mentem percellat: quum potius spiritus oblectet, gratia odoris, vnde ὑδάριοςμος vocatur. Nec de odore, qui non semper suavis est, vt Galenus etiam notauit, aut illius contrario sensu: sed potius quia μίνθα esset concolor, aut hirsuta, dicta videtur μίνθα, vel μίνθος, vt legitur apud Theophrastum. Est enim μίνθος lanugo muscidave pubes humentibus & putrescētibus penè cunctis sub dio apertis obduci solita, qualem cernere est in succis & decoctis herbarum diutulè seruatis & passim in oletis & sterquilinijs: cui hand absimilis tenera illa hirsuties pulla, quæ in Mentha agresti, sed præcipuè in Calamentho visitur, vnde dicitur Calamentha, quasi pulchrior Mentha, muscida & pubens, sunt autem species duæ & totidem altrinsecus obuersæ varietates.

Binæ namq; Menthæ rotundiore sunt folio & fusco purpurante, minus hirsuto, caule quadrato: Sed vni flos secundum totos ramulos Sisymbrij siue menthæ aquaticæ modo, per interualla flores insunt purpurei Pulegij.

Alteri verò omnia planè eadem, nisi quòd folia ex aduerso bina, rugosa, alterno situ decussatim & deinceps insunt hærentia, quadam crucis imitatione, vnde Cruysmunt, siue Crutiata Mentha dicitur: flore etiam diuerso spicato mentastri, procumbit humi vtraq; & ex agris videtur in hortos translata.

ROMANA Officinarum siue præstantior angustifolia.

Ger. Spithz muntz, spicata.

ROMANÆ itidem geminæ non nisi leue discrimen: vtriq; enim folia oblōga, angustiora, albidiora, hirsutiora, odoratiora, efficaciora folia, vnde Romanæ nomen & Balsamæ: cui flos spicatus Cruciatæ menthæ prorsus.

ROMANA angustifolia, flore coronato, siue Cardiaca Mentha.

Ger. Hert Munt.

ALTERI flos glomeratim in verticillatis ramulis, purpureis sacre menthæ similis, odore & vi peramica cordi ac cerebro: Ideoq; Germanicè Herttraut, siue Cordis herbã vocarunt. Omnes vulgatę cognitionis, & opis multiplicis: humentia amant, nec semine, sed radice & furculo propagatur.

AQUATICA siue SISYMBRIA Mentha, rubro folio, & flore
nigra Mentha. Balsamine Officinarum.

CVM esset hæc cognatior menthæ quàm Sisymbrio, rectius huc à nobis dilata fuit. Est siquidem folijs (sed maioribus) facie & odore menthæ fuscæ, quam idcirco qui norit, minus mirabitur si legat in Sisymbrium abire, vel hoc in illam redire sponte, cultu, aut neglectu. Iuxta & subter aquas leniter labentes passim: radix menthæ nigre ritu reptat, non alto solo depacta: caules quadrangulos, ramulos numerosos amiciunt glomeruli florum purpureorum Pulegij Regalis, odorem menthæ, sed vehemētiorē, non ingratum vibrantes.

MENASTRUM.

Ang. Horse mynte.

VT appellatione defluxum à mentha, sic etiam asperiore & crassiore habitu odorq; grauiusculo degener videtur Mentastrum, quod vbiuis secus mœnia, vda, & scrobes vrbium scatet, maioribus, crassioribus folijs, rugosis, incanis super & subter, hispidioribus, leniter crenatis, Menthæ, cuius consimiles flores spicatos sortitur, caules ambientibus quadratos caducis ramulis, calore & odore ignauo.

Varietas

Varietas Anglici cinerei & NIVEI.

CULTIORES horti in Anglia Mentastrum quoddam alunt, vulgato longè minus & odoratius, cuius folia partim sunt viridi colore, partimque niueo candore, & læuore nitidissimo, cuiusmodi in Hyssopo & Salvia euenire notauimus. Balneis & compositionibus Officinarum, vt Pulueribus Diacalaminthæ & Diacymini, hanc vtpote gratiorem, nec minus efficacem, præstaret indere.

CALAMINTHA Montana præstantior.

QVASI elegantiore aspectu odorèq; delicatiore esset quàm Métha, Calaminthe vocata fuit: certè hilariore nitidioreq; habitu esse nullus inficiabitur, qui Vincentinam & Veronensem viderit. Et vtinã cætera omnia perinde paucis & scitè expediisset Dios. atque Calaminthæ differentias signauit: nã ille multos scrupulos nobis exemisset. Et quãuis tam perspicuè ostenderit, tamen non diu est cùm primùm Officinæ peritiores Calamentum à Cattaria dignouerunt, & vsurparunt, cõniunte adhuc ignara quorundam Pharmacatorũ ignauia, qui sciunt quidem istud verius & efficacius quàm Cattaria, sed labori aut nummo parcunt. Neque enim obuium istud montanum, nisi Norbonensis Sequenæ umbrosis, saxosis cliuibus, & in Romano atque Patauino agro, vnde meminimus quosdam medicos Taurinenses doctissimos curasse quottannis magna vi accersendum, cuius aqua stillatitia ad menstrua cienda vterentur, sperato successu: est enim gustu & olfactu suauiter acri. Etiam dũ est viride plurimi fit apud Italos: arefacto non aliud ad theriacam illam mysticam præstantius, virgis riget quadratis, nitidis, cubitum altis, & quàm Menthæ gracilioribus: folia edentibus Ocimi, aut Melissophylli, sed minora, speciosiora, hirsutiora; flores item Melissæ, sed purpureos, semine Portulacæ minuto, odore Amaraçino, Menthæ suauiore.

CALAMINTHA altera, foliis maculosis odorèq; graui Pulegii: Diosco, Nepeta.

APPRIME sedulus hinc Dioscori. hanc Pulegio similè facit: vt certè est, foliis quippè Aregalis Pulegii aliquantò maioribus, albidis, variegatis maculis, minoribus quàm superioris Calaminthæ, ex pullo porraceis, odore Pulegium testante, (vnde Syluestre pulegium antiqui dixerant) sed vehementiore ingratioreq;, præsertim feruidioribus tractibus, squallidis, cliuosis Italiæ Norbonæ & Galloprovinciæ, vbi nomine Calaminthæ, siue Nepetæ Officinis vsurpatur, non secus atque Cattaria alii illic vtuntur: & in reliqua Gallia, Lugdunensi præcipuè, vbi etiam totam ætatem flores purpurantes pallentesque verticillatim virgas cubitales amicientes, fundit.

MENTHASTRIFOLIA aquatica, hirsuta, Calamintha
Dios. est Sisymbrii species quadam recentiorum.

FACILIS huius dignotio Mentastrum intuenti: vtraque enim aquosis viret marginibus satorum aut pratorum, huius caulis cubitum & sesquicubitum æquat: foliaque Menthastri aut Sisymbrii edit, incana: flores Menthæ spicatos purpura obsoleta, odoris grauis Sisymbri, nec gustu minus calfaciente.

CATTARIA, siue Mentha Catti.

{ Germ. Katzen muntz.
Gallis. Herbe au Chat.
Italis. Gattaria, seu herba Gatta.
Belg. Catten cruyt.
Ang. Catts Mynte.

T. ij.

E Cala.

Non est Nepeta
antiquiorum.

E Calamenthæ Melissæque particeps tribu est ista præstans viribus herba, antiquis fortè ignorata, quam Cattariam plebecula vocat, peramœni spectaculi argumento: vix dum enim conspectam vbi olfactarit Cattus, amplexatus & disfluuiatus fuerit, lasciuendôq; illi iam accedendo, iam recedendo sese vtrisque pedibus diu & multû affricuerit, colludendotadè miris gestulationibus vniuersam auidè ligurit, sed auidius si ea ex agris in hortos fuerit transnota: tenerior namque tunc est, odorèq; nò perinde vehementi, alioqui agresti similis, quadratis, numerosis, rectis culmis, durioribus, stratis: folia iuxta interval-la prominentibus bina, incana, Melissæ, aut Marrubii æqualia: flores intra & circû superiorum foliorum exortus ramulos ambientes, & extrema spica caudata decorantes, Menthe aut Mentastri: cuius etiam vdis natalibus gaudet: plurimam nihilominus viarum & cultorum margines dant: Strenua calfaciendi & attenuandi dote, sed eximia prærogatiua ad conceptus facilitandos, prolificumque vterum reddendum.

ΜΕΛΙΣΣΟΦΥΛΛΟΥ, ἢ ΜΕΛΙΦΥΛΛΟΥ *APIASTRVM, Citrigo.*

Germa. Wantzenkraut.
Gallis. Melisse.
Belgis. Confilie de greyn.
Ang. Bayme.

NON mulò præstantior aut dissimilior Priscorum Melissa, qua non secus atque Catti sua mirè capiuntur Apes, quibus aspergebant Coloni diuini præcepto Maronis,

Tu iussos asperge liquores,

Tritæ Meliphylla, & Cerinthæ ignobile granen.

Citriginè vocauit posteritas quòd similiter Citrio suaue spiret, & cordi profit: tametsi nò nullis è locis lecta, quiddam pædoris aut camicû eius gratiæ odoræ ascitû sit, & idcirco dubitatum sit, verà ne esset, an aliûs speciei nostras hæc, quæ nulli regioni in hortis deest, sed in quibusdam Italicis & Pedemontanis hortis meram suam sibi halat gratiam, Basilici aut Citrii, eximitque quamlibet de odore argutationem, quippe de cætero nulli non cognita: folia Menthæ, Ballotæ, aut Cattariæ, rugosa, aspera, sed viridantia: ramulis quadratis Marrubii, edentibus orbiculatim flores albidos, copiosos, in verticillis Ballotæ aut Cardiacæ: teneros tusos turiones excipiunt mulierculæ ouis, sacharo, & rosacea, placentulasq; pinfunt parturientibus, puerperis, & enixis, quibus vires impendiò deiectæ fuerint, aut secundinæ non probè educæ: stillatitiæ ad cardiacas confectioes, multa vsio.

MELISSOPHYLLON Turcicum.

TAMETSINE nares quidem mucosas latere potest huius eximie plantæ odor, qui Melissa Citreumve malum adeò imitatur, imò & superat, vt illicò cui sit ascribenda classi moneat, & penè præ nimia fragrantia fastidium faciat, illo exuberanti halitu permixto, qui à Camicû foetore haud longè abesse subolet nonnullis: tamen merita est imprimis vel accuratissimam delineationè, propter visendam venustatem, & vires non contempnas. In viretis duntaxat fruticat, radice non magna, caule quadrato, sesquicubitali, aut maiori, foliis Chamædris vel Scordii, serratis, in acutû desinētibus per interualla ab imo summoq; tenuis, multarum alarum ramulis ambientibus verticillis septenis octenisve ex spinosis caliculis, radiatis, congestis, in quibus flores purpurei, cæsi, Teucrii aut Trislaginis. Semen Augusto aut Septembri nigrum oblongum, Psylli, apicello donatum albo, quæ sursum tendit.

CARDIACA.

Ger. Hertzsgesperr, vnd Hertz gespan.
 Bel. Herteghespan.
 Ang. Motherworte.
 Gall. Agripaume.

AD hanc classem spectat genus illud Marrubij, cui recentiores Cardiacę nomen dedē-
 ri eximia dotis & cordis affectibus amicę merito. Radix est multifida, in terram flexi-
 bus sparsa, quadratis caulibus fruticās. Marrubij folijs herbaceis, crebrioribus, longiori-
 bus, & altioribus multo fissuris, quàm Acutę spinę vulgaris. Flores item purpurei verti-
 cillis caulem ambiunt, odoręq; quadantenus Marrubium præferunt. Vires Melissophyl-
 li, suppare.

CARDIACA MELICA siue Meluca Syriaca.

DVAs etiamnum Melissophylli congeneres & inter se per similes (tametsi peregrinas &
 minus cognitatas) virium commendatione & odoris coniectura hæc ætas Cardiacas vo-
 cauit, nomine etiam quadantenus eodem alludente, nam Melicam & Molucam appellāt,
 non ab Oceani trans Tropicum nostrum insulis Moluccę: sed nomine cum planta nullo è
 Syria Venetias Martinelli Sequini opera, anno ferè decimo exacto. Harum maior (quam
 Antuerpiam primùm doctis amicis dono misimus, deinde Narbonę & Londini seuiimus)
 duos tresue cubitos alta, multas fundit propagines è radice lignosa, fibrosa, multifida, al-
 bicante: caules item rotundi, crassiores, culmosi, intusq; caui, nonnullis obscuris striarum
 secundum longitudinem vestigijs, & æquis spacijs semigeniculatis porriguntur, vtrinq;
 ex aduerso bini, exiles, sed prolixiores pedicello, totidēmq; folia fulciētes, circinata vt Me-
 lissę, diuisuris minus quàm Cardiacę no-
 stratis, profundis: Proximè pediculorum
 exortum geniculos amplexę subunt
 spinulę prætenues, quas operiunt patu-
 lę senę octonęve campanulę, multian-
 gulę, tenues, membranosa, albidę, & ri-
 gidiusculę, adultę: Summa ora lunatę &
 spinulis horrentes, quarum è medijs cen-
 tris purpurascens albidusve flos, Lamij, aut
 Cardiacę nostratis non absimilis exit, suc-
 cedente semine anguloso, Pyramidis ef-
 figie, cunei basim apicēmq; constiuen-
 tibus, albidis, alterius Cardiacę. Gratio-
 rem hæc quàm Melissa odorem spirare vi-
 detur his quos minimè iuuat, ille impen-
 diò fragrantior, & quasi situm putorēmq;
 cimicum redolens, Apiafri odor. Hęc nãq;
 Citrij prodit, sed mitiorem.

MELICA vel MOLUCA
 asperior Syriaca.

Ramulus
 MOLUCÆ
 siue Cardiacę
 minus asperę
 Syriacę.

MOLUCA ASPERIOR.

HVIUS varietatem sæpius aluimus in
 amicorum hortis Monspellij, quam
 nunc asperam Melicam aut Molucã dicti-
 tant: vtpote asperiusculis caliculis tantum
 diuersã, angustioribus infundibulis, sed acu-
 leis infestioribus, rigidioribus, longioribus septenis vel octonis, caule quadrato & leuiter
 caniculato. Sed par cuneiformę triquetru vtriq; semē, infundibulis fuscis, nõ ita albis, a-
 sperę

ſpera hæc dicta Cardiaca, cuius vires atq; natales quid differant, nobis incompertum.

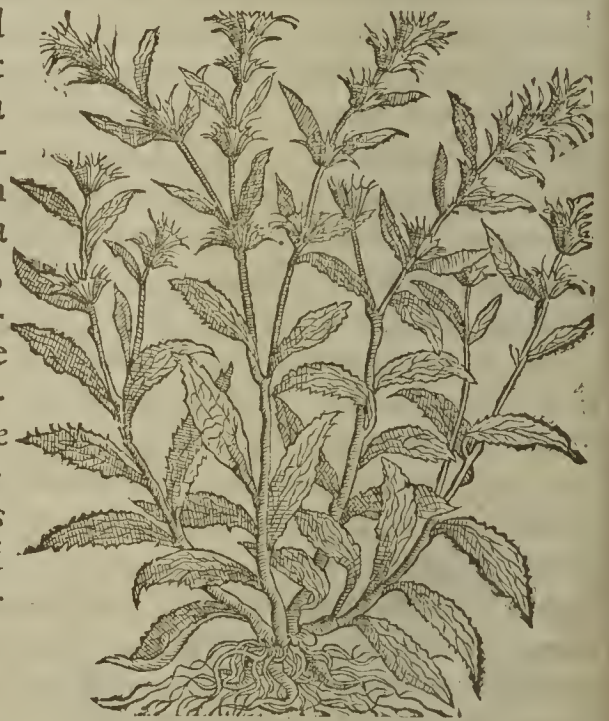
MARRUBIUM.

{ Ger. Weiß Andorn.
 { Bel. Molrouic, & Malruenic.
 { Gal. Marrubin & Marochemin.
 { Ang. Florebounde.
 { Offiu. Prasio.

VIDETUR Prasinus viror, aut certè virosus odor, appellationem impertisse Marrubio tum nigro fœtido, quod & Bullotæ dicitur; tum albo odoro: vnde Plinij anſa hallucinandi non vno loco, vertendiq; ἀντὶ τῆς πρᾶσις τὰ τῆς πρᾶσις folia. Verùm viroris porra cei nitor melius quadraret Melyſſæ. Duo autè Marrubia, etiam Theoph. volente, eiufdè ſūt nominis, eſſentiæ, & figuræ: duntaxat hoc discrepant, quia Ballotæ pluſculum ad atrorem fufcum porraceum vergit, odoremq; grauem & fœtorem vibrat: Marrubio verò ſuauiſ odor, incana & candidiora folia, tum flores, non ita Apiaſtro abſimilia, niſi lurido virorè è luteo viuido, & odore longè fragratiore meliſſa donaretur. Omnibus caulis quadratus, verticillis florum per intercapedines diſtinctus, ſeſquicubitalis, flores purpuraſcentes, alioquin reliqua duntaxat magnitudine aut exilitate differentia, magis albicat Marrubij flos.

MARRUBIUM Creticum anguſtiorè folio, odore gratiore.

MINVS hætenus peregrinum Marrubiū quod Creticum, vt credere etiam libet, nuncuparūt Cretenſes inſtitores, qui Venetijs oraq; Thyrenica negociātur (vbi dono habuimus ab ingenuo & perito myropola Veneto Iohanne Pomello ad Bucin toris inſignij officinā) Fruticat caule contorto, gracili, rotundo, aliquam multis exilibus alis donato, Polij montani non diſparibus, & quàm Prasiij noſtratis multò candidioribus, teneriuſcula lanugine obſitis: vt & folia anguſtiora, oblongiora, & leuiter ferrata, in anguſtum abeuntia Meliſſæ Turchicæ equalia, ex interuallis multò argutiores & minores verticelli, Syderitidis aut Tetrahit non diſpares hæret. Floſculi prætenues indidem emicant albidii Marrubij, quod quanta quanta eſt, odore & lanugine præfert,

• γαλιόψις

Vrtica, non mordax, mortua, duplex. } Galiopſis vulgaris fœtens purpurea. Lamium Plinij
 } ſiue vulgi Archangelica. Flore fabaceo & Luteo.
 Milzatela Italarum.

AFLOREM effigie Galeata, vel potius Muſtellæ faciem & riçtū quadantenus exprimēte, mutuata nomenclaturā fuit: vt videtur etiā innuere τῆς γαλιόψιδος nomen, id eſt, fœtidæ muſtellæ, quo preſſius herba quænam ſit notatur: nulla proinde aptior deſcriptioni, quàm vulgaris Vrtica mortua fœtida vocata, cum quia vſquequaq; vrticam aut fœtidum Marrubium præfert folijs & caule, tum etiam quòd floribus purpureis, exilibus, oblongis galericulis, aliquantum muſtellina effigie expreſſis viſitur, deinde iuxta ſepes, ruderæ & vias oritur paſſim, vbi non item vlla alia viſitur quæ nonnulliã opinionè Galiopſis facere poſſet, niſi Scrophularia, quæ nuſquam niſi in ſyluis, aut diſſitis multū ab ædificijs & locis incolis ſolitis, reperitur: minūſq; multò fœtet, & minus Vrticæ aſſimilatur quàm iſta vrtica mortua, cuius vires præclaras ad ſtrumas & carcinomata, gar grenas, non ſolum antiqui

antiqui, sed etiam docti barbari posteriores experti sunt, & literis mandarunt, qui Vrticæ; mortuæ & fœtentis nomen indiderunt, qua nota facile dignoscitur à congenero Lamio & perquam simili.

LAMIVM siue Archangelica, albo flore.

Ger. Todt nessel.
Bel. Dood nestell.
Gal. Ortie morte.
Ang. Dead nettel.

Vrticeo etiam generi primo intuitu hanc assignat vulgus: est quippe folijs simillimis Vrticæ, & caulibus quadratis. Galiopsy simillima, multò tamen procerior tota. Floribus oblongioribus, maioribus, fabæ aut matrisiluæ: quæ per interualla foliorum verticillatim quasi ansæ inflexæ, & laruatam cuculo adumbrantes Lamiam tribadem, (vnde Lamium fortè dicta) caules amplexantur, minus graue olentes, albidum vel pallentes: Admodum etiam nota hæc: tametsi lubentius senticetis & sepibus, quam domuum ruderibus vicina accolit.

LAMIVM Luteum.

Nec hæc in syluosis & opacis videtur specie variare, nisi proceriore caule, numerosiore, hirsutioribus: folio, flore pereleganti, luteo, & alioqui non dissimili, nec alijs viribus, sed multò efficacioribus ad vulnera, vlcera, & tumores, vnde Sideritis putata, & nostris auis Archangelica vocata.

Ακαλήφην siue vrtica Communis, siue maior & fœmina, flore muscoso, Miliy semine.

Ger. Nessel.
Bel. Netel.
Gal. Ortie.
Ang. Nettel.

MORDACI, pruriginosa, vridaq; lanugine Vrticæ inuisæ & noxiæ, notiores vbiuis gentium quam vt descriptionis egeant, eoque duntaxat distinximus à flore, semine magnitudine & vi, species, quas vno duntaxat nomine ακαλήφην & κνίδην, Græci vocarunt, quasi non tangendas, quia sæuum punctoriæ vstionis dolorem inurerent, cuiusmodi ferme vesparum aut apum aculei: tametsi miranda magis iniuria, cum perquam exilis, mollicella, nec penetrare potis isthæc videatur lanugo.

Maximo importunòq; prouentu cuncta scætet Europa communi siue maiori quam cetera, latioribus folijs, nigrioribus, & interdum purpurantibus, minus altè ferratis, procerioribus: caule & ramis, semine in racemaceis filamentis Miliio minore subruffo, cuius in Officinis Borealiū, Penuria Romana vulgò dicta, plurimus vsus.

VRTICA syluestris, siue Romana Officinarum, semine Lini.

TAMETSI hæc non nisi calidioribus regionibus, vt Hispaniæ, Norbonæ, Italiæ, & Romaniæ frequentior & vulgatiore: tamen Romana non est dicta ob natales, sed propter feminis maioris maiorem efficaciam, quod mense Augusto & Iulio maturum pilosis villosisve pillulis, Echinum referentibus, è pedicellis, in caule flexuoso, folijs donato, altius quam cetera Vrticæ simbriatis colligitur, ad gluten pituitosum incidendum, extergendum, quum opinionem asthmatis & orthorpnæ veræ facit, vtilissimum: non tantum enim præparat viscidum farctum, sed etiam delectu educit clementius, Chartami feminis ritu & Dosi: Rondelletio in magna commendatione,

VRTICA minor siue Cania Plinij acrior.

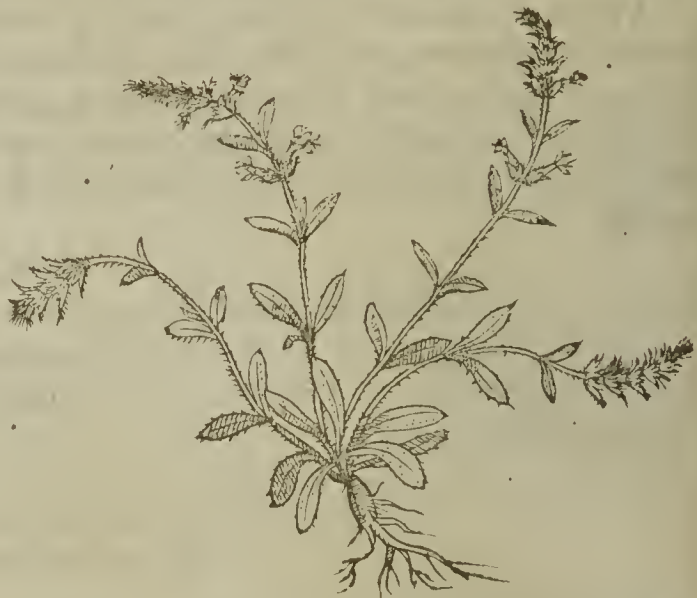
VULGATISSIMA minima in hortis & satis vbiq; gentium hæc, admodum mordax, si milis planè maiori communi, sed minoribus folijs & caule breuiori, tametsi magis vrida vi: Omnium vtilitas hodie corticis libriq; Vrticarum aqua diu macerati in India Orientali apud Callectios & Goas multa, ad lineos pannos delicates, quos illinc adferunt in Occidentem & Septentrionem, quidem commodo infitores precio, eleganti tenuissimæque textura, sed non magnæ durationis.

SIDERITIS, siue ferruminatrix.

VOCABVLO QVOD FERRO SAVCIATIS PARTIBVS Opem promitteret, nobilitarunt primi mortales complures plantas, Sideritesq; vocarunt potius virium consimiles effectiones sequuti, quam vultuum affinitates generi-

cāsve differentias, sic σιδερίτις terra, ars, & lapis Magnes, dicta, quia ferro vel aduersarentur, aut vteretur, vel consentirent. Sic plebs Gallica Carpentariā siue fabrorum vocat, quibus sæpè vulneratis remedio est: nec alia notione Stratiotides siue militares, vocatæ fuerāt. Sed cūm huic sæculo diuersi admodum generis, nec minus excellētes, & multò plures innotuerint, quàm quæ huc vel possint vel debeant cōgeri: nostrā cœptam viam insistentes, quālibet hac dote & nomine claram, suæ addemus clāsi: alioqui Helxine à Diosc, Sideritis dicta, & sexcētæ aliæ tum Sideritides tum Stratiotæ possent huc aceruari. Hanc itaq; Sideritidem Heracliam, siue ferruminatricem Herculeam, Docti Barbari illam multo experimento compertam & vocatā Tetrabil, siue Iudaicam, esse sanxerunt: non modo propter vires efficacissimas & planè Herculeas, sed etiam quia quàm proximè delineationem Dioscoridis, si quæ alia, repræsentat. Strigosa enim vel sabulosa, arida perpetuò amat, inq; Autumnum perdurat: Iulio & Iunio floribus purpurantibus, passim in Maritimis & montosis Italiae Insubræ, & ad Apenninos mōtes, Venetijs ad Lio, inq; Gallijs Norbonēsi & Lugdunēsi reptat. Virgultis pedalis iam surrectis, iam depressis, quadratis, durius-

culis, ternis aut quaternis, verticellis crebris per interualla donatis, firmis, asperis, pungentibus, planè Marrubij Cretici similitudine, etiāmq; floribus albicantibus ex diluta purpura. Iuxta quos & subter folia sunt longiora, angustiora Marrubij itidem Cretici, incana, & vt totus caulis, scabra & crispa, ambitu laciniato vt Chamædris, aliquādo laciniosa diuisura obscurius apparet in quibusdā folijs, quæ puto causā fuit vt Dioscorides iam quernæ frōdi, iam Saluæ & Marrubio cōtulerit. Radix lignosa Marrubij, minus fibrosa: iamdiu valdè magno emolumento cognita practicis quibusdam Iudæis & Maranis cursoribus, qui hac enterocellas & alba menstrua curant. Vehementer exsiccat nonnihil odora, astrictione insigni, nec ingrato sapore, ad vulnera nata, & prorsum tanto Herois nomine digna. Quò magis dolet peritis & candidis plantarum arbitris, Commentatorem nostrum eò securitatis ignauæ progressum, vt cūm quænam esset vel Italicis Iudæis Iudaica herba, se nescire quereretur, quā scitè, vt semper omnia, Ruellius, & ex eo Fuschius exprelsisset, tamē in vtrumq; de re herbaria optimè meritum inscitæ calumniam impegerit: & sensu studio planè deprauato plausum è triuio captarit. Huicq; herbæ de sua classe pulsæ, sibi missas, vt semper iactat, nec tamen nisi inutilem descriptas, alias suffecerit, scilicet Marrubium aquaticum vulgi. Cuius natalitia, folia maiora, latiora: caules cubitales, nec asperi, multaq; alia refragantur: quin potius Verbenæ aut Marrubij speciem insinuāt. Sed cūm illum huius prioris fortè pœnituisset, ei alteram multò adhuc confusiore facie, quasi subsidiariā dat, herbarijs Canabim fœminā vocatā: quam inter Vrticas, Lamium & Galyopsim referimus: folijs namq; facie & verticillis Lamij, floribusq; purpureis, nec nisi ad riuulorum margines fruticat: neutra ad vulnera exploratæ utilitatis. Alteras duas figuras equidem parum notas, cur idem autor pingendas curarit, & prorsum tacitas præterierit, non iam quærendum: potius ferendum sui malæ conscientie ostentationis studium ducimus. Nos alias à viris multæ exercitationis non parum approbatas hîc damus, quò expendantur, & non vt asserantur describimus: nec vllius assensum aucupamur.

Marrubium aquaticum vulgi.

Sydeitis 2. Mathioli.

*SIDERITIS Monspelliaca Scordioides,
siue Scordij folio.*

PORRO præter hanc Iudaicam, Monspelliensium schola aliam speciem Sydeitidis nouit, palmum & sesquipalmum altā, viticulis angulosis, rectis, pluribus, aridis, lignosis, comā

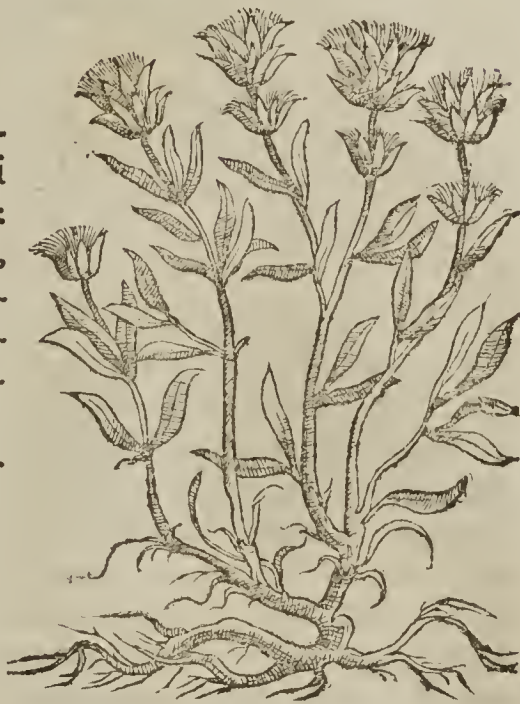

coma & verticillis Hyssopi, foliis & facie & colore Scor-
dei Dioscoridei, sed minoribus, magisque rugosis, rigi-
dis, crispis, pilosisque, quam Tetrahit Iudaicum, nec
minus laciniosis, sed hirsutioribus: flosculi Satureiæ vul-
garis dictæ (que tymbra est) ad foliorum articulos & ver-
ticillos, amaricante exsiccantemque gustu, nonnihil a-
romatici suauisque halant, quod Chamædryn aut Be-
toniam referat. Ad ripas deuexas Patibuli Monspel-
liaci, squalidosque margines & colles prope urbem, &
nouum Castrum & alibi Norbonæ multâ meminimus.

MONTANA.

INDVSTRIVS ille & gnarus materiæ Medicæ cun-
ctæ Valerandus Donrez, ex Sabaudie Alpinis hanc sibi
lectam, vnâ nobiscum vnâ Syderitidum opinabatur:
& quidem sic satis bellè quadraret Heracleæ Syderitidi,
ni folia angustiora multò essent, vique efficaciore care-
rent: est quippe cateroquin verticillatis circis asperius-
culis, pallidis Marrubii aut Tetrahit, pluribus verticu-
lis, tenuibus, lignosis, nec quadratis, binum palmorum:
radice flexuosa, prolixa, lignosa, pulla, amaricante gu-
stu, præsicca, nec ingrata: vsu nullo explorata.

Cannabis } Mas.
                  } Fœmina infœcunda.

Cannabis erratica paludosa, siue sylu.

Aquaticum Canabinum Mas, Eupatorium dictum Auicenna.

Canabinum Eupatorium aquaticum dictum Fœminam Septentrionalium.

Crista Galli herbariorum, num αλευρολόφος Plin? an num potius

ALLIARIA Recentiorum, & Pes Asini Pandectarij?

Stachys, spicatis circinatò que ambitu cinctis floribus purpureis & luteis.

Stachys Spuria folio Echij, aut Calthæ, Belgarum.

Herba Venti Rondelletij & Monspelliensium, pannosis, flaccidis sub Hye-
mem folijs, an Othonna Diosco?

De flore Africano, siue Othonna Italarum inferius.

Betonica.

Betonica aquatica Septentrionalium, an Climenon Dioscor?

Climenon Italarum, siue Ciciliana cum Periclimeno.

Scrophularia.

Serratula.

Herba sacra recta, altior est Verbena nostras: sed Peristerion, siue Co-
lumbaria dodrantis, in aquaticis est longè alia, qualem Aegineta
memorat: siue Scabiosa minima?

Scabiosa

Scabiosa vulgaris } Maior satorum, sine $\lambda\omega\sigma\alpha$ Aty?
 } Media serrato angustifolio, flore Globularia.

Scabiosa montana } Alpina maxima.
 } Maior calidarum regionum & eius varietas.
 } Omnium minima.

Iacea nigra, vulgatior Practicantium.

Iacea maior, folio multum laciniato, Dentis Leonis.

Iacea lutea. } Maior.

Iacea nigra serpens } Minor acaulis ferme.

Cyanus } Maior.

} Minor.

Sesamoides altera.

Chrysanthemum.

Caltha, siue Calendula.

Tragopogum, & eius varietates.

Scorsonera & varietates.

CANNABIS.

GRÆCIS $\kappa\alpha\upsilon\upsilon\alpha$ foli fonticuli sunt sparſæve scaturigines, quò loci cùm lubens Cannabina spontè & sata luxuriat, videtur id nominis indepta: gliscit namque seges Cannabina rectis culmis, quadratis, striatis, horridisq; serratis, nigricantibus foliis, Vrticâ, aut Sideritidè quadantenus exprimētibus, sed septenis aut nouenis è singulo pediculo diuisuris Lupini aut Ricini, multò notior quauis designatione: non disparis vsus, sed in immensum vtilior quàm Vrticæ Molucæ. Cunctis enim populis penuriâ Lanæ, Lini, Xyliq; refarcit, ad vestium stragula, velorum, Papyrum, quamlibet denique supellestem. In marem & foeminam seminis duntaxat foecundo prouentu distinguunt: Nam ex eodem solo pingui, vdo, aut riguo enatæ, quæ molliore culmo, delicatiore cortice, aptioreq; ad nendū & textrinas, foeminâ faciunt: cuius florū seminisq; spes in sitū muscosum & puluerulentum, quasi filicis, perit. Quæ verò robustior, horridior, fruticosior, rudentibus & capistris torquēdis nata, Mas habetur mulierculis, adagio iocantibus foeminâ potiorem mari. Huius autem semen est non parū ad multa proficuū: ex eodem Oleum pressum tumoribus & scirris opitulatur, lucernis alit lychnia & lucem. Lac etiam vel pultes eiusdem macerati, aut iusculis decocti, fluxiones sistit diurnas, dolores repentinósque flatuum vortices, & humorum fluctuationem compescit: somnum consiliat. Vfus tamen nimis molesto sopore perfundit. Tritū capiti, vel pedibus imis admotum, haud abs re Icteri humores, vaporesq; tenues à cētro auertere & euocare putatur. Radices podagricis tophis proficua. Odorè grauè & nōnihil virosū eructat, & vel capitis in eo decubitu temulentos facit. Succus verò foliorū certa pernicies insectis interraneis, & vulnorum putridorū alumnis: non qua facultate idē foliorum Persicæ, aut Iuglandium putaminis succamētum efficit: sed vapidò tetròque situ, odore, & exsiccandi vi, qua alimentum præripit illis & populatur, excrementis dissipatis: multum alimonix suggerit Gallinis, Cortalibusque, sed hyeme foecūdiores, postea steriles & quasi pinguedinis mole obrutas reddit. Auiculis etiā cibus est, ac tantū sagine adfert, vt aut enecet, aut cantillandi adimat alacritatem & facultatem, vt Carduellis, Linottis. Lacunis aut scrobibus aquæ plenis merguntur vtriusque sexus fasces & manipuli, vbi macerantur eluunturque multum & diu: deinde siccantur Sole, vt tundantur, ac demum cortices staminei tundendo veiluntur, vt Lino sit ad filum & telas. Sed lacustris aqua, cui intabuerit, tantoperè viru nocet, vt epota presentissimo sit sitientibus exitio; nullis enim antidotis quantumuis tēpestiuè datis occurrī potuit fato Marquisii Arboii fratris Guisiorū, eiusq; vxori & quāplurimis generosis, qui superioribus annis prope Olbiam in Prouincia æstates feruidas cū transmittent,

STIRPVM aduersaria noua. 227

rent, imprudenter fontanam lymphidam, sed occultis mæandris & subterraneis cuniculis indidem in fontem illapsam hausissent.

CANABIS erratica, paludosa Syl.

ALIA non est hæc à Satiua, vt etiam de Dioscoride discitur, nisi quia illius proceritate vincitur. Hæc tamen crassio rem caulem Brismaluxæ parem indicij assequitur: vmbrosis lacunarum marginibus Cicutæ sociatur, itemq; cænohis, fœtidis, secus villas & mœnia. Flaccidiora folia, sed hirsutiora aliquantum & Sideritidis fimbriatis oris: floribus purpurillis & albicantibus. Radix compertissimi commodi ad top hos, & spretas remedia durities.

AQUATICA Canabina, Eupatorium dicta, Mas.

PASSIM iisdem natalibus & Canabina facie oriuntur duæ plantæ similiter discretæ sexu, quas propter amicas hepatis vires, fortè & ob folia, Eupatorium vocarunt, marem & fœminam. Ille rotundo subpurpureo caule, intus medulla alba referto exit, duos tresue cubitos æquante, aliquantum hirsuto: vt & folia crenis fimbriata, nigricantia, aspera, Canabinis ortu & situ ad eò accedentia, vt permulti Pharmacopœi, Belgæ præsertim, Eupatorium Auicênæ folijs Canabinis proditum, vocitent. Glomerosos villososq; in summo fert flores, ex diluta purpura albicantes, inq; auras papposi abeuntes. Radice sparsa latè fibris. Amariantis gustus, odoris nõ minus suauis quàm Betonica vel Agrimonia, cui viribus æquiparant Medici & Pharmacopœi illic. ac quoties præscripto vtrumq; eodem præcipiunt Dioscorideum & istud intellectum iri volût. Nec spretui habebit is qui nouerit nonnullos ad affectus istius decocta non modò nõ cedere Agrimoniæ, sed etiam excellere: impacta hepatis ac spleni referando non multa calfactione: etiamq; sanguinem temperando & cunctis partibus concoctioni dicatis tonum, roburq; conciliãdo. Obesæ nimis naris aut Rinocerotides erant, qui fœtere dictitabant. Quippe suauiter spirat manifestò: omnium ferè mè regionum ad aquas alumna.

FOEMINA Canabina Septentrionalium, stellato & odore flore

NON item tot regionibus frequens, sed Borealis magis, & ipsis in vdis aut medijs riuulis cûctantius fluentibus viuit hæc, viuida radice, multis prolixioribus & gracilibus aquaticarum modo fibris, caules prominentibus cubitales & sesquicubitales, subpurpureos, rotundos, ramulis multis, distributos ex interuallis, & è regione sibi Canabina folia magis tamè ferrata latiora non perinde hirsuta. In extremis foliola vngules roseos imitata, stellata, luteos umbilicos atris pûctis maculatos asteris attici ambiëtia, odorè Gummi Elemni aut Resinæ, aut Cedrini ligni quod adoletur, edunt. Semen Pyrethri longum, compressu, & hirsutie vestibibus hærens. Minoris hæc notitiæ, eòq; minoris vsus: vulneribus introsumpta præsertim plurimùm confert. Et eadem quæ superior potis est. In Anglia vbiq; vdorum, præsertim Londini & Auxonæ.

*CRISTA Galli Herbariorum num Αλειτορολόφος Plinij:
an nũm potius ALLIARIA Recentiorum?
Galli centrum inferius aduicitur.*

Pròpter

PROPTER folia quæ cristæ Gallinacei equiparantur ἀλεκτρολόφου & Cristam Romani etiam Plinij ætate dicebant, vnde nostri fortè istam pratensem luteorum florum paruorum & foliorum denso amictu fastigiatam in Cristæ modum multiplæ & densæ ferocioris Gallinacei coniectarunt, aut retinuerunt, folijs vtique magis suadentibus, quæ ex aduerso bina ambitu diuisuræ prorsum cristatæ sunt, sensimq; à medio latiore in angustius desinunt cristæ ritu. Caulis tenuis, pedalis, sesquipedalis, rectus è radice exili, pratorum præcipuè amantis. Semen in vtriculis foliaceis vel filiquosis, teneriusculis, Pseudomelanthij, fuscum, compressum, rotundum: nullodum tamen experimento oculis prodesse, aut in eos indi compertum habemus: Vulgus etenim non istud, sed Scarleæ læuius & lubricius solet genas inter & tunicam inferere semē, & huc illucq; oculū versado, ducere, nullo molestiæ sensu. Hanc etiam Centrum Galli dicunt, quibus ad duellum sit incitamentum, & si flores non parum ad cristæ nomenclaturam alludant. Nulli non pratorum & agrorum marginibus multa, gustu subastringente.

ALLIARIA, *Pes Asini Pandectarij, an
Alectorolophos Plin?*

PÉRINDE vulgaris hæc, itidem Dioscoridi præterita putatur, quòd neminem odor illius tediosus Allij latere queat: delineatio autem nõ pessimè quadrat Plinij Alectorolopho: quippe folia per initia circinata Hederæ terrestris longiora, altiùsq; serrata euadunt, fimbriatis, acutis in ambitum denticulis, tota planta Vrticam referente, præterquam siliquis, Napi semine plenis, nigricante, vt vult Plinius. Flores multi, albidii Irionis: alba radix, multos caules bicubitales fundens. Tota gustu calidiusculo, humente melioreq; odore & gratiore quàm Allij: Quò fit vt mulierculæ, præsertim Angliæ, folia succulenta, tusa, salsamentis & intinctibus frequenter misceant, multumq; ad incolumitatem annuam tuendam primo Vere comedent. Quare si quis vires consulat, hanc certiore dicit quàm superiorem, cuius vires multum absunt ab Alliaria. Hæc autè Erisimum aut Erucam facultate refert: quare tussientibus magis proderit, vt placet Plinio.

Cæterum Septentrionalium strigosa macilentaq; prata montosa Norbonensium pal-
Pedicularis A- marem pusillam quandã habent, floribus Alectorolophi superioris, plurimum rubris, in-
lectorolophos. terdum albis: nos inter Filipédulas dicemus, quorum folia & facies imitatur: Sed facultatibus virosi, pratis infesta, & pediculis hostis, quare quidam Pedicularem vocant.

STACHYS, *spicatis circinatoq; ambitu cinctis floribus
purpuris & luteis.*

DE culmorum florumq; verticillatis spicatis extremis dictam fuisse ἑχρυρ siue Spicam certum est: vnde coniectura non perinde vera vt solerti perdoctus & modestus Anguillara Spicam Lauendulam opinatus fuit: Senensi autem hæc moderatio defuit, qui spernendo meliora tum iudicia, tum plantas, suam intrudit Stachyn, Marrubio quidem non ita dissimilem, sed neutiquam spicatam, nec adeò congruam, vt est ea quam Germani feld Andoren vocant, id est, Syluestre Marrubium. Eius siquidem est persimilis, proceriore caule quadrato, crassiore, candidiore, & hirsutiore: tumq; folijs longioribus, non nihil ad effigiem & incisuram Betonicæ vel Ballotæ accedentibus, plusculis alarum ramulis quadratis, quos flores purpurei partim verticillato ambitu, Marrubij aut Lamij ritu, distinguunt, partim superiora spicant Hyssopi vulgaris aut Betonicæ modo, quam Dioscorides spicatam summis caulibus Satureiæ similitudine dicit: Hæc passim sponte in Norbonæ asperis, non procul *Peraus* & Magalona occurrit: interdum purpureis, aliàs luteis floribus: odoratior, gratior multò illa quam Senensis priorem & Germanam ratus fuit.

Altera folio Echij, aut Calthæ, apud Flandros STACHYS spuria.

MINVS verò Stachys appellationem tuetur, nedum vt vera sit ea, quam multi Belgarum horti alunt, vocantque Stachyn. Foliis siquidem est proximis Myofotidi, pilosis, vel Echii, non Marrub. i, neququam candidioribus, sed viridioribus: ac potius flaccidis, quàm crassioribus, aut rigidioribus, nusquam ferrato ambitu: quam potius quispiam alterum Echium luteum meritò putet: minus enim odora est, succoque aqueo pregnat.

ὄθόννη *HERBA VENTI* Rondelletij & Monspelliensium, pannosis, flaccidis sub hyemem folijs, an OTHONNA?

QVASI Linteariam, pannosamve quis dicat, propter folia erosa, multifora, & squalida, ὄθόννη nomē fuit, eapropter herbæ cuius aptius cōgruit, quàm succo illius, vel lapidi Thebaio: sed quæ de hac nutantibus sententiis produnt Diosco. ac Plinius, legenti plus quo torqueat, quàm vnde animum expleant, suggerunt. Nec enim succum, aut plantam sibi visam, sed potius quas de incerta vel lectione, vel auditione opinatio- nes hausissent, scriptas reliquerunt, ex quibus ignotis notis, ne siquidem præ oculis foret ipsa planta, eam valeat certò quisquam assequi. Quare si illi summi vestigatores nihil certius voluerunt, aut potuerunt decidere, in re tam controuersa, ne nobis quidem id tentandum. Coniectura tamen indulgendum doctiorum, ne illi nostra causa frustra operam posuisse videantur. Maxime exercitationis præceptor eruditissimus Rondelletius conferre non semel solebat cum Othonna hac, quandam Monspelliensi Academię admodum notam, & vulgo illic Pharmacopœorū Venti herbari vocatam. Etenim solibus estiuus, imbribus & flatu iam marcescentia folia crebro pertusa, & multifora, quasi vento peruia, visuntur, Verbasci similia, Saluie, aut Menthæ maiora, parum quid ferrata, caules ramulis diuisos quadratis, cubitales ambientia: quibus indicis melius hanc, quàm virosam illum Africanum florem, literæ Dioscoridis respondere putabat: Apud quem legebat & restituebat φύλλα ἡδιδώμας ἐμφε εἴη, πλούτετα, ἰαφάρα, folia Menthæ, non ἐυζώμας seu Erucæ similia, multifora, squalentia. Sed quia huius flores purpurei sunt, & Lamii modo, verticillato ambitu ramos stipant, hinc illi aqua hærebat: reliquumque descriptionis potius deprauatum conquerebatur: Nec de flore Indico, sententię assentiebatur, vt nos infra ostendemus.

κίσηρον *BETHONICA.*

{ *German. Brann Betonie.*
Belgis. Betonie.
Angl. Betony.

MULTA salubritatis tuendæ & restituendæ olim merita præconia apud Latinos Bethonica, κίσηρον Græcè dicta fuit, à floris emicante spicata, mucronata acutie Cestrorū aut vericulum, vt loquitur Plinius, seu viriculū præferente: indidemque; fortè σαξίφυαυ rûpipetra dicta: ἰυχρότεροφα verò seu soli frigidi aluna: quia opacis & umbrosis proueniret, cunctis gentibus notissima. Caulē quadrangulū, rectū, pedale & cubitalem erigēs: folia ex interuallis Chamædrios, vel Teucris, crenata, thyrsos florum in summo spicatos brunellæ, vel Bistortæ, purpureos elegantes. Radix albicat multis sparsa implexis fibris, & vno supernè nexu aptis, Ellebori nigri modo. Cuius sanè facultates longè dispares à foliorum & florum viribus comperiuntur: sunt enim hæ multum stomacho ori que ingrata & nauseam, rugitus, vomitumque cient: folia contra odora, aromatica & grato sapore non nihil roborante, cibo & medicamento naturæ amica. Vt maior disparitas, quàm Asaro videatur illi contingere, cuius radices quidem turbas cient, vomitum & secessum: folia tametsi sint gratiora & aromatica, non tamen excitos tumultus pa-

cant, vti Betonica. Itaque verisimile antiquos suum Cestrite quasi Betoniceum dicas vinum floribus & foliis, non item radicibus inditis parasse, coque sic faciendum hodie illis qui caseos longè saluberrimos & sapidissimos hïc in Anglia & alibi parant, auctores sumus, non modò enim renibus innoxii sunt tunc futuri, sed etiam profuturi. Quædam enim naturæ maximè eorum esu iuuantur, & mucum pituitosum in lotio mingendo euerrunt. Est enim diuretica & Litontriba, vti Galenus libro nono de sanitate tuenda innuit, qui inibi σαξίφάγοϋ, aut Saxifragam nuncupat. Sic Platearius Cestrum Meum dixit, ob consimiles vires diureticas. Betonicas aut Vetonicas, tum Æginetæ, tū recētiorū, Tunices, seu Garyophylleos vocatos, quia multò diuersæ sunt classis, suis quamque familiis reddemus. Gens enim Vetonum diuersis plantis, vt res & occasio ferebat, nomen suum accommodarunt, vt de Plinio & proximo capite liquet.

κλύμενον. *BETONICA AQUATICA*
Septentrionalium, an *CLYMENTUM*.

Angli. *Water Betony.*

QUAMVIS in clyto Regi Clymeno illam cognominem decreuerint, Cicilianam seu totam Sanam Gallis vocatam, de qua fusius alibi diximus, tamen & hanc Clymenon putatam, experimentis celeberrimā Vigoni Chyrurgi, tum opinione percelebrem, de cuius huc adduci. Eam enim descriptam is autor impensè collaudat, ac eius natales propè Genuā, cuius ciuis fuit, ad fontem *Labrenadore*, siue equorum aquatorium dictum, indicat. Amat quippe non secus atque Betonica umbrosa, frigida, sed magis humentes elices & crepidines fossarū, qui hac scatent, in Northmannia & Angliæ præsertim, Idcirco *Water Betony*, seu Betonicā aquaticā vocant Angli. Edit quadratū, fuscum caulem, bicubitalē, geniculatum, canum, & rectum, crassum Betonicæ; folia ex viridi nigricant, ambitu, figura & crenis Betonicæ, aut Scrophulariæ, sed maiora: alæ nonnullæ in summo sunt, floribus nigricantibus purpureis pusillas cassides imitatis; vnde semina pusilla in lagenulis Blattariæ, aut Digitalis purpureæ. Fusca radix, multū fibrosa. Clymenon etiānum hodie propter insignes vires putant, miscentq; vulnerariis & vlceribus prauo humore imbutis, deterrimiq; humoris & dolore faucis. Vulgus Chyrurgorū sua mundificatiua, quæ ruptica vel abstersoria dicuntur, ex eadem parat. Cruribusque cute erosis admouent folia.

SCROPHULARIA MAIOR Millemorbis,
Ficaria, Ferraria siue Castrangula.

Germa. Braunwurtz.
Belgis. Steencruyt.
Gallis. Grande Scrofulaire.

NON potest non nosse Scrophulariam à radice factoque vocatam, qui proximè dictam Betonicā nouerit, non enim ouo ouum similis: sed radix tuberculis aspera & capitulis papillofis donata Fabariæ, aut Alabastritidis corraliæ dictæ: alba, solida, strumosa, incondita, subtus porrecta cespite, obstat quò minus interdum etiam exercitiores inter legēdum vtramuis pro altera euulsam accipiamus. Huic tamen folia longiuscula natales syluæ & nemora vda, umbrosa, montosa. Calidior etiam hæc vtrauis Betonica & vlceribus strumosis, cauernosis, cadauerosis, carcinomatis, atque depascentibus fideratis oportunior. Tuberculis insuper ab humore frigido glaciatis, aut schirris carcinomata minantibus, discutiendo & emolliendo opitulatur.

SERRATVLA.

PER.

PERINDE lubens, sed frequentior in nemorosis & decliuibus Pedemontis aut Septentrionaliū Northmania & Angliæ exit hæc, antiquis item prætermissa, ac de folijs minutim venustâ fimbriola ferratis dicta Serratula. Sed ea sunt partim Bethonica virore, læuore, & crenis: partim non ferrata, sed laciniata, vt in Scabiosa visitur. Flores autem purpurei, è squamosis capitulis laceæ, gustu fermè Bethonicae, aut Virgæ aureæ, à qua per initia erumpens non facile discernitur, & promiscuè proueniunt in iisdem syluosis, iisdemq; facultatibus ad vulnera & enterocelas commendantur.

Communis VERBENA siue SACRA procerior recta.

AVGVSTA voce *ἑρα* quasi sacrosanctam & lustralē herbā hanc nūcuparunt: ritibus quippe pacis & belli verrēdisq; Iouis aris, Veruenis utebantur, vnde fatius nomen, quàm ab herbenis ducere: huic enim suam etiamnum seruat nomenclaturam, prolatione paulū mutata, plebecula Itala, Galla & Angla, Veruenā dicitans, antiquūq; obtinēs, delira quadā persuasione. Quippe ad Veneris illicia, ad diras & clades impendentes auerrūcandas non parū pollere hodie quidam amētes amātes, & fanaticæ Lamia Mulomedicæ profitētur: quas impietates iādiu ipsi audiuius & risimus. Nec vel hanc supinā aut aliam rectā dictam, arbitramur præstantiores esse primis, secundis, tertijs aut quartis qualitatibus, quàm sint, Bethonica, Euphrasia, Rosmarinum, Stachas & confimiles. Pagorū viarūq; margines & vrbiū areas occupat hæc, folijs virentibus, minoribus per interualla lacinijs, obtusis, Quernis, altioribus, Senecionis vel Scabiosæ. Ramulos & caules graciles, angulosos, glabros, cubito maiores, promentes flosculos purpura pallentes, Calamenthe minores. Longiore, & fibrosiore radice,

PERISTERON siue COLUMBARIA dodrantalis, in aquaticis, desiccans & astringens, qualem Aegineta memorat, an sit SCABIOSA Minima?

AM attentius sacrae Verbenæ delineationem, & huius Columbariæ historiam excutiēti, facile patet ipsas inter se figura, viribus, & nomenclatura discerni oportere: quantumuis Plinius breuitatis studio, diuersum videatur innuere, & vtramq; vnā inuoluere. Et enim præterquam quod huic dodrantalis, vnus è singulari radice caulis, ex eoque folia ὑπολευκὰ incisa, natalesq; aquosi sunt: viribus diuersis, si non contrarijs pollere traditur, Paulo Dioscoridi suffragante: siccando & astringendo erespilata reprimere, vlcera putrida coercere, vulnera glutinare, inq; cicatricem ducere: demūm doloris immunem præstare vuluam siue ὑσέρου: vnde nobis quidam ὑσέρηνη, quasi Matricariam diuinabat cōcinnius dictā, quàm à colūbis. Sacra quippe illa nō modò œdemata antiqua & tumores mitigat, sed & tonsillarum crustas rumpit & exsiccat: nimirum calefaciente vi, qua prodesse capitis affectibus pituitosis, & doloribus chronicis autor Galenus est: nec in humidis oritur hæc Sacra aut expiatrix, sed illa vocata Columbaria, vt cui lubenter aduolent, aut asfideant Columbae: neutiquam vulgari Sacrae, quæ alia occasione περισερεδον videtur dicta. Quippe nō semel audiuius multæ lectionis & obseruationis Præceptorem Rondelletiū è suggesto Regio monentē (bona Græcæ opinationis venia) non περισερεδον à Colūbis, quæ nec Verbenis victitat, aut oblectantur: sed potius περισερεδον, quasi Colūbariā, quod iuxta Colūbaria in sterquilinijs lubens proueniat. Mirabatur idē triuiales semper & negligentiores meditationes Senēsis, qui nō olfecisset hæc Supinā siue stratā & humilē fatius dici, Sacra autē rectius rectā: nec illā distinxisset rectis ramulis, pluribus, cubitalibus, angulosis, Querna subglauca folia edētibus. Et tamen nō nesciret ab alijs alias adductas plātas non paucas, sed æquè omnes incertas, pro Verbena minore, vt est pratēse Teucriū, & quædam apud Italos Colūbina dicta Bugulæ flore, aliæq; cōplures: tamen facie viriumq;

coniectura, Verbenam minorem, Columbariam esse opinabatur, nempe ea quæ minima vocatur, propius reliquis Scabiosis, Verbenam istam adumbrat. Est quippe folijs Verbenæ, incisuris per summa altioribus, laciniosis, similibus tamen, & altera superficie albidis, ad terram stratis, latioribus, minus ferratis. Caule plurimum assurgit recto pedem & cubitum alto, gracili, supernè in ramulos rectos sparso: hilari flores, rotundos villososq; ex cæsis cœruleos vel glaucos, Morsus Diaboli: semine compresso, radice pusilla, quantus paruus digitus, parum fibrosa. Propè Monspellij Ægidiam portam ad riuulum, & agrorum margines Norbonæ plurima. Etiam in Apeninis Bononiæ meminimus: eandem Angli & Belgi horti habent. Hac plurimum vtuntur Monspellenses Pharmacopœi, propter inibi maioris Scabiosæ penuriam, non modò ad sanguineum serum putridum educendum, defecandumq; & Thoracem pulmonesq; congerie pituitosa expediendum: sed etiam ad Morpheas Arabicasq; Elephantiasas, & Græcorum lepras squammulasve, reprimendas item impetigines ex aceto Fumaria incocta, sacri ignis excretiones, pruritus, cutisq; scabies fœdas: quas dotes fermè omnes Dioscorides Columbariæ verbenæ iudicabat, nosq; enarrauimus, ne si minus placerent lectori illius tanti viri coniecturæ, nostraq; commentatiuncula, saltem plantæ huius vtilitas tanta foret accepta.

SCABIOSA maior, Satorum vulgatiore, sine
Iacæ Ætij?

{ Ger. Apostemen Kraut, vnd Grind Kraut.
{ Bel. Scabiose.
{ Ang. Scabius.
{ Gal. Scabieuse.
{ Ital. Scabiosa.

Vulgarem non
nouit Mathio-
lus: & Iacæ illi
nigram maiorẽ
lacinosam in-
scius suffecit.

ET quamuis pluribus plantis possit accommodari Scabiosæ nomenclatio, (non secus atq; Psoræ Ætij) vt Iacæ, Morsus Diaboli, similibus facie & viribus: tamen non est de nihilo quòd vulgus tam diu istis Scabiosis id nominis vindicari: vnde propensior est animus eò vt augeretur quampiam harum Ætij Psoram esse, quamuis nusquam extare apud antiquos meminerimus. Sed maior Scabiosa notior est apud omnes, quàm vt delineationis egeat, consimili superioris vultu, sed latioribus folijs, pullis, hirsutis, inq; terram repandis & recumbentibus, & altioribus incisuris, nec perinde Verbenam Sacram, vt maiorem Valerianam exprimentibus. Radix simplex, longior, caulem plurimum singularem, cubitum & sesquicubitum altum fundens, & florum cæsariem villosam Cyaneo purpuram imitantem, in segetibus, planis, & decliuibus letior degit.

Media SCABIOSA ferrato, angustifolio,
flore globulariæ.

DISSIMILIOR aliquantò hæc maiori Scabiosæ, quàm priori, minimæ Verbenæ putatæ: in marginibus agrorum Septentrionaliũ lætior multò, & maior adolefcit, quàm in calidis. Caulis è radice exiliore, simpliciore, cubitalis, alis diuisus, folia Iberidis aut cristæ Galli, aliquantum ferrata. Flores Globulariæ aut Scabiosæ.

Scabiosa ALPINA Maxima, montis
Iura & Salena.

Parum

NON parū speciosiore & maiorē hanc ē iugis oriundā Iurę & Salanę nobis impertit singularis amicus D. Pennius, ea Morgano hac æstate flores perelegantes cæsius velleris instar sericei, staminulis crebris amiciētibus globulos echinatos, Dyfasi, rotūdiore, minores, aspectu hilares, & Scabiosæ vulgaris duplō maiores: folia itē Scabiosę. altero tanto ampliora, altius incisa, & Centaurio maiori Belgarū similia, penē paria angulosos ab imo & numerosos bicubitales & tricubitales caules, multis alis diuisos amplectētia, per æquas intercapedines, iuxta singulos exortus alarum, cauo protuberante & rorem excipiente, Dyfasi more: gustu nihil diuersum à cæteris percipitur.

MONTANA calidarum regionum maior.

COLLES AMAT hæc plagæ temperatioris, vt Pedemontis propè Riuoliam, & Norbonæ, vbi montanam vocatam Herbarii folio angustiore, albidiore, parum hirsuto leniusque laciniato ad imum caulem Verbenacæ, aut vulgaris Scabiosæ: superiora verò in ramulis plusculis, gracilioribus, altius diuisis, & flores per Iunium & Iulium prominentibus purpureos Scabiosæ, parux, aut Jaceæ capitulis squammatim compactis, vbi semen trifolii Asphaltitidis, pullū, copiosum, inuolucris membraneis arguta cōcinnitate effictis, angustis plicarum fornicum pusillorum cohibentibus.

Iamdū est quando in hortis Herbariorum Belgarum quandam multō maiora fundere folia, teneriora, crassiora, succulenta præsina caulibus & floribus, duplo maioribus, nec iam effētne diuersa species ab illa, succurrit. Varietas.

MONTANA omnium minima.

HARVM omnium minimā hanc animus fuisset verbenā paruum facere, nisi in montibus crētaeis & incultis obuia foret. Nam sesquipalmum pedalēve paucos edit cauliculos, foliis in imo sæpius donatos angustioribus, inter Sesamoidē & Scabiosam minimam, floribus dilutæ purpuræ, è squamosis capitulis alterutrius non diuersis.

V. iij.

I. A.

IACEA NIGRA vulgatioꝝ Practicantium:
Alba Monspelliensium in Ocymoide dicta fuit.

HYOSCIRIS
Plin.

SVBDENDÆ Scabiosis Iaceæ, quas à Ianthino florum colore vocauit fortè quis recentiorum Græcorum: tametsi Barbaris Practicis duntaxat notæ fuisse videntur, qui nihil præstantius ad hernias inuenisse Iacea nigra narrant. Errat oppidò Senensis, qui huius facultates Violæ flammæ asserit, & à Scabiosis discernere nesciuit, à quibus non minus distat quàm Morsus Diaboli ab illis: & Iaceæ sapor non perinde ingratus, subdulcis astrictio, siccitas efficacior multò, calor prope nullus: sed deceptit illum nomenclatura Iaceæ vtrique communis: illam tamen tricolorem Iaceam maximè dictam ἀπὸ τῆς ἰσ à Viola, vt etiamnum vocatur, quàm quòd plurimum humi iaceat, vt quidam autumant. Cæterùm, qui hanc Plinii Hyosciridem diuinant, ferendi sunt: tametsi pluris ducant virium quàm effigiei coniecturam, cum vtraque consentiète sit opus. Intubo dicit Plinius similem, minorem, tactu asperioꝝ: vulneribus contusam præclarè mederi. Quæ vt nihil certi de figura afferrent, tamen quandam plantam similem opis istiusmodi, indicant: neque enim Serides sunt tantæ ad vulnera laudis, quantæ ista IOVIA Seris Pliniana, aut Iacea nostra est: quam duplicè, nimirum albam & nigram Practici vsurpant, frequentior multò nigra, notiorque, pratis & incultis multa fruticans, foliis nigricantibus, hirsutis, rigidis, à radice multis, sed in caulibus cubitalibus, & sesquicubitalibus obtusioribus laciniis dissectis. Flores ex purpureo nigricant, in ventriosis poculis squammulis compactis, semini Cyanci, aut Cartami.

IACEA maior folio multum lacinioso, Dentis Leonis, masculi
vasculis, floris purpurci, & lutei.

SEGETVM hæc potius quàm pratorum est, in Gallia & Anglia plurima altiores cubito & sesquicubito caules edens, circum quem folia multa multumque laciniosa Hieracii modo sunt; globulos duplò maiores, communiore, turbinatos, squammulis loricatos, gerit, apicibus florum purpureorum obductos Cyani maioris. Radix digitum æquat lignosa. Semen item Cnici, minus: horti Belgici hanc vt præstantiorem ad vsu Medici colunt: tametsi in Angliæ segetibus Couentriæ conterminis abundè proueniat.

IACEA maior lutea.

Varietas.

INTERDVM eandè videre est in segetibus Mōspelliacis, floribus luteis, venustis: Carthami syluestris nullatenus diuersam, capitulis, foliis, aut caulibus: Nisi quia tota asperiuscula; quam qui malit Plinii HYOSCIRIDEM, nobis secundis, liceat.

CAPITVLIS SPINOSIS
IACEA.

Varietas.

AD Cellam nouam & vicinis vinetis Monspellii minor sponte visitur alia, nigra eadem prorsum radice & effigie: duntaxat tristiore aspectu, florem edit purpureum interdum album, in squammoso & spinulis horrido capitulo, Calcitrapæ haud absimili.

κύανθ

IACEA pumilla, humilis, serpens, acaulis ferme, flore
Cyaneo & albo.

RARIUS occurrit hæc, & ferè Norbonensium est: marginibus satorum ad Pontem Monspello miliare dissitum, via qua Frontignanam itur, obuia eodè in aruo, vbi studiosi solebant Phallarides colligere, foliis est paruis, laciniis Hieracii, retusioribus, minoribus, vnà cum cauliculis dodrantalibus humi stratis: flores & capitula Cyani prorsum, cerula minus obsoleta purpurantes, vel albidis: radix crassior, & semen ceteris non ab simile.

Incana altera CYANI aut IACEÆ, capitulis & flore.

PROPIOR hæc Cyano quàm Iaceæ: vtrique tamen haud ab simile, quam quidam Ptarmicam, siue sternutariam arbitrati sunt, propter saporem acriorem, amarum, halitumq; tetrum, cerebro sternutamenta interdum extorquentè. Non ita multi sunt anni, quum primum in Linguogotizæ vinetis, & cis Cellæ nouæ Monspelliacæ Pontem plurimam, iamque in hortis plerisque Angliæ vberè propagatam videmus, ab vna radice duriore, plures caules emittente, totam hirsutie pilosam, incanã, Gnaphalii foliis triplo maioribus, crebribus, leniter serratis, ab imo multis ad vsque summa, oblongiora, acutiora, graciliora, squâmulis albidis compacta capitula Cyani, aut Iaceæ apicibus villosis, ex purpurante paleo colore in pallidum languentibus.

MORSVS DIABOLI.

{ Germa. Teuffels bisz.
{ Gallis. Mors de Diable.
{ Ang. Dewelles bit.

NON video quid negotii sit hanc non esse è Scabiosis vnã probare, quod quidam contendunt: verum adeò Scabiosis est similis, vt plerunq; pro iisdem accipiatur: euidentis tamen discrimè in radice, à qua tota Teuffels bisz, id est, Diaboli morsus dicitur, quod nomen Herbarii retinent, nam antiquis non debetur. Cum itaque sit multis crassis fibris sparsis, depacta, præcisã apparet quã crassiores coeunt fibræ plures, quasi præmorfa foret à quopiã cacademone: tametsi idè ferè cernatur in plâtagine, quare malunt alii dictã ab vrida vi qua mordicat bubones & carbunculos pestilentes, quibus magno leuamento admouentur. In pratis & viis quibuslibet occurrit multa, cubitalis & bipedalis: foliis Scabiosæ vulgaris, sed rigidioribus, nigrioribus, hirsutioribus in imo, in summo autem caule aliquantum serratis (non profundè incisis, vt scabiosæ): floribus item prorsum Scabiosæ, sed purpura fusca, tristiore aspectu.

V. iij.

Germ.

STIRP IVM aduersaria noua.

κὺανος. *CYANVS VVLGARIS.*
Blaptifecula Officinarum.

Germa. Cozublumen. } *Belgis. Cozenbloemen.*
Gallis. Blauez & Bluetz. } *Angl. Blew Botrell.*
Ital. Fior Campese.

*Vtraque propin-
 quior Scabiosis
 & Iaceis, quàm
 Jntybis.*

CÆLESTIS cærule æmulus color flori inest Cyaneo, sic vocato etiam apud Pliniū: Blaptifecula vulgo, *Bluetz* & *Blauetz* dicta Gallis eodē à colore: etiāq; Germanis *Cozublumen*, siue segetū flos: quia importuno luxu segetes ubiq; præter cæteras Secalis passim propemodū enecet, præsertim frigidiusculis terris. Huius diuersitates insigniores Erratici & Hortēsis. Ille in caule anguloso cæsia albicantiæue folia, angusta, in arcum definentia, acutis laciniis sinuata Scabiosæ, aut Dentis Leonis more gerit, capitulæque oblonga calycis effigie squāmatim foris cōpacta, ex acerosis tescilis nitidis, è quorum medio cærulei erumpunt flores senis plurimū foliolis, semen sub messem relinquentibus, angulosum, acutum, oblongum, & hirsutie obductum glauca.

CYANVS Maior hortensis.

QUÆM alterum Cyanum alunt horti quidam in Gallia & Germania, non ita diuersis est foliis, sed maioribus, latioribus, flaccidis, minūsq; laciniosis, ad Lychnidem, aut Floram paruam hirsutie & mollitie accedentibus. Nec flores diuersi, sed maiores, speciosiores, saturiorēque in purpureum vergenti cæruleo: radix longior, & viuacior, quàm superioris.

*CYANVS minimus viticulis Sparteis striatis, copiosis, perpusillis
 caliculis, flore purpureo obsoleto.*

NORBONENSIS item opulentia videtur hinc Cyanus, nec perinde obuius, nisi strigosus, aridis, propè Monspeliacum patibulum & Castrum nouum. E radice lignosa ramosos valde emittit & vimineos graciles sparteos pedales, duriores, lignosos, multis alis diuisos, pilosos, incanos, vti & folia pusilla Cyani, aut Iberidis, aut Scabiosæ parua montana diuisura: flores aspectu tristiore in cornulis pellicula squammatim confertis quadruplo minoribus, numerosioribus. Calycibus Stæchadis citrinæ alteræ paribus. Cyaneo gustu, non perinde, vti superior, amara. Semina non dissimilia.

*CYANVS peramarus, repens, capitulis squarosis
 Sesamoidis parui.*

MINVS obseruata hæc: non aliò quàm ad Cyaneū aut Iacæ referēda, sed habitu ipso & aspectu superficiei proximè superioris similiōr occurrit (nec nisi quærenti) subterque Sefeli pratense ramulos ad Sellam nouam & alibi agri Monspeliaci reptando latitat: foliolis oblongis, angustis, Lauendulæ rigidis illius plantæ, quam incanis, albidis Cyani & Iacæ mediam, vna interiecta planta, proximè descripsimus, similibus in cauliculis gracilibus, viticosis, palmaribus, pedalibus, & sesquipedalibus: quorū singulis summis staminei flores singuli Iacæ, obsoleta purpura, è poculis squammosa insertionē conflatis prodeunt. Radix digitum paruum æquat. Tota planta gustu perquàm amaro & ingrato.

Σησαμοειδης τὸ μικρὸν *SESAMOIDES parua Dioscoridis*
squammosis lucidis capitulis Cyaneis, flore cæruleo.

Aliud & primi Dioscoridis rutaceis folijs, cum Harmala & Rutis.

EXACTE potest equiparari Cyaneis Sesamoides, à seminis Sefami similitudine, adeoque vsu, vt nos putamus dictum. Iamque multi sunt anni quum verum minus notum fuit

STIRPVM aduersaria noua. 237

fuit scholæ Monspelliacæ professoribus eximijs Rondelletio & Assatio. Siquidem lineamenta perpendas, folia sunt Cyani parui prorsû, incisura & ortu Coronopi, hirsutiora, maiora (tametsi fortè μακροτέρα legendum, vt alibi crebrius monuimus) flores radiati prorsum Cichorij concolores & similes supernè, subtus capitula squâmulis compacta Chamælei læuis Theoph. Cyani aut Iacæ modo habentes. Semine intus Sefâmi aut Cardui minoris: radice Tragopogi, exiliore. Cōmentator noster cum suis *Bellè astipulantibus omnibus ex imagine*, aut potius ignauie, *notis*, huic Phalaridis flores & capitula commentus est, & affingit, suo ne, an sui Thesei errore, nescio: fortè quia qui illi pictam miserat à nobis Patauij siccâ habuerat: Tametsi in Italia Longobarda non infrequentior quàm Norbonési agro plurima squalidis collibus, & etiam herbidis ad Lanum.

CHRYSANTHEMVM segetum folio multisciso.

CONSPICVVM aureum florem isthec fatetur Chrysanthemum appellatio, eiusmodi est sanè ille, quo segetes frigidiorum tractuum Gallia, Germania, & Angliæ scatent, flauam per messes Cererem ornâte, ac vnâ cum Cyanei & Papaueris Rheadis floribus insternente, magna spectatoris voluptate, quasi tricolori tapeto. Regionibus æstuosis rarius. Caules illi teneri, glabri, virentes, plusculi, rotundi, sesquicubitales. Folia crebra ab imo semunciam lata, toto ambitu Arthemisia modo & crebrò incisa, pallentia, tenera, viridâtia. In summo aureæ orbitæ nonnihil fulgentes, latiores, compressiores, Anthemidis, bollidis maioris, & calendulæ similes. Oleracea est gustu & nonnihil caloris indicante, ei tamen parit pecus in Anglia, nec item olere manditur: ac illis signis deficitur, quæ in Calendula graphicè Dioscoridis Bupthalmum exprimunt.

CALTHA Poetarum & CHRYSANTHEMON
oculatum verius Dioscoridis,
Calendula Offici.

QUI PRÆ nostrâs *Kalendula* quin sit Poetica Caltha nullus neget, qui in Georgicis Lute-
olam Caltham, & in Plinio grauiter odoratam leget: Columella autè Bupthalmum
hanc innuere videtur, vbi fauētia lumina Calthæ canit, nempe aureum rutilumq; flauo-
rem, & orbè circinnatum umboneq; in centro extante cōspicuo, luminis, siue oculi, in spe-
ciem. Vnde Cachlan, id est, hiantulam & apertam dixerunt: sicq; Caltham putet quis de-
cisam à Calatho (vt Melyphyllò à Melissophyllo) qui quasillus Latini, Seruio teste, pocu-
lum & calyx est, cuiusmodi ostentant singulis fermè Calendis Calendulæ florum pocula
flaua: cuius & nos sumus sententiæ, à quo hisce salebris permultis perplexi, discendi cau-
sa Monspelliensem Episcopum Gulielmum Pellisserium, Dioscorideæ Plinianæq; lectio-
nis mirum quantum auidum & peritum, Magalonæ audire meminimus (inter complura
loca partim hiulca, partimq; luxata, quæ ille interpolabat) distinctius legentem, hunc in
modum è codice calamo exarato, capite de Chrysanthemo; χρυσάνθεμον ἢ κάλθα, τρίφερα
ποα ταμνώδης πλείς δὲ (non λέϊς, nempe plures, non læues legendum) ἀναφέροσα καυ-
λὸς καὶ φύλλα: deinde πολυσχιδῆ ἀνθῆ μιλινὰ ἰσχιεῶς σύλβοντα, reliquū autè vt in vulgata
editione Lutetiana constabat. Id est: Chrysanthemum seu Caltham, tenera herba fruti-
cosa, plures (in vulgatis læues) ferens caules & folia: tum multifidos, id est, crebrò, aut
minu-

Ang. Marygold
Ger. Kugelblu-
men.
Bel. Bon
bloemen.
Ital. Fior d'ogni
mese.

minutim fissos flores luteos, admodum splendidos vel rutilos, magnos oculos (non bo-uis) exprimentes: circaq; oppida eandem nasci, & olere mandi. Quam hac cęsura literam Calendulę seu Calthę vulgatę componētes, tam plenę & exactę vtramq; vtrauis indicari, vt nec herba alterius descriptionis, nec descriptio alterius plantę egere visa fuerit. Etenim fruticat Caltha Galloprovincię & Norbonę cum multis in aruis & incultis propter segetes & oppidorum rudera, tum Monspelli, paulo vterius Ægidio fonte aruis vrbi conterminis. Caules è radice parua, fibrosa, complures, sparsi, teneri, laues: foliãq; Leucoij flores eximio fulgore nitentes edūt, vel etiã rutilos (sic enim σύλβου Cicero, rutilum Martis fulgorem vertit) oculi amplum orbem effigiantes, argutis minutissimisq; crenulis multis scissos, quod est ἀνθή πολυσχιδή: nulli nõ horto decora & inquilina, culta autē altero & tertio tãto plenioribus & habitioribus floribus paucis coronariorum speciositate secunda. In cibum etiam cedit & iusculis inditur, gustu & odore nõ ingrato: acetarijs etiã miscēt multã mulierculã, tũ cordis affectibus tum icteritię & fœdis coloribus indūt virgunculã, respirandiãq; difficultate vexatã. Ius & tenerã cymã luteo ouorum in placētam exceptã & mansã, nimis menses fluentes sistere, cunctantes autē impellere compertũ est.

Salvia { Maior ἐλελίσφανος
Minor ΣφάκελϞ
Baccifera Cretenfis
Candida, niuca.
Crispa.

Horminum.

Horminum Sylvestre

Scarlea

Colus Iouis quorundam, & Galioipsis Lutea.

Verbascum { Sylvestre Saluifolium verticillatum, angustifolium, Monspelli-
ensium, an Phlomas Lychnitis, siue Lucernaria Diosc.
Sylvestre Saluifolium, latifolium lignosum, fruticosum, verti-
cillatum luteum.
Saluifolium purpureum.
Mas.
Fœmina.
Maximum odoratum.
Nigrum odoratum Luteo flore.
Purpureum Ericæfolium.

Æthyopsis.

Blattaria Pli. an Chrysogonum.

Primula Veris an antiquorum Phlomidis siue Verbasculi?

Primula Veris pratensis

& odora lutea } eiusq; gemina in flore varietas.

Primula Sylvarum, eius triplex varietas.

Sanicula altera Alpina siue Auricula Vrsi flore purpureo albo & luteo.

Baccharis.

Digitalis { Purpurea. }
                  { Lutea. }

Helenium.

Helenium secundum alibi.

Buglossum Diosc. siue Borrago recentiorum.

Buglossum vulgare angustifolium.

Borrago sempervirens.

Buglossum peregrinum radice multifida Pulmonaris.

Buglossum erraticum, Echioides asperum.

Onocloides.

Anchusa { Lutea,
                  { Tertia,
                  { Quarta, est Lycopsis.

Lycopsis

STIRPIVM aduersaria noua.

239

Lycopsis, siue Lycapsis degener Anchusa Egiucta, Commentatoris Cynoglossum, sine caule, sine flore.

Echium.

Onosma.

Cynoglossum.

Cynoglossum pusillum.

Cyrion utrumque.

Symphytum.

Pulmonaria.

Nicotiana.

Petum ulceraria ferruginaria & Herba Sancta.

Arctium.

Personata.

Xanthium.

Petasites.

Cacalia.

Tussilago.

SALVIA Maior scabrior Dioscor. ελελισφακου.

Germania. Grosz Salbey, Breit Salbey. Belg. Broue & groote Saue.

Gallis. Grosse Sauge.

Hisp. Saua sine Saluia.

Italis. Salvia Maggiore.

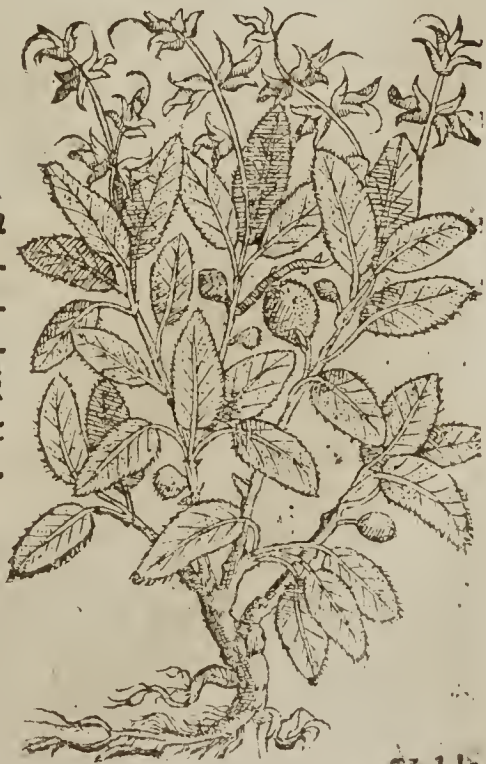
Ang. Great Sage.

FOLIORVM squalor cinereus, decolor, pallensque facies, arenti & marcescenti similis, qualis in torridis collibus enatae Salviae est, occasio fuit ελελισφακου vocitandi, quasi dicas Sole afflatam, tabefactam, aut fideratam: tamen potuit aequè scite à medendis sphacelo penè demortuis partibus, quibus calorem natiuum, roburque insitum reuocaret, qua pollet familiari facultate nostrae vitae primordiis benefica. Vnde Salvia Latinis dicta, quia saluos & incolumes praestet innumeros, eapropter Rithmicus versificator quem in admirationem rapuissent tam diuinae vires, sciscitatur, Cur moritur homo, cum Salvia crescat in horto? Antiphona, Contra vim mortis non est medicamen in hortis.

Conspicuas duas differentias in Elelisphacu & Sphacelum è Theophrasto etiamnum licet obseruare. Vnam nempe Saluiam maiorem in vinetis Aquitanicis, Linguagothicis & Pedemontanis, vbi fruticat multa, squabrior, rugosior, maiore, magisque squalente aspectu; quae eadem in hortos transuecta fuit & vocata maior Salvia. Eius sunt plures varietates, cuncte Menthae, folioq; nõ Cotoneae, vt medosè Græca, extat, Pliniũ legenti manifestum fiet, qui tamen germanitate nominum deceptus, Saluiam in Mentham demutauit.

SALVIA Coccifera, siue Baccata, Cretensis.

QVA s inter perquam pulchra ea est Cretensis baccata nostrati prorsus similis figura, odore, ac sapore, lignosis furculis. Sed hi instar Gallarum rotundis excrementis Pistachiorum magnitudine & forma, sapore minus calido, magis astringente, non insuauis donantur, multiplici lignosi furculi, quibus nos impertiuit apprimè sedulus & peritus vestigator stirpium Iacobus Reinaudetus Pharmacæus Malsiliensis.

Varietas.

Valde

Valde variat etiam in Anglia, vbi sarmenta quædam & palmites eiusdè plantæ partim spadiceo colore, partim candore plusquam niueo visuntur, & folia quasi pellucida. Quæ nonnullis etiam rugantur, & fimbriis multis in ambitum crispa cernuntur, non sine voluptate.

SALVIA MINOR pinnata, Theoph. Σφάκελθ.

Germa. Klein Salbey, edel Salbey.

Ital. Salvia minore.

Belgis. Cruys laue & Dykens laue.

Ang. Little Sage.

ALTERA verò differentia, quæ auritis, aut pinnatis est ad imum, Circeæ modo, foliis, minus squarosis & coriaceis, minoribus multò: eoque nobilem dictam, & Sphacelum putamus, nec vllam eius varietatem nouimus: nullum enim discrimen in sapore, aut odore est.

ὄρμιον. HORMINVM.

TVM Satiuum tum sylvestre notius hodie, quàm vt pluribus asserendum sit: nedum in hæsitacionem reuocandum: vtrunque medicatum est: sed vehementius Sylvestre ad Venerea illicia, vnde nomen acceptum: ἑρμαῖον quippe est impetu cæco agi instinctuq; ferri & cieri intestino, vti quos in Venerem vrget libido: ideo παρορμαῖον πρὸς τὴν συνουσίαν, in Venerem laceßere dicit hîc. Nusquam autem nisi in hortis, culta Herbariorum visitur Satiuum, foliis Pseudodictâni vel Marrubii ex interuallo binis & in summo purpurascens, collectis vt in Dictamno: iuxta quæ tota circum caules quadratos, pedales & cubitales, flores sunt verticillatis pyxidulis purpureis ad cæruleum vergentibus: quæ hiantes per maturitatem deorsum nuunt pendulæ: semine papauereo maiore, nigro, ablongo, mucaginem aquæ meris, vt Psyllium, emittente: estate floret.

SYLVESTRE HORMINVM.

RVDERA & præta macilenta sectatur sylvestre dictum: foliis maioribus & aliquantum laciniatis oris Blattarię similitudine & colore: quadratis & paucioribus virgultis, sequicubitum altis: per internalla flores verticillati in spicas longiores abeunt, deorsum inclinatas, cæruleas purpurascens: nigro, nec absimili priori, semine glutinoso. Vtrique radix lignea: Sed illius odor nullus, huius verò Scarleam redolent flores.

SCARLEA, Centrum Galli, Officinis Galliticum.

Germa. Scharlach.

Belgis. Scarlepe.

Gal'is. Oruale, Toutedbonne.

Ital. Schiaria.

Ang. Clarje.

EST autem quam vulgus Gallicum Oruale, conspicua ad Horminum allusione, & cõsimili de dote vocitat, notissima: Germanicè & Belgicè Scarley quasi dicas, oculum clarificans, mixtis Latina & Germanica voculis. Semen quippe palpebram inter & oculum insertum, atque diutulè retentum, quantum est sordium illic, illico euerrit & rapit, quotidiano etiam vulgi experimento. Seritur, & oritur anno post, Iulio & Iunio: flores edit cæruleos & albicantes Saluie vel Dictamni: in quadratis caulibus folia prægrandia Verbasci, aspera, admodum hirta, rugis & veluti verrucis nonihil hirsuta, Æthiopidis aut Verbasci pube, & sylvestris Hormini similitudine: sed minor radix, dura & sublutea. Semè in calycibus nigrum καρὶ σαρίαν, capitise grauitatem facit, odore, què vniuersa spirat, non tamen ingrato: eoque magni vsus quibusdam septentrionalium ad Zyti Bierèque confectiõnem: Lupuli namque vel penuria, vel vegetioris potionis faciendę causa, cortinis feruenti-

uentibus addunt; fitque temetum, quo non multis depletis poculis temulenti fiunt, hilaritate propemodum infana: in nonnullis tamen, risu quam miseratione magis digna. Menstrua & secundinas ducit, & Venerem ciet, quare minus, quin sit Hormini species, refragandum.

COLVS IOVIS folio Vrticæ, aut Hormini, Galio-
psis
Lutea recentiorum.

HIS meritò accensenda videtur ea, quam nescio qui rei Herbariæ nomēclatores, Galio-
psim luteam dixere, & Colum Iouis: summo caulis fastigio colum flauo penso inuolu-
tam, nonnihil effigiantes: facie quippe Hormino propiore quàm Vrticæ, aut Ballotæ. E
radice Lamii simili, caules edit non multos, cubitales & sesquicubitales, quadratos, hirsu-
tos, quibus folia Vrticæ, aut Trachelii albida, ad basim sinuata, latiora, læuia, Gallitrici
minora: flores in verticillis lutei, Saluiæ aut Scarlæ: Scaturigines vdosque syluarum mar-
gines amat, Galliæ, Germaniæ, & Italiæ. Gustu nonnihil calido, exsiccante.

VERBASCVM Syluestre Saluifolium Norbonensium,
an PHLOMOS LYCHNITIS Dios?

MULTIPLICIS differentia itē φλόμος, vel
φλόγμος, deductus è flammis, aut Elychniis,
quæ huius tomento bombaceo concinnatur &
alitur, Tapsum potius maius dicunt, aut Taxū
practici, quia toxicis aduersetur: tametsi cogna-
ti cuncti saluiis facultate & facie adeò sunt, vt
syluestrem saluia plebs vocitet minores species
montosas, inter quas frequentissimā plerisque
omnibus agri Norbonensis collibus glariosis. Mō
spellio vicinis, fruticat hic quē Phlomos Lychni-
tidē videtur intuere Dios. rarus alibi Galliæ, vel
Italiæ. Peramceno aspectu florum luteorum Fa-
bæ vel Marrubii, in verticillatis circinationibus
secundum foliorum exortus hinc inde porre-
ctis, pallidulis villis staminum, folia scabra, crassa
sunt, densa lanugine cana, asperaq; tactu & cris-
pata, Saluiæ Angustifoliæ angustiora, sed lōgiora,
& ad Elychnia valde accommoda: vnde videtur Dioscor. Lychnis dicta.

SYLVESTRE Saluifolium fruticosum, lignosum.

PL. I. I prior ceteris hic Marrubium & Saluiam imitatus: eoque vocant quidam horti
Angliæ, Italiæ, Belgiæ & Galliæ, agrestem Saluiam: foliis scabris, albidis, aliquantum hir-
sutis, quadrangulis, in virgis lignosis, breuibus, bicubitalibus, per interualla foliorū flo-
res prominentibus luteos, Marrubii vel Archangelicæ modo, verticillatim herentes, visu per
iucundos.

VERBASCVM Nigrum Saluifolium, purpureo flore.

PRATI s fabulosis familiaris hic Saluifolius, præsertim non procul Taurino Pedemō-
tium: pariter Germaniæ, Galliæ, Angliæ, saxosis pratis herbidis & rudibus. Folia
quàm maximè Saluiam agrestem, siue Scordeum Plinii, aut Horminū æmulantur, secun-
dumque caulem & ramos ab imo quadrato s pedales & sesquipedales numerosi flosculi,
verticillati, purpurei, vel cærulei, per fœnicetia.

PURPUREVM Erucæ foliū Angliæ & Galliæ etiam obuia hæc tum pratis, tū ruderibus, quam horti quidam alunt in Belgio, cognitu & distinctu facilim, foliorū laciniōsæ oræ Erucæ, aut potius cornuti papaueris diuisura, & colore nigriore, ramosos caules & cauliculos ambiunt: flores per interualla Saluiæ aut Hormini modo & colore, tota viridante & hirsuta superficie. In mole templi diruti Bathoniæ Anglę prope Thermas, videre erat superiore anno.

ϕλόμϑ. VERBASCVM MASA, *Thlapsus Barbatu.*

Germa. Wullkraut.
Gallis. Bouillon blanc Maste,
Belgis. wollecruyt.
Ang. Mulleyn the male.

QUI obseruarunt mustellas conflixisse cum serpente, peneque enectas & victas, pastas isto Thlapso, & factas denuò alacres, duelliū instaurasse, Taxū vocarūt: alioqui luculenta foliorū magnitudine, & videndi ubiq; consuetudine, nulli nō cognitū. Folio prægrandi, simili, & pari, Enulæ, pube obductum multa & leni & incana, quali in Gnaphalio & Æthiopide. Caulem admodum procerum, trium cubitorum, à sui medio summo tenuis floribus luteis stipatum, thyrsūque, siue funalem exprimentem, visendum, vnde vulgo *Torches* & Græcis ϕλόμι à flamma, quam alunt funales, aut *Phlomi folia* & caules in lucernis. Radix pollicem crassa.

FOEMINA.

HANC si albidis exeat floribus, & senis foliolis diuisis, fœminam vocant, alioqui folio consimili & pari.

MAXIMVS odoratus meridionalium, *Thlapsus barbatu.*

EXCELLIT hîc vt magnitudine foliorum, sic etiam odore suauis, omnibus Verbascis: tametsi varietas tantum videtur descripti communis *Phlomi fœminæ*, vel maris: floribus quippe luteis & interdum albis exit, senis foliolis: quę arantur rubris lineolis, odore suauissimo, folio longiore, latiore: radice crassa, nec aliubi dissimilis tota planta. In Belgicis, & Gallicis Northmannis hortis alitur. Pedimontani verò agri, Norbonæ, Angliæ, & Italiæ, occurrit passim in campestribus.

NIGRVM Latifolium Luteum.

ET huius omnia penè similia, foliis namque Enulæ inter & Digitalem vel Symphitum nigricatibus obsidetur, paribus, scabris grauitè olētibus, nec incanis, flosculis ex herbaceo luteolis, stellatis, minoribus: semine item Papaueris minore, Digitalis ritu incluso: è radice æque cæteris magna, caulis gracilior Blattariæ cubitalis. Pratis Brabanticis, sabulosisque & herbidis, atque in Francia, & Anglia, Iulio & Iunio sponte prouenit.

ÆTHIOPIS ϕλομάσκη, siue *Phlomitis*.

HVIC nomenclaturam Magica futilisque mendaciorum magistra superstitio commēta videtur, quòd iniecta flumini folia quantū esset aquæ exhauriri crederetur: tametsi verisimilius, quia optima ex Æthiopia adueheretur: nisi sit dicta, quasi fuliginosa cinerifera, cinerève aspersa, αἰθοϑ, namque Græcè fulligo est, siue fauilla adusta. Inquiline hæc hortis Germaniæ, Angliæ, Galliæ, & Italiæ: vbi primū vidimus ex Græcis & Illyricis montibus maritimis allatā, iamq; satis vulgatā esse, & cognitu facilè, Thlapsi barbati admodū similè, cōstat, Magis tamē incanis, mollioribus: carptaq; deliciaiore longiore lanugine, cuiusmodi Cretensis Dictamni, & laciniōsa vndulatāq; crispante ora, circum imum caulem accu-

STIRP IVM aduersaria noua. 243

accubantibus, & ambientibus quadratum, hirsutum, binum pedum, & sesquicubiti, multas in alas sparsum, quæ secundum longitudinem verticillatim flores ambiunt Scarleæ aut Hormini: sed albidæ, & semen non dissimile. Radix cognatâ Verbasci naturam testatur.

CHRYSOGONVM, an. potius BLATTARIA Plinii, quàm recentiorum TORMENTILLA?

Aurea florum fœtura dictum Chryzogonum credere par est: Eapropter si Blattaria Plinii Chryzogonum Dioscoridis non est; nulla iam planta in memoria est; quæ nou longius multò absit à Chryzogono, quàm hæc Blattaria. Quippe densè fruticat, multisq; firmis ramis, & rigidis sesquicubitalibus, & duos cubitos altis, rectis: foliis Quercus, aut Verbenæ: flores adè Verbasco, foliorumq; quinario numero, & colore accedunt, vt vtrâlibet pro vtrauis accipere facillè sit, etiâ monente Plinio. Verùm Blattariæ flauo satiore, & magis rutilo, initiò præsertim, folia non perinde incanâ, aut hirsuta, sed obscure viridantia. Semen pullum, inclusum pericarpis Lini, aut potius Digitalis purpureæ. Radix Napi aut Raphani syluestris, alba, digitum crassa; sed ætate exeunte per Autumnii initia, ex atro foris intusque rufescere quidam amici affirmabant; nempe ex cocto ab æstu alimento: quemadmodum Carduo Benedicto vsu venire videmus, & quidem minus de hac miramur, vt cuius flores interdum purpurei, punicei & cærulei conspiciantur, non modo in Belgii & Galliæ Herbariis hortis, sed etiam in Taurini & Rioli marginibus campestribus herbis. Amara admodum, calidaque & sicca gustanti; quare qua alliciat blattas & tineas dote arcana malim scire, quàm non potius (quemadmodum Absynthio, Abrotano, & aliis amaris arcentur) ab actum iri idem animalculum suspicari: factus viscerum miseraicarumq; expedire certum: incertum verò quid ad morsus venenatq; possit. Eapropter qui præ hac Tormentillam septifoliam, inter Pentaphylla memoratam, mauult Chryzogonum facere, ob radicem (tamet si perparum rufescant) effigiem flores & folia, ac denique vires ad venenata plurimi faciendas: sanè per nos optionem habeat, dummodò hæc nostras coniectationes sic accipiat, vt eas, quæ sunt lubenter cessuræ potioribus vestigatoribus, non ignauis obrectatoribus.

Græcè similem, rapo, non æqualem, aut extuberantē radicem οὐθίαρ γογγύλη

TORMENTIL.

Φλομίδες, PRIMVLÆ variflora, an. Antiquorum PHLOMIDES, siue Verbasculi?

A Verna germinatione, florumq; quasi rediuiâ vernatione, vulgus Primulas veris, quia primulùm tum erumperent & florent, vocitauit. Huius plures varietates, præsertim in Angliâ, lautitiæ & florum deliciæ amantissima, quàm alibi conspiciuntur: quarum qui vnâ duntaxat nouerit, cunctas cognitâs habebit: distant quippe floribus duntaxat satiore colore, rugosiorèq; folio.

PRATENSES Dna, Pallida, Lutea odora, qua culta fit maior & flore multiplo apud Anglos.

*Germa. Himmel schluffel, & S. Peters Kraut. & Schluffelbluon,
Gallis. Prime vere & brayes de Cocu.
Itali. Brachediculo, & fior di prima vera;
Belgis. S. Peters cruyt.
Ang. Coweslyppe.*

VBIQVE IN pratis viginosis & riguis, præsertim regionum minus calidarum, vt Sabaudia, Flandriæ, Galliæ, Northmanniæ, & Angliæ, primo veris tepore florent: è radice albida, fibrosa caulem nudum, rotundum, aliquantum hirsutum, palmarem & sesquipalmarem, quem summum & nutantem umbellæ instar, florum calyculi copiosi ornant, non dispares pulmonariæ, sed lutei, ceræ nouæ odorem & colorem æmulantes. Folia
X.ij. maiora

maiora Betonicæ, neutiquam ambitu incisa, Digitalis purpureæ quadantenus, rugosa, adimum strata, aut parum surrecta: gustu non ingrato, in olere, placentulis, & acetariis: admodum utilis capiti, neruis, & humorum ex decubitu putredini, aut inflâtionem, eóq; vulneraria habetur.

Varietas florum,
gemina.

ISDEM ferè locis hæc, nec diuersis floribus, sed pallentibus, & foliis grandioribus paulò, odoris verò nullius.

SED quæ in hortis Anglicis & Northmannicis colitur, florum maiorum, prouentu & foetu multiplici, triplò aut quadruplò omnium Primularum magnitudine & elegantia prima.

SYLVARVM PRIMVLA.

HANC non potest non nosse qui vllam superiorum viderit: differt enim flore duntaxat, qui singulus languido pallore, pusillus, palmo breuior, quasi cauli summo inest. Folia, sapor, odor, vsus, non disparia, sed lubentius hæc nemorosa umbrosasque conualles sectatur: uti in Anglia, Delphinatu, & Sabaudia. Flandris & Gallis hortensis.

VARIAT hæc in Angliæ hortis speciosa florum duplicatione & incremento, Lychnidem coronariam duplicatam æquante: coloris etiam diluti lutei.

Varietas

INTERDVM & albi peramœni, sed simplici floris, venum ferunt mulierculæ in vicum Mercatorium Londini.

ETIAM fimbriatis floribus, rugosisq; plicis, & coloris obscure virentis, Primula quædam Londini hortis frequens, alioqui assimilis cæteris: quam studiosi Herbarum Antuerpiani, ut nonnullas superiorum indidem habuerunt, & nos monuerunt quæpiam Primulam in Anglia extare floribus purpureis: sed nobis frustra quæsitæ, & Pulmonaria putata, ut doctissimus Turnerus dicebat.

Harum omnium cum sint folia ambitu rotundiore quam maioris Verbasci, & caulis nonnullarum foliaque sint hirsuta; cur neget commentator non esse Phlomidis? nullam nisi ostentationis futilis habet rationem: vires quippè & tota facies planè Thlapsi, contra suadent, consensûsque experimenti apud omnes regiones, quæ modò vnam quampiam harum habeant, Paralysis herbam vocant, quo nomine propter insignes facultates fuit etiam Phlomis donatus: igitur & hæc Phlomidis.

PARALYTICA Alpina SANICVLA, Vrsi auricula
recentiorum, figura Primula, sed floribus purpureis.

VISENDE venustatis ut si quæ alia Alpinarum, istam herbulam, fatius fuit Arthriticam vel Paralyticam nominasse, quam Saniculam, tum propter peculiarem expressionem affectus Arthritici, quem admolitur, tum maximè quia Primulis annumeranda videtur: tametsi amat hæc summa item montium præcella, & præruptarum supercilia petrosa, qualia sunt in Claudii cautibus, Clauene, & Oenipontis finitimis, ubi ferè totâ æstatè perennat nix, qua inuita exacto Vere hæc Primulæ pratenses singulari cauliculo, quasi flores in pediculo molliore & inflexo punicantes, aut ex roseo albicantes, visum exhilarantes dant, suauiterq; spirantes: folia autem albida, virentia, crassiuscula, carnosa, & leuiora, quam Primula Veris, nonnihil repanda, & limbo crassiore tantillum fimbriata & circinata: radice multum fibrosa & cognata Primulæ: gustu pariter multum exsiccante & astringente, vulnerariis potionibus quæsitæ, & foris vulnera glutinante, unde Sanicula.

STIRPVM aduersaria noua. 245

Varietas. { Alibi montium interdum frequentiore & maiorem vidimus folijs, cauliculo & flore, qui tamen nō purpureus, sed luteus, aut albus, & fuscedine pulchus est.

DIGITALIS PURPUREA.

{ *Ger.* Fingerhut & fingerkraut.
 { *Belg.* Uinger hoet cruyt.
 { *Gall.* Gant nostre dame, doigtier.
 { *Ang.* Foxe gloue.

REGIONES quæ ad Aquilonem sunt, feracissimæ sunt Digitalis purpureæ, quæ Meridianis calidiusculis ferè deest. Sed in Francia, Belgio, & Anglia, nulli non nota, vbi id nominis vernaculè assequuta fuit, nec enim antiquis memorata, quorū calathi oblōgi, picti, cęlatiue apparent, in Digitalis siue digiti ad suendū munimenti speciem, elegantī serie cauli bicubitali hærent vno ex latere, penduli, folij paris, cōcoloris, & similis, Cynoglossi vel Symphiti maioris: fibrosa radice, viscida, nigricante, semen in pericarpis pusillum, Verbasci, odore putidiusculo, & qui Bacharim dicebant, opinionē refellēte gustu ingrato, exsiccante, aliquantum calido, & vulnerario: quare plurimi sic ad omnia vulnera sananda.

DIGITALIS Lutea.

MINOR hæc, minorisq; elegantia, minus fert cœlum Angliæ, vbi non vidimus, alioqui passim in Pedemontani Taurinis & Sabaudijs collibus, folio nigriore, angusto, Blattariæ aut Plantaginis, læui, nec hirsuto, non perinde hilari aspectu florum, qui palliduli luteo squalent, angustiore nola, nec perinde punctulis impressa.

βακχαρις πανχαρις BACCHARIS.

EX T A T apud clāssicos Græcos βακχαρις, aut potius πανχαρις, plantæ cuiusdam nomenclatura, sic, vt lubenter credimus, indita, propter eximiam fragrantia gratiam Cinnamonæ radice, ex qua cum multa alia, tum vnguen confiebat, item πανχαρις apud Athenæum dictum, fertaq; concinnabantur, quibus tempora cingebantur, *ne Vati noceret mala lingua futuro*, vt canit diuinus Maro. Eam ob rem licentius abutuntur lectoris patientia, qui istud caput è Dioscoride quasi spurium expunctū volunt, frustra que probare fatagunt, vtramq; plantam, Baccharim nempe & Asarum, & vtriusuis descriptionē (paucis quæ irrepsere demptis) eadem esse, cum quilibet iam cernat legendo non propius abesse Hederam à Saluia, quàm Asarum à Bacchare. Astringit hæc, inflammationibus & ignibus sacris proficit, somnifero est odore, fronde inter violam puta albam & verbascum. Illa contra impendiō calfaciens, discutiens, hederaceo folio. Nō parum itaq; diserepant Plinio autore: qui quod coronis non addatur, dictum tradit Asarum. Labes hæc profecta è fragmentis Crateuæ, vbi Baccharis Dioscoridis Asarum vocatur & describitur. Quod quidem nos monet, sedulam appellationum perpensionem nequiquam neglectui habendam esse accuratis viris, veri fidis venatoribus. Iam verò de multis, si optio detur, nullā perinde congruā videmus, ac illa, quā olim barbarorū doctissimi genuinā putabant: multò enim propius, quàm illa Mathioli species verbasci odorati, ad Baccharē accedere certū est. Hæc quippe fruticosa, appendicibus donata, folijsq; asperis, nigricantibus, Primulæ veris, vel Saluiæ latifoliæ magnitudine, caule bicubitali, floribus purpura obsoleta glomeratis, in pappos defluentibus, Cardui modo. Radix summo cespite sparsa, diffusis fibris, garyophyllatæ modo, cuius odorem presentissimum halat, vel cinamomi: cui contulerunt antiqui Baccharis radicem, qui Garyophillos non nossent. Planta valde frequens, valdeq; isto nomine nota Monspellijs circum, & alibi non paucis locis. Qui quatuor Coniæ species nouerit, (earum namque inter se non parua similitudo, flore, Luteis omnibus, odor grauis, gluten dum attrectantur) cur Mathiolus istam Baccharem odore & flore

nobilem Conifam maiorē fecerit, & Verbasum ei suffecerit, haud facilè dicet. Verbasum quippe est odoratum, cui interdum flores lutei, interdum purpurei, vt Blattariæ maioriq; Verbasco interdum contingit mutari. Romæ cum valde auidi, vt semper soliti fuimus, & freti fide Mathioli complures quos sciscitabamur herbariæ rei peritos, nihil aliud quàm Verbasum putabant: idemq; in Flandria alijsq; non paucis locis ortum, non chartæ agglutinatam plantam istam Mathioli, quæ potius figuræ, quàm odoris, colorisve notas retinet. Sed istud consuetum illius dignitati, res verbis aut chartis assertas, non item inspectione exploratas literis mandare.

ἑλένιον HELENION.

{ Ang. Elecampane.
 Ger. Allantwurtz.
 Bel. Allantwoztele, ende Balantwoztele.
 Gal. Enula Campani, herbe d'Elaune.
 Ital. Enola, l' Ella.

HELENÆ luctu aut fatu clarior & notius posteritati factum est Elenion, quàm vt fusiore delineatione sit opus, tametsi & ab insula Helena dici putatur, vbi longè optimum luxuriet numerosa & pregrandi fronde Digitalis aut Verbasci Platiphylli (non angustifolij Verbasci, vt mendosè codex Græcus) florem Bupthalmi aut mediæ Conizæ aureū stellatū Iunio & Iulio fundente scapo summo, recto, tres aut quatuor cubitos procero: radicis amplæ, crassioris, carpum ferè æquatis, perquam odore: in pratis villarum & prædiorum Angliæ, Germaniæ & Galliæ, erui primo Vere solitæ. Quæ quidem vtendum intrò humenti & recēti ad animi paranda comoda lætitiãq; inuehendã, & mœstitiã necãdam: de qua dote plurimi fecerūt eam antiqui, & nepenthe illud Ægyptium ex ea vna confectum opinati sunt: sicca verò benè facit foris: sin intrò sumas, humenti atq; recenti vtendum, præsertim in pulmonis affectibus cronicis. Istud tamen Pharmacopœi non est, sed periti Medici.

Βούγλωσσου BUGLOSSVM sive BORRAGO.
 BUGLOSSVM vulgare angustifolium.
 Euphrosynon.

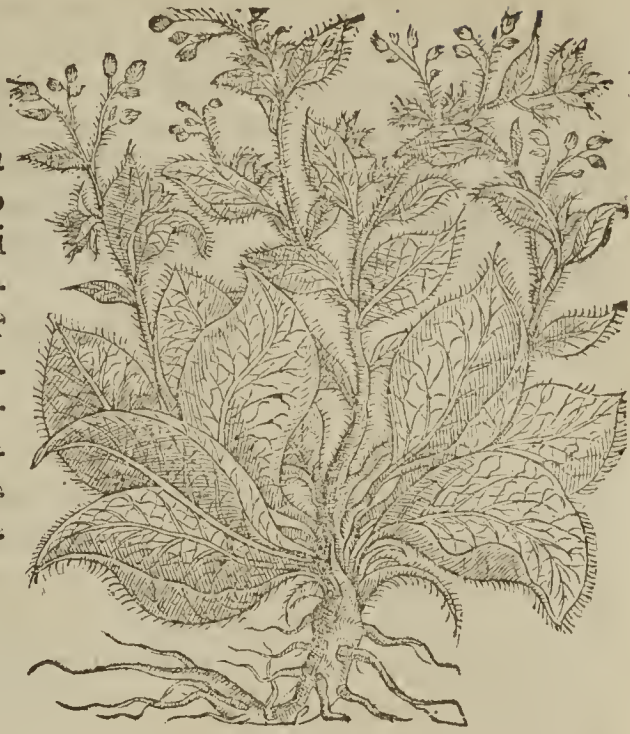
{ Ger. Bureisch.
 Bel. Bernagie.
 Hisp. Borraienes, Borraies.
 Ang. Borage.
 Gal. Borraches.

BORRAGINEM quasi Bouaginem vulgus dixisse putatur, versa & deinde peruersa è Buglossa voce, quòd tam verum videtur, quàm nulli in dubium iam vertitur, nostram Borriginem esse genuinum Dioscoridis Buglossum, εὐπροσίην, seu exhilarantem herbam: cuius postea ætas recentior nomen confudit & commune fecit, viribus & nonnulla ducta similitudine, angustioribus folijs, & aliquantum diuersæ plâtæ, non Borriginis, vt nunc, sed Buglossæ tunc dictæ. Iam verò notior vtraq; etiam plebeculæ quouis olusculo: sed minus vera, verum retinuit nomen. Latifolia & germana, non Buglossa, sed Borrago tantum dicitur, Vtraq; fecunditate importuna in hortis luxuriat. Genuinum & latifolium folijs in cespite stratis, latis, subrotundis, asperis, hirsutis, rimosa viridi in atrum declinante, superficie Symphiti maioris potius quàm Verbasci. Huius radix extima albicat, minor & breuior nec perennis. Alterius contra foris nigra, perennis, proluxior. Vtraq; tamè glutinosa, edèdo medendóq; nata: genuinæ flores stellati quinque foliolis, eximia purpura, cœruleóq; nitentibus, interdum candidis, medio quasi centro coronidem circinatam, fuscã, exilem cohibentibus. Semine nigro Anchusæ aut Lycopsis: Sed alteri flores concolores, Primulæ Veris modo aut Anchusæ: Semè maius, minus nigrum, folia longiora, angustiora, Echio aut Lycopsi toto habitu tam propè accedentia, vt ni defuisset rubellus radici color, Lycopsim domesticam facturi fuisset, qui quia nigricat, potius Echium indicat, aut vtriusq; anceps naturæ.

BVGLOSSVM *semper virens.*

EX duabus dudum recensitis videtur natura
Dedala ludibunda vnam concinnasse multò
elegantissimam, ac semper virentem, etiam frigi-
dissimis Angliæ, Antuerpia, Belgiq; reliqua ad-
uecta, vbi plurima & peropportunè viget in hor-
tis ad vsus medicos, vtraq; Brumæ rigoribus de-
leta. Folia subrotunda, latifolia Borruginis, vti e-
tiam caulis: radix situ, habitu & muccagine Cõ-
solidæ maioris: Flores verò secus alas & folia
prorsum angustifolia: eiusdem saporis & utilita-
tis ad cordis & ex melancholia affectus,

BVGLOSSVM *peregrinum radice multifida Pulmonaria.*

FN nostris stirpium sportulis quedã arida adhuc est Buglossi facie planta, quam ex hor-
tis Bononiensibus habuimus: in pilis densis, horrida & aspera sunt, angustius desinunt
folia qua hærent radici, fibrosa, fusca, non Buglossi, sed Pulmonariæ: caules & flores per
temporis angustiam expendere non licuit.

Erraticum BVGLOSSVM *asperum Echioides.*

EST & hæc perquàm similis qualibet sui parte superiori, & penè par, macilentis & sabu-
letis Antuerpiæ vicinijs passim sponte, etiam in hortis locum faciunt, vtunturq; Bu-
glossi penuria Pharmacopœi, quibus Syluestre Buglossum creditur. Admodum horrent
hispidãq; sunt folia, setaceis, pilis rigidis, & bullis prominulis, tantumq; & simili differt
modo à superiore, quantum Labrum Veneris à Dipsaco hortensi. Radix gracilior, lignosa.

BVGLOSSVM *Echioides Luteum.*

VALDÈ cognatum huic est facie, natalibus, vsuq;. Pluris faciunt hãc mulierculæ Anglæ,
quàm Buglossum, vocantq; linguam Bouinam luteã, propter luteos flores Sonchi simi-
les, in asperis caliculis collectos. Folium item Dipsaci Syluestris, nec minus spinosum, an-
gustius aliquantum. Radix alba, viscida, oleracea, vt Buglossi, cuius est species.

ἄγκυρα ANCHUSA.

Offi. Alcannæ radices.
Ger. Koot ochsen zung.
Gal. Orcanette.
Ang. Alkanet.

FVCO pigmentisve illinere, Græcis ἄγκυραι erat, vnde Anchusa dicta à radicis illustri
cruore, colorè florido, cui plantæ totius cognitionem debemus: vix enim alioqui
innotuissent, tum propter cum Echijs, Lycopside, & Buglossis similitudinem, tum etiam
ob versionem minus perspicuam: confert quippe hanc lactucæ τῆ ὀζυφυλλῶ angustifoliae,

X.iiij.

vel

vel acuta, & vti videtur agresti, quæ hirsutior & horridior. Quatuor animaduertimus differētias ex floribus, folijs, & magnitudine. Quæ Calys seu Onocleia vocatur, maxima, frequentissima Gallia & Anglia, aruis lætis, sed glareosis, vel argillaceis. Radix intus ligneo corculo, libro corticæque crassiore amicta, sãguineo succo sãdalinõve digitos inficiente: digitum æquat, sesquipalmum longa, gustu Buglossæ. Folia copiosa Echij aut Buglossi angustifolij, lanugine spinosa, incana, cespiti incumbentia: caulis plurimùm singularis, rotundus, squaber, cubitalis, tirsulis florum cæreleis ad punicem vergentibus, Echij non dissimilibus: semen exiguum, oblongum, pullum.

Lutea ANCHUSA.

RARIOR & elegantior multò qui luteis floribus, sed ramulis minoribus & magis collectis in summo: folijs item numerosioribus, lanuginosis, albidis magis: caulis pedè aut cubitum æquat, & semen alterius. Radix tamen viuidiore multòq; delictiore nitet purpurissa, succulentior priore, Norbonæ ad aquæ Marianas, umbroso & pingui solo. Etiam in asperis, non procul Athesi flumine, & Baldo Veronensi, collegimus,

MINOR seu Alcibiadion vel Onochiles.

NOTISSIMA hæc & copiosissima in Nitiobrigum agro, vnde Pharmacopœi Monspellienses & Lugdunenses Lugdunum ad nūdinas quotānis acersunt: nos è vinetis & fabulosis aridisq; collibus Gramuntia Syluæ, propè doctoris Assutij prædiū, eruendā curabamus. Prolixior namq; & carnosiore pleniorq; est radice cæteris. Cætera tota minor, angustiora folia, multò numerosiora, viridantia Buglossi. Complures fundit cauliculos teneros, graciles, floribus minoribus, Buglossi minoris angustifolij, puniceis. Semen cinereum, oblongum, paruum. Sapor Buglossi, nõ ingratus, acrior tamen & siccior.

ANCHUSA LIGNOSIOR angustifolia.

VLTIMA hæc & minima omnium, tametsi vix Anchusa habenda sit, vt cuius sit parum aut nihil purpurea radix lignea, ruffofusca, fundesq; cauliculos sesquipalmares lignosos Satureia: foliolis oblongis, Alcibiada Anchusa minoribus, minusq; hirsutis: flores item nõ multum absimiles, pusilli, cærelei. Radix lignea ex fusco ruffescens, parum aut nihil inficiens. Marginibus agri Frontignani & Valeria Syluæ hæc interdum occurrit. Alibi nobis nusquam visa.

Anchusa lignosior.

STIRPVM aduersaria noua.

249

*LYCOPSIS, vel Lycapsis degener Anchusa, Aegineta.
Mathioli Cynoglossum.*

Nihil habet hæc Anchusæ, præterquam radicis fuscum ex purpureo colorem; à quo Lycopsis deriuata fuit, id est, fuscèdo obscuritasve, qualè ante-lucanum vulgus inter Canem & Lupum crepusculum vocat: nisi sit ab hispida caulis foliorum & florum in pexaque hirsutie, pedem imitata Lupinum: qualem non procul à littoribus Frontignanæ & Doctoris Griffii rure nobis primùm ostensa fuit à Professore D. Assatio, præceptore exercitatisimo, & de Medica materia benè merito. Satam postea habuimus Londini in Anglia: folia dum per initia erumpunt, cespite instrata numerosa, bullis & villis asperata, Echii, palmum longa, pollicem lata iacent, neq; toto anno assurgunt, aut caulem florè inue edunt, sed vno & interdum altero anno post, ætate caulem sesquicubitalè, rotundum, hirsutis alis multis diuisum. Iuxta quas & folia erumpunt ex interuallis: florèsq; Echii fimbriati, diluta purpura, exili stamine. Semen Borriginis, minus nigrum: radix crassior digito, rufescit, lignosa: parum aut nihil attrectantem inficiens.

Hæc ab ea quæ hinc in Anglia via quæ Bathonia & Bristoliam Londium ducit per messes læta & multa hilari visitur aspectu, floribus tantum differt: quos non secus foliorum & alarum interstitia, sed in summis caulibus saturiore purpureo, Anchusæ maioris. Vt prior subrubra linet & nonnihil rubelli affricat digitis.

Ἐχίου *ECHIVM, Buglossum agreste.*

*Germa. Wild ochsen zung.
Gallis. Buglosse Sauvage.
Belgis. wilde Osse tonghe.
Ang. Wylde Bugloss the lesser.*

SERPSA prodit seminis indice, quo à Borragine discerni videtur: ab Anchusis autem radicis colore, siquidem Echium multumque ad syluestrem Buglossum accedunt, folia per interualla circum teneros rotundos quaternosve caules rectos sesquicubitales, alterno situ plurima hirsuta, ternas, quaternasve uncias longa, pollicem lata, subnigra, crassa, è quorum sinu emergunt per interualla flores copiosi, ex puniceo carulei, in pusillis vtrinque incuruis aristis digesti, plumatas summitates effigiantibus: hisce asperiusculis & spinosis tegumentis euolutum clauditur semen, viperinum caput argutis, sed exilibus oris, luminumque vestigia efformat.

ONOSMA, sine Ononis,

NVLIVS est paulò exercitior, qui illicò percepta Onosmatis ex Dioscoride delineatione, non opinetur eam esse è censu Anchusarum, Lycopsidis nimirum cognatam, anchusamve degenerem, quam secreuit Diosc. nomine & familia: ut suo obsequutus instituto frugiperdis abortum facientibus infereret, cuiusmodi sunt Securidica, Nymphaea, Asplenium, Hemionitis. Eoque bis foliorum similitudinem ad Anchusam inculcat. Res verò ipsa indicat esse, quentadmodum arbores non paucæ, quæ foetæ fuerunt primùm, postea exhaustis viribus biennio aut triennio florem fructumque edunt nullum. Sic duo aut tria genera Echii putata meminimus, triennio primùm non nisi folia, postea caulem & semen promere: quibus per frigora amissis, non nisi biennio aut triennio interiecto, rursum incaulem & flores erumpere: alias anno floruisse primo, aut altero, bienniumque interdum totum quasi effoetas & steriles, caule orbatas fuisse, suspicionemque fecisse seminis, florum, caulisque sua natura expertes esse: cum tamen denuò rediuuas reparatis caule flore atque seminibus Lycopsides animaduertissemus: quod potuit itidem inde istis euenisse, & id vulgo persuasisse, quia infelix, atque foetus certa pernicies, non secus atque filix aliæque haberetur. Huc exempla Bechii & Dictamni studiosi arcessant. Cynoglossum autem iam hinc nobiscum perpendant.

XVIV-

Κυνόγλωσσον. CYNOGLOSSVM.

} *Germa.* Hundtunge.
 } *Gallis.* Langue de chien.
 } *Belgis.* Hondts tonghe.
 } *Arg.* Howndes tunge.

HA v d dispar de lingua Canina hæsitatio, sed quæ minoris egere videatur disquisitionis & probationis, æquis arbitris attentius rem ipsam expendentibus. Etenim nisi nullidum cognita est Cynoglossa, aut certè ea est planta nominis interpretatione, vsu, & caninæ linguæ assimilatione, consensui vulgato ad eò probata & recepta, vt nullus sit ex istis malè feriatibus nouatoribus, qui æquè bonam & congruam, nedum potiorem, indagare quiuerit. Est namque ea foliis mollicellis, lenibus, lanugine pauca, ad tactum minimè aspera, mollicie & effigie linguæ caninæ vel Glasti, non nihil venosa, albicantia, Plantagine latifolia arctiora, præsertim aridis & sabulosis Linguagotticis, vbi pusilla vix sesquipalmū

CYNOGLOSSUM
Pusillum
Norbonense.

Plinii. Cynoglo.

& pedem excedens: caulis rotundus, incanus: in alas diuisus, quibus flores punicei angustifolii Buglosi: paruum semè lappulis, hirsutisve clypeolis contentū, vestibus, vt Agrimonie vel Caucalidis pertinacius hæres. Pinguibus tamè & humetibus aruis Ferrariensibus & Patuinis maximum glastum superat, eò proceritatis progressa, vt vix sui similis sit: viridiora namque folia ima & latè humū operietia: dilutiores flores, obsoletioresq; quos fert nullos nullumque caulem nonnullis annis, præcipuè vmbra saligna aut sepibus vicinis opacata. Qui in Herbariæ cognitione cōsenuerat peritior quàm iactantior Barallis, Dioscorides Monspelliensis vocatus, afferebat Rondelletio nobis audientibus sibi non semel in Lemouicibus & Auerniis obseruatas non paucas triennio & quadriennio quotānis bellè reuiruisse; cæterò nullum caulem promississe. Quin si vires spectes, magis arideat tum planta, tum sententia nostra, quæ doctiori lubenter cedit, quum potiorem indicarit Cynoglossum. Ambustis siquidem opitulari, vel mulierculæ sciunt, refrigerandi scilicet manifesta qualitate, exsiccante, doloremq; leniente, & maiore affluxū prohibente; præsertim exungia alliquefacta feruidæve instillata: itè Allopecis de acri & erodente humore capillis defluëtibus, cōfert. Nec nõ emolliet aluū eius vis malactica & mucaginea vino incocta & frigore retuso. Radix Symphiti est magnitudine, muccore & colore, odore penè soporifero, maximi hodie vsus ad acres & tenues fluxiones: magis tamen incrasat quàm refrigerat. Hæc Plinii lappulas ferens videtur: non enim Echii, aut Anchusæ, aut Lycopsides ferunt. Quare, si, vt pleraque omnia, è quopiam Herbario vertit Plinius, caule ferre & semen, vt qui obseruarit fortè eadè quæ nos scripsimus: inscitè simul atq; perfidè erroris fœdi traducitur, & Ruellio pererudito calumnia impingitur non ferenda ab illo eius perpetuo plagiario præsertim: qui nisi hîc tantus fuisset, nunquam ille cōmentatoris opinionem sustinisset. Porrò cum nisi tumultuari gloriolamque aucupari satis perspicuum, cum nihil interim doctiores nos vsipiam relinquat. Cur nõ docebat, qua de re Tralilianus eximius Græcus addiderit radicis cortices pilulis, quas de Cynoglossò inscripsit? quæ apprimè pollicitationi stant, nec vllus Medicorum hodie aliam vel addit, vel nouit. Etenim Mathioli hanc, cui natales Romæ ad molem Adriani facit, nusquam non locorū paulò calidiorum Norbonæ & Hetruriæ multa, nec alio quàm diximus modo in Lycopside & Onosmate, illic caule vidua cernitur. Proinde, qui nec hanc quidem probè notam de facie haberet Senensis, paucas & confusas notas posuit: vires verò, quod minimè decuit, suo more reticuit, & tamen legitimum asseruit.

CIRSIVM.

CIRCIÆ varices Hippocrati, Ixiæ Aristoteli sunt: venæ humore flatuque melancho-
lico prominentes & tuberosæ, dolore interdum sæuo partem vexantes, quibus
quia hæc planta medetur, id nominis assequuta fuit. Genuinam autem plurimam propè
pistrinum oliuarum, & ponè molas farinarias, in locis vadosis Lani amnis Monspelliaci, &
pratensibus lacustribusque littoreis à Grammutio luco in meridiem deuexis, quæ maris
alluuiombus & solibus feruidis longè latèque patentes planicies sale niueo opertas pe-
dibus terebamus Iunio 1566. Radix & ima folia Dypfaci modo & ortu, Buglosi angu-
stifolii acutiora, & leuibus hirsutis spinisq; asperiora, lógiora, virida. Caulis vt plurimum
singularis, binos, ternos, aut quaternos cubitos æquat, angulosus, rectus, incanus, te-
ner, Sonchi modo. In quo extremo flores, rotūdis, oblógis capitulis, Senecionis, aut Car-
dii, purpureis densis cōflati staminibus, vnà numerosi & cōditi. In pappos defluentibus
Iulio, relicto exiguo oblógo cardii semine fuluo. Notissima hæc illic studiosis, alibi Italiæ
aut Galliæ parū nota, aut frequens. Quã eandē cum Guini Cirsio in Mathioli cōmenta-
riis eleganter depictam, intuitu, quoad licet, coniectamur: propterea quia idem Senensis
vtique sui similis, nullam descriptionem apposuit: Ruellio alijsque doctis, qui putarint
hanc Buglossum angustifolium esse, neutiquam parsurus: si virentem, florētemq; vt nos,
vidisset. Sanè vix vlla in Dioscoride plenius descriptioni respondet & facultatibus, quàm
hæc, floribus non quidem Buglosi, sed papposis & lanuginosis, euanidis, caducis.

ALTERVM.

Hic Londini in horto Morgani, etiamnum ineunte hyeme, huic aliud Circium credi-
tum creuit, cognatum foliis, floribus, & radice, facie tamē Cicerbitæ, foliorumque po-
siti in cauliculis teneris, canis, minus hirsutis, vti etiã folia paulò breuiora: sed flos pur-
pureus, & singulæ cymæ singulus papposus: ea annum fermè vegeta viruit.

SYMPHYTVM Alum, seu Alus.

{ Gallis. Consyre, Oreille d'Asne.

{ Ang. Comfrey.

{ Consolida maior. Hisp. Suelda maior. Ita. Consolida maggiore.

PERAPOSTITE istud Symphytum cōtulit Buglossio, id est, nostræ Borragini Dioscori-
des: quandoquidem tractus amat lætos, riuos, interdum & hortenses istud, non
secus ac Borrago: cui foliis similibus, maioribus, longioribus, itemque caule cauo, hir- Quod sonat ipsa
nomenclatura.
futo, anguloso est: radix nigra foris, intus alba, mollis, & fermè omnium quas nouimus
maximè viscida: sapore oleraceo, vel insulso, quæ carniū frustra, si illi incoquantur,
ferruminare, glutinaræue meritò credūtur. Quàm plurimos ad affectus certissima ope cō-
diūtur, ad vnguenta spissantur, tota namq; folio & radice vulneraria est: Buglosi gustu &
muccagine, sed multò pluri & efficaciore ad vlcera ferruminanda, eóq; Consolida maior
vocatur: & quæ mas vulgò dicitur, floribus purpureis, efficacior habetur: quæ verò albi-
dis floribus, fœmina. Luteis etiam floribus obseruauimus quandam, quæ foliis putaretur
Borrago, vbi dehorruit, nisi radix subesset tuberosa nigricansque: quare minus verè qui-
dam opinati sunt, Indicam occidentalem sanctam herbam, Symphyt $\omega\epsilon\kappa\lambda\omicron\upsilon\gamma$ apud Dioscori,
esse, vt innox ostendetur.

Indorum Sana SANCTA, siue NICOTIANA Gallorum.

IMPVDENTIVS CVLIS Herbariæ obtrectatoribus, ignauiam hæc, si loquatur, expro-
bret, ingenuis autem vestigatoribus sedulitatem gratuletur, qua factum est vt non
multis ab hinc annis ex Hespericæ Indiæ nouo orbe Portugaliæ, Galliæ, Belgiæ, & Angliæ
facta fuerit inquilina: maiorēne an certiore commodo, incertum. Siquidem non modò
Symphyti

Symphyti de figura & habitu ipso conferenda est, sed etiam effectionibus ad interna & externa incommoda, eidem & cuilibet Pannaci decantatissima præferenda. Non est tamè Symphyti species, tantò minus *πενίτε* Dioscori. sit, licet visum fuit quibusdam: at illud est nostrum Symphytum vulgi magnū, tametsi iisdem riguis, nempe pinguibus & apricis gaudeat, proueniatq; foliis prægrandibus, oblongis, hirsutis, Symphyto magno, latoribus, rotūdiorib⁹, Bardane Hyoschamo luteo concoloribus, multis è radice exili Lactuæ, multum fibrosa: scapus exit trium cubitorum in Frācia, Belgio, & Angliā: sæpissimè quatuor & quinque. proceritate, quum maturè satum fermen in calidioribus tractibus Aquitanie & Linguagotie: florum calatos Augusto fert, herbaceo pallore nonnihil

Nicotiana inserta in fundibulo ex quo hauriunt fumū Indi & nauticlerī.

puuicantes, vnciales: semenque maturat in calyculis exilibus admodum, & similibus Hyoschamo Luteo, vnde nonnulli putant Hyoschamum luteum huius speciem esse: & sanè vtrique plusculum caloris inest. Quare nec Hyoschamus esse potest; quòd illis persuasum fuit, quia vidissent non paucos huius fumo hausto temulentos fieri. Videas enim naucleros pleròsque omnes qui isthinc rediunt gestare pusilla infundibula ex folio Palmæ aut storea confecta, quorum lateri extremo inserta sunt conuoluta folia & comminuta siccata huius plantæ: istud illi accendunt igne, atque hianti ore quantum plurimum possunt, inspirando fumum sugunt, vnde sibi famem sitimque sedari, vires instaurari, spiritus exhilarari asserunt: sopiri que iucunda ebrietate cerebrum, dictitant: incredibilem pituitæ copiam plerumque educi: Quod ipsi dum hauriremus, experti sumus: non tamen citò inebriat, nec frigore dementat, vt Hyoschamus, sed quadam aromaticitate vapida ventriculos cerebri imbuit. Hyoschami illius lutei nullū factum à nobis certum periculum, Istius verò Sanctæ herbæ vocatæ iam vbique increbuit fama: sanè ad vlcera, vulnera, thoracis affectus, tabemq; pulmonū, ea nihil noui nouit ex nouo Orbe nostra ætas præsentius, aut efficacius, quemadmodum inter remedia dicitur.

PULMONARIA, maculosa folio Borrage. floribus Primulæ Veris, purpureis.

{ Gallis. Herbe aux Pulmons.
 { Belgis. Onser vrouwen melckcruyt.
 { Ang. Sage of Ierusalem.

CONSULTIVS huc hæc fuit dilata, non enim magis dicta Plinii Pulmonaria ob effigiem foliorum, quàm propter vires pulmonibus non secus laudatæ atque Symphitū, cui congener est, nec parum similis, hirsutis calyculis florum Primulæ, prima vernatione eleganter purpurantibus, in cauliculis mollioribus, sesquipalmaribus: foliis item superficie

STIRPVM aduersaria noua. 253

item superficie & hirsutie Symphiti aut Buglossi, maculis lacteis & nigris aspersis, semina nigra relinquentibus Borriginis, ab imo erūpentibus, supernè acutis, radice quàm Primulæ crassiore, fusca, viscida: gustu nō ingrato totius plantæ Holeraceo. Iusculis miscēt folia mulierculæ; aut tusa ex ouis in placentas ducunt, adq; pulmonis affectus, & cordis vires conferre prædicant, eoq; in hortis habent ex vmbrosis montosis. Quibusdam regionibus visuntur sine maculis.

PULMONARIA Gallorum, flore Hieracij.

QUAMVIS sit hæc Pulmonariæ maculosis folijs & nomine donata, propior tamen videtur Intubaceo generi: flore nempe luteo Hieracij, in parietinis & dirutis, musco obsitis, Lugduni, & Monspellij Gramūtix syluæ, emicat tenello cauliculo, Intubaceo, palmari & sesquipalmari, gracili, è radice exiliore Betonicæ, nonnihil fibrosa. Incerto adhuc vsu, vti planta parum nota est: quidā tamē cōferre paronochijs & pulmonibus prædicant.

MONTANVM Arction an Persolata Plinij?

TA M E T S I nullusdum scriptor ARCTION, siue Vrsam, vel Arcturum Dioscoridis nouit (neq; enim Ruellij vndequa; doctissimi manes, aut sētentiā de Xanthio, insectari, animus est, aut fas ducimus) tamen id putamus factum ignoratione, non tam plantæ ipsius, quàm Cumini Syluestris siue parui, cui confert Dioscorides Arctij semen: alioqui folia ampla Phlomo rotūdiora, caulēq; teneros & longos promit hæc, quæ vt nomine & ordine apud Dioscoridem, sic facie magnoperè cognata est Personatæ siue Αρνεῖω vulgari, quam Vrsam interpretamur dictā, vtrāq; à semine, vti videtur, hispido, villosis echinis, qui huius Arctij sunt molliores, propiūsque Cuminum paruum siue Syluestre simulantes: semine etiā non absimili. Quare nec absimili vero ratione videmur asseruisse hanc Arction veram. Hæc nuspiam nobis visa, nisi celsis & Syluosis montium opacis, vt Veganiij Iugis Norbonæ & Saleuæ mōtis, alijsq; Pedemontis & Sabaudix finitimis. Radix longa, tenera, candidaq; foris & intus, edendo non ingrata. Folia, subtus præfertim, admodum incana, vti vngulæ caballinæ vel Petasitidis. Plinius hanc *Persolatam* nuncupasse videtur: sed descriptionē confudisse (vt sæpè facit) cum Personata, non leuis suspicio est: tum quia folia vtriusq; comparat Cucurbitæ, & tamen singulari distinguit Persolatam à Personata capite & radice. At Dioscorides Verbasco comparauit, & hæc tres, nempe Arcion, Arction, & Petasitidem, admodum inter se similes, serie coniunxit, nec tamen aliam alij assimilauit, cum tamen Petasitidi simillima Personata sit.

Ἐρνεῖω. *PERSONATA*, Lappa maior, Bardana.
 { Ang. Great Burre.
 { Ger. Grosz Kletten.
 { Belg. Broete clissen.
 { Gall. Glouteron ou Gletteron.
 { Ital. Lappola maggiore.
 { Hisp. Bardana.

PR O P T E R eandem quam cum villosis hirtisq; vrsorum capitibus glomerationes echinosæq; lappæ haberent similitudinem, nomenclaturā cōsimilem accepit Arcion & Arction. Personatæ autem fortè, quòd folia pregrandia vultui, laruæ, aut personæ obtendi facie solita essent. Et Persolata, quia galeri vice Solis æstum à capite arceret: vnde etiam Petasitidi nomen factum.

Nimis quàm frequens & vulgaris lappa magna vbiq; gentium secus vias & vrbium pomeria, luculentæ magnitudinis, Cucurbitæ emulis folijs, & Echinis, mordaci hæsu vestes canesq; arripientibus, puerorum frequenti lusu nulli non notissima. Radix grandis, carnosa Arctij siue Persolatæ, sed foris nigra: conditur saccharo, & cum grata tum utilissima ad calculum & dysenteriam habetur, Veneris etiā incentiua. Idem semen pollet, sed multò efficacius calculosis.

STIRPVM aduersaria noua.

Ξάνθιον καφαγαγιον, XANTHIVM siue Strumarina.
 } Offi. Lappa minor.
 } Ang. Löwse burre, or lesser burre.
 } Ger. Betler fleisz vnd Spitz Fletten.
 } Bel. Eleyne clissen.
 } Gal. Petit Gloutteron.
 } Ital. Lappula minore.

COLORES cognomine sic dicta, quia ruffat capillos, quemadmodum hodie vulgus tinctorum luteam & Kermes, siue *Kermesinum* dicit, cuiuslibet regioni fermè æquè nota ac maior lappa, sed non perinde feraci inuisoq; prouentu abūdat, locis & scrobibus arefactis, quādo imbres aruerint, gaudet, ortu & fructu echinato lapposoq; Platani aut potius glycyrrhizæ alterius filiquosæ, folia gerentibus caulibus sesquipedalibus & pedalibus, incisura, figura, & colore Attriplicis vel Tornesolis, Bardana etiam aliquantum adūbrante: vnde Bardana minor dicta, radice non profunda, fibrosa, meritò, vti semen ipsum, laudata ad tumorum strumarumq; pertinaciam delendum frequenti admotu, vnde χροφαδόλεγον, siue struminecam vocarunt antiquitus.

Βήχιον. TVSSILAGO, Farfara & vngula cabalina Offi.
 } Ger. Kofzhub & Brantlattich.
 } Bel. Hofbladeren.
 } Ang. Folefoote, Coltesfoote.
 } Gal. Pas d'asne, patte de cheual.

ACOMMODO compertissimo, quod præstat anhelosis & tussi afflictis, dicta fuit Bechium Græcis, Tussilago Latinis, vel vngula cabalina recentioribus. Folia quippe promit ab imo in pediculis sesquipalmum altis, rotunda, sed lateribus senis, septenisve angulos acutos claudētibus, auersa tomentosa incana, aduersa virentia carnosæ, Petasitidi adeò accedentia, vt per initia nisi odor (qui huic grauis) discerneret, eadem putares. Flos illi aureo pallore, radiatus, dentis Leonis æmulus, qui Februario & Martio nondum egressis folijs repente floret: parumper perstat, & celerrimè in pappos dehiscens. Radice tenera, candida, carnosæ, geniculata, humi sparsa, cuius cum folijs est vsus notior, quàm vt longiori egeat oratione. Vda sata, crepidinèsq; fluminum amat.

Πετασίτης Petasites.
 } Ger. Pestilentz wurtz.
 } Bel. Pestilence wortelen.
 } Ang. Butter Burre.

SED & utiq; similes sui negotium ex negotio serunt studiosis, qui Tussilaginem asserunt, Petasitem negant, plantam illam in pratis palustribusq; primo Vere crescentem, atq; nondum folijs ortis caulem erigentem tenerum, carnosum, concuum, sesquipalmum altum, Orobanchæ similem, floribus in summo densis, pusillis, multis, mucosis, racemosis, oleæ, in purpureum conum compactis, spectatu amœnum: nullo semine prægnantem, sed flore marcescente & defluente, spē etiā seminis perdentem. Folia pediculo cubitali, crasso, carnosæ, quasi appensa medio sui centro, pendula instar Petasi inuersi visuntur, maximā Personatiam superantia: sed rotunda, subter parum incana, singulis pediculis singula, medio fermè totius puncto hærentia, vbi sinus desinit profundus ad vsq; folij centrum actus, quæ si prorsum clausuris, fungi penduli modo fulciri dixeris: simulq; Commentatori silentium indixeris, qui dum nihil habet quod illinat paginis, in minutijs istis obstreperit bonis viris, nec quid quòve modo scribat, de facultatibus notisve certioribus, quicquam pensi habet. Grauis enim & prorsum ingrati est odoris hæc, gustanti verò perquam amara, & ingrata: desiccatur item magnoperè, quapropter morbis epidimicis vtilissima habetur & comperta Medicis Germanis etiamq; plebi, quæ ea de dote vocat *Pestilencie wortelen*, id est, pestis radicem: quæ valde crassa, foris pulla, intus cãdida, & plurimùm vermiculis prægnans & exesa, quòd mirum foret pabulum adeò amarum amare, nisi illius essent proles & alumni: vt in absynthio, & in vesiculis, quibus condita & reposita aloes asportatur, cernitur, quam interdum etiam mures liguriunt. Radices complures cortice exutas

& exenteratas aceto indunt quoad viribus imbutum fuerit, exque illo cum Rutæ succo & Theriaca propinant, præsidiumque nulli secundum affirmant. Leniusculo argumento deceptus fuit, qui rebatur propter communia natalitia & florum ante foliorum egressum, esse easdem, quasi non idem contingat Trifolio Hederaceo, Croco Sylvestri, Ephemero, & aliis.

CACALIA.

HÆc multum Petasitidi assimi-
latur, foliis præsertim: an verò
sit Cacalia ambiguum, nec tamen
vlla alia vllã opinionẽ verã nobis
fecit, nedũ vt animum expleret,
præterquã ista. A lpinis iugis o-
paciq; superciliis prope fagos &
aquarum scaturigines vel fluenta
plurima, alibi rara. Ternos cubi-
tos æquat caulis: ramulis quibus-
dã diuisus, flosculis albicatibus &
aliquantum obsoleta purpura as-
peris, incõditè cõgestis & pãnesis
muscosisve, vt in Eupatorio Ca-
nabino, aut Virga aurea, radix albi-
da, fibrosa, crassa Garyophyllatã,
vnde pediculi surgunt foliis per-
magnis leuiter laciniosis donati
Petasitidis: quã etiã odore qua-
dantenus imitantur. Gallia Nor-
bonensis cello monte Calcaris
nũcupato primũ vidimus, pro-
pe illius montis verticẽ qui Dei
Paradisus à plebe vocitatur. In
Delphinatũ vel Allobrogum fi-
nibus Montes qui Pilati monu-
mento è regione visuntur. istam
habent, vnde quidam amici Lugdunenses peritissimi habuerunt,

ALYSSON.

FVIT hæc Thlapis & Lunaria Græcæ socianda: sed operarum prope ratione huc intrusa
est, licet non absimilia sint folia Echiis: in hortis cultioribus habetur, & nonnullis Lu-
naria vocatur: sed nulla melius Alyssio Dios. quadrare videtur: est cubitum alta tota, in-
cana, asperiuscula, ac nonnihil tomentosa; radice exili, foliis in imo Conizæ, vel albæ violæ,
plurimum vnicaulis, rotundus, hirsutus, pusillis alis diuisus, in quibus alternatim flos-
culi lutei oriuntur Irionis, & folliculi oblongi clypeoli compressi, qualis Lunaria Græcæ,
quem duplicatum facit membranula dissipans vtrinque seminum seriem duplicem, que
sunt Leucii similia, sed maiora. In Belgio vidimus, in Italia dono habuimus, Mõspelliq;
satam & enatam gustauimus, sapore longè Porro aliud est Galeni Alysson putatum à re-
centioribus, Bugula nempe siue media Consolida, iamdiu superius adducta.

Dotterbloemen Germanorum, an Plinij Chamalence & Malococysius?
Chelidonium minus.
Nymphaea { Alba maior,
              { Minima.
Nymphaea { Lutea.
              { Minor.

l.ij.

Alorsica

Morsus Ranae.

Tribulus aquaticus.

Faba Egyptia.

Arum Egyptium.

Dracunculus maior Math.

Dracuncellus aquaticus.

Arum.

Arum minus.

Arisarum utrumque.

Arisarum Norbonense.

Asarum.

Asarina.

Brassica marina, siue Soldonella.

Soldonella montana.

Gramen Parnasi.

Thora.

Ciclamen utrumque.

Rotunda.

Aristolochia } Longa vera.
 } Polyrhizon Pli. Aristolochia tenuis efficacior Galeni incognita,
 } Clematitis, falso longa. Math. (Mathi.

Viola Martia, eiusque varietates.

Viola flammea, coloria, calida.

Saxifragia } Alba, strumosa, Chelidonioides.
 } Aurea.

Caryophyllata Alpina.

Χελιδόνιον μικρόν. CHELIDONIVM minus, siue Hirundinaria minor,
 Scrophularia minor.

Germa. Klein Scholwortz, Klein feigwartzenkraut & Meyenkraut.

Gallis. Couillons de prestre, Itali. Fanoscello.

Petite Esclere. Angl. Pyle woorte or Fygwoorte.

NIMIS quàm morosi sunt, qui Chelidonium minus ob ignauā acrimoniam reiiciunt, cum notæ ceteræ suffragentur apprimè descriptioni: nam oritur primo Vere cunctæ Europæ Chelidoniis ad nos remeantibus, & granula triticea multa appenduntur radiculis, vnde triticum, siue πύρον vulgò Diosco. æuo dictitatum fuit: à nostris autem Scrophularia etiamnū vocatur. Quare facilè futilis obiectio de acrimonia refutatur, aliorum multorum simplicium exemplo. Apud Diosc. Arum, Asphodelus ex Hesidio, vbique cœpæ fidem facient, quorum acrior aut mitior sapor, agri sequitur conditionem. Folio Hederaceo Asari exit, florumque elegantem sobolem in pediculis tollit, foliolis aureis radiatis, stellatis.

CALTHA Palustris recentiorum, non est Chamalence Pli. folio Populi, siue humilis incana. Dotterbloemē Belgarum, & Farfrugū recētiorū.

LOCUS item lacustribus & vdis huic perquàm similis & frequens que Germanicè Belgicè Dotterbloemen vocatur, Chamalencē quidam ex Plinio, ex Geoponicis Malococyssum maiorem: Mathiolus ex suo cerebro Tussilaginem alteram facit: nam coniecturas triviales, quas & descriptionem de recentioribus scriptoribus, peritissimo Dodo. & aliis, emendicauit, inculcat, suppressis nominibus & mutatis classibus, quasi scopas dissolutas: hæc enim multò magis Chelidoniū ipso toto vultu præfert, nisi quòd vniuersa maior: Flores neutiquam papposi sunt, quinimò diu admodum & particulatim floret aureis Raunculi, aut Chelidonii minoris: neque folia ortu, vt Tussilago, anteuertunt, & Nymphaeæ luteæ colore, vel Chelidonii minoris nitore fulgent, & similes sunt adeò, vt in Angliæ vudis, vbi vberima, sæpè pro Nymphaea minore Pharmacopœi & Clinicæ mulierculę

MALOCOCIS-
 sis Cassani Bas-
 s.

mulierculæ nobis attulerint & ostentarint. Folia non subter incana, non angulosa, non caulis tomentosus, sed potius atro virore polito, vti Asarum, Nymphaea. Radix fibrata capillamentis, acris gustu est, sed moderatè: nondum tamen vsu exploratæ facultates: quod magno pudori est istis audaculis assertoribus, sed maiori detrimento Medicinæ tyronibus, maximo verò nocumento ægrotis, quos perdit inscitia, & scelerata gloriæ fames.

Νυμφαία *NYMPHEA LVTEA*, *Papauer palustre.*
Nenuphar Officinarum.

{ *Ger.* Wasser gilgen, haarwurtz, zec bluomen.
  Belg. Blompen.
  Hisp. Escudetes del Rio, & Higos del Rio.
  Ang. Water lillie.
  Gall. Blanc d'eau, & Lis d'estang.

AQVÆ Lymphæ seu Nymphæ antiquitus vocatæ, natales & nomen suppeditarunt Nymphææ, quæ nusquam nisi in aquis leniter labentibus emergunt, parum extante folio peramplo, *Bechij* aut *Dotterbloemen*, circinata rotunditatis, laeuis, densitatis, & magnitudinis, in caule glabro, quasi pediculo, quaternum quinúmve cubitorum, flore specioso, luteo micante aspectu, & ambitu obtusiore, quàm albæ Nymphææ.

NYMPHEA alba.

ALTERAM speciẽ, quæ maior vocatur, vix quisquam discernat, nisi floris emaculato candore Liliũm prouocante: radix vtriusq; crassitie cruris humani, nodoso & strumoso corio clauam imitatur, gustanti insipida quũ adhuc humens, siccata nonnihil sapit alimentosi. Luteæ albus est, Candida autem nigricat cortex, vtriusq; amaricat: semen & flores nonnihil odori albæ: Flagrantissimi lutei, & gustanti nonnihil acrimoniæ præferunt, glutinũq; quippiam habent, quem, nisi condiantur, arefacti amittunt, sicciq; efficiuntur, atq; nullo aut pusillo calore digerunt: quæ perpersione faciliẽ quis componat tumultuarias Arabum & Neotericorum inter se perorationes. Atq; quum attoniti mirantur Arabas quandam speciem Nymphææ calidam tenuantemq; putasse: non est sanè quod conuicentur, aut ineptè e capite de Sedo accersant subsidium: nam si Nymphææ inde sit dicta, quia Lymphis Nymphisve est conuictrix & accola, potuerunt Serapione antiquiores Caltham nobis dudum Palustrem dictam congenerem fecisse: natales quippe, folia & flores affinitate haud vulgari, etiamnum persuadēt idẽ quibusdam Pharmacopœis, qui nostris medicamentis non semel subdiderunt hanc, illarum vtriusuis loco: vocabantq; Nymphæam luteam. Quin ni nobis forent notæ Nymphææ, certè hanc legitimam Nymphæam agnosceremus, vti fortè plerasq; alias arbitramur pleriq; omnes humanæ Mineruæ coniectores, quoties potiores vel rationes, vel plantæ accommodatiores nos deficiant.

ALBA Minor.

SUNT insuper antiquis prætermisæ Nymphææ duæ; potrices quidem, & aquarum alumnæ: verum regionum duntaxat (aut certè plurimum) Septentrionalium, præsertim Angliæ, via quæ Londino Oxoniam & Bristoiam ducit, secus & trans aquas viarum pi-griores minũsq; profundas, numerosũ exerit hæc in tenuioribus pediculis & non dissimilibus folium, ferè magnitudine Chelidonij minoris, aut Palustris Calthæ, *Dotterbloemen* vocatæ: defluente flore candido Papaueris, Rhæadis, aut Melampyri, capitula & semina supersunt, crassiusculo cortice obducta, nullius dum vsus.

NYMPHEA LVTEA minor Septentrionalium.

MINVS frequens Lutea minor, è limoso item fundo, traicit lymphas iuncea pediculis, ternū & quaternū cubitorum crassiusculis Portulacæ, singulare folium in summo gestantibus, duplò maius quàm superioris: quare hæ differentia sibi ita ex aduerso altrinsecus opponitur, vt hæc maiuscula lutea, albæ nymphæ Dioscoridis respondeat, superior verò minima conueniat cū maiore lutea. Floribus ex vno quasi iunceo exortu Primulæ, minoris chelidonij stellatis, iuxta amœnissima Thamesis fluentia, in vdis scrobibus & lacustris pratensibus: gustu plusculum caloris videtur habere, & siccior esse quàm superiores.

MORSVS RANÆ.

INCOMPERTAM & hæc Græcis, Septentrionales, apud quos (rarius in calidis) prouenit, *Worschen Beet*, aut *Ranæ morsum* vocitant, & *delyn plompen*, id est, paruã Nymphæam: & certè magis Nymphæis, quàm Potamogetoni accedit, præsertim figura & natalibus, nempè torpentibus aquis foliola plurima innatant, in Lenticulæ palustris quãdam effigiem, aut potius pusillæ Nymphææ albæ, circinato pariter ambitu, sed minore Capparis, vnguem maioris digiti æquante: in pedicellis flosculi intermicat luteoli, alibi lactei aut Melini sūt, tribus foliolis cōstantes minimæ albæ Nymphææ, crebribus radicum staminibus, longius se porrigentibus in fundum lacustrium, stagnantiũmq; aquarum, vbi ranæ lubentius stabulantur, vnde nomen: ad arcem Londini regiam & mœnia, plurima Iulio & Iunio, gustu Nymphææ aut Lenticulæ palustris.

Τριβυλος *TRIBVLVS Aquaticus.*

Off. Tribulus marinus.

Ger. Wasser nusz, weihernusz, Stachelnusz, vnd Spitznütz.

Belg. water noten. Hisp. Abroyos & Abrollos.

Gal. Escharbotz, Saligotz, Chastaignes d'eau, ou Truffles d'au.

BOREALIBVS, vt Belgia, Germaniæ, fossis, & pigris fluentis, prope Nymphæas aquaticus Tribulus, qui etiam aduerso flumine è Francolino Ferrariam versus nauiganti, non semel occurrit, adque ipsius vrbis Ferrariæ mœnia lateritia in altè depressis valibus & scrobibus. Paucis hæc similis effigie, eoque nullū latere quit, qui muricatas uces castaneasve triquetras, duras, ternis plurimùm aut quaternis mucronibus figetes, norit: nucleo albido, Castaneæ sapore, quo plebecula lubèter victitat, Castaneasq; aquaticas appellitat. Semirotunda, cristato leniter ambitu, folia Soldonellæ & Umbilici similia, sed

STIRPVM aduersaria noua. 259

crassiora, e pediculo longiore, superiore sui parte nonnihil protuberante, carnosio, succulento, e caule breui Portulaceo sensim desinente in radices, comis vdis, & albicantibus capillamentis, prolixis, fibratas, continenter in aquis partim natantibus, partim in fundo reptantibus & merfis. Quare videndum merito cur Agrippę vnguento addantur nuclei, quibus etiam emplastica, obstruendiq; vis, aluum constipante:

*COLOCASSIA, siue ÆGYPTIA FABAE,
an sit ARON Ægyptium putatum, Italia
nuper inquilinum?*

SI QVIS ad fructuum varietatem respiciat, latius hodie multo patet ambitus generis fabacei, quam quum Dioscorides Græcam fabam & Ægyptiam duntaxat memorabat: nam & nostras vulgaris neutra illarum est, & complures ex India tum Orientali, tum noua Occidentali consequuti sumus, quorum fructus aliquantum fabæ æquiparantur, frondem autem & reliquam faciem, si ille absit, nullus agnoscat fabæ. Eapropter illa cum primis egregia Ægyptia huc pertinere videtur, vt quę palustris foli humentis glebæ sit soboles, vnde apte Dioscorides Cibotij siue Aruilæ eruit ethymon, quod immerito quidam carpunt, vti dicitur postea. Et frondes isti sunt quantę arborum (malim verti Petasitidis, vt e Græco potest elici, equè Theophrasti & Galeni lectione.) Radix harundinacea, crassa, cruda vel cocta estur. Quare apprimè olim innotuisse Theophrasto & Dioscoridi, certum est. An verò sit ista, quam Commètor sibi, aliisq; persuasit, fides sit penes Bizantium picturam: quam istam critici audaculi subsannant, ac mussant Dracontio Aconito, aliisq; nonnullis, ita nescio quid talis euenisse. Certè multis annis ab hinc per multas credebamus plantas nobis visas istius in plerisq; Italię locis (nam nullus erat hortus paulò celebrior illic cui deesset) verum postea monuerunt nos flores & bulbi, tametsi complures vnà adnati, Aronis speciem esse. Sunt enim multæ confertæ & quasi appendicibus aliorum bulborum auctę, tuberosę, oblongę: radices effigie quidem Ari, sed triplo aut quadruplo maiores, similes, & cõcolores illi radici, quã Apium falsum esse monuimus: sed succulentæ, teneræ, intus forisq; fuscæ rubiginosa: folia nobis creuerunt Nymphææ maximæ magnitudine & ferè similitudine, crassitie, colore, sed liræ, venulæ, neruuliq; & superficies fuerunt Aronis, vti & gustus: florem nullis blanditijs potuimus prolicere, neq; diligentiores cultores, Pisis, Bononiæ, Patãuij, vbi Triuisanus Medicus habuit: nec Lio ille forensis Philosophus Venetijs parum studij huic impendit: in Belgio fatam hyemis sæuitia deleuit.

*ARON ÆGYPTIVM qui e Theophrasti, num
sit recentiorum Colocassia?*

SI igitur, vt non nolentes assentimur, sit Arum Ægyptium ista planta, quam dudum delineauimus, non Colocassia siue Ægyptia faba, cognationis notis quibusdam potuit imposuisse cum recentioribus, tum antiquis authoribus: nam Palladius, vbi bulbos Colocassia serendos precipit, videtur sequutus opinionem & nomenclaturam Cypriorum, qui Colocassiam appellationem huic impertiunt, vt est apud Dioscoridem. Et vtinam otium non defuisset Mathiolo, quum illi ostendebatur Tridenti vera Colocassia, nã ille accuratius tam visendã stirpem, eiúsq; natales, conditiones, magnis, vt par est, votibus herbariorum expetitam, nec citra laborem & sumptum aduectam, verbis expressisset: Sed non rarò instituti oblitum magnum virum transuersu agit perorandi libido in quoslibet, qui nequeunt fauere linguis & silere, cuiusmodi hic doctissimus Guilandinus, modestissimus Anguillara, Matthiolo mastix Vercellensis Apollo. Itaq; ob similitudinem caulis & foliorum Nymphææ Ægyptiæ fabæ contulit Dioscorides, & rursus istum Aronem peregrinum Colocassia compararunt Palladius & recentiores, cuius nostrum Aronem speciem esse, certum habemus. Quin si e Græco non sit ἄρον ἰερον quasi Sarum, vt in Iride factum, plebecula, quæ Barbam Aronis vocitat, videtur agnoscere, ex Palæstino vernaculo

& ornamento Aaronis Pontificis. Et alij foedius, sed signatius, eodē ferē alludentes, Sacerdotis veretrum, aut mentulam vocant, in conum mucronatum racemum illum purpura punicante miniatulum acinulisq; stipatum, ad milij Indici fastigiatae spicae effigiem: vbiq; viarum marginibus & pratorum ripis vdis obuiū, vixdū hyeme exacta folia pediculo edēte bipennis effigie, quale sagittariae aut Bōni Henrici, virore lurida & pallentia, maculis nonnullis nigricantia, vnde etiam Dracontium vocant: radice hermodactyli ferē oblongiore Satyrij Erithronij Geneuensis.

ARISARVM Veronensium. Plinij ARIS.

VOCIS argumento, non tantū effigie & viribus perspicuum Aro congenerem esse Arisarum, quem vocat Galenus & Plinius Arim: quē vox Hippocrati, instrumentum Chirurgicum ostendit, vnde fortē accommodatum nomen: aut potius à vigetiore acrimonia quā huic inest, quā Aro, & qua discernuntur: alioqui non nisi magnitudine discrepantes & in Ægypto nascentes à Plinio traduntur. Nobis tamen quā notā sunt species duę, non solum minores multo sunt, sed etiam rotundius folium vni est, cuius virentis magna copia nos donauit Franciscus Calceolarius Veronensis in primis peritus Pharmacopœus. Eā putamus alicūdē ex vicinis vrbi motibus aduectū fuisse, nā & alibi non procul Thermis Lucensibus habuimus: & idē bulbi, quos vna in capsula cum Moly & Colocasia afferendos curassemus, in Belgio sati ipsa Bruma in foliū erupere, paulō antē Ari exortum: in pedicellis loreis Cyclaminis modo, folia singula Hederacea, multo minora, Ari molliora, & delictiora. Flos fuit etiā singulis vnus, vno foliolo conuoluto, oblongus aspectu Aristolochiae, è lateris rimula emicante fibra staminea. Radix quanta Fumariae Pliniana, sed foris fusca, albida intus, tantoperē feruens, vt ista Agyrta: ridiculum quidem, sed non perinde iucūdam, excitent plebi spectaculum. Quippe alicui è turba ostendunt nuculam auellanam, persuadentq; saltem in os inserat, si deglutire non lubet: tum impostor, celeritate manus, qua valet, inserit hianti rustico vnum ex istis bulbis, moxq; illi eomprimit fauces, quā actutum inusta bulbi impressione, contractis fibris, & tunica palati, conuelluntur. Manetq; misellus rictu diducto, ore hiantē, ridenti similis: Sed κλαυσίγενοϋ Homericum edente.

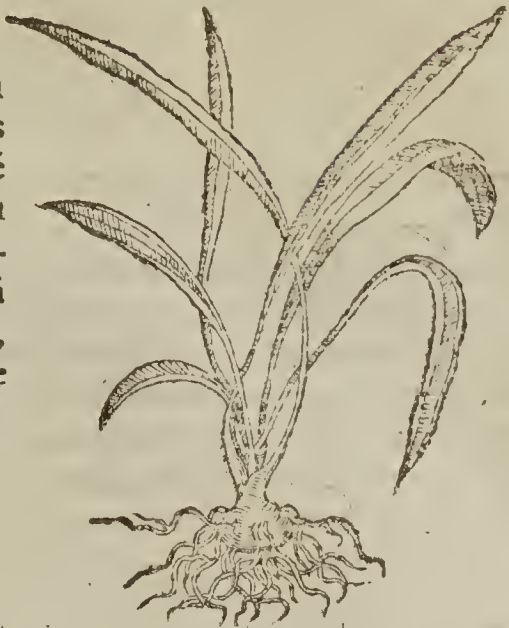
ARISARVM Norbonense.

HOMUNCIO quidam Stephanus Barallius vocatus, nobis per familiaris, propter summam stirpium Norbonensium peritiam, in qua consenuerat, & nomen in Academia indeptus erat Dioscoridis Monspelliensis, non semel duxit nos ad riuulum quēdam ponē cœnobium Funecinctorum, vbi in salicetis & herbis vdis eruebat radices huius, interdum vnam aut alteram simul, interdum plures adnatas, maiores quā Chelidoniij minoris: folia emittentes longiora, angustiora Afaro, rigidiuscula, eoq; cuncta plantula adeo arida, vt frustra sæpius cupierimus flores & fructum videre, maturius marcescentes præ folibus feruidis. Nam illic quibusdam annis, humidioribus præsertim, nonnulla se prodūt plantæ, quæ aliàs aliquā multis annis continuò æstate recurrente præsicca, nusquam cōparent: vt est legumen illud Ferro Cavallo Italicè vocatum, nec non aliæ multæ,

ARISARVM angustifolium, Orthogali lutei facie,

NE QUIDEM illius angustifoliae Arifari, quod in hortis Belgicis, Gallicis, & Anglis colitur, nobis florem vllum aut semen haecenus visum. Quod quidem eò magis optabamus, quia suspicabamur Orithogali lutei congenerem. Est enim in ericetis & filicetis, Liguria praesertim, angusto folio, porraceo, aut Ornithogali lutei, palmari, in angustum quasi pediculum, prolixum, ad imum deficiente, e ceruice bulbi Auellanæ nuculae paris, aut Serpentariae maioris.

ANGVINA DRACONTIA.

SERPENTARIAM istam maiorem, quam cuncti horti norunt, & ager Monspelliensis sponte dat, quin sit Dioscorid. Dracontium maiorem, maculis albidis, folia Hederacea prominentem, nullus inficias ibit, nisi maleferia tus temporis prodigus rixator quispiam. Rectus quippe caulis, glaber & politus, extima cute anguinum serpentisve exuium, maculis, fuscis, vipereis, pullis, puniceis, giluisque, transversis, obliquis, & fortuitis, adeo exprimens, vt eminus repente intuenti horrorem incutiat: sesquicubitali bicubitalique in summo e vaginula emicat, congestus in cono racemus plane Ari, cui radicem etiam non absimilem, rotundam, maiorem, seque lateratim propagantem. Qui igitur foliorum comparationem, negant veram, quod non sint hederacea, actum agunt, nempè monent, propter consequentem & arctam similitudinem, folia Dracontii dicta fuisse hederacea, cum potius debuerant hederacea illa Ari dici, quia huius postea conferuntur cum foliis Dracunculi & radice. Vbi Dioscorides, aut si quis alius Crateuanus fuit, ad indolem & vniuersum habitum plantae respexit, foliorumque leuorem, virorem, colorem nitidum superficiei contulit; quia essent perquam affines plantae, vt vides in collatione etiam radicis: vbi singularis numeri, nulla expressione maioris, aut minoris Dracontii, bis repetit collationem. Nec vniuerso tractu Graeciae, a nostris amicis iamdiu lustratae, vlla alia vsquam Serpentaria, quam ista, quae etiam non procul inceniis Mospelliacis inter segetes, Gladiolos & Hyacinthos lata exit, alibi que in pinguibus aruis, non diuersa nisi aetate, quando decussis seminibus & summitatibus effractis a praetereuntibus, frequenter repullulant nouellae, quae potuerint Plinio persuadere, plures vt constitueret species Dracunculi, miseretque Ari, Afari cognatas differentias, vt in Bechio, aliisque locis illi contigit. Nec alterius DRACONTIUM plantae videtur geminata descriptio apud Dioscoridem, sed ab alio quopiam, paulum di- *Mathioli.* uerse, vt ferè fit, descripta. Lubenter nos & grati illam a Senesi Rapi effigie adductam, nec tamen descriptam, spectatum iuissemus quod loci ille dicit, vbi saepius frustra sciscitati sumus: negant enim Patauini, Veneti, Veronenses Pharmacopœi, & doctissimi complures, vsquam sibi visam: negabant item Cortusius & Anguillara nobis anxie sciscitantibus,

AQUATICA ANGVINA, sive Dracunculus.

IVXTA riuiolos & labentes aquas frigidarum ac calidarum regionum, vt in Belgio, Northmannia, Apulia & Hispania Granata, sponte istum emergere asseriebant nobis, qui in hortos suos indidem transplantarunt: cauliculis folia hederacea gerit, maiora Ophioglossi, supernè acuta: in caule humili subpurpureo vix palmari florem rubellum, odorum, non absimilem Serpentariae, e radice fibrosa, geniculata, latius serpente, & multis fibris humi depacta, nullo bulbo appenso aut annexo, vrente gustu & crustas excitante.

ἀσάργου. ASARVM Baccaris, sive Baccatus diuersus a BACCARE,
Nardus Rustica.

Germ.

Germ. Haselwurtz.
 Gallis. Cabaret, oreille d'homme.
 Belgis. Haselwurtel, ende Maniooren.

NON video quid negotii fuit quanam Asarum esset, quidve à Bacchari distaret dignoscere. Sed ambitiosa huius aui declamandi licentia mauult rixari, quam docere, aut doceri. Qui enim Baccharum videt, etiamnum apud Italos & Hispanos, apud Gallos item *Cabaret* hanc dici, leuiuscula Metathesi, voluerunt Baccharim fuisse Dioscoridis: illud autem caput, aut idem cum isto, aut reiectaneum esse. Atqui discrimen vtriusque satis perspicuum cum nos illic ostendimus, tum hic addimus: nominis confusionē ne uti quā fraudi esse debere nostræ cognitioni. Baccarim hanc fortē vocatā dicimus, quod Bacculis similes, aut Vacciniis ferat lagenulas similes, illam alterā *παραχρη*, siue Baccharim, propter odoris cōmendationem. Quare quando Plinius negat Asarū Coronis addi, eoque sic vocari, putamus voluisse dicere, ex hac aptari nullas scopas lustrales verendis Deorum aris, quales colligebantur ex Verbenis, Verbascis, & similibus comosis firmitioribus. Nam hic Dioscorides *σεπωμοαριου* asseuerat; & ipsa planta id confirmat semper virentis folii leuore cum sit, ramulis viticosis, & pediculis flectilibus in corollas aptis, floribus purpureis, odore Nardi; radice exili, fibrosa, admodum viuaci, non solum domi, sed & ruri spontē enata, in montium conuallibus humentibus, syluosis, Allobrogū, Sabaudorum, Galloprovinciæ, & Pyrenæorum.

ASARINA, aut Saxatilis Hederula.

ASARINAM verò rarò nisi locis montosis & saxeis vidimus, in Galloprovinciæ, Delphinatu, & Norbonæ mōtosis; cuius quidē per plures notæ sunt, quæ Hederae terrestri conueniunt, proindeque nonnullis Hedera saxatilis dicitur: hanc vrinas ciere scimus, an alium ducat compertum haud habemus: nec tamen id inficias imus: nam huic fortē vsu venit quod de Asaro asserunt. Si tenuissimè teratur potu, lotium: sin negligentius, aluum & vomitum ducere. Sanè putarim, quia tenuissimarum partium, decoctum celerrimè ventriculi fundum & duodenum transuectum illicò hepatis vi vltius mœseraicas rapi vix dum collutis ductibus, aut leuiuscula impressione inibi relicta: at subest ratio argutior, hydopote non pauci, præsertim splenetici, etiam referto cibus ventriculo, moxquam frigidam hauserunt, rugitum, grauitatemque in splene præsentunt, nullo ventriculi aut hepatis percepto fastidio. Nempè venæ, quæ superiores mediaeque stomachi partes à liene traiciunt, suis ramis hauriunt illicò maximam liquoris copiā, rapiuntque; in splenis maiores venas, vnde flatus, grauitas, murmurilli.

SOLDANELLA Montanā.

QUÆ arduis montibus oritur & periclitatoribus Germanis montana Soldanella nuncupatur, celsis Alpibus quæ Inspurgū & Rauispurgū ambiūt, nobis collecta fuit, cum quidā ex illis Theophastrinis æruscatoribus folia decerpta, cuticulaque summa deglubita ascitico abdomini admoueret, & aquas se educturū citra vllam calfactionem aut tractionem assereret: vulneribus etiam illicò mirificè carnem claudebat, & cicatricem obducebat. Folium crassiusculum & subastringens, amaricante sapore Soldanellæ planè simillimū, vnde nomen, illi autem flos Gentianellæ minoris cæruleus. Audio quibusdā montibus, Auinione non disitis, magna gliscere copia.

STIRP IVM aduersaria noua.

263

κράμβη θαλασσία. SOLDANELLA. Brassica marina.

Ger. Meerwinde.
 Ital. Cauolo marino.
 Gal. Chou de mer.
 Ang. Sea cole.

VULGATISSIMA hæc non modò meridionalibus litoribus maritimis, sed etiam ad Septentrionem Angliæ, Belgiæ, & Nortmaniæ, abundè prouenit folio Asari minore, crassiore, in viticulis pedalis & cubitalibus, humi sparsis: flore pulchello, purpurante; Volubilis, nolæ instar. Semine nigro, duriusculo, anguloso, Pæoniæ minore. Tota mucagineo succo prægnat, qui densatus Hydropicis, cum intrò sumptus, tum abdomini admotus, multum commodi præstat, notiore quàm tutiore experimento.

GRAMEN PARNASSI hederaceum recentiorum.

PERPULCHRA herbula, floribus candidis, Ranunculi, venulis fuscis, pallentibus depictis, in viticulis dodrantalibus, semipedem & pedem longis, infernè rubellis, & à medio ad radicem, folia Cochleariæ adolescentis, vel Chelidoniij minoris aut Hederæ, sed multò minoribus, nitidis, virentibus: radice crassa, tenera, multis fibris rectà depacta, in pratibus & vdis pascuis Angliæ ad Oxoniam, Pedemontium, Belgij & Northmaniæ: semen in viticulis, subruffum, exile, legebamus per caniculares dies dictos: sapor subdulcis; gramineus, tantillum acrimoniæ prodit: magis congrua descriptioni facie, quàm vsu còperto, gramen Parnasium sanxit hanc herbariorum Germanorum Senatus, Bras von Parnassus vocans.

φθόρα PHTORA Valdensium & Thora.

NON incitè quis inferet huc illam istis persimilem herbulam, quæ passim motium Alpiuq; accolis vocatur Thora, interdum nulla adiectione, interdum Valdensium. Etenim multum diuq; venatores illius Alpinae gentis uti sunt, uti etiamnum multi alij, ad ferarum capturam, quibus solo succo expresso, & spiculis illito certam citamq; parant perniciem, qua namq; hæserit telum, aut vulnus fecerit, subire repente virus, quo illico ora vulneris (nisi præcisione antevertant) corrumpuntur, putrescunt: unde Phtora nuncupata, vestigio manifesto de Græcis relicto: quippe φθόρα corruptio, nex, venenum, aut mors. At hi quibus multis periculis notæ sunt vires earum omnium herbarum, quæ vulgo nuncupantur Sagittaria, cuiusmodi cum multis Aconitis, etiam Hellebori sunt, Hispanis vocati *hierua de los abalestrieros*, præut ista est, cæteras propè elumbes & incertas ducunt. Huius verò ineunte Vere ius premitur, atq; vesiculis, aut potius vngulis & cornibus bouillis reconditum emitur mittiturq; veni ad emporia finitima, vbi ad vsus annuos venationum sibi comparant ferarum insidiatores, quos vicini Delphinates, Allobrogi, & Prouinciales vocant, *Besiers vel Lobatiers*. Qui quidem mouere potuissent istum Pseudocommentatorem, ne Pseudoaconitum astrueret, ut quæ funesta dote superet quoduis Aconitum & toxicum. Hanc nos ex montibus Geneuæ conterminis primùm Italis plerisq; ostendimus: Cardanóq;, qui tum primùm suo de venenis libro, multam illius mentionem fecerat, neq; dum nouerat, dono tulimus, cū huius antagonista seu hostica anthidoto, Antithora etiam vulgò sic dicta. Sesquipalmum vix superat caulis, glaber & iunceus, cuius è medio & summo sæpe vnum, rarò bina, rarissimè toto caule terna aut quaterna folia oræ circinata, & tantillum cristata: superficie gla-

glabra & rigidiuscula non hirsuta, leuore & colore viridante, non nihil ad Cyclamen accedunt, floribus luteis Pentaphylli, Tormentilleve. Radicellis aliquam multis quasi torulis oblongis, in imo exilioribus & acutis: supernè autem quasi nodulo collecti, Asphodeli aut Leucacanthè nostræ similitudine & candore cespitem amplexæ, quasi Cancrì forcipulæ, quod Theophrastus vocat *ενκαρμινος* *σι*, ab cancrorum pertinacis amplexus imitatione. Cuiusmodi ea quam è celsioribus Sabaudia Alpina *val d'Engroigne*, vocant, hic damus. Nam in hortis Mechliniæ cauliculo singulare singulum florem R anūculi dedit, amico stirpium perquam studioso Georgio Rienti.

Κυκλάμινος CYCLAMEN folio Hederæ.

Offi. Panis Porcinus.
Ger. Erdt apffel, Seuwbröt.
Bel. Erdt appel.
Gal. Pain de Pourceau.
Ang. Sowbrede.

INSINUAT Cyclamini vox tum folij ambitum circinatum & circulare, tum etiam orbiculatum radice bulbum, vnde facilis dignotio vulgatoris Officinarum: Nam ex montibus Alpina Rhetica in Italiam proficiscentibus, locis vdis & saxeis itineribus obuia passim alia, quæ non folio circinato vt Afari aut vulgati Cyclaminis est, sed potius triplici mucrone distincto, herbæ Trinitatis aut Hederæ Helicis modo. Eadem etiã Norbone riguis montibus & hortis crebra. Eius radices quæ vetustiores magnitudine alterius sunt: quæ nouellæ aded exiguæ, vt Auellanæ magnitudinem vix superent. Adultioribus caulibus promitur exilis, teneriusculus, & in humum pronus, è quo prælongis pediculis folia surrecta fastigium versus, vbi sunt flores purpurei communis Cyclaminis prorsum similes, purpurei: nonnunquam & luteos Verno tempore exortos nondum folijs emerfis meminimus nobis attulisse commilitones: Florent enim Vere & Autumno interdū odorati, aliàs non. Huius vires communi pares, & vsus frequens Norbonensibus ad Hispanicam luem. Doctor Senensis vbi ex Mesuæ maiorem & minorem facit, tandem dixit se minorem vidisse solū vno tractu: eam tamen neq; verbo aut icone docuit. Decuit tamen illum finire nos scire quænam ista esset radix, & an ab hac nostra differret, quando multa minus vtilia varijs locis inferit.

Aristolochia } Longa.
                  } Rotunda.
                  } Polyrizon Pli. & Gal.
                  } Clematidis.

COMPLURES iam sunt anni cum Academia & Pharmacopœi Monspellenses quatuor Aristolochias notissimas, & vsu receptas habuerunt: quas hic propter ardeliones, qui temerè res sibi nec visas, nec auditu cognitatas peruertunt, potius quàm prodant, operæ precium fuerit oratione & icone perspicuis notiores facere. Ac primū animū huc aduertat vestigator, tantam esse trium, Rotundæ, Longæ & Polyrizæ Plinianæ, folijs, caule & flore similitudinē & parilitatem, vt ne perspicaciori quidē, & exercitatori interdū liceat nō decipi: nā foliū cūctis circinatæ rotunditatis, magnitudo ferme par, è caule lento flexili: florib⁹ color partim ex luteo nigricat, forma omnib⁹ eadē, vnde discrimē vel attentius intuenti vix patet inter ipsas tres Aristolochias: ac nisi radix certiolem faceret, nullū nō fallere posset. Id tamē interesse deprehendes, si quando loca vbi omnes magna copia nascuntur, vt toto Narbonensi tractu, Iustraris, Pistolochia toto habitu aliquantò minor, neq; folij, neq; florum

florum aut pomorum differentia nulla, vti neq; feminis, radice tantum differunt, quæ Longa, forma digiti, cum pusilla, qualè videtur describere Dioscorides, cum verò proeecta, quadruplò maior, foris colore fusco vel atro, intus flauet Centaurei magni colore.

Aristolochia Polyrhizon, sive Pistorlochiam Plini.

ROTUNDA

POLYRHIZO gratior odor multò & aromaticitas; radix multis fibrosa capillamentis Hellebori modo, prolixioribus tamen, & flauentibus ex atro. Rotunda vtriuis perquam similis; verum folia aliquantum rotundiora, & nigriora Longa Aristolochia, non Pistorlochiam, vt plurimum, nam situ mutari possunt & solent: flores itidè, vt folia, obscuriores, & per menses turgent lagenulæ, nucis moschatae pares, semine fusco prægnautes, ad basim compresso, & apice donato; ea eadem planè quæ inter marem Myristicam & foeminam nuce intercedit discrepantia. Rotundæ autem radix iam valde nota, Italiae & Galliae Norbonensis; sed non perinde in vsum deducta, ac potius Chirurgis, quam Medicis, magno sanè dedecore artis, & incommodo egrorum: Quibus commendamus Indicas merces, plerumque tempore vieta, aut cariola; hæc autem nostratia recentissima ignorare non pudet. Tam efficaces quippe sunt Lõga, & Polyrhizon præsertim, vt radices vtriusque pari momento, partim intro dato, partim in pessario admoto, elicuerint foetum, iam sesquidiam frustra erumpere conatum, foetusque inuolucra lacerata, enixam puerperam, tridui cruciatibus penè enecatam: eoque multus omnium vsus apud Monspellenses. Polyrhizæ quidem Aristolochiæ, indicæ Diosco. & incognitæ Commentatori, radices, in vsum Rondeletius reuocarat, propter plantæ ignarationem iamdiu desitum, & tamen præferendum reliquis duabus, tum suauis aromaticitate, tum medicata efficaciore facultate; cuius meritò Andromach. & Gale. Theriacis aptiorem præ Rotunda & Longa præceperant: at vtranq; de odore & sapore exploranti, multò ignauior comperitur Clematidis, quam falsò tenuem apud antiquos Theriacæ scriptores vocatã putabant Itali: est enim ista amplexa multis viticulis tenuioribus quàm Asparagi, aut Clematidis alterius cæruleæ; sed non dissimilibus, qualem in Oliuetis, segetibus ficioribus, nos, comilitonesque nostri toties videbamus & eruebamus, quoties Mõspelli Botonetum versus & Castrum nouum prodeambulatum ibamus. Inibi etiam locis pratensibus & vdis Rotunda luxuriat. Longa verò prope rudera cœnobiorum, via quæ Frontignanã ducit plurima. Proccœmiscuè adedò vtrauis, item Rotunda & Lõga in pratis ad oppidum Villæ nouæ, vt vix discernere queas.

CLEMATIDIS.

NON parum notioerem & frequentioerem Clematidem, tum vineæ plurimam, tum & arua frigidiora dant in reliqua Gallia, cuncta Italia, deinque Germania, & Flandria sponte habent: multò proceriore fruticat viticeo sarmento, cubitali; flore luteo, caule cubitali, fructu oblongo, magnitudine parui oui: semine intus lato, radix exilis, odorata. Huic vires ignauiores ceteris, & vsu obsoletior, præterquam apud omniscios Appollinem & Mathiolum, secuti fœcem Pharmacopœorum; qui cum Longam & Polyrhizon nunquam vidissent, & Italiae nihil vsquam plantarum deesse à Mathiolo persuasi essent, illi facile & falsò persuaserunt, Clematidem esse genuinam Longam. Hincque tot morosa Laureati Appolinis disquisitiones, qui cum hanc in Biblioteca pictam ex authoribus frustra quaesisset, & Mathiolo scribenti, prope fossas emergere, fidem habuisset, illuc illum sequutus, dum venatur, vnà suo more, in fossas lapsus est. Res ipsas

Z.i.

qui

qui inspectione notas habuerit, & tum mente, tum manu concinnè digerere nouerit, facile ex oculis perperam ascriptis, sese & lectorem extricabit, & perplexas aceruaciones istorum declamatorum aut ridebit, aut declinabit, nec se rebus, sed sibi res subijciet. Pistolochia Fuschij, quam Plinij Capnò esse, nullus iam ambigit, plurimùm aberat à Polyrhizo: hincq; licet documentũ videre humane imbecillitatis & fatagentiæ, quæ etiam optimum quemq; & veri amantissimum, vt fuit Fuschius & Dodonæus, non rarò transuersum agit: modestia horum tamen potius gratiam, quàm censuram merita est: Alioqui vides Pistolochiam à crebra radicum propagine proluxa sic nuncupatã, & descriptã. Contra Capno vtriq; rotunda vel glomerosa radix: maioris, quanta Castaneæ nux magna, infernè concaua: minoris, nuci auellaneæ par. Fumariæ folia latiora, caules, flores, sapor & odor, cætera similia, vnde Capnos: & vides quid profuerit error: etiamnum hodie clinicæ & Chyrurgi Bataui isto errore imbuti ad vermes necã dos & vulneribus vtuntur, non infœlici tamen successu.

ἰοῦ πορφύρεον. *VIO LA* purpurea.

{ Ger. Blauw Veiel oder Wertzzen violen. Ang. Violet.
{ Bel. Violetten. Gall. Violettes de Mars.

VT ferè prima ortu, sic in prima cõmedatione vtilitatis & delitijs inter vernos flores Viola purpurea, sic Græcis vocata ab Io vacca fabulosa, cui pabulo hæc fuerit. Nihil frequentius & vsitatius vbiuis gentiũ, tum officinis, tum plebeis cõmodis, toto vertète anno, foliorum virentium, & florum recentium, Vere præsertim. Eximia namque fragrantia blandiuntur quæ saturiore purpura nigra lucent: flores albæ quippe vbiq; etiam vulgatiore, nullo aut fanè languido, placent odore, ad Cordiales condituras, Syruposq; & catharticas decerpuntur, vsurpantur, aut siccati vmbra seruantur. Nullibi Europæ cultu luculentiores, magnitudine, fragrantia, colore, & prouétu visuntur, quàm Antuerpiæ officinis, quibus parant cæruleum violaceum Syrupum ex pluribus infusis, saccharo addito, Soli 20. aut 30. dies expositis. Angliæ horti delitijs, ædiumq; ornamento & olfactoriolis alut. Sed semine cassam orbãme fecit hanc duplicè vocatam Violam, florum luxus, fraudato feminis genio. Etenim si rursus negligatur, nec frequentius transplantetur, ad ingenium redit, siliquosaq; fœcundaq; feminis albi, rotundi, pusilli, miliacei, mollioris, medullosi, ad purgandum vtile, sed calculosis vtilissimum.

VARIETAS.

QUÆ AD MODVM loci & frequentis transmotionis occasione, flores maiores, coloratiores, & femina nulla edit: sic in nemorosis, vmbrosis, frigidarum regionum, qualis Anglia, Belgia, vel calidiorũ môtibus arduis, sicuti Vegani & alii Norbonenses môtēs, ramosos cauliculos emittit, sesquipalmes, teneros: & ex interuallis folia oblongiora, altius ferrata; siliquasq; in tres fissuras dehiscentes, longiores: flores concolores, inodoros: nonnihil tota ortu & positu Violam flammeam imitata. Neq; tamen specie, aut natura diuersa à Martia, ne tantoperè sibi plaudent Cõmentator, qui inuenta Labrusca, insultare videtur Baccho.

VIO LA FLAMMEA, coloria, calida.

{ Germa. Greyskamkraut. { Belgis. Penscen. (ces.
{ Gallis. Pensees, aut menues pensees. { An. Hartys ease, Lone in ydle pan-

Varietas. **S**ICCIO RIBVS hortis pratisque siticulosis hæc admodum similis violæ fruticosæ, sed angustioribus, longioribus, lacinosissq; foliis, caulibus quadratis, tenellis, succulentis, reptantibus: florum tricolori variegati elegantia & magnitudine violæ Martiæ æmula. Sedula etiam culturæ opera, nitidior bicolore purpura, cãdore immixto, intermicant flãmibus violaceisq; foliolis quinis & quaternis, gustu subacris tota est.

SAXIFRAGIA ALBA Chelidonioides.

IN serenda huc est hæc, magis figuræ merito quàm temperamento, aut vi calfaciendi & incidendi sua, vnde radicem ad calculum laudant, & Saxifragum dicitant, illius enim albæ Strumosa & grandinosa nigra filamentis & fibrillis hærent pendula exigua quasi granula, qualia Chelidonii minoris, fusca & obscure purpurea, acria, amara, à vulgo semina falso putata, propterea quia obseruarit sese propagare ex aliis atque aliis bulbillis, noua sobole succrescente: folia nonnullis ima erumpunt è pallore virentia, in pedicello pilloso, rotunda, cristata, mollia, minora, similia Asarina aut terrestris Hederæ. Caules etiã villosos, pedales, & sesquipedales, quibus foliola florû nonnulla summam habent albicantia, Nasturcii quadantenus colore, effigie, aut Eruce. Magna copia & magni nominis hæc in sterilibus, & fodinis lapidei carbonis, via Bathonensi in Anglia, Belgio etiã & Northmannia, acceruant mulierculæ gradinosam nondum florētis plantæ radicem, vocantque Saxifragiæ semen: peroptimum ex vino vel polline ad calculum pelendum, fæctusque renum, vreterum & visicæ extergendos.

SAXIFRAGIA AVREA Lichoni facie & natali.

HVIS videtur species illa herbula palmaris & perquam similis foliis: sunt enim rotunda, & similiter circinata, crassiuscula, nigriora: sed radix tenella prolixioribus & comosis fibris, multos hinc inde cauliculos emittens, in quorum summo flosculi emicant aurei, vnde vtriculi semina per maturitatem pandunt hiantes, rotunda, parua, rubella, sapore herbaceo, frigido, insipido, & prorsum eiusdem tum figure, tum naturæ, quæ Hepaticæ aquaticæ: quæ cum Martio & Maio bellula in Angliæ Northmãniæ & Belgii humentibus aut Lichenis saxeis & prietinis substillijs & manatibus floret. Vsum putarim non alium quàm Hepaticæ aquaticæ, aut Lichenis.

GARYOPHYLLATA, sive GEM Alpinum Recentiorum folio Hederaceo.

NOSTRIS herbariis hanc Alpinam Gemam quoddam facientibus, non aduersamur, quia nescimus, sitne potius ad Saxifragas superiores referenda. Folia quippe in imo plura, Hederacea, nonnihil cristata, circinnatione Asarina, aut Saxifragiæ albæ, sed maiora sunt. Caulis è radice geniculata, ex fusco ruffove albicãte, rectus, gracilis, cubitalis, summo ramulis diuisus, & flosculis albis, stellatis onustus: tota nonnihil calefacit, exsiccatque gustu Caryophyllatæ, aut Sanniculæ.

- Hedera terrestris, an Chamaecyffos Diosco?
- Chamaeleuce, sive Populus pumilla, an Populago, Dotterbloemē, sive Farfrugum?
- Hedera { Nigra corymbosa communis.
- { Lutea.
- { Alba.
- { Hedera Helix.
- Cymbalaria Italica hedera folio.
- Smilax aspera, non est Sarsaparilla,
- Sarsaparilla.
- Smilax lenis.

Scam. moneum } *Antiochenum.*
 } *Monspelliacum.*
Dragredium.
Helxine Cyssampelos.
Volubilis minima.
Campanula Lasura. Asureus siue caruleus conuoluulis Hederaceus.
Brionia } *Alba.*
 } *Nigra.*
Viorna.
 } *Clematis altera.*
 } *Clematidis altera Varietates.*
 } *Flammula.*
Lupus salictarius, Vitis Septentrionalium.
Vitis vinifera.
Labrusca.
Apocynon.
Periploca repens.
Clymenon, siue Ciciliana Italarum.
Periclimenon.
Seseli Aethiopicum Diosc. folio hederaceo ad Peryclimenon accedens.
Lybanotis Theoph. non est Aethiopicum Seseli.
Capparis.
Vinca peruinca, siue Clematis Daphnoides.
Asclepias.
Viscum.
Polygonatum.
Ruscus.
Hippoglosson.
Laurus Alexandrina.

HVMILIS HEDERA, Hederula, siue Chamacissus.

EFFIGIEM, vires, atque nomenclaturam plebeiam vulgaris hederæ terrestris ex-
 pendentis, vix vlla se offert planta quæ æquè scitè quadret Dioscoridæ Chamæcisso:
 sic dictæ (vt verisimile fit) sicut Chamæpeuce, Chamædris, Chamæciparissus, & Chamæpi-
 tis, quia hederam præ se ferret, specie tamè differret, vti facit terrestris Officinarum He-
 dera, quæ amarore & viribus Dioscoridi memoratis, ad obstructions disculsiu perdisi-
 ciles, nec nõ arthriticos affectus valere, Barbaræ praxis crebrum experimentũ testatur.
 Verùm qui malunt litigare quàm inuenire, obiiciunt folia Macrotera, vbi nos Microte-
 ra (quæ transmotiuncula vnus literulæ frequentissima est) legendum suspicamur. Re-
 spuunt etiam flores Leucoii minores: atqui respuerent potius in Anthirrhino, quem
 Violæ Leucoii assimilat Dioscori. sunt & huius purpurei caliculi filaceis flosculis non ita
 dissimilibus. Reliquæq; notæ adè suffragantur, vt qui hanc hoc loco excludunt, dum
 nullam siue potiorem, siue deteriolem sufficiunt herbam, parum gratiæ ineant à rei
 Medicæ candidatis, & à nostris Practicis meritò ambitionis præcipitis in suspicionem ve-
 niunt. Passim abundè hæc prouenit, & noscitur ab omnibus, iuxta fossas & culta, vt Dio-
 cori. monet. Qui etiam flores candidiores quàm Albæ violæ desiderant, minus accura-
 tè vulgatos legisse videntur codices, qui non habent album florem. Nec si Plinius Spi-
 catum tritici florem habet, illic idcirco sequendus, quando Dioscorides nullam facit
 mentionem, & Plinius solitus est non paucis in locis permiscere notas, vel audacius Lati-
 nè vertere, vt proximo facit capite de Chamæleuce: quem tamen nos lubentius excu-
 samus, quàm incusamus, hoc sæculo alienæ famæ vorandæ auidissimo.

CHAMÆLEUCE, siue Populus pumilla,
an. Populago?

HANC

HANC etiam quænam sit, vix nisi de nomine coniectari licet, ad eò ignotis notis prodi- dit Dioscorides: verum si quæ sit vsquam nostris in terris Populum proximè imitata foliis planta, ea erit, quam vulgus Germanorum *Dotterbloemè* vocitat, Latini autem, *Far- frugum*: qua pratis nihil notius aut frequentius est, vicina, æmula, & conuictrix *Chelido- nii* minoris, prope quam collocauimus. Ad renum lumborumque dolores epota mulcere posse, si quidem crassis & flatulentis muccoribus sint opletæ, facile credet, qui gustarit, & nouerit partim vrinas eiere, partim etiam in alimentum adeò multum & laudatum abire, vt vaccæ primo Vere pastæ, lac per bonum efficiant, & inficiant butyrû luteo colore.

Vtra quadret A melo Virgilii.

Κισσός. *CORYMBOSA HEDERA Communis.*

Germa. Ephru. Gallis. Lierre.
{ Belgis. Weyl. Ang. Iui.

MALIMUSON dictum à texture porosa & spiraculis innumeris ferè peruia, quæ vinum transmittit, quale Catoni & Varroni Cissymbion poculû est: quàm à pusionis Citti saltatis in Hederâ Poëtica deformatione à Baccho versi, vt fabulant Græci. Κισσός item puméxve, siue porosus lapis, indidem videtur deductû, & vtrumque; ἀπὸ τῆς κίσσης, siue Curculione, qui cuspidula, aut acu, potius quàm ore triticum hordeumque; terebrat. Latini ab edendo Hederâ dixerunt: Etenim arborû importuna amasia, & veluti assentatrix, cortice rimoso impacta, maceries vetustiores demolitur, & radicatis propagationibus arbo- res amplexa, enecat & exedit; præsertim illa species quæ maior & arborea vocatur: non item quæ Helix. Nec plures duabus nouit nostra ætas differentias genericas: tametsi quamlibet multas dixerit species Dioscorid. quæ fortè melius decernentur varietates, quales agnoscit quaternas quinæve è duplici specie vulgaris arboreæ, quæ cunctæ gen- ti notissima, virere etiam inuita Bruma solita est: Fronde in imo per initia arcuatis, & se- milunatis angulis triquetra, vt sunt Trinitatis herbæ dictæ: Vetustiora autem in editio- ribus viticulis circinata, qualia Cyclaminis: floribus congerie muscarii glomerosi æ- state defluxis, corymbos botrosve glomerosos ineunte hyeme matuerescetes, Ligustro si- miles, cernere vbiq; viarum est: itè circa vda, & ripas humentium regionum frigidarû ac temperatorum; nam & calidissimarum impatiens est. Huius multæ varietates sunt, quæ antiquis persuadere potuerunt, vt plures differentias, siue species statuerint: tametsi discrimen è Baccis duntaxat Dioscorides accersat, vti in Malis, Nucibus, & aliis fru- ctibus vulgò fit.

Arborea Hedera recta.

Quinetiam arborefcit quædam, suapteque stat stipite, nulli innixâ pedamento, qualem in syluosis quibusdam Angliæ meminimus, Orthocissum antiqui dicunt. Interdum etiã quibusdam locis xerampelino colore folia nitent. Pisis nobis ostendebant herbarii co- rymbos cæsi & albicantis coloris. Melinos subfuscis corymbos plerèque plantæ satæ in hortis Italicis & Germanicis ex Campania & Apulia, hodie maturant.

Varietas.

HELIX, siue prouoluta, sterilis Hedera.

HVMILIS planè hæc minor & infrequëtior coccinnè vocata Helix fuit, quia secundû sar- mentosos funes exerat clauiculas capreolôsve viticeos, qui humi panguntur, & propa- gatione quadam quasi in spicas & anfractus prouoluuntur: interdum etiam serpendo mus- cidis truncis & caudicibus aduoluitur gracilioribus sarmentis, folia minora altius tri- quetro segmêto sinuata, edentibus, planè superioris, sed minora minorisq; vsus: nec enim vel folia huius decerpuntur, vel Gummi vllû officinæ ex hac colligunt: Quin nec fructus quidem vllus in ea obseruatur, vnde sterilis putatur. Verius autem hæc nuncuparetur terre- stris Hedera, quàm illa Barbarorum, nobis paulò ante asserta Chamæcissos Diosco.

CYMBALARIA Italica, Hederaceo folio.

VENE TI S, Patauî, & vicinis pagis passim in ædium parietinis Hederæ, aut Alfinis modo dependet istæ, folio sinuato, Hederaceo, mollicello, leui, in flexilibus, exilibus & tenerrimis, capillacis, pedalibus & sesquipedalibus Cassitæ cauliculis. Flosculi

Z. iij.

luteo.

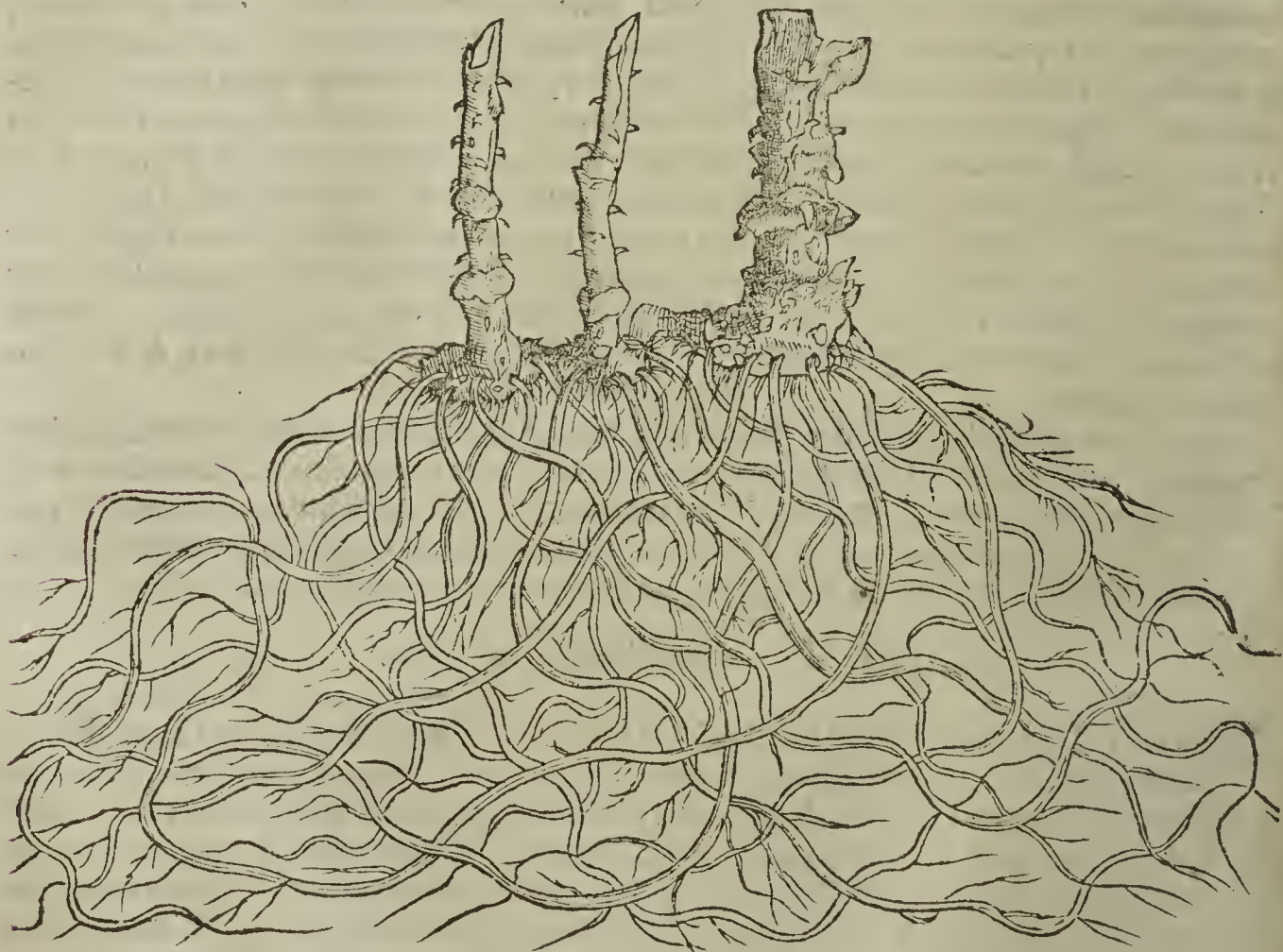
luteouirentes Elatines, siue Veronicæ scemina pares & similes. Illic Pharmacopœi, penuria & ignoratione Cotyledonis veri, miscent Populneo vnguento.

SMILACIS ASPERÆ, & SALSÆPARILLÆ
figura & natura discrimen.

SMILAX ASPERA.

DIFFERT hæc à læui uuis foliis, spinis, radice, floribus, viticulis, atque viribus, denique natalibus. Quippe non nisi montosis & collibus feruidiorum tractuum, Romania, Hispania, Linguagotie, ubi plurima, horridis aduncisque crebribus spinis, Rubi ritu, implicat mordicus proxima quæque; asurgitque ultra supraque; parietes & sepes vicinos. Folia Hederacea, longiora, Bryonia nigre ambitu & superficie: non incisa, sed læuia, & in medio, secundum strias neruulorum, spinulas habentia atrouirentia, acinosque rubros, racematim copiosos, Ribes magnitudine & modo: nec flores dissimiles Ribes vtriusuis racemosi, sed albi. Radices tamen si longius excurrat subter humum, ternis aut quaternis vlnis longiores, non tantæ tamen cum Salsa-parilla similitudinis sortitas scimus, quantum hactenus persuasum doctis quibusdam fuit: qui scriptis mandarunt Salsæparillæ eandem planè esse: cuius tamen conspicuæ intuenti patent, à Smilacis radicibus, differentia. Siquidem Smilacis geniculatæ, articulatis segmentis radices, candidæ, foris nitentes, Graminis carnini, aut Harundinis valatoru,

SALSA-PALLA.

At Parillæ crebris loris prolixissimis, ab vno trunco radicis magno, præduro, strumoso rugosisque capitibus, hinc inde subtus, vt in Asparago, vel Rusco, oriuntur numerosi concolores lori, æquabiles & sine geniculis vel nodis; recti, flexiles, cortice duriusculo, pullo, rugis striato in longitudine, quam vicinum pedum interdum metiti sumus. Intus farinacea medulla, non ita ingrata, sed viscida, non nihil emplastica, amaricante, nec tamen calorem prodente. Eapropter perspicuum est, non magis esse Smilacis, Rubi, aut Clematidis alteræ Viorna dictæ, quàm sint Cinnamomi, & nonnullæ arbores,
 tum

tum Indicæ Orientalis, tum Perunianæ nostra Laurus: Tametsi hæc possit nonnulla eadem: quæ illa præstare. Neq; si Colutea simillima est Senæ, ideò continuò eadem astruenda. Sed stipites quos habemus Salsæ, ex eodem radicis prægrandi & capitato nodo lignoso, intus flauescente, Aristolochiæ rotundæ tuberosæ magnitudine, & colore, exeuntes, pollicè, aut maximum Rubû crassitie superant: sed præduri lignosique, crebros nodos admodum extantes circa articulatas cõmissuras crebriorum vncialium, frequentiumque interuallorû, atq; aculeos aducos deorsum versus nõnihil depressos, rigidos habent, & valdequàm Rubû imitantur aspectu, potius quàm Smilacè: verum gustu neutiquam astringente, sed fermè insipido, nec vt radicis emplastico: eoque, vt certò scimus, minus efficaci. Folia tamen quidam amici, qui viderant, asserébãt non admodum abesse ab Smilaceis. Optima habetur quæ plenis medullofisq; est flagellis, solida, cãdida intus & habitior, quæque facilius in aquas tota sui longitudine partes diuellitur: huius namque libram semissem plus virium habere experiuntur, quàm alterius strigosæ & gracilioris, nigrioris, decem aut duodecim vncias. Debent tamè institui decoctiones non minoris quantitatis, quàm 10. aquæ librarum, ad vncias duas, tres, vel quatuor radicis: non, vt quidam Medici nostrates scripto imperant, aquæ libra 3. ad vnciã vnã radicum. Citius namq; diffarit aqua (nisi in diplomate id præceperint) quàm radicum vires bulliendo eductæ fuerint. Radicis namque medius torulus vel corculus, qui lori instar est, durior est, quàm vt tam citò vires deponat. Vnde quilibet faciliè percipiet, quàm parùm comperta sibi ex alienis paginis in suas transferat & posteritati offerat Cõmentator, qui eximii ingenii & Itatorû superioribus annis doctissimum Medicum Fallopium mendacii insimulet, atque istius de Salsæ-Parillæ, atq; eiusdem sententiæ, admodum incertæ, authorem faciat Guinum suum præceptorè, quem virû auditione, dum Pisis essemus, accepimus tantoperè flagrasse rei plantariæ cognitione, vt etiam nihil nõ lustrasse montium, nemorum, præruptarumve rupium Hetruscarum, & Tyrenò vicinarum insularum, quò minimas quasque herbulas indidè aduectas, nec dum sibi notas, in chartas ipse conderet, & affabrè pingendas curaret. Quare si fuit illa pluribus abhinc annis Tuscorum Principi allata planta vera Salsa, (ac nõ potius, quod periti nonnulli subolsederunt, Hispanica Smilax aspera) mirû videtur Philosophici & nobilis animi Principis, principes Medicos Guinum & alios istã non curasse repræsentandam, saltè illas satis cõpertas, & valde varias notas, quas superius ostendimus.

CONVOLVVLVS maior Plin. Smilax laevis vel lenis.

Volubilis maior vulgè.

VALDE quàm laxus Smilacis significatus, qui quasdam cognatas, vel similes alias, tamè admodum discrepantes, & viribus penè cõtrariis pollentes, designat, vt Smilacè, Taxum virosam, asperam Smilacem venenifugam, fraxinum ambiguã: demùm hanc non valde certam, vt cuius utilitatem nullam, sed duntaxat incommodum turbulenti insomni parere Dios. autumat: eapropter hanc hîc nostro more discussimus confusam significationem, ne vti Plinio, imponat nobis. Quod autem ad Leuem Smilacem istam, vulgò receptam attinet, quia nihil omnino reclamat: præterquàm collatio seminis huius angulosi, cum Lupini rotundo, compresso: quæ sanè ineptior est, quàm vt Dioscoridis sit putanda: coniectamur nos voculam *θεγυς* quippiam deprauationis perpeffam, quæ genuinam comparisonem viciarit. Vt si amanuensis quispiam *αυτι θεγυς*, id est, pro Lupino, è Latino Græcum *εγβυ* faciat: Sic extrito primo elemento, & medio mutato, faciliè potuit *εγβς* legi: quam suspiciõne augent verba quæ proximè addita sunt, quæ neutiquã scitè cohærent; hæc nempè. *Semen veluti Lupini paruum & nigrum*. At Lupinû non est paruum: nec nigrum. Saltè quæpiam subest labecula, cuiusmodi myriades plures expunctæ sunt in authoribus Græcis Theoph. Atheneo, & aliis: & in Galeno nonnullæ: in Paulo & Tralliano complures voces Latinæ. Eapropter hanc eandem maiorem *Conuolluulum* retinendam arbitramur. Est quippe non modò sarmentis viticeis, mollioribus, longissimis, & aptissimis ad fornicatã opacationes: Foliis itè leuibibus, hederaceis, aut alterius Cõuoluuli Cissampeli maioribus, mollibus: cetera tũ flore, semine, sarmento prorsum Cissampeli nostri: sed maiora: radice item longa, sparsa, flexuosa, sed paucioris lactis, nec comperti cõmodi:

Iasione Theop.

ET hic fatorum alumnus conuoluulus, non focia segetis, aut sepum: est enim caduca, vite multò minus prolixa, nec proximis adminiculis sese applicante, ternum & quaternum pedum, reliquis couoluulis tenuitate, flexilitate, radice, foliis, semine iisdem, sed purpureo flore dilutiore: totus multò minor, neglectus, aut potius inuisus rusticis: tam notus quàm passim obuius.

SCAMMONIVM SYRIACVM, Antiochenum,
& Norbornense.

PAUCÆ sunt plantæ, quas de facie & facultatibus penitus notas habere, magis interest boni Medici, aut Pharmacopœi, quàm Scammonium, tam enim commoda hæc laxantia scanforiâq; voluula, (vnde fortè nomen Voluulo fuit) cathartici medicamenti, & necessaria, vt tametsi nonnulla infamia flagraret, tamen nulladum sit inuenta, cuius vlla pars, succus, vel excrementum, tam pusilla mole tantum cõmodi præstet, aut vt vicaria huic suffici queat. Quò magis nostra ignauia incusanda est, quibus licuisset hanc plantam alere, succumque illius exprimere, si non multum ad vtendum, saltem quantum sat ad cognoscendum, impostorumque fraudes detegendum: sicque cautior & scilicior foret Medici opera. At vix hodie millesimus quisque Medicorum plantam vidit, nisi fortè pictam, cuius pluries quàm sæpius millies succo vel lachryma se vsum profitetur. Quare quò dehinc cuilibet sit in procinctu veram & nosse, & alere, orationis ambitu pingenda, quam solo penicillo Cõmentatoris pictor expressit. Anno sexagesimo primo aut secundo supra sesquimillesimum, indefessus ille herbarum nouarum vestigator Venetus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, ex Syriaco Alepo miserat plusquam centum libras glebæ Scammonii Antiocheni succi concreti, cui exprimendo interfuerat: conchas etiam non paucas Lachryma plenas, seu Diagredio antiquorum, cum seminibus angulosis Volubilis. Hæc semina tum Patauii & Venetiis primo Vere madata, in luculentam Volubilem, seu Voluulum abiêre, aded sinuosis Smilaceis foliis, triquetris, vel potius Cissampeli, foliis, floribus, & facie, vt plauè nostræ Cissampelo eandem dixisses: verum radice insigni fuit, & mole grandem Bryoniæ radicem æquante atq; teneritudine simulante: foris tamen pulla, aut cinericia, intus albida carne: cuius fissæ torulus siue cor mediū exemptum, planè idem est, aut simile radici communis & probatoris TURBITH officinarum: verum facilius aliquatò frangitur hæc, tametsi perinde gomosa succoq; lacteo prægnet, atq; Turbith. Hanc eandem postea Antuerpiæ, quò semen miseramus serendo meminimus, speciosam factam, floribus & viticulis quinum & senum cubitorum, prorsum nihil diuersam, cuius Guilielmus Dries, non minus peritus Pharmacopœus, quàm probus ciuis Antuerpianus, adnata radicemque pullulationes excisas, exsiccatasque ostentabat, aded Turbith Alexandrinum ementita, vt discriminis perparum, aut nihil percipi posset.

TURBITH.

Scammonii descriptio.

Quæ lachryma fuit apud Albertum Martinellum Sequini fratrem, ad Symbolum Angeli, Venetias in Syriacis conchis allata, nõ fuit aspectu tristiore, squallidior & cineritio, vt vulgatum Scammonium visitur, sed Colophonix concolor, cõcretiose similis ex fusco cæruleus erat. Quare non secus differunt quàm Meconium, siue succus expressus, ab Opio, quæ fuit manans liquor, seu lachryma, Sed Scammonii lachryma cinereum habet colorè: Opium flauum & limpidiorem: vtpote è capite, vbi defecatiore, non è radice fluens. Verum quia pauca lachryma aut mera, aut hodie vsurpata Europæis vanit, nõ enim posset tanto vsui tam paucasatis esse: opera ponenda, vt succi probè teneamus exquisitas notas, & varietates, quò minore mortaliũ detrimẽto, longè maiore emolumentò eo vtamur purissimo, vel saltè quàm optimè correcto. Nõ paucos enim sepè fallit multum, pusillum delectus discrimen. Videas namq; non rarò idem corpus, eadem de morbi causa, & planè eodem modo affectum, aliquot granis sumptis sæpius facili ductu, nulloq; cruciatu bilè, pituitosamq; colluuiem excludere, tum ex eadem prorsum gleba effracto frustillo, multò plura grana

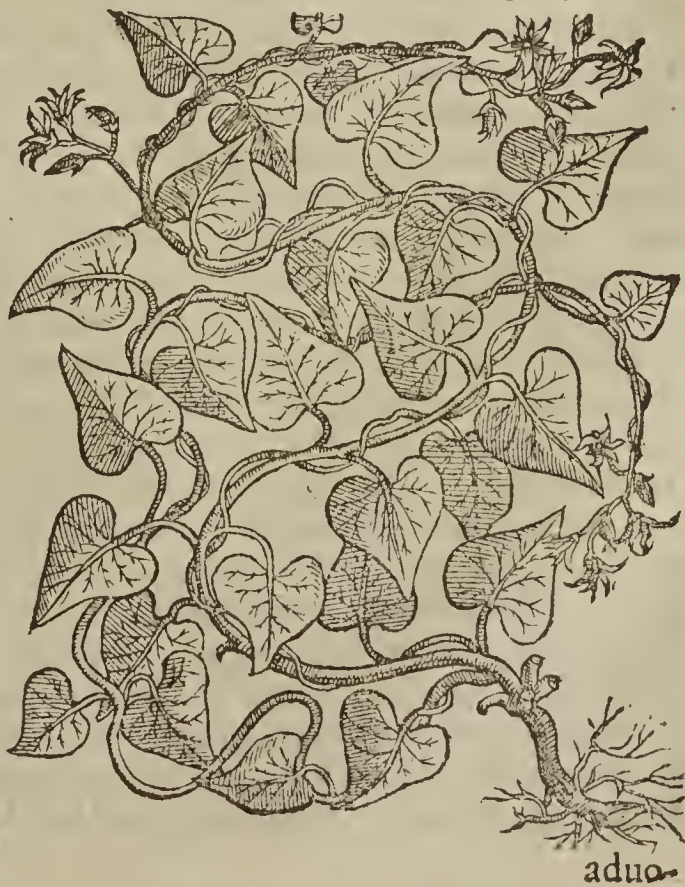
• data

data minus educere, multum tamen cruciatum ciere: nempè dispar molis concretio alicubi plus, alibi minus, alterius cuiusdã lactis Tithymali, aut Cataputiæ accipit: vnde disparilis vacuatio tam sæpè consequitur: si namq; foret purus & merus succus vniufmodi, nequaquam tantæ dosẽ essent discrepantiæ, quantas cum antiqui tum hodierni Scammonii animaduertimus: quandoquidẽ etiã hodie quidã nihil aut parũ excernũt scrupulo vel 3 .f. quàm plurimi verò minore portiuncula, quia vt plurimum remissũ est Scammonium, quæ miscella neutiquam improbãda videtur, vt vociferantur humoristæ Galenici, namq; si est pro eo ac debet, æquabilis atq; correctã, valdequã est utilis, dũ minore & mole & mora educit, anteuertiq; in impressioni caloris, quæ fieri solita est à medicamẽti cunctatione: maximã enim nouimus vtilitatẽ in huius cathartici celeri motu cum delectu: nam sufflonum Agyrtarũq; vitrũ, flores, siue farine stibię, impetu & nõ discretu humores quolibet obuios præcipites dant. Tametsi vinũ purgans ex radicibus Scammonii Dios. parat, & si homini Græco istud demensum solitũ, sanè plus purgat aliis additum: sic videmus additum Diaphænici Catholic & aliis, vt succo Rosarum, plus mouere, vt Brassica marina Thymalli. Ac nullum Scammonium hodiernum affertur non adulteratũ, & tamen fortassis commodius, quã Dioscorideũ sincerũ, cuius quo si fuit dosis recepta, par est putare alicuius vehementioris succi additione, tantillã quantitã tantum efficere nunc, etiã nonnulla portione farine, colophomę Resinæ addita: nimirum resina ad pelluciditatem coloremque taurini glutinis ementiendum: farina verò, vt cuius interuentu resina cum Scammonii lacte aqueo societatem coalitumq; inire queat: lento tum igne rudicula versando quantum plurimum possunt optimè agitant, donec induruerint, coaluerintque in commodã mixtionis glebam. Cuius dignotio hæc, si non admodum ferueat ore, nõ multum virus redoleat, nec nimiũ tenax sit teredo: nam leuitatis albescentis atq; taurini glutinis pelluciditatis hodie vagæ, nec certæ notæ sunt: nullũ fermè hodiernũ videas Taurino glutini aut Bdellio trãsparens & nitidũ, nec lacteæ albedinis, sed liuentis & ad cæruleum dilutum quadantenus vergētis. Pharmacopœi è Mesue & Græcis cytonii cauo inditũ coquere in clybano addereq; mastichem soliti sunt: minusq; prudẽter cytonia abiciunt, quibus trãsmisã vis & potior & delicatior scammonii remanet: Quare dehinc sciant miscendam esse carnem cythonii compositioni, vel isto Venetorum modo parandum, ne maior iustò moles medicamenti instituto officiat. Pulueratũ scammonii Lib 1. succo cytoniorũ depurato opèriunt, leniterque & blandè, non secus atque Mesues suũ de succo rosarũ Elect. excoquũt, dum induruerit, vbi cautio, ne nimio obruãt succo, quò vires scammonii nimis reprimãtur, obtusæve penè langueãt, plerũq; plus nocituræ quã profuture: Nam Mesue meritò multum succi rosarũ Scammonii incoquit, vt quo retundatur quidem impetus & acuties, sed non deleantur vires à succo Rosæ roborantis & purgatricis.

Monspelliense SCAMMONIVM.

COMMVNIS Pharmacopœorum consensus Scammonium etiam facit illam Marinam volubilem, copiosissimam toto illo litore & sabuleto, ab vsque Rhodani ostio ad Aquas Marianas & Sinum Agathensem, cuius succo lacteo concreto, (quo multo tota turgēt) purgationes moliebãtur, sed maiore dosi, minore effectu: quippe succo nihil additũ erat, sed coctione coactus, niger vel fuscus erat. A volubiliũ omnium floribus differt flos huius, multos namq; pusillos, stellatos, candidos, confertos fert Iunio & Iulio: folia rotũdiora, Asari, breuiora, crassiora, firmitiora, latiora, superius albida, acuta, & basi falcata, nec angulosa Apocyni, aut Aristolochiæ similitudine & magnitudine; ex pediculis & loris reptantibus & stratis humi viticulis vel piscatorum attegiis & Tamariscis

aduolutis quaternum quinúmve cubitorum: semen angulosum in vtriculo minore quam Aristolochiæ: radix digitum æquat minimum, longo reptatu multum fibrosa, alba, succulenta, veluti reliqua planta.

CONVOLVVLVS minimus Spica folius, vel Stachadis citrina, aut Linaria.

RARIUS inuentu hinc aliis regionibus quam Galloprovincia, Allobrogum, & Norbonæ, ad margines aridos satorum, & oliuetorum: vbi Iunio, & Iulio florem deliciaiorem superiore, sed consimilem, vnifoliū, angulosum, diluto colore purpurascens; semenque haud dissimile, angulosum, compressum, promit exilibus in viticulis, rectis, crebribus, à radice lignosa, sesquipalmum longa, albida, à qua partim folia, partim à cauliculis sesquipalmum altis, exeruntur, angusta, longa ad Linariam, aut Stachadem citrinam Phiteumave Norbonense, etiamque colore & canitie accedentia: gustu exsiccante, nonnihil calfaciente.

ASPREVS, sine caruleus Conuoluulus Hederaceus, vel similacens, exoticus.

HÆc omnium huius classis rarissima & pulcherrima, nec nisi hortis Italiæ, Galliæ, & Belgiæ nota, vbi amœna purpura porrectis attextisque; secus parietes & perticas funibus viticis, gracilibus, vmbacula cōcinnant, atque fornices, visu periucūda: visenda quippe floribus, è pedicellorū calyce exeuntibus, Iasmini, aut Vincæ peruinæ similibus, sed ora quinque stellatim prominentibus angulis, nolæ caruleæ vel asureæ effigie: vnde Campana Lasura Italica. Folia ternis angulis singula, in teneriusculis pediculis, Ciclamen, Hederamve annofam imitata, nonnihil hirsuta: longa & gracilis radix, nulla sui parte in Medicorum commercia venit.

HELXINE CISSAMPELOS.

SIMVL Cissampeli nomen, simulque collatio & soluendi effectio, testantur abundè Helxinem esse vnum quempiam Voluulorum lactariorū, passim propter sepes, inter segetes & vites oriundum: vox siquidem ἐλκείν, trahere, hære, vel arripere consignificat, viticem, voluulosamque propaginem, præsertim in Cissampelo, & Hederæ mixta significatio, folia satis representat: Verum cum Voluulorum, plebi Volubilium dictarum, quæ horum sint differentiæ, mox subdendæ, quæ vixdum effigie, viribus, verò nequiquam distinctæ hæctenus fuerūt, nobis eam fanciendā Cissampelō, quæ cum eo, quod notis & natalibus magis quadrat, tum etiam præ cæteris euidentius purgat, quam vnā duntaxat facultatem illi reddidit Dioscorides, cui potius assentiendum quam posteris illius duntaxat amanuësis, & exscriptoribus, quos modestiæ causa nō nominamus. Scimus igitur Volubilem illam, quæ inter vineta Muschatelina, maritimaque sepes, Thamariscos, prope segetes ad Frontignanam Norbonæ & Lio Venetorum, inter mare & hortos, alibi que passim viticularum prolixissimis flexilibus sese aduoluit, aluum soluere succo & diluto. Est hæc non diuersa à Volubili vulgari maiore: sed folia aliquantum angustiora, crassiora, dilute virentia, in exilibus pedicellis & prælongis viticulorum loris, quibus etiam intricat sepes, pendentia: prope quæ, ex iisdem interuallis, sed in aliis pediculis, flores infundibuli, nolæve effigie, à latiore labro ad mucronē ductis leuibus striis, latera nōnihil intrò inflexa, finientibus, candidos, tenues: è cuius imo cetro prodit vtriculo angulosi seminis plenus, Aristolochiæ rotundæ similis, sed dimidio minoris, Scammonæ Antiochenæ paris. Succo etiam tota, tum radix, tum folia turgent lacteo. Candida radix, prolixa, fragilis, huc illic reptans, minimum digitum æquat. Hac plerique impostores Phamacarii, præsertim regionibus

gionibus maritimis, vbi hæc adultior, admixta succo Tithymali Paralii & resinæ Colophonæ, quæ nigricat, ementiuntur Scammonium.

CISSAMPELOS, ALTERA, Atriplicis effigie.

HANC iamdiu à doctis persuasi, huic tamen aliquantum dissimilem, putaramus legittimam Helxinem: frequens namque amplexibus multis vites arripit, nec secus aut arctat, aut enecat, vel iisdem pabulum surripit, atq; Calsytha. Foliis est hederaceis, oblongis, in angustum Atriplicis facie & modo desinentibus: Flores item Atriplicis albicant racematim: semine triquetro, nigro, Sesami Theoph. sed minore: radice exigua; vbiuis magno prouentu vinetis, frugibus, ac sepibus adnata. Sed de succo vel facultate subducendæ aluum, nobis ignota, nisi quis Atriplicem putet, eoque lubricare posse aluum statuat, multò tamen imbecilliolem illa maritima certum.

VITIS ALBA, BRYONIA.

Germ. Stichwurtz, Gallis Couleure, Ang. Bryonie, Wilde vyne & Wilde hoppelles.

HANC nullusdum in dubium vertit, quippe quæ cõmodi plebei & cognitionis semper fuit. Radix luculentæ magnitudinis est, quam auulsam, qui quotannis, vel alternis, deorsum versa basi pangunt, altero tanto crassior em efficiunt, teneram, Raphani colore & concretione: In viticulis prælongis, teneriusculis, clauiculis multis, obuia quæque præhendentibus, folia vitis, aut Balsaminæ, incana, flores palliduli, stellati: acini sparsi, rubentes, magnitudinè Asparagorum fermè æquant, succulenti, acriores, vti tota planta: cuius turiones & asparagi pullulantes etiamnum hodie quidam in acetariis esitant. Ischiadicis cataplasmatibus radix peroptima, & Psilotris: immixta & cõtusa taurino sanguini, ad Scirros & carcinomata mirum quantum profit.

VITIS, vel BRYONIA nigra, Sigillum Mariae, an Ciclaminos altera?

VEL tacitus plebeius consensus istam vitem esse sciuit, vocauitque nigram Bryoniam, vti ex Dioscoride Galenus & Paulus, cuius tamen quiddam leuioris momenti, vt color rubens in acinis, ac buxeus internus vitibus desit: tamen hederacea folia, Smilaceis asperè quàm simillima, citra, sentes flexuosi gyri, viticularum multiplici capreolo, & clauicella proxima quæque amplectente, racemi multis aggesti acinulis, virentibus primulum, deinde rubellis, demùm vterius maturitatis quasi vietæ progressi, ex fusco rubore in fuscedinem atram vergunt: cætera, vti radix, quæ Bryoniæ magnitudine, figura, efficacitate & teneritudine imitatur, foris nigra, intus alba: planè tam vera, quàm vulgo notissima sunt: vbiq; siquidè in Gallia & Germania Syluosis & asperis dumetis, arbores, sepèsque scandit, & vuis, speciosis, oblongis, floribusque muscosis Labruscæ, vel Oleæ pallentibus conuestit. Compertum est, vel mulierculis, vehementius vrinam, renumque sabulum, & mensium saburram, impellere potu: verùm Veneris tantoperè incentiuam esse, non perinde assentiuntur quidam Commentatori; quin potius experti eidem conuiciabantur; conquesti lumbos eneruare, sanguinem, renèsque inflammare, plurisque esse sibi vnã aut alteram Cynaram, quàm incertam & periculosam suam Bryoniam: quam si propter calorem, Venerem accendere vult, haberet sibi vni, aut Flammula vesceretur, ad sui Satyrii Erithronii vires enerues supplendas.

VIORNA VVLGI, fortè Vitis syluest. Dioscor. & Theoph. Atragene.

NVLLI loco aptior Viorna vocata Gallis, quæ nusquam non frequens & nota (fortè quia viarum sepes ornat) quàm huic: Sarmenta quippe cæteris Clematidibus prolixiora, duriora, crassiora, rugosiora, vitiq; Labruscæ vel Viniferæ Vitis colore similia: folia etiã sunt Solani hortensis & maiora, atq; singulis clauiculis quina, quibus lubens obrepit arboribus, atque Hederæ æmulatione editiora fulcra scandit, sed interdum ambitu supernè

*Atragine Theo-
phra. vitis Syl.
Diosc. Dalesc.*

supernè ferrato ternis aut quaternis dentibus, vt in Solano nonnunquam visuntur, quæ laciniata pedem Anserinū vocatum, Atriplicis speciem, tam bellè referunt, vix vt discernantur, sitne Solani an Atriplicis: flores radiati, pusilli, conferti, numerosi, albidī, muscosi, & stamineis apiculis ornati, odori, Maio & Iunio: capillaceo tomento cinguntur carptæ lanuginis albide, leuis, quæ etiam in multam hyemem perdurat, foliis amissis: acini autem complures confertim stipantur ab vno pediculo, apti, rotūdi, rubentes ex fusco, compressi tamen: quare nonnulli docti, vbi περιφρεές σχῆμα legitur, id est, spherica figura acinorum vel granorum πλατιφρεές, leuiuscula immutatione & commodiore sensu legi volunt, id est, rotundam compressam figuram. Ac tametsi coniectura hæc nobis non satis animum explet, tamen multò minus respondebunt, amara Dulcis vocata, Bryoniæve nigra, aut quas suis locis commodius & necessariò aptauimus, notis. Alteram scilicet apparet neutiquam esse viticeam, sarmentosamve, rugosam lignosam, rimosam: illam verò communem, ipsam nigram Bryoniam.

CLEMATIS peregrina Cerulea purpurea.

NON absimilis est hæc cærulea peregrina nostrati Flammulæ clematidi, ortu & flexu, porrectuque viticularum atque foliorum habitu: sunt tamen maiora, flaccidiora, firmioribus sarmentis, prolixioribusque anfractibus, Viornæ non disparibus. Flores aliàs cærulei, aliàs purpurei, ab illius & multorum foliorum figura situque multū diuersi, expansis quaternis altrinfecus & ex auerso sitis foliis, Pusatillæ effigie & colore, minoribus tamē. Semē & radix Flammulæ. Nuspiam nos vidisse meminimus, nisi in hortorum delitiis: Quin superiore tantum anno Angliæ inquilina fuit, floruitque in Morgani horto: vt malè sit istis bambalionibus rizotomis, qui doctissimo Dodonæo hanc passim viarum & agrorum in Anglia luxuriare persuaferunt.

CLEMATIS altera, vrens, vulgi Flammula.

EClematidum viticearumve generi affinis plantis, nulla est, quæ perinde quadret facie, vel viribus, atque Flammula, plebi sic vocata, quia non secus ac flammeus feruor cuti adpressa, vesicas, crustas, vlceraque inurat: Quin eius est tenuitatis calor, præter multa quæ vrunt, vt spiritū vridū dū digitis fricantur folia, eminus in nares præfertim iaculetur. Cerebrumque & sensus repente magnoperè percellat, quòd experiendo notius, quàm gratius nobis fuit, tametsi idcirco ad facultatem noscendam adiumento fuit. Quippe feruor ille non in centro, intimisque terreis partibus, sed in leuioribus extimis, indicium faciunt sues Norbonæ, & alibi, qui hac innoxia, tum viridi, tum siccata, vescuntur etiam estate, faginarique creduntur mulierculis. Quin & succus, & stillatitius liquor primus, quasi è vino flammeus est. Folia multum colore & leuore Peruincæ Clematidē præferūt: flores item stellati, sed minores, albidī, & pusillis in medio staminibus, vt in Hypericone. Radix ab vno principio multas spargit fibras Hellebori modo: nescio an etiam purgent, vt de semine prodidit Dioscorides. Est autem subfuluum, vel fuscum, rotūdum, compressum, in angustum desinens, copiosum, serie quadam & corolla coniunctum: Norbonæ & Galloprovinciæ spòte & in pratis maritimis humi sparsa, tenera, & humilis visitur, aut fœniceis falce cadit, deficitur quippe fulcris, quibus innitatur: etiāque plurima fruticibus & sepibus innixa, aliisque pedamentis, si quæ nacta sit. Belgi & Germani cultiores scita textura huius, Campanicæ lasuræ, & peregrinæ Clematidis cæruleæ, depactas stirpes frondosaque vites porrigunt, ad parietum fornicumque vmbracula, variegato implexu, reticulatōque, tricoloria. Nec enim minus scandit, nec dissimiles vites habet Iasemino: ne tantilla anicularum ratiūcula à Cōmētatore tanto adducta, quispiam deinceps audeat inficiari veram alteram Clematidem esse hanc, cui prætulit Senensis idem Viornam vix acrem, nedum vrentem, aut vlcerantem.

LUPULVS SALICTARIVS, Spontanea.

Lupus salictarius & vitis Septentrionalium.

Germa.

STIRPVM aduersaria noua. 277

Ger. Hopffen.
Gal. Houblen.
Ang. Hoppes.

QVAMVIS IN antiquorum monumentis non extet hæc, quam coniectamur, nec asserimus à Plinio dictum Lupulum salictarium: tamen quia in Græcia etiamnum hodie vernaculè *βρυονίαν* vocari audimus, non abs re hæc saltem de facie Bryonia compa- ramus, nec enim Volubili aut Conuoluulis, vt Commentatori visum est. Cunctis gentibus hæc spontè, ad sepes & margines pratorum humentium educat longa, proluxa sarmenta, hirsuta, tactu aspera, albida, multis clauiculis virgulta & frutices intexentia: fronde mul- ta Bryonia squabriorè, aut viti nigræ modo triangula: floribus albidis in oblonga cauda- ta congerie foliaceis, instar glumarum structuli serie connexarum: semine compresso, pullo, Genistæ, sed minore, contento in illis cellulis, florum membranis, quas colligunt Augusto & Septembri Septentrionales ad Bieram (portionem omnibus familijs consuetâ) parandam, quæ alia longè est à Dioscoridis & veterum Zytho: cui perperam pauca le- ctionis & peregrinationis quidam Medici, quos sequutus est Commentator, nomen Biere accõmodant, & æquè inscitè Anglicæ Ale. Quæ vtriusque potio suavis & salubris, tam longè abest à Curmi & Zytho vocata, Dioscoridis nocuis temetis, quàm illa acidula potiùcula ple- beculæ vtilissima in Hannonia & Picardia, *Brasim & Bullon*, distat ab aceto: vt tempesti- uius alibi excutiemus.

SATIVA Urbana.

MVNIFICIA Phronæa miserta algidiores regiones, eis largita est hæc quasi vitem al- terã, qua quasi vita quapiam suas portiones animarent, & salubriores efficerent. Quare sedulo colant hanc vulgò vitem, depactamq; è syluestri Urbanam fecerunt, iam tot in lo- cis, vt etiam tractus patentissimos vinetorum superent, depactis multis pedamentis & ridicis, quæ tenella clauicula & capreolos fulciant atq; maritèt: hæc autè fulcra, quia saligna vt plurimum essent, idè fortè salictarium vocarant Lupulum: solo humentiore, lætiorè, pinguiore, radicum fibras inserit hodie Germania, superior præsertim, atque Flandri, Angliæ & Northmania, vnde vno aut altero anno se porrigunt viticæ propagines multis anfractibus proluxæ, post amplexantes obuia quæque arborum & arbuistorum, lucosque ef- ficiunt fornicata pulchritudine visendos: quippe lætior multò tota planta culta euadit, flo- rûque thyrsis foliaceis & squammosis adultioribus, semine item multò maiore. Veluti fo- rent viridimæ, quo tempore vua, decerpuntur, & in saccos coguntur ad Bieræ siue Cereui- siæ confectioem. Constat hæc hordeo & boni tritici farina: sed longè alio pacto paratis & subactis, quàm Dioscoridis Zython aut Curmi, quibus ex hordeo in aqua tubefacto, ni- hil Lupuli additur, cuius tamen permixtio plurimum iuuant neruorum & articulorum imbecillitates: tantum absunt ab improbitate Zythi & Curmi Dioscoridei hæc Cereales poti- ones. Turiones etiam primulum erumpentes primo Vere, tum sponte nascentes, tum sa- tiuos, plebecula acetarijs indit: Cichorij sapore, non ingratos, calore temperatos.

VITIS VINIFERA, Syluestris spontaneæve
Oenanthe Labrusca.

Ger. Melnreb.
Bel. wyngaert.
Gall. Vigne.
Ang. Vynde.

FRVCTVVM FACILE principem vtilitate, speciositate, & suauitate, dat vitis à vino dicta, eademque originatione *μεριπάλι* siue crapula Latinis è Græco mana- uit, veluti *ἀμπελος*, aut *ἐμπηλος*, quod *ὄϊνον* fuit, id est, vinea, aut vinifuda vocabatur.
Aa. j. Nam

Nam *οἴλος* vinum olim fuit. Eius autem diuersitates prosequi nullum operæ precium: quando varietatem accipit multiplicem à foli cōditione, more, & Solis ab æquatoris inclinatione. Neq; enim Aquilonium cœlum fert, aut certè fructum profert immaturum, ferotinum, minimum suauem.

Spontanea nec culta profundit vires insana lasciuia, & in sarmentosam, arboreamq; penè sobolem luxuriat, prolixitate anfractuam, vnde sterilefcit, aut minores minusq; lapidas & maturas uvas fert: Qualis in Prouinciæ & Norbonæ maritimis, Gallia Lugdunensi, Italiæque plurima, squallidis agrorum marginibus. Sarmento duriore, cutèq; integitur rimosa & villosa, Viornæ, aut fatiux vitis modo.

DOMESTICA.

DOMESTICÆ autem viti, amputatione & interlucatione sarmentorum præstatur ne succus sarmentis & palmitibus impendatur. Eòq; mitiores, maiores, & elegantiores botri sūt, suauiores acini, vberioresq; latice manant. Palmitum decora magis fronde, habitiore, latiore, diuisura Platani aut Aceris.

CORINTHIA siue *απρηνα* uua.

CORINTHIA quæ vocatur uua, nomen patrium testata, effigie nihil planè differt à communi: Sed algidioris cœli impatiens, gracilitate tantum racemorū & exilitate acinorum superatur, qui gygartis carēt, suntq; *απρηνα*, vt quædam mala Granata arillis vacua. Botri enim, siue racemuli ipsi, conflantur acinulis, Piperina aut Sābucina grana æquātibus. Ad topiariorum pergulas & fornices deducūtur hodie in Italicis & Pedemontanis hortis vites huius.

ASCLEPIAS *Vicetoxicum*.

QUANDO isti morosuli Critici, potius quàm Commentatores, nullum modum carpēdi, immutandi, improbandive aliena placita, faciunt, nostraq; expectatione & æquanimitate abutuntur, exerceamus dehinc nos met conferendis plantis nobis plenè cognitis, cum antiquorum descriptionibus: inuitis illis rigidis censuris, ad quas si vniuersum opus herbariū seuerius exigas, vix cētēsimam quamq; plantam legittimam dicas. Minus verè negant Vicetoxico nostrati deesse Hederæ folia, eaq; lōgiora: floremq; graueolentem: quos potuit docere vel inspectio meræ picturæ, quæ folia hederacea præfert: vel Dioscoridis etiam lectio, qui Periclymenum & Ethiopicum Sefeli Hederæ folijs committit: additq; quantitatis dementionem, nempè longam, Periclymeni modo: & idem hic Hederacea facit, sed lōgiora. Stirpi aut pictæ, aut chartis affixæ, si odorem negāt, fortè assentior, sin florenti in montibus, dicam esse illi narem obesam, aut nunquam virentem visam. Tametsi tædet tot repetitionū de odoris incremētis & amissione variis in locis & plantis. Infirmum enim argumentū, quādo multa apertiora & potiora suppetūt. Quippe Vicetoxico vulgus practicanū nomen fecisse à dote qua aduersum deleteria pollet, verisimile: vti & Asclepias nomine tanti Medici nobilitata propter consimilē facultatem videtur. Radix porrò huius innumeris fermè capillamentis fibrata, caules flexiles, vimineos, leues, sesquicubitum prolixos, edit. Folia quidē Hederæ rigida, ex atro virentia, sed aliquātò longiora, & quasi supernè mucronata: florem exiguum candicantem, odoris grauis, ingrati, quibus succrescūt oblongæ, teretes, Rhododēdri aut Apocyni persimiles siliquæ, semen subfuluum, Sefami aut Apocyni, lanugine obuolutum cohibentes, Apocyni ritu. Huius radice vsi primū periclitatores, cum aduersus venena, tum ad vlcera, magnū sibi & plantæ nomen pepererunt. Neq; posterius potuerunt postea adduci, quin pro Asclepiade agnoscerent & vterentur. Siquidem illis etiam natalitijs, nempè montibus aut aridis collibus, præsertim Narbonæ & ad Ligures Taurinos propè fruticat.

Sitne Diosco. APOCYNVM, Periploca Græca,
foliis latioribus hederaceis.

QVOD canes interimeret esu, & πόνυρον, voce concisa, quasi canicidam, dixerunt. Cuius descriptioni studiosi poterunt conferre duas non minus raras, quàm elegantes & apprimè quadrantes plantas, quas Patavii iamdiu etiàmque non multis ab hinc annis in Pisano publico vireto videre meminimus, & adhuc dono seruamus à Medico longè pè-
ritissimo Andrea Acroaria Cifalpino. Earum vtrique nomen Periploca erat. Altera fuit flexilibus surculis vimineis, gracilibus, leuibus, pediculos vtrinque habentibus, longiusculos & exiles, in quibus folia Hederacea, molliora, viridantia, læuia, renidentia, & quàm Vicetoxici rotundiora, nonnihil in summo acuminata: flores tenues candidi muscosi Valerianæ; aut Drabæ inter folia exeruntur: succedentibus Augusto mense siliquis corniculatis, mucronatis, rectis, Asclepiadis maioribus, claudentibus semen nigrius depressum, papposa lanugine obductum. Succus flauescit, ingratus, & vti tota planta, virosus videtur. Hæc si cani nex sit deuorata, Apocynum esse (& huius fore antidotum Vicetoxicum) valde probabile est. Certum nos exploratumque habemus iam diu, saltem aliis venenis à cane deuoratis antipharmacū fuisse: vti Thoræ Anthora, & Paridis herba Pardalianchis, sunt.

PERIPLOCA serpens, angustiore Periclymeni folio.

ALTERA verò Periploca repens vocata, prolixioribus & lenioribus viminibus serpit, variisque flexibus arripit & amplectitur obuios caudices, Periclymeni modo. Folia vtrinque ex aduerso bina, Periclymeni potius, quàm Hederæ æmula, sed apice vt Vicetoxicū donata. Flores in horto Pisano dudum deflexerant, dum inibi siliquas intueremur: quæ solertiore connexionione mutuis erant coniunctæ quasi rostris, vna è floris basi, seu calatho, vtrinque repandæ, summis & imis insertæ mucronibus, Rhododendri quadantenus in morem.

CLYMENO N Italarum, siue Siciliana, non est Androsæmon.

{ Gallis. Toute saine.
{ Ang. Tutstan,

AMBIGVI animi & sententiæ in Clymeno videntur fuisse antiqui nonnulli celebriores, Galenus, Ægineta, & alii: qui eius historiam & mentionem quasi nullam, aut incertam, taciti præteriêre. Ac iam tum Plinii æuo variabat descriptio & confusa ex Clymeno & Periclymeno, alia Græcis, aliaque Latinis erat. Quò minus nobis libitum fuit prorsus aquaticam Betonicam, eiusve affinem Scrophulariam, verum Clymenū asseuerare, tametsi vtrius nec facies ita dispar, & vires neutiquam sint appellatione Clymeni indignæ. Quippe sunt hæ non minus vulgatis Chirurgorum præconiis nobilitatæ, atque planta Clymenum, Regis Clymeni cognomine. Verum non minus inclito nomine fuit donanda ea, quam vulgi Gallici consensus *Toute saine* (quasi Panaces omnibus remedia ferens affectibus) vocat. Sæpervirens hæc, virgis exit vimineis, sanguineis, nitentibus, rectis, flexilibus, nonnihil angulosis, aut secundum longitudinem striatis, Periclymeno, seu Matrifylux concoloribus, & perquam similibus. Etiamque folia bina ex interuallis, auersa, cæsia, supernè saturato virore, multum similia, nisi quia è geniculis emicant, nec, vti illa, virgis traiciuntur, eoque pusillis interuallis, binis per eadem spatia foliolis, Androsæmum referunt: verum non perinde sanguineum cruorem vel fundunt, vel allinunt affricta chartæ, vti dictū in Androsæmo vero: flores lutei nō dissimiles sunt, & bacculæ primū rubræ, deinde nigræ, cruore nitentæ, purpureo, & seminibus minutis, fuscis, turgidæ. Radix foris fusca, intus alba, lignosa, fragilis, pedem & sesquipedem longa: gustanti resinosa, lentoris expers, nec tota planta ingrata, nonnihil gummi Elemni, aut trifolii odorati sapit: moderatè astringit digerendo, & desiccatur, pauxilla, aut nulla calfactione. Vulnerariis remediis, Balsamis, adeoque potionibus & oleis nata, vsu

A a. ij.

mul-

multò laudatissima & plurima Angliæ fyluis, lucis, & nemoribus, præsertim Bristoiæ & Glocestriæ conterminis. Flandris hortensis est tantum, & Androsenum nuncupatur, falsòque proditur foliis cruorè fundere, vel resudare còpressu sanguineum succum. Patavii etià in viroto Senatorio alebatur studiosè: vbi non nemo ardelio ambitiosior persuadere frustra nobis conabatur, hanc folius Siciliæ indigenam alumnamque esse: eoque Itali plerique omnes Sicilianam vocitant.

περιλυμενον. *PERICLYMENON.*
Offici. Caprifolium, Matersylua, Lilium inter spinas, Volucrum maius.

Germa. Seyßblat vnde spect gilgen.
Belgis. Bheytten bladt ende Demmekens.
Gallis. Cheure fueille.
Itali. Vinci bosco. Ang. Wod bynde.

AMBIGANT quamdiuolent, qui Matrifyluam in dubium reuocant, negantque esse Periclymenon, quia radice non sit rotunda, & crassa: frustra enim inquirunt & exquirunt, quod iamdiu habent: non enim στερόγγυλον εἶζαν dixit, siue orbiculatam, vel tuberosam Disc: sed περιφερῆ, id est, rotundam, non angulosam. Quin etiam hodie qui ex Crateua & Oribasio *παχείαν καὶ μύκταν*, id est, radicem crassam, & longam suffecerunt, aut restituerunt, prorsum ansam quamlibet rixandi præciderunt. Videtur autem Apocynis vel Periplocis descriptis congener, & etiamnum Græcis hodiernis *περιπλόκωδα* vocatur. Cuius duplex obseruatur varietas ex folio. Quòd folium Italicæ & Norbonensi vulgiori furculis sarmentisve, vnum cum sit & continuum, gemini tamen, speciem præbet, quasi umbilico medio traiectum, vt in luteo Centaurio & Tithymallo serrato: eoque Perfoliatum dictum, quasi pertusum, perforatum, aut perfusum, vt Cicero loquitur. Extremis verò flexibus capreolatis, folium acetabuli forma, vel umbilici circinatum, florum delicias continet, ex purpura niueo candore nitentes, & alicubi luteo asperfas, sensum in longitudinem porrectas, quasi promuscides elephantium, aut lagenulas, floribus fabaceis multum similes, sed fragantia maiore, & apiculis luteis ornatas. Semine rotundo, cocci- neo, Bryoniæ, succulento.

PERICLYMENON non perfoliatum Septentrionalium.

SRVV autem in Belgio & Anglia frequentius vsitatiusque, folium vtrinque ex interual-
 lis habet seorsim non continuum, nec sarmento peruium & perfusum, neque cupulo fo-
 liaceo erumpentes flores. Alioqui prorsus idem.

ALLOBROGVM Periclymenum alterum, Cornus fœmina effigie.

SVN T qui fruticem quandam, vel arbusculam in Allobrogum fyluosis crescentem, Cor-
 nus fœminæ facie, & baccas in pediculis binas testiculorum situ, & nonnihil oblongas,
 ferentē, Periclymenis iungunt. Cuius acinos Heluetii, vbi plurima hæc, *hunden kirschen*, id
 est, cerasa canina vocitant, nec desunt qui eadem Matrifyluam autument: quippe fo-
 lia huic perquam similia, bina, & similiter parū cæsia, aut glauca, binisque in exilibus petio-
 lis flosculis, oblongis, nec ita absimilibus, sed minoribus, candidis, multa staminea exerē-
 tibus. Qualis Belgiæ hortis colebatur à Guil. Dries optimo viro & Pharmacopœo Ant-
 uerp. sed suo hæc caudice fulcitur, non (vt altera) indiga adminiculi vllius, & habitu fufagi-
 nis fruticat, aut Cornus fœminæ, quatuor quinquève cubitos alta. Facultatū incerti sumus.

SESELI ÆTHIOPICVM.

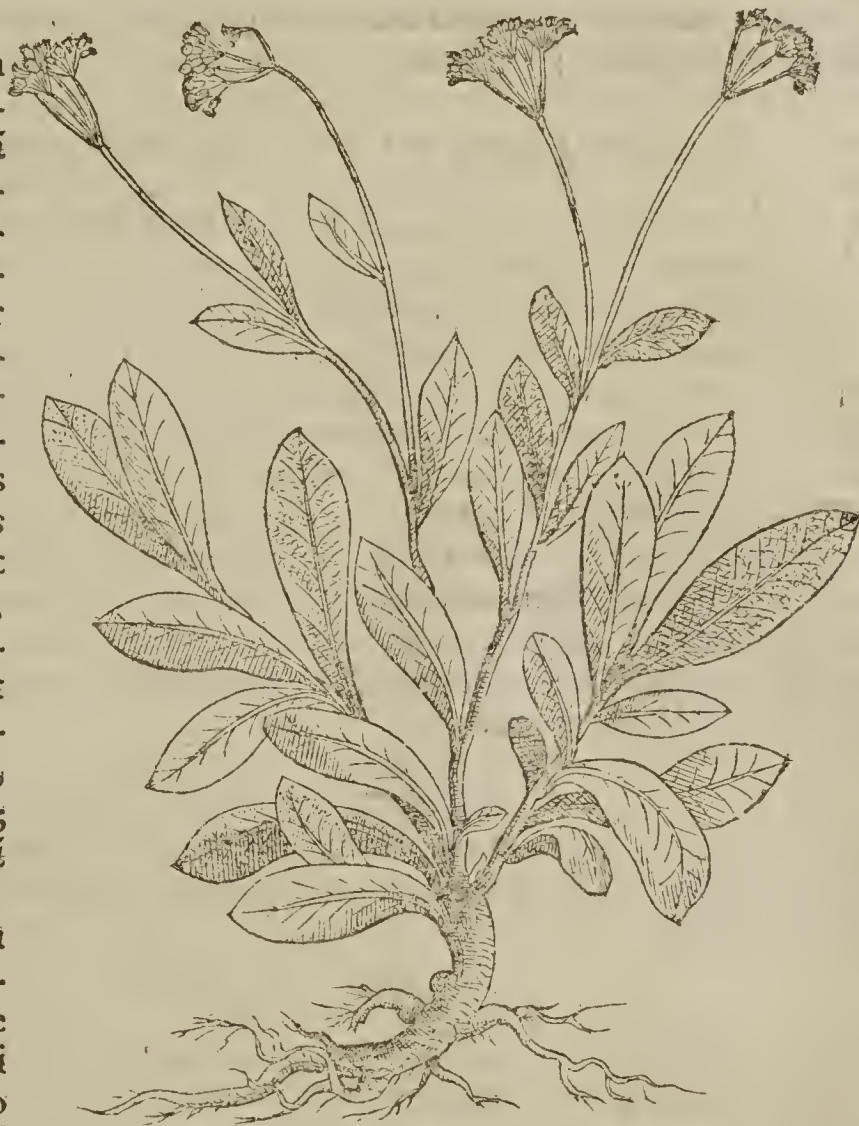
QVO T genera Seselei à Dioscor. recensentur, tot eademque collegimus in Galloprovincia
 Maisiliæ circum, atque prope Ceti montem ora Norbonensis maris, non procul
 Monspello. Indidemque nonnulli studiosi stirpes quasdam deferendas curarunt Lu-
 tetiam, Antuerpiā, adeoque in Italiā, vbi nondum innotuerant vel doctis. Quin ne nunc
 quidem notas esse Senensi Commentatori, in istis postremis Imaginum recusis & mu-
 tatis sententiis, magna iniuria facta Pharmacopœorū plebi, videtur, Medicisque ignavis.
 Et sanè multò maiore suæ dignitatis detrimento, id contigisse magis dolendum, quam
 riden-

ridendum moderatis ingenijs. Qui norint non vulgari moderatione & certa prudentia illum quantum licuit lapsibus vno loco tam multis occurrere conatum: Cum enim per opinionem tum fiducia, tum etiam emuncta cognitionis, quam illis de se iamdiu excitarat, licuisset (illi si lubuisset) nō solū picturis mendosis, sed etiā verbis subdolis persuadere, picturis tamē cōtentus fuit, & silentio suæ dignitati consuluit. Si qua tamen vsus est vafricula inuersiuncula, est illa leuius ferenda: Non enim nouerat aptiores: aut si norat, se tantoperē deceptum fateri, eius dignitatis non erat. Igitur quas potuit, dono puta emendicatas, ideo nec recens animaduersas, aut descriptas, in paginas congesit eius pictor, perperā quidē illas omnes censitas, sed tamen earum vnam fermē correctam istam, quæ est Sefeli Æthiopicū verum: cuius effigiem mutuatus fuit à Dodoneo Medico multum exercitato.

Ea Saxeis illis deuexis Malsileæ

& maritimis, tum etiā ad Cœti montis celsi radices, qua in Lacū vergit, fruticat vberi proūetu Iulio & Augusto valde quā spectatu elegans, multis prouenit virgultis rectis, ligneis, nigricantibus, rigidis, binos ternosve cubitos altis, in varios surculos diductis, folia crassa, rigida, & leuore viridatia, vt Hedera, figura oblonga, propior Periclimeno promētibus. Luculētas in sūmis gerit umbellas, luteis florib⁹ anethi, quas semē stipat fuscum, oblongum, copiosum, fœniculi maius: non solū semē, sed etiam vniuersas frutem gustanti aromatis saporem acrem, medicatum, & subamarū, sed gratum imprimit, suauemq; odorem spirat à summo ad imā vsq; radicem, quæ lignosa est.

Eximie vis est huius semen, cuius copiam misimus amicis Venetis & Lugdunensibus ad Theriacem, quod etiā, vt Dioscorides innuit Malsiliēsi multo odoratus & efficacius est. Quod

Sefeli, si vt pictum in Dodoneo, ita viuum in agro vidisset Cōmentator, lubens & volens suffecisset in locum illius plantæ, cui videtur postposuisse: est enim illa non frutex, sed herba, quam Recentiores Libanotidem Theophrasti prodiderunt, viribus & figura aliena ab hoc Æthopico, quem fruticem, adeoq; magnum, Dioscoridis correctior codex statuit esse.

CAPPARES.

{ Ger. Kappren.
 { Hisp. Alcapparas.
 { Ang. Kapper.
 { Gall. Cappres.

FRUTICATURI in ora Thyrrænici maris Norbonēsi & Hispanica Capparis vberi proūentu. Eadē hortis iamdiu innotuit, & foetus priusquam in florem se pandat, aut perdat, decerptus, & muria conditus magno semper vsu fuit. Flos ei candidus inest, Rosæ autē Mali Cotoneæ: & semen in siliqua oblonga ruffum Milij Panici, medicamentis vtile. Ma-

Aa. iij.

iores

iores & minores Emporijs varijs vaneunt, sed minores in prima sunt cōmendatione, sex-
tiēsq; pluri emuntur, quā maiores: vulgo namq; habentur meliores, quia palato gra-
tiores parū. Sic palati studium fallit ingenium, valetudinis dispendio: nam qui sapor il-
lis percipitur, acititius est à muria, vel ab aceto: alioqui vtraq; acerrimi & teterimi gustus
est, seu viridis, seu matura. Proindeq; minor, per pauca carnis & succi, facilius & penitius
imbuitur conditura, quā maior: quæ melioris succi & aptioris alendæ carni est. Culinæ
proinde error est, minores maioribus perferre. Sed hic cōsuetus inoleuit, mos. Nam, vt sci-
tè dicebat Philosophus, nihil magis aduersatur valetudini, aut Medico, quā bonus co-
quus. Itaq; voluptati coquus emat minores magno precio, frugi œconomus emet (si nos
audiat) maiores minoris multò, bonæ tuendæ valetudini. Radices esse adulterinas quidam
imperiti Medici ridiculè non minus quiritantur, quā ille qui conquerebatur, perperam
fieri hodie, quòd Santalum citrinum adulteraretur ligno aloë: nam hac radice nihil vulga-
tius aut vilius, etiam in Hispania.

Κλάματις Δαφνοειδής VINCA Pervinca, siue Clematis Daphnoides.

Ang. Pervincke
Bel. Wincoete
& maechde
palmon.
Ger. Singruen.
Gal. Peruē che

QVI N sint dictæ omnes κλάματιδες à viticulorum sobole sarmentosa nullus negat:
Istā autē vbiuis Germaniæ, Galliæ, & Italiæ, nemoreis, vmbrosisq; tractibus, & sentice-
tis, marginibus gaudentem, veram primam Clematidem, tum facies, tum vires iamdiu, &
sepius compertæ testantur: tametsi pauci meminerint, huic inesse quēdam calorem, quo ab-
stergat educatq; fœtidā menstruorū alborum illuuiē: ac rursus astrictione inibi relicta, &
robore parti restituto, eandē supprimat. Ac mirū sanè magnū sit, si dūtaxat corolla ex hac
cōtexta, capiti, aptata sanguinem è naribus fluentē sistet, aut inguinis regioni appressa, mē-
strua cohibet, abortumq; inhihet, vt author est Mathiolus commentator. Cæterū cuilibet
hæc nota est, fronde laurea sempervirenti: leuore, colore, magnitudine, & facie Ligustri, ex
interuallis bina ex aduerso, in virgis viticulos, flexilibus, virentibus, sparsis humi, & ca-
ducis, nec obuias plantas irretientibus: numerosis, gustu amaris, nonnihil calidis, astringē-
tibus. Flores calyculis constāt quinis, foliolis Iasemini, paulò maioris, minus aut nihil odo-
ris. Fibrosa radice, flauente.

PERVINCA maior.

MAIOREM multò, nec nisi Norbonæ, non modò vmbrosis, sed etiam apricis & æstuo-
sis, oliuetis, oriundam meminimus eandem, quæ tamen non nisi lætiore habitu pro-
ceritateq; distat.

Ἰζὺ VISCVM.

Ang. Misselto.
Ger. Mistel.
Gal. Guy.
Ital. Viscchio.

EVOC E Ἰζὺ deflexum Latinis Viscum siue gluten, quod optimum ex hac paratur, satis
constat: cuius satius fuisset post Quercus recensitam historiam, quasi sobolis aut appē-
dicis meminisse. Nec tam rarum, quā mirum citra vllas radices passim in arborum cau-
dicibus totum vertentē annum, adeoq; *Brumali tempore Viscum Fronde virere noua, quem non
sua seminat arbor*, vt canit Maro. Quò minus verisimile sit, acinulo illo pallido & pellucido
feri hūc, sed potius ex succo elaboratiore aggesto, ad cortices librosq; brachiorum exha-
lātē, & vapido, vnde fit vt alimentum nunquam deficiat copiosum, nec folium defluat: &
oriri multa seminio nullo, nulli mirantur, qui iisdem natalibus Polypodium, Dryopterim,
Lychē, & Moschum prouenire meminerūt. Quercinū autē Viscū laudatissimū est, sed adeò
rarū vt vix millesimè Quercui inherere cōperiatur. Quin hīc in anglia innumeras quercus
nobis intuentibus, vix vna aut altera comparuit, vbi perpaucū & magno studio seruatū in-
erat. Cuius tamē sapor, color, & odor, nihil prorsus variare videntur. Verū non abs re anti-
qui Hyphear ab Ixia & Stelite, (quæ cætero-qui natalibus tantū differre videntur) dis-
creuēre. Purgat sanè viscum quernum, melancholicū & pituitosum succū, vnde vertigino-
sis cerebrisq; epilepticis piamentum quasi inuentū fuit, & celebratum olim, ceu sacrum a-
muletum, à Gallorū mystis Druidibus, qui è quercu viscōq; querno vaticinati fuēre. Nec
minus Chymistis eius qui vocatur Solis Aucupium seu Illicium expetitus spiritus: quæ
mysteria prophanis ne utiquam referanda. Quasi topici medicamenti, nec introsumentū
men-

STIRPVM aduersaria noua. 283

mentionem fecit Dioscorides: vsus tamen, tum potiunculis, tum catapotijs valdè tutus: foris verò exploratæ vtilitatis ad eò nouimus, vt è penitioribus sinibus collectum pus, trans spatia musculorum & densas cartilagineas eliciat. Est namq; epipasticum nulli secundū, vt quis experiri potest, què iuuabit vires nosce Emplastri viscini, ab Scribonio Largo laudati.

πολυγώνατον. *POLYGONVM maius.*

Ang. White roote, or cely scala. } Bel. Salomons segel.
 Offi. Sigillum Salomonis. } Gall. Signet de Salomon.
 Ger. Weißwurtz. } Ital. Giuochietto.

NOMINIS argumentū radix, geniculis cōpluribus pyxidatim cōfertis, Rusci modo protuberās, digitū minimū crassitie æquās, innuit: quæ vagatur celsitate summo, multum fibrosa, cādore pellucido, marmoreo, Alabastritis radice aspectu, gustu. insuauis dulcedine, subaltringente. Caules emittit rectos, rotundos, cubitales, virides, quos folia ambiunt Liliij conuallij, vel Bifolij, vel Lauri Alexandrinæ, Ellebori albi modo, liris vel rugis rectis venosa: è quorum emissu pedicelli prodeunt: flores Vnedonis, seu Arbuti dicti, ex candore herbidi, Liliij conuallium longiores: quibus excussis, Maio & Iunio, bacce virides, deinde nigra subnascuntur, Corradæ aut Ligustri.

μυρσίνη ἀγρία *Myrthacantha RVSCVS.*

Murina spina, siue Myrtus sylvestris. } Ital. Pongi topi.
 Ger. Bruosch, aut Neuschdom. } Gal. Bruslc.
 Hisp. Iufbarba, & Gilbarbera. } Ang. Bochers Broome.

TAMETSI Myrthum humilem, syluestrem, & aculeatam vocarunt Ruscum antiqui, quasi eiusdem naturæ, vt figuræ erat prorsum simillimæ: tamen differre inter se indole & natalibus certum est, cum ad Septentrionem populis nulla sponte nascatur Myrthus: Ruscus autem calidis & frigidis peræquè multa scateat, facie folijsq; planè Myrtheis, sed rigidioribus, mucronatisq; supernè, quibus medijs ritu Cocci baphicæ hæret singulis bacce singulæ, ruberrimæ, duriores, maiorésq; quàm Asparagi, nucleo ossea planè duritia, vixq; vlli frangenti ictui cedente. Floribus pusillis, in fruticantibus multa soboles virgis, præduris, bicubitalibus, & tricubitalibus, rectis, striatis, viuacissimis, vt & radices, quæ quàm plurimos annos perennant, succrescente quotannis noua Asparagorum simillima turionū propagine: aromatica, aliquantum amara, viscerum & ductuum farctul vstratissima, nec secus ac in officinis Asparagi vsurpari solita, vel Bonifaciæ, cui nō parum similis. Semen etiam miscetur eodem scopo Benedictæ laxatiuæ & Litontribis.

LAVRI ALEXANDRÆ Dioscor. (qua Theophrasto Ruscifolia ἐπιφύλλουααρον, siue superfolio baccifera, vocatur) cum HIPPOGLOSSO siue LIGVLATA discrimen.

ALIAM esse Alexandrinam Laurum ab Hippoglossio, cuius in promptu est de Theophrasto & Dioscoride nosce: quippe fructum siue baccam coccineam medijs in folijs hædere, nullius ligulæ facta mentione, vterq; asserit: folliaq; molliora, maiora, & albidiora quàm Rusci inesse Lauro huic, Dioscorides subdit, virésq; diuersas reddit, & radicem maiorem, molliorem, odoratam.

HIPPOGLOSSVM.

AT Hippoglossi siue Linguatæ radix minor, gracilior, breuior: folium tenue, paruum, cui medio quasi cauo aliud foliolum, lingulæ instar, insitum: aculeo rigido, infesto, mucronatum vtrūque, inter quæ baccula etiā rubra Rusci visitur, suspiciendo naturæ, propter raritatem, opere. Quare versionem Plinianam legenti, satis liquet diuersas esse plantas, lectionemq; Hippoglossi luxatam fuisse. Namq; sic Plinius:

HIPPOGLOSSA folia habet sylvestris Myrthi, concava, spinosa, & in his, seu linguas, folio paruo quasi exeunte de folijs. Vbi videtur legisse non κομην, sed κοιλην, id est, non comosa, sed caua folia, siue inflexa cuiusmodi planè sūt omnia nostratis Bilinguæ siue Bonifaciæ: hortis iādiu satis notæ, & viribus ad calculū dyssuriásq; eximijs celebris: præsertim spōte nasc.

Ger. zapffli kraut
 Handblat,
 und zungen
 bladt.
 Bel. Tonger
 bladt.
 Ang. Double
 tonge.

Math. Laurus
Alexan. com-
mentitia.

nascens, montosis, saxosisq; & asperis, incultis, Genuæ, portus Lunæ, Saonæ, Nicæ, alijsq; Alpinis sterilibus calidiorum tractuum.

Senēsis noster, qua ingenij est opulētia & liberalitate, vbi cæteri scriptores putarāt descriptionem, nomēclaturamq; geminam esse, duntaxat vnius & eiusdem plantæ, non solum dedit, vt par fuit, Bonifaciam pro Hippoglossō, sed insuper duas scitissimè equidem cōmentatus fuit. Alteri nempè affixis affabrè ligulis, quàm postea pudentior factus, delendam curauit : Alteri datis in petiolis longis baccis, quam Sigillum Salomonis meritò suspicantur, in illumq; quasi impostorem ignarum debacchantur morosuli isti critici, quòd toties, totq; annos, cùm verlarit hæc quisquiliæ, tandem non animaduernerit Theophrasto & Dioscor. Lauro medijs in folijs fructum, non in peciolis inesse: sed illam demptam, quasi foret à se fictam cōmentarijs penultimis, commodiorem multò fuisse: quippe cui similia est ea, quam quidam herbarum peritissimi in hortos colunt, & veram affirmant Alexandrinam Laurum.

Cucurbita.

Cucumis satiuus esculentus.

Cucumis flexuosus siue Anguinus.

Melo siue Cucumis antiquorum, Dioscor. Me lopepo.
eius varietates.

Citrullus officinarum, Anguria, siue Batecha, semine nigro, Auicenna an
Pepones oblongi, ouales vulgatissimi. (MELOPEPO?)
eiusdem varietates.

Cucurbitæ varietates. { *lagenaria maior.*
minor.
eiusq; varietates.

Colocynthis.

Cucumis Elaterij syluestris.

Momordica, Balsamina.

Doronici, quorū nullus est ACONITVM Pardedianches.

Doronici varietates.

Xylon.

Malua.

eius varietates.

Bauia.

Syda Theoph.

Abutylon.

Althea.

Althea arbor.

Alcea.

Alcea Veneta.

Gerania.

Pes Leonis, siue Alchinullz.

Sanicula.

Epipactis.

Ranunculi.

Ranunculus flore albo.

Ranunculus gramineus.

Flammula

Aconita. Luteum.

Napelli. Lycotomus.

Musca Napelli.

Anthora.

CUCURBITÆ Sychia. Succha. Σίκυς.

TANTA est Cucurbitarum, Cucumerum, & Poponum inter se cognatio, vt antiqui Græci & Latini, nedum recentiores, minus accuratè nomenclaturas discreuerint. Euthydemus siquidem in oleraceo libro Syciam Indicam nominat Colocyntidem: puta post Hippocratem: cui vt etiam Theophrasto videtur, quamlibet varietatem & differentiam genericam horum fructuum σικυώνη vox signare, σικυώνη namq; bullire est, vnde σίκυς, quæ vas, ollam, & pyxidem significat, & sanguisugum vitreum, aut cornu instrumentū: indeq; fortè Latinis Cucurbita, tametsi Varroni à curuando dicta putetur. Aristoteles etiam Sycyas pepones appellat: & Galenus Πεποκυμμερον. Quare quò facilius percipiantur & discernantur ab inuicem, quæ hodie in vsum culinariū & medicatum venerunt, genera cuncta non incommodè σικυάς, vel Cucumeres, vocamus: quarum duò summa fastigia sint Curcubitæ & Melo pepones, varia nomina adepta, propter fructuum, foliorumq; varietatem.

CUCUMERES SATIUI & Esculenti.

German. Cucumerem.
 Gallis. Concombre.
 Belgis. Concommeren.
 Ang. Cucumbres.

NOTISSIMI sunt, tum Meridionalium, tum Septentrionalium hortis Cucumeres, qui & suauissimi esu & frequentissimi, præsertim crudi, aut muria conditi, dum adhuc sunt tenelli, merito habentur. Foliis hispidis, scabris, viridatibus, similibus Brioniæ, aut Vitis: maioribus, minoribus Bardanæ & Petalitidis: flores ex luteo pallent liliacei, coniuētque noctu, aut marcescunt, Volubilis ritu: reptantibus multis vitibus & clauiculis, proxima quæque implicantibus, fructumq; dant teretem, semipedalē, oblongū, cortice teneriore, maculoso, ex obscuro virore in flauum maturecente, interdum spinulis molliusculis, asperato, & leuiter secundum longitudinem canaliculato, vel sulcato: semine referto albo, Melonis adeò simili, vt nequitiam, nisi quia angustius, & pusillo apiculo subtus protenso donatus est, discrepet: medulla lactescente, admodum suauis, & multi vsus Officinis, non item Culinis.

CUCUMIS flexuosus, siue ANGVINVS.

RARIOR hic, & nisi in hortis herbariorum infrequens, prorsum simillimus superiori Cucumeri, flagellis, flore, foliis, & clauiculis, fructu autem faciliè discernitur, & agnoscitur, qui incurua gracilitate anguinum flexum, & longitudinem & crassitiem æquat, vnde nomen: tenera cute, nitore herbido.

MELO vulgi, siue Cucumis Antiquorum, Dioscoridis MELOPEPO,

German. Melonen.
 Gallis & Angli. Melons.
 & Bel.

ILLIS affinitate foliorum, florum, & fructus proximus hic, simillimo etiam, vt diximus, semine, incluso tamen in globosum fructum, magisque ventriosum, & secundum longitudinem altioribus liris, & torulis sulcatū. Cortice duriore, nonihil hirsuto, rugoso, pullo, vel cinereo. Carne fulua, sapore & odore mellito, vel saccharato, cuiusmodi in gulæ delitiis crudos suauissimos habet vniuersa Italia, Galloprovincia, Norbonensisque & Vastonica, Gallia, Hispania: esitantur cum pauco sale & pane Iulio & Augusto. Cæteris regionibus ad Boream, vt Franciæ, Belgio, & Angliæ, ægrè aut insipidiores proueniunt, nec plerumque maturitatem assequuntur, præ imbrium copia, & caloris inopia. Semen etiam vnum officinarum habetur, inter quatuor maiora vocata, primæ commendationis, & frequentioris vsus,

Varietas

Est quippe species quædam Moschatelina, quæ vix Colocynthidem, aut Aratium superat, odore Moschi, sapore delicatissimo.

Varietas peponum, magnitudinis, coloris, & odoris. } Est & altera cortice carnèque alba : sapore etiam perliucundo.

VEL hoc vno argumento quilibet asseruerit Melones nostros, siue vulgi Italici Pepones, esse antiquorum (præsertim Dioscoridis) domesticum Cucumerem, siue Sicyam fatiuam, quia odore eximiæ fragrantie, & cytonii mali, aut pomorum redolentium, æmulo, restauret vires languidas & reficiat, spiritusque dissipatos reuocet animo lapsis: vt idē Dioscorides author est: eoque Melones, quasi Pomosi, meritò vocati fuerunt à recentioribus Græcis, quòd ori ac stomacho cibus sint gratissimus, omnium huius generis.

CITRULLVS *Officinarum, Anguria* } an. Melopepo.
siue *Batecha Auicenna semine nigro*

IMITATVR etiã Citrullus maiorē aliquē Melonē effigie & carne solidiore, fragili: sed sapore vescendoque; magis Pepones vulgatos refert: vnde Melopeponē istū nomenclatura, vt ancipitis nature, dictū de utroque; mixta putamus, nēpe Mali, siue Melonis circinnata rotunditate, non tamē torulis sulcata, & sapore magis Peponem, quàm Melonis dulcedinē melleam referente: quibus etiã, monente Galeno, discernitur à Melone. Semē verò vnum è quatuor vocatis maioribus est; maius Melonis, minus Peponis, duriore cortice septum, nigro, omnium durissimo: alioqui tota planta similis Peponum plantæ, sed foliis altioribus, laciniis Colocynthidi prioribus. Seritur etiam & manditur caro cocta vel cruda, & plerisque Pedemontis Italiæque hortis enascitur.

σικύον έπιπόμενες. *CVCVMERES* Peponesve oblongi, siue ouales, vulgatissimi.

HORTORVM ruraliū nullus Peponē isto notissimo vacat, eosdē vocatque; cuncta Germania & Anglia Pepones magnos, admodum Meloni, vel Citrullo similes: flexuoso flagellorum, sed proceriore reptatu, foliis latioribus, profunda Citrulli lacinosaque; diuisura, flore maiore, fructu tereti, oblongo, oui struthii similis, maiore multò, flauo interdum, interdum & albicante cortice obducete. Semen Citrullo latius immersum carni luteæ, quæ hyeme super aut subtus camino fumoque arefcunt, iisceque tenuis sortis plebecula vescitur.

COMPRESSI rotundi, Melonis effigie.

VARIANT verò folio minori minusque inciso, alioqui simili, nec dispari flore, aut fructu, rotundo, compresso, Melonis effigie, non nihil itē orbiculatim striato. Cortice delicatior, glauco, vel albido, nitente. Semine albo Citrulli.

Varietas

LATIORES Clypeiformes.

NIHIL prorsum dissimilem in ramis & foliis alterum horti alunt fructum latiore, rotundo Galeri specie, aut Clypei umbilicati, & ambitu rimoso, atque plicis simbriisque rugoso cortice: delicato & concolori superiori, nec diuersi saporis à superiore. Vtrumque in taleolas scissos, frictosque; in sartagine, & farina aspersos, suaues admodum mandunt, in Belgio, Gallia, & alibi.

STRVMOSVS.

PERELEGANS hic & rarus, foliis alioquin ficulneis proximis, fructu Melonem magnum æquante, sed Limunia mala exprimente, tuberosoque cortice, papillatim variegato: speciosa item tricolori strumarum bullatione. Semine non dissimili.

ADMODVM verisimile fit, Zucchæ nomē (sic enim Italicè vocant Cucurbitam deprauatis elementis) *συρία*, aut *συρία* (vtrōq; enim modo scribunt nonnulli Græci) designare: nam *συία*, vnde etiā ficus Latinis deriuatur, generalissima fuit appellatio Cucurbitarum, Cucumerum, & Melopepopum, vt superius monuimus.

Quare Cucumerinæ familiæ maximæ vocari possunt Cucurbitæ, & commodiore etymo à curuando deduci, quasi curbando, vt loquuntur Vascones & Pyrenæi. Notissima & condituris aptissima, quæ anguina vocatur, omnium maxima, in arcum flexa, ternum femurq; pedum longitudinis, cute polita, albida ex viridi, testa q; duriore quum arida fuerit. Carne alba, elixa non ingrata. Semine longo, lato, nonnihil quadrato. Folio Cucumeris rotundiore, minore, flore albo, in flexilibus caducisq; humi loris & capreolis, topiarias ridicas & pedamenta implicantibus. Hæc maxima copia in taleolas longas dissectâ, saccharoq; conditam, Lusitani Hispaniq; adferunt venum in Septentrionem, vocantq; Carbasade, Siticulosis & æstu febrili vexatis gratissimæ offulæ sunt.

LAGENARIA.

LAGENARIAM vocamus, vt qua peregrè proficiscentes lagenæ vtuntur, præsertim in Gallijs, Hispanijs & Italia: commodius namq; gestatur vinum quàm vitreo aut figlino vase, quæ oneri sunt & facilius franguntur. Semen illi minus quàm superioris: folium alioquin, flores, & reliqua non disparia.

Varietas.

LAGENARIA maior.

AB illa tantum differt fructu minore, lagenulamq; concinniore expimente, eoque; lubentius commodiusq; gestatur itinerantibus. Semine, folio; & flore, delicatiore, non diuerso.

COLOCYNTHIS, sine Cucurbitula amara, Cathartica.

Ger. Coloquint Oxyflein.
Bel. Quint appel.
Ang. Coloquintida.

QUIA consimili esset facie, sed multò minor tota, Cucurbitulam & *συκιά* sine Cucumerulum vocarunt Hippocrates & Ægineta, ducti potius foliorum aspectu, quàm planè contrarijs facultatibus, quibus insigniter pollet: & documento est, sub iisdem foliorum florūmq; lineamentis, cognatarum specierum plerumq; esse perquam dissimiles vires: quæ quò melius innotescant, plantæ ipsæ sunt iuxta se ponendæ, & describendæ, vt frequenti intuendi in eas consuetudine & experiendi, periti earum euadamus. Idcircoq; vti superius semper, sic & hîc nos hunc Cucumerè, & aliū agrestem vocatū, suis gentilibus subdemus. Hanc serūt Herbariæ voluptatis studiosi Vere, in Gallia, Germania, & Anglia, fructūmq; decerpunt Septembri, sed subflauum, virentem, virosūmq;, nec purgationibus perindè aptum, vt ea quæ ex Græcia Hispanijsque deferuntur Poma siue Cucurbitæ, exeperto cortice flauescente candidè & fungosè, læuque concretione, amarore viroso & exuperanti, & horrendo, fauces viscera intestināq; lædente. Ortu & natalitijs humentibus penè Cucumeris fatui par, sed folio minore magisque lacinioso, ad Citrullum accedete, luteolis nec diuersis floribus. Semen item simile, sed minus, durius, peneque lignum est, nò tanta virulètia ad purgandū, quàm caro ipsa siue medulla: dedimus namque multò maiorem dosim quàm medullæ, maiore commodo, nullo aut longè minore tumultu.

Satæ Colocynthis in hortis Batauis, Gallicis, & Italis, vidimus triplicis aut quadruplicis varietatis: fructum nempè pusillæ Cucurbitæ aut Pyri & lagenulæ effigie, ex fusco viridante: cortice nonnihil maculis variegato, reliqua foliorum facie Cucumerem syluestre referente: teterrimi etiam saporis tota hæc est: videturque Syluestris spontè nascentis ea species, quam mortem, siue exitium in cacabo, vocabant quæribundi Prophetæ illi, qui apud

puđ Eliseum fame pressi, cum multi degerent, & cibum caperent, iussusq; esset quidam incoquere pulmento olera, collectam magnam huius copiam, ratus esse Cucurbitam esculentam, ollæ indidit: Illi verò vt esitare cœperunt, amarorem iufestum, quasi mortē detestati sunt: nec porrò vorare potuerunt, tū ad Prophetam protinus exclamare, & *Mors*, inquit, *Diuine, est in cacabo, nec possumus vesci*. Vates autem Eliseus miraculis potens iufretusq; multis, farina adiecta pulmentum Colocynthidásq; syluestres dulcerauit, edendoque cōmodas reddidit: quare oportuit esse amarissimas.

Meminimus etiam exactè sphericas, maximum Arancium aut Citrium, vocatum Adami Pomum, æquiparantes, etiam nonnihil variegato cortice.

Videas & nonnulquam compressæ rotunditatis, subflauo corticis, quarum omnium eadem vires, & dirus amaror.

Sapissimè pusilli, Peponis oblongi effigie, ouum anserinū aut olorinum equantes, corticis durioris, ex viridi in atro & cinereo maculati sunt.

CUCUMER Elaterij syl.

Ger. Wilder Cucumer.
Gal. Concombre sauuage.
Ang. Noli me tangere, & Wilde Cucumber.

NON immeritò Cucumerem agrestem vocarunt hunc, potius quàm Asininum aut syluestre: quia omniū huius generis plātarum, suaptè spontè importunòq; admodū prouentu oriatur circa vrbium mœnia, areas, & stabulorum fimeta, in Italia, & Norbonensi, Prouinciali que Gallia, vbi vel puerulis notissimus, qui fructum turgentem vixdum tactū digitis ludibundi in faciem inuicē elidunt semina, succoque peramaro & viroso os oculòsque perfundunt. Repens & humilis, non topiaria est, tota Cucumeris satiuī effigie, minoribus folijs, magis que scabris, & crassioribus, cineritijs, ab imo densè fruticantium caulium teneriorum, succulentorum: quibus exeunte estate, post flores luteos, pallecentes, Cucumeruli in pediculis per interualla insunt, pruni instar oblongi, hispidi, cinerei, coloris quadamtenus Papaueris gemmantis glomerulos imitantes. Semine pullo colore, vel cinereo, nigricante, Colocynthidis non dissimili, sed minore: radice crassa, Raphani aut Bryoniæ, aliquantum fibrosa. Medulla candida minus quàm fructus, aut folia, ingrata: quæ præsertim Sole siccata, flammis adnota, tota deflagrat vrendo. Vnde primū nobis coniectura fuit ex Plinio, monente etiam Præceptore accuratissimi iudicij Rondelletio, ELATERIUM verum ex hac plurima, & pauca ei hærente mucagine medullosa, non ex ipsis Cucumerulis parandum esse. Perquàm celebre fuit antiquis Catharticum, vt de Hippocrate & Theophrasto liquet, Elaterium, quasi dicas exagitans turbasveciens medicamentum: vehementer namque supernè, infernèq; aluū citabat, pusilla dosi, nempè oboli, vel scrupulo, semisse, per se, vel adiecto salis altero tanto, & Stibij, quod colorando satis esset. Probatissimum fuit, læue, non asperum, nec ponderosum, sed album, nec aridum, vel exuctum, vehementer amarum, & lucernæ obiectum facillè flagrans. Quæ notæ lectori plantarū consulto, non rixandi, sed cognoscendi cupido, facillè retegant planè peruiam huius loci in Theophrasto & Dioscoride salebrofi intellectionem: cum namq; ex Cucumerulis istis succus effluat admodū tenuis, viridis, aqueus, ignèq; densatus inæqualis, nigricans, ac obiectus lumini neuti quàm flammam alès, paucisq; annis mucidus putrisq; futurus, verisimile nobis fuit, vel Theophrasti, vel Dioscoridis Elateriū dici nō posse, tū propter illas omnes iam quos diximus, reprobis inditia, tum quia nec durat, nec flagrat. Quare ipsi superioribus annis cum in Gallia Norbonensi parassemus Dioscoridis & Theophrasti instituto, curassimusq; parādum multis modis: tandè maximā Cucumerulūm copiam colligendā curauimus, è quibus super cribro incisis, seminis tuis, & crebrò manibus pressi, medullam siue mucaginem Psilij similè subter cribrum transmiffam excepimus, Cucumerulorum eorūdem succo affuso, & aquæ fontanæ nonnihil, quò facilius gluten remitteret trans cribrū: istud partim Soli sub dio expositū nigricans habuimus, partim verò igne aut sub cineribus exsiccātū, albidū, & pullū. Vtrumq; tamen lucernæ admotū actutum flammam dabat & alebat sua pinguedine: quin etiam, quale nobis adhuc in muscolo longè aridum superest, facilius

lius vret, cuiusmodi nunquam poterit parari ex sola Cucumerulorum aqua, mucosave carne, vt probè norunt qui sæpius periculum fecerunt. Eapropter Plinius videtur ceteris melius & verius ex Theophrasto, aut quopiam alio classico authore, ad Dioscoridis sententiam accessisse; quum ex fructu & semine faciendum censet: nimirum vt obiectum flammæ flagret, quale optimum tradit Dioscorides: quem suum ducein ignauè hic deserit Senensis commentator, & insulsè suggillare videtur, dum contentiosas textit ambages autoritatum farragine. Sanè par est, quo diximus modo, commodius tutiusque purgare, adeoque diutius non putre durare quia acris virulentusque succus medulla pingui seminis retunditur & mitescit, nec perinde (quà oleaginosum pingue) putrescit: *M*ior etiam vis in semine, & par ratio, quæ in Colocynthide. Radice huius multum vtuntur practici Monspellienses, cuius efficacitatem depræhendâs ex vnguento Agrippæ, Ciclamini, & aliis etiam internis, vt Anasarca & Ascite.

BALSAMINA Cucumerina, Punicea.

COGNATA facie Cucumerino generi est peregrinæ venustatis Balsamina vocata Herbariis, qui eam in hortis colunt, vnde voluptatem & vtilitatem capiant ad vulnera glutinanda: dolorisque vlcera pravi humoris mulcendos Balsamo artificioso, ex pomis Charantiis contusis vel oleo bullitis parato, indidemque ipsa tota planta Balsamina & Charantia fortè dicta, propter gratiam elegantis effigiatæ & coloris pomorum, quæ magnitudine & effigie vtrunque in conum fastigiata, medio ventriosa, Limoniū paruum imitantur, sed superficie carneque nitentis purpure phœniceæ: pusillis, & crebris spinosis bullis, quadantennis Opontii, siue Ficus Indicæ dictæ, Semine Citrulli, nigro, minore. Folia, sarmenta, facies, & clauiculæ topiariis ornamentis aptissima, Bryoniam & Cucumerem imitantur; sed aspectu hilariore, folioque Vitis altioribus incisuris. Floribus pusillis, minoribus Melonis, ex luteo in pallidum languentibus. Hortis calidiorum regionum adultior multo, & fructu maturiore frequentiorque est.

*DORONICI varii nostrates, quorum nullus est ACONITVM
PARDALIANCHES.*

MULTARVM Stirpium (fortè & Pharmacorum) nomen vnum fuit Aconitum: vt cuius succo, vel radice, quasi cote, spicula à venatoribus affricata, & subacta, celerius & subirent & perniciem adferrent. Aptior enim hæc nomenclaturæ interpretatio venit, quam si è cautibus, aut è pago cognomine deducas: tametsi non nescii sumus posse etiam ἀπὸ τῆ ἀκοντίζου deduci: quemadmodum τοξικὸν ἀπὸ τῆ τοξείου, non à Taxo dictum putamus. Sic enim in Cyri Pædia Xenophon: ἔσθ' ἔτι γὰρ τοξείον ἐβεν, ἔσθ' ἀκοντίζου ἀποτρέπομεν ἡμᾶς. Non enim, inquit, iaculari, aut in hominem collimare vobis integrum facimus, quippe nefas: ἀλλὰ δὲ, quasi diceret, βύραυ, feram, puta ceruam, aut damam. Cum itaque inter multas lethales, essent compertæ hæc celerissima & certissima internecionis, Theophrasto, Diosco. & aliis proditæ seorsim & distinctæ à cæteris sunt, tametsi minus plenè, aut perspicuè: etenim, qui mos fuit sæculo illi, flores tacuere & alia multa, quæ non viderant, sed fortè legerant: idcirco stirpibus ipsis in aspectum iudiciumque adductis, nobis aliquid certi statuendum. Quales radices in Pharmacariis tabernis proflare vides Doronici nomine, nos non rarò easdem meminimus erutas integra planta in montibus etiamque collibus Pedemontanis. Eæ triplici in differentia sunt, tametsi non ita dissita: nonnullis enim Franciæ collibus cæteris minores, minusque fibrosas radices hæc inuenias, nec appendiculis vtrinque, quasi brachiis seu Cancelli forcipiculis donatas, sed crebribus. Est itè duodecimus ferme annus, cum quidam Rifotomi Lutetiam indeque Antuerpiam quasdam plantas Doronici iam tum creditas, ex quibusdam Franciis collibus erutas in hortos aduexerunt. Pusillæ erant totæ, caules teneri, folia mollicella, oblonga, vti Plâtaginis: non nihil ex viridi flauentia cõspicue, hirsuta, Pilosellæ modo, vel Cucumeris agrestis, sed atrectanti læuia, ambitu rotundo, sed

Doronicum

nō nihil laciniōso & supernè angusto, Cucumeri agresti, quàm Cyclaminis similiore, ter-
na vel quaterna, pediculis innatis radici exigue, tereti, orbiculate, sed infernè in angustū
sensim adductæ, subtus & transuersis quasi squamularum torulis articulate, apprimè scor-
pionis cadauerulum & caudicellam exprimenti, plusculis donatæ fibris: color candidus,
sapor dulcis, amaricat, & lentorem multum paucillè coniunctū astrictioni præfert: ses-
quipalmum altus caulis, floribus in summo donatur luteolis, aut pallidis, radiatis, Buph-
thalmi, aut Mediæ consolidæ. Frequens hæc nunc in hortis Belgicis & Anglis, ac
prorsus eadem Doronico vulgatori & minori Pharmacopœis dicto, apud quos cum
aliâs sæpè, tum præsertim cum hæc meditaremur, inter hæc radices duas alias Doro-
nici differentias obseruabamus. Alteram hæc maiorem longioremque multo, pluri-
bus corticeis squamulis, nitentibus, candidis, marmoreis, transuersim cinctam,
cui ala vtrinque apta vna est, Squillæ marinæ, Cancellive, aut Scorpii forcipulis non
absimilis, dulcicula gustanti. Folia, florésque, & caulis, maiora paulò & rotundiora. Um-
brosis hæc montibus oblectatur, non solùm Alpinis ad Meridiem, sed etiam rigidissi-
mis Angliæ ad Septentriones, vbi sibi visam & lectam in Northombriæ arduis asse-
ruit nobis amicus multæ lectionis & peregrinationis pereruditus Medicus Pennius
Anglus.

Varietas tertia
Doronici.

Pictum Pardal-
ianchen somniū

PRIORI propior tertia est, si prorsus eadem sit etiam suffragio Herbariorū, qui ma-
gnitudine duntaxat distare aiunt: nam hic multus collibus nemorosis Taurini &
Allobrogum, tum ruri, tum domi oriundus, est folio hirsutior: flore & radice maior:
caulis sesquicubitalis: alioqui similes inter se sunt adeò hæc tres, vt Cyperorum ritu
discrepent, magnitudine tantū, situ, & numerosa sobolis propagine. Iam neutiquam
opus sit multa disquisitione ad statuendum, ecquid sit discriminis inter Theophrasti,
Dioscoridis, Plinii, & aliorum, Pardalianchen, Theliphonum, aut Cāmorum: quæ nomi-
na vnius huius plantæ diuersa putamus: nec videmus vlla insigni distinctione merce-
ri genericam differentiam: facies enim, sapor, odor, omnibus idem, itemque fermè nata-
les. Sed tamè paulum quid variat Diosc. de radice delineatio, quippe caudæ hic, Theo-
phrastus verò cadaueri toti cōfert. Id nō continuò alius generis stirpem astruit: sed ean-
dem brachiorum aut alarum expertē, vt sæpius orbata, quàm eisdē donata visitur. Nec
dubium quin mutuatus sit ex Theophrasto, vel vterque de alio quopiam scriptore:
nam quæ de nocumentis & effectionibus prodita essent, vt lecta, non explorata, sub-
dunt. Plinianum non esse idem inficiari eius interest, qui non meminit, pleraque
omnia in Stirpium historia illum accepta ferre Theophrasto. Ecquid loci sit isti com-
mento Pardalianche relictum, dicent consultissimū & stirpium exploratores indefessi I-
talorum doctissimi, qui nullum vsquam sibi visum, vel auditione cognitum pleri-
que omnes nobis asserbant, querebanturque ea spe frustra se lustrasse penè quantum est
Alpium & cautum, nemorum, & montium, perpetuo illo dorso à Lemano Clauenam,
indèq; ad Veronæ Baldi; deuexa, nusquam tamen cōparuisse. Nostratis interim Doro-
nici plurimum diuersis locis obuium habuisse: eoque nobis tametsi inuitis suadebant
istum Senensem commentatorem, cui imposuisset hæc leuiuscula, quam supra agno-
uimus, differentia, quasi vnā quampiam nouam & sui generis sanxisse. Indicio ef-
se, quoties curauit recudenda illa commenta, toties variatam Iconem: nec nisi vn-
nam misellam, caule floréque mutilam, semel carthæ mancipatam, tot vbique gen-
tium vestigatoribus sedulis repertam fuisse, Historiæ fidem item temerata audacia, vt
qui nullo periculo facto (nec enim potuit) illicò decreuerit Pardalianchen. Quo vero
factu, astu, & palpo magni nominis eruditus inculcet illud, *Palpate & videte*, quoniam
Mathiolus non scribit mendacia, se ridere & mirari: fore tamen iam, vt senior eoque
moderatio factus, fateatur se lapsum, lugeatq; Doronici, sibi ignotū antea, quod scelestè
nefas, illi Æsculapio Cortusio primū innotuerit, & per illum mortalium generi sit re-
tectum. Quod maleficio cum nostræ memoriæ plerisque notum esse sciuissemus, &
Cortusio in hortulo suo Patauii inter colloquendū respondissemus, id verū quidē esse,
cæterum minimè mirum: vt qui experimento certum haberemus, Aloe saluberrima in-
terfici vulpes, eisdemque enectas amygdalis amarise ex Plutarcho meminissimus, annuit
ille

ille Italicè cuidam compatri suo Pharmacopœo, qui vulgatum exemplum de nuce vomica subdidit, ea nempe feles, canes, auésq; interini, quæ tamen tuto & magno commodo aduersus lethifera & Epidimicos morbos in Electuarijs Liberâtis, datur homini. Inmeritò proinde Doronicum verbo diro dum infame facit, quàm multum sciret, & parum saperet, *Dire Mathioli.* perspicuum facit: Dæmones quippe fœlices vocari, vel monachi norunt, qui Cacodæmones haud atrociori conuicio incessunt, quàm ille Doronicum è republica Medicorum exigere nititur. Tantillam rem, tam valdè vulgatam, captum superasse tanti Commentatoris, stupet vulgus, qui Philomelis, Alaudis, Hirudinibus, alijsq; delictioribus auiculis non solum nõ noceat, sed interdum cibus, sãpissimè remedium vnicum & pãchrastron sit. Quã multis tu Principibus, nos pauperibus, Doronici ignoratione, exitio fuisset: quantam stragem plus quingentis abhinc annis dedissent Medici freti electuarijs de Gemmis & aromatibus & alijs Cordi amicis, quibus frequentissimè vsi sunt, tẽq; monere possunt, Doronico ne tantoperè conuitiaris, sed potius dosim metiaris: alioqui Croci, Moschi, similitumq; dato quaternum drachmarum demensum homini, & comperies Demonium tũ. Quin thus etiã multò quibusdã minore mole meminimus perniciẽ attulisse. Tantæ expectationis Commẽtatoris intererat saltẽ hac postrema Commẽtatorum manu & mole, an Pardaliãche eodẽ necaret modo, quo cætera Aconita, exquirere: quippe si nominis etymõ & seriem Symptomatum perpendas, videtur, aut sola (aut certè comite veneno) strãgulatione id patrare: quemadmodum fungi, papposaq; excrementa Typhæ & Cannarum, quæ belluis, præsertim siccis & angustis meatibus, nec ruminantibus, si cum esca pauca multum confertim vorarint, mortẽ moliũtur suff-cãdo. Quin non semel audiuius venatores affirmãtes, se frustrã dedisse Napellum, Helleborum, & alia toxica, à feris statim vomitu reiecta: at vbi panxillũ Taxi addidissent, prorsum nullũ animal euadere, quippe nauseare, sed euomere nihil. Percunt igitur partim veneno, partim occluso spiritu, puta ad fauces, tracheam, & diaphragma: plerumq; etiam euomere bilem, muccum, cibum, veneni autẽ nihil, nisi ob siccitatem, serò aut perparum. Non igitur respuemus nos Doronicum, sed vtemur moderatè: si non vt aromate, saltem liceat nobis vt Theriaca & anthidoto quapiã: cuiusmodi instituisse vides in Degemmis Mesuẽ, & aromatũ Electuario, celebres Medicos quos temerè inscitix & sceleris reos facis. Sed hæc fusius paulò mox in Paride & Napelli muscis, non muribus tuis, quos multi equè catti herbarij, atq; te non minus sagaces, nequicquam venati sunt. Istæ dudum descriptæ radices à nobis Aconita censitæ, vt omnes cõgeneres, sic sapore penè eodẽ sũt, nẽpè ignauiore subdulci, & emplastico. Quò magis adducimur, vt credamus Dioscoridis legitimã esse Adoninis, quippe accẽset ille, oculorũ scilicet remedijs blandis temperatisq; calore & crassi nonnihil emplastica pauxilla astrictione digerentẽ.

ξύλον ἢ γοσσίπιον. GOSSIPIVM sine Xylon
Bombax.

Ger. Baumwoll.
Ang. }
Gal. & } Cotton.
Belg. }
Ital. Bombace.

QUEMADMODVM sedulitate Europæorum factum est, vt sericum sit iam valdè plebeium & passim emolumentum ex eo multum sentiatur, sic Gossipiũ priscis fermè ignotum, adẽ creuit nostro æuo, vt ex tractibus & insulis Arabicis iam non opus sit petere: multis enim mediterraneis littoribus alitur, & venum inde deuehitur. Vidimus Patavij & Venetijs aliquot abhinc annis in Trevisani & publico horto fruticantẽ cubitum altũ caulẽ, aliquot surculis & petiolis cinctũ. In quibus folia Alcæ aut Vitis, sed iniñosa, molliora, incana: Flores lutei, nõnihil in medio purpurascẽtes, nuculãsq; relinquunt, aut potius mala exigua, pullo colore, Aristolochiæ rotũdæ magnitudine & ritu radiatim hiãtia, dũq; maturuerũt bombace referta ambiẽte intus, semẽ terebinthi aut Cubebẽ oblongũ, copiosũ, Bb, ij. medulla

medulla plenū alba, oleaginosa, non insuauī gustu, Pineæ, aut Amygdalarū, præsertim dum recens est. Exigua radice, fibrosa, alimenti perboni: pulmonum & thoracis congestam materiam ad excludendum & detergendum apta; hepatis & renibus amica, stomacho haud perinde, aut capiti. Dysentericis etiam opitulari nouimus, eoque; lubenter uoluissēmus quōdam hanc Dioscoridis facere Gnaphalium, aut huius speciem, & per descriptionem licebat: mollia namq; & incana sunt folia, vsus in tomenta optimus. Verū Theophrasti postea loco moniti, ad illius lanigeras vites referendam agnouimus. Sic enim ille: *Insulam esse Tylem (qualem hodie narrant navigationes) non illam quidem algidam & cymmeriam Septentrionalem, in sinu Arabico ad Orientem, feracem arborum, aliarumque multarum stirpium lanatarum, quibus folium inest vitis, sed minus. Et fructu quidem orbam, (intelligit vesco) κέρπου δὲ ἄλλερ φέρει; (legendum εκφέρει) & hīc expungendum signum, & porro legendum ἐν ᾧ φέρει; in quo lanugo. Eundemq; fructum parem esse pomo verno occluso, maturo verò pomo, euelli eximiq; lanuginem, qua texunt vestes, partim eximias, partim plebeias. Easdeq; plantas in India & Arabia oriri, vbi etiam easdē Plinius recenset, tametsi foliorum non meminit. Et, qui mos illi vertendi, paulum variat, aut aliundē mutatus fuit: Senensis verò tantus vestigator negat vsuā factam huius mentionē à Græcis antiquis, nec tamen istum luculentum adduxit locum: alioquin velitationum ex Manardo, Brassauola, Ruellio, & Fuschio importunus merusq; interpolator & proxeneta: sed imposuit illi versio Gazæ, quæ videtur innuere (neglecta disunctione) Xylon arbore esse: atqui ne deinceps risui sit criticis istis, qui illum ne Latine quidem, nedū Græcè scire inciuliter negant, adeat Græcum codicem Theophrasti, & discet non arbores solum, sed etiam communi nomine stirpes, lanigeras inibi memoratas.*

Apricis maritimis ad Austrum iam multis, prouenit semine: quod suillo aut vaccino stercore triduum macerari olitores Candiota asserebant nobis. Sic enim vberius & foelicius enasci, nempè celerius emergit, copiosiusq; fert, anteuertitq; frigoris tyrannidem, & sequitiā. Sic enim industrii plerique omnes herbarij, etiam minus tepido & commodo cælo plantas vel morosissimas assuefaciunt citò & uberè ferendo.

Sylvestris MALVA vulgaris procerior.

{ Ger. Pappel.
 { Bel. Malwe ende keekens cruyt.
 { Gal. Maulue.
 Ang. Malloy.

CVILIBET genti notius nihil, aut vtilius Malua, appellationem ob præcipuam emolliēdi vim assequuta: Græcè enim μάλαχικῆ est: quam cultu teneriorem & suauiore sapore frugi antiquitas in hortis efficiebat, famemq; ea explebat quotidiano olere, & ventrem mollebat, vt festiuè dicit Poeta: *Exoneraturas ventrem mihi villica Maluas Attulit.* Etiam nū hodie primo Vere vnà cū Asparagi pullulationibus plebecula in agro colligit, & esitat eius turiones teneros: nam hortis exulare, iamdiu iussit luxus ipsam, & officinis vtendam reliquit quotidiano ad varios morbos præsidio: vbiq; viarum & arearum propè vrbes luxuriat, caulium teneriorum flexili sobole: folijs quàm plurimis, crassiusculis, ambitu nō nihil laciniosis, viridantibus, circinatis, partim & initio, partim & postea angulosis: flores tota æstate particulatim exeunt, colore subpunicante & ex purpureo pallidi: edentes clypeolos aut orbiculos seminum: radice pusilla, longa, digitum æquante, lignosiore.

MALVA Sylvestris.

MINVS copiosa, quæ pusilla visitur Sylvestris, ramulis repens minoribus, propè rudera, & inculta pagorum, minore folio, rotundiore, minutius crenato, radice penè pari superioris, flosculis purpurantibus, albicantibus, vtilitate aut facultate non diuersa.

MALVA arborea Sylvestris.

Euenit

EVENIT huic Maluæ quod Ficilici Sedo Arundini, atq; alijs non paucis plâtis, vt etiã nõ culta arboreã proceritatẽ, durationẽ, & ramorũ magnitudinẽ assequatur. Etenim quã meminimus in cœnobio D. Spiritus prope Venetias, & alijs locis maritimis Thyrenæ oræ, nõ procul Sauona & Arbenga sponte adultas, Perficam arbusculam æquabat, altitudine & crassitie stipitis, qui ramis sparsis, frondis læuore, virore, imò toto flore, semine, & facie Maluam testabatur: sed crassiorem totam & habitiozem, qualem Gallo Belgicæ, Angliæ, & Germaniæ horti hodie colunt, qua driennium, quinquenniumque edurantem, lignosiore prægrandi radice, & solido trunco, duritie lignea, senum & octonum cubitorũ, facultate non diuersa à Malua vulgari: nec tamen olitorum industria, vt falsò Senensis arbitratur, sed solo natiuo deberi hanc differentiam specificam, è natalibus manifestum fit: nec enim vulgaris Malua studio, aut fortuitò in holeraceis hortis culta, vspiã visitur arborefcere, aut tot hyemes trunco perennare.

MALVA ROSEA FRUTICOSA, an Galeni
Anadendromalache?

Germa. Ein Rosen vnd heibstrosz.
Belgis. winterrosen,
Ang. Holy hocke.

QVÆ autem floris Rosei elegantia & similitudine à Septentrionalibus vocantur winterrosen, id est, hyemales rosæ, vel Maluæ rosæ, videntur ex equo cū Althea istis Maluis cognatæ: quippe foliorũ & cauliculorũ incana superficie, molliore, mucagineaq; radice Altheam referunt, ambitu verò Ficulneo, aut Maluaceo, & scapo arborefcentem Maluam penè assequuntur, sed Althææ positu & modo oriuntur, quottannis etiã moriuntur, radice denuò primo Vere sese propagante, culmòsq; edente ternum & quaternũ cubitorum: secundum quos ferotini prodeunt Augusto flores, magnitudine, effigie, & elegantia tricolori Rosam ipsam prouocâtes. Trifariò enim variat hortis Septentrionalibus flos, qui multiplicior, confertiorq; foliorum serie structuli euadit, vt plurimum Pæoniæ, punicæ saturæ concolor: Sed cãdidus non rarò: interdũ dilutè rubet, aut vtriusq; confusis coloratur. Semen illi etiam similius, sed grandius, Althææ: cuius loco vtuntur plerique, nec enim etiam radicũ huius dispar facultas ab Althæa; quare esse hæc Galeni Anadendromalachen certius quis affirmet, quàm arboream superius adductam.

ALTHÆA IBISCVS.

Germa. Ibisch.
Gallis. Guimalues.
Belgis. Witte huenst, & witte Malue.
Ang. Marthe Mallove.

RIT E medicatricẽ vel medicã vocarunt Græci hanc, vt quæ sit certissimi & ferè ingentis commodi ad quàm plurimos affectus morbidos: è Syluestrium Maluarum familia, sicuti etiam monet Dioscorid. esse, cuiuslibet primò intuenti satis ostendunt folia Maluacea, lenia, sed oblongiora, incana, nonnihil tomentacea ad Populneam frondem accedentia: flores albidiores, & semina prorsum syluestris Maluæ: radice tamen multò habitiore, carnosiore, tota mucagine prægnat, & in multas fibras digiti crassitie diuarcatur, ac pratensibus maritimis lubentius sponte propagatur, nec ferè alibi quàm in afflatu maritimo: idcirco asserunt quidam Pharmacopœi auulsas radices è maritimis, & procul transnotas in hortos in Maluã vulgarem abire. Medici & exercitatiores Veneti Pharmacopœi, è mucagine radice, ad tenues in pulmones defluxiones, offulas, morsellos vocatos, diuriusculos ex sacharo excoquant, vsque mouendo, ne vrantur, nec enim cuiusuis est, propter lentorem, benè parare.

*ALTHEA arborea Olbia
in Galloprovinc.*

NON fecus atque Malua Arborefcens à vulgari, differt hæc ab Althea cõmuni: fed paucioribus locis, & feruidiore cælo (quale in maritimis Galloprovinc. ad Olbiam) prouentu tanto fruticat, vt ad fepes constituendas fat fit. Multo autem solidiore fcapo est, quàm Malua arborea, Salignæ quasi concretionis, inque arboream texturam fermè verfo: flos item Maluæ vulgaris, aut Altheæ, nec difpar fermen: quod in Morgani hortis Londini fatum, hac æstate plantam ipfam peperit minus incanam, aut hirsutam, minúsque speciofam: tantum abest vt cultu aut mangonio arboream euafiffe quis argutetur: perdurat etiam hîc in Septentrione aliquot hyemes, nifi folitò fint læuiore.

Althea palustris, Cytini flore, Aristolochia vtriculis, SIDA Theophrasti putatur.

RARIOR & perelegãs Maluacea hæc, Altheis generica habenda certè est, eademque non abs re à quibusdam doctissimis SIDA Theop existimata, cui quidè, vt si quæ alia, exactè æquiparatur. Nam Σίδα Græcis dicta fuit à flore Balauftio concolori, nec abfimili, qualem venustum imprimis ostendit hæc planta, florere solita in locis riguis, lacustribus agri Ferrariensis, inter Patauium & Eridanum flumen. Radix hortensis Maluæ: caulis cubitorum duorum. Folia Altheæ, sed oblongiora, laciniis acutioribus. Flos illi purpureus, saturior Peoniæ, aut Maluæ fatiuæ, aut Cytini: iuxta & in summis cauliculis visuntur tempore vindemiarum vtriculi rotundi, oblongi, phæo vel pullo colore, Aristolochiæ effigie, prægnantes semine Smirni, aut Milii colore & magnitudine.

LUTEIS floribus Althea, an Theoph. Ibisus, & Anicenna Abutilon?

*Senensis videtur
foliaceum Abu-
tuli involucrium
Sidæ appinxisse,
& Abutilon pu-
tasse Icon 926.*

NEC huius quidem vlla apud Dioscorid. mentio, cum tamen plurima occurrat in humetibus viarum marginibus, præsertim propè Ferrariam Bononia redeunti: flosculis Iunio & Iulio luteis, Potétillæ aut Altheæ Venetæ, per Augustum & Septembrem semina relinquentibus, parua, nigricantia, conclusa præsepiolis pilosis, membranceis, aceros

sis radiatim sese pendentibus : radice Maluacea, foliisque Altheæ, sed longiore, leniore, flaccidiore, supernèque acutiore; vt Sidæ: nec gustanti ab vtrauis diuersa, nisi quòd non adeò est glutinosa. Quare cum nullam sciamus in Maluaceo cõsu flore luteo, præter hanc, æquè tuto Ibiscum, vel Altheam Theophrasti profiteremur, atque Altheæ speciem.

EXOTICA Maluacea, Bamia Eben quibusdam.

IAM DIU est quum rarissimam hanc primùm Veronæ in vrceis pensilibus vidimus: posteaque Monspellii seuiimus, & virentem habuimus anno 1565. in horto Regii professoris perquam eruditi Iuberti. Et tamen facie sit Maluæ, sed arboreæ nondum adultæ; nempe folio crassiore, rotundiore, minúsq; sinuato, & magis ad Sidam accedente, tamè incertum nobis adhuc, sitne Maluacco generi accensenda: florem quidem nullum prompsit illic, & hyeme prima sæuiente periit nobis: Semè autem à nobis terræ mādaturum, allatum fuerat Alexandria aut Barutho, Maluæ & Altheæ dissimile, teres, rotundum, pullum, Erui aut Orobi par: fortuita quadã ex Arabistis codicibus, vt videtur, cõiectura remotiore, quidam Bamian Eben diuinarunt, quæ species Maluæ videtur.

VVLGARIS ALCEA.

QVASI cæteris robustior & efficacior foret, videtur antiquitas hanc etiam syluestre Maluam ista appellatione insigniuisse: ἀλκή siquidem robur, præsidium, & remedium Græcis est: multò autem notissima hæc ruri vbique: prodit quidem facie Maluæ, ortu, & cauliculis, sed altius incisis, quinque partitis foliis, qualia sunt Maluæ vetustiori, pusillæ, aut Geranio, è radice prorsum Maluæ, & virgultis sesquicubitalibus, numerosis, semè rotundum, orbiculatū, compressum edentibus, post florem copiosum; sed particulatim florentium, vtrūq; item Maluæ, calidis pariter & Septétrionalibus familiaris: plurima in Anglia, prope Couentriã urbem: magis digerit, muccaginis minus dat, quàm Malua aut Bismalua.

FRUTICOSIOR Alcea Pentaphylli folio.

PERMULTI Herbarii habent hanc, prolixioribus magisq; vimineis surculis fruticantem, diuisura altiore, quinaria, & crenulis exiguis, planè rubrū Pétaphyllum, aut canabina folia exprimētibus; purpurate flore: nullatenus dissimilis superioribus tota herba, qualem meminimus æstate superiore in hortis videre.

PEREGRINA Alcea Solisequa, an Theophrasti Malua?

QVAMNIS quidam hanc Italicam & Venetam dicant, tamen nuspiã meminimus in Italia, nedum Venetiis, nisi in hortis vidisse, & multò plurem Herbarii Septétrionales habēt, quàm Itali. Emicāt in summis sesquipedalibus lentis virgultis peruenusti flores, aliquotq; foliolis constant, foris albidis, medio & intus purpurantibus, Abutili effigie & folliculo, è medio florum emergentè croceum cuneolum, teretem, oblongiusculum occultentes; nisi quando Sol ferè meridianus cæli nostrum verticè scandit, tunc enim, quasi sideris iubari inhiantes, se pandunt, vnaque aut altera horula post, illius veluti digressu & desiderio mœsti, marcescunt & occluduntur, vnde quis Theophr. suspicetur Maluam esse Horariam, quam Columella Moloche videtur intellexisse illo versu: *Et Moloche pro no sequitur quæ vertice Solem.* Radix exigua, tenera, folia ab imo terna quinave, Pentaphylli aut Papaueris Rheadis vel Alceæ: flexilibus cauliculis, hirsutis: flores Maluæ vel Anemones; Capita numerosa, secundum caulium longitudinem, lanuginosa, mollicella, strigata, membranosa, hirsuta, operculo tenui, radiato, clypei forma, obducto; vbi semeni nigrum, Nigellæ ferè. Admodum rudis est Cõmentator, qui Rutæ folia huic esse contendit, oculis reclamantibus cæteris notis, & viris doctis monentibus ac negantibus, quibus feroculus insultat. Et quod deterius est, sibi nobisque discendi auidis, imponit, dum huic vires Opii asserit: nam gustanti potius insipidum quiddam & ignauum linguæ relinquit,

An Argemone
altera Fuschs.

ab Opio prorsus alienum amaro horrido: qui explorarunt gustu, humidum tantum & calidum secundo ordine, facile dicent.

GERANIVM Robertianum Syderiti Achilleadon, aut congener.

ROSTRATI capitis Gruini cum praeferrent effigie cuncte huius familiae rostrata femina, nomen obtinuerunt Geranii: quorum non valde peruia sunt, quae duo memoriae prodidit Dioscorides, multis Europae regionibus, ubi nihilofecius vbertim tres quatuorve luxuriant differentiae, eidem & plerisque priscis indictae, forte nec isto nomine cognitae: nam etiam si inutiles putassent, non tamen tacuissent, cum hic alteram describat & dicat $\alpha\chi\epsilon\upsilon\sigma\tau\omicron\upsilon\pi$ id est, nutilem suo tempore, hodie tamen vtilissimam. Eapropter operae precium noster conatus faciet, si perspicuas omnes fecerit, atque cum inter se, tum etiam ab aliis, nempe Anemonibus ranunculis & Napellis distinxerit, ne deinceps tyroni imponat, neque negocium facescat multiplex concors & hallucinatrix parilitas.

Quocumque aciem verteris multis in ruderibus, parietinis, & imbricamentis, vel suggrundis tectorum, denique segetibus & aruis videre est, tres notiores differentias herbulae Robertianae vocatae, summo cespite virentis, cauliculis gracilibus, sparsis, multis, retrò deflexis humi, hirsutis, purpurascensibus vel xerampelino vel phoeniceo nitentibus, singula teneriuscula ferme folia educantibus, Pentaphily, Arthemisiæ, & Ranunculi diuisura, sed profundiore: complures flores quinque item foliolis in summo constant, purpurei, circinnati, qui defluentes rostratos mucrones, aut acus, è latiori basi & rectum desinentes, relinquunt, ubi semen pusillum. Sapor non ingratus, astringens; vulneribus perefficax; odor teter & vehementior; notissima & vtilissima: radix ex flauo viret.

Varietas
Robertiani.

Hæc duabus adhuc differentiis donatur: quarum altera floribus maioribus visitur, foliorumque; altioribus incisuris, cætero simillima. Tertia ite Robertiana pluribus, cauliculis, teneris, nonnihil hirsutis, reliquaque; similis: duntaxat radice dissidet sanguineo prorsum foris & intus colore, longiuscula, flore item roseo colore & ambitu. Est hæc tertia, quam Achilleam vocat Dioscorides sub eodem Syderitidis ambitu, tum quia descriptioni quadrat, tum quia præstat planè ea quæ eidem Diosc. reddit, eoque Blutwurtz Germani vocant.

PES Columbinus, seu Dioscoridis alterum Geranium.

RECENTIOR ætas istud perutile agnoscit, & pedem Columbinum vocauit, ut cuius folia circinnata Alchymillæ vel Saniculæ similia, senis octonisve incisuris laciniata, flaccida: singula in exili caule appensa, similibus flosculis Anagallidis minoribus, purpura dilutiore, è quibus caliculi seorsim seminula oblonga cohibent, & acus exerunt prætenues, fuscas, & nitentes. Balneis percommoda afferunt practici (tametsi Dioscor. sua memoria inutile) & ad intestinorum tormina vtilissimam scimus. Cultis & incultis passim inodorum.

MYRRHIDA Plinii, Rostrum Ciconia, seu Acus Moschata
Officinarum, & Pastoris.

{ Germa. Storcken schnaekel.
{ Gallis. Bec de Cigogne. { Ang. Storckes bill.
{ Belgi. Dyeuares beck. { Hispa. Pico de Cigoña.

PAULO minus obuia ista, cauliculis ite gracilibus, compluribus, è radice exigua subpurpureis & hirsutis, præsertim adultis, è caule medio apice tenus foliis enascentibus Myrrhidis aut Cicutæ, positu Tanaceti, in plumam tarsumve deductis: in summo flosculi superioris, qui caliculos in suis petiolis relinquunt foras intròque reflexos, collum ciconiæ effigiantes, stylumque protendentes exilè, tenuem, & longum, vnde nomen, & acum Moschatam vulgus etiam dixit, ab odore suauis Cicutariæ veræ aut Myrrhi.

BATRACHIODES, sine magnum, caeruleum odoratum
Gratia Dei.

FAM speciosius istud & calidos tractus euitans, amantius multò frigidiorum, pratis & glareosis etiam lumis vel senticetis Angliæ lasciuit, floribus cæruleis, aut violaceis, Anemone magnitudine, conspicua: Folia rotunda, fissa, peramplis multisq; diuisuris, Ranunculi aut Aconiti viridantia, & interdum maculosa, è iuncea ramulis apta, glabris, pluribus ab vno caulium internodio ortis, qui copiosi à radice propagantur, & variè inclinantur: prorsum horumq; procumbunt cauliculi: è pediculis ambiunt verulos crassiores cuspidèsvè tridentales, aduncas, breuiore quàm superiorū, apicibus dehiscentes, nonnihil inflexas, cum iam præ ætate marcidi nutant deorsum flores: gustanti ficci, nonnihilque astringentes, minus amari: odor quiddam Rosæ Moschatæ non absimile respicientes, cuiusmodi inest Acui Moschatæ Dioscoridi indictæ. Sed vulgus iam Plinij æuo Myrrhida vocabat, vti dictum: ad eò efficax comperta vulneribus est, vt Sod signad Germanis, Deive gratiam nomen inuenerit.

BVLBOSVM Dioscoridis primum.

DIV est cum quidam Pharmacopœus Oenoponti, nobis istud Geranium pro Anemone venditabat: verum animaduersis postea rostellis, quæ huic toti speciei peruia sunt, facile calculum reduximus, & radicem pallidam, subliuidam, rotundam, sapore insipido, insulso, vel vesco animaduertimus, in petiolis prælongis, folia ab vno centro quinq; partita, & diuisura Geranij Robertiani donata. Flores non ita intensè purpurei fuerunt: nos primò Dioscoridis Geranij agnoscimus, tametsi nullum periculum illius fecimus. Rarò enim in Italia & Gallia obuius nobis fuit.

GERANIVM μαλακοιδες.

APVD clarissimū, ni labat memoria, Cæsarem Odonè Bononiæ istud vidimus, etiamq; Florentiæ Thomas Transylvanus summæ spectationis Iuuenis, in quopiam vireto nò procul ab vrbe pomcerijs nobis cõmonstrabat, priusquàm luculentū prouētum nacti essemus ad Monspellij mœnia, porta Ægidia, & via qua ad arā, dirutumq; fanū itur, in colle amœnissimo, nec non via qua itur Mospellio Besiers, 3. aut 4. ab vrbe lapide, Mollicella tota, cauliculis & folijs, Maluæ instar humi fuis, sed longioribus, ex viridi pallentibus: flores minores, albicantèsq; purpura, acus, verulive Venerei peccinis, sed breuiore: Radix cuiusmodi Fumi terræ. Senensis Commētatoris arguere videtur (vt non pauca aliæ) hæc planta supinam securitatem, quippe quam paulò superius titubans in hortis sibi visam, & Mordicam herbarijs quibusdam nuncupatam dicit: eandem postea rerum incertus, quasi alterius generis plāta foret, vt Calciolarii donū, describir & appingit. Sed fraudi illi fuit, nolens tamen, ille qui à Sequino acceptā illam, quæ magis albida & tomentosa erat, misit, nec nouerat eam ipsam esse quæ Bononiæ hortis sata, magis glabra & minus cãdida cernitur.

SANICVLA & Diapensia.

Ger.	} Sanikel & Sanicle.
Bel. &	
Ang.	
Gall. Senicle,	

APotiore Medici munere, sanandi nempè, nomen factum Saniculæ: Sanat quippe potu vulnera, & prærogatiua quapiam interiorum excrementorum commotionem inhibet, sistitq; ne in partes imbecilliores corruentur, corruantq;. Hæc Septentrionalium & môtanarum regionum, Syluosarumq; vdarum amantior, quàm calidiorum, Copiosissima & notissima Anglis & Germanis. Folio quina diuisura altiore, & apprimè compto, crenatura fimbriata, Geranij columbini modo, rotundo, virète, & ex atro polito læuore, numero rosa, singula è singulis purpurascens quasi pediculis, ab ima radice multum fibrosa, Elæbori nigri aut Epipactidis, foris nigra, intus alba: è qua caules cubitum aut pedem alti folia superant, glabri, teneri, graciles: flores albos quasi vmbella collectos: semine hirsuto, aspero, & mordaci lanugine, Iunio Iulio etiam in hortis chirurgorum & muliercularum Belgarum floret.

STIRPVM aduersaria noua.

ALCHIMILLA, *Stellaria, & Leontopodium*
recentiorum, non Dioscoridis.

Ger. Spinauw, Lewenfusz, vud gros; Sanikel. Ang. Ladies mantell.
Belg. Spinauwe, onser vrouwenmantel. Gall. Pied de Lion.

VMBROSA etiam montosa & rigua editiora hæc amans, celebre Alchymistarum præconijs nomen indepta videtur, & Germanis Chirurgis, qui hanc multum vsurpant, Maior sanicula vocatur: nec abs re sanè, est enim admodum affinis viribus & facie, haud ita folia dissimilia, latiora tamen, & multò minus altè incisa, rotunda, angulosa, Maluæ, sed virentia, polita, senis pluribusve angulis, quasi plicis donata, & antequam erumpant, vnà facta & conuoluta, argutis crenulis fimbriata: intèrque hirsuti cauliculi exeruntur, sesquipalmum & pedem alti, albi, rotundi, quibus stellati, luteoli flosculi, vel herbidi, racematim congeruntur: & in tuniculis herbidis semen exile Portulacæ vel Papaueris: radice crassa, fibrosa, foris nigra, minusque calida quàm Sanicula, sed admodum sicca & astringens, vulnèribus, si inflammationis suspicio adsit, admodum oportuna.

ALPINA *Eleborine Sanicula, & Elebori nigro facie.*

DE Eleborine aut Epipactide, multa lectorè monuimus in albi Ellebori calce pag. 131: istam verò utpote Saniculæ & Ranunculis propiorè huc adduximus, iisdem quippe motosis, vmbrosis, sed celsioribus & Alpinis oblectatur: è radice fibrillis vno nexu appensis donata, erigit pedicellos teneros, glabros, flexiles, in quibus summis folia quinquepartita, diuisa, & parum crenata, Geranij Columbini aut Saniculæ diuisura insunt: Floribus radiatis, foliolis senis, gustu non ingrato, sed acriore Ellebori nigri radice: quare nonnulli voluerunt Elleborum nigrum esse. In vallis Ostensis saltibus, non procul à Iouis monte, aliquot plantas collectas feruamus.

Βατράχιον. RANUNCULI.

Ger. Zanenfusz.
Bel. Zanenboet.
Gall. Bassuet & Grenouille.
Ang. Croefoote.

QUIBUSDAM è Geranij non parùm similes sunt Ranunculi, quos cognomines Ranis fecerunt, quia iisdem lacustribus oblectarentur, & floribus ut plurimum ranatis, ut loquuntur Græci, id est, luteis herbido permixtis, insignirentur, vnde facilis cognitu fuit semper planta. Eius autem multò plures differèntias & varietates quàm Dios. notauit posteritas. Et vulgatissima quidem est vbiq; pratensis à Brabantis ritè *Dotterblom* vocata, ut qua tenera floribusque onusta multum pastæ vaccæ, quæ ad mulctrà veniunt vberius lac dant: idque colore pallèsaue subluteo, odore primæ bonitatis & notæ: folia in initio rotunda, in ambitu Geranij columbini, deinde incisura Coriandri, maculis paucis fulcis conspersa aut ferrugineis. Flores *Dotterblom* Calthæ palustris fulgent nitore: foliolis concauis, peluim pusillam effigiantibus aurei. Semen in racemosa, siue Adonidis simili cogerie, grumosa, minus vrente gustu, nec insuaui odore, quem etiam lacti impertire creditur: pascantur enim hæc præ cæteris armenta, quia gratior est pratibus pinguioribus vsque cunctis copiosissima.

PRATENSIS *Ranunculi varietas.*

EVENDEM fere videas iisdemque penè pratibus & germinosis vdis marginibus hunc, sed minorem totum, folio altius & minutius diuiso, Coriandrinis simili, & in cauliculis pedalis summis multò tenuius inciso, flore aureo & capitulis congerie non diuersis.

POLYANTHEMOS, *multiflorus, siue*
Holeraceus.

Hunc

ET hunc putet quispiam duntaxat superioris varietatem, sed florum foeturâ perelegantem & multiplicem sortitum cultu hortensi: unde Polyanthemum Plinianum arbitrantur recentiores. Nec sanè non alius videtur à vulgari pratensi, nisi quatenus cultu mitior & tenerior factus, quibusdâ in holere manditur. Angli horti quendam habitum rotundiore Geranii folio habent, floresq; duplò maiores, & sepe geminos, nepe inferius medio ferè caules, latiores, quos medios transadigit cauliculus, alterum in summo minorem florem ostentans, amœno in hortorum deliciis spectaculo.

BVLBOSVS Ranunculus, hirsuto muricato semine.

NEC infrequens hic, sed amantior multò satorum, aut fabuletorum, quàm densi compactique foli pratensis: folio paucioribus, sed altioribus incisuris, superioris Ranunculi simili, sed seminibus inuolucro villis asperiusculo, lapposo & tantillum echinato, Xanthii aut Caucalidis modo, radicis bulbosi Geranii, subtus fibrosæ.

PALVSTRIS rotundiore folio, semine Echinato, estne Apium Rissus?

IN nullam magis quadrat Ranunculi nomen, quàm in hanc, utpote ranis conuicticem, & aquarum potricem, quasi refocillationis & frigidioris egeret alimenti: quia omnium Ranunculorum habetur calidissima, eoque Apium Sardonium Discori. putatur. Et certè rarius quidem, sed tamen alicubi in montosi strigosi que agri lacustribus visitur, foliis albescentibus, nonnihil pilosis, Aceris, aut Pampini penè diuisura. Plurimum tamè est videre vulgaris ubiq; torpentium, aut pigre labentium aquarum, folia sublustri virore nitentia, Smirni, aut Paludapii, que idcirco ex Dioscoride nonnullis persuaserunt esse Apium Rissus, nobis nequiquam inficiantibus, sed hærentibus aliquantum, propter caulem huius, qui vix superiores æquat: est hæc aureo flore & semine superioris, cæteroquin acrimonia ructis excitandis, & hemoroidibus referendis, si in Oleo Violaceo maceretur, aptissima, propterea dicta Homeroidum Herba.

Flammens RANUNCVLVS, aquatilis, angusti folius, Taraconis effigie.

PER QVAM familiaris hic riulis & propter steriles tractus segnius fluentibus Belgii, Franciæ & Angliæ, non perinde calidis tractibus, quasi frigidiusculo succo & aère gauderet, quia feruidissimus: enecat quippe edendo pecora, & idè arcet sedulo pecus opiliones, ne eo vorato inflamentur præcordia, indidemq; moriantur, ut videre est in balantum extis, quæ huius pabulo ambugta fuerant: & summi floris quidem calyculi aurei lucentes Ranunculi sunt: folia tamen angusta, oblonga, carnosâ, nitentia, Lyfimachia rubræ paria, ambitu aliquantum ferrata, in rubellis geniculatis rectis pedem ac cubitum altis, caulibus concauis, capillata radice, albida.

Pumilis RANUNCVLVS, gramineis foliis & geniculatus.

PARVM obuius hic, duntaxat Norbonæ pratensibus ponè publicum diuersorium montis Lupi, & in arduis Mindeni Ruthenorum pascuis nobis repertus: aspectu latiore, & flore quidem, radice, ac semine racemoso, prorsum Pratensis: verum folia pauciora habet, & adè exilia, ut vix nisi floreat, à gramine dignoscas, præsertim locis illis strigosis, vbi caulis palmum & sesquipalmum non excedit.

NEMO-

Nemorosus RANUNCVLVS, flore albo, stellato & luteo.

Vix nisi syluosis, aut frigidiusculis & montosis reperire est pusillos istos Ranunculos, primo Vere florentes, luteos interdum, sapius candidos: foliolis stellatim dehiscentibus, caule palmum alto, folio, diuisura Napelli aut Anthore, plerumque vno, nec pluribus, radice Filiculæ, siue Polypodii, minore tamen, nec impressis cotyledonibus,

*MINIMVS RANUNCVLVS Septentrionalium,
herbido muscoso flore.*

VNA cum Ranunculis istis & Vnifolio, in iisdem syluosis & umbrosis, frigidiusculis Angliæ, Belgii, & Northmanniæ, non semel reperimus quandam tenellam, petiolis gracilibus, viridantibus, flexilibus, palmariibus, folia laciniosa fulcientibus, perquam similia Fumariæ Plinianæ, vel superioris Ranunculi syluosi; sed nientia, ex pallore virentia; in cauliculo pariter Fumariæ, seminum glomerulus apiculis aliquantum verrucosis compactus visitur, etiam radice aliquantum asperata, squamosis grumulis, candida, pellucida; sapore Geranii Robertiani, non ingrato.

ACONITVM Batrachoides, an sit Diosco. albo flore Ranunculus?

FACIT ætissima Ranunculorum Aconitis similitudo, vt vtri sint referenda quædam plantæ, alioqui apprimè nobis notæ, nesciamus: E quibus est vna hæc in montibus Veganiis Norbonæ, Aruerniæ & Sabaudiæ satis frequēs, iuxta Cacalia, & in mediis riuulis in Maio prominentibus ramulis, caulis sesquicubitalis & bicubitalis, flores candidi, delicatioris, Ranunculi effigie, seminum capitulo non absimili. Folia singula, quinquepartita è pediculo, incisa Aconiti, Ranunculi, aut Saniculæ diuisura, ambitu parū ferrata, pallentia. Radix cauo cauli subest, in multas maiusculas fibras disparata; acris vt Ranunculus.

RANUNCVLVS
quartus
Mathiol.

Quem quartum non Mathiolus describit, sed eius pictor ostendit, totus est facie Napelli; montibus celsis, sed vdis oritur. Radice Hellebori nigri, floribus albis, Ranunculo maioribus: caule sesquicubitali, foliis diuisura Napelli.

*BVLBOSVS unifolius aut Bifolius Batrachoides,
Elleboracea herbula.*

IN SOLENTIORE effigie, hanc Venetiis in mercatu holitorio primùm à mulierculis herbilegis emimus, posteaque Patauio vicinis collibus, vbi viperæ capiuntur, e-

eandem euulsimus. Recto, vno, gracili caule surrectam, palmari & sesquipalmari, in medio quasi centro, singulum item folium (aut non plura duobus) fulciete, quod multis & altis incisuris radiatim diuisum Aconiti foliū refert, cuius in medio, quasi vmbilico, flos vnicus, herbaceus, pallensq; Aprilis & Maio visitur, Hellebori prorsum: siliquosumq; semen relinquitur, etiam stellatum, & effigie Hellebori: radicis bulbillus, quantus Fumariæ Plij, admodum aeris gustanti, etiamnum nouem abhinc annis erutus.

ANTHORA seu ἀντι φθορά.

ISDEM prorsum natalibus, nempe Rheticis atq; Sabaudicis alpibus, emicat æstate Anthora, quam quodam prouidentia munere aduersum Thoræ pernecabile virus comapatatam rentur Taurini Ligures, & Lemani accolæ, quorum opera plurima radicum copia cœpta Venetias adferri plusculis abhinc annis. Agyrtes plurimi fit, ad omnium venenorum amolienda nocumenta, dum plebeculam panagyricis declamatiunculis excitam præstigijs illis oblectant & illudunt: etiam purgationi apta est, educit namq; mucosos ferrosq; humores & putredinem corrigit aut exugit, lumbricisq; exactis, materiam futuris præscindit. Amarorem auersatur plebecula illic, aitq; si quidpiã peramarū gustarit amarior esse Anthora, id est vernaculè *L'Anthoro*: tametsi scimus etiam alijs eos hanc nomenclaturã indere. Quàm Thoro paulò altior caulis huic, rotundus, striatus, alterno foliorū ab imo summo tenuis exortu, singulari, multiplici, folio altè & tenuiter inciso, quadantenus Delphini, Nigellæ aut Napelli: cuius floribus similes, sed luteos, minores, cuculatos, & rictu hiantes, habet galericulos, geminas radices Cyperi aut Orchidis, foris rugosas, solidas, fusco colore, intus albas.

ACONITVM Luteum Ponticum, Lupicida, Canicida.

ALIA & natura & facies alterius summi Aconiti generis, cuius differētia plures quàm recensuerit Dioscorides nostrum nouit æuum, tametsi ambigua mediæuæ naturæ inter Ranunculos, Helleboros atq; Napellos videatur earum nonnullæ. Ponēda ex primū quorum vires certiores, exploratiorēsq; euentu representant facies, vt quæ folijs est viticeis altè incisis, nigricantibus & Geranij maioris, vt similibus sic maioribus edit. Caulem rotundū tenuem, bipedalem, lentum atque nonnihil flexuosum, petiolis nudis, alterno situ folia gerentibus donatum, floribus ornatum luteis vel pallentibus Linariæ colore, & effigie: sitiquulis subnascentibus, semēq; angulosum & atrum cohibentibus. Radix flexuosis & numerosis, nigricantibus fibris cyrrisve implexis, montosis, & opacis saltibus auisq; nemoribus oritur: in hortis Gallia & Belgia colitur, proque deteriore cæteris veneno habetur à venatoribus qui Lupicidam vocant: non quòd idem non faciant aliæ, sed quia hæc citius & certius: quin nonnullis in locis adultę flores vel solo mansu fauces linguamq; tumore illico excitato adurunt, & vertiginem cient.

NAPPELLVS verus, Caruleus.

CÆTERA Aconiti genera tametsi Dioscoridi nomine tenus duntaxat prodita sint, tamen quantum ex stirpium collatione & virium obseruatione assequi quimus, Napellus vulgaris vulgò Germanis *Rapenblomen*, id est, flos Rapaceus, nam radix Rapi modo turbinata huic, nō oblonga, aut conica, dictus vna fuerit differētia: alterā arbitramur, quam

quam Sauehæ Monspelliacæ accolæ perperam Thoram, nempe vaga cum cæteris nomenclatione vsum propter, vocitant. Huic folia & facies luteo Pontico non disparia, sed minoribus pluribusq; incisuris molliora: è radice tereti, nigricante, & quam Anthoræ graciliore, sed longiore, ima parte recisa, obtusa, caulem cubitalem, singularem exerit. Flores & semè in corniculis Aquilegiæ Napellive modo. E deuexis horti Dei Linguagotticis nemotibus nobis Canonici Lignipedes illic venationis callentissimi ostenderunt, huius copiam in hortos Monspelliacos transtulimus: vixit diu in Hermeti Pharmacopœi viridario ad Ægidiam portam.

Napellus.

Illud verò iamdiu etiam hortis præsertim Germanicis & Belgicis peruulgatum, & florum amœnitate duntaxat mulierculis expetitur, quos propter similitudinem Brabantij *Munckschappen*, id est, monachi cuculam dicunt. Germania superior *Rappenblomen*, ex radice & flore conflata nomenclatione: insignis quippe radix, insignior & flos arguto naturæ opere: præ se namq; fert cucullæ hiantis aut cassidis speciem, cuius anteriore media parte demissior paulò frons in faucem promissam inferiorè vergit, eiq; medio exerit linguam geminam, paulum quid inflexam, multis indidem porrectis villosis staminibus, quibus extremis puncta lurida, viridiave insunt: in thecis semen simile nigrum & angulosum vt luteo. Radix orbiculata Apij modo, vel Dracontij oblonga, emittit caulem tricubitalem, petiolosq; graciles, prælongos, folijs nigris donatos, multis magnisq; incisuris, quodantenus pampineis, aut Platani. Huius videas accliuës montium saltus Iunio & Iulio perquam elegantem & luxuriantem fundere vbertatem in Rheticis Alpinis, cui tamen (cuncto illic arroso gramine) parcat quantum est pecoris, præsertim secus iter, quo Constantia Nasaretum versus itur, vbi à quouis animalium illibatum perstat, præterquam à muscis, quæ illi turmatim insident & aduolant, & floribus fortè innascuntur, sunt enim fermè concolores, maiores, quàm communes, alis capitulisq; ex lurido viridiue cæsiõ virente, quasi cantharides, vel cincedulæ, hæc attentius obseruauimus quidem continenter de floribus rostellis delibantes: cæterum murem Napelli frustra diu & multis auulsis plantis, quæsumus, & an vidissent opiliones percunctati, nusquam sibi visum negebāt: *μύρ* siue murem è *μύρ* fecisse, ne mpè è musca murè: igitur iam tum suspicio nos incessit, istos Arabas cum scriptum fuisset: Musca, Murem legisse: quippe nullam antidotum è mure parant: è muscis præstantissimam aduersum funestum Tarantæ morsum atque Epidimicos morbos, cuiusmodi hæc.

Rec. muscarum quæ pastum ceperint de Napello N. xx. Aristolochia, Boli armeni. añ. 3j.

Nec in vlla planta huic congeneri, muscæ hæc cæruleæ insidēt aut vicitant, quò certior est coniectura istum Napellum esse Arabum, idemq; Dioscoridis vnum ex Aconitis: nam quòd qui perfunctoriè paginulas perpauca Auicennæ lusstrarunt, argutantur illum diuersis capitibus quasi diuersis de plantis scripsisse, quàm non multæ, neque accuratæ sint lectionis, indicio sunt tam multa capita vnus rei, quas ille aut propter varias nomenclaturas putauit & descriptione secreuit, aut quò incertus rerum quæ parum plenè commentatus esset exactiore opera prosequeretur. Sic Serapioni non vno loco contigit: quin & Dioscoridi ipsi non paucis, magno flagitio eius dignitatis & dispendio posteritatis. Senensi vero, cum sepe vt alibi ostendimus, tu autem, quòd mirum magis, isto etiam loco, easdem plantas bis terve inculcare, nimirum nomenclaturæ diuersæ ignoratione & suis imaginibus delusus. Quas enim imagines se dono accepisse iactat, easdè spectandas dat, nec descriptiones, quòd illi familiare, apponit, sed meris, nescio quàm veris, picturis, duntaxat oculos, non item animos pascit.

{ *Elleborastri & Consiliginis.*
 { *Elleborus niger.*
 { *Christophoriana.*
 { *Astrantia nigra.*

Paonia

- Paonia* } *Mas.*
           } *Fæmina.*
           } *Promiscua.*
Leontopetalon.
Alabastrites & Coralloides Cordi.
Staphis agria.
Ricinus.
Quinquefolium, siue Pentaphyllon.
Pentaphyllon } *Minus luteum.*
                   } *Album.*
                   } *Purpureum.*
                   } *Alpinum petrosum, siue minimums argentatum.*
Eupatorium Grecorum, siue Agrimonia Officinarum.
Agrimonia, siue Eupatorium odorum.
Potentilla, Argentata.
Leucas.
Tormentilla.
Fragaria } *Alba, flauescens.*
               } *Rubra.*

Garyophyllata } *Alpigena.*
                   } *Montana.*
                   } *Vulgaris, an Germ. Pli?*

HELLEBORASTRI & Consilignes.

NON NVLLÆ adeò Aconitis germanæ, nec ita Hellebori nigri ab similes visuntur, vt cum neutrum verè exprimant, vtriusque tamen vel alter vtrius æmulantur faciem & vires impendiò purgatrices: vnde quis coniectari possit Concilignes dictas primùm, quòd cierent aluum, non solùm quia segetibus conferrentur, aut adnascerètur. Sic enim interpretatur Concilium, siue Còuoluulum Plinius, quia Venerem cieat, tametsi inter segetes luxuriet frequentissimus. Geminam autem Consiliginem nouit ætas nostra, nempè segetum sociã, quæ passim Biturigas circum, & Beauciæ variis aruis, Galliæ Aquitanix, & Norbonensis exit: vt iuxta Lanum amnè Monspelli, omniũ maxima, fœtura luculenta foliorum, florumque: caules sesquicubitales, geniculatos: cute ex virore pulla, vel atra, squammosa, multas semiuncialis latitudinis fundens alas, quæ densa pleraque folia fulciunt, singulæ septena, leuiter crenata, digitata, Lupini, Platani vel Viticis diuisura, figura, & folio, sed longiore, crasso, rigido: colore, odore, & sapore, ferè Laureolæ. Porriguntur indidem multiplices petioli, qui in flores herbaceos, Buxeoſve, pallentes, rugosos primùm explicantur, Garyophyllatæ montanæ, Tithymallive Helioscopii modo: deinde succrescentibus corniculis membranceis, pallentibus, quadantenus Aquilegiæ, semen teres, atrum, & oblongum, grano tritici minus recludentibus, Sole arietem ingresso. Perennis Bruma rigidissima etiam Septentrionalibus perstat, floretque Christi fermè Natalibus: vnde Germanis *Christwurtz*. Radix durior, intorta, valdeq; fibrosa, nigricans, subamara, acris, viroſa.

Christwurtz Germanis, quòd floreat ad natalens

Anglis à figura Berwurtz.

ALTERA, quæ minor tota, paucioribusq; caule & foliis, sed maioribus & latioribus, flaccidioribus, magisque ferratis, è pediculis sesquipalmmum pedémve longis, euctis, qui in tenuem fibrã porrectũ florè edunt, & siliquam & semè, cuiusmodi proximè descripta, sed non perindè copiosa; eodè tamen sidere & frigore: verùm syluis hæc & vmbrosis gaudet: fibris nigricantibus implexa radix, vti Vicetoxici, vno quasi oblongo nodulo aptis. Hæc propior nigro Helleboro, illa Aconito, viribus & facie. Hæcque, quasi sui dissimilis foret, si ferius, vt Februario floreat, procerior: sin citius, multò minor fit, tametsi eodem solo & tempore sata: quin, vt crebrò notauimus, etiam clementiore hyeme, solutaq; nec gelida tellure, quæ minor, est florũ partione alteri, mense, aut sesquimèſe anteuertit.

HELLEBORASTI duplex differentia.

vertit. Dudum monuimus, nostra memoria Pharmacopœos harum vtraque vsos fuisse, Hellebori nigri penuria & ignoratione: nonnulli etiam veri Hellebori nigri persuasione: qui tametsi non parùm accedunt, tamen illi neutiquam tuto vtendo suffici queunt.

HELLEBORVS NIGER.

Germa. Christwortz. Belgis. Swert Niescruyt. Ang. Oxè hele, and sett er Wortz.

NIGER verò Helleborus (nam Veratrum nigrum qui dicat, videatur & dicere posse atramentum nigrum, vti Sesquilogobardus ille ineptiebat) iam plurimus ex Pyreneis & Alpinis in hortos transfuectus, qui ineunte hyeme, itidem paulò post brumam flores dedit ex candore Roseos, interdum albos, nonnunquam purpureos, nec è foliis, aut caule, sed è pedicellis statim à radice ortos, cuiusmodi Cyclaminis. Folia fert in singulo pediculo minora, breuiora, rotundiora, & retusiora, supernè qua duntaxat pusillum quid crenata sunt, diuisura septena, Peponiæ fœminæ, aut Smyniî fermè modo. Viridantia ex atro, minus crassa, aut rigida. Radix intexta, intricata, innumera fibrarum atrarum sobole, eodem fermè superno complexu appensa, amara valdè & ingrata. Morbis penè inuictis, non modò Melancholicis, sed etiam merè pituitosis & sanguineis exitium præsidium esse, certum habemus. Præter namque vertiginosos, amentes, & cancro vexatos, etiam paralyti de sanguinea pituitosaque materia spiritû partim obstruente, partimque neruorum & fibrarum tonum vigoremque laxante, correptos, valetudini restitutos fuisse scimus: & quid Arelatèsi cuidâ Monacho, colore & habitu vegeto, viribus athleticis, repentè Paralyti & Podagra percusso, Rôdellietius præstiterit, in memoria etiam nû habemus. Vocabatur Apis Monachus perquam notus & scitus aulicus ille, id est, Abeille, vernaculo Narbonico. Nec tamè ac albus, est perinde formidâdus hic: nam decoctis vnus libræ purgâtibus & mitificantibus, Melancholiâ drachmæ duæ trësve radicû, infuso addebantur: quin & nonnunquam albi & nigri mixti, ana 3 ij. addidimus. Quò magis accedimus eorû sententiæ, qui primùm è Pyreneis Perpignanæ, & Salsas Hispaniæ cõterminis, eruti Hellebori periculû fecère. Postea nobis collectû idè in Apenninis Bouoniæ accliuibus, & valle Austèsi Pedemôtana, ad Iouis môtis fastigia & ardua circû, nigrumque, nigri Hellebori opinionem auxit: alioqui minus cõgruit Dios. delineatio: nulli enim huic flores racemosi, semè Carthami Sesamoidisve est: & caule glabro leuîque, nõ aspero, aut nisi maui in terpretari rigidum firmumque caulem ὑποτέχχειου, vt posse, nos alibi docuimus. Quod verò inter Platani & Spondilli folium, crebriusque incisum dicit, ferendû Dios. descriptioni: non enim adeò rigidè ad normâ minima queque exigenda: verùm in floribus, semine, aliisque nonnullis, luto hærendum est. An suspicandû luxam hîc laceramve descriptionem, aut potius quodpiâ *μνημονιδυ ἀμάρτυρια* subesse? siquidè albi flores, muccosi, racemosive cum sint, tamè descripti non sunt, sed fortè huic ascripti. Huic excusationi venia si desit, verisimile fit, nos illo antiquo carere veratro. Idcirco CHRISTOPHORIANAM illâ, Aconitum racemosum nonnullis censitam, Helleborum nigrû, non semel arbitrati sumus. Radix quippe atra, confibrata, quàm plurimis appendiculis, morsus Diaboli aut Veratri: Folia crebribus incisuris, effigie Napelli lutei, ferratis, longioribus, pendulis, atrovrentibus, Spondylium, vel Imperatoriam aliquantum præferentibus: caulis sesquicubitum altus, gracilis, geniculatus: è quo extremo flosculi racematim cohærentes, Oleæ, aut Helleborine albæ, albidî, Corylli nucamêto maiores: quibus dilapsis, bacculæ Laureolæ haud dispares, acinorum modo in Botrum congestæ, cuiusmodi in Ligustro. Iunio floret: saltibus montosis & dumetis gaudet. Prope Taurinum in Pedemontanis Trâspadanis collibus, vbi & Laburnum vidimus: verùm cum hanc tantoperè nocuam accepissemus, in ægroto vllo periclitari vires, religio fuit: eoque vulgarem retinere consultius visum fuit: erratum rati non in re, sed in Dioscoridis codice.

CRISTOPHO-
riana.

ASTRANTIA NIGRA.

TANTO minus illi quadret Astrantia nuncupata Atra, German. Schwartz Ustrentz, oder Mutterwortz, quàm periti Saniculam alteram putabant, alii Helleborum nigrum, leuiuscula

uiscula sanè coniectura. E radice multum fibrosa, aliquantum Helleboro nigro simili, atra, emergunt complures petioli & cauliculi glabri, graciles, quibus folia quinis diuisuris Pétaphylli, Saniculæ uero modo, per ambitum serratis, obscure virentibus: flores aceruatim glomerulis collecti, muscosi, Bellidis, Succisæ uero modo & colore: luteum vniuersa fudit succum, cuiusmodi Astrantia maior, cui hæc etiam alijs notis merito assimilatur: idcirco nigra Astrantia vulgus dicitur. Sed enim huic cum Helleboris cognationis: montana tamen est, sed vulncraria.

PEONIA femina.

AVSPICATISSIMO Apollinis cognomine, & fœlici opè præstanda, Pæonia notissima, quæ quasi sexu distincta foret, marem & fœminam fecere: vtramq; Geneuæ Alpinis & Norbonæ arduis Veganijs culminibus, & indidem syluosis non procul alio celebri monte Lupi vocato, fœminam eruimus Vere florentem & ineunte æstate: ubi perquam frequens vtraq; hortis, tamen notior fœmina, eoque vsu frequentior. Quæ namq; præstant Officinis, Fœminæ sunt, Aphodeli, Cyperi maiores, aut Oenâthes, vno tuberoso nodo pedulæ, latè sparsæ, glâdulosæ, rufescentes, oblongæ, & tenuiores, quam promiscuæ Pæoniæ: caules primulum pullulantes puniceo rutilant: folia inter Helleborum nigrum & Smyrniū, diuisura maris minora, auersa, cæsia & albida: flores roseis folijs & calycibus maioris, saturatis, vt Maluæ hortensis, succedente terno folliculorum fœtu, Amygdalæ putamini simili, & pari fermè, concolori, dehiscente per maturitatem, Hellebori nigri siliquæ ritu, atque pãdente purpureum seminis partum rutilum, oblongum, nitidum, teretem, serie mirabili stipatum, acinis Punicæ non dissimile: plenè maturum, nigrum, lucidum, medullosum: sapore medicato, acri, subastringent, nonnulla dulcedine cum amaritudine.

MAS.

RADICE simpliciore, nec sparsa, sed rectius altiusq; depacta, & interdum binis, ternis-ve maiusculis flagellis, odora, intus albida, foris ruffa. Folia Iuglâdis situ & ambitu minora, crassiora, ad Terebinthum aut Staphylodendrum accedentia. Flores, siliquæ fœminæ similia, sed semine exquisitè rotundo, concolori.

PROMISCVA seu Neutra.

QUÆ nondum mari Pæonia reperta à nonnullis Mas credebatur herbarijs, nobis Promiscuum, quasiq; vtriusq; cinnus esset, & neutrum, visum fuit appellare. Quippe quantum à solo extat, si perpendas, Masculum dicas. Sin erutas radices intueare, fœminam iudices: nisi quia pleniores & habitiores. Hæc Plinio Mas fortè est, tamen id excutere nostra haud magnoperè interest, nec ocium est, nec lubet anxius prosequi, nū idem author errarit, dum mare folijs ait redolere Myrrhã, quippe cum Smyrniū Myrrham redoleat, perinde sit, vtro modo dicas, omnes iam in hortis & vsu sūt. Radice rediuiua multos annos præstat.

LEONTOPETALON.

MULTIS ab hinc annis qui complures radices tuberosas præstare quibusdam Venetis Pharmacopolijs sepius vidissemus, putabamus esse Cyclaminis adultæ aut vietæ, primo intuitu. Postmodum sciscitati institorem, respondit esse Leontopetali radices: cumque multis postea in hortis accuratius viam perpenderemus, flores Anemones vel Ranunculi, in siliquis semen, caulem non ita procerum, adeoque radicem magni Cyclaminis aut rapæ foris fuscam, tuberosam, vt Dioscorides prodidit, meminerasimus. Cæterum folia tametsi ampliora multo, tamen sinuosa & circinato ambitu diuisa, Pæoniæ modo: non Brassicæ similia, aut Papaueris diuisura obseruabamus. Iam inquilina cum sit Italiæ & Galliæ, lectori integrum erit nihil assentiri, vsq; dum vires exploratas habuerit.

Nemoralis Alpina Herbariorum ALABASTRITES,
CORRALOIDES Cordi.

POTEST ITIDEM PENTAPHYLLI VOCARI EA, QUÆ in vmbrosis saltibus Taurinensis agri, Calcaris montis Seuenæ, & trans Rhenum non procul

Basilea reperitur. Folio è singulo pediculo quino & septeno, Ellebori nigri, aut potius Pœoniæ, ferrato, in pediculis gracilibus, glabris, è caule singulari, sesquipedali, innixo radici crassiori, minimum digitum æquanti, transversim depectæ humi, quæ crebris articulatæ portiuculis, frustillivve marmoreis, & Polypodij modo radicem acetabulis insculptam, effigiem Coralli albi præferentibus. Flores in summitate plusculi pallentes insunt Maio, postea siliquosa vaginula erumpete, maiore Erucæ aut Chelidonij: semen pusillum claudente, gustu tota hæc amaricante & calfaciente.

RICINVS,

Cerua maior.
Cataputia maior.
Granum Mesue.
Palma Christi.

RICINO siue ῥικινος, seminis imago, quæ animalculum cognomine imitatur, vocaturq; Ricinus; appellatione dedit, uti Echio, Psyllo, Verucariæ. Ceruam maiorem siue Cataputiã passim officinæ appellat. Granum regiũ Mesuæ: Palmam Christi vulgus, propter frõdis digitatam effigiem, quæ volam palmamq; expansis digitis quadantenus æmulatur, oriunturq; ex caulis crassi, caui, 5. aut sex cubitorum, pixidati consertis geniculis, depressis, alterno situ folia in ficulneo pediculo hærentia, septenis & nouenis altioribus diuisuris, Ficus, Platani, Castanæ equiue Staphidis agricæ vel Ellebori nigri, subnigra aut subcærulea, pinguis. Siliquato secundum summitates fastigio, racematim compactis floribus luteolis succedente, ubi conduntur plurima ternis costis, aut loculamentis, conspicua conceptacula orbiculata seminis tricocci medullosi, multumq; olei pressi reddentis. Vix alibi quã in hortis videre est, tamẽ tum calidis tum frigidis, læta tota ex cæruleo in fuscum languet, annua est, nec rediuiua.

Lat. Pedicularis.

Gall. Pouilleuse.

Ger. Luyscruyt.

σακκίς ἄγρια STAPHIS agria, siue vitifolia.

DVXIT à foliorum diuisura, qua Labruscam siue vitem syluestrem imitatur nomenclatura Staphis agria, quæ & pedicularis notissima est vocabulo, & compertissimo vsu, ad pediculos illitu & suffitu abigendos: maceratæ namq; & tuse in aceto vegeto, grana si affricentur interulis, quantum est pediculorum vel lendium enecant. Ad quod bellum pediculorum, in præsidij ipsa planta alitur vbiuis gentium, & nusquam vltro prouenit, caule cubitali, surrecto, fusco, folia ab imo in pediculis pampineis laciniosa, crebra, profundaq; Aconiti, Ricini vel Vitis diuisura. Cæruleos autem flores stellatos, Rapõtij, Iulio & Augusto dat. In oblongiore siliqua, multis costis compacta, dehiscente, semina erumpunt triquetra, pulla, amara, & vrida, oleosa. Radix non ita magna, annua est.

QUINQUE folium.

FOLIORVM numero quinario notum Pentaphyllon, perinde vt Argentina cognata, frequentissimum vbiuis itidem marginum & viarum vdis cuiuslibet plagæ. Folia crenis & aspectu Agrimonie vel Potentillæ, in lorulis prælõgis, flexilibus, purpurascensibus, qui sese nouis, qua solum subierint, propagantibus Fragariæ, Potentillæ vel Vnicæ perunica modo quinq; partita effigie digitata, Ricini, aut Lupini, ad Saniculam etiam accedentia, Argentinæ luteis floribus. Radix quanta minimus digitus, lõga, purpurea, vel Cetaurei maioris colore, quæ arida facta, quadrata cernitur, verissimè monente Theophrasto: qua etiam nota, aduersante Barbarorũ pertinacia, manifestò distare à Tormentilla cuiuslibet in promptu sit nosse.

Huius

Huius animaduersa iamdudum quadruplex aut quintuplex varietas, in magnitudine florum, colore, & folijs sita.

PENTAPHYLLVM Minus Luteum.

MINIMUM omnium differt Pentaphyllum luteum & minus vocatum, rarius tamen nisi syluosis pratis & herbidis muscosis occurrit, vbi Tormentilla, quã gracilibus tum folijs tum viticulis, simul ac pusilla statura (nec sese defixis ramulis propagante, vt prior) admodum representat. Folia qua terram spectant, albicant.

PENTAPHYLLVM album.

NEC multum magnitudine superatur, commune luteum Pentaphyllum ab hoc, cui item quinq; partita & Helleborastri modo digitata & anterius duntaxat crenata folia; subtérq; in cauliculis hirsutis, flores conduntur albidí, radice multis adnatibus huc & illic vagantibus. In Belgia & Gallia hortis meminimus vidisse.

ALIVD album, & Purpureum.

PRÆ omnibus procerius & speciosius istud, quod in pingui pascuum solo vel pratorum Sauenæ Norbonensis Iunio & Iulio flores edit candidos, interdum purpureos, & in caulibus ab imo, rectis, firmis, pedibus & cubitalibus folia sunt quinq; partita, sed altioribus & crebribus, Coriandri Geranij Robertiani vel Alceæ modo: foris nigricat radix, intus rubella, digitum lata, palmum longa, & sesquipalmum. Etiam in Apennino Italiae purpureo flore, perquam aspectu amœno, legebat peritus Pharmacopœus & amicus non vulgaris, Iacobus Rainaudet Massiliensis: Belgæ & Galli, in hortis alunt.

ALPINVM petosum & minimum Pentaphyllum.

NE hoc quidem adhuc descriptum, quippe non frequens occurrit, nec nisi celsioribus montium iugis gelidissq; cauitibus, quales sunt Sabaudia, in Austesi valle, & Norbonæ ad Calcaris horti; Dei ardua, & in verticibus editissimis Mindenij. Foliola sunt circinato & integro ambitu, quinq; partita, tenuia, & subtus candore nitido lucentia, aduersa, viridia, Saniculæ tenellæ multum similia, sed minora. Flosculi stellati, racematim collecti, candidi, interdum & purpurascens, Alchymillæ similes, defluunt ventis estate, in gracilibus admodum cauliculis, è radicibus fibrosis capillaceis, fuscis, purpurascens. Quidam Tormentillæ annumerant istud, cui multum sanæ simile est: Incompertæ tamen facultatis, nisi exsiccantis & astringentis.

Incana Pentaphylli effigie, an LEUCAS Diosc?

NON penitus nihil sentiebant docti amici nostri Valerandus & alij, qui hanc plantam intuiti, Leucadem censebant: non modò enim tota incana est, vt flagitare videtur ipsa nomenclatio, sed etiã Trisagini folijs est, qualem oportere esse, facit suspicionem consequutio. Folia sunt terna aut quaterna, crebra diuisura & magnitudine Trisaginis, surculis breuibus, crassis, lignosis, subrubris, rugosis, fuscis, vt Pentaphylli, quod inæquali à radice exortu multis depacta portuiculis quodã habitu adubrat: item ex fusco purpurascens, in alias fibras diuisis, gustu etiam Pentaphylli vel Tormentillæ, astringente, exsiccate. Quare & fortè non minoris quàm illæ duæ efficaciz aduersum venena est: quæ causa fuit, vt illi fortè vires radicum experti, ausi sunt Leucadè hariolari. Et præstat (quãdo nulla est Dioscoridis delineatio) hanc perpulchrã plantã nosse &

experiri, quàm nullā, nihilq; periclitari ad eruditionis supplementa. Admodum inuentu rara, nec nobis lecta, nisi propè Allobrogum deuexa, planitie in arida, glareosa.

EUPATORIUM Gracorum, Agrimonia Officinarum.

Ger. Oderwe-
nig, vud Hruc
Wrtz.

Ang. } A-
Gall. } grimo
Bel. } nie.

TAMETSÌ quosdam nouimus in Belgio & alibi, qui Agrimonix, siue vero Diosc. Eupatorio in morbis hepatis, lubentius Canabinum aquaticum, à nobis superius memoratum, subdant, vsurpentq; frequentius, tamen quia non rei ignoratione faciunt, sed viriū maiorum exploratione freti, eos adeò nō incessimus, vt potius laudemus, si veterū quopiā simplici perbono aliud melius vsu comprobarint. Agrimoniā autem nostratē satis cū notā cunctā, tum nomen Argemonæ in Agrimoniam detortum, (non Arthemisiam, vt sub capitis finem Dioscorides monet) verum esse Eupatorium satis testantur. Quin vires multò magis, sed multò plures sunt, quā quas Dioscorides enarrauit. Estq; notitiā vulgatæ planta, frequentissimi commodi, vbiuis gentium in pratis ficcioribus satorum, viarū marginibus fruticat cubitum & sesquicubitū alta, striatum, angulosum, subpurpureum, hirsutū, durum, lignosum & vnicū sarpissimè caulem promēs, multis ramosis neruulis, folia quasi pediculo innixa, ad Vlmariā, Potētillā, aut Rosam effigiata hirsutie, nō nihil incana, florēsq; in summo exiguos, luteos, stellatos, Pentaphylli minores, secundum totam summitatis longitudinē edit, vbi seminum series Lapposā hirsutāq; pannis hærete, quos vel tactos mordicus tenet: medulla intus albida, sapore non ingrata, vt nec odore tota planta. Radix crassior, foris fusco rubore, dura, exsiccante, & moderatè astringente, adeò apta foris & internis affectibus, vt decoctum dilutūve colore lymphido vini gilui, placeat: & potu viscerum, hepatis præsertim, tonum restituat, intemperiemq; omnem fermè corrigat, obstructions referet. Eoque succum officinæ expressum in Trociscos seruant. Xantis Pictauē Gallix finitimæ syluæ eandem Agrimoniam edunt, quam odoratam vocitant, propter odorem multò flagrantiorē, etiamq; in hortis colebat superioribus annis, & dabat nobis illic eruditus Medicus Lamouereus.

Ger. Grensing.

Gall. } Ar-
} gen-
Bell. } tine.

ARGENTINA siue Potentilla.

Ang. Wilde Tanse.

TANTOPERE est hæc affinis facie Agrimonix, vt & vulgus Syluestre vocet Agrimoniam, & non rarò mulierculas Agrimoniam se collegisse ratas fallat: discernitur verò reptatu viticulorum teneriorum, gracilium, Fragariæ vel Pétaphylli, cuius flores sunt similes, & concolores, lutei: folia autem supernè virent dilutè, auersa autem argenteo splendent nitore, vnde Argentine dicta. Potentilla pariter à viribus, quibus eximijs pollet, ad frangendū calculum, interiora vulnera & vlcera maligna, & dysenterias, viscera roborando, similiter Agrimonix: cuius, potius quā Tanaceti, téperamento exsiccate, siue calore moderato est, sed astrictione superat: multum sanguinē grumosum potu dissoluit. Viarum, vdarum præsertim, nulla amantior, frequentiorq; alumna vbiq; gentium dignū obseruatu. Hanc inditam pelui frigida aqua semiplenæ, & operculo occlusæ destillare, siue vapores in concauū operculi subuehere, quod sublimare vocant, ferūt. Huius stillatitiam ad lētigines, pānos, & maculas, fuscumq; colorem Sole contractum delendum, Anglæ mulierculæ adhibent.

Ger. Brickwurtz
vud rot heyl-
wurtz.

Gall. } Tor-
Ang. } men-
Bel. } till.

TORMENTILLA vel HEPTAPHYLLON, an Chrysozorum Diosc?

QUI Pentaphyllon nouit, non potest quin norit Heptaphyllō, à septena foliorum diuisura sic vocatum: Tormentillam verò, quia tormentum, cruciatūve dentium sarpissimum placat, atq; venenatorum quorundam rerum compescat furiam cruciantem. Nemorosa, montana, ficciora, macilentioraq; prata sternit, surculosis, gracilibus, senis vel octonis ramulis, folia Quinquefolij minoris lutei, sed septena diuisura, sparsis, rubellis, nitidis ab radice exortis corpulentiorē, & crassa, pollicem ferè æquante, Bistortæ, & colore intus rubro, foris nigricante: flosculis Potentillæ, vel Pentaphylli lutei minoris.

FRAGA Fragaria.

NON ITA diuersa ortu & habitu ipso visitur in syluosis Fragaria, prætermissa etiam Diosc: sed versu Maronis signata: Qui legitis flores & humi nascētia Fraga. Fragrat nam.

namque non modò fructus & flos, sed etiam stillatitia; præsertim fructuum maturorum: qua mulierculæ Erysipelaceas & furfuraceas lentiginosâsque faciei fœdationes leniunt & abigunt. Ad calculosos & inflammationes epota optimè facit. In bellariis, præsertim cultæ plâtæ idè vsus, sed quàm Idei Rubi delicatior fructus. Humilis herba, syluosis familiaris & viarû marginibus, primo Vere floret, & tota estate fructû fert, purpurei, sanguinei diluti cruoris saturum, folia terna Rubi, aut Idei, adè similia, vt nonnulli somniarint eandè, differt verò herbacea natura, (tametsi hyeme perstante, quando etiam Brumæ tempore semioperta niue in Anglia, mora estauimus nonnulla) viticulis exilibus, enodibus, numerosis, pilosis, nequaquam spinosis, ab radice tenui, superficialia fibrosa, prodeuntibus; floribus in summo albis, Rubi, sed minoribus.

Vulgaris GARYOPHYLLATA, an GEVM Plinij?
Germa. Benedicten wortz. Gallis. Galiot. Ang. Auens.

NUTRIUNT & syluosa vulgarem hanc, illis non multum absimilem, nec item Græcis & Latinis (nisi fuerit Geum apud Plinium) dictam, cuius tamen radix eximii odoris nullum latere debuit, qui olfecisset: quippe Nardi Garyophyllæ suauitatem spirat, multum capillosa, rubella intus, caulem pilosum, subpunicum, sesquipedalem, & bipedalem emittit, alis aliquot diuisum, quibus summis flores Potentillæ, aut Tormentillæ insunt, & pilulæ deinde oblongæ, scabra hirsutie mordaces, in pediculo singula ad inum folia ferè Alchimillæ, in summo Fragariæ, sed hirsutie & similitudine Agrimonie, cuius qualitates ferè est assequuta: calore & siccitate temperatis: ad vulnera intus forisq; vsu laudatissimo; quare & in hortis vbique herbarii colunt.

Septentrionalium rotundifolia Papposo flore, GARYOPHYLLATÆ.

RABANTIÆ syluosis conterminis Meclinia, & in Northmannia frequens ista, in Anglia verò plurima: quæ magis totius plantæ habitum perpendenti, quàm foliorum expressiõnem, aut radicis, Garyophyllatam repræsental: sunt etenim circinnata, & aliquantum cristata, ambitu Hederæ terrestris, in petiolis exilibus nonnulla foliola admodum exigua habentibus, vulgaris Garyophyllæ modo: radice crassiore, minus fibrosa, minimû digitû æquante, Geranii moscati momordicæ dicti, nec perinde Garyophyllam, aut Nardum halante: flore speciosiore, & caliculo pallidiusculo, relinquire papposam orbis tam, quasi plumeis vndantibus, quadantenus Alceæ Venetæ radiatam.

Alpina Pentaphyllæ CARTOPHYLLATA.

IN Rheticis Alpibus nō procul Clauenia, hanc primùm natam, putauimus esse Tormentillæ, aut Petaphylli speciè: verum radix Geranii fibrosior, forisq; rubiginosa, parum quid suaue redolens, Garyophyllatam testatur. Quinetiam erigit caules pedales, cui herent folia quinquepartita, ambitu serrata, Penthylli, aut Tormentillæ, flore luteo-pallente, staminulis lanuginosis, croceis, papposis, minoribus Garyophyllatæ.

VERONENSIVM Garyophyllata, flore Sanicula Vrsina.

INTER complures insigniores plantas, quas apud Veronensium Pharmacopœorum peritissimos, Franciscum Calceolarium, & Andream Bellicoquum, partim in Officinis, partim in hortis videbamus 1563. fuit quædam peruenuit floribus quasillis, pusillis, ortu

STIRPVM aduersaria noua. 311

multo vehementioris & acrioris facultatis, & odoris quam Angelicæ. Iisdem gaudet natalitijs.

PODAGRARIA, German.

MVLTVM abest ab huius facultatibus ea quæ ad eò restibili & importuno prouentu iuxta sepes hortorū & parietes vdis umbrosisq; locis pinguibus prouenit, vt vix inde possit radicitus deleri. Pedem alto caule, candida umbella, Imperatoriæ, minora folia & radix, odore minus suauis, quo & viribus quadantenus ad Ebulum accedit. Ea propter plebecula rata Ebulum esse, vsa iam diu est, etiamnumq; experitur ad Ischiadicos Podagricos optimè facere. Vocitantque Belgæ *Stercincruyt*, id est, Podagrariam. Sanè facultates Ebulum quam Imperatoriæ similiore fortita est.

ANGELICÆ.

VIx credi par est nostrates Angelicæ Indicijs delitijs aut præsidijs neutiquam posthabedas, Antiquitati notas, nisi sint apud autores veterinarios Gallorum *Laserpitia* memorata: nec enim siluissent illi tam diuinam fragrantie gratiam, & vicarias diuinæ Beneficentiæ vires, siue Angelicæ, triplicis nostratis Angelicæ. Quarum quæ procerior, radice crassa & aliquantum superne tuberosa, multis appendicibus humi mersa intus candicat, foris pulla, odore perquam suauis, aromatico, pinguem, gummosum, flauumque succum remittente. Caulis bicubitalis binum triumve cubitorum: striatus, pallefcens, ferulaceus. Folijs latis, Hippofelini, Simonijve æmulis, ex viridi in pallidum languescentibus, mollibus, umbellæ sunt Pastinacæ, domesticæ, luteique flores & semina foliacea, rotunda, compressa, & albida, acris gustu & odoris eximij.

Varietas.

Nonnullis in hortis hic Londini, Antuerpiæq; visitur alia, tota minor, cuius suauiore odorem radix spirat, prope quam folia ima ex purpura rubescunt: superna autem ex rubore virefcunt: umbellæ cæteraq; semina similia. Celsos vtraque montes gelidâq; amat iuga, veluti Imperatoria dicta, cum qua in hortis colitur in Angliâ, Belgio, Gallia.

SYLVESTRIS Angelica.

SED quæ syluestris rarius hortis, sed sapius vlginosis, pratensibus locis frigidis, gaudet, radice pluribus fibris, odoreq; cæteris multo minore est, gustu non ingrato & Pastinacæ feruè: minoribus folijs, acrioribus, paucioribus, minusq; incis: graciliori & humiliori cauli, umbellæ albicant magis. Cuilibet hæc nota in Angliâ, vbi labenter vtuntur, quia aptior edulij condendis. Corrigit enim prouentum saburamq; crassorum & viscidorum humorū, atq; foetidum halitum emendat tetri spiritus, ex praua concoctione manantis, copiosior etiam & gratior est.

ASSA foetens, an sit succus Cyrenaicus mixtus. BENZOIN recentiorum, non est succus Cyrenaicus.

SVCCVM Syrenaicum longè alium fuisse, & Benzoino vocato excelluisse in promptu est nosse: cum legenti, alterum Ferulaceæ plantæ, alterum verò arboris proceræ multo suauissimum excrementum esse: tum etiam facultates, qualitatesve exploranti, quæ gustui in Benzoino, neque feruorem in intima sese dantem, neq; in corporis meatibus peruadentem, sudoresve affatim cientem exhibet. Capite autem de Lacca, Benzoin inuentum recentioribus, & à Cancamo differre, disseruimus. Actametsi Syrenaicum illud celeberrimum iam tum defecisse Plinij æuo assentimur, non tamen prorsum nullum extare in naturæ familia Laser persuademur. Præter enim quam quod speciem nullam penitus posse interire docet Metaphysica dogmata, tum verò nobis suppetit Assa foetida, quæ potis est Syriaci, Armeniaci & Lybici laseris opinionem sustinere. Solitum enim erat istud notæ deterioris mixtum Sagapeno venum vehi. Sagapeni enim est odor Assæ foetidus affinis, quod Laseri nondum siccato soliti erant remiscere, sicq; venundare, Dioscoride authore, cuius recensione doceri oportet Laser non ad eò celebre fuisse, quia odoratissimum, alioqui primo libro recensisset, aut hinc vsum tam rari odoris addidisset, vel saltem odoratissimum dixisset: atqui duntaxat Syrenaicum laudat, quia aptius cibus, maiore comodo, minore odoris saporisq; fastidio esitetur. Odorè non suauem, sed intensum vegetumve comendat, quo mixto sali aut condimentis, oris foetentem halitum corrigat, vt puta Ligustico Imperatorio, Zeduaris, Leuistica

non

non suauis, sed gratiore quàm naturæ placeat odore. Hunc Serenaico temperatiorem multò esse, & os eo imbutum minus vehementer spirare. Iphis subductis, si quis duplicem asfam meminerit Arabibus dictam, alteram dulcem, alteram foetidam, vires nosset sic satis quadrare: odorem verò mitiorem illius, quæ dulcis dicitur, agnosceret, vt cui minus aut nihil additum sit foetidi Sagapeni, aut alicuius consimilis gummi. Foetidam verò vbi multum sit remissum, eoque fit vt interdum liquidior, liuidior, rubicundior, remissior cernatur, prout mixta, recēs aut vetustior fuit, neq; dum exaruit, cuiusmodi interdum visere est in rancidis officinis.

*PANAX Heradium Herculeæ, siue Heradia
fronde Pastinacæ.*

DIXIMVS antea Panacis nomenclaturam communem fuisse pluribus plantis, quæ neq; inter se facie, nec planè viribus similes essent, magnæ tamen celebritatis commendatione κατὰ τὸ πανάκειον, ceu quemlibet morbum dolorumve abigerent, dictæ fuissent. Hanc autem etsi Herculis nomine claram difficilè noscitare sit, quia aliquam multis, quas nouimus in nostro cælo oriundas, effluat nullus succus, tamen non desunt qui quandam in hortis coli non ita diu cœptam, nobis etiã (commostrante Doctore Assatio) ruri lectam, veram asserunt. Verùm permultæ sunt aliæ huic nulla dote aut nota inferiores: radix exigua nimis videtur, duum cubitorum caule ferulaceo enim, folijs quadantenus Smyrnijs aut Imperatoriæ, sed lacinijs ambituq; magis circinato, viridis pallentisq; coloris, rigidis, & leuiter hirsutis. Radix non perinde succulenta Ligustici vel Angelicæ, umbella lata, floribus luteis. Creuit suaptè sponte in illo saxoso colle, qui Frontignana redeunti Montpellium ad læuam est, propè aut pone Sacellum dirutum, vt nos monuit multiplicis industriæ atq; indefessi laboris hac in parte Doctor & professor Montpellienensis Assatius: sed studiosorum accursu, qui auidè istam plantam in chartis seruabant, deleta illic ferè fuit.

PANAX altera recentior Olusatri aut Pastinacæ facie.

VENETORVM quidam potiores, etiãque Leopilli circulator, alebant & ostentabant quandam Panacis speciem ferulaceo caule binum & 3, autem 4. assurgere cubitorum, multos in ramulos supernè diuiso. Ferulacea autè folia squabra, asperiora, in singulis petiolis, geniculis, singula prodeunt, ampla, tharsi, plumatimve ex interuallis æquis positu Pastinacæ, & folijs constans multis in vno petiolo, oblongo: Africani fermè floris luteoli aut pallentis: flores in umbellis pastinacæ aut Bauciæ, quam etiam assimilat tota planta hirsutie incana, radice longiore, albida, nec ita dissimilis: in Venetis & Flandriæ hortis meminimus gustu aromatico, calfaciente, & digerente, gummeo, oponaceum succum redolente: quare meritò putetur hæc, vt si qua alia, Panax legitima.

LASERPITIVM.

CONTRA quàm fit hodie ab istis autoritatum racematoribus, minimè nobis lubet multas acruare super hac historia paginas ex veteribus, quibus ne nunc quidem si viuerent fortè essent ipsæ plantæ notæ, Lastipitij dico Sagapeni, permultarumque eiusmodi gummificarum, quæ videntur Dioscoridi & Theophrasto non visa, sed lectione aut auditione accepta. Eamobrem non multa hic verborum velitatione, vt moris hodie, sed sedula lustratione & peregrinatione opus esset, quando antiquorum manca sæpe, sapius nulla recensio extat. Igitur ipsi quantum inspectione assequuti fuimus, candidis amicis lubenter impertiemur. E regione Massileæ, & non procul insulis, quas videtur vocasse Dioscorides Stæchades (quæ tamen putantur hodie illæ è regione Olbiæ, à Massilea fermè diei nauigatione, vti capite de Stæchade dictum fuit) inter multas raras nascitur ferulacea &

& visenda planta, cuius radix prægrâdis, intus alba, foris cineritia, succo prægnans, mollis, pinguis, odorata, maior quàm Thapsiæ, aut Ferulæ. Caulis proceritate & crassitie Ferulam æquat, Folia Paludapii, sed crassiora, rigidiora. Umbellæ prægrandes Ferulæ, aut latiores quàm Anethi. Semè Angelicæ foliaceum, rotundum, compressum, odoratû, & colore buxæo. Hanc Iacobus Rainaudus Mafsiensis Pharmacopœus, stirpiû valde cupidus & peritus, nobis misit: deinde attulit MonsPELLIÛ quatuor ab hinc annis: quæ præceptorî eximii ingenii Rondelletio visa fuit Laserpitio aptius congruere, quàm quæuis alia ex multis, quas ille vidisset, Ferulis. Satum in Belgio semen, an creuerit, nondum scimus.

Laserpitiû è regione Mafsiæ repertum.

LEVISTICVM, Germanicum Laserpitium.

SPECIOSA minus hæc superiore, odore nec tam grato, nec perinde suauis, quam Leuisticû eiusve specië censuere Folio enim Apii palustris maiore, radice crassa, fusca, odore graui usculo, caule & umbellis ferulaceis, semine oblongo, foliaceo, Sileris motani dicti. Vtranq; proponimus doctioribus arbitris expendendam: possunt liquidè esse in dissimili similitudine, & tamen congeneres, veluti ferulaceæ illæ Afræ vel Cyrenaicæ: Quibus nostratis triplicis Angelicæ & Imperatoricæ (eximii & penè diuini, tum nominibus, tum dotibus nobilitatæ) si non sunt affines, certè accenseri, ne dicam præferri, sunt meritæ.

SPONDILIVM, Germanis falso Acanthum.

NVLLE non regioni sponte oritur hæc, & pro Spondylio etiam vulgò noscitur: siquidem præter odoris grauitatem, à qua propter virorem, Spondylium, qui itidè foetet & radici similis est, dicta videtur; etiam nulla prorsum deest, aut aduersatur descriptioni. Plerisque locis vdis & secus scrobes oritur, foliis longis & latis, Panace Heracleo maioribus, & incisuris propè æquantibus, crassis, laciniosis, albicantibus: Caule, umbellis, & floribus Bauciæ, candidis, latis: radix Hyoschiami, candida. Vniuersa non nihil foetidi olet; & ab Acantho vero non modò viribus, sed etiam toto genere differt: nec enim spinosa vsquam: aut perinde emolliens est, nescio quàm verè, sed monebat quidam Medicus, huius solum & merum succum curasse pro enemate indi, ratus esse Acanthum verum, & sensum primùm glaciæ, deinde stuporè inuexisse, cuius tamè periculum nullum facere licuit.

LIBANOTIS Theophrasti.

NON multum videtur abesse à Theophrasti Libanotide planta, Hippofelini, foliis paucioribus, parum in ambitu ferratis; semine in umbella foliaceo, lato, oblongo, odore & sapore Angelicæ, radice ferulæ, quæ comam promittit villosam, furuam, Peucedani fermè vel Dauci, alba intus, foris pulla, odoratu medicata, fermè Syluestris Angelicæ, hanc Commentator, nescio si vidit, certè non descripsit, verùm suo pictori præcepit vt pro Æthiopico Sefeli sculperet, qui perperam æmulatus est ex commentariis Dodonei, cuius mentio-

D d. i.

nem

nem nuspian cur non fecerit facile subodorari. Foliis Lactuce syluestris, sterilis, orba caule, flore, & femine, Theophrasto memorata, nusquam nobis visa.

CORIANDRVM.

Consule Diosco. **VBIQUE** hortorum peruium Coriandrum, à cymicum putore, aut potius cicutæ fœtore viroso, & consimili facie, nominatū: tametsi & simili, vt videtur innuisse Dios. viribus cognatum. Cuius sententiam si accuratius subduxisset Senēsis, non quidem iam commentator, sed Diosco. immerentis desertor, neutiquam tam multas farragines ex Galeno, Auicenna, Ruellio, Brassauola, in suas paginas conuassasset. Quin potius, quod solertis interpretis & candidi est, à veritate Dioscoridæque stetisset, neque nostra delusa spectatione sic, nihil docendo, elapsus abiisset. Licuit enim cuilibet Philosophiæ mediocriter imbuto, dimidio paucioribus versiculis non parū lucis huic difficultati afferre. Et decuit etiā Medicum doctum hunc admodum pauca differere: Coriandri aut herbam totam, aut semen in vsum vt plurimum venire: & eius quidem, aut aridi, aut virentis: neque tam multis rixis, sed multiplici experimento, & antiquorum certissima obseruatione, eius expressum succum herbamve contusam, illitu tumorum feruores cōpescere; semen verò stomacho multis de causis proficuum, concoctionem iuuare, vaporum sursum eruptionem flatuumque impetum sistere, temperatæque qualitatis alimentum esse, vnde sanguinis feminisque incrementum, ac ne quidem correctum prodesse, ne tantoperè auerferentur illud meticulosi isti declamatores: cum quisque Pharmacopœorum, aut etiam è plebecula quotidianis epulis aut medicamentis correctum misceat, nullo inde percepto nocumento. Plerumque etiam illud saccharatum officinarū, neutiquam correctum est: nisi putes saccharo, igneque: igitur non aceti frigiditate, sed potius seminis siccitate & tenuitate. virus fœtidumque spiritum abstergi putandum.

Rationis subductio igitur hæc est: Coriandri herbam præsertim succo frigidam esse, adeoque nonnullis in locis, Arabum testimonio, eius succum epotum exitio esse: quod de Hiulca recentiores etiam exploratum habent: Herba nempe vesca & boni alimenti, succus cuius, hominem necat. Quapropter & sacris ignibus illitus reprimet succus inflammationē, exceptus polenta panis medulla, quam Galenus haud reiiciet, vt qui libello de paratu facilibus, ex antiquis doceat hordei farinam polentam panemue & similia addi solita, non tam quò agant, quàm vt agendorum succorum vires excipiant. Tametsi videntur etiam iuuare digerendo, & siccādo, vt hordeacea, aut etiā demulcendo, vt medulla. Atque huic responsio eruenda obiectioni de strumis: multa namque sunt non calida, quæ strumas incipientes discutere valent: eoque hic farinam fresæ fabæ addi vult Dios. tum excipiendo medicinam, tum etiā iuuando actionē: Digerit namque faba, cumque Coriandri succo mixta moderatè repellit exsiccando: qua etiam vi testium phlegmonibus opitulatur: sicca enim optimè id præstare, modò modicè refrigerent & discutiant, præsertim initio, Methodus Galenica docet: sic Plantago etiam Dioscoridi, sic capilli Veneris strumas discutunt.

APIUM Hortense. Σελινόριον

Germ. Petersilgen. Gallis. Persil. Ang. Persele.

MALIM equidem elinon quasi Lunaticum dictum, ab illo formidando affectu, quem accerferet esu, quàm à palustri solo, vbi non semper nascitur. Ei autem non desunt vires quædam Coriandro analogæ. Siquidem eadē fermè vtrunq; præstat, experimento & Diosc. suffragio: non tamē cum dicimus analogas, easdē aut similes, intellectu iri volumus: sed sic loquimur, vt enucleemus istius authoris scitū solersque, ingeniū, pauci eloquii & veritatis amicissimū. Vt quid nō argutetur nūc criticus ex Galeno, hæc Methodis aduersari, calidū nempe Apiū? inflammationibus oculorū mederi, æstuantī stomacho amicum mammiisque; turgentibus: & tamē hæc Dioscoridica medicatio, eiusdemque intellectio, est Galenicæ Methodi anima, perquam digna cui nauct quippiam operæ sedulus Senensis: Sicque se expediat, esse præsidia non parum multa, quæ contrariis, aut valde diuersis polleant

ant effectiōibus, & tamen eidem medeantur affectui eiusdem incrementi & modi. Id in capitis fracturis atque vulneribus facillè de Galeni Celsique lectiōe, & medicamentorum collatione discas: quorum hic siccantibus frigidis, ille verò calidis digerentibus, etiamque humectantibus fœliciter vsi fuere: sicq; testium tumoribus violaceum farinis exceptum leguminosis quidam, alij verò Cretensi feruido vino exceptum Cumini pollinem medetur. Sic hic nihil mirum Coriandro sicco refrigerante, & paulum quid astringente partim dissipari, partimq; repelli materiam eiusq; incrementum, vel Apio calefaciente digerenteq; in halitum per poros laxatos difflari. Multa cum sint Apij genera, omnium frequentissimum gratissimūq; cibus est domesticū, eōq; merito tacita cōiectura magis quam certa vlla expressa figura, verum antiquorū putatur. Nam illud perelegans & rarum, quale viruit in hortis superiore anno è montibus allatum, nihil distat, nisi foliorum crispatis oris, argutioribusque & minutioribus incisuris. Istis haud absimiles cæteræ species, viribus tamen efficaciores & medicatæ magis.

Paludapium vocatum satiū quidem maius, sed ingrati tum saporis, tum odoris, ut si quod Apium merito fuerit Chryssippi Dionysijq; consilij Medicorū, à cibus abdicatū, quia propèsius paroxysmum epilepticum excitet, acieiq; obsit: istud palustre sit merito censendum. Est tamen efficax valde, eōq; Arabibus & Pharmacopœis nonnullis vsitatus in syrups ad obstructions, Bisantino & 5. radicum.

OREOSELINVM, siue Petroselinum.

OREOSELINVM verò radice est crassa, longa, alba, odorata, acris, aromatica, quam quæ caulē promit, capillamenta quædam in ambitu habet Libanotidis modo. Folia à Venetis reperto Macedonico Petroselino similia & æqualia: caule non procero, sparso: Semen & umbella non diuersa. Rarius istud, nisi montosis Lugduni, prope Sequanam, & in valle Osteni Pedemontana.

MACEDONICVM.

ADOMESTICO perparum distat effigie Venetorum Macedonicum vocatum: Folia consimilia, aut potius Saxifragiæ Pimpinellæ: caulis cubitalis, albicat umbellæ, semenq; euandidum, pusillum, minus, minorisque energiæ & virium, quam satiui Apij, multo studio ceptum est coli, quia rarum, nescio an verum.

HIPPOSELINVM, siue Olusatrum.

PERQVAM similes Olusatrum & Smyrnum, adeò vt minus circumspicere vtrumque exploranti, alterutrum vtriusuis possit veram delineationem representare: at cui vtraque planta viridis præ oculis, atq; descriptio non item. Magis conspicuæ differentiæ sunt hæc. Istud genus, quod plebecula frequens esitat, præsertim primulū asparagos dum promit, vocatq; Macedonicum vel Alexandrinum, vt Angli, in hortis copiosissimum, vbi radix illi crassior, magis succosa, vesca, & tenerior, quam suapte sponte nato. Foris color pulcherrimus, intus albus, odora, gustu grato, & non nihil medicato. Caules edit alæve multas statim à radice, & folia Apij palustris, sed maiora, rotundiora, viridantia ex atrore, vel lurida: caulibus striatus, bicubitalis, concavus, Apij: umbellæ chorymborum instar, pedulæ visuntur maturitatem assequuntæ, onustæ semine copioso, atro, vnde illi Olusatram, pleno, graui, semisphærica figura, sed paulum quid vtrinque, retusa in basi, medicato gustu acris, ad Smyrnum accedente. Doctiss. Marcellus & Brassauola esse verum Hipposelinum asseruerunt, quod qui respiciunt, anili prorsum argumento, non vt veritati, sed suæ potius dignitati consulunt, ne & Leuisticum vulgare abiurent, pro maiore Selino, neve verum Smyrnum, doctiorum omnium iudicio, melius & repertum posterius in Italia, in huius locum sufficiant. Sicque volens vidensque errores ingeminat, cudit, & tegit Senensis dictator, in faceto hoc seculo plaudente. Virgilius Marcellus tibi peruersus interpres immeritò videtur, quippe hoc

non est peruertere, si radices foris nigras, intus albas in quopiam non tibi viso codice aut exemplari legit & scripsit. Peruerteret autem, si contrà quàm author innuerit sensum exprimeret, atqui si, uti tu vis, Dioscorides nullibi meminit, igitur nec aduersatur, nec Mathi-olus meritò Hippofelinum verum auersatur. Quod tamen vulgus Itatorum auidissimè expetit in acetarijs, non secus atque Germanorum, Anglorum & Græcorum, qui etiamnum, ut iam tum tempore Dioscoridis, cum Smyrnio confundunt. Valde familiare olus est, alit bene & præstat eadem quæ Apium, sed efficacius. Sic Angla plebecula Pulegium Origanum, Anagallidem autem Pimpinellam facit. Et Hippofelinum Alexandrinum, Apium vocant. Leuistico autè est semen multum diuersum, sapor, odor, & tota umbella: nullus fermè vsus in acetarijs, non enim oleracea est, qualem optat Dioscorides, sed ingrati-ssima & acerrima gustu.

SMYRNVM.

FAM in procinctu fuerit vera Smyrnis cognitio, & cum Hippofelino ac Leuistico distinctio, cui nota sit illa planta multis iam diu Belgiæ & Galliæ hortis enata. Cuius radix cõsimilis Hippofelini, aut Ferulæ: folia pauciora, maiora, crassiora, ima retusiora, summo caule circinata rotunditatis: quo quidè traiecta, ut Perfoliata herba dicta, cernuntur, proxime ramicellos amplexa, umbellis Anethi aut Perfoliatæ donatos. Floribus albicantibus, aut pallentibus, ubi semen fuscum, subrotundum, Raphano minore, Brassicæ par & simile, prorsum Myrrhâ spirans, acre. Commentator commentatorum Senensis, morosè nimis, cum in superiori suo, tum in hoc Smyrnio semen Brassicæ exquirendo satagit, lectorem seque intricat suo more. Nam & illic paucis interiectis lineis sibi refragatur, & hîc (quia, ut fermè eius omnia, emendicatam habuit plantulam, radice mancam, umbellis femineq; chartis fortè appressis, eoque minus exactæ cognitioni aptis) Brassicæ simile semen negat, nec quicquam melius indicat.

LYGVSTICVM.

SI quis Genua itinere terrestri proficiscatur Sauonam, & paulum ad læuam Austrum marè versus deflectat, magnam copiam videbit huius Lygustici, inibi propemodum ubi Saliunca visitur oriunda: verum illic, vnde nomen habuit, apud Lygures, quibus nummus fermè Numen est, non solum hæc, sed etiam plerèque multo præstantissimæ stirpes neglectui habentur. Vniuerso illo tractu maritimo reperitur hæc, cuius semen fuscum, odorum, Foeniculi fermè, vescum est, multoque vsu illic motium accolis, Mei simile & par umbellis, è caule Ferulaceo, alis diuiso, folia ferentibus angustiora, Galegæ aut Sileris: radice Panacis, odora.

PASTINACA Domestica.

{ Ang. Persnippe.
{ Gall. Pastinades.
{ Ger. Mozen.

QVI A sponte hæc in agris nascitur, quamq; quælibet paupercula gens pascitur, Pastinaca dicta videtur, quemadmodum etiam Staphylos à radice rapo Bryoniæ (quæ σαφύλλος etiam vocatur) non ita absimili, appellationem traxisse potuit. Tametsi non esse figura diuersam à satiuâ Pastinaca, sed viribus duntaxat ignauioribus quàm Sylvestris, ex Dioscoridis oratione non liquet: tamen, quia posteritatis consensu, & multo vsu ista recepta est, ideò ut genuinam agnoscere visum est. Similis Sifaro facie, similior tamen Elaphobosco, Sylvestri Pastinacæ, siue Baucis officinis dictæ, visitur: lutei namq; sunt Baucis flores, & radix concolor, & eiusdem saporis.

SYLVESTRIS.

SYLVESTRIS similis est tota Carotis, seu Dauco, cui Galeni Pastinacam syluestrem succedaneam faciunt etiamnum Pharmacopœi. Umbellæ densæ & satis magnæ sunt: flores candidant. Escatent arui & sata, minor multò superiore, & radix eundem gustum, sed medicatum exhibet: minus tamen cibus expetita.

SISARVM *Angl. scyrret. Gallis. Ceruys.*

NOSTRATE Sisaron retinet cõspicua vestigia appellationis & similitudinis Sionis: alioquin ex descriptione antiquorum, quibus notissimum fuerat, non satis notum, nisi hac nomenclaturæ & radicum coniectura: ideo quòd vulgò frequens Norbonensi agro (non perinde in Italia aut alibi) vescendi causa alitur, legitimum putatur. Sapor illi quàm Pastinacæ domesticæ gratior, cui facie similis est, aut Laueri, quem Pastinacæ aquatica fecerunt: sed in radicibus discriminis plus: sunt enim ex vna quasi radice basi pendulæ, bulbosæ, teretes & oblongæ, Oenantes Asphodelive modo; quæ quia vescæ sunt essentne illæ ab Hesiodo stultis exprobratæ, vt quondam ambigeremus fecerunt. Nam Dioscoridis Asphodelus non homini, sed pecori potius, aut sui alimentum cedit.

Pastinacæ aquatica.

Hesiodi Asphodelus.

BATTADES, *Ignames. Ang. Potades.*

HVIC Sisaro non parùm accedere videntur radices illæ, quæ insulis non procul nouo Orbe disitis, suapte spontè oriuntur. POTADES vernaculè tum indigenæ, tum Hispani illic vocant, quibus hæc in patina & Veneris illicia frequens veniunt: singuli bulbi teretes, oblongi, Napum vtrinque obtusum æquant, color pulchellus illis foris, albidus intus, sapor gratus valde & tener, quasi Milii delicatioris, aut fabæ fresæ, cõque gustu insulsæ sunt, nisi condiantur: salèque aceto & oleo interdum eduntur, & vino perfunduntur, nonnunquam coctæ prunis. Hisce congeneres sunt & persimiles quæ ab Hesperia, Æthiopia, & Guinea afferuntur, Ignames vocatæ, quales aliquoties esitauimus: folia vtrisque hederacea & Maluacea audimus.

PASTINACA Marina, an Secacul Arabum?

ERVTA s huius radices in maritimis sabuletis Norbonæ inter Eryngia, dum esitat plebecula illic Pastinacæ Marinam vocat: sunt enim prorsum eodem sapore, nec longè à figura absunt, nempè longiore radice Pastinacæ aut Eryngii; caule sesquicubitalem, ferulaceum, striatû, Eryngij fundens, quem multæ alæ è geniculis emergentes ambiunt per interualla vtrinque: folia crassa, mucronata, pingua, in quo summo albicant flores, quædamque rudimenta umbellarum effigiant: vbi fermen spinulis refertum muricatum & Calcitrapæ, aliquantò Pastinacæ gustu, sed falso.

Baucia, an ELAPHOBOSCVM?

DVAS PASTINACAS Syluestres, alteram ex Dioscoride, alteram ex Arabibus, scitè statuunt plebs Pharmacopœorum. Illam Dioscoridis, vt iam monuimus, pro Dauco substituunt ex Galeno. Hanc Arabum, quæ dissimilis est (quippe foliis, facie, floribus & caule similima Domesticæ, sed radix minor, gustu tamen magis vegeto & medicato, & paucioribus foliis) BAUCIÆ nomine discernunt, quam si attentius expendas & cum Elaphobosco Dioscoridis conferas, nihil prorsum erit, quod requiras. Montpellierensium autem pabulum Ceruinum Elaphoboscum putatum, multum abest à veris notis, vt superius dictum.

Baucia.

Dd. iij. COSTVS

HVC etiam pertinet noua & perlegans illa, quam quidam vocant hodie Costum Illyricum: folia enim sunt lineamentis *Pastinacæ* maioris, terram fermè radentiã, inque ramulis caulem sesquicubitalem fœniculaceum amplexa: umbellę summę in cõgerie ramulorum lutei flores suut: radix pollicem crassa, admodum amara.

Barbicapra & VLMARI AVulgi, an Rhodora Plinii?

MARGINENSES herbidi, aut prata vmbrosa, vda, latiora, tẽperatiõrum regionum Gallię, Germaniã, Italię, & Angliã, vix elegantiorẽ habent herbam ista, quam recentiores vocant *Barbam Caprę*, propter ramulos florum fœtura racemosa amictos, in prælongas quasi comantes barbularum effigiatos, aruncos, spirillosque caprarum imitantes: candore niueo, puniceo, roseõve colori intermixto, visu & odoratu periucundo: folia *Caryophyllatę*, sed situ aut *Agrimonię*, *Vlmi* folium admodum exprimentia, superficie, rugis, & ambitu *Agrestis Valerianę*, vnde vernaculum nomen: nam recentiorum est herba, nec enim de antiquis noscitur, nisi pro *Rhodora Plinij* habeatur, quod studio hęc relinquimus, nec alibi in aliis excutiemus, vt lectoris exercitationi simul & iudicio id relinquamus.

CENTAVRIVM Maius Duplex. κενταύριον τὸ μέγαν.

Gallis. Grande Centauree. Belgis. Broote Scentory. Ang. Great Centorye.

EFFIGIE & natura abesse Paruum Centauriũ à maiore, superius patuit in illius classe. Maioris autem duo genera, foliorum incisura dũtaxat differre videtur, magis quam radice, quæ vtrique, cum maxima, equat carpum humanum: colore *Pentaphylli*, flauo succo, subruffescẽte: flos & semẽ vtriusq; eadẽ: folia verò ex vno octona, aut septena, non pediculo, vt in alio, sed medio neruo aptata, tarsi aut serratulæ modo, serratis & profundè laciniõsa: radices cõsimiles, quæ siccata, vtrius *Rhapõtico*, falsò eadẽ olim putabantur. Iam vtrauis nullo discrimine vtuntur sanguinem spuẽtes & asthmatici: etiamq; matricis sordibus educantibus, vtitur *Dodoneus*, quem aptius possent hęc erroris insimulare critici, quàm eius Centauriũ maioris iconem, vt non legitimam, recusare. Nam illic potuit decipi, *Arabas* sequutus, qui vires maioris & minoris ferè contrariis confuderunt, hęc neutiquam. Vireta enim Belgica plurimas huius Serratifolii alunt plantas, vsui optimas, & nulla nota à vulgatiore, nisi foliis *Iuglandis*, discretas. Semen vtrique *Cnici* simile & par, in capitulo squarroso laccæ nigre maioris: flos purpura albicat. Hoc posterius, Belgicis hortis frequentius: rarius autem *Alpinis* tractibus, vbi alterum frequentius, etiam spontè.

OTHONNA Italorum, aut flos Aphricanus, an Lycoperson Galeni?

Belgicè, Thunis bloemen.

EX Aphrica, Italiã, Gallię, cunctisq; ad septentrionem hortis factus est inquilinus flos hic specior, quàm salubrior: quem idcirco *Africanum* vocant, vel *Thunethanum*. Foliorum magnitudine, ortu, positu & serrato ambitu, quadantenus *Valerianam* syluestrem imitatur: in ramulis sumis florum calyces, ocellive *Lychnidis* maiores, intus flauo miniatõq; rutilant, holoserici emula gratia, sed tetro putent comminus odore: semen villosum nigricat, oblongum, compressum: fibrosa & fœtida item radix, non secus atque vniuersa planta venenata non immeritò creditur, vt cuius esu porcis tumeat rostrum & fauces, ac nonnullis, vt audiuius, exitio fuerit. Cuius potius varietas est, ille duplò maior aureus, & tantò pulchrior flos, quem Itali *Othonnã* decernunt: horti in deliciis habent ad coronamenta; quia aut minus, aut perparum tetri spirat: foliis, aut caule, non diuersis, sed multò maioribus: flores multipla serie maiores & confertiores cernuntur, aureo fulgore visum oblectantes: calida gustu vtraque videtur, vixq; opinionem *Othonnæ* tuctur, vt diximus in *Othonna Monspelliensi*.

An VALERIANÆ nostrates sint Dioscoridis?

VALERIANA maior.

Ger. Gros Baldriam. Bel. Sperecruyt. Gal. Valeriane. Ang. Setwall.

IMPENDIO

IMPENDIO morosiores sunt, qui nostratem Valerianam maiorem negant esse *Phu* apud Dioscoridem; nam florum Narcissi collatio, quam vnâ isti vellicant in Valeriana, potius autoris incusare diligentiam videtur, vel nimis frequentem illam inuersam, aut peruersam, quantitatis designationem, *μακρὰ* pro *μικρὰ*: *ἰσθόρα* pro *μεῖζορα* (cuiusmodi in Dioscoride & Theophrasto crebrò obseruatur:) quàm Valerianam improbare, vtpote quæ cæteris indiciis quadret, & plenè respondeat antiquorum *Phu* facultatibus, quibus multis valet, vnde Valeriana vulgò vocatur. Eius hodie noscuntur quatuor differentiæ. Quæ in hortis vbiq; maior & notior vocatur, caulem emittit bicubitalè, glabrum, concuum, eque geniculis folia prelonga altius sinuata edentè, Eruca aut Pastinacæ diuisura: flores sunt nõ inuenusti, in summis ramulis umbellatim collecti, purpurantes per initia, odori: radix transuersa, humi immersa, crassa, pollicè æquat, calidiuscula & exsiccans, lotio ciendo efficax, suauè olens *Nardum*; sed tantillum grauitatis mixtæ prodit; certiore adhuc coniectura esse antiquorum *Phu*; quam potest quispiam festiuè dictâ putare à putore graui odore mixto *Nardæ* suauitati, quem *Phu*, siue *Phy*, aduerbio admirantis & abhorrentis auersarentur subodorati, qui sic appellarunt.

VALERIANA Sylvestris.

SUNT & sylvestris in Northmanix & Angliæ humentibus nascentis, caulis, ortus, & flores Domesticæ multum similia: quinetiam radix, suauitas, Valerianam testatur, folia autem in longitudinem pedem & sesquipalmum porrecta, altius incisa, & crenata minutim sunt, Sionis, Laueris, aut Barbæ Cæpræ ritu, floribus candidantibus, penè Eupathorii Canabini.

VALERIANA MINOR.

EST etiam gaudent syluosi riunli, humentesve tractus, præsertim Septentrionalium, totaque effigie maiorem Valerianam fatetur, minor tamen multò, adque inum folia aliquàm multa promens, Nasturtii aquatici quadantenus; in medio caule minora habet incisa, superioris Valerianæ similia, flosculis syluest. Valerianæ, aut *Nardi Montanæ* radice longiore, geniculata, reptandoque sese propagante.

VALERIANA Peregrina Belgarum, & Herbariorum.

EQV IDEM nescimus nos, nec sciunt fortè qui huic Valerianæ nomen impertierunt, quid hæc habeat Valerianæ præterquam exiguam cum foliis similitudinem, aut potius cum *Astragalo*: sunt enim in cauliculis & pullulationibus confertim enascentibus, rectis, folia pennatim gemino stipatu concinna, serie neruo medio hærentia, minutius ac elegantius quam in *Astragalo*, exiguis flosculis, multis, cõfertis, viuida cæiula placentibus, eque medio breuia staminula aurea emittentibus: postque senen æstate media nigrum pusillũ in siliquula oblonga, creberrimis filamentis radice donata. hortis Francei, Belgii, & potissimum Angliæ familiaris, ad concinnandas ædes, olfactoriola, & coronamenta.

PHU MINIMUM.

PRÆTER relatas hæc est quædam harum omnium minima, flore & umbella ex candore purpurascente *Thlasi*, & foliorum diuisura tertix simili, sed adeò exigua, vt vix minoris adingæ folia æquent, palmum alta, radix candida, exilis admodum, & *Nardi* penè infimis fibris similis, odore tertix: interdum montosis locis saxorum commissuris, interdum in segetibus, vt propè *Monspellium*, adolescit. Nec non sæpe nobis visa & enata in Anglia.

Dd.iii.

MON

MONTANA Nardus.

DE Montana Nardo Anguillarii iudicium & descriptionem sequimur, istaque planta admodum oblectatur, quam inuenimus tum montibus Mindeno coterminis, tum Veganiis arduis accliuibus: natura paruula est, Valerianæ minori persimilis, flore & folio, sed purpurascens, Erucae diuisura, & Valerianæ maioris: radici bulbi, bini, oblongi subsunt Orchis ritu, è quibus caules sesquipalmum alti.

PHYTEUMA Norbonensium.

QVASI foret ad amorem ferendamque prolem apta, Phyteuma vocata fuit: fortè etiã seminis pertusi occasione, quale etiam copiosum in singulo pericarpio, sed exiguum Hyosciami par, rotundius tamen, pertusum impressumque foraminulis, visitur hodie in Galloprovinciæ, & Norbone oliuetis propè Monspellium: vbi studiosis admodum notum est isto nomine, effigieque Valerianæ minimæ: verum folia illi in imo inferiora luteola sunt, superiora autè diuisura & magnitudine pusillæ Valerianæ: plusculi sunt flores albi muscosi oleæ: semina pusilla instarq; vnionum rotunda: sed quã paululũ cernuntur compressa, vestigium foraminuli insculptum habentia, inclusa Plinianæ folliculo Rhesedæ, in cauliculis palmaribus & sesquipalmaribus, reptantibus, Radix exigua Valerianæ minimæ. Tametsi non nescimus è tam concisa descriptione nulli fermè integrum esse quodnam Phyteuma, verum sit asserere. Tamen prudentius duximus istud coniectari, quàm vt Mathiolus Campanulam quandam, à Fuschio & Dodoneo iamdiu depictam, intrudere.

PIMPINELLA, aut Bipinella. Ang. Burnett.

ANTRIOVIS putatur indictæ omnes Bipinellæ differentię, idq; recens nominis adeptæ à foliorũ binis ordinibus pinnatim, plumatim tarsive effigie digestis: cuiusmodi Filipendulæ sunt perquam similia sanguisorbæ Bipinellæ, eoque hic recensendæ & distinguendæ quodam cognationis & consecutionis filo. Est itaque Bipinella quæ minima, frequentissima ruri & domi notissima, pedem aut cubitum alta, exili radice, exiguis Pentaphylli, sed numerosis & teneribus turionibus, oleraceis multis foliolis, æquis spaciolis Chamedri vel Eufrasie similibus, ambitu crenatis & bini ex aduerso positi: Summis in caulibus rotundi flosculorum glomeruli muscosi, interdũ punicei ex candido, interdũ subfului insunt, qui floribus elapsis Adonidis, vel Mori fructũ exprimunt. Poculis gratiã conciliat sapore & odore aromatico & vinoso, quodammodo Melonis: nec minus in acetariis expetita, ex oleo namque sale & aceto Belgi, Angli, & Galli libenter esitant. Peramica visceribus, Hepati, Cordi, & præsertim spiritibus, perhibetur: magnę commendationis etiã ad Pestilentes morbos, vt cuius succo etiã abiguntur febres exitiales, locis gaudet incultis, aridis & squallidis collibus & marginibus: Astringentia vi & exsiccante pollet: citra mordacem vellicationem: Eoque internis & externis sanguinis eruptionibus & vlcibus opitulatur: vocaturque Bloetwurtz Germanicè, id est, Sanguinaria vel Sanguisorba.

SANGVISORBA altera, maior, siue Pimpinella.

HÆc tametsi natalibus differt, & plusquam cultu, contrà quàm nonnulli arbitrantur, tamen quanta quanta est, vt maior multò, sic similima est. Folium interdum Betonicæ par. In alis & caule duum, triúmve pedum alto. Capitulis item iisdem, sed lógius, rufescentibus, semine anguloso, triangulari: herbis, montosis lubens oritur, & plurima in Angliæ Northamptoniæ pratis & pascuis prope Aigshot: vtriq; vires eadem, sed hortensi gratior & potior est. Suauem tamen & maiorem vino mersam meminimus illic.

Bipinella Saxifraga utraq; an PHELLANDRIUM Plin?
Ger. Beuernel.

QVIA Saxifragiæ nomenclatura planè diuersa genera notat herbarum, & perquàm diffita, vulgòq; indita, nolimus ita nominis aura sonóve abripi, vt naturæ vel cognatas classes, vel cognitioni mutæ accómodas, facilè diuelleremus: non enim magis hiscè cū Dioscoridis aut Italicis Saxifragijs cògruit, quàm diureticis Rusco, Poligonato, vel Asperago. Harum aut notissima hircina, nonnullis Bipinella, cuius folio adeò similis exit, & facie, vt eadè planè putetur: nec eas féper pilis discernere est, vt putat versificator: *Pimpinella habet pilos, Saxifraga non habet ullos*: nam eodè proximè loci tractu videre meminimus Saxifragam foliorum interna superficie pilosa: nullos tamen in Pimpinella, Sanguisorba, vel hortensi videas. Anne non folijs innatos, sed inter frangendum tractos villos, tenuissimave & fermè Arachnea stamina, innuit, qualia in Scabiosa animaduertas? In caule rotundo, glabro, cauo, è geniculis, flores in umbellis, albi, Dauci semè, acre, Carui, sed calidius, acrius. Radice multò acriore, albida, Dauci Syluestris. Germaniæ, Belgiæ, Galliæ, Angliæq; in pratis siccis, secus sepes.

MAIOR.

In syluis verò tota maior & umbrosis pratis, sed minus acris feruidave, quàm minor, & folio longo propius exprimit Apium, quàm Pimpinellam. Creberrimus vsus apud Belgas vtriusq; seminis & radice calculo frangendo lotioq; proliciendo, vehementior siquidem vtrumque præstat. Proindeq; nulla magis Pliniani Phellandrij opinionem tuetur. Ruta quippe pratensis dicta, & Parisiënsibus nostris præceptoribus Phellandrium putata, multò minus quadrat, multòq; ignauius præstat id muneris, quàm Hircina isthæc, neutiquam à viroso hircumq; olente sic dicta (Dauci namq; Pastinacæ vel Ligustri quiddam, nec insuaue redolet) sed quia illa adulti hirci, eo quo docent Practici modo, sanguis & carnes eximum sint calculosis præsidium. Etiamq; Ictericis & Hydropicis. Petrifindula verò vocatur etiam eadem prærogatiua.

DAUCVS secundus Selinoides.

VENETI Pharmacopœi quam Matheolus Daucum alterum facit, Saxifragam dicunt, illiq; vires consimiles frequenti experimento asserunt: nihil tamen obstat quin sit Daucus alter Dioscoridis. Folijs namque Coriandri, aut Petroselini Macedonici veri, donatur. Semen illi in umbellis oblongum, angulosum, Fœniculi modo. Radix aroma olet, suavis gustanti, superneque comata, Mei modo.

VVLGATIVS ammi.

QVIBVSVIS fossarum ripis, nec solùm inter olera sponte Galliæ & Angliæ videas vulgare istud Officinis Ammi Iunio & Iulio, flores pusillos, in sumis albicâtes, radiatos, umbellis Carui gestare: semèq; Augusto exiguum, pullum, sed nulla aromaticitate, acrimonia pauca, amarore ingrato, & proinde verum Ammi inficiente: caulis sesquipedalis, & bipedalis est, rotundus, in alis folia oblonga, bina, terna, & quina, singulo quasi pediculo, & alia pusilla latius sparsa, Hircinæ planè, Saxifragiæ, aut Sisari, summas umbellas obsident: radice Cicutæ, albida.

{ Anisum.
{ Carum.
{ Creticum verum.

{ Daucus niger Theoph. siue Carotta rubra.
{ Carotta syl. siue Daucus Officinarius.
{ Ceresolium.

Ammi

- Ammi omne.* { *Creticum.*
Gustu Origani.
Gingidium.
Scandix, pecten Veneris.
Visnaga.
Perceper Anglorum.
Caucalis triplex.
Oenanthe herba.
Filipendula.
Oenanthe siue Filipendula montana.
Oenanthe maxima Cicuta facie.
Cicuta.
Cicutaria.
Myrrhis.
varietas.
Seseli Peloponense, folio Cicuta.
Seseli Creticum, siue Tordilion.
Siler montanum.
Seseli Pratense Monspel.
Thalietrum, Sophia.
Delphinion.
Melanthium satiuum.
Melanthium syluestre duplex.
Cuminum vulgare.
Ethiopicum.
Syluestre villosis glomerulis.
Cuminum syluestre, siliquosum, duplex.
Nucula syluestris Septentrionalium, an Bunion
Diosc. & Bulbocastanum Tralliani?
Pencedani facie pusilla planta, an Pseudobunion
Diosc?
Heliochryson.
Sideritis altera Diosc.
Sideritis Achillea.
Achillea montana.
Millefolium siue militaris flore { *salbo,*
purpureo,
luteo.
Millefolium aquaticum, Coriandrinis foliis.
Stratiotes Millefolium.
Aquatica Sedi facie, sua reddenda classe.
Tanacetum { *maius.*
minus.
- Matricaria non est Parthenium.*
Absynthium.
Absynthium vulgare non differt specie aut fi-
gura à Pontico & Romano.
Absynthij veri dua duntaxat differentia.
Absynthium Sardinium Galatia, non Santo-
nicum Gallia, est Anglorum, Germanorū, &
Gallorum, Absynthium Romanum.
Absynthium Seriphium siue marinum verum,
folio & facie Abrotomi, foemina.
Seriphium Egyptium.
Seriphium Commentatoris falsum.
Santolina siue semen sanctum officinarum.
Capnos, siue Fumaria.
Fumaria varietates.
Fumaria lutea, montana, & alba, siue Split Illy-
rica, an Atij Phraginites & Fumaria Cori-
dalis Galeni.
Capnos Plinij bulbosa.
Capnos bulbosa caua, & Varietates.
Chelidonium maius.
Aquilegia.
Arthemisia.
Arthemisia tenuifolia.
Arthemisia altera.
Arthemisia marina.
Ambrosia.
Abrotomum mas.
Abrotomum mas Monspelliensium.
Abrotomum peregrinum.
Abrotomum foemina, Chamacyparistias.
Cotula foetida est verum Parthenium, & an Ga-
leni & Pauli Amarcus?
Anthemides, siue Chamamilla.
Leucanthemis.
Cotula marina.
Buphtalmum.
Heranthemum, Adonis.
Helleborus niger Theoph. folio Ferulaceo.
Pyrethrum vulgare.
Pyrethrum umbellatum.

ANISVM.

MAGNI fuit olim Anisum antiquis, praesertim Pythagoreis: non modò quia cibi ap-
 petentiam reuocaret, vnde Anisū & Anicetum dictum putant, sed vt verisimilius οτι α-
 νισοι τὰς ἐμπνευματώσεις, remittit & laxat tensiones flatulentas internas, & externas. Et sanè
 nullum è cæteris flatum emittentibus oleraceis seminibus gratius est ventriculo, minus ha-
 bet acrimoniae, aut plus suauitatis, quàm istud semen, quod neutiquam, vt ex Diosc. Gale-
 nus arbitratur, 3. gradu hodie gustanti apparet calidū: nisi quia ruri rarò aut nusquam apud
 nos visitur, in hortis verò vbiq; gentium etiam Septentrionalium, vt Germaniae & Angliae
 prouenit, cultu & solo nonnihil deponat caloris.

STIRPVM aduersaria noua.

323

DAUCAS Cretensis Verus Diosco.

VT natura sic appellationis cum Cauclide videtur particeps Daucus, quæ etiam *Διουκότις* vocatum, à seminis in umbella quasi furfuraceas verruculas & aspergines ostentantis effigie, à qua & viribus communis nomenclatura fuit, diuerso alioqui folio à Daucis est: nam quod primum designat Creticum vocatum Dioscori, à Selinoide non parum differt, nec tamen id sola Creta fert, quippe Germanicæ Alpes non modò, sed etiam Genuensium colles, & Geneuentium circa Iuram rupes, hoc Cretico abundant, vnde Lugdunum atque alia ad emporia hodie venum defertur: eoque pluris emitur etiam Venetiis, quia ad Theriacam & similia anthidota efficacius est, quouis alio congenero Dauco, cuius folia exilia, inter Fœniculū & Carottā media sunt, umbellis cædidis, floribus Anethi, copiosum semen, oblongum, vt Cumini, sed lanugine albidum, gustu acre, odorum, & cuius vsus potissimum est: vsui etiam radix, quæ Pastinaca minor, gustu feruidiore, & odoratior. Huic, quò minus sit Creticū, si quid deest, solum, celūmve erit. Sanè effigie nihil, viribus autē perparū abest. Quo tempore Senensis cōmetabatur istud, Patauinū viretū vnam aut alterā plantā alebat, vnde ille habuit, quod opinionē illi faciebat non nisi in Creta oriri.

VENETI Pharmacopœi quam Mathiolus Daucū alterum facit, Saxifragiam dicunt: SAXIFRA-
allique vires consimiles frequenti experimento asserunt: nihil tamen obstat quin sit Dau-
cus alterū Dioscoridis, foliis namque Coriandri aut Petroselini: semen in umbellis ob-
longum, angulosum, Fœniculi modo: radix albicat, aroma olet, suauisque gustanti est, su-
pernéque comat, Mei modo.

DAUCVS niger Theophrasti, CAROTTA Vulgaris.

FECIT similitudinis cognatio, quæ Daucis cum Carotis intercedit, vt Theophrastus hanc Daucum nigrum censuerit. Est tamen duplicis à colore radicis differentiæ Carotta: isthæc namque flauet, altera purpureum atrum remittit succum elixa frixāve; cuius vt plurimum gulæ irritamento apparatus esitat vulgus. Mediæ videtur inter Daucum & Pastinacas naturæ, utriusque congener: neutra tamen dici possunt. His qui Behen CAROTTA
album & rubrum augurabantur, suo respondetur loco. Istis nomenclatura indita fuisse videtur, ab illa quam cum Carui similitudine & cognatione sortitæ fuerunt.

CARVI.

CARVI namque radix, & folia Pastinacæ agrestis similia, vsus, esusque non valde dispar: utrumque enim olere māditur: semen tamē vegetius & odoratius Carui, præsertim eo qui pratis Ostensis vallis prouenit, albis floribus & umbellis, caule pedali & sesquipedali.

Vsitatus DAUCVM officina. inter Caryotam & Pastinacam Syluestr.

NULLIBI huius desit copia Officinis Italiæ, Galliæ, & Germaniæ, quæ istud frequētius Cretici penuria vsurpant, duplumque nonnulli subdunt, freti Galeni sententiæ: tametsi non parum facultatibus & effigie à Dioscori. Daucis absit: edunt hunc loca tum frigida, tum calida, fragosa, & margines steriliores: è radice lignosiore & minore quàm Carotis; cui multum similis, caule cubitali, foliis latioribus, hirsutis, Coriandrinis, ad Bauciam accedentibus: umbellis albidis, & semine.

AMMI.

COMPLVRIA Ammi genera, quæ passim vbiq; hortorū obuia, neque planè displicent, quia Ammi nescitur effigies vera; neque tamen placent, quia multa in semine desiderantur. Quippe *ἀμμι* appellatio videtur perpusillū quasiq; arenaceū exilitate & colore semen designare, quale Diosc. *περμάτιον* seminulūmve dicit, Origanū respiciēs feruidū, exsiccans. At quod passim in hortis visitur foliis Sisari, satis superq; patet è superioribus.

Et rursus illud quod in Patauinis hortis cultum, etiamq; non procul Ageno & Garumna in Aquitania lectum ad huc seruamus: foliis & umbellis Dauci Cretensis, semine & radice hortensis Apii, neutiquam illis in Ammi semine viribus expetitis præditum est.

IGITVR quod semen plusculis abhinc annis coeptum fuit deuchi ex Syria, aut Creta Venetias, hortensi Apio par, sed flauo, gustu aromaticum feruidum Origanum præfert

præfert: sæpius fatum, non vietum, aut marcidum, delusit nos, & in eam suspicionem coniecit, quam quidam nos monuerat, fieri posse ad Theriacæ Venetæ mysteria, vt quispiã hebræus mango, Cretensiu & Syriacoru portuũ Telonarius, decoctione dilutõve semina maceranda merferit: sicque compendii causa cum Pharmacopœis Venetis non parum gratiæ inierit.

GINGIDIÏ species videntur.

MULTI iam sunt anni cum industrius Pharmacopœus Martinellus nobis hanc allatã ex Syria assererat: sed cõtrã, nos esse indigenã plantã memineramur, & biennio post magna copia in vinetis & segetibus, inter Pisa syluestria & Caucalides crescentem vidimus: quam si facie & viribus ad Gingidium alludit, tamen ex Diosco & minus accurata descriptione nullus ausit pro Gingidio certò asserere: Planta enim est Caucalidi natalibus & facie eadem, folio tamen longiore & angustiore: illi umbella candida, semen hirsutum, odore pastinacæ syluestris.

CEREFOLIUM.

Cerefoliũ tamen, vt pro Senẽsis cõmẽtatoris Syriaco deserant Medici multi & mulierculã, nunquam efficient ipsius persuasiones: est enim cibus gratius, efficacius & multò exploratius, quod hinc amotum, quò relegandum censeat ille, peruelimus scire.

VISNAGA.

Visnagam verò peregrinam, vt solent pleraq; sibi missa videri, multis Italiæ locis, præsertim via Pesaro Romam, & Aquitanix Ageni, secus Garumnã & Burdegalã vidimus & æquè bene potest congruere descriptioni atque ceterã: nam de umbella, nulla mentio in Dios. Foliis est pastinacæ syluestris tenuioribus, & caule, sed nudo, & minore diuisura prægrandi, ad eò & rigida umbella, vt dentiscalpis sit apta, flore candido.

SCANDIX.

PESTEN VETIS.

SI quid coniecturæ captari potest, cuiusmodi planta fuerit Scandix, id sanè ex capitum consequutione stirpiumq; cognatione accipiendum videtur. Descriptio enim non tam ambigna quàm nulla est. Hæc tria serie recensita olera Syluestria; vixdum innotuere vlli, propterea quia incertis & paucis, partim etiam nullis verbis designata sunt. Nam Pecten Veneris, Fumariã gustu, foliis, & vsu repræsentat: vulgus Pharmacopœorum etiam Venetiis, putat & vsurpat. Acrimonix verò & amaroris eiusdẽ momenti sunt argumenta, quæ sunt Galeni de Fumariæ acrimonia: quam sententiam meritò docti viri vellicant, & ipsa re clamat res. Sic Chelidonii minoris, Ari & cæparum experimur multò mitiorem acrimoniam, quam illis tribuerint antiqui.

PERCEPIER Anglorum.

QUI Percepier Anglicum probè perspectum habent, harum duarum stirpium vtrius simile esse sciunt, & neutiquam iisdem viribus secundum: amaror etiam & acrimonia in eo percipitur, & passim valetudinis causa olere manditur: Figura ei Cerefolia nupernati proximi; sed herbula semper est, nusquam Spithameo adultior, toto anno suapte spontè erumpit, arido & trito solo luxuriat, sine caule, flosculis herbaceis: vehementer & repenti vrinasciet, muria conditum seruatur: & ex eo aqua stillatiã magno vsu elicitur. Hanc plantam proponimus magis quàm asserimus; quia Herbariis nõ valde notã; nequedũ quod sciamus descriptã. At Angliæ tamen Bristoiæ, arbitramur, frequentissimo apud mulierculas vsu receptũ est.

CAUCALIS.

PORTVITICI Caucalis à seminum effigie, quæ vascula oblonga & semisphærica imitantur aut cum præarida strepitum edunt hæc semina ventis concussa, vindemiis exactis. Et sanè luxata videtur lectio Dioscoridis, aut quispiam non imperitus videtur orã codicis

codicis hæc verba, folijs Apij similibus, adiecisse, quæ post eam in contextu Latinum irrepserint: nam nostris Græcis exemplaribus desiderantur, & etiam superuacanea videtur, uti vir magnæ sedulitatis & exercitatae cognitionis An guillara annotauit. Eam plantam quam ille Caucalidem autumat, nos iamdiu collectam in præruptis S. Specus vocati, ad Fanum Magdalene in Prouincia Norbonensi hic appingendam curauimus, & liberum facimus quid cui libet ea de re videatur. Est hæc caule Fœniculi, & folijs, & diuisura, cubitum alta, umbella albet, & odorata est, radix vnica, recta, humi pacta, candida, sapore pastinacæ. Verum hoc magis placent vulgares Caucalides, quia sūt caule, folijs, umbella & semine hispidis, eoque magis congruunt verbis Dioscoridis.

Duæ namque sunt in nostris vinetis & segetibus differentiæ, altera enim candida, folijs minoribus, sed caule proceriore, & hæc Mathioli. Altera purpurescens umbellis seu floribus, folia habet latiora & crassiora: semine maius. Est istud semine argutum & elegans, nam triquetrum oblongum, & spinulis horridum habet glumam, Glycyrrhizæ quadatenus simile, vestibis mordicus hæres, ea exuta granum oblongum, Auenæ exenteratæ modo cernitur, haud gustu insuaue: qua quidem satis expressa nota insigniuit Caucalides Diosc. & similibus discreuit.

OENANTHE, flos vineus aut vinaceus.

NOMENCLATURA ista tres designarunt varias stirpes, sed florum decore, odore, & quadatenus colore non dissimiles. Eæ sunt Labrusca, siue sponænea vitis, & eius cognominis Vitis syluestris, primæ florum eruptiones & germinationes suaue quiddam halantes, cuiusmodi Filipendulæ, præsertim quibusdam tractibus Linguagotticis & Aquitanicis, radix & flores spirant, sed suauius multo: quam obesæ naris Commentator non respicisset, nec doctiorum sententiam spreuisset, si verba Dioscoridis pressius perpendisset, & locis aridis petrosisque plurimam eruisset: Hic enim in Anglia, ubi libenter vtimur, non procul Bristoia ad Vincentij rupes & cautes deuexas, etiam in Germaniæ aridis, plurima Iunio & Iulio, floribus candidis, exiguis, stellatis, confertis, Brioniæ & Rutæ situ. Semine muscoso, squamoso, rotundo, Pimpinellæ, cui folijs etiam similis, Pastinacæque; syluestris diuisura: caulibus cubitum & sesquicubitum altus. Radix non altè infossa, sed latè sparsa & ampla, è pendulis fibris multis pilularum, Cyperi, Pæoniæ fœminæ, aut Asphodeli modo: quæ perbellè quadrant Dioscoridæ effigiei. Nam μέγανθη ῥίζαν, radicem magnam, amplam, susamque; ex rei cognitione & alijs collatis locis interpretamur: καπλον παχυν, caulem crassum, tanè habet pro altitudine sui, quem palmarem facit: cuiusmodi est hæc nostra, nonnullis glariosis montosis: Demum κεφαλὰς ἐχουσα πλειονὰς στρογγύλας, capita plura rotunda habens: cuiusmodi planè hæc sunt. Verum versio fortè ista calamistrata, & Pliniana imitatione oppidò tuberosa, illusit fortè Commentatori, aut eius Theseo Tridentino, adegitque; ut Aristolochiæ rotundæ & adultæ, perquam similem facie radicem astruerit: quæ ab Oenanthe tantum distat, quam Bunium vel Bulbocastanum Tralliani à Filipendula: quod plebecula Gallica, Germanica & Anglica eum monuisset. Illa enim Faueroites, Germani Farts nuts: Angli verò Kipper nuts vocant, vtrique; à nuce, castanea vel basilica, sapore & similitudine: neque enim eminent tuberculis, nisi valde vetus, uti Aristolochia rotunda. Et Kipper nuts opilionum nuce sonat, quia illis cibo cedit: est enim oleraceus bulbus, edendo totus & gratus, Castaneæ sapore: folijs Gingidij, vel Scadicis, uti superius diximus, in pediculis & mollicellis caulibus, teneris & caducis: floribus itè pusillis, albis in umbella, adeò eidem, vel Pectini Venerei, similibus, ut eiusdem naturæ videatur. Semine Cumino aut Fœniculo minore, odorato. Arua & pinguis umbrosa amat. In Hollædia, & Anglia plurima, præsertim ad Pagum Clepton propè Bristoia.

OENANTHE vulgaris.

Filipendulæ nomen assequutæ sunt itidem plantæ duæ, quæ ut Oenantes non ita dissimiles, ita hic commodè referendæ. Ac si natalia spectes, minimè Oenante dicas harum duas:

Ee. j.

alterum

Bulbocastanum

alterum quippe plurimum solo vliginoso & pratensi, & tamen Commentator istis nomen inscripsit Oenantes, Filipendula ademit, quæ præterquam quoddam viribus, etiam natalibus montosis & saxeis, ut diximus, magis quadrabat & recentiorum consensu.

Harum quæ minor & veræ Oenanthæ similior, radicibus amplis, globulis oblongis, prolixis, filimentis pendulis: turiones promit, imaq; folia Apio hortensi, teneriuscula, saturè virentia, cubitalem & sesquicubitalem caulem, geniculatum, alis folijsq; & vmbellis Anisi vel Coriandri, flores albidis, pusilli, æstate in conuallibus herbidis aut verrucis pratensibus Angliæ: Mospellij etiam prope pontem Cellenouæ, Magalonæ inter Narcissos, atq; Gramuntiam syluulam circum,

OENANTHE siue *Filipendula altera Montana.*

RARTIOR multo quæ hîc depicta Filipendula, nulli dum memorata scriptori. In celsum montium verticibus, ut Norbonæ ad Veganiû, in Dei paradiso vocato, Calcari contermino, nobis eruta, radice non æquè fusa vel ampla aut cirrosa: sed proxime caulè bulbosis, teretibus, longiusculis, æqualibus fermè processibus, modicè protuberantibus, Corradæ annotinæ partibus: Pæoniæ modo radicata, Caule assurgit sesquipalmum alto, crassiore, rotundo, non nihil striato, & sulcato, imò mediòq; sui folia alterno situ emittente Filipendulæ inter & Millefolij, exigua Cornuceri diuisura: extremum florum, thyrsus album, speciosum amplexa, cuculatis galericulis, crebribus, cõfertis, conflatum, in Cristæ Galli, vel Chynosorchis, vel Napelli speciem.

OENANTHE Cicuta facie succo viroso crocante.

NEC quidem admodum nota hæc, nisi Borealibus præsertim Angliæ, erumpit riuulis, lutulentisue & riguis ripis, vbi Paludapium, cui folijs non absimilis, vel Ruta pratensi similior, multo pullulatu, virore tetro, colore & facie Cicutæ. Caules bicubitales spargit, è radice in pares Asphodeli albi bulbos multiparta, & quasi brachiata, nullius fibræ vinculo aut interuētu (secus Mathioli) continuos, teneros: gustu acres & ingratos, succo lacteo primû, deinde flauescente viroso & exulcerante prægnantes: Umbella cicutæ: cui affinem autumant, qui maleficio parè expertos se asserunt. Vfos namq; in acetarijs nihil factum fuisse propius quam ut interirent, aiunt: alios, qui esitassent, vertigine tenebricosa palantes, nutantes, attonitos, inq; gyrum versantes se vidisse. Et certè tam non est Oenanthæ, quã ab ea distat Ruta pratensis aut Cicuta. Ijs igitur & quibus ægrè lotiû it, secundinæue cunctantur, suadente Senensi, dato, & Themiso non Medicus radies: tantominus epilepticis, analepticis, atq; vertiginosis propinabis, quos tamen eximia quadã prerogatiua magnoperè iuuant Filipenduli radices, qua calculû è renibus, muccû è vesica dissipare atq; excludere mulierculis, ne dũ nobis, creberrimis compertum experimētis.

Cicuta, Cicutaria Myrrhis.

*Ang. Hom-
blocke.*

Ger. Schirling.

*Bel. Dulle ker
uel.*

Gal. Cigue.

CICUTA qua flagrauit olim infamia viq; pernecabili, fuit semper notissima, καὶ νεῖον à Græcis vocata ἀπὸ τοῦ κωνάρι, à circumuertendo, siue gyrando ea potos, qui correpti vertigine tenebricosa humi prolabebantur. Omnium regionum hæc indigena est, figura Cere-

Cerefolii, siue Pastinacę syl. aut Myrrhidis, & figura adeò cognata Cicutarię vt indiscreta penè similitudo, nec is occasio fuerit nõnullis, qui esitarāt, etiã nostra memoria. radice etenim simili, alba, breuiore, crassiore, caua superius, quã caulē alit, qui planè ferulaceus, quatuor aut sex pedes procerus est, cauus: dēfē admodum geniculatus & maculosus interdum, umbellis dēfis, flosculis minutioribus, & anguloso Anisi semine: odore quã quauis alia nota, discernitur à Myrrhide: tum parua, quę Cicutaria non foetens vocatur: tum ab odora Myrrhide vera, & saluberrima.

CICVTARIA.

CICVTARIA FATVA quæ minus Foetida.

NĒ quēquam fallat, quia nõ se prodit odore hęc, aduertendus eius color, qui atrior aliquatò, nec maculosus est, nec adeò putorē halātibus scrobibus, umbrosis, vdis exit, sed ad margines & sepēs paulò editiores & sicciore: alioqui nõ minor copia secus vrbiũ aggeres & vallũ sepēs visitur. Equidē noxia & inuisa olitoribus & hortis, vbi spontē, viridiorq; & nitidior, præsertim minus feruidis, Petroselino propior & cõcolor, & minor tamen vera Cicuta.

Varietas.

Germ. Wilder Korffel MYRRHIS. Gal. Persil Dafne. Bel. wilde Kærnel.

ODORATAM hanc, siue Salubrē & esculentã possit quis vocare Cicutã, quam Myrrhidē, siue Myrrham, propter suaueolentiam, quiddã Myrrhę respicientē, dixerūt. Nec hæc perinde freqēns, vt superiores, aut procera occurrit, sed rarior, & in pratis, vel germinosis marginibus etiam olitoribus ad vescendum in Belgio multa colitur: & esitatur in iusculis Cerefolii vice, cuius nomen apud Germanos asciuit, vocant enim wilde Kærnel, id est, syluestre Cerefolium, quod odore saporisque iucunditate imitatur, etiamque facultatibus diureticis: facie verò est Cicutæ, albicatibus ramis & foliis, tenella hirsutie, Pastinacã satiuã, aut agrestem referente: radix prægrandis, altè depacta, prolixa, nec facilè auellenda, Ferulę aut Pastinacę esculentæ, quam sapore & odore, sed magis medicato, & ad Smyrniũ accedente, repræsētat: semen admodum longum Cerefolii, duplò maius, striatum, angulosum, fuscum, odorum. Hęc etiam Myrrhis Pliniana videtur: foliis Cicutæ minutioribus, caule breui, rotundo, saporis & odoris iucundi: quam orta confusione à Geranio odoro, Myrrhidē Romani perperã faciebant: vnde quispiam Scandicę vulgarem oleaceam meritò suspicetur, aut illius aliquam speciē: nam Syriacam Scãdicem valde variam prodire certũ est, & Adagio cõstat. Varia enim olera in Syria ali dicitabat plebs olim.

Myrrhis Pl.

MYRRHIS Altera.

CICVTARIÆ odore, siue Myrrhidis, affinis ea admodũ est, foliis & ramosis umbellis minoribus, delictioribus tamen, & semine oblongo, Dauici Cretici, exiliore, nõ hirsuto, nec ita absimili sapore: è Geneuæ & Saleuæ viciniis mōtibus: peritus iuxta ac amicus medicus Pennius Anglus Londini serendam curauit, nobisque impertiuit.

SESSEL I Peloponnense, Folio Cicute.

AD montem Lupi & iuxta edes Sacrificuli, in decliuibus salebrosis Insulæ montis Cęti, quã mare se pandit, est plãta quidem copiosa, sed nõ vbiq; obuia, cuius radix magna, intus alba, foris nigricans, recta & altè porrecta, Ferulæ Thapsięve modo, odorata, & aliquantum acris. Caulis digitum æquat crassitie, sesquicubitũ altus, ferulaceus, à quo promuntur alæ turionēsve cõplures in ambitum sparsi, vbi folia multa, Cicutæ magnitudine, sed incurua, pilosa & crispa rugataq;. Umbellę multę Anethi luteę sunt: semē latũ foliaceum, compressum, Angelicæ figura & magnitudine, sed multò minus grauius: color illi ex pallore flauescit: odor suauissimus, Ethiopici adeò similis, vt statim odoratu, cum primũ vidissemus, Pelopõnensē coniectarimus. Et coniectu-

Ec. 1j.

ram

ram certiore exploratione notarum & virum præceptores Monspellienses fulcierunt, vt nullus illic ambigat de eius assertione; cum tamen antea nonnulli Thapsiæ speciem suspicati fuerint. Verum Thapsia, quæ vernat multa in Aquitania Vasconum, multo ab hac diuersa, colore & vultu.

SESELI Creticum, Tordilon.

PASSIM in segetibus Norbonæ secusque vias occurrit furculosa, hirsuta, rigida, aspera planta, folio rotundiore, Cerefolii, umbellis albidis purpureis, paruis: quibus succedunt semina copiosa, circinnata, quasi torematis elaborata, vnde fortè nomen peculiare fuit, orbiculata, compressa, atque geminis valvulis, vt Ferulæ semen, conflata, clypeoli speciem referentia, gustu Myrrhidis. Numinã hæc sit illa, qua se deceptum Cõmentator conqueritur, cum ille scribere aut nolit, aut non ausus sit, ambigimus: volumus tamen hanc non ignobilem plantam studiosis notam esse, vt horum iudicia ad collationes accuratiores excitaremus: ne deinceps fastui commentatoris, qui innumeras propemodum, aut non nouit, aut perperam prodidit, aut silentio abdidit, affuescere discant; luculento enim detrimento eius ignauia, aut ambitio Tyronibus fore certum est, quemadmodum & nobis multos annos per initia nimium credulis, fuisse menimus & dolemus: non tamen illi insultamus, quin potius veniam damus, si docere non potuit quod nescierat: liberèq; profiteamur, nos dehinc non modò non liberius quicquam animaduersuros in istis pannosis centonibus & commutationum aduersariis, sed potius si minus de re herbaria bene meruit, & melius voluit, gratiã habituros, & melius in posterum bonas horas collocaturos: potius, vt certa prodamus, quàm vt incerta, ambigua, ambitiosè emendicata munera, furta, versuras, censuras, iurgia, simultates, obrectationes, conquestiones, Apologias, Apomaxeis & recantationes, retegamus.

SILER MONTANVM Officinarum..

GENVINIS plantis Sefeli cognitioni prisce restitutis, in promptu est nosse, aliud ab istis esse Siler montanum officinarum, siue Sifeleos, quæ retinuerunt bono quidem consilio, qui Neotericis ansam errandi dederunt, atque sciendi nihil aliud esse Siler, seu Sifeleos vulgò dictum, quàm Dioscoridis Mafsiliense Sefeli: bono inquam consilio vsi sunt. Est quippe planta multo maioris acridinis & efficacitatis quàm vllum Sefeli, eoque menstruis sciendis valde quàm commendatum. Duum est cubitorum ferulaceus caulis: radix odorata Ligustici, folia terna, non modò fœniculo, vt Mafsiliensi Sefeli maiora, sed vel Peucedano latiora, ac paulò minus Ligusticum, vel Coronarium Rosmarinum æquantia, mollia: umbellæ prægrandes Angelicæ: quibus semè foliaceum, longius Cumino, colore pallido, quod gustu etiam saccharo conditum, acrius quàm Æthiopicum est: tãtò magis, quàm Mafsiliense, cui acrimonia præfert Dioscorides Æthiopicum.

PRATENSE SESELI Monspelliensis.

STVDIOSI Lutetiani & Monspel. plantam illam quæ in pratis frequentior occurrit, Saxifragiæ tenuifoliæ similis, vocat Pratensem, Sefeli. Radix illi Dauci, vel Peucedani: foris nigra, odora, caulis bicubitalis, folia Sileri montano minora, angustiora, rigidiora: umbella candida: semè Mei, nigrius & maius quàm fœniculi, omnium Sefeliu minimè odoratum, eoque perparum acre, ideoque putabant olim quidam Monspel. esse Mafsiliense Sefeli Dioscor. Anglorum verò Pratenfis saxifragia, ne cui similitudine imponat, huic quidè similis, sed tamen & diuersa, vt monuimus suo loco.

Sitæ Sophia Chirurgorum THALICTRVM Dioscoridis.

TAMETSI industrii quidam Thalictrum Dio. eam esse Pratensem, quam Rutam foetidam, siue luteam Saxifragiam Pratensem, nobis comodiore loco redditum opinetur, tamè illa magnè commendationis

dationis & meriti vulneraria Sophia vocata, apud Septentrionales præfertim, cum propter figuram, tum vel potissimum propter eximias sanandi claudendiq; vlcera antiquata & maligna, vires, aptius forsan Thalitro conferretur, & eadem tuto assereretur. Quæ quidem in admodum succincta, nec satis distincta, foret Diosc. descriptio. Est enim Coriandrinis ramulis, folijs, & incifuris, sed tenuioribus folijs, albicantibus, Abrotano non absimilibus, virtutibus, sesquicubitalibus, gracilibus, rotundis, rectis, lignosis, pallidulos vel luteos flosculos, Erucae vel Synapi syluestris, nec siliquas dissimiles, sed exiliiores edentibus: Semine exile, rubellum, claudentes: inulta in parietinis & areis propè vrbes Galliae, Nortmaniae, Belgiae, & Angliae: sed rarior calidioribus ad meridiem. Hac pollicentur Carboniuori Paracelsistæ nullum non vlcus se percuraturos, cuius curationis cognitionem, nõ item fatuam promittendi fiduciam, didicerunt à Chirurgis practicis, qui ætate Guidonis & Petri Argelatae vixerunt. Cæterum, quod sapius inuiti monuimus, hic etiam inculcandum rursus est: apud Dioscoridem collationum pletumq; excessus non de plâta, quæ describitur, sed in ea cui confertur accipiendos: vt hîc, Coriandrum pinguiore folio esse: & superius aliquot retrò capitibus in Cotyledone secundo, prioris Cotyledonis folia latiora, non angustiora: sic in proximo capite de Verbasco, sic capite de Enula, & alibi frequens.

An *Consolida Regia*, siue *Calcaris flore recentior*, sit *DELPHINIVM*,
vel *Sofandrum Diosc?*

Ger. Kitter speru
Ang. Larckes
clow.

QVAMVIS nusquam vlla mentio Delphinij apud classicos authores extet, tamen non illicõ necesse est hanc Dioscoridis codici irrepisse. Fieri namque potest, vt ista appellatio, quam foliorum (aut potius florum cucuat infundibuli) similitudo plantæ inuenit, autore Diosc. indita etiã fuerit Syluestri Cumino, sicq; duo plurave nomina à diuersis scriptoribus accommodata fuerint propter varias facultates: quod idem non parum multis alijs contigit plâtis, vt diuersa designentur voce à nimium communi totius Cumini speciei: siquidem indicio sunt, non modò notæ satis perspicuæ, quæ descriptioni quadrant, sed etiam virium, quæ vtrinq; similes produnt, nempe aduersus venena & alia incommoda: quæ dotes in Calcar equitis nondum plenè compertæ in Anthora Arabum & recentiorum exploratissimæ sunt: vtriusq; hîc mentionem facimus, vt ista expensione iudicium excitemus studiosorum. Est enim Calcaria folijs minutim profundeq; incisis, exilibus, longis, viridantibus, confertim, quasi ex interuallis, nascentibus, vt in equitis calcar. Flores item purpurei, corniculis repandi, in morem Napelli dispositi. Hæ itaq; duæ, duas Delphinij delineationes explere possunt: quarum Calcar in segetibus frequens, Anthora verò non nisi asperis montosis, nec tamen inibi frequens obuia. Prope Geneuam & ad Allobrogum Delphinesium Alpes multa.

Gall. Pied d'As
louette.

MELANTHIVM, siue *Nigella*.

MELANTHIVM genuinum eiusq; quatuor differentiæ, Diosc. concinniore quam solitus est descriptione, perquam notæ sunt. Priori & potiori Nigellæ dictæ officinis, atq; alteri, quæ à Citreo feminis colore, Nigella Citrina nuncupatur (si colorem exceperis) idem odor, sapor, vis, vsus. Folia, capitula membranulis intercurfantibus discepta. Flores purpurei, pallentes, semen multum, pingue, odorum, oleoq; efficacissimo reddendo aptum, quo puerperæ mulierculæ excludendo partui atq; symptomati isterico propellendo multum vtuntur. Vocitãtq; vulgi persuasione Nardinum: nempe odoris suauitate & efficacia haud dispari. Istud oleum prælis expressum, nigro sed lymphido colore, pauca quãtitate haustu, splenis tumores duritiẽsq; demolitur: sicq; foris illitum. Citrina ex Syria alijsq; Orientis Emporijs aduecta nigella Itali multum vtuntur, etiamq; in condimenta, in placentas synapiq; addunt. Anglis iam & item Germanis hortis copiosior quàm Italicis: vbi quæ odore cæteris excellit, Romana quodam nominis eulogio vocitatur: nam alioquin Romæ vel in hortis pauca.

Ger. Schwartz
kunnich vnd
Schwartz kimmel
Bel. Nardus
fact.
Gall. Nielle,

Citrina.

SYLVESTRE duplex.

QVÆ VERO INTER SEGETES NORBONÆ PASSIM ORITVR SYLVESTRIS ab Hortensi nihil nisi exiliioribus folijs & odoris præstantia discrepat, acrimoniaque vincitur, sed Capitula & flores in solo natiuo aliquantum maiora sunt. Se-
cunda autem syluestris, quam in Normano agro inter Druidum & Carnitum,
legimus.

Ee. iij.

legimus.

legitimus: capitula mucronibus in ambitum repandis retróve flexis, cuiusmodi in Lycostono aut Aquilegia fert. Sperruntur tamé vtriusq; semina, quia & meliorú copia suppetat.

κόμενον ἡμεροῦ (VMINVM).

Ger. Kimmel.

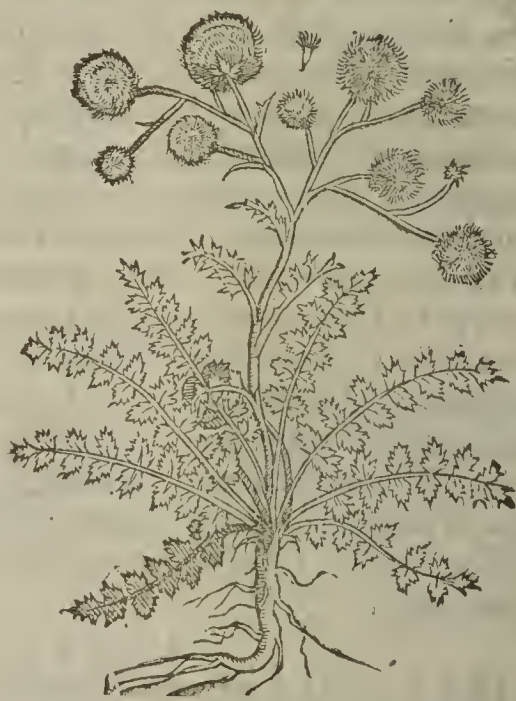
Gall. Comin.

*Æthiopicum
Basilicum.*

TAMTÆ feracitatis est inter oleracea Cuminum, vt etiam maledictis satum v b errimū luxuriat, vnde Cuminum quis, quasi prægnaus, à κύω verbo manasse putet: nec sponte tamen apud nos oritur istud vulgatius, quod quidem aliquantum diuersum diuer sis è locis Syriæ, Ciliciæ, & Greciæ allatum obseruatur. Quod enim albicat, hirsutumq; est semen, præstantius habetur, ac idem cum eo quod neutiquam hirsutum est, apud nos seri & virere solitū. Nec item putandum discrimen aliud fuisse Æthiopici Gallatiue, quàm loci prærogatiua: visusque est Hippocrates fatiuū istud albicans hirsutumq; Basilicum, seu Æthiopicum statuisse. Nec enim argumenti vllam vmbra habent Patauini quidam herbarij, cum alius generis semé pro Æthiopico Cymini ostentant, pusillum enim valdè est, acerofum, euanidum, viribus multum & odore ab communi deficiens.

SYLVESTRE Cuminum Diosc.

SPECIEM præ se ferunt vtriusque Syluestris duæ plantæ, quæ locis glareosis prope Aquas Sextias Galloprovinciæ vbertim crescunt: cuius stirpes aliquot & semen ferendum nobis Monspelliū misit Iacobus Reinandus industrius Pharmacopœus Massiliensis, & indidem in hortos quosdam Italiæ translatus fuit, vbi rarissimū à paucis colitur. Prima foliola Gingidij vel syluestris Pastinacæ modo diuisa sunt, radix albicat, parua, cauliculi inflexi, exiles, Scandicis, seu Pectinis Venerei modo, sed albidis, rotundis, villosisque glomerulis, globulos Arction imitantibus, vt perquam scitè Dioscorid. notauit, tenera papposæ lanugine cinctos, in spherulam densam, magnitudine Pimpinellæ, Platani modo Globulariæve Monspelliensibus dictæ. Semen dentis Leonis vel Platani, sed multò minus.

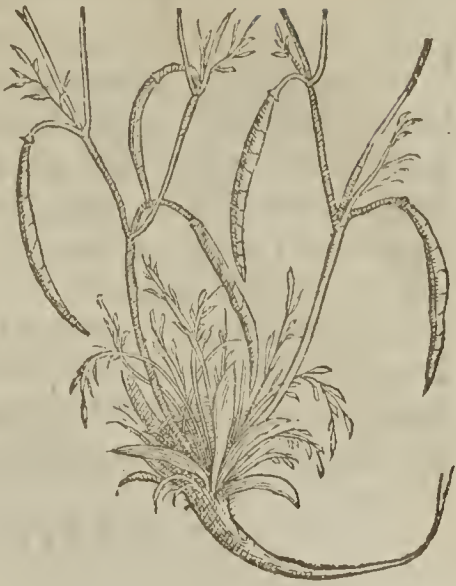
ALTERVM Diosc. Siliquosum.

ALTERI verò Syluestri duæ sunt plantæ, quæ effigie sic satis & peræquè congruere videantur: Ea namque quæ minus cognita, exigua & pulchra, nō procul Aquis sextijs oriunda, compluria gerit cornicula, siliquosa, adūca, Scorpiodes dictæ modo, sed crassiora, semine intus præsepiolis distincto, colore flauo, oblongo: cauliculi graciles, teneriusculi, & folia parua, Carui aut Scandicis. Pectini Venerei Fumariæuè incisuris, profundis: exigua radix, lutei flores Maio mense, Chelidonij maior aut Erucæ, sed minore.

ET eidemque natalibus filiquosa perquam similis sociatur altera hæc, nec nisi folio tenuiore, angustiore, Sefeli Massiliensis diuisura, & ad imum radicis albidæ Cerefolij plurimum nascente distat, cauliculis fermè glabris, filiquaque maiore, semine inibi contento, Galegæ, subfuluo.

REGIA verò consolidida alibi dicta, Cumini folijs, floribus purpureis & interdum candidis, speciosis, coronarijs, Calcaris antiqui in speciem, è quibus cornicula oblonga, recta promūtur, semine Nigellæ nigro, adeò hortis mulierculisq; familiaris est, vt minimè notioris dilucidioris egeat: hæc itaq; ceu veras, nō mutis picturis, sed verbis volumus subdere, vt cuiq; quod visum sit de illis statuatur. Cū enim Cumini satiui sapore odoréve gratū non polleat, nedum vt id superet, dubium est vllāne sit Syluestre Cuminum. Alteri nam lutei flores insunt, & semina Melanthij desunt. Sola horum Regia, quam proinde herbam calcariam, Delphinium inferius dicendum, Cōsolida vocata, videtur adhuc Cumini syluestris coniecturam posse fouere: tametsi vsus medicamentis aut cibis vel nullus, vel incertus.

NUCULA terrestris Septentrionalium, an sit Bunion
Diosc. & Bulbocastanum Tralliani?

Bel. Reidnoten. Sabaudis. Faueroites. Ang. Kipper nutz.

VB1 superius distinximus Bunion à Buniade, maluimus præ cunctis alijs hanc Bunium Diosc. asserere, vt cuius nomenclatio reliquam Dioscoridis descriptionem expendenti, videatur à similitudine radicis bulbosæ Buniadis, siue Napi, appellata, & vsu, quia similiter vt illa editur à plebecula: vnde fortè Trallianus Bulbocastanum, quasi castaneā Bulbosam vocauit: alioqui nimis tota facies à Buniade dissidet: Anethi enim est comis, folijs imis, aliquantò latioribus, ad Coriandrum accedentibus: floribus in umbellis Anethi, sed albis. Semine Anisi minore: Radice rotunda, Cyclaminis, Castaneam æquante, fusca foris, intus alba, gustu Sifari.

PEUCEDANI facie pusilla planta, an PSEUDOBNION Diosc?

NEC non concinnè huc quadrat pusilla illa palmaris plāta, Peucedani facie folijsq; sed breuioribus & ad Fœniculum tortuosum Nefeli Massiliense accedentibus, ramulis intortis latius, in alas sparsis, cōcoloribus: umbella exigua, candida Anethi semine, Anisi breuiore, exiliore, gustu grato, aliquantū acri: radice crassiore, comosa supernè, gustu Oreoselini, non lōga, parui napi, crassiore quàm pro sui paruitate, cibo idonea: Qualè Bristoiæ in Angliā, ad rupem Vincentij, nobis primū magna copia repertam, & icone damus.

Ελιοχρύσορ vel ἡλιόχρυσορ sileris flos Chrysanthemum.
Ee. iiii.

ELIO.

HELIOCHRYSO eximium aurei flores decus, coronamentis, vt Theophrastus innuit, addi solitum, adque radiorum Solis repercussum, coruscant lucem & vegetam intuētibus vibrantes, corymbi nomenclaturam speciosam reliquerunt, nobisque signarunt certissima illius cognoscendi indicia, qualia in isto vulgato cernuntur, umbellæ Corymbaceæ multis è bullis extantibus circinatæ, & aureo aspectu micantes, Tanaceti & Agerati diuturnam coloris gratiam tutantes: in rectis virgis, gracilibus, viridatibus, pedem & cubitum altis, duris alis & folijs per interualla Abrotani, vel tenuifoliæ Artemisiæ: exili & lignosa radice, Niceæ ad Thyrenum mare, Genuæ Lygusticæ, & in Galloprovincia asperis, macilentis conuallibus, & desertis incultis, fruticat: pollet multum ad podagras & vlcera maligna, humorum impetum illuc incitum & ruentem reprimendo, lotium deriuando, & saburram vehementius impellendo: & eadem fermè quæ Millefolium promittit.

SIDERITIS altera Diosc. an nostras Sanguisorba Bipinella.

APennatis pediculis & folijs quadantenus Filicis, nostram esse dictam Pimpinellam, vel Etymon plebeium testis locuples est. Esse verò vulneribus valde accommodam, nullus non nouit, qui audit vocatam esse Sanguisorba: cuius cunctas partes si Dioscoridis conferas descriptioni, nihil planè deesse, nihil uè superesse facile intelligas: quin qui nobiscum sentiunt & faciunt doctiores, narrant etiamnum in Chio insula Sideritidem vernaculo adhuc superstite dici. Sanè folia incisura prolixoq; neruo, modo, situ, vtrinque pinnata, Filicè fatentur. Deinde in ramulis gracilibus & longioribus, tenuibus viticulis sphericos glomerulos, supernè cacumine asperiore capitatos gestanti, vbi clausum est semen: omnia demù suffragantur, & nobis inuitis Senensem præcipitis inscititiæ specimen dedisse clamāt: vbi carpebat quosdam, qui Pimpinellam hanc 3. Sideritidem autumabant. Nam folijs, inquit, Coriandri. Atqui nullum tam inscium putamus, quin facile videat, cum tertia nihil prorsum, sed cum secunda penitus quadrare Pimpinellam: quam præstitit retinere, illamq; nec descriptā, neq; capitatam, forte, neq; notam, magis spectandam, quàm percipiendam, proponere.

SIDERITIS Robertiana.

CRATEVÆ Herculea est nostras Robertiana notissima & vulneribus sanguinisque eruptionibus non solum, verum etiam vlceribus, adeoque potio nibus vulnerarijs certissimi præsidij exploratione merita nomen hirsutæ Sideritis: folijs Coriandrinis, qualem Geranijs recentiorum ascripsimus, est.

*SIDERITIS ACHILLEA, lutea, odora,
Alba purpurea eadem.*

HVIC Sideritidi laudatus Chirurgus Achilles Chironis discipulus, nomen famamque dedit, vt qua Telephij vulnera medicatus fuisse creditus sit: Ac quò citius quiuis nosse queat vel ab intuitu solo (quàm in Recentiorum vel intempestiuas, vel salebrosas, vel confusissimas pedicas impingat) quid distet Achillea hæc Sideritis à Militari (rectius quàm à Plinio millefoliū) vocata, sic discernat: Achillea hæc multò procerioribus est scapis, numerosioribus, pedem & cubitum altis, & folijs tenuioribus, magisq; ac profundius incisis, Artemisiæ tenuifoliæ similitudine, muscaria congesta, gerentibus, pusillis flosculis, densè numerosis, & quàm Militaris maioribus, albidis, odorem medicatum spirantia, Artemisiæ vel Matricariæ, cui etiam similis est, in ætatem duratura: radice fibrosa, lignosa: tota odore & sapore Matricariæ, vel non foetentis cotulæ, sed minus amaro. Solum in aruo edito amat pingue & lætum: cuiusmodi in Italiæ Romano & Tusco agro, & non procul Rioli, Pedemontis. Et passim etiam Galliæ Lugdunensis ac Allobrogum.

ACHILLEA Montana, Artemisia tenuifolia facie.

PERELEGANS est, & parum frequens hæc, nisi celsioribus Calcaris & horti Dei, montium Norbonensium iugis: vbi Iulio & Augusto. Umbellis aureis Millefolii, & quadantenus Ptarmicam nostram præferentibus lucet, è sparsis multis caulibus, pedalibus, gracilibus. Folia quàm superioris tenuiora, habitiora, succulentiora, viridioraque, Cotulæ odoratæ: radice pusilla Senecronis, Tanaceti, aut Abrotani: oblongo semine.

MILITARIS terrestris, &
Militaris aquatica dignotio

MILLEFOLIUM militare duplex proponitur ex confusa vel ancipiti descriptione; nempe Filici-folium terrestris vnum; alterum aquaticum, & Cumini syluestris folio; duabus fortè plantis, vnam in descriptionem congestis. Vtramque seorsim damus: postremò aliud palustre fœniculi folium, vnde nomen factum.

HAVD dispar huius Militaris terrestris Achilleæ facultas, vti neque facies; verùm, nomen si non vtraque ex æquo merita est; sanè magis debetur Millefolio, quàm huic Sideritidi: quippe, illo vlcera vetusta & fistulosa, sinuosave, eximia quadam dote percurre, testatur Dioscoridis: quare isto videtur vsus Achilles, & postea fortè similitudinè deceptus populus, nomenclatura est abusus, aut potius vsu suadente: magnoperà namque iuuat vlcera, aut fistulas, nedum vulnera istud Millefolium, tum oleo, tum contuso. Plebeium istum consensum, & meritò sanè, est sequutus Plinius, quem immeritò lapsus insimulant istæ dentatæ censuræ nostræ ætatis.

MILITARIS, sive Millefolium, flore albo, purpureo, & luteo.

Germa. Garben. Gallis. Millefeuille. Ang. Yarrowe, nose blede.

FREQUENTIOR multò & nusquam non occurrit, tum terrestris, tum aquatica Stratiotes, seu Militaris; sic dicta, quia militibus vulnere fauciatis crebrò & consueto iumento siue ferrumini esset; veluti Sideritis Achillea, cui tanoperè sunt affines (præsertim terrestris Stratiotes) figura & effectum, vt cum Plinio vtranuis recentiores quidam pro vtralibet acceperint: adeò vt si illas non cognitatas habuissemus, illis etiam ipsi nos subscripturi eramus: verùm è rebus ipsis facile discrimen perceptum: Terrestris namque Stratiotes paruior est, furculis rectis: foliis verò alatis pennatisve, Filicem inter atq; Filipendulam: sed minoribus multò & quàm Achilleæ breuioribus: Umbellæ ex disparibus ortu furculis gracilibus circinnantur atq; constantur, plurimùm & passim pratorum & aruorum marginibus, candidæ: sed præter hasce etiam purpurascens, & luteo aspectu miscens. Varietates.
PURPUREA
scens. *scens.* Umbellæ Norbonæ in montosis, squallidis, editis, sed æstuosis inuenimus, & ad Magdalenæ saxem specum Prouinciæ Galliæ, & Italiæ Genuensis asperis, vbi cinereo colore, & lanugine pubet tota.

MILLEFOLIUM AQUATICUM

alterum Coriandri-folium.

Luteis floribus

QVandoquidem hæc mutila aut deprauata visa fuit lectio nobis, post multam perpen- sionem, animum aduertimus hanc repetitam foliorum Millefolii cū Cumino syluestri colla-

MIRIOPHYL-
(172.)

collationem, aptius nulli quadrare posse quàm illi Millefolio in aquis nascente, eiusdem cum isto speciei & facie, cuius folia quàm plurima à media ad inum scitè exprimunt Cuminum syluestre, aut Coriandrum: superiora verò sunt Feniculi, sed tenuiora, deliciaiora, molliora, vti aptè etiam quædam habet lectio: non amaraci (vt falsò legunt) sed Maratri: reliqua minora, sed similia supernè floribus Millefolii: vnde perspicua supina Commentatoris somnolentia, dū vsque & vsque carpit hunc & illum, ipse carpendus & ridendus magis, qui non videat hanc neutiquam foliis esse Semperuiuo maioribus, magisque refrigerantibus, sed potius Cumini sylue. Coriãdri, & Maratri, qualem ipse Senensis bellè pinxit. Umbella etiam huius est Millefolii, aut syluestris Cumini, cui hîc Dios. confert, post fatuum fuit Mathiolo expendenda: vbi etiamnum animi pendemus nos, si non est luxata orationis series

STRATIOTES, sive Militaris Aizoides, inter Aizon species reddenda fuit Dioscoridis.

ENIM verò si huic sunt folia Sèperuiuo similia, sed maiora, noménq; eidem inditū sit, quia incubet aquis, Dios. interprete, & innatando latiore sessiliq; basi suas occulat radices subtus, vel, vt verisimilius, propter facultatem vulnerariam, militi necessariam & notā, (nam alioqui effigie, imò omnibus notis, dissidere videntur: nisi quis harioletur militarem, quia sine radice, quasi sine lare & re, vt miles, vicitet vitam incertam & fluctuantem) sanè nequaquam illa Commentatoris erit Stratiotes. Sed diuersa facie à Millefoliis potius vera fuerit illa, quæ multis fluentis pigrè & fermè stagnantibus riuulis in Belgio nò procul Antuerpia & ad Lisam flumen prouenit, Semperuiui maioris figura, maioribus multò foliis, mucronatis, angustis, Lanceolæ, Plantaginis longioribus, sed extremo angustiore & rigidioris stilo: E medio autem foliorum & ad latera exortis pediculis non longis insident flores ternis foliolis, quadatenus Ranunculi albi, sed medio lutei, & pillis hirsuti, è carinula, aut forcipula cãncri marini trifida emergentes. Ei subest contractior radix, foliorum sessili latiori & quasi basi radicem compressam obtegente, sed indidè tenuissimæ & penè aciem fallentes fidiculæ trans aquam humi demittuntur, alimentumque latenter fugunt, vermiculorum speciè eumentes: vnde plebi mentiuntur scelerata scamundicorum colluies, quæ mulierculis istis radículas in aquæ plena Phiola, quò maiores apparent ostentatas, iactat se eduxisse ex intestinis vermes, vt doctissimus spectatæ modestiæ Dodonæus affirmat, & Ioannes Cruthmanus Mechliniensis, sibi visum nos certiores faciebat. Huic temperamentum esse Potamogetonis, siccãdi & refrigerandi, certum: quare facultates sunt dispares (ne dicã cõtrariæ) superiori Millefolii: quod renibus sanguinem potius prolectaret, dū vehementissimè vrinas mouet, cruenta ducit, vti nos scimus.

PEDICULARIS Alectorolophos, Pedicularia Tragi,
an Stelophuros Plinii?
Germa. Kodel. Belgis. Koode Katelen.

SVPERIVS in Gallinacea Crista hanc minus quadrare Pliniano Alectorolopho, & inter Filipendulas aut Millefolia reddendā censuimus; quòd illis nò absimilis sit ortu, & foliis itè minutim dissectis, in tenellis, palmaribus, gracilibus cauliculis, partim erectis, partim humi fuis exeat: propter autè flores Cristæ Gallinacæ, purpureos, aut albos, Alectorolophon & Cristam Galli, fecerunt recentiores: vsu alioqui hactenus incomperta.

TANACETVM Millefolii, foliis, floribus Abortani
fœminæ, aut Agerati.

PROPIVS Millefoliis quàm Arthemisiis, aut Parthenio, est Tanacetū dictū. Folia siquidè emittit pinnata Millefolii & Filicis media: Caules è radice lignosa, reptrice, fibroso-re, plures, fuscis, sesquicubitales, rotundos, geniculatos, nò nihil striatos, per summa alis diuisos, quibus flores aurei in umbellis Agerati, aut Menthæ Corymbiferæ insunt, semèque Seriphii Absinthii, aut Abrotani fœminæ: quo vtuntur mulierculæ ad vermes necandos

STIRPVM aduersaria noua. 335

dos & vrinae stillicidia: gustu subacre amaricantis, cum graeolentia . Nascitur pratosis marginibus, & iuxta saxpes & fossas agrorum.

Illud idem in Angliæ hortis in delicijs habetur, longè argutioribus fimbrijs, minori- *Varietas,* bus, & latioribus folijs.

Tanacetum non odorum Syluestre, in Galliæ Delphinatis sponte, prope Valentiam frequens oritur: nullo odore præditum, floribus Matricariæ, quibus à superiore discrepat: alioquin cuncta sui parte prorsum simile.

MATRICARIA nostras, non respondet Parthenio Paul. & Plin.

ABVNDE differuimus inter Anthemides, cur magis quadret vulgi Cotula, Parthenio Pli. Pauli: quàm herbariorum Matricaria, quãuis si vsum odorémq; respicias, quibus virgineis morbis Matricis optulantur, vtraque possit Parthenium dici: verum hanc, quia longius absit à Dioscoridis lineamentis, postponendam illi duximus. Fruticat autem ficis vbiuis viarum, & hortorū marginibus squallidis. Folia Arthemisiæ aut Absynthio Romano propiora, quàm Coriandro: flores Chamæmeli Iunio & Iulio edit multos, sed odore Cotulæ, radice fibrosiore.

ABSYNTHIVM vulgare, non est aliud à } *Romano & Pontico.*

Ital. Assenzo.
Ger. Wermuot.
Bel. Allene.
Gall. Alluyne forte, ou Absyntè.
Ang. Common Wormewood.

Noscitur à *Ἰνδιον* & *ἀπινον* quia id pecus nõ pascitur, neq; vlli bibitur, vnde *βάρτυριον* dictum. Cuius veri nõ nisi duæ videntur differentiæ, tametsi multæ sunt similitudines: Quod namq; vulgatius & amarius est, sponte natum vel cultum, caule fruticat ramoso, folijs, figura, Arthemisiæ incisura: incanis flosculis, rotundis, aureis, racematim aggestis: Ponticum est, tum antiquis, à præstantia & regione cognomine, tum recentioribus barbaris ab astrictione, quàm illi Ponticum saporem sua, non Latina voce, appellât, quem laudabant in Absynthio Pontico Diosc. Cuiusmodi est vulgatissimum vbiq; peruium nostrum, sed Natalibus Capadotici, Tauri montis & Pontis, vtpote puriore cælo & aere perflato commendatius, magisque aromaticū, vt pleraq; alia idem author & Galenus eadem cõmendatione celebrauerunt. Et inter Arabas Mesues interpres, cum Romano Ponticitatem vindicasset, id est, astrictionem siccam, & valde Medico vsui oportunam, idem Ponticum atq; Romanum esse, nihil fortè huiusmodi meditatus, verissimè literis mandauit: vnde Pharmacopœorum tam sedula huius Romani conquisitio & exploratio etiamnum durat. Romanum enim, id est, optimum, vti Camomillam Romanam cæteris præstantiorem & genuinam, expetunt. Quin ne Barbaros istud nomen Romani cõmentos se ignorare conqueratur noster Vercellētis Apollo, sciat Romanum istud commendatissimum inter paucas herbas & sacrū plebi Romanæ fuisse, quod quidè victori sanitatis præmio, & quasi omine fausto propinabant, vt Plinius author. Et quod nostro æuo in Romano agro antiquisq; ruderibus passim visitur, non aliud à nostro est, & vtrumque Pontico idem est, Quare non oratione descripsit Diosc. quia vbi que regionum copiosè fruticaret, tantum indicauit quò loci præstantius nouisset, eodem enim illo monte cætera duo describit & commendat, nõ quòd non passim alibi, vt iam dictum, nascantur, sed quia ibi pótiora. Nec itidem vllū specie aut figura discrimen assignat Galenus: sed tantum Dioscoridis fidem sequutus, vt plurimum solet, vires præsentiores, non diuersas, Ponticū habere ait: nec natura, sed loci prærogatiua, quam etiamnum multis in regionibus vulgatum obtinet. Est enim vbi odore nõ insuauis, vbi odoratum, & vbi ferè fœtidum percipias. Sic Agrimonia odora locis non nullis vt Xantonis, alijs autem expers odoris, qui igitur vni gratus, alteri fœtet odor.

Folia verò magnoperè doctos torserunt: nam vbi legitur Ponticum minora habere folia, legebat codice & rei exploratione fretus præceptor Rondelletius, maiora esse, quæ Metathesis, vt facilis, ita nimisquàm familiaris fermè omnibus de plantis scribentibus, extat sæpè in Theophrasto, sæpissimè in Dioscoride, vt capite de Helenio, Meo, & alijs: interdum & in Gal. non suo, sed amanuensium vitio. Sed quòd *ἑωδία* obijciunt, dum obijciunt, nihil efficiunt: nam si magis odoratum, igitur & odorum erit alterum, est *ἑωδία* non gratia

gratia odoris vel suauitatis, sed fragrantia & vehementia plerūq; iudicatur, uti in Vngue orato Myrrha. Nec plura (ubi pice, aliis data opera) Absynthia meminit Galen^o, capite de Abrotano: tres inquit sunt species vel differentiae: vna generis nomine designata, Absynthiū vocata, cuiusmodi est Ponticum: Secunda Santonicum: Tertia Seriphium: Seriphium autē & Santonicum admodum sunt infesta ventriculo. Solū enim inter ea Absynthium, & maximē Ponticū, id est, Ponto natiuum, gratum stomacho existit: Quo ex loco istorū velitatorum placidē derimuntur certamina: absolutē enim vulgare nostrorum vocat Absynthium, quod in Ponto fœlicius ex Dioscoride prouenire indicat, semoto speciei vel generis discrimine. Sic certum stat nostrum Romanum, vel vulgare, à Pontico nō aliud esse: sed loci gratia vegetioribus, non diuersis viribus pollere. Amarorem in hoc agnoscit Galenus, & biliosis vomitionibus atq; obstructionibus extergēdis necessariā asserit astrictiōnē, ventriculo gratam, cui robur & vires cōciliat: quæ quotidianis & infinitis propemodū, etiā vulgi, nedum Medicorū, experimentis, scimus præstare istud nostrate intus, forisq; ad motum. Vina hodierna factitia tam multa optima sunt, & idcirco multis locis Germaniæ plusquam satis expetita, non Pontico, sed Germanico imbuta, fœtorem nullus incusat: quin potius siccum, sicuti vino, inditur: odore est aromatico, & viribus recreādis apto: Quare vbi Galenus Pontico vtēdum dicit, potius duo videtur respuisse, Seriphium & Santonicū, quā istud, quod simplici & absoluto nomine vocarat Absynthium. Si grauius olebat Galeno in Græcia, nō fœtet Romanū, seu vulgare, in Italia, Germania, Gallia & Anglia. Quin cætera potius à fœtore & putredine tuetur. Nec huius fœtoris Dioscorides meminit aut Pli: Nam cum Lucretius pueris tetra Absynthia potui, valetudinis ergo, dari canit, non odorem, sed saporem amarum & tetrum, vt Aloe, innuit: vnde nomen Gallis *Alluynne*, Sic vbi Theophrastus, vt illa, Absynthium & Fel terræ, amara & malè olentia dicit, nō fœtorē, vt interpret: sed odoris intensam vapidamq; iaculationē indicat, quæ nares rugat, cæbrūm; ferit, vt multa odora, Myrrha, Vnguis odoratus suffitus. Plinium hīc mēdaciū, vt sapius aliās, accersit Senēsis, vt qui Pōticū amarius Italo Absynthio censuerit: sic ignauus fucus, nec Cōmentatoris partes agit, sed potius meri recitatoris, & nos quippiam eruditi haurire expectātes, abiens deludit. Respōdeat Galeni doctrina, Galeni authoritate. Amari est aperire, abstergere, vrinas ciere, & bilem purgare: id videas in Aloe, Centaureo minore, Chamæmelo, aliisq;. Iam si Ponticū Absynthium Galeno tantoperē ad bilem laudatū ex Theoph. & alijs Medicis: id potentius præstat cæteris, potentiore igitur pollet ea facultate, cuius ope potētius agit: ea sanē est amaror. Igitur quō vegetius, eō amarius: & quātō Italo melius, tātō amarius fuit, vt Plinius, non sua, sed antiquorum Medicorū sententia, vnde hæc vertebat, asseruit, vt videre est cōferenti illius & Dioscor. capita. Vbi verō mera amara non cōgruere ventriculo Galenus inquit, si vt alimento vtaris, verum: sin vt medicamēto, contrariū ratio & euentus docet. Aloe enim gratissima & vtilissima ventriculo, & istud medicamentum potius he pati quā vetriculo cōparatum. At gustātī Santonicū & Seriphium, minus quidem amara, vt Plinius notauit: sed tamen ingratiōra multō odore & gustu.

SERIPHIVM Dioscoridis, Abrotani
fœminæ facie.

Seriphium & Abrotanū fœmina mutua collatione Dioscoridi assimilantur: proinde perpēsis apprimē notis & argumentis quibus vtraque dignosci queat, tandēmq; naturæ cognitione ducti, & virium exploratione, sic statuimus. In Galloprovincia montis celsi Magdalenzæ celebris accliuibus quā S. Maximinum oppidum spectat: redeunti item Olbia maritima vulgo Galloprovinciæ Hyeres dicta, multum obuium istud Absynthium fruticat: exilibus, leuibus surculis, pedē altis. Radix albicat, proluxa, surculōsq; statim ab humo numerosos promit, crebribus foliolis minutim

minutim crenatis, teneriuscula lanugine incanis, vti Gnaphalium summo tenuis obfitos: vbi extrema capitula aureis floribus ballata fulgent: semine paruo, copioso referta, similitudine Tanaceti, sed minore: tota, candida, sapore & odore illius quod Romanū & Ponticū falsō putatur Absinthiū Belgis, proinde *Romsche alse* dicūt. Adeoq; simillima Abrotono Fœminæ vulgari, hortorum (*Francis Cypres*) est, vt haud facilè vtramuis ab altera discernere sit: nisi quia hæc tota minor, odoratio, candidior, tomentosa, quod alteri deest, cui folia breuiora, sapor non adeò ingratus, aut vehemens. Atq; hoc non ambitiosè, cæteris è sua classe amotis, huc inseritur, sed quia propius est Abrotono fœminæ, cui comparat Dioscorides, præfertur, propter summam affinitatem, qua vix credēbamus differre à Fœmina Abrotono, nisi vtrumq; contulissēmus Frequentissimum Norbonensi Nitiobrigum agro spontè frutescens & eadem Londini Sata in horto Hugonis Morgani & enata, neque quidquam murata, vidissēmus.

Galatium Sardonium, perperam Santonicum vulgi: est Officinarum Absynthium Romanum falsō creditum.

GE O G R A P H I Æ & Græcè peritis Lutetianam versionem, Græcūve codicem Aldinum legentibus, facilè licebit nosse, neutiquam Alpes Gallicas in Xantonum agro, vulgò Santonge existere, vbi crescat cognomen Absynthium Santonicum: sed secundum Alpes Galatiæ, vernaculo cognomine Sardorum, Sardonium vocatum. Sic enim etiam hodie legitur & restituitur, facili intellectu & proximè sequentis capituli repetitione, vbi in Galatia Asiatica Abrotonum, vtpote cōgener, oriri dicit: & quot Absynthii sunt species, tot iam eodem Galatiæ & Cappadociæ loco commendat Dioscor. vt ratio nulla sit hæsitatio, aut in Santonicū Gallicū deprauationis. Tota Plāta Absynthio simpliciter dicto similis est, sed minor, minūsq; candida: seminibus non adeò multis, floribus exiguis. Nonnullis Germaniæ locis frequens: in Flandriæ & Angliæ hortis copiosa, & vsu multò expetita, illic vocata *Romsche Alse*, id est, Romanum Absynthium, publica perūasione. Quam sequutus Senēsis (si Æsculapio placet) in Hūgaria, & Bohemia, Ponticum, istud seu Romanum sibi repertum prædicat. Nam *Romsche Alse* Conseruam, in officinis Antuerpianis & Belgicis paratam, mulierculæ Mulomædicæ & clinicæ iubentius emunt, quia non ita amaram, facilius deglutiunt. Deceptæ quidem, nam si caret amarore, igitur & facultate amica, & grato calore. Atqui Ponticum verum, seu vulgare, viuis argumentis docuimus amariū esse: & Dioscorid. Seriphium ac Sardonium dicit aliquantum (non multum) esse amara. Nec minus Romanum posse, quam Seryphiū odor & sapor indicio sunt.

Gallis Barbotine, Belgis Semen Zedoariæ.

E Q V I D E M semen sanctum, vel Contra, officinarum aut Santolinū dictum, horum triū Absynthiorū, nullū esse videtur: nam tametsi nonnulla amaritudinis & figuræ similitudo illis intersit, cunctis: tamen non adeò sunt plenè adulta horum semina, aut horridè amara. Et satum nonnullis in locis vidimus semen peregrinum istud, ex quo fruticulus surculosus enatus fuit, vnde quaq; seminibus gliscens, pluribus fermè quàm foliis. Quodque semen nondum, vietum, sed plenum & recens qui sit nactus, si serat variis locis, facilè plantam asquetur.

Aliud Peregrinum, siue ÆGYPTIVM Absynth.

A G Y P T I V M quoppiā vocatum Absynth. Pollitrici forma, foliolis albis, alterno situ digestis, digitum, altis apud Gesnerum iamdiu, & post penes Valerandum *Donrez* ficcum videramus, infirma aut certè nulla coniectura, Ægyptio cognomine in scriptum & à quodam herbario missum, qui ex hoc semen sanctum produci coniectabat.

CAPNOS FVMARIA.

Germa. Erdtrauch, KatzenKozuel.
Belgis. Brysecom ende Duyuekeruel.
Gal. & Ang. Fumeterre, Fumiterre.

CAPNON, siue Fumum, fumidam, fumariamque è Græco dixere Latini, quia succo oculis illito, non secus ac fumo, exprimerentur vellicando lachrymę: maximo hodie vbique vsu & veris restibili prouentu notissima herbula est inter segetes & proxime margines, ramulis fibrosis, & fruticosis, quadratis furculis, ex viridi in cinereum pallorem languentibus, emergens: folia diuisura Coriandri: flosculis purpurantibus, interdum albidis, & interdum rubellis: semine rotundo, viridante ex fusco, & æstate colligi oportuno; viget verò & floret herbula Vere, quum succus illi efficacissimus, & exprimi solitus ad Syrupos, electuaria, & pilulas Officinarum: amaro gustu & subacri.

VARIETAS.

IN Norbonensi agro minor multò, sed minus frequens inuenitur quædam Fumaria, ramulis & foliolis palmaribus, Scandicis, nec procumbentibus, sed surrectis, & albicantibus, tum foliis, tum floribus: radice exili, gustu amaro. MonsPELLII rure propinquo Boutonet nuncupato, aliisque aridis glareosis vere etiam visitur.

*FVMARIA lutea, montana, & alba, siue SPLITH Illyrica, an Ætj
 PHRAGMITES, & Galeni CORIDALIS?*

NOBILITAVIT hanc raris laudibus nostra ætas, charamque etiam fecit hortis & notam carenti metus & paucitas, paucis namque locis obuia, nec nisi calidiorum Regionum montibus Illyriæ, Dalmatię, Hetruriæ & Norbonę Galloprovincię. Serius nempe quam vulgaris Fumaria flores luteos, stellatos, Chelidonii minoris, Iulio & Augusto edit: folia verò Fumarię bulbosæ, vel Chelidonii maioris, minora multò, glauca, cineritia, exilibus cauliculis, pluribus, sesquipalmaribus, & pedalibus: è radice latius sparsa, fibrosa, Robertiani Geranii. Semine rotundo, depresso, atro nitente, in corniculis Fumarię bulbosæ, vel Chelidonii maioris, minoribus multò, cui admodum similis facie & colore est, vnde scitè coniectet quilibet esse Capnum, siue Chelidonium Phragmitem Ætj. Quam Coridalim Galeni qui asseuerant, propter colicum dolorem, cui opitulatur, nimis ancipiti vtuntur argumento. Quippe nostras etiam Fumaria idem interdum non instrenuè præstat, digerendo, discutiendoque viscidam pituitam, è renibus eliciendo saburram, quæ non rarò colicum dolorem efferat & ementiatur. Quin Coridalim videntur vocasse potius Bulbosam Fumariam, ab effigie Alaudæ auiculæ, cuius capitis galericulatum verticem æmulantur flores cristati, turbinataque cornicula. Huius sapor fermè qualis vulgaris Fumariæ, sed efficacius videtur factus tenuare, atque incisos in lotium deriuare, vnde laus magna ad Hydopen. Robur etiam addit visceribus, reliquaque præstat quę Mesues de Fumaria vulgari narrat, de qua quod ille dixit, contrarium de hac dici posset, scilicet raritatem auxisse opinionem, at vulgatam copiam nostratis Fumarię laudi offesse.

VARIETAS-

QVÆ via ducit Florentia Pistoiam & Lucam Tuscam, hanc eandem Fumariam floribus albis fert, vt ferunt quidam amici nostri admodum periti: nobis tamen nullibi illis in monticulis, nec quidem in Iuliano, vlla visa fuit superioribus annis.

*Cava radix Herbariorum, siue Bulbosa Fumaria Plinij, non est Magorum
 Friplya, nec Pistolochia.*

QVAM DIU, quàm falsi fuerint scriptores minimè mali, qui hanc Aristolochiã rotundã esse prodiderunt, quiq; etiamnũ eandẽ quasi verã rotundã vsurpant, in Clematide obiter diximus: nomen autẽ occasio plantæ huic, & eroris istis fuit radix, quæ rotunda cum sit

bu-

bubosâq; & perinde vt Aristolochia rotunda faciat, ad vermes & maligna vlcera, facile opinionem illis fecit Aristolochiâ, qui veram nondum vidissent. Sed dissuadendo sat fuerant folia & flores, qui Martio & Aprili in vmbrosis decliuibus & nemorosis saltibus frigidioribus erumpunt purpurei & aliquando albi, more, & similitudine Fumarię vulgaris, ad cuius folia multum accedit læuore cæsius & diuisura foliorum, maiorum tamen: semen pellucidum est in corniculis: in hortis autem Belgij alitur frequens, & reliqua Germania, vbi etiam è montibus oriundam habent.

FABACEA radice, altera CAPNOS.

Bel. Boonkens holwoztele.

Singularis item & penè par huius radix, sed minor, maiore tamè commendatione apud Chirurgos & mulomedicatrices mulierculas, quæ istâ puluerem efficaciorè & delicatiorè ad lumbricos interimendos prædicât. In Belgio, Germania, & Sabaudia, vti Geneuæ aruorû quorundam sepes & margines hac scatent. Meminimus etiam in Veganijs hortis Dei nos eruisse: non vlla totius facie nota, præterquàm radicis exilitate, nulla insignita cavitata discrepans, etiamq; natalitijs, nam inibi nusquam superiorem reperias, quæ alioqui multa occurrit, vbi neutiquam hæc.

CHELIDONIVM maius, Hirundinaria maior.

Ger. Großscolwurtz, Schwalmenkraut, Goldwurtz.

Bel. Bouwoztele, ende Broote Bouwe.

Gall. Esclayre, & Chelidoine, Felongne.

Ang. Celondine.

PRIMA hirundinum tranatione, vernaq; nostratis cœli temperie oritur maior Chelidonia, non secus atq; minor, à qua tamen multum alia est, aliaq; occasione dicta, nempe cum aciem oculorum succus illius acuat, hirundinulisque suis occæcatis visum restituere credantur herba ipsa matres: radicem etiamq; totam plantam in hortorum scrobiumq; marginibus multum obuiâ, & succo croceo, fuluiore, virosiore quàm Papaueris Cornuti gliscentem, neminè latere quit, tota reliqua facie ad Plinianum Capnum vel Aquilegiâ comparata, folijs cæsijs, & siliquis tenerioribus, non ita diuersis: lutei autem sunt flores, Keiri violæ, feruidiore tamen acrimonia & fœtidiore est, minimè gustu aut odore grata: rarius intrò vtenda, commodius foris ad impetigines & pforas puerorum, necnon metallorum chymicas medicationes.

AQVILINA, Aquilegia recentiorum aut Columbina, num sit Ponthos Theophrasti, siue Desiderium, Gaza interprete?

Ger. Ackeley.

Gal. Ancholies.

Ang. Columbine.

SI hæc antiquis innotuisset, non dubium quin illis coronaria futura foret, est enim non vulgari nec inuenta florum elegantia, cærulea purpura nitentium, aliquot calyculis cornutis aduncis vtrinq;, gracilitate ceruicem & rostellam columbarum adumbrantibus; vnde Columbina Anglis dicitur, & doctissimo Aldrouando Bononiensi professori Ponthos Theophrasti, cum illic versaremur, putabatur. Frigidiusculos Meridionalium tractus amat, pratensis etiam est Franciæ & Angliæ, sed squalidiorè minúsque hilari aspectu non culta, nam in hortis duplò, triplò, & multiplò flores densioribus & nitidioribus caliculis stipatur, triplici varietate coloris seorsim conspicua, aut in eodem vno flore distincta, albo, purpureo, & cæruleo. Reliqua foliorum totiusq; facies Chelidonij compar & similis: maior & similima Plinianæ fumariæ: semine itè lucido in foliosis recuruis infundibulis Consolidæ Regalis aut Melanthij, gustu tantillum astringente, temperatæ ex calore siccitatis: eóq; ad faucium pharyngis & tracheæ incendium & vlcuscula vtitur plebeculæ.

Pf. ij.

ART E=

{ Ger. Heyfusz. Groß Keynfarn.
 { Bel. Byuoet
 { Gall. Armoise, ou herbe S. Iean.
 { Ang. Mugworte.
 { Offi. Mater herbarum.

COGNITIONIS ordinisq; consequutione Absynthij generi Artemisiæ succedunt
 tribus hodie quatuorue differentijs distinctæ, quas, valere iussis ostentatorum velita-
 tionibus intempestiuis, perspicue paucis secernemus. Quæ vulgaris cognitionis & vsus
 perpetuò fuit Artemisia, plurima vbiuis locorum secus sepes, & initerum margines, Ab-
 synthio vulgari, seu Romano, similima fruticat, procerior tamen, & folia maiora: supernè
 nigricantia infernè incana, habet: Semen item illi Absynthij, & flores albidus, odore non in-
 suaues, sapor minus aut parū amarus. Viribus hæc exploratissima, quia in vsu aut sola, aut
 frequētissima, & vtilissima. Sed & eadem quibusdam locis inauspicatæ telluris & præaridis
 adeò strigosa, parua, & odore quadam grauitate feriente visitur, vt alia prorsum putetur:
 vti Absynthio nostrati & Pontico solo nascenti euenire monuimus.

Varietas.

ARTEMISIA tertia Dioscoridis
 Leptophylla.

HVIC studio nōnulli qui Dioscoridis
 æuo operam nauabant, Artemisiam
 vnicaulem nuncupasse videntur herbu-
 lam sesquipalmum, cubitumque altam:
 folijs minutis, Abrotani mari similiter
 incis, paruis, virentibus ex atro, lignosis
 in ramulis, floribus, semineq; quàmpluri-
 mo refertis, paruis, & ex viridi luteolis, fla-
 uescentibus. Prope culta & oliueta Mō-
 spelij alijsq; quàmpluribus Norbonæ lo-
 cis multa & nota: sed vulgo quodpiam A-
 brotani genus credita. Equidē per Dios-
 coridē licebit sic appellare, quia nō de sua
 sed quorundam sententia, hanc inter Ar-
 themisias recenset. Odor tamen illi non
 Abrotani aut Absynthij, sed Artemi-
 siæ prioris est, & prorsum eadem videtur,
 quæ Leptophyllos tenuifolia, seu Lepto-
 carphos, proximo capite indicata, & in
 culcata, duntaxat explicationis causa: &
 facultates autē vidētur à quopiā authore,
 cuius oratio multò cultior, & pollicitatio
 maior de Artemisia est, quàm quæ Di-
 osco. conueniat. Sed ille potius deceptus
 non pauca similitudine odoris & foliorum, indicasse videtur herbam illam fruticosam,
 odoris suauissimi & Sampsucum imitantis, quam fecimus cum doctis Abrotanum marē,
 vulgus Picardorum & Francorum, Herbam & lignū S. Iohannis vocitant, eoque in corona-
 mentis & lūborum superstitioso cinctu ad epilepsiam, morbū D. Iohannis putatā, auerrun-
 candā expetūt. Hinc D. Ruellio dubitādi ansa iudicij hallucinati, quam factiosè, vt solitus
 est

Abrotanum
 mas Monspel.
 alterum.

est illi impropert ille Bambalio commentator, qui omnia conuiciis hinc miscet & diruit, docet verò nihil, aut dicit.

ARTHEMISIA Marina.

TAM nuspiam in mediterraneis, quàm frequens in maritimis istam reperies, eoque meritò maritimam voces. Pluribus fruticat sarmentis ab vna radice lignosa, fibrosa, surrectis, alternis interuallis, cineritii colore, muscosoque semine simili Absynthio communi, quàm Arthemisiæ: flores item lutei, numerosi sunt. Folia ima & ferme humi strata, paucioribus, sed maioribus incisuris: media verò, aut superna, angustiora, minora, interdum vna, aut altera incisura, Portulacæ marinæ, aut Fœniculo marino non absimilia, canosa, albertia, vti vniuersa planta, quæ gratum de se emittit odorem, Abrotani maris ferme: sapor subsalsus, perparum amarus, cuiusmodi Arthemisiæ prioris. In sinus Adriatici littoribus ad Lyo insulam & Venetam plurima.

AMBROSIA.

EXimia fragrantia gratia etiam Diuis expetita, nedum coronamentis, Ambrosiæ nomē finxit: apud nos autem nuspiam nisi satiuua Ambrosia visitur, eoque procerior meritò est, quàm quæ spontè oritur: Nec quisquam argutator nostratis magnitudinem obiiciat, quam tripalmarem Dioscorides facit: multis enim, nec magnis de causis, incrementum decrementumve capit hic fruticulus: cubitum altos edens complures ab ima radice caules, ramulosque toto è caule multiplices, striatos, graciles, à medio ferme summo tenus semine & flosculis quàm plurimis alternatim dispositis, luteolis, muscosis, furfureisve acinulis, vt oleæ, racemosis, sed rotundis semper, nec latius sese aperientibus. Quibusdam inter folia è pediculis vtriculi emicant, angulosi, Echinati, minores & similes tribulo terrestri. Semen nigricans, rotundum, aut potius Gygarti vix æmulum, gustanti non ingratum. Folia Rutæ similia, & circa inum æqualia, sed supernè maiora, maioribusque diuisuris, Arthemisiæ, vel Absynthii, teneriora & tenuiora: vniuersa albicat planta, odorinque per bonum halat. Labruscæ florentis vine *εὐρωσπίας* antiquis dicti, id est, boni odoris Bononiæ in hortis lectam multis ab hinc annis meminimus hanc, quæ eadem etiam nunc viret Londini sata, radix gracilis, palmi vel sesquipalmi.

ABROTONVM Fœmina.

{ Germa. Garten Cypresz.
{ Gal'is. Petit Cypres & Garderobbe.

CHAMÆCYPARISSO s, ceu pumilla Cnpressus dicta, vulgò *Petit Cypres*; in hortis frequens colitur, & Galliæ Norbonensis Nemausensi vinetis & campis patentibus fruticat plurima, via præsertim quæ *Monspellium* ducit, sesquileuca ab vrbe, ad dextram, sesquicubitum alta, ex virore candida, Corymbis bullatis, crebribus, fuluo colore renitentibus. Mense Iulio est cætera hortensi similis, sed odoratior, lignosior: huius semine necant lumbricos quotidiano experimento mulierculæ esse: Idcirco Abrotonum fœminam minime ambigimus: tum quia notis candoris, amaritudinis, fruticis arboreæ habitu, Corymbis aureis, refertis foliis, minutissimè incisis, Seriphii modo, quadrare videtur: tum quia viribus scimus inisdè, nec ignauioribus pollere, quas Diosc. & Galenus illi vendicarunt. Huic quàm bellè cõgruat Diosc. gemina collatio Seriphii & Abrotoni. Siquidè Senésis Seriphio nullis notis & autoritate confirmatū, nõ foret verum. Foliis enim Arthemisiæ est, aut Absynthii vulgaris, seu Pontici, cui Dioscorides & antiqui dissimile faciunt istud viribus & forma. Et cum asserat Galenus Seriphio & Abrotono vires confimiles & noxias esse, etiã feruorè, acrimoniã ingratã cum falsedine: nempè vbi mari propius oritur: vtrumque autem viribus & forma sæpius comparet, Seriphiumque vltimo loco ponat, & vicinius Abrotano: sanè nullū inuenies Absynthiū Abrotono per omnia similius

Dodonæo responsum, in procinctu illi non est: merito ambigendū fuisse super Abrotano, cui perperam fuisset agnitum Seriphium: nam qui explicatiorem Abrotoni descriptionem haberet, potius ex isto de Seriphio, quàm ex hoc de Abrotono iudicium suum eliceret, aut confirmaret: illa enim Arthemisię species, potius vulgare refert, floribus, foliis, & semine, vt metipse fatetur: minutissimis incisis foliis, Seriphii modo neutiquā est: ideo non Seriphium Pontico contulit Dioscorides, sed semper Abrotono sceminæ.

*ABROTONVM Mas. ἀβρότονον.
Germa. Stabwurtz, Schefwurtz, seu Gertwurtz.*

AVRONE Gallicè vocata, & hortis rurique oriunda, Masculum Abrotonum meritò censetur, sarmentosum duriusque: seminibus tenuibus, odorum, subalbidum, amarū, foliis sceniculi modò minutim incisis, paulò latioribus, erigendis hortis & deambulacris concinnandis coluntur: flore luteolo, Absynthii, minore.

ABROTONVM Peregrinum Cupressi folijs.

SABINA Æ-
gyptia. **P**LVRI BV S ab hinc annis hanc elegantiā & raritate memorandam stirpem eiusque nomenclaturam dono accepimus ab illustri professore Publico Medico Cesare Odone Bononiæ, qui hanc Sabinam Ægyptiam vocabat, huiusque mentio facta capite de Sabina, exigua radice, ex vna stirpe plufculos viticeos, caules rigidiores, nigricantes, folia Cupressina, aut Sabinæ, textura reticulata effigiata, longa, angustia, & per virgulta crenatis extremitatibus denuculatis foliis.

Anthemis vulgatiore, sive CHAMÆMILLA.

PYETRI.

ANTHEMIDI odor suaueolentis mali, nomen fecit Chamemilū, seu Chamæmalum; plebs autē Chamomillā, & Cotulam non foetidā vocat: huius è floribus & odore quadruplex est conspicua differentia, nominibus secernēda. Et Europæis regionibus frequentior vberiorque; luxuriat vulgaris, dicta Germanis *Camamillbloemen*, que Græcorū Leucanthemon: furculis numerosis, cubitū altis, erectis, in alas diuisis: quibus ab radice pusilla folia crebra minutim incisa & perangusta diuisura Anethi, vel Coriādri, viridia, tenuia hærent: flores in summis cauliculis numerosi, candidi, Bellidis, radiatim bullatum glomerulum luteum, quasi modiolum, ambientes, Cytonium malum quadantenus redolentes: semine pusillo, luteo, ineunte estate segetibus tam frequens & satis, vt non parū incommoda sit: ingentis hæc commodi & vsus Gallis, Italis, & Germaniæ nonnullis locis, quibus deficit copia alterius Leuchathemi, quem iam dicemus.

*Anthemis sive LEVCANTHEMVM odoratiore, Romanorum.
Belg. Boonsche Camilbloemen.*

VT suauius multò, quiddamque aromaticū Amaraci, aut Abrotani halat Romana hæc; sic multò ad aspectum hilarior & comptior est: ea denique notione dicta, qua Basilicas præstantiores plantas vocare soliti fuerant, vti Romanum absynthium, & Basilicum asparagon: Tenellis cauliculis repit, haud diuersa foliis, & floribus vulgatæ syluestri, restibili item fertilitate & perenni radice, qua sese instaurat, & fundit propagationes proculcationis contemptrices: eoque voluptatis ergò totum vertentem annum in Anglicis viretis attondetur, secus puluillos & toros insternens & ambulacra: neglecta namque, protrita, & resecta, scilicet & vberius vernat & luxuriat. Siquidem Angliæ vniuersæ haud alia fermè nota, vel vsu recepta quàm hæc: Ruri miliari vno aut altero ab vrbe Lódino plurima, herbida, arida, vbi spontè orta florū capitula & folia gracilitate elegantiore à cōmuni discerni queunt: Galliæ & Italię meridionalibus (tametsi Romana dicta) rariore spontè. In Belgio & Northmannia ad Druidum vrbeculam, quò loci religionis ergò cōmissum fuit funeste & cruentum prælium, multa. Qui syrupus huius floribus, succo, & vino albo confit, multò ad splenis & icterum hydropis præsidium optimus.

Angl.

BVPHTHALIN, Oculi Bonis.
Millefolij folio, Chrysanthemij flore.

HÆc Germaniæ, & Angliæ hortis inquilina. Romano autem agro, Hetrusco & Galloprovinciæ prope Olbiã ad mare Hieres vocatũ, spontè secus vias & margines fatorũ, cubitales & sesquicubitales crebros spargit ramos, graciles, teneros: folia similia, sed latiora, ad Cotulæ & Tanacetum nonnihil accedentia, creberrimis minutissimisq; plumatim & scitè ductis diuisuris Abrotami, Artemisiæ concolor, floribus Anthemidis prorsum & odore: sed intus forisque luteis, vt Chrysanthemij vulgaris, aut Calêdulæ: quos æstate, etiãq; in vsque brumam hïc Londini vegetos vidimus in horto Morgani, & Bristolæ.

Anglorum NIVEVM λευκανθέμωρ, flore multiplo.

CULTIORES horti hanc eandem alunt, sed floribus ad eò multiplici folio & radiata serie propagatis, vt cãdor eximius bullatum centrum prorsum operiat: nec alius, aut odor sapor illi.

CHRYSANTHEMOS Anthemis dicta, ymbellis aureis. **HERBARIO** ve bullis, folii facie, odore & sapore Romanæ Chamæ-rũ Anthemis milæ est: Sed magnitudine vincitur, nullisq; foliolis radiatim cingitur eius umbo prominulus: Belgio, Angliæ, & Galliæ, non nisi hortensis est, vsus non dispar. *Chrysanthemos.*

BVPHTHALINVM alterum, folio & facie Cotulæ Fœtida.

NON inelegans istec nobis repertã secus Arantiorũ lucos Olbiæ in Galloprovincia maritima. Caules promit flexuosos, cubitales, & duos pedes altos: quos ambiũt folia tenella Anthemidis, latiora, Cotulæ fœtentis paria: flores sunt radiati, lutei, Chrysanthemiaruorum, aut Calendulæ spontè nascentis. Hanc etiam nobis repertam in agro Romano meminimus.

Ff. 111.

CRAN.

QVAM plantam Eranthemon Gesnerus, cui ostendimus, opinabatur, quia aptior haec genus defuit, etiamnum veram esse coniectamur, similitudine & viribus Anthemidis persuasi: est enim Anthemidis facie, sed maior tota, & Cotulae similis, vel species, latioribus maioribusque floribus, Bellidis maioris, infernè rubentibus ex purpura, supernè cædore intermixto, melinaque bulla media, interdum inter alias Cotulas satis enasci solet sapor ingratus illi, odor Cotulae: Tametsi periculosa est alex res, de icone lectione duntaxat notas, illicò propter nonnullam similitudinem, quæ nam sint, certò statuere, Amicus quidam Pyrhætrum vulgare tuebatur Eranthemon genuinam, ob flores subtus purpurascens, & folia Anthemidis haud absimilia: verum radicis figura & sapor, vrens satis, nos dedocuerunt.

ADONIS:

TANTO minus sit Adonis, vt nonnullis visum fuit, vt cui bullæ luteolæ mediæ, flores autem Anthemidis, semen & facultates longè absint: quare commodius nos inter Anemones.

PARTHENIVM, vel Virginea, est Cotula foetida, non Matricaria.

AMARACVS
Gal. & Pauli.

NON nescimus morosulos istos censores leuiuscula plerumque adductos notula, auctores perbenè de re herbaria meritos, inscitia traducere, atque irridere plerumque, ridendi ipsi cum forent: idq; in Parthenii disquisitione liquidò videre est, quod nolunt esse Cotulam, sed Matricariam autumant, propter duntaxat Coriandri folia: at tenuia Dioscorid. dicit: φύλλα έχει κορίαν ὁμοία, λεπία: Intuere igitur Coriandri adulti in ramis media & summa folia, & fatebere collatione apprimè cōgruā, imò omnia Coriandri sunt: folia consimili diuisura, rami, situs, tenuitas, figura, præterquam ima per pauca folia, quæ latiora sunt Apii aut Oenanthes, quibus eadem foliorum disparilitas contigit, eoque scitè addidit λεπία, nimirum vt collationem nō ad ima, sed ad media pluraque folia faciendam innuet. Matricariæ enim nequeunt esse Coriandro, & λεπία seu tenuia: sunt enim ipsa Coriandro maiora, nedum tenuiora, Arthemisiæ & Absynthio propiora pariæque reliquæ plantæ partes, floribus duntaxat Anthemidis. De amarore autem quòd blaterat, indicat in legendò supinam negligentiam, atque in gustando factuum palatum: est enim Cotula amarore inamœno & perquam ingrato, vt Parthenion: verum hîc nulla exuperantiæ adiectione, foetidam subuirosamve & amaricantem dicit, πικρὸν ζῶν, quo indicat non excellere amarore, sed, vt Anthemidis Leucanthemon, amaricante sapore esse. Cui etiam, quia similis erat Partheniū, seu Cotula, idem nomen factū Leucanthemidis, è Græco contextu discas. Iam verò si ad facultates & vsum animum aduertat, quod intererat Senensis Commentatoris, neutiquam vltius inficias ibis, Parthenium esse Cotulam foetidam. Meminimus namq; quod probè nouit clarissima Agathopolis Schola, Rondelletium aliòsque professores præclaros, sæpius addere Cotulam foetidam decoctis, ad serosos, adustos, salfos, melancholicosque Elephantialeos, & mali mortui vocatos, per inferiora educendos: purgat etiam aliquantum succus per se iusculis inditus, magnoperè in syrupo, ab iisdem laudatus: quia thoracis & pulmonum farctus, lotium euidenter ciet, & tumores emollit, digerendi vi paulòsquam Chamæmilli vegetiore. Sumus & nos vsi percommodè totum hoc sexenniū Rondelletii imitatione, multorū cōmodo. Eapropter multum nocuit, maleq; actum cum studiosis hætenus, quibus persuaserant πολιτὰ λαντα ista cōmentaria, Matricariam Partheniō esse: deterius verò multò cum ægrotis, qui herbæ duntaxat ad menses ciendos vsurpatæ, purgatoriæ (cæterum amaroris horrendi, & foetidi) vsione vexati fuerunt: nec enim Matricariæ, vt Arthemisiæ, mēsisbus eliciendis aliisve matricis particularibus affectibus prærogatiuam, sed tantum ad duriæ & Phlegmonas commendat Parthenion Dioscorides.

Varietas.

PARTHENI igitur, seu Cotulae, varietas duplex à magnitudine & odore. Notior & frequētior quæ foetidior, caulibus & alis teretibus, succosis, teneris, viridibus, crassioribus, longioribus, quàm Leucanthemidis agrestis: foliis verò & floribus illi adeò alludentibus, vt

STIRPVM aduersaria noua. 345

bis, vt vel exercitato, nisi nares consuluerit, illudat: attentius tamen intuēti folia latiora, & florum mediæ bullæ depressiores, latiores, iisdem satis ætate cum Chamæmelo Leucanthemo floret.

Inodora Cotula.

MINOR itidem inter segetes, superiori Anthemidi Cotulæ dictæ prorsum similis, eoque ad discernendum magis difficilis, quia magnitudine penè par, & odore imbecillo aut nullo est. Flores tamen latiores habet & teneriores caules: radix quotannis regerminat.

COTULA, sine Parthenion marimum minimum.

AD Ceti montis Norbonensis radices, non procul piscatorum attegijis, hæc frequens oritur: & Cichorio Bulbosolubens associatur. Exilibus palmaribus cauliculis humifternitur, quibus folia insunt Bupthalmi vulgaris paria, diuisura Bellidis maioris, carnosâ, odore feriente, putidulo, Cotulæ vulgaris: Floribus item non ita absimilibus. Vires autem nec inferiores, nec dispares.

BUPHTHALMVM, Oculus Bovis.

ENIMVERO Galenus & Ægineta, quasi Chrysanthemum foret Bupthalmum, aut nomine tenus distarent, nusquam Chrysanthemum meminere sed Bupthalmum iisdem quibus Dioscorides verbis posteritati suæ mandarunt, penèque persuaserunt commentitiū vel spurium caput de Chrysanthemo esse, vel cuiuspiam amanuensis industria nominis & ordinis quadam cōsequutione illēcti, illuc inter Chrysogonum, Chrysocomen, Heliochryson & Ageratum apud Diosc. ascitū, eodemque penè orationis filo & viribus, quibus Bupthalmum. Tum utroque posterior Plinius, videtur vnā tantum descriptionē legisse, vel, quod verisimilius, vtramque, ratus eandē, Bupthalmi vnā delineationē conflasse & Chrysanthemum. Bupthalmos, ait, similis Bouū oculis, folio Fœniculi, circa oppida nascens, fruticosis caulibus, qui & manduntur decocti, quidam Cachlā vocant, hæc cum cera sciromata discutit: Vbi vides coaluisse ὀφθαλμειδῆν sive ὀφθαλμοῦ κυλοειδῆ & καὶ ἔθεν ἐνόμασαι, colorēque melinū, folia multifida, seu fœniculacea, & circa oppida oriri. Verū addita esse ex Chrysanthemo, caules mandi decoctos. Abesse verò illi flores vehementer splendidos, caules leues: variante nimirum non nihil descriptione ex Bupthalmo atque Chrysanthemo conflata. Hæc factis visa fuerunt non paucis doctioribus ad astruendum, non nisi eandem vnamque plantam & descriptionem vtrumque, esse. Quibus sanè & nos assentiremur, nisi & ipsæ stirpes, quasi se amotas sua tribu & capite diminutas quererentur, nunc postliminiò reduces sese nobis offerret, atque lectio paulò utrobique attentior liquidò præluceret. Siquidē Bupthalmo caules sunt teneri, tenues: folia Fœniculi specie, flores lutei, similes & maiores, quàm Anthemidis (nempè Leucanthemi) oculi imagine. Chrysanthemo autē fruticosa facies, leues caules: Folia multum incisa. Flores vehementer splendidi, vel rutili, & caules holeracei, esculēti. Quā propter oppida, nō itē in agris, oriri tradit. Quæ quidē varietas cū par ipsis in plātis cernatur, facit vt arbitremur, Galenū, quē sequitur Paulus, recēssione hac super sedisse, dū ex Dioscoride exscriberet, quia plātas inter se non comparasset: aut, vt lenius dicamus, Chrysanthemum historiā eius monumentis intercidiisse: quemadmodū in vulgatæ cognitionis Iride contigit. Facultates præterea si quis argutetur easdem vtrisque redditas, idem factum in Schænantio cum Calamo, Myrrha cum Bdellio, Iberide cum Cardamine, Cichoriis cum Hieracijis, & non paucis alijs. Ea propter exercitatoribus binum damus Bupthalmum, & totidem Chrysanthema, quorum accessione saltem naturæ familiæ duæ auctiores locupletioresque sunt futuræ.

HELLEBORVS ferulaceus. Bupthalmum Dod.

THEOP. Helleborus ferulaceus folijs fœniculi, huc accersiri ex capite de Elleboro: perplacet Doct. Dod. sed flores nō ita congruūt. Facultates minus multò catharticus enim est

vt ex Germanis asserit Mathiolus. Sin verò non vehementer purgat, non perperam quadraret: quippe durities inque scirrhum abituras collectiones dissipare certum: quod tamè haud perinde videtur præstiturum primum Bupthalmum.

PYRETHRVM *Officinarum, flore Bellidis maioris, folio Anthemidis.*

AFERVORE igneo Græcis, deinde Latinis dictum Pyrethrum nullus nescit: & isti Officinarum Pyrethro, quò minus censeatur verum, nihil est quod derogat, præterquàm flores, quos in umbellis Anethi circinatis tradidit Dioscorides (alioquin radices illi, cum adolefcit, cuiusmodi plurimum in fasciculis ex Hispanijs ad Septentrionis emporia conuehuntur, nonnunquam non adultæ Pentaphylli radicem, interdum etiam vetustiores pollicem æquant) cauliculos plurimos, sesquipalmum altos, crassiusculos, folijs Anthemidis stipatos, crassioribus, longioribus. Florem item Anthemidis æmulum, aureo in medio umbone, sed magnitudine Bupthalmi. Radicis feruor igneus immanem dentium cruciatum placat: oleum ex recenti radice eductum mirificum est. Vernat hæc etiam non semine, sed duntaxat cauliculo, depacta tantum in hortis Belgicis & Anglicis.

PYRETHRVM alterum.

ALIAM plantam Pyrethri veri nomine donabat Guilandinus, & alebat in Patauino horto, cui radices & folia Cotulæ foetidæ. Umbellæ ab vno quasi centro multis pedicellis innixæ, Venerei pectinis ritu, aut Anethi, candidis flosculis, feruido & amaricante gustu. Sed illud lectori Senensis, qui hanc non nisi labore arduo sibi comparatâ, neq; omnibus cognitam asserens, quasi inuideret nobis tyronibus cognitionem, aut metueret criticorum reprehensionem, tacendo docet, nisi quænam illa esset, nõ perspectum planè fuerit illi. Et sanè minimè habet hæc alterius illius mirificas vires: vt neque nonnullæ aliæ, quæ quia gustu feruido sunt, & nonnullam foliorum similitudinem sortitæ, illicò ab intempestiuis herbarijs Pyrethri nomen accipiunt, quasi id præstaret Pyrethrum feruore tantum, ac non potius alia comite facultate.

Feniculum. *vulgare dulce.*
 Anethum.
 Meum.
 Ferula.
 Ferulago.
 Sagapenum.
 Galbanum.
 Ammoniacum.
 Euphorbium.
 Sarcocolla.
 Thapsia.
 Peucedanum.
 Panax Asclepium.
 Libanotis seu Rosmarinum recentiorum.
 Helleborus niger Ferulaceus Theoph.
 Saxifraga tenuifolia, Ferulacea.
 Saxifraga Anglorum.
 Seseli Massiliense.
 Asparagus.
 Corruca.
 Nepa.

Myrio.

Myriophyllon vel Matriphyllon palustre.
 Myriophyllon Equiseti folium fluuiatile.
 Polygonum fœmina.
 Equisetum omne, siue Hippuris.
 Traganos.
 Scorpio Theoph.

Μάραθρον. FOENICVLVM, siue MARATHRVM } Vulgatius.
} Dulce.

Germa. Senfel.
 Belgis. Uenckel.
 Gallis. Fenoil. Ang. Fenell.

QVONIAM multus vsus in cibis Fœniculi emarcidi & arentis, Marathrum quidam doctissimi dictum volunt, fatius tamen è Græcis Latini, quòd quasi fœnum in hyemes arefactum & marcidum reponetur, fœniculum dixerunt. Id autem apud nos in triplici differentia visitur: vulgare, & omnium vsu frequentissimum apparandis cibis, Dulce vocatum Officinis, semine maiore Cumino, gustu Anisi, dulci, colore albido, minus acri, breuioreq; caule & exiliore; folia itidè sunt Anethi: tũ coquis, tũ Pharmapœis vsui. Hyemes istud non perinde fert vt vulgatius, nec perinde frequens seritur, vtpote semine è Græcia, aut Syria allato. Vulgaris autem spontè virentis feracissimus ager Norbonensis, siccior, squallidus.

DULCE.

Hippomarathi autem ab antiquis proditi syluestris, semine præsertim ab isto diuerso, cuius plantam, quæ aptè respondeat, similem equidem habemus nullam, Guilli. Driesch probus & peritus Pharmacopœus aluit superioribus annis Antuerpiæ, procerum, prægrædeq; Fœniculum, communi simile: caule ternum, quaternumve cubitorum, foliis breuioribus, aliquantò rigidioribus, albicantibus Corrudæ. Semen par, aut paulò minus altero, rotundius, & Aniso propius. Isti Hippomarathi nomen fecerunt.

HIPPOMARATHRUM.

ANETHVM.

Germa. Dyllen. Gallis. Anet. Ang. Dill.

ANHTON, quasi ἀνήτων dictum volunt, quia appetentiam cibi excitet, sed etiam ἀνητέια & congressus, & coitio est, ad quam Venerea lacepsit Anethi esus, vt antiqui prodiderunt: tametsi plurimò vsu tandem genituram exhauriat, Dioscor. teste, difflatq; quippe è stomacho crassum spiritum, quem tenuatum in intima & vasa spermatica vrget, sed demùm populatur. Hortis hæc frequentissima, spontè interdum nata, etiam in Anglia & Northmannia: teneræ comæ in iusculis esitantur à quibusdam calculosis, quibus nõ parum prodesse certum est, sed cibo, parum grato sapore: tantoperè Fœniculo simile a libi diximus, vt ipso Pharmacopœo interdum deludat, nisi sapore facilè discerneretur, ingrato, calidiore, & colore obscurius virente Anethum.

MEVM. Germa. Beerwurtz.

MEI veri plurimas sæpissimè vidimus plantas in Germaniæ, Italiæ, Galliæ, Hispaniæque locis Alpini: Quin nuper etiam dũ hæc meditaremur vireto peritissimi Pharmacopœi Londinensis Iohannis Riccii, Radix odore suauis picæ, vel Angelicæ, caule & foliis Anethi, umbella candida, Iunio & Iulio floret. Semen Hippomarathi, odoratum. Eadem in celsissimis montium iugis sterili Seuenæ, præsertim loco cui nomen Gallicè l'Esperon, id est, calcar latinè, monticolis Cestre nuncupatur vernaculo nomine, vti Platearii & Pandectarii æuo, cui nulla doctiorum omnium suffragio deest nota veri Mei Dioscoridis. Cuius etiã

senten-

Fœniculum tortuosum.

sentia est, noster eruditissimus Turnerus Anglus, qui in orę Septentrionalis Alpibus Cheueoricis Scotiæ finitimis, magna uertate scaterere hanc stirpem nos monuit. Vix enim quadrienniū est, cum primū hęc planta Venetiæ Pharmacopœis innotuit: nam tametsi radices ad Theriacā cōfectionē ex Syria & Apulia aduectas norant, & in singulas libras singulum aureum ducatum institori pendebant; tamen exoticam putabant, nec ullo loco Italiæ oriundam, ut qui neque caulem foliāve vidissent, & Herbariorum Senensis dictatoris, summi placitis acquieuisent. Hic enim Massiliensium & Mōspelliensium Anethum fœniculumve tortuosum, tortuoso errore verum Dioscoridis Meum astruxerat, anamque illis errandi prębuerat. Quin ne nunc quidem, ut errorem aut tegat, aut foueat, in istis postremis Commentationum recoctionibus atque recantationibus, nisi inuitus hanc genuinam esse fatetur: Et fatali sua modestia argutatur, odorē quadantenus virosū, folia non Anethi, sed Asparagi, radicibus non adeo tenuibus; Tum paulo mox subdit, Appuli Imperatricem vocant: quo quidem vocabulo, ubique fermē locorum ignara herbarum plebs solita est alicuius incognitæ plantæ eximium & gratum odorem & vires insignes signare: Sic enim vulgò etiam Angelicam Imperatricem vocāt: alioquin Angelicæ, aut Imperatorię, cum Meo nihil est affinitatis, nisi odoris, qui in Meo perinde iucundus est. Et peritis indicio est eum neq; multas radices huius eruisse, neque folia planè perspecta habuisse; sunt enim situ & similitudine Anethi, non Asparagi, ut asserit: cui etiam si essent similes, tamen ambitionem sic suam magis proderet: Asparagum namq; metipse fœniculo asimilat, & Anethum adeo similem fœniculo suo capite asserit, ut plerumque colligētes fallat. Ne porro in multo reconditioribus plantis deinceps fallamur abs te, nos tyrunculi, cautio vna & summa erit, non temerè tuis argutis inductionibus picturisve credere. Penè enim nos fefellerat libri initio de Iride syluestri, quam Medio ex Plinio cōparabas: at nobis post lōgè aliud Mediū dedisti, quam inibi prę te ferebas. Hic porro de Sefeli, Androsache, & aliis permultis plantis, fauere linguis consilium est. Qui non nesciamus, te tantum Dictatorē iamdiu supra aleam humani iudicii vel erroris summo ignaorum quorundam suffragio euectum esse, & vereamur scuticam Reuerendi fratris Adriani Veneti, qui in vasti tui operis vestibulo & Priuilegio, dicit totum volumen, tuum à sua Paternitate examinatum, approbatum, & ab omni suspitione erroris liberatum.

Νόϳτηξ FERULA & Ferulago. Hispan. Cananheia.

QVEM ADMODVM Νόϳτηξ virgultum, thyrsū aut bacillum Græcis signat, sic Ferula Latine à ferendo, quòd illius scapi pedamenta fruticibus, & senibus pedum ac scipionibus essent. Plurima & procera in Galloprovincia & Norbonensi Gallia, præsertim illis rupibus præruptis que saxis prope subterraneas cryptas, via qua Monspellio Frontignanam itur ad rectam: itidem in celsis squalidisque saxorum sinubus, qui soles æstiuos & feruidos exceptos totū fermē fouent diem, propè oppidulum Rochæve Caltrum vocatum, quæ ad austrum vergit: quinūm cubitorum caulis, radix magna, recta & altè in saxorum commissuras hiantes rimas descendens, euulsu difficilis, candida, lacteo pinguiq; succo turgida, odorem vehementem vibrans, folia fœniculo maiora, pinguiora, crassiora, ut & caulis: umbellæ prægrandes Anethi, Iunio & Iulio flosculis luteis defluentibus. Semē folliculæ, compressum, oblongum, rotundum, Angelicæ fermē, duplò maius.

Aliæ FERULÆ & Ferulagines, eorūque succi & excrementa
SAGAPENVM.

SUNT etiamnū duæ in herbariorū hortis huius classis, naturæ & similitudinis plantæ, quas idcirco Ferulagines vocant. E videntur distare duntaxat cultura, statura, elegantia & succi copia, prout sunt noctę radices aruum aridum, magisque excoctum, sub celo fudo & feruidiore, ut in Aphrica, Media, Cyrene, & alibi. Quare, minus mirum est Dioscoridem paucas & obscuras notas de Sagapeni, Galbani, Ammoniacci, Euphorbii Ferulis, aliisque permultis gummiferis scripto reliquisse: cum ne nunc quidem sint nobis cognitæ, postquam à nostris hominibus terra & mari lustratæ sunt Lybia, Æthiopiaq; cuncta,

Etia, multoq; plures regiones, & magis diffita nostro orbe. Equidem Dioscorides videtur agnoscere Ferulam eandem esse atque Sagapenum: nam e radice Ferulae fauciata manare Sagapenum primum dixerat: deinde inferius, quasi superius nihil dixisset, alteram plantam Ferulaceam docet, ex qua alius generis Sagapenum effluat: quae arguunt potius succos ipsos agnitos illi, quam plantas. Quippe Plinij etiam Sagapenum in Ferula oriri tradit: forte quia eadem plantam cum Ferula vulgari putauit. Cum autem multis e plantis, gummeus, pinguis, & resinofus succus exeat, vt Coniferis, Amygdalis, Mastiche, Terebintho, Cerasis, Hedera: herba Rutha, Dragacantha, Ixia, & alijs non paucis: tamen omnium nobilissimum excrementum medicamentumq; videntur Ferulacea remittere: & earum quaedam parce, nec nisi alicubi, vt Foeniculum in Hispanijs, Thapsia apud nos: de quorum natura, viribus, & mixturis, commentationem plenam instituius inter succos medicatos, vbi facilius cum caeteris liquoribus concretis, pinguibus, & cognatis comparabuntur. Nunc tantum si quae faciunt ad hasce plantas vestigandas, pauca leuiter attingemus. Diximus haud dudum in Lasere, ad quam vocem alludit Asla foetes, solitum olim misceri Silphio siue Laseri Sagapenum, eoque, tum propter alias rationes, videri nobis cognatas plantas: qua coniectura fouet Diosc. qui Sagapenum nescio quid medium inter Laser & Galbanum olere affirmat: idq; sensum perceptio hodierna confirmat, adeo namq; similia colludunt ad nos, vt exercitato sit opus oculo & nare sagaci ad ea inuicem discernendum. Purius siquidem Sagapenum, & illud recens, quale non multis ab hinc annis ceperunt Venetias asportare institores, concolor est Assae, purius, odore item ingrato, Porrum respiciente, vel Galbanum, quum praesertim recentissimam & efficacissimam intueris glebam lachrymis thuris concretam.

Quin & Galbanum Ferulae item Syriacae succus gummeus, Assam multo propius aspectu imitatur: odor tamen minus teter illi, & Gpomonacis quadatenus cognatum videtur: cuiusmodi habemus hodie ex Officinis Venetis quoddam fuluum, molle, Ceram nouam referens: cuius grumos glebulasue lachrymis pinguibus congestas seruamus, aliorumq; multorum lectiorum gummosorum succorum specimina, vt quiddam iumentum nobis afferant, etiam ad plantas ipsas noscendas, interq; ipsas distinguendas. Siquidem verisimile sit, sic inuicem hasce Ferulas se habere, vti ipsorum gummi sunt aut diuersa aut affina. Nam Hammoniacci gummi, quod perquam recens optimum & copiosum hodie adfertur, tametsi plantam ferulaceam esse, ipsa frustilla festucasue harundinacei corticis, quae inter glebam reperiuntur, fidem faciunt, & Dioscorides affirmet: tamen longius abesse videtur ab illa communi ferulae specie, cuius cognationem Assam, Galbanum, & Sagapenum suspicabamur. Ista etiam semina latiuscula ferulae, quae inibi immixta glebis conspiciuntur, caulisque, vti diximus, frustitia, arguunt ferulam diuersam quandam, sed tamen congenerem: tamen vides ipsum gummi alio odore, figura, & copia multo maxima. Adde quod Euforbij ferulaceam arborem etiam tradit Dioscorides in Mauritaniae Athlante monte, cum tamen ipse liquor concretus non parum discerpit a superioribus gummis, similior multo Sarcocollae. Quare vtrius credendum sit, merito haeremus, Dioscoridine, qui ferularum, aut ferulae arbori similem tradidit: an recentioribus, qui istos cunctos tractus Mauritaniae admodum exploratos habent, ipsaque plantam Euforbij frequentissimam sibi visam eodem quidem loco vbi Dioscorides, sed longe alia specie repraesentant. Nempe spinosam plantam, Acantho aut Cynarae similem, cuius radici innascuntur cumerorum effigie fructus praegrandes, succo isto feruido turgentes, quibus per maturitatem incisis, lac effluit, colligitur exceptum in vtribus, mollius quam quod habemus Euforbium. Verum qui saepius obseruauimus inter glomerulos & acervos Euforbij multa semina tricocca Chamaeleae, Lathyridisue modo, gustu acris, lubens audiremus, num haec sint eiusdem semina plantae, quod tamen minus videtur, si ea sit Cynaris syluestris similis. Non autem esse Euforbio congenerem Sarcocollam, tametsi admodum similia ipsa grummi grumosa sint. Dioscorides monet, & ipse feruor in Euforbio, amaror autem in Sarcocolla, tum facultates diuersae, quas nos prosequemur, quo loco polliciti fuimus,

*THAPSIA Turbith Gallicum, & Turbith
sineritium Officinarum.*

Gg. j.

Potuit

POTVIT dici Thapsia, nō solūm vt placuit Dioscoridi, à Thapso insula cognomine, quæ vna' è Sporadibus est: sed etiam propter flammæ calorem, quem corpori admota inureret, adeoq; eminus, præsertim aduerso flatu spectanti. Valdequàm similis Tapfia habitu toto & viribus: tametsi vsu multo præstantiore atq; purgatrici vi. In Aquitaniæ macilentioribus montosisq; squalidis inuentam nobis dedit præceptor Rondelletius, prope vadum quæ traicitur in Hispaniã, tum ad radices Pyreneorū, non procul Perpignano vrbe: crassior radicis cortex, fusco foris colore, intus pallet, succoq; multo gliscit lacteo, gummeo, sed inibi loci neglecto: caulis Peucedani gracilior, quàm Ferulæ, foliaque Fœniculo latiora, breuiora, in umbellis semen Ferulæ minoris, oblongum, angustius, montani Sileris. Merito desita ex istius succo purgandi antiquis consuetudo, vt quo multum noceatur præcipuis visceribus, & tormina dira interdū excitentur. Verūm siquidē miscentur leuioribus & naturæ amicioribus, proderit Sarcocollæ, Hammocami, Turpetiue succi modo. Nec Ferulæ Peudaniq; succis gummeis desūt vires purgatrices: verūm tū quia planta tum succus fœtidus cerebro aduersatur, ideo non correcta plus discriminis inferret. Sagapenū vocatur gummi ex Ferula eductū, vti Hāmoniacū, Galbanū cæteri; congenere ex Ferulis consimilibus, sed tamen pro succorum natura inter se differentia eliciuntur, de quibus paulò mox.

Herbariorum THAPSIÆ Vulgaris, Carotæ effigie.

QVAMVIS sit hæc vulgatiore Thapsia officinarum verior existimata, & superiori Thapsiæ radice non parum assimilis, tamen certum est longius à descriptione abesse: est enim folijs potius Carotæ, siue Dauci agrestis quàm Ferulæ: ex Italia iamdiu hortis Belgicis & Francis translatis notitia. Sed quia Aquitanica radice vtuntur pleræq; omnes Officina Septentrionales, ideo se putet vt istius vulgatiore radicibus, quia nō ita sūt absimiles.

PEUCEDANVM. Fœniculum porcinum.

Ger. Harstraug, Schebel Wurtz, vud Scuro Senchel.
Belg. Werckens venckel.
Ang. Horestrange.

FERULÆ COGNATIS hæc, cui radicis succiq; gummeus, resinofus, piceus fœtor, Peucedani nomen fecit: Apuleius Pinastellam, tametsi potius horrendum amorem & fœtorem apud Poetas πικρὸν ἄλγος vox signet. Multum crescit in Italia Hetruscæ ætuosis atq; Norbonæ glareosis collibus, præsertim in Luci Garamontij aditu & circū inter sentes, lumas, & dumeta. Radix profūda nigricat foris, intus virescēs, succūq; remittit gummeum, flauum, odore grauis & fœtentis: comatq; supernè denso capillitio fusco, ambiente caulem gracilem, sesquicubitalem: multis interdum ab imo furculis diuisa, in folia terna Fœniculi modo, quàm Ferulæ duplò latiora, longiora, minus crassa, umbellæ latiores, luteis flosculis prægnantes, semine Angelicæ haud absimili, ingrato. Sic & purgandi vi donata fuit radix herbæ, sed propter fœtorem vtriusq; minus in vsum deducta.

PANAX Asclepium Ferule facie.

NEC diuersi generis est Asclepium Panax à Ferula, nec item figura absimile, præsertim istud doctioribus verum putatum, fortè quale in Mathiolo pictum vidimus: Sed quia is autor admodū notas plantas oratione prolixiore prosequitur, rariores autem tacitas præterit, aut nomine tenus indicatas pictori relinquit, nos potius dubios quàm certiores ple-

plerumque facit intuēti omni hanc iconē, illicō Ammi, Mei, Anethi, aut similia, veniet in mentem, nisi quispiam aperiat descriptione concinna, sintne folia fœniculo minora, odoratiora, hirsutiora, quæ umbellæ, quo flore donatæ, sic paucis Cōmentatoris officio & pollicitatione defūgeretur, præclarè opera posita, nec multa: quæ tamē multum plus tibi honoris, & vtilitatis nobis esset allatura, quàm ex Authoribus, qui peruii sunt studiosis, paginas suas infarcire, vt plebi multa loquutus videatur, quum dixerit aut docuerit nihil. Ex Illyrio tractu, cui Histriae nomē, hodie plātas non paucas asportauit industrius Valerā-dus Insulanus Lugduni Pharmacopœus, quib⁹ multa cū hac Panace affinitas, quas in Hor-to Doctoris Iuberti Monspellii seimus: Ferulæ similis erat effigie, sed multò minor ma-gnitudine. Semine tamen non Fœniculi, sed vt Ferulæ, lato: foliis & floribus haud dissi-milibus, caule & radice, magnitudine atque similitudine Anethi odorato.

ROSMARINVM ferulaceum, Fertile Dios. cuius Semen Cachris dicitur.

DIVERSIMODUM generis plantæ Libanotidis appellationē asciuerunt, ob odorem quem spirarent, quadam sui parte Thuris quadantenus æmulum, cuiusmodi primæ Libanotidis radicem olere Dioscorides author est: qui idem à Theophrasto quandā Li-banotidem memoratā, cuius folia agrestis Lactuce amaræ cādidiōra, asperiora: radice bre- ui, narrat. Nobis autem nulla hodie plenè innotuit Libanotis è tot Ferulaceis, quæ vulgò *Libanotis Theō* Libanotides putantur, perinde descriptioni consona, vt hæc, quam *Patavinus olim ha-* bebat hortus, quæ etiamnum hac ineunte hyeme læta virebat Londini in horto Iohan- *Etuce, apud Dia-* nis Riccii, non vulgaris peritiæ Pharmacopœi. Surrigit ea caulem quinum & senum in- *Alteram vide* terdum cubitorum, fœniculaceum, aut ferulæ, nitidum, obscurè viridantem, alis multis *prope Olysatrū* & ramulis diuisum, è nodosis geniculis exeuntibus, foliaque gerentibus crebra, Fœniculo *crassiora, Cotulæ maiora, auersa, virore cæsiō & glauco, umbellas per æstatem latiores Fe-* *erulæ, aut Tapsiæ, floribus luteolis refertas, & semina Fraxini, foliaceæ, oblongiora quàm* *Ferulæ, & Cucumerino semini maiora, cōpressiora, striata, acerosa, resinaceū, aut Thu-* *reum halitum dum fricantur, Sileris Montani, aut Pelopónensis Seseli dantia, mansuque* *os resinaceo & Thureo sapore complentia, acriora: reliqua planta tenera, calidiuscula,* *sed non ingrato holeraceo & Smini gustu, quo quidem facilè dignoscitur à Ferula: nam* *alioqui lacte multo turget tota, vti Ferula, sed albidiorè & minus feruido, aut graui odo-* *re, quin potius odoro.*

HERBARIORVM Septentrional. notior Libanotis.

NON perinde Libanotidi congruit hæc ferulacea, quam multi Herbarii horti in Gal- lia, Germania, & Anglia fouent: tametsi caule gracili, recto, Mei, aut Anethi, striato, atrouirente, bicubitali sit, paucis alis & geniculis donato: in quibus, imis præsertim, *Peucedani prolixiora folia, fœniculi tortuosi, angustiora Saxifragiæ Anglicæ, medio &* *superiore caule pauciora; Umbellis & floribus pusillis, candidis, Mei: Sed exiguum semē,* *sub hyemē maturās, minus Carui rotundi, ferè Ammi officinarum par, quod neutiquam* *potest conuenire Rosmarini fertilis Dioscoridis semini, Cachryn, aut Cancryn vocati,* *quia grano hordeaceo esset simile, aut potius quod vrentis facultatis cū esset, similem* *escaram inurebat cuti, atque pilula Cagri propterea ab antiquis vocata.*

NIGER HELLEBORVS Theophrast. caule & *foliis Ferulæ, radicibus nigris.*

ET hinc cogimur etiam assentiri doctioribus inculcantibus nobis istū Senensem minus versatum stirpium in inspectione, aut authorum classicorum lectione: nam vbi Tra- gii vestigatoris pertissimi & Gesneri indefessi laboris viri iudicium, vt vanum plerūque inculat, ne ille quàm non esset multæ exercitationis, aut lectionis, liquidò prodit. Sal- tem debuit monuisse, Theoph. fortè & Hippocr. Helleborum descripsisse Cotulæ & foliis *ferulæ-*

ferulaceis nigris radicibus, albi similibus: vsum qualem nescius & auius pseudocomentator, isti pseudohelleboro attribuit. Radix quamplurimis, nigris, tenuibus nervulis, Helleboro similis; ternos quaternosve erigit cauliculos, pedem ferme altos: foliis densis, tenuiter incis, virentibus, Ferulæ Adonidisve potius similibus, cuius flores etiam æmulos, sed luteos & maiores Calthæ palustris, aut Ranunculo propiores, suboriente confertim crebribus conflato seminibus pusillis capitulo orbiculato, oblongoque, Morum imitante, simili eidem Adonidi, vel Ranunculo: In variis Holsatiæ locis oritur, & hortis colitur. Iam vero si nequitiam Hellebori vires habere verè tuentur & profitentur obseruatores, non fit igitur Helleborus: floret tamè viretque Bruma, Ianuario & Februario, vt Helleborus & Ferula.

SAXIFRAGIA Ferulacea Italarum.

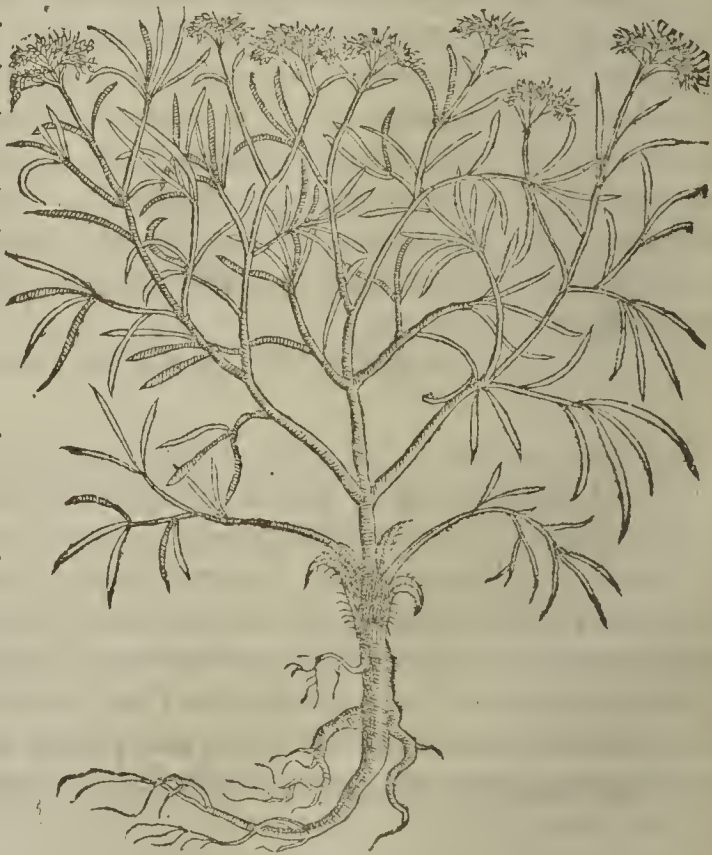
QVIDAM horti Italici, vt Urbini & Florentiæ, alebant Saxifragiam bicubitalem, foliis ferulaceis, aut fœniculi, minus aut minimè geniculatis, tenuioribus foliis, obscure virentibus: floribus umbellatis, albidis, Mei, cuius videtur species. Radices albicant, Pastinacæ sapore.

SAXIFRAGIA Anglorum, facie Sefeli Pratenfis Monspelliensium.

AB eximia dote in frangendo calculo, Saxifragam scitè dixerunt Angli hanc plantam, pratis vdis familiarem: foliis fœniculi latioribus, pratenfis Sefeli minoribus. Radix odora foris nigra, intus alba, Peucedani facie. Flores in umbellis candidi: semen fœniculi; caulis sesquicubitalis & cubitalis est: hac stillatitiâ parât mulierculę clynicæ in Angliâ.

SESELI MASSILIENSE, folio fœniculi crassiore.

PASSIM & vberè crescit Massiliense Sefeli illis in tractibus qui Massilia Aquassettias ducunt, transq; Rhodanum in Monspelli agri asperis: Nobis etiam collecta, via qua Roma Senam itur, propè colles oppidi *Morsiascone*, vini optimi Muscati commendatione, potioribus magis noti, quàm Botanicis studiosis. Radix illi alba, fœniculi effigie & magnitudine, altè humi depacta, & euulsu difficilis, quàm fœniculi odoratior & calidior: caulem vt plurimum sesquicubitum ferulaceum, hincinde alis multis ex geniculis prodeuntibus reflexum emittit, prædurum, rigidum: Folia pauciora, sed firmiora, crassiora quàm fœniculi, & albida sunt: umbellæ confertæ Anethi floribus candidis, & semine, Aniso similiore quàm fœniculi: gustu suauis, acris, & medicato, cuiusmodi Mei aut Panacis gustu, Planta illic valde nota, fœniculi tortuosi nomèclatura: singularis

industriæ amicus Iacobus Reinaudus Massiliensis ciuis & Pharmacopœus primus hanc Lugdunensibus medicis, etiamque Valerando Donnez, illic Pharmacopœo, huius cognitionis suprâ quàm dici queat consultis, miserat, ad Theriacę exquisitâ confectione, cui etiam Monspelliensium Doctorum instituto, Rondeletii præsertim, additur, cuius sententiâ non rarò sequimur. Neque quantùm illic locorū est Massiliæ circum lustranti, vllam plantâ videre est, quæ magis quadret Sefeli, proindeq; hallucinantis commētatoris Tridentinū Sefeli nequitiam genuinū esse quit: quid verò sit, cum ille describere non ausus sit, nobis ignorandum. Illud tamè asserendum, nos in Tridētinis alpibus hanc plantam vspiam vidisse, ac ne in Baldo quidè monte longè illis feracior.

An filer Montanū Ma. Sefeli

Maritimus Diosc. ASPARAGVS idem cum
hortensi & holeraceo.

Ang. Sperage, or Sperachè. Bel. Cozael cru yt. Gall. Asperges.

TENELLÆ & primulùm à satione erumpentes holeraceorum germinationes Aspàragi dicebãtur, quia σπερσω Græcè sero, & σπαγῆ satio dicitur: proinde satius quispiam coniectet Asparagos è Græco Latinis deductos, pace multiscij Varronis, quàm quia ex asperis virgultis legerentur. Duæ autem differentiæ, quales antiqui scripserunt, passim vulgò noscuntur, & in hortis seruntur: nam spontè natæ potius gaudere videntur maritimis locis: sed ea species quæ vulgaris siue altilis est, depressiora decliuioraq; pratensia maritima amat: iam admodum nota & frequens primo vere Asparagis punctim emicantibus, multis crebribusq; tenellis thyrsulis, caudæ Equinæ quadantenus similibus, esu in acetarijs admodum quæsitis: affecta postea ætate & ætate, multis fruticant ramulis caules adulti, proceritate ternùm & quaternùm pedum, densissimis foliorum exilium comis Fœniculi aut Anethi, flosculos edentibus oleæ luteolos, qui pariunt bacculas rotundas, Rusci duplò minores, pares fructu Ribe.

CORRUDA differt ab altili Asparago.

SEd enim Corruda magis motu-
stosis & collibus in deuexu & affla-
tu maritimo delectatur, perperamq;
à nostris Herbarum Doctoribus ho-
die cum Altili confunditur, cum ea-
dem putatur: tametsi rarior multò
occurrat, neq; enim Veneto tractui
maritimo, Germaniæ, Galliæ, Angli-
æ uè maritimis visitur, vbi nihilosci-
altilis frequēs oritur. Facilis autem à
superiore dignotio, quia hæc tota cã-
didior & rigidior est, & ramis diuari-
catis funditur per sepes. Folia acuti-
ora, breuiora, & magis in ordines sti-
pata: flosculis oleæ luteolis, crebri-
bus, subter alis emicantibus: & semē
illi, nò vt Altili, Coralli colore, sed v-
bi maturum nigricat ex viridi, mag-
nitudine aliquatò inferius, quod glo-
meratim proximè surculos adnasci-
tur: quas si seorsim species genericas
vidisset & obseruasset Commētator,
nec falsus ipse nos sefellisset, nec Cor-
rudam apposuisset, non illius loco A-
sparagum altilem & vescum sponte
erumpentem illi subdidisset. Is quip-
pe nulla re prorsum quàm transplantatione aut cultu, à seipso hortensi distat. At quid dif-
ferat ab horum utroque Corruda, satis iam liquet, vbi Altilis & maritimi bacca coccineæ
sunt: Corrudæ autem ex nigro virides semper, & Asparagi marini bacca multò maiores
quàm Corrudæ.

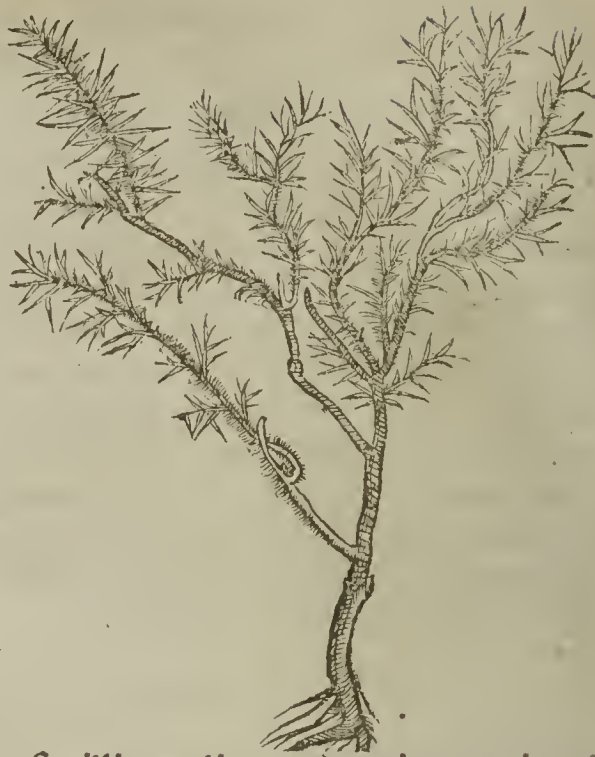

NEPA apud Theoph. diuersa est à Scorpione, quam inter
Cali collocatam oportuit.

HVC autem properatione non ita incommoda irrepsit Nepa: quippe cui spinæ horri-
dæ & infestæ, nomen commune fecerint cum Scorpione, qui etiam ab spinis punctim
Gg. iij. tan

tangentem fauciātibus dictus est: & similiter Ne-
pa vocatur cognomine ab animalculo caudæ i-
ctu metuendo. Hanc autem fermè indiscretæ si-
militudinis esse cum Corrudæ prodidit Theopha-
stus: qualem plantam paucis adhuc notam, nul-
lidum recentiorum descriptam: tum ob sui cog-
nitionem, tum ad Corrudæ collationem appone-
mus: non pauci enim sunt, qui ad eandem quam
Senensis salebram impegerunt, rati Corrudam ni-
hil aliud esse quàm maritimum Asparagū, passim
locorum proueniētem, vt superius diximus. Sed
enim qui nouerit hanc, Corrudæ simillimam di-
cet, non item Asperago: Eam nullibi præterquàm
in Prouincia vidimus, locis montosis vberè fru-
tificantem, præsertim prope montium radices, qui
Magdalenæ celebri Fano & specui sancto nuncu-
pato finitimi sunt, via qua Aquasextias itur. Lig-
næ sunt radices, multiplices, implexæ, tenues: à
quibus mox orfæ spinulæ, rigidulæ, densæ, Corrudæ simillimæ, aliquantò maiores, vniuersa
virgulta summo tenus vestiunt, sicq; tota planta densis horret aculeis pro folijs: & faciem,
Corrudæ præfert, gustu amaricante. Locis saxeis & aridis, & Sterellæi montis decliuis,
ac propter argenteum anem, *Argens* vulgo Galloprouinciæ dictum, multa.

MYRIOPHYLLUM aut *Maratriphyllum palustre.*

AFFINES nomine plantas Militares, siue Dioscoridi dictas Millefolias, scilicet Sem-
peruiuis folio Stratiotem aquaticā, & Filicifoliam terrestrem, ac Cumini syluestris foliā
quamlibet suis alibi notis discreuimus: à quibus iam hanc fœniculi foliam diuersam agno-
scere in procinctu cuiuslibet est. Quippe quam sæpius reperies in leui agmine fluentibus a-
quis & palustribus, innumeris foliorum capillamentis exilibus, è neruis per æqua interual-
la pinnatim exeuntibus, teneritudine & diuisura Fœniculi pullulantis, aut Corrudæ, mol-
lioribus, colore ex viridi fusco, mollicello, teneroq; caule in aquis fluitante: eque radice
exigua, euulsu facili, pallidula, lutea umbella emicat, gustu quadantenus palustris Equi-
seti. Qui hinc nulla de causa Marathrū vocem dispungunt, vt Amaracum subdant, gnauiter
in nihil agendo, & sibi molestiam asciscendo, sudant: nec vident nomen à Marathro dedu-
ctum, monente stirpis effigie & codice.

Myriophyllum Equiseti folium Fluiatile.

FSTVD Dioscoridi prætermissum, mediæ figuræ inter Hippuridem & Myriophyllum a-
quaticum existit. Caulem siquidem edit cauū, striatum, & glabrum, duum trinumue pe-
dum: flosculis albidis, confertis, fastigiatum, Nasturtij aut Cardami aquaticæ similibus. A-
quarum residuum & riuulorum vadosis innascitur lubens: folijs multis, flaccidis & langui-
dis, fluitantibus, caudatis, aut setaceis, Equiseti, vel Millefolij fœniculacei.

POLYGONON Fœmina semine vidua.

PROPTER crebras geniculorum cōmissuras Polygonon dictum liquidò constat, sic vul-
gus diceret multinodiam: propior tamen & similor hæc species Equiseti, quàm maf-
culo Polygono videtur, natalibus, culmis, folijs, crebribus in geniculis, per interualla fer-
mè æqua exortis, tanta cognatione itidem virium, vt non valde sit dispar aut mo dus, aut
emolumentū vtēdi. Habet siquidem ternos & quaternos caules, sed læuioribus, glabros, neq;
strijs asperos, rectos, folia angusta, lōgiuscula, sese per radiatos exortus, & articellorū pixida-
tas insertiones stipantia, Equiseti, aut asperulæ angustiora. Radix albida, longius propaga-
ta, & de se nonnulla germina Asparagosue promēs, tenera. Vliginosas cōualles & quas riuuli
inter

interluunt, crepidines sectatur in herbidis vdis, ad cellam Nouum Monspellio exeuntibus occurrit. Rara tamen illic & nec multum alibi, nota: sicca & astringens valde.

HIPPURIS.

QUILIBET è triuio Hippuridem nouit, sic dictam vt loquitur Plin. ob setas vel pilos equinos & foliorum similitudinem, caudæ equinæ imitatos, vnde etiam Equisetum dicitur. *Ger. Kossch wantz.* *Bel. Decrtstert* *Ital. Asperella.* *Gall. Queue de cheual, & queue de chat* *Ang. Horse taile.* Herba siccissima, quæ tamē vocata quia vdis, humetibus pariter gaudet scrobibus & fatrum marginibus, plurima quocunq; iueris obuia sit, & in duplici differentia cernitur. Equisetum istud notius, culmos arundineos, vel iunceos, cauos, nudos, asperiusculos, & geniculatos, & siccitate firmiores, detergendæ omnigenæ supellectili à mulierculis expectatos, in initio edit, exiguis articularum vestigijs per initia, & racemosis in summo donatos: floribus oblongis, rotundisq; asparagi nouellæ nucamentis, albidis, & herbaccis: progressu ex vertebrosis quasi articulatis commissuris, quas in ambitu per intercapedines radiatim cingunt multiplices exilium foliorum quasi setæ asperiusculæ, prolixiores, Laricis folijs, Myriophylli aquatici comas, aut Equinam caudam satis eminentes. Minor interdum tota hæc rotundos fert asparagos, teneros, summos, non clauatos, sed racemulis longis, & spicatis donatur ramulis, comosis etiam è lateribus.

Minor fontalis HIPPURIS.

PRODIT & istud substillis & fabulosis aruis, vt in Anglia passimè viuus ipsi scaturiginibus trans undantem aquam erupens prope Castell Cary: estque secunda Dioscorid. species, quæ autores implicuisse & confundisse videtur. Est ea recto caule, crassiore, magis cauo, habitiore: per interualla carnosos exortus foliorum multò breuiorum, albican- tium & teneriorum edente: radix nigricat, geniculatis articulationibus & fibris donata: viribus videtur impar superiori.

An racemosa Equiseti facie planta sit TRAGOS vel Tragonon Diosc?

CEREALEM frugem multum acerofam Tra- gon vocarunt, qua ratione nuncupari & hanc innuit Diosc: cuius vtriusuis origine vocis nequã quam ad hircum intelligas allusum, sed potius πρὸς τὸ τραγῶν, ab comedendo, vnde Traganon & Edulem, & Tragemata Bellaria Latinis dicta: Gal- lis etiamnum dragee. Sic in Trasi dolce Veronensi, quia edendo esset, eadem vocis vestigia remanse- runt. Est aut Traganos, quæ hinc verum profite- mur, fruticulus raritate & elegantia in primis cognitu dignus, nequedum vlli recentiorum memora- tus, quæ primùm in siticulosis arenis oræ mariti- mæ ad Ceti promontorij Agathæsis sinus radices, & finitimis aggeribus arenosis, inter mare & stag- num Lateresem, tres quatuorve Leucas Mospellio distantem, legimus, eiusq; fructum, siue acinos, quos hic Diosc. ἄκναι vocat, ex granulis tritico parib⁹ congestis, ternis aut quaternis, mori Bati effigie, vinaccis aut arillis perquam astringentibus, magna cum voluptate esitauimus: vbi vulgus piscatorum & naucleri accolæ, etiamq; studiosi Monspellij Rasins de mar, seu marinã vuã vo- cat. Luxuriat inibi tanta vbertate, vt ea plaustra onerare queant. Foliorum prorsum ex- pers est, sarmetosis, gracilibus, copiosissimis, & confertis viticulis, iuncum, aut potius spar- tum, partim & Equisetum referentibus, ramosis comis, humi accubantibus, ex crassiore, duriore, rufescente breui stipite, arenosæ superficiei multis anfractibus immerso, & radi- ci continuato, quæ in senos octonosue pedes tortuosa excurrit, genicula ruffa, graminea,

Gg. iiii.

cre-

crebrioribus etiam geniculis in breui sparteo, crassitie & duritie stipitis, in alas exeunte geniculofas, comofas Equifeti, sed diuiores, amaras, siccitate & astrictione mira, vti vniuersa etiam planta, secundum autem ramulorum inferiores superiorésque exortus, in iunceis innumeris cuspidibus minutim racemosi (Iulio & Iunio) erumpunt flosculi, ferè iunci aut botridis, albicantes, herbidi: post quorum defluuium, ingens acinorum agmen totam operit fruticem, coccinei enim grani triticei sunt, pares acinuli, & purpureo multo pingues, Rubi idej, nò prorsum maturi exiguos fructus referentes: è quolibet eorum gygartum duriusculum, triquetrum, vtrinque acuminatum, grani tritici aut Sefami Theoph. similitudine, fuscum foris, intus albū, medullosum, astringēs, nò ingratum, gratus verò esu ipse fructus & prædulcis, etiamnum vrinam multum ciens, biennio, triennioq; regustatus. Satum item in Belgio amicis, nobis istud Londini bellè enatum fuit: nondum tamen acinorum ornatus comparuit, Rùpellæ etiam maritimis exire, & ex aduerso Salinorū insulis Oceani Occidui, nobis amici non vulgatæ fidei retulerunt. Nos tameu Autumno 1566. qui multa illic rara nacti fuimus, non animaduertimus. Quir Tragon non sit hic genuinus agnoscendus omnibus eruditis, causam haud dicet Senensis, qui triuiale & claudum nominis Scorpij argumentum aucupatus, illicò solita qua est fiducia, Cali dat speciem spinosam, eandemq; Tragon Dioscoridis ratus, confundit cum Theophrasti Scorpio, quem alium à Nepa docuimus, & suo loco vtrumque dedimus.

TRAGON *improbus Math.*

EST enim ille Crithmi Salicornij seu Cali congener, propius ad eam speciem spinosam accedens, quam Passiuacam aut Secacul, aut alterum Crithmum faciunt, pedem & cubitum altam, intortis, crassis, densis, ramulis diuisam, & adeò horridam, armataq; folijs pungētib; Aizoï colore & figura, carnosis, crassioribus, numerosis in imo, in summo muricatis, cuiusmodi in tribulo terrestri & aquatico, vt impunè effringere surculum nequeas: hinc ad imam basim interiorem, flosculi herbacei rotundi, ex quibus semē exit compressum, Kali modo (puto) in volutē speciem. Radix cespite summo exilis, lignosa, Cali, & herbaceo prorsum gustu, succoq; multo glutinoso prægnans, minimè astringente, falso, & alioqui nullius excellentis qualitatis: quam si Commentator propius gustu & visu exploratam habuisset, descriptione declarasset, nec Dioscoridis Tragon fecisset. Est enim succulenta herba, nò frutex, nullos acinos habet ruffos, tritico pares aut supernè acutos, numerosos, magno perè astringentes: quæ omnia insunt prorsus nostro Trago, quem sine folijs, nec spinosam Dioscorides tradit. At hæc folia αἰζο carnosâ habet, spinis horrida, astrictio penitus nulla & prorsum à Scorpio Theophrasti non alia, qualem descriptum eleganter Theophrasti Scorpium leges. Qui quàm exquisitè huius inspectione herbæ percipitur, tam longè abest à Dioscoridis Trago: cui ex proximo superiore capite potuit irrepsisse Scorpij vox, vti multa nomina casu inserta sunt, aut frequenti amanuensium lapsu, qui etiam isto loco florere Corrudam & Scorpium μετὰ κροτῶν φθινόποριδιν, cum tamen longè ante florere certum sit, eòq; μετὰ ἔφνην æquinoctium vernali, vel Plin. lectione, qui non rarè non notas res aut dispares, simili descriptione amplectitur, vti multis locis ostendimus.

Rubia utraq;
 Erithrodanum Marinum Norbonense.
 Aparine.
 Aspergula, sive Asperago Pli. Gallis Mugnet.
 Spergula.
 Gallion. { luteum &
                   { album.
 Cruciata minor.
 Polygonatum minus.
 Passerina Tragi.

RUBIA utraque, Erithrodanum marinum.
 Ang. Madder, Gall. Garance. Belg. Grappe.

Vber

VERI tum prouentu, tum quæstu oritur & colitur Rubia ubiuis locorum, præsertim in Germania & Belgia Insulis vrbe dicta, ubi radices prolixissimas & numerosas, flexibus multis humi sparsas, rubentes intus, forisque Coralli nondum perpoliti colore: *Ang. Madder* erutas hyeme ineunte, mense Nouembri, siccatas trapetis subdunt, confringuntque, quo commodius ad externa emporia compendii causa venum vehantur. Infecturæ lanarū cōriorūve impendiō expetita, necnon officinis medicis notissima: hæc maior & melior vocatur.

Altera verò, vt minor, sic deterioris est notæ, minus aspera tota, cuius radices è rubello in luteum languent, flosculi nec luteo pallent, sed candicant, folia minora, numerosiora, geniculos frequentiores radiatim ambiunt, cauliculosque triquetros, semine rotundo, prorsum maioris Rubiæ similitudine, vsus rarior huius.

Sylvestris Rubia Minor.

RUBIA MARINA *Norbonensium.*

PAVCIS locis oriunda spectatæ elegantie planta, quam non temerè nisi in Norbonæ Maritimis, & squallidis, sabuletis Magalonæ & Peraris circūiectis reperies, nec commodiori quàm huic loco referas. Radix pedem aut sesquipedem longa, nuda, sarmetosa, arida, rubra, Anchusæ colore, modo, & magnitudine: intus ruffet obsoletius cuiusmodi Iuniperi, aut Cedri ramenta: graciles numerososque cauliculos ab imo surrectos, teretes, geniculis crebris cinctos habet: è quibus foliola Saturei aut Rubiæ minoris, tenuia, rigida, mucronata, sed incana, vt plurimum quaterna decussatim promūtur, quæ suis axillis acerosos glomerulos foliorum pusillorū cōdunt, deinde summis in cauliculis è mediis istis glomerulis flosculi prodeunt ex herbido lutei aut pallidi, magnitudine Amaraci, & Iasmini modo oblongi sunt.

APARINE.

ERYTRODANI vniuerso generi videtur congener Aparine: valde quippe similis, & eadem penè sylvestris foret, nisi intercederet seminis discrimen, tum etiam scabritia hirsutaque cuticula caulium & foliorum, quibus sese vestibibus pertinaci applicat hesu, vnde Philantropos, seu Hominis amans, vocitata fuit. Semen verò vmbonis vmbilicivæ figuram cælatam medio sui habet.

Aspergula odora nostras, aut ASPERVLA, an Mollugo, aut Asperugo Plinii? Gallis, Muguet.

HISCE proximè accedunt duæ plantæ priscis, vt videtur, incognitæ, nisi sint Plin. Mollugo, & Asperugo dictæ. Altera, Asperula vocitata, tamen non est nisi semine aliquantum aspera. Cauliculos complures quadratos geniculis multis cinctos edit, circum quos stellatim foliola Aparine, latiora, magisque virentia, septena vel octona sunt: florésque exigui candicant in summo, Valerianæ æmuli: tota planta odore suavi cuiusmodi Lilij conualli: semen rotundum & nonnihil asperum. Rarò alibi quàm in hortis, vbi odoris commendatione colitur, Gallis Belgis perfamiliaris.

Sagina SPERGULA, sine Spurry Belgarum & Anglorum.

SPERGULA verò radicem exiguam: à qua statim promūtur palmum alti cauliculi rotundi, graciles, geniculati, crebrioribus foliis, sed exilioribus, circum in stellæ morem radiatis

diatis Gallii foliis similibus, flores in extremis albidis, caliculis coercescentibus semine nigricans. Brabantibus hac, vniuersa passim conferunt veruacata, ut cuius pabulo mirifice vaccas saginari, lactisque copiam augeri, veterina iam diu exploratum habent.

GALLIVM Luteum.

PER QUAM simile Gallium huic, sed foliis minutioribus, luteisque flosculis, racemosis, oleæ modo, passim obuium & notum, odore suauis. Huius altera frequenter visitur *Gallium album*, differentia, floribus candidis, & foliis aliquantò latioribus, ad Rubiam syluestrem propius accedentibus, sed minoribus, quod Gallium album nuncupant.

CRUCIATA MINOR.

ACCENSERI potest isti classi Cruciatæ recentioribus vocata, iisdem quibus Gallium gaudens natalitiis. Pusilla radice, fibrosa donatur, à qua cauliculos quadrangulos egerit rectos, pilis hirsutos, ex æquis interuallis geniculatos, quaternisque foliis breuioribus, latiusculis, hirsutis, & flauo pallentibus decussatim stipantur, è quibus flores exeunt lutei, pusilli, singuli, oleæ, racemosi, sed in summo numerosiores, confertim aggesti, thyrsum Pulegii constituunt. Vulneraria hæc, haustibusque prolapsorum ex alto, atque sanguinis exputationi admisceri solita, uti Rubiæ cæteræ.

POLYGONATVM minus, Rubiæ folijs, ambitu stellato.

AFOLIIS agnoscitur altera differentia Polygonati, Sigilli Solomonis vocati, etiam radix & caulis, plantæque habitudo, & natales sunt eadem: verum folia angustiora multò, & ambitu stellato, Rubiæ maioris, vel Asperulæ, quaternaria, aut quina: minores etiam flores inter folia herbacæ, bacculæque; Piperis minores: multus hic collibus *Riuoli* & *Taurino* Pedemontium collibus syluosis vicinis, & arduis *Veganii* *Norbonensis*, Belgicis hortis charus & multus, ubi maius etiam in pratis syluosis spontè luxuriat. Ruri etiam Galliæ & Germaniæ provenit crebra, ubi iam diu & etiam nunc nostro tempore, officinæ condire solitæ sunt, ad *Diasatyronis* *Veneris* illicium, persuasæ esse Arabum *Secacul*, multis recentiorum authorum negantibus, inter quos *Senensis*, qui quid illius *Indici* *Secacul* radice penuria subdendum foret, ut solet, silet: nos suo loco commodissime utendum monuimus radicibus *Pastinacæ* marinæ (quæ domestica vegetior est) esu gratis, boni succi, nonnihil flatulentis, sanguinem, semen & spiritum augentibus. *Eryngii*, etiam *Pastinacarum* & *Zingiberis* viridis conditura posset vicem explere, uti nucis *Indicæ* pulpa vesca; & *Indicæ* *Bathades*, seu *Ges* vocatæ, quas inter *Syfarum* retulimus.

Secacul Arab.

Bathades.

Polygonatū Pl.

Ruellius perperam astruit *Polygonatum* *Syl.* *Plinianū*, foliis *Rutæ*, *Polemoniū* fruticæ, quæ non nouit isto nomine, & fieri potest ut hallucinatio sit *Polygonati* ad *Polemonium*.

Herbariorū *PASSERINA* unicaulis, *Linariæ*, aut *Luteolæ* figura, *Lini* semine vesco.

HANC aptius quis inter *Linum* & *Scopariam* inserat, quam nisi perpauca in locis Germaniæ videas, unde habuit industrius & magnæ spei medicus *Anglus* *D. Pennius*, ubi *wild Meer Hiesse* vocatur, id est, *Milium* syluestre, quia *Milii* semen non dispar dat, gustu, & similitudine, quodque passeruli depascuntur, unde *Passerinam* vocauit *Tragius*. E singulari, exili, paulum flexuosa, albida *Lini* radice, caulem erigit vnicum, iuncum, gracilem; sesquicubitalem, medio tenus nudum, sed indidem summo tenus, pusillis crebribus foliolis *Satureiæ* aut *Thymi* angustioribus, inter quæ granula multa, oblongiuscula, *Milii* magnitudine & sapore, sed calidiusculo, amaricante.

{ *Phyllitis.*
 { *Hemionitis.*
 { *Ceterach, siue Asplenium.*
 { *Linaria minor.*
 { *Ophioglosson.*
 { *Tragium alterum Scolopendrii facie.*
 { *Adiantum.*
 { *Trichomanes.*

Adiantum.

Adiantum { album &
 { nigrum.
Salvia vita, sive Ruta muraria.
Filix mas.
Fœmina.
Osmunda regalis sive Filix florida.
Polypodium.
Dryopteris.
Lonchitis.

PHYLITIS & Hemionitis.

LV B E T interpretari Phyllitim quasi foliosam dictam plantam hanc, vt quæ caulis, floris, & feminis expers prodeat, nec nisi folia aut foliosus cespes appareat: è radice namque multis capillamentis fibrosa, nigricante, capilli Veneris, eriguntur senæ, octonæ, vel denæ frondes, crassiores, rigidiores, Vulgaris Lapatij effigie, passim viarum parietina & syluarum amantes vda, magnitudine & mucrone sesquipalmaris spiculi: interius leuore semper vi-
 rente, aduersæ, repandæ: à tergo autem transuersas multas habent ferrugineo colore pluma-
 tim exiles lineolas, aut liras extantes, ab ima & latiore sui parte, plumatim secus medium neruum digestas, summo tenus quâ in mucronem Lapatij vulgaris, aut linguæ oblongæ similem deficit, vnde Ceruina lingua Officinis vocatur: quare neutiquam iam ambigitur, Phyllitim veram esse hanc, sapore exsiccate, nõ ingrato, & acerbo, subastringente, mul-
 ti ad splenem vsus.

Harum duarum
 quæ serrato am-
 bitu tantum di-
 stat, nobis reper-
 ta in montibus;

HEMIONITES sive sterilis.

SE D enim parum adhuc noscitur nũ ea quæ à non nullis recentiorum pingitur, non item describitur Hemionitis, sit ne speciediuerfa ab vulgari lingua Ceruina dicitur, quam idcirco fecerant docti quidã Hemionitidem, siue tu dicas mulariam: quamuis eam mulæ depascatur: malim tamẽ sterilem dictam, quod feminis, caulis, & floris sit expers, eoque perquam affinis & germana nostrati linguæ Ceruinæ nobis videtur. In quibusdam Italiæ hortis eandem hanc, sed aliquantum loco latiorẽ, diuersam, meminimus, hortatuq; quorundam Italarum frustra hanc Romæ quæsiuimus, quo loci nobis indicarant illi in augustæ antiquitatis rudibus ædium collapsarũ, quas etiamnum vernaculè *Septe Sale*, id est, septem triclinia, illic vocant. Qui sciscitantibus nobis negant Romani Pharmacopœi se vsquam inibi aut circum in vinetis vicinis Hemionitidem vidisse: sunt enim maceriarum tantum illic & cæmentorum dirutæ moles aridissimæ & præ sole feruido minimè alendis plâtis, nedum Hemionitidi, aptæ. Attamen nihil diffitemur viro perquam sedulo Anguillaræ, qui nos idem quoq; monuerat: nempe plantam indidem se habuisse, sed ad eò obscuris notis distantem, vt perparum aut nullatenus differre videretur à lingua Ceruina. Nec enim minus fibrosam radicem nigricantibus villis, summo cespite vel superficie hærentibus, huic inesse: folia autem auersis exarata decliuibus lineolis, seu obliquis liris, alterius similibus: basim tamen latiorẽ habere & versum circumq; pediculum falcata arcuatam iue Volubilis modo. Hæc ille. Sed aliquot annis post, in Anglia occidentua, ad rupes antrosasq; cautes D. Vincentij, vno aut altero miliari ab vrbe peramœna Bristoia, vberimẽ luxuriantem quandam, facie linguæ Ceruinæ, plantam inuenimus: sed ternis quaternisue folijs, minoribus multo: vix enim quàm maxima, tres digitos longitudine excedunt: minimè crassa, aut rigida, sed mollicella, quasi Acanthi veri, inter quem & alias plantas capillares, alioquin latas & bene adultas ita exilis nascitur: nec vllis à tergo li-
 turis

turis asperata, ad mucronem lateribus vtrinque; ad mediū sinuatis, & reductis: basi latiore, lunata: segmento quasi vtrinque; interius recuruo. Londinum in hortis plantandos cespites misimus, sed parum diu superstites fuerunt: adeo namque tenuibus cirris radicis, & folijs delicatulis iniuriæ oportuna est, vt vix se attrectare citra lacerationem patiat: gustu tamen neutiquam à lingua Ceruina alio est. Hanc nonnulli Flandri amici, quibus dono misimus putarunt esse aliam speciem à Phyllitide, nec tamen esse illam quam depinxit Mathiol.

Asplenium Scolopendria, CETERACH
Arab. & Officin.

SEMINE item nullo oritur aut donatur herba Aspleniū dicta, nata quæ Spleni iuuando, quam etiam signatissima & perquam scita collatione docuit Dioscorides folijs donatam esse similibus Scolopendriæ, infesto animalculo, quod lumbricum putidi literatores, cum non nouissent, ausi sunt Ceterach negare, aut lapsus Dioscoridem insimulare. Iam vtrumque; notius, quam vt pluribus opus sit, etiam vniuersæ occidentis Angliæ, quæ scatet Phyllitide, Hemionitide, atque Scolopendria.

LUNARIA racemosa, Ceterach folijs, racemulis Ophioglossi.

PERELEGANTEM hanc antiquis indictam, recentiores Lunariam vocarunt, à foliis Lunæ crescentis in morem subter falcatis, alioqui tota plantula palmaris, habitior, crassitie rigidiuscula, Scolopendrium præfert: sed vnicum tantum folium fert, colore violatæ, gemina acie vtrinque, quasi securiculis vndatis lunatum, è medio cauliculo Ophioglossi tenello: qui surrectus, summus ramosum florem edit, Ambrosiæ, aut Botridis cōnexionem, quadantenus Ophioglossi, quam ipso aspectu & facultate eximiè vulnera ferruminandi, vlceraque; & luxata cogendi, vel æmulatur, vel superat: gustu præsicca & astringens. Ericeta strigosa, steriliaque montosa amat: è Mindenis iugis etiamnum habemus, & postremo in Angliæ collibus, qui Grenuici Regijs ædibus, & Tamesi imminent, satis multum reperimus.

Ophioglossi siue Encaphyllum.

MVLTO frequentior hæc, sed aliquantò minor: cui floris argutula cuspis, lingulam serpentis exertam imitata, Ophioglossi nomen impertit apud antiquos, & nostri herbarij Lunariam dixerunt. Pratis & quibusuis in conuallibus familiaris, nec paruè ad vulneraria præsidia commendationis: perquam exili radice, tenella, tenerum cauliculum promente, cui singulari singulum folium oblongum, Pyrolæ, aut Cochleariæ, crassiusculum, ex viridi sublustre, aut pallidum insit.

TRAGIVM alterum SCOLOPENDRI folium.

NIMIS QUAM anxie multis abhinc annis Aloisium Anguillariam, materiæ medicæ callentissimum, modestissimumque, Ferrariæ conueniebam, vt de Lonchitide, Stæbe, tertio Dioscoridis Dictamno, istoque; Tragio, sententiam eius rogarem: qui cum multa alia doctè & amicè nos moneret, tum istud Tragium sibi non semel visum Scolopendriæ diuitura, hirsuto folio, radice albida, interdum Drabæ, nonnihil tuberosa, & nonnihil Rapunculum accedente, non procul à Pisanis montibus. Nobisque; literas dedit ad quendam per bonum & industrium Lucensem Pharmacopœum: qui tamen plantam neque; ipse potuit, neque; quisquam alius, illic quo loci esset, indicare. Tame tsi balneas aliæque circum loca, & tandem montem Diui Iuliani Pisas & Liburnam vsque eam transmiserimus. Neque ex eo tempore vllum contigit audire qui viderit, aut aliam videre, quæ planè descriptioni fecerit satis. Lunariæ etenim minori hircinus deest odor, radices exiliores insunt: Lonchitides autem non magis huic, quam non suo quadrant capiti. Quare ni potiora sese afferant dum ad umbilicos properamus, hæc in coniectanea nostra sylvamque amandare, certum est.

ADI.

ADIANTHVM, siue Capillus Veneris verus.

QVI NOVE congeneres pusillæ stirpes sunt, quâs hic cõmodum discernere inter se opẽrã precium non vulgare erit, propter istos rabiosulos & prolixos commentatores, qui dum rabie Cerberæ ad Dryphacta se mutuo proscindunt latratione, nihil aliud quàm tyrones nos, nostrõsque commilitones, hæc noscendi perquam auidos, torquent potius quàm docent: vt quibus fortè scripturientibus non res ipsæ præ oculis, earumve cognitio, sed potius ostentandi declamandi quẽ in animo ambitio esset.

Primò Adiantum verum Dioscori. nullibi quàm Norbonensi tractui frequentius, saxi & riguis vmbrosis petrosifque, Vegano, sterili Seuenæ finitimis, ac rupium, fontium, & puteorum labris vel asperginibus MonsPELLII Namausiq;: rarò alibi in Gallia, Germania, Belgia, & Angliã, aut nuquam prouenit: quin ne Italiã quidem locis multis, aut multum videre meminit; duntaxat quibusdam in puteis Riuoli vrbi Pedemontanæ regionis, id quẽ perpaucum: fibrillis verò capillosis, plusculis, fuscis hæret, vno omnes amplexu aptis, vnde panduntur numerosi cincinni iunceiue loruli prætenues; prolixioribus sed tenuioribus quàm Trichomanes staminibus, palmum aut sesquipalmum altis, sericeo nitore & fusco colore nitentibus: folia Anisi vel Coriandri diuisura, latius-

culis alterno situ cirrulis appensa, penè visum præ tenuitate fallentibus, tenella, vtrinque lateribus rectis clausa, trianguli speciei, sed supernè ambitu laciniato & circinato. Hęc omnium præstantissima, quæ indidem Lugdunum, Lutetiã, Antuerpiam, in quibus cetera Emporia celebriora asportatur, caro quẽ à Sepiasariis emitur, ad Capilli Veneris Syrupi dicti apparatus. Galliarum ditiores & aulici sibi curant non rarò MonsPELLII conficiendum, inde quẽ adferendum, quò recentiore, & præsentiore vtantur: mirum enim quantum thoracis affectus, hepatis renumque iuuat. Immadidus, vt species ceteræ, in aqua perstat mersus, quasi suis esset in natalibus, & tamen siccus creditur, aut potius ambigitur ab illis meritò, qui ex huius expressa libra bessem fermè succi promanare asserunt.

TRICHOMANES, Polytricum.

VRIBVS & sapore proximus huic Trichomanes, & Polytrici nomenclatura officinis non consuetum minus quàm cognitum: vbique Belgiæ, & Angliæ parietinis, glareosisque opacis viis vberimum, radice fibris nigricantibus comante, crassioribusque & breuioribus capillamentis, fuscis, nitidis, rigidiusculis, gemina vtrinque foliorum serie, Astragali Tribulivæ terrestris æmulis, ex atro aduersa parte virentibus, subter verò maculis ferrugineis signatis.

ADIANTHVM ALBVM
& nigrum Pliny.

PLERÆQUE omnes Belgiæ, Germaniæ, Burgundiæ, Franciæ, Sabaudiæque officinæ, non modò hoc æuo, sed etiam ab omni memoria Adianthi duas differentias hæc habuerunt; quibus semper vsæ sunt albi & nigri Adianthi vocabulo. Radix pusilla, filamentis crebris compacta, atris, rectis, crebris iunceis, paulò crassioribus & prolixioribus quàm Trichomanes; ex herbido pallentibus aut albicantibus: foliolis vtrinque & altrinsecus plumatim disitis, Filicis maris diuisura & situ, sed multò minoribus,

Hh.i.

altera

altera facie virentibus, altera in glauco punctulis rubiginosis series geminas habent, sesquipalmum eoque plus alta, hæc alba, imò vtraque, quæ nihil planè differunt: quia nigro Adiantho cauliculi neruulive nigricant politiore nitore, foliaque sunt saturiore viore, vires eadem prorsum, quas etiam doctis multis, nedum, nobis exploratas scimus ad quotidianas & consuetas potiones multis annis, magno commodo, nullo detrimento. Ut tandem conuicari dediscant isti tenebricosi commentatores, qui hæc Dryopteres virium ignoratione autumant: nihil enim acis, nedum caustici, hæc innoxia capillares habent: nam Dryopteridem aliam esse scimus, & suo loco dicemus. Audiuimus nos in frequētissimo studioforū cœtu, Rondelletio præcedente doctè, Dryopteridem nostram nonnullis suis ægrotis (dum in Allobrogum ad Rhodanum urbibus factitaret medicinam) exitio fuisse ob Pharmacopœorum flagitiosam incertiam, qui non parum Dryopteridis Potiunculæ medicatæ polipodii vice miscuissent: Hæc proinde, coniectura certa ducti, Plinio memoratum vtrumque album & nigrum Adianthum, foliis Filicis, imisque cauliculis fuscis & asperis, arbitramur.

*Herbariorū SALVIA VITÆ, siue Ruta muraria, non est Paronychia Disc.
Belg. Steen ruyte.*

NVLLI herbarum tribui cognationi quàm huic accenseri quit, ea quam plebs, præfertim Batauorum, & muliercularum clinicarum in Germania, Saluiam vitam, seu Steenruyte, id est, petream Rutam, vocitat. Utuntur quippe hac euentu planè certiore & multo frequētiore, quàm quauis capillari. Cùm enim huius copia multa suppetat illis, si quando præ hyeme cæterarum vlla defit aut vieta sit, hanc subdunt etiam Pharmacopœi exercitiores: quibus nulla vnquam calamistrata oratione vllus persuadebit commentator esse potius Paronychiam, quàm ex Adianthis vnā. Iisdem enim inter Ceterach, Adianthum, Polytricum, cæterasque capillares, locis faxeis lubens prouenit: pusilla radice, caulicisque tenuibus, non ita dissimilibus Adianthi, cuius foliola etiam non parum refert, sed minora huic, crassiora, & incisuris pluribus atque altioribus. Palmum vix æquat tota, & albicat colore pallido rutaceo, ad Rutam accedente, nonnulla etiam foliorum similitudine, vnde nomen vernaculum Ruta. Caule demum, flore, & semine orba, vti cæteræ capillares, quas prorsum exprimit gustum consulenti: vnde commodi petendi coniectura fuit, ad tussim, infestam è viscerum vitio atque Hydropses.

FILIX MAS, & FOEMINA.

Germa. Waldsarn menule & weiblein.

Gal. Fengiere masle, & femelle.

Ang. Ferne the male and femell.

FILICIS tametsi sterilis plantæ, nullus tamen tractus paulò incultior non seracissimus: adeò namque viua, restibili vbertate luxuriat, vt etiam Sole feruidissimo & Syrio vicinis eneatis plantis, tamen ipsa non marcida perstet. Distinctæ autem sunt, & trita cognitionis mas & scemina, vel ipsa πτέριδος Græca voce (quæ expansæ alæ effigiem adumbrat) satis indicante: Mas quippe crebriores, è radice crassiore, multis cœuoluta & implexa appendicibus, emittit prolixiores, bicubitales, vel proceriores pediculos, plumatim foliosos, alæ figuram, vnde nomen, exprimentes. Fœmina verò vnum sæpius promit caulem, nudum, multis diuisum è medio ramis: minore radice, digitum equante, prolixè sparsa, nigra foris, in qua non transuerso ductu, sed calamitini incisa cernuntur quasi emblemata, effigiem aquilæ, aut similis alitis, alis & cruribus expansæ, affabrè mentientia: quam Aquilam plebs, aut ei similes quidem Chymistæ iactitāt. Vtraque semine nullo oritur & moritur: tametsi rudimentum quoddam feminis edant puluerulentæ foliorum fimbriæ, rugosæ, & ista atomos admodum exiles, tenuissimis arachneis filis, de summo Filicum ramo pendentes, passim Filicis fœminæ semen dicantabant, & plebi persuadebant: quæ non facilè quid vtriusque folia distent, discernere nouit.

STIRPVM aduersaria noua. 363

*Recentiorum OSMUNDA Filix florida, luteolis siue flosculis
& racemosis ligulis.*

MINVS verò nota Italicis Gallicisque tractibus mediterraneis Osmunda, Filix dicta Regia, regijs sanè ac præclaris viribus. Multa hæc in Pictauium nemorosissyluis, itémque Belgio & Anglia plurima. Maris Filicis radice quasi costis compacta multis, & folijs ijsdem, sed neuiquam crenatis. Caule striato, quem bicubitalem folia nonnulla tarsum a lãve imitantia æquis ex interuallis stipant, lateratimq; emittunt palmares & sesquipalmares thyrsos, & florû ligulas oblongas, densis racemulis, Lunarię & Ophioglossi æmulis, aut potius Tamaricis Norbonensis nuper erumpētis, quæ ex ferrugineo fucescunt, inque cariosum & puluerulentum situm fatiscunt, seminum speciem aut spem ostentantes. Radices autem amplexæ, & toruli complures costis similes, squamatim sibi incumbunt, ad Hernias, ad vlcera exploratissimi commodi. Quinetiam colicis & spleneticis plurimum conferunt. Nonnihil calida est, & acris gustus, odoris non ingrati.

πολυπόδιον *POLYPODIUM.*

*Ger. Baumfarn
Ang. Okeferne
Bel. Boom baren.
Gal. Polipode.*

EIVSDEM classis sunt Polypodium, Dryopteris, Lonchytis vtraq; ac Polypodium quidem Romanis Filicula dictum, notius quàm vt delineatione egeat. Potissimum radice, prolixioribus anfractibus, nodulis acetabulisq; donata & flagellis Polypi piscis similibus, cuiusmodi ferè coralli albi sunt: crassitudine digiti minimi, intus porracea, gustu nonnihil astringens & subdulcis, querna præsertim hæc, sola in vsu, nec alia visitur, nisi si quando macilentius nacta solum, gracilior, strigosiorque fiat. Sic etiam quibusdam opacis nemoribus paululû folio est adultiore, neuiquam tamen specie diuersa, vt frustra faciunt quidã.

DRYOPTERIS, aut querna Filix.

HANC de vultu & de quercu Dryopterim, Filicem quernam dixerunt: folia huic Polypodij sunt prorsum, aut filicis Fœminæ, minora multò tamè (nò minoribus lacinijs) delicatiora, tenuiora, & teneriora: exilibus Iuncis pedem altis plumatim foliorû exortus ex aduerso exactè gerentes: auersa item folia, notulis aspersa, non extantibus, rubiginosis, sed candidis, appictis, serie gemina, secus folij neruulum medium. Radix verò longa, variè inflexa, humi decurrens, fusca, subhirsuta, & villis cirrisve fibrata, Polypodij (nisi quia gracilior multò) perquam similis. Hinc ansa Pharmacopœis minus peritis erroris plectēdi fuit, dū huius radices dilutis decoctisq; miscuissent, à medico institutis, rati Polypodium hæc esse: quæ exitio fuit ægròtis, vti superius in Pliniano Adiantho monuimus. Radici sapor acerbior multò quàm Polypodij, non gratus, & siccitas nonnihil calida, cuiusmodi in Tormentilla apparet, sed huius exitiosa.

LONCHYTIS primã.

ATRIANGVLA SEMINE, CVSPIDE, LANCEOLÆVE mucrone, dicta fuit Lonchitis, sed hætenus ignota prorsus illa galericulata, quæ mirum quantum torfit & transuersos sui desiderio egit animos vestigatorum melioris frugis, Guinum, Marantham, Anguillaram, quin vel Commentatorem ipsum pepulit ad Montes Italos, & Germanicos, sæpè diuq; tamen nequicquam quæsita. Idcirco puderet nūc (tametsi non deerat aliquid quod satis bene quadrabat) nostram tenuitatem, multum impendiò minore, quasi foeliciores aut diligētiores, illius Heroicis conatibus intempestiuè præferre.

Hh.ij. Verum

Lonchitis altera

verum Lonchitis altera asperave nuncupata, quæ Polipodij folijs minoribus, tenuioribus minutiusq; incisis, palmos binos alta, pusilla Polytrici, Ceterachue radice est. Locis nemorosis asperis occurrit, vti nobis in Anglia, Belgio, & Basileæ, prope montem arduum, vno ab vrbe miliare distito: muscosi apiculi, vermiculorum in modum, præsertim prouecta ætate, glomerantur, spemq; & speciem dant feminis luteoli & racemosi, Oleæ fermè: tametsi sint euanida rudimenta, vti Filicis.

CARDVF & Acanacea.

Vnificus naturæ luxus, Carduorum siue

Acanaceorum familiam tam profusè auxit, vt non minus operosum fuerit antiquis, omnes differentias nosse, quàm parum facile, exactè vel describere, vel notis inter se discernere. Quo minus licet nobis vtiq; eorum hæere vestigijs, aut obscuris designationibus, præsertim cum longè plures notioresq; inspectione, quàm de eorum lectione habeamus Carduos: & nostro sæculo Cardui innotuerint non parum admirabiliores nostratibus, neq; vsquam memorati veteribus. Quare lubuit, si quæ possent ad antiquam cognitionem referri, ita expendere, vt interim alias complures species & varietates indictas neutiquam transleremus, eoque hanc recensioem seorsum auspiciari & digerere commodius duximus, quàm Sonchis (quibus cum tamen plusculum similitudinis sortita videbantur) subnectere. Sunt quidè vtraq; spinosis folijs, latis, & ferè holeraceis, sed Carduis sui generis peculiare discrimen statuunt capitata muricataue cacumina, vnde Acanacea dicta fuerunt.

Carduorum frequentissimi, hi sunt.

Acanthium maius, viarum.

Acanthus hortensis & sylvestris.

Scolymos vtraq; siue Cinara.

Sylbium, seu Carduus Mariae argentatus.

Calcitrapa siue myacanthos Theoph. vel Ruell. Tribulus ex Theophr.

Atractylis, siue Cnicus sylvestris Galeni, Pauli, Theophr. primus.

Carduus benedictus, siue Cnicus syl. secundus Theophr.

ex Ruellio putatus.

Crocodilion Fusch: Ritro, seu Rutro Theoph. Anguillara, seu Echinopus

Gesneri. Carduus peregrinus Dodonæi.

Astone Anguillara.

Rariores sunt.

Acanthium Illyricum.

Chamaleon } albus,

} niger.

Chamaleon non aculeatus Theoph. seu Carduus pinus Monspelliensium.

Spina alba. Arabibus Bedeguard.

Spina alba altera Anglica.

Spina Arabica, Mauritanis Sucaba.

Leucacantha, radice Cyperi, an Chamaleon niger Monspelliensium?

Eringium } Alpinum caruleum Geneuense,

} Montanum, Illyricum & Italicum.

Chamaleontha Monspelliensium.

Scolymos Theophrasti, seu Eringium luteum Monspelliensium.

Spina Solstitialis, quia Solstitijs pest seetas segetes in Norbonensi agro, infestis muricibus totos operit tractus,

Picnomos, seu frequens aculeata parua Solonensis Creta, vulgo Crau.

Carducellus rd radices montis Lupi.

Carduus

Echinomelocactus Perunianus, magnitudine & effigie
 Melonis, vallata, sulcata, striata.
 Hippophaes Hippophaeston.

Ακανθίου. ACANTHIVM.

Germa. Weiß wege distel. Belg. witte wech distel. Gal. Chardon argentin.

MALIM per ωlegi ακανθίου, vāgrandēve spinax, & vepribus infestissimum, quale est istud creditum, vbi que viarū obuium, radice crassa, à qua folia statim complura emergunt magna ferrata, in sinu lanugine obducta, & aculeis horrētibus donata: caule crasso, & striis, spinis, Echinato capitulo, staminibus purpureis referto, & refertis sentibus armato, semine Cnici, sed compressius; Carduo Mariæ non absimili. Hæc foliis vtcumque accedit ad Carduum illum Bulbosum, quem Leucacantha coniectamus.

ACANTHIVM Illyrium.

SVPERIORIBVS annis indefessi laboris Pharmacopœus singularis amicus noster Valerandus Donrez Flander Insulanus, ex Sclauonia rediens, huius semē attulit, & Lugduni in Gallia seuit, vnde miræ altitudinis Carduus foeliciter adoleuit. Folia Acanthi magni, vel Sylibi maiora sunt; procera caulis spinosi hasta hominem duobus tribusque cubitis superat: capitellū Acanthi amplum, floribus stipatū purpureis fert: semine Cnici factum. Vniuersa planta magnitudine speciem præfert arbusculæ, & adeo aculeos quoque versum protendit, vt nullus subter impunè transmittere possit.

ACANTHVS SATIVS & Syluestris.

Græ. Ακανθίου καὶ ἀκανθίου.
 Germ. Bernflaw.
 Belgis. Beerenklautw.
 } Officina Branca Visina.

SPINOSA duntaxat thyrso ακανθίου ex Diosco. descriptione, & columnarum apud Vitruuium epistili. s. vulgatæ cognitionis & vsus est, nusquam tamen eam nisi satum enatā vidimus, præterquam inter oliueta Mōspelliēsis mœniis proxima, & exeunti ex Ægidia porta, inter fontem & riuulum, prope murum, vbi Pharmacopœi colligere solebant ad ænematum emollientium decoctiones, cui solo vsui duntaxat etiamnum in hortis satium habetur: nihilque differt ab illo, nisi mollitie & magnitudine. Videtur Galenus, aut eius amanuenses, quas facultates Dioscorides Acanthio attribuit, Acantho huic assignasse: cuius tamen, vel diurno & diurno vsu teste, radices emolliunt, vniuersaque planta mucaginosa est. Et vbi interpres vertit luxationes, aptius diceret torsiones, ligamentorumve tractiones, cui medentur, in initio suauia malactica dolorem sedando, & leniter digerendo, si quid doloris appulset parti influxerit. Nam luxatis artubus potius oberrit, fractis & conuulsis proderit.

Κύναρα. SCOLYMOS, seu Cynara, Cactos Theophrast.

Germa. Strobildorn.
 Gallis. Artichaut.
 Belg. Artichauts.
 Itali. Articoca.

NON à cinere quo gaudeat, vt Columella vult, sed potius à cane dictā malūt κύναρα. Huius compluria vesca sunt, sed gratiora quæ cultiora: nam syluestris delibatis caulibus teneriusculis, & capitulis nondum in flores erumpentibus, vt aselli, vicitant etiam rustici Itali. Cultu adeo adolescunt & tenerescunt caules & conii, vt gulonibus etiam tragemata minimè spernenda fiant. Nec sunt Cardui illi, nomine Cactos Theophrast. aliud quam Scolymi, quorum descriptiones, vires, & mangonia iamdiu notissima sunt.

H h. iij.

SCO.

SCOLYMOS SYLVE-
stris, siue Chamæleontha Mon-
spellensium.

QVANTVS quantus est, spinis re-
fertus est ille, vsu, quàm nomine
celebrior, Carduus syluestris, coagu-
latorius, Norbonensi agro pluri-
mus: quem, quia tota facie Scolymū
refert aculeatum, Cinarā sylue-
stem appellamus: Hoc tantū in-
terest, quòd foliis angustioribus,
aridioribus, & multò densioribus
spinis sit. Flores item eleganti pur-
pura multi, conferti lanugine; qui-
bus coloni, antequàm in pappos
abeant, decerptis, lac coagulant, nul-
li vsui aliū illic seruit: tametsi non
insuauis gustu, nec absimilis Cyna-
ræ. Capita alfero tantò quàm Sco-
lymo minora. Semine Cnici, com-
presso, aut Sylibi. Chamæleonthā
vocabant præceptores nostri.

SCOLYMOS THEOPH. seu Eringium luteum,
Monspelliensium.

SCOLYMOS SE D Theophrasti Scolymos haud parū à Dioscoridea abest, vt facile animaduertere
est ex vtriusque lectione, & illius plantæ inspectione, quam Monspellii Eringium lu-
Theoph. diuersa teum vocant, illiusque loco nonnulli sufficiunt locis à mare remotis. Frequens hæc locis
à Cynara & Ca maritimis Norbonæ: radix pollicem æquat, magnitudine Raphani, sed fuluescens, suc-
cto. co pregnans lacteo, vti Dens Leonis, quæ cruda vel cocta estur à nonnullis: numerosos fun-
dit caules bicubitales, in ambitu circū sparsos, foliis obductos, caulem ambiētibus, quæ in
imo maiora sunt, longioraque, virēntq; intenso virore nigricāte, & maculis lacteis pas-
sim impressis: adeò tota horret aculeis præduris, vt quā arripias, nescias. Cinaræ conum
profert, Nucis Moschatae magnitudine, vbi flores luteoli, non Cnici concolores, sed si-
miles: Semen compressum squamis conii coercetur.

SILYBVM, CARDVVS Mariæ, & Lacteus.

Germa. Maryen distel. Belgis, Onser vrouwe distel.
Ang. Our Lady thistell.

LACTEO Carduo, vel Mariæ dicto, adeò folia Chamæleontis albi similia sunt, vt non
parū multis doctis persuasum fuerit Spinam albā esse, quam illi afsimilat Diosco-
rides. Sed quia seueriores animaduersores, solo magnitudinis argumēto, inficiantur, sal-
tem, puto, pro Silybo non respuent, quæ lata spina proditur: cuiusmodi est Mariæ Car-
duus, foliis prægrandibus, latis, spinosis, maculis & ductibus lacteis, crebribus, aspersis, vi-
ridibus. Caulis bicubitalis, crassus, spinosus, & echino donatus, spinis cincto, purpureo flo-
re referto: semen Cnici compressum, lapidi extendo optimum, etiā muliercularū ex-
perimento. Imum caulem pullulantem delibatum, & radicem in acetariis aliās esita-
uimus in Italia, vbi risum Germanis mouimus. Plebecula muliercularum copiam lactis
illius

lius esu prouocat. Dodonæi sedulitas, vt multis aliis locis laudanda, ita plerisque minus tempestiua, vbi ignotis plantis facultates certas asserit, quas è Dioscoride accepit, magno detrimento agrorum, & experimentatorum, qui quod vident à viro bono, & veritatis amico scriptum, illicò vt verum arripiunt, & per experimenta mortes agunt. Sic virpius & eruditus Turnerus Anglus, in suis herbariis Alphabeticis Anglicis.

Herbariorum Carlina, è varietate, non genere duplex, non est Leucacantha, sed CHAMÆLEON ALBUS, Dios.

} Germa. Eberwurtz.
 } Gallis. Carline.
 } Belgis. Euerwortel.
 } Ang. Mylke thystell.

PLERISQUE omnibus officinis persuasum est duplicem esse Carlinam: quippe quam caule donatam, & carentem viderint: Sed hi, si (vti nos) vtriusque radices, & vtriusque gummi subflauum vermiculosum, non nihil pellucidum, odore viroso, gustu & visu explorassent demumque eadem radice & flore caule donatam, alias verò caule carentes: Et alibi etiam proximè vbertim enatas, partim caule viduas, partimque vtroque donatas, obseruassent, volentes sententiam mutassent. Id nos accuratè expendimus, non procul ab arduo & gelido drcto D. Bernardi monte, atque etiam via qua Isburgo, itur Tridentum, locis lapidosis & siccis. IXIA.

THEOPH. CHAMÆLEON non aculeatus, interdum acaulos, aliàs caule donatus.

SIC videas Monspello finitimis locis glareosis, inter Cystos & cocciferas Ilices Carducellum foliis Scolymi non aculeatis, radice nigricante, digiti parui crassitie; cuius caulis palmum, sesquipalmum, & pedem altus, limbum fert intus florum, multis purpureis aggestis & collectis staminibus, foris squamulis lucidis, albicantibus, sibi imbricatim incumbentibus, compactum, visu pulcherrimum. Hunc sæpius pluresculi studiosi comilitones inibi copiosum collegimus caule carentem, & eodem donatum: flos tamen, folia, radix, gustus, omnia eadem: quin & nobis tunc mirantibus, dictum fuit, hunc caule carentem, cultum, caulem promere primoprouentu.

*Iacca montana
& Caranus pinus Norbonefi.*

IXIA, siue viscum Carline.

GVMMI verò Ixia dictum, Carlinæ caule viduæ & donatæ radici exudans virosum, & gustu ingratum scimus: venenum sit nec ne, nondum compertum habemus. Sed id asserere possumus, non nisi viam esse plantam vtranque Carlinam, vti dictum: quod præstaret istis nostris ampullatoribus docere, quàm cogerie authoritatum omnia turbare; neque etiam Dioscori. Viscum vllum in nigro Chamæleonte agnoscit, aut vilius illius noxiæ vis meminit, quæ pariter nostram fulciunt sententiam. Quid balbutiat de Ixia noster Plantarius Senensis, ne quidem à Ruellio doctus differentiam visci & veneni, alibi dicemus, vbi, sitne illud deleterium intrò ingestum, discutiendum. Immeritò namq; & ingrato animo fastidire videtur Maranthæ Neapolitani Chamæleontè pictum, sibi muneri missum. Nam, inquit, folia rubris maculis nulla habet, non variègata, nec rubet caulis, nõ exesa, non acris, nec flaua radix, caules non digitali crassitie videntur: Quasi verò ista indicia ei, quem ille Senensis alterum statuit, insint.

*Nec Mathiolè
nec Maranthæ
Chamæleõ niger
pictus, est Diosc.
genuinus.*

Hh. iij.

Qui

Qui norunt Galenum mutuatum è codice, potius quàm de Dioscoride mera & met-
 ipsa verba, vt plurimùm suspicabuntur miscuisse illum albi cum nigro facultates, hu-
 iusque radicem venenatam prodidisse: quod neutiquam de isto, sed de albo, propter, vt
 videtur, gummi ἰζίαρ; dixit Dioscorides. Idem contigit sæpissimè Arabibus, vt capite
 de Centaureo, & alibi nonnusquã Galeno, vt de Iride & aliis: nec tamè vllam Theoph.
 venenatæ qualitatē facit mētionem, tantum canes interimere posse ait Sic possunt mul-
 ta cani & pecori noxia dici, quæ sunt salubria homini, vt nux vomica, Doronicum, &
 alia. Cùm autem etymon huius Cardui Chamæleontis, Dioscoride interprete, à coloris
 & foliorum varietate deducendum sit: planta sit oportet varicolor, variis in locis,
 vt Chamæleo, cuius cutis cuicunque solo incubuerit, concolor fit, iam nigra, viridis,
 aut albicans. Quantum verò coniectari licet, nulla est planta, cui magis hæc Diosco-
 ERYNGIA. ridis nomenclatura faueat, quàm ERYNGIO vulgari; nam montanus totus cæruleus fit,
 campestris albus, interdum & purpurascens, vt etiã in maritimæ ora Sclauoniæ inue-
 nitur, & ad ædes virginis manufactæ Lauretanæ, vernaculè *Lorette* vidimus. Albus
 verò secus Rheni & Sequanæ ripas, in Germania, & Burgundia prope *Maconem*, a-
 liosque tractus.

CROCODYLION.

NEc multùm liquet nomenclaturæ huius Cardui ratio, neque descriptio animum
 explet: & Carduorum tam latè patet familia, tantæque inest similitudo, vt
 vix ne antiquis quidè probè aut distinctã, aut cognitã fuisse putemus. Nam antiqui, Ga-
 lenus, Oribasius, Paulus, duntaxat verba hinc videntur mutuati, aut è Crateua, à quo
 Dioscorides & Plinius, qui locis non syluosis, vt ille, sed fabulosis, codicis errore, non
 suo, oriri scribit. Sed in Crateuæ fragmentis desunt verba paucula ista: περιφερὲς ὄν
 και διπλοῦν ὡς ἄσπις, rotundum & duplex, vt scutum, vel potius, vt quis posset suspicari,
 instar aspidis serpentis in spiram vel gyrum conuoluti, vt esset quædam allusio nominis
 argumenti ad Crocodylum, nisi fortè eò alluisse nomenclatores videntur, quia Croco-
 dylion aquaticum sit, & ripis fluminum plurimùm degat. Ideoque ab Ætio mentio fa-
 cta sit magnæ Crocodyliadis iuxta aquas nascentis, ad dolorem capitis. Quin neutiquam
 CROCODYLI-
 s magna Aty) puto istam vim tacitos præterituros antiquos fuisse inter Elenchos hæmagogorum re-
 mediorum, si plantam familiarem notamque habuissent. Nam puerili acclamatione fœ-
 lices ominatur in Italia Medicos futuros Senensis Commentator, si hæc inibi nasceretur.
 Potius gratulandum foret Empyricis circulatoribus, & vulgo *Scamnidicis* vel *Montin-*
bancis, quàm emunctæ naribus Medicis, qui cùm è naribus ducendus sanguis est, longè tu-
 tiora & potiora remedia in procinctu habent.

An sit CROCODYLIVM, niger Chamæleo Maranthæ?

MARANTHÆ verò & Anguillaræ depictus Chamæleo, videtur aut verū esse Croco-
 dylion, aut certè germani opinionè sustinere posse, vsquedum doctis exactior descri-
 ptio, aut planta Crocodylio aptior occurret: adeò enim descriptioni accedit, vt illis nigrū
 esse persuaserit Chamæleontem. Qui verò sanguinis è naribus profectionem desiderat,
 ferò Crocodylion agnoscat, quia probationis incertus modus, experimētū etiam pericu-
 losum & incompertum doctis, non tacituris, si nouissent. Carduus verò quem Fusch.
 fol. 835. Crocodylium statuebat, huc pariter posset afferri.

RITRO, seu RVTRO Theophrast. *Crocodylion* Fusch. *Echinopus*,
 seu *Carduus Echinatus* Gesneri, *Spherocephalos Cordi*,
Spina Peregrina Dodonæi.

Germa. Welsche distel.
 Belgis. Roodsche distel.

HÆC inter spinosos carduos valde quàm elegans, duplicis differentiæ visitur, & (quæ namq; in Anconesi, Romano, & Norbonensi agro ac Auinionensi, habentur, duplæ magnitudinis sūt) Chamæleontis ritu variat. Etiamnum siccas habemus, radice exigua, pollicem æquantē, folijs Chamæleontis albi longè minoribus, caule nullo, interdum exiguo, nonnunquam palmum & aliàs cubitum alto. Folijs semper proportione exiguis, & Spinæ albæ modo profundè incisis. Echinus illi cæruleus, eximia cærulea purpurescēs, orbiculatus, spectatu iucundissimus, & magnitudine, quanta spherula lusoria. Semen & eius glumæ similia Spinæ albæ: nullas. tamen sursum rectas procul vaginulas aculeatas porrigit: tametsi sint acerosæ intus & lanuginosæ, vti in spina alba. Rutrum siue Ritron Theophrasti censet Anguil-lara: qui tamen proxime, vt videtur, immemor descriptionis, eandem spinæ albæ notis accommodat, iisdem fermè verbis,

Altera, quam Crocodilion Fuschius putauit, prorsus genere eadem huic est, sed magnitudine impensè maior, vt plurimum, visitur: In sylua tamen Valena, qua Gangem oppidum itur, collegimus cæruleā, & hanc excaulem, & caule palmū alto præditā, quæ alibi ad duos, ternos & quaternos cubitos assurgit. Echinus cæcidus est, nō cæruleus, & cū maximus & rotundus, magnitudinem mediocris Arantij assequitur: semine alterius; sed multò maiore. Cauli imo secundum longitudinem striato, adnascuntur permagna folia, & Acanthi similia, spinosa. Belgici horti & Britānici hanc spectaculo alunt, vbi luculenta magnitudine Spina peregrina dicitur.

Fuschij Crocodi-
lion.

κάρθα λεύκη SPINA ALBA
Bedeguard Arabibus.

ARABICO idiomate Spinam albam Bedeguard vocant, nec tamen vllis notis notiozem faciunt Mesues aut Serapionis interpretes. Quanam autē verior sit ex permultis, quæ prodiæ sunt, paucis dicendum. Plurculis superioribus annis in horto Patauino illustrissimi Senatus Venetorum, indicante Melchioro Guilandino, inibi præfecto (qui in stirpium historia quantæ sit peritiæ, & indefessū laboris, non nisi perdocti norunt) visus fuit Carduus totus albidus, infernè lanugine incanior, quā supernè: folia Chamæleontis minora in regionibus ficcioribus: nam quem in Anglia seui-mus, latiora aliquatò habuit: fuitq; caulis bicubitalis, interdum tricubitalis, digitū crassus & incanus totus: Echinos marinis similes, rotundos habet: quando florent, ex albo

purpu-

purpurascens. Inter quos defluentes sese in summo multò altius erigunt ternæ, quaternæ papposæ glumæ confertæ, rigidis, mucronatis tunicis, semen claudētibus oblongū, auenæ excorticatæ æquale & simile. Hæc posterioribus & acurioribus peritorum sententijs omnium maximè quadrare videtur Spinæ albæ. Semen tamen cuiusmodi diximus auenæ aut Secalo similis, sed rotundius Cnico. Non est hæc, quam sibi missam olim Patavio Senensis dat, cæteris omnibus iugulatis sententijs, vt suam ambitiosè intruderet ridēdis argumentis, & plus momenti allaturis ad suam ipsius, quàm ad aliorum refellendam.

SPINA ARABICA, siue Suchaba Mauritanis.

CONSECVTIO docet hanc Carduum quēdam Arabicum esse, non arborem: nec tantum natali solo, sed potius facultate diuersam esse ab Alba spina: & tamen hinc quidam profligati pudoris scriptor viros lectione & omnium artium exercitatione cultos gratis incommodo posteritatis lacerat: doceret potius, cur non sit hæc spina Arabica vna ex Egyptijs, aut cur non possit cōgener esse, Dioscorides similem albæ spinæ, natura nempe dicit, quia astringere asserit. Illa vrinas ciet, conuulsionibus prodest: hæc si astringit, filamenta ductūsq; fibrarum rugat, & conuulsionis causam impingit, inculcātq; materiam. Quare hic κατὰ φύσιν non vires, sed figuram interpretādum: nec enim, vt aiūt, duo capita repetit, & locis diuisa eadem: an verò quod Phylsophis summis contigit, sit μνημόνιον ἀμείψιμα, id Commentatori propinamus: non litibus, sed modestis & parcis disquisitionibus dirimendum. Quando vtriusq; vires eadem: Et videntur huic potius subdi debuisse succedaneum Bedeguard siue Cynorodi glomeruli ex varij coloris filamentis conuoluti, quàm illi: nam astringere hanc signanter notat: illā potius digerere.

TOMENTOSVS carduus Anglicus, aptior ne videtur descriptioni Acanthæ Leuce, quàm superior Patavicus?

NE c longius abest à genuina Dioscoridis Spina alba hæc, quàm superior memorata, facie, caule ternum quaternumve cubitorum, in cana lanugine obsito, Spinæ albæ Patavinae, aut Scolymi syluestris similis. Florum capitula rotunda, compressa, Echinum marinum, (quum nondum hiat) bellè referunt, aculeis mollioribus, villosisq; quas Arachneis sericeisve Filis concinnè reticulatim implicata. E quibus per maturitatem staminea purpurea florū, Cynaræ aliquantò minorum, exerūtur, succrescente semine Sylibi, rotundiore, corpulentiore. Radix magna, fusca foris, intus alba, Personatæ similis, gustu non ingrata, diuretica. Frequēs hæc in Angliæ collibus strigosus agri Sommerfeti, iuxta ædes generosi huius historiæ perquam auidi & studiosi Eduardi Saintloo.

STIRPVM aduersaria noua

371

CARDVVS balbosus Monspelliensium, an sit Leucacantha Dios?

PAVI o superius spinam Albam, propter folia candidiora quam albi Chamæleontis sic dictâ, è Patauinis hortis recensimus: vnde liquet hanc Albam spinam ab illa non parum dissidere, contra quam nonnullis persuaserat vocum parilitas: illius namque descriptio satis plena, huius ferè nulla, præterquã radicis quæ Cyperi describitur. Tametsi ex Dioscoridis serie & aliis cõiecturis dignoscitur hanc esse spinosum quendam Carduum, non arborem solido ligneoq; trunco, vt audet affirmare nuperus quidam scriptor, nõ inuenustus Philologus medicus. Hanc autem Monspelliacam hîc depictam si Mathiol. nouisset; potius puto, Albã spinã opinatus esset, quam Carduum Argentẽum Mariæue dictum, cui radices Cyperi nullę, reliqua indicia æquẽ

incerta omnia. Locis vdis & pratensibus Mõspelliũ circũ Carduus hic oritur frequens, inãter Narcissos & Aristolochias, cui folia palmum alta, pingua, aut crassiora, in ambitu laciniosa & ferrata Acanthii modo visuntur, tenuibus spinis ambientib. Caulis binos cubitos altus, gracilis, cui in sũmo capitula, floribus purpureis stamineis oppleta, semine Cnici, sed minore. Radices multe, confertę, ex vno quasi nodulo aptę, in multos oblongos globulos diductę, Asphodeli, Cyperive modo. Quę nobis persuaserunt gustu explorantibus; & etiamnum hæc scribentibus, nullam stirpem propius accedere ad Leucacanthã mandenti multũ glutinis exhibet radix, nonnihil caloris & tenuiũ partiũ, tametsi amaroris penè nihil. Sed malumus vera & nobis cõperta prodere, quam rerum naturas apparatus mendacionũ ad nostrã gloriam detorquere, aut apros appingere Syluis.

*CARDVVS Pratenfis
Tragi Acanthifacie.*

INTER Acanthum & Acãthiũ, medius videtur Carduus ille pratensis, luculentæ magnitudinis & venustatis, pratıs Heluetiæ & Germaniæ familiaris: Folia namq; habet Acanthii, siue Brancæ vrsinæ similia, diuisura & ortu paria, sed molliora, flaccidiora, pallidius virentia sunt, in caule quaternum quinũve cubitorum flores congesti papposi, Senecionis maiores, ex luteo purpurantes: semẽnque Cnici multo minus. Radix prolixa, crassa. Morganus noster Londini alebat in horto.

CARDVVS STELLATVS, seu Calcitrapa & Tribulus Ruellii
Coronopus.

NON minus notus quàm infestus Calcitrapa vulgo nuncupata; quia non manibus, sed calcibus atteritur, passim vbique segetum & viarum obuia. Radice longa, colore fusco foris. Folia lanuginosa, lacinia, undulata, profundiora, quàm Eruca, Coronopi modo, caulis seiquipedem altus, multos turiones promit, qui radiis stellatim distincti, mucronati, acutissimi, Calcaris speciem referunt, floremque Attractilidi simile purpureum claudentes. Semen exiguum, rotundum, compressum, Lenticulae simile. Decocto huius radice plurimum vtuntur plebei ad calculum exterendum, vrinâsque ciendas, vti & semine contuso, cui tanta vis, vt etiam anastomosi facta venarum emulgentium, aut vtererum cruentum lotium proliciat. Hanc non nouisse, aut neglectui habuisse, multis in locis contemptum Medici parit. Tantò minus decuit istum Medicum & Commentatorè indictam præterisse.

SPINA SOLSTITIALIS, Auriolæ
Prouincialibus, an Pliniana?

STELLATO Carduo similis, nec minus nobilis Spina, seu Stella Solstitialis. In Galloprovincia tanta feracitate luxuriat, vt segetum incremento nõ parum officiat, & messorum manus pedesque; sæpissimè cruore & vulnusculis afficiat: radice parua: folia incana, lanuginosa, caules multiplices secundum longitudinem ambientia, pinnatim vtrinque surrecta graminis magnitudine, quasi pennæ suæ arundini affixæ, aut innatæ, & quædam striarum tentameta: murices tribuli terrestris maiores sunt, Cardui stellati similiores, fului, lucidi, rigidi, pungendo valde quàm infesti, præsertim Solstitio exacto, quum maximè exaruerunt, tunc enim sepes harum aggeribus soliti sunt armare coloni. Flores Cardui stellati, sed filamentis luteis: semine Cnici paruo, paleo colore. Balneis admiscuntur ad tineas & Lichenas: stillatitiam dicunt tuberosas laringis glandulas & scrophulas sine dolore dissipare. Empyrici etiam eiusdem stellis crura prætumida frequenti ictu aperiunt, & sanguinem vulnusculis eliciunt, vti idem agifolii ramis soliti sunt, ipsi meriti vt non crura, sed terga flagris lacera gestent.

ATTRACTILIS.

EST Attractilis Cnici sylvestris species Diosc. Gal. Plinii, Pauli, & Aetii suffragio. Ea plerisque locis, præsertim Norbonensis Gallia, floribus, tum purpureis, tum luteis spontè oritur. Radix digiti crassitudine, folia longa, magnis incisuris & aculeis in ambitu: caule bicubitali, spinoso, cauo, & capite spinis horrido: flore stamineo, luteo, vel purpureo. Semen Cnico simile, sed minus, & nigrum. Colitur etiam in Belgicis voluptatis causa & fimbrosis.

CARDVVS Benedictus.

QUEM benedictum, seu fœlicitatum Carduum plebeius consensus nuncupauit, alteram Cnici syluest. speciem esse iamdiu doctis nobisque ex collatione perpendentibus persuasum est, ea omnibus vsu & visu cognita est. Hanc colunt magno studio Chymistæ &

& clinici, morbi Gallici linitores. In arduis alpibus Galloprovinciæ prope Monstérias Marignols vocatis, vbi vndiq; effodiuntur Crystalinæ, Irides, & varij coloris alij lapides, crescit: in summo montis rigidior & aliquantò minor hortensi. Senēsis suo more mordet, & nihil docet. Nam eius Attractilis nullis depicta aut asserta verbis iacet spectanda, non vt nos certiores, sed vt dubios reddat: parū enim Dioscoridis descriptioni aut receptæ Attractilidi accedere videtur: vtrū verò illius silentium, an pictoris in exprimēdo solēcismus & cacofilia, inculāda sint, viderit lector. Fortè huc nullo delectu intrusa fuit, quia in penultimis illis Commentarijs abfuit, nec dum vlla certa, vt videtur, authori nota fuit. Ideo suo more, ne nihil ibi egisse videretur, velitandi ansam arripuit: ait Attractilidē non esse Carthami syluestris speciē, duntaxat quòd argumento triuiali sanguineū succū nō remittat. Hæc iamdiu sibi scripturo obiecerat Ruellius: & responderat, nō quouis anni tēpore, sed messibus præsertim, nempe maturo & copioso succo, id deprehendi: tunc enim nonnihil cruenti coloris emanare. Quod etiam Lutetiæ in vireto Ioannis Hebrēi singularis Rhisotomi meminimus iam multis annis ostensum nobis in Attractillide: etiamque Monspelli in benedicto Carduo & Carthamo idē cōperimus: nam florū & succorū colores, odores, aliāq; accidentia incrementa, decrementaque, assequuntur alijs locis & temporibus alio modo. Quia multa succo sunt aut fuluo, aut purpureo, in quibus non nisi affrictu, maturatione, maceratione, aut expressione percipitur, vt in Androsæmis, Rheadis, Papaueris radicibus incisis, Verrucaria, siue Tornesole, & alijs plerisq; . Sed tectam ambitionem prodit imprudentia, nam qui vidisset antiquis classicis medicis nixum Ruellium, Galeno, Dioscoride, Ægineta, Ætio eorum sententias, contrā quā solitus est, in capitis calce reticuit.

Sequanorum Cirsiū luteū, an ACARNA & Erythral Theoph?

F NCVLRTIS & aridis Ericetis visitur carduus quidam, quem Acarnam Theoph. aut Carlinam Syluestrem, alij Erythralem nuncupant. Exigua radix, folia Carlinæ aut Attractilidis, minora, spinosa sunt. Caulis gracilis, rotundus, cubitalis, quo tria quatuorve tubercula echinata aut acanacea geruntur, radiatis stimulis cinctā: è medio patuli, Echyni exeruntur flores, ex luteo pallidi, sed multò minores. Hanc Anguillara Erythralem fecit, Sequani Cirsiū luteū vocant.

PICNOMOS Cretæ, Salonensis Galloprovinciæ.

V T pusillus ita pulchellus & rarus est Carduus, quē solū in arida spatiosaq; maritima planitie, inter duas antiquas vrbes Arelatem & Salonem, cui quia, vt coniectura fert, cretaceum solum subest, nomen vernaculum Crau inditū est. Ædicula media in planitie est olim D. Martino sacra, propè quā ex aduerso minoris diuersorij hic Carduus nobis primū lectus fuit, vti etiā alijs postea locis incultis & deujs. Radice est exigua, mansu quidpiam glutinosi præferens, longa folia secus longitudinē cauli adhærentia, Chamæleontæ Mōspelliēsis modo, sed angustiora multò, in ramis magnitudinē Calcitræpe, & illi modo in ambitu sparsa, spinosa, lōgisq; aculeis adeò stipata, vt arrepturo nihil pateat aditus. Umbellæ numerosæ, flosculis Senecionum æmulis, luteis, pallentibus cōflatae sunt, quæ in pappos duriusculos Attractilidis modo euolant, semenque exiguum Cnico simile relinquunt paleaceum. Hæc quò sit referenda, nescimus, nisi inter nigri Chamæleontis species. Picnomon non asseueramus, sed quia spinis munitissima est, significationi alludentes, ita vocitamus.

DIPSACI fatiui Fullonum, & sponte nascentis LABRI VENEREI, discrimen.

Q VASI fitibundus potōrve vocatus fuit hic carduus, quòd foliorum iuxta caulem alis & cauo plerumq; rorem aut imbrem excipiat & seruet. Eius autem varietas duplex

II, j.

duplex

duplex hodie nota vulgo est. Nec enim videtur solo cultu euenisse, ut Fullonum Diplocus aculeis aduncis, recuruis & rigidioribus, à Labro Veneris sponte prodeunte tantum cultu distet. Nam pleraque omnia culta molliora & teneriora, minusque spinosa euadere solita sunt: at hic satius capitibus est reductioribus, oblongis spinis, crebribus, aduncis, terram versus reflexis, adeo rigidis, ut stamina carpendo & vellendo filamenta non facile effringantur.

VIRGA pastoris.

SEd alter mollioribus, minoribus surrectis, nec aduncis, longioribus multo, imbecillioribus: folijs ite mollioribus, minoribus, haud dissimilibus, capitula crebribus, & bituminosis trifolio similibus. In Anglia Cantia secus vias & suburbia Rhæ Sandvicium.

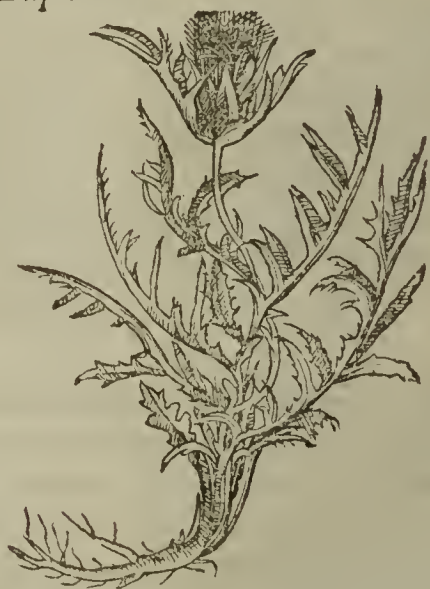
Tertium & minimum, non adeo frequens, vsui incompertum nam cetera duo refrigerantis & siccantis sunt facultatis. Cancerosis vlcerationibus multum conferentibus.

CNICVS Carthamus.

Mordacem pungendo spinosumque; carduum Cnicus significat, purgatricem autem eius facultatem Carthamus: Non est autem regionum Septentrionalium nisi culta & inquilina: vbi tamen læta adolescit, sed non parum virium purgantium semini decedit. Nam Orientale multo facilius & vtilius minori quantitate purgat. Norbonense, ut quod *Massil larges* quatuor à Monspello leucis colitur à Pharmacopœis, imbecillius multo est, utque quod non minore quam duarum unciarum, sed saltem unius & semissis mole, aluum subducatur, nec obstructions meseraicarum equè probe referet. Quia satis innotuit plura adde re non operæ precium fuit, cum etiam de Carduo Benedicto congeneri satis cognoscatur.

CARDVNCELLVS montis Lupi.

IN Norbonensis agri montanis, ad montis Lupi ima, Meridie versus oritur prope pusillum amnem aut torrentem hæc Cardui species omnium minima, eoque Cardum cellus nobis nuncupata. Plantula huic radix est implexa, alte humi depacta, à qua mox foliola plusscula, exilibus & altis diuisuris dentata. Caulis vix spitemeus, leuis & gracilis: humi demissus, flos seu caput, maius quam pro foliorum responso, spinis horridis, foliosis cinctum florem claudit purpureum Attractilidis, cui etiam folia ipsaque; vniuersa planta valde similis est, sed longe similior Ætj Attractilidi, purpurea flore vocata, forte & eadem: vsus incognitus, quia planta vix nota.

Vulgo *Astone Italica Anguillara, Spinam Ceanoton Theoph.*
tametsi multa nisi radicis nota vaga.

PAtauino agro subter humum prolixè propagatur huius radices. Folia similia, sed spinosiora quam Sonchi: caulis striatus, cui summo insunt paruuli multi Echini purpureis staminibus florentes, & in pappos vbi maturuerint euanescentes: Semen paruum, & simile Cnico.

ACVLEOSA Gase, an Polyacantha Theoph?

CARDuus ille tritæ cognitionis, qui spinosissimus Polyacantha merito videtur: adeo enim quasi densis villis senticosis obuallatur tum caules & folia & foliorum capita, ut quacunq; intueare, multas spinarum phalanges animaduertas: flos illi puniceus & purpureus. Capita echinosa, oliuam equantia. Caulis sesquipedem altus: folia spinosa Acanthio, minor, nec lanuginosa, sed ex atro virentia, radix fibrosa, numerosa: Hæc tametsi, ut plerisque spinis refertissimè aculeosa siue Polyacantha dici potest, non tamè continuo Theoph. sit aut Gase, quæ videtur ex subfruticum genere: Tametsi putet quidam Polyacantham.

Vescum ERYNGIVM Marinum: Campestre, Mediterraneū & Montanum.

GRÆCI Philosophi Eryngium quasi ἔργυρον, siue ructum dictum autumant, quia ca-
 præ que morfu surculum Eryngii præciderint vel deglutierint, cunctum gregem pone
 sequentem quasi stupore attonitum sistunt, donec Eryngium ructu reiecerint. Quam pa-
 rum perspicue calamus humanus, etiam res minimè suapte natura obscuras describat, vel
 hinc liquet, quòd cum Dioscorides oratione dilucida Eryngium representarit, ta-
 men nondum liceat statuere, vtrumne Marinum dictum an vulgare Montanum in-
 sinuarit. Omnia tamen indicia propius Marinum referunt, quàm vulgi Montanum,
 duntaxat loci mentionem excipias, notam lubricæ fidei, & non adedò magni momenti. Ma-
 rini primùm folia teneriuscula sunt, neque statim aculeata, eoq; in acetaria veniunt, quem-
 admodum Crithmum aculeatum, seu Pastinaca marina, huic natalibus proxima: Deinde
 lata, spinosâq; fiunt, extremo ambitu minus profundè sinuata & asperiora quàm montani
 gustu etiam plus gratiæ & aromaticitatis habent, ambitumque asperum: adolescenti
 spinæ succrescunt: & cauli magis spherica capita insunt, rigidioribus aculeis stellatim cir-
 cundata, vt vult Dioscor. color verò vtrique variat, sed vulgari non nisi variante loco. Ma-
 rinum ipsi vidimus ad Aquas Marianas & alia complura litora, colore cæsius, albo & viri-
 dante: Radix ei longissima, & quæ denos duodenosve pedes excedat, crassior etiam
 quàm Montani, odoratior, cibo, medicamento gratior, efficacior: non enim nisi hac de-
 ficiente vtuntur docti illa, non perinde freti viribus illius. Aspera Maritimū amat, editio-
 ra: vix nunquam enim in monte Ceti & similibus inter adita saxosa occurrens, sed semper
 depressis, asperis, vel arenosis, incultis locis, interdum sesquimiliare à mari remotis. Cam-
 pestrem verò superius cum Chamæleonte, cui magis accedere putabamus, contulimus, &
 obtulimus iudiciis emunctis: tametsi ab isto, colore, & foliorum laciniata altè incisura ma-
 gis, quàm natura distet.

Ang. See hoby
Belgis. Meer
wortele.

Montanum
cæruleum.

Campestr.

ALPINVM cæruleum Geneuense perquam venustum Echinis Dissaci.

HVIS Eryngii inspectio tantè volupta-
 ti est homini plantarum noscendarum
 cupido, vt facilè, non modò labores herba-
 rios intempestiuè improbos leuare, sed etiã
 ad magis indies velligandum excitare va-
 leat: miræ namque est elegantiæ: vniuer-
 sus renidet colore cæsius, cælestina purpu-
 ra, hilariore multò, & quàm in vulga-
 ri montano viuidiore: radix Enulæ penè
 par, Eryngio concolor, similis, & similiter
 odorata: caule erecto, ferulaceo, sesquicubi-
 tali & bicubitali, striato, què folia per inter-
 ualla ex geniculis orta ambiunt radiatim,
 supernè mollicella & delictiora, quadan-
 tenus Eryngii Cæpestris, spinulis pluribus,
 sed ignauioribus. Ima autem statim à radi-
 ce exeūt folia hederacea, ambitu delictius
 ferrata, læuia Trachelii, aut Epimedii à no-
 bis depicti. Capitula echinata, similitudine
 & magnitudine Labri veneris, sed colore
 foris cæruleo. In arduis montosis Iuræ pra-
 tosis, & finitimorum Geneuæ imminentium montium iugis, atque etiam Claudii celsis
 reperitur: radix nigra foris, intus candida, boni odoris, gustus Eryngii.

HIPPOTHAES Hippophæstum.

OPem pollicetur veterinarie Hippophæsti nomēclaturæ explicatio: φῶς enim vox, non
 modò

II. ij.

modò lucem, sed etiam salutem, præsidium & remedium signat. Hanc fulloniam Dioscorides tradit, ac scitè sic delineat, vt nullū paulò diligentiorē vestigatorem, siquidem eam nactus fuerit, latere queat: quò factum vt iamdiu deserimus quærendo nos torquere, cum post lustrata multa litora, præsertim Tirrheni & Norbonensis maris, vbi quidam spicileguli scriptores oriri sibi & nobis falsò persuaserunt, nullibi aliisve amicis magis sedulis comparuerit: aut vsquam in vsu esse fullonibus Mediterranei, vel Occidui maris accolis audire à quoquam licuerit: fidem tamen gratiamque habemus fidissimo nec vulgari amico, huius historiæ peritissimo Anguillaræ, qui sibi hanc visam coram verbis nos certiores fecit. Sabulosis Pelopónensis maritimis oritur, vocaturque vulgò, inquit, *Spina Purgatoria*: radicibus palmum longioribus, lacteum succum frangendo fundentibus, amarissimum, odore graui. Florem aut fructum tunc nõ vidit: cætera similia Hippophæsto fuerunt. Huius fulloniæ multa hodie simplicia vices supplerent; quemadmodum Cardui Dipsacive plantæ fatiui fullonibus vbique idem commodi præstant, quos tamen antiquitus ad vellendos carpendosve pannos vsurpatos fuisse, nulla in Dioscoride mentio: huius verò multa, cum apud alios, tum apud Theophrastum, qui Hippopheos, non Hippophaes vocat, & paracanthophyllis, siue iuxta folium spinas habentibus, vt sunt Anonis & Tribulus, accenset, quod indicium certius est, nostro in solo non prouenire.

HIPPOPHÆSTVM, nominis vsu, fortè & effigiei quiddam commune cum superiori habuisse.

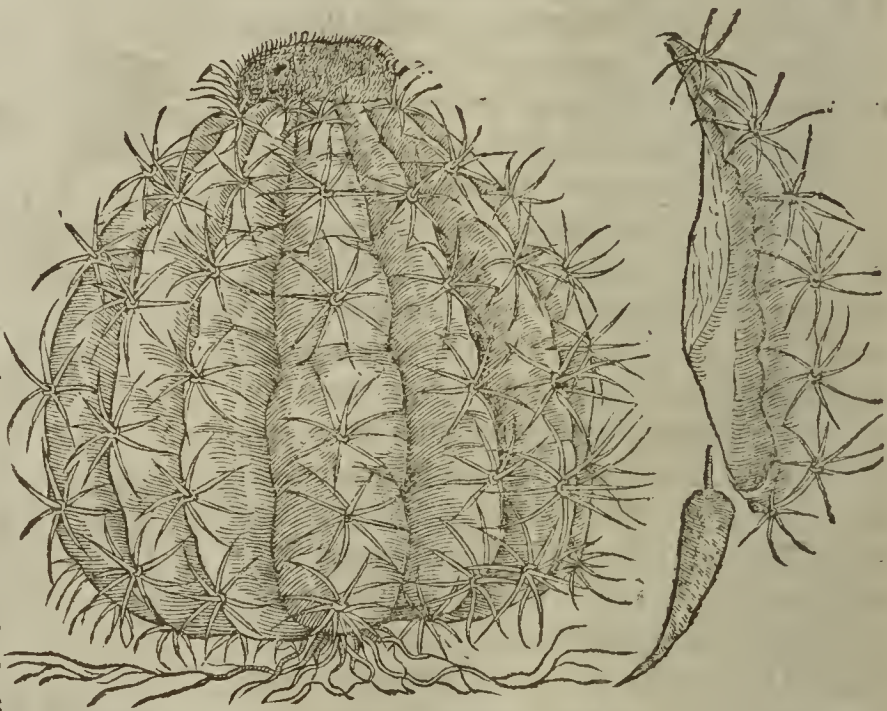
SE D haud perinde nota fuisse videtur, atque superior fuit antiquis hæc: quippe cuius Galenus & Paulus non meminerint: Cum tamè hic Hippophæstū exscripserit ex Dioscoride, qui etiam paucis verbis incertisque describit, cauliculo florèque viduam, spinosis foliis plantulam, fullonis spine specie, qualem è Norbona aduectam se vidisse, eruditior auctorum lectione, quàm stirpium inspectione, vnde quaque literatissimus Ruellius, suis commentariis mandauit. At eandem nos putamus illam Norbonensem spinosam Echinatā, Ritro Theophrasti inter spinas dictum: qua de re iudicium peritissimo cuique deferimus.

ECHINOMELOCA.

Etos, siue Melocarduus echinatus Indiae occiduae.

QUEM non iuuat in hoc miræ raritatis & venustatis Carduo, solertem Naturæ opulentiam contemplari, is se putet auerso natum ingenio à lautiore Philosophia. Hanc autem sponte edunt noui orbis insulæ occidue, præsertim ea quæ Diuæ Margaretæ sacra est, vnde reduces naucleri Anglicis oris, Morgano peritissimo & perquam liberalis

ingenii Ciui, & Pharmacopœo Londinensi, attulerunt: in cuius officina instructissima, pleraque eiusmodi stirpium nouarum deliciae seruantur, quales suis locis appinimus. Sit ne cœli Europæi patiens huius semen, nondum scimus; sed primo Vere experiemur. Videtur autem hic quasi quidam naturæ Cinnus, ex Pepone, Melone, & Carduo coaluisse: eoque nos Echinomelocacton, siue Melocarduum Echinatū, signata magis quam recepta nomenclatura vocauimus: Turbinata illi metæ effigies, torulis, callosisque quatuordecim quasi costis canuleata, à sessili & latiore basi secundum longitudinem in conū obtusiorē coëuntibus: ex quo, quasi vertice, emicat tomentosa, vt in Cynara, cericea bom-

bombax admodum farcta & delicata ferè quasis lapidis Amianthi, qua inuoluuntur mucronatae vaginulae, siliquosae, sanguineae, Capfico concolores & similes, sed perquam exiles. Semine pusillo, rotundo, Amarathi plenae, multis setis croceis supernè sese exerentibus, sed rigidis & pungentibus. Dorsa autem summa striarum, quae latius protuberant, exerunt infestos veluti Istricis aut Echini aculeos aduncos, corneos, denos, & duodenos quasi hamos, radiatim septenas vt plurimum stellas effigiantes. Adeoq; vniuersum corium armant, instar Echini, vix vt inultus manu premas. Est autem cutis externa callosior, crassiorque tota, Aloes aut Cucumeris colore & concretionem. Caro subtus albicat, pinguis, flaccida, Melonem aut adipem referens. Gultu insulso & acidulo, non ingrato, aqueo, refrigerante. Quasi autem Melo foret, interiore & superna sui parte, quae florifera subest Acanaceo, carnem firmiorem dissepit membranula per medium iens, cellulamque efformans, ferè qualis Cucurbitae. Sed seminis vi fungosiore minusq; compacta medullam inibi inuoluit. Eius natales qui viderunt tum naucleri, tum familiares quidam, maritima fabuleta esse referebant: cum maturuit Peponem mediocre vel maximum Melonem æquans, nouemq; & vnus trientem libras pendebat hæc. Humi sessilis est, nusquam comparantibus nequidem foliorum vestigijs in ipsa planta aut radice, quae exilis est, aliquot appendiculis vimineis, pullis, prolixis, firmis, nec fractu facilibus, sparsa.

Poterion.
Tragacantha.
Ononis.
Varietates.
Natrix Pli. Recentiorum.

POTERION aut πογγάδ.

QVOD neruis peramica sit, πογγάδ & vocarunt, & Poterion fortè, quia potrix paludosa si riguiq; soli amans sit, vt dicit Dioscorides, qui fruticem hanc ramulis & folijs Tragacanthæ aptè confert: eiusmodi namq; primum vidimus multum in quadam areola horti Patauini, opera eruditissimi Guillandini. Deinde ex australi tractu Pedemontanae regionis vultu nobis misit peramicus iuuenis doctus Pharmacopœus Massiliensis Iac. Rainaudetus. Sparsa & latè porrecta fruticat, multis cauliculis exilibus, cortice nigricante, tenui vestitis, etiam aridis, non rectis vti Tragacanthum, sed vitrò citroque flexis & ordinè intortis, vt in Nepa aut Corruca: sic etiã spinulæ nulla serie digestæ, sed multò delicatior, quàm Tragacanthæ, & minores, passim cancellatim & reticulatim implicantur folijs nudæ. Foliola non albida, sed nigricantia, quæ non ex aculeis, sed è caule fibrillis delicatissimis, triplò quàm Tragacanthæ minoribus Lenticulæ modo vel Astragalii exeunt. Semè pusillum, rubellum, Sumacho simile, & minus. Hunc receptum scimus viris Doctis. Nec miramur tantoperè visum fuisse accedere ad Tragacantham, vt congener esse videatur Mathiolo, qui suum Poterion Constantinopoli, nempe vèdibiliore & plausibiliore loco, sibi ab Oratore Imperatorio missum dat. Cùm nihil aliud quàm Tragacantha sit, aut ex eius icone depictum: non enim spinæ, non cortex similia, neque in spinis folia, neq; multa alia à vero dissidentia. Ideò vir prudens suo honori potè consuluit, cum descriptionem tacuit, vt solitus est: verumtamen dicit esse Tragacanthæ simile, sed verius dixisset eadem esse.

TRAGACANTHA hircinos spicillos
& aruncos imitata.

li. iij.

Vera

VERA Tragacantha, cui spinularum barbulae vindicant nomen, plurima fruticat in Galloprouinciæ propè pomeria Massiliæ in marinis collibus ad Austrum deuexis, alijsq; finitimis locis passim multa, vernaculo ibi vocabulo *Barbe Renard & Ram ebouc*, id est, vulpina barba, & furculus hircinus vocatur. Frutex humilis, densus, totus candidat, vno cespite multa copia aggestus. Radice alba, longa, lignosa, crassitie digiti, prolixis flexibus subter humummersa. Caulis cum procerrimus cubitalis, ex quo spicula foliata vtrinque, quasi pinnis oriuntur, quæ ima & vetustiora, nihil aliud quam veprem, aut aristæ spina nuda effigiem ostentant. Superiora pallentia perpetua sunt, etiam peregrino solo, vti Mechliniæ, vbi domi, totam glacialemyemem fouit mercator industrius & harum amatissimus Georgius Ric. Caulis ab vna radice multiplex, rigidus, lignosus, candidus, quem vestiunt spinæ foliatæ, vepribus rigidissimû, stellis horridû. In summo inter spinosa folia & spinas stipantur multi flosculi inuicem collecti Genistellæ similes, sed albi. Siliqua etiam numerosa, recta, Ciceris aut Genistellæ spinosæ modo, sed multo minor & candida, in qua semina exilia, albicantia includuntur, Sinapi magnitudine, angulosa. Illic planta nullius vsus, sed negocium dedimus cuidam illic amico, vt radices vulneraret, ac si quippiam Gummosi deflueret, seruaret: sic nos in Terebintho, Lentisco, inibi lacrymas compereramus, quamuis exigua quantitate.

ONONIS aut Anonis Asinaria, siue nocua Offic. Aresta bouis.

SPINOSA hæc, cui pruriginosi & strigosi Afelli sese lubenter affricant, Ononis quasi Asinaria Græcis dicebatur: aut potius Anonis quasi inutilis noxiâq; agrum defrugando & aratrum sistendo, quod vulgus alludens, etiamnum Arestum bouis vocat: adco namq; plenè respondet descriptioni nostra vbiq; fruticâs, vt qui quodam ostentandi studio verâ inficiantur, ipsi si non vt *ôvot* ridendi, certè inutiles balbutiores & nocui bouis studijs, sint habedi. Quâuis in plaga calida frigidaue fruticat flexilibus pluribus, sesquicubitalibus & bicubitalibus surculis, per initia cum adolescunt proximè & subter folia nonnihil geniculatis: postea spinis armatur adultiores facti, & floribus ornatur vt plurimû pisi purpureis, in pallidum languentibus: demû siliquæ erumpunt exiles, vbi semen, radicibus instar funium flexilibus & tenacibus, prælongis, prolixis.

Varietas.

Quædam occurrit in pratis maritimis & vdis Angliæ, præsertim ad Bristoiam & prope Londinum, folijs maioribus, & tantillum crenatis, similibus superioris, sed floribus luteis, prolixioribus, & magis lentis sarmentis. Non rarò vidimus albidis, imò & candidis admodum floribus, alicubi etiam nunquam spinis armatur: nullas enim vidimus ipso Autumno exeunte in hac posteriore, quâuis in agro fruticantè & in hortis eam obseruauerimus.

NATRIX Pli. Herbariorum.

HARVM VTRIVIS perquam similis herba illa inter segetes & crepidines cultorum Monspellijs frequens, & via *Boutonnet* ad nouum castrum. Radix pusilla, caules promit furculosos multos, geniculatos, pedem altos, & ab imo summotenus folijs exilibus, longis multis, Fœni Burgûdiaci æmulis, obsessos: sed adeo viscida tota plâta est, vt vix manus attractanti liceat se interdum extricare. Odera impendiò est hæc, sed quippiam minimè grati spirat, odoris fortè vehementia, qui quibusdam Conizam foetidâ sapit. Flores illi lutei pallentes Aronidis: è quibus Delphinij cornicula, semine plena, sed pullo colore. Hæc natricem Plinij coniectabant nonnulli: quibus autè argumentis non vacat ariolari, neq; per authores incerta spe quærendo vagari.

AL-

ALTERVM FRVGVM GENVS nempè
graminis Trifolij, & Leguminum.

VVM initio ordiremur plantarum ex similitudine historias, decreueramus graminis & triticeæ frugis recensioe absolu-

ta, è vestigio hãc quasi alteram graminum familiam illi proximè annectere, aut inter consimiles alias plãtas alicubi quàm cõmodè fieri posset, inserere: sed nuspiam occurrente satis apta statione, in hunc locum, vt nõ lubenter, ita non inuiti eam distulimus. Quare

si cui visum fuerit ad calcem graminum vel harundinaceorum referre, illi liberum reliquimus. Hic porrò hãc ita secum, vt quõuis reponi queãt: & sic exequemur, vt loco & folijs potius quàm serie aut vsu distare videantur, hãc duo summa graminis fastigia: est enim par penè cognatio collatiõq; acuti folij graminis ad triticum, atquæ trifolij graminis ad leguminum. Nam vt frugis voce à fruendo, tum triticum, tum legumen complexa fuit antiquitas: sic graminis appellatione, non modò quæ folijs triticeis exeunt, sed etiam quæ leguminosis, designauit, vt sunt trifolia Loti, gramen Parnasium folio hæderaceo, flore albo apud Dioscoridem, & Cerinthe ignobile gramen apud Marorem: perindè enim vberè gliscunt ista gramina, cespites herbidos prætergrediendo, inque pabulum cedunt pecori, vnde Galli hodie Medicam, fœnaciã vocitãt, & fœnum Burgũdiacum saginandæ veterinæ impendiõ laudant.

- Trifolium pratense.
- Varietates.
- Trifolium Menianthes, siue Asphaltites.
- Oxytriphylon Scribonij Largi.
- Oxytriphylon aliud Herbariorum Scribonio attributum.
- Trifolium luteum minimum.
- Oxys Pliniana, Alleluia Officinarum.
- Quindrifolium Tetraphylon fuscum hortorum.
- Trifolium paludosum folio crasso Fabaceo, sitne potius ISOPTRYM, quàm Melanthij species?
- Hepaticum trifolium.
- Fœnum Burgundiacum.
- Medica, & varietates.
- Medica incana, maritima.
- Lagopus.
- Lagopus segetum Alopecori facie.
- Lagopus maximis folio & facie Trifolij pratensis.
- Lagopus angustifolio.
- Loti { Sylvestris.
- { Trifolia pratensis siliquosa Monspelliensium;
- { Ægyptia.
- { Syriaca.
- { Italica.
- Melioti. { Gallica.
- { Germanica.
- { Londinensis.
- { Coronata.

Fœnigracum.

Cytisus Diosc. & Gal.

Cytisus altera minor & vulgatior.

Polemonium.

Dorychnium Monspelliensium.

Syluestris maior.

Hortensis.

Syl. minima.

Ruta Syl. altera.

Harmala Syriaca, an Sesamoides magnum Diosc.

Pratensis duplex.

Canina Monspelliensium.

Galega.

Viburnum.

Anagyris.

TRIFOLIUM PRATENSE & eius varietates.

Ger. Wylentlee.

Bel. Clauer.

Gal. Treffle.

Ang. Herbe trifolie.

NVspiam igitur dicitur trifolium pratense, trifariam floris colore, variâs, quippe quod flore purpureo purpureum, & albicâte albû dicitur, & maioribus etiam folijs discernitur: vt rous nihil notius, frequentius aut vtilius pecori veterinarîæ faginandæ. Nec aliud ab isto est, quo mortales miri, Hyberniæ delicias, irritamentâque palati spreti placentas, lagana & panes pinsunt, exque butyro subigunt, quæ latranti obrudant stomacho, nonnunquam triduum fame exercito & penè rabienti. Sed hæc tollerantia prædonibus præsertim consueta itemq; militibus. Inter quos superioribus annis nobis noti generosi cum militia mererent propter defectionem latronum in Hybernia, mirabantur eos probè pastos, cingulo arctissimo cinctos, circum umbilicum tamdiu esse, quoad proximo triduo rursum cibum ingurgitarent. Qui ne præproperè elaberetur, persuasi erant multum profore ad roboris & alimenti supplementum, si vincu cinguli quam diutissimè inibi coereretur. Idq; natura docente potius quam Scytarû imitatione factum reor, de quibus idem prodidit grauis author Plutarchus. Indigenæ enim insulæ cû sint hi & longissimè absint, hæcque vis vbiuis gentium prata alût, ambo sapius guttatis & falcatis superficie foliorû maculis.

ASPHALTEVM.

Asphalteum seu Mœniantes Dioscoridis non temerè alijs regionibus quam Sole feruidiore lustratis, vti Monspelij & Massilæ in Norbonensi & Galloprovincijs, videas. Quin ne Longobardis quidem aut Venetis, nisi cultum in hortis reperias, vbi ineûte Hyeme non secus atque Flandris & Anglis vt plurimum interit. Fruticosa est, sesquicubiti vel duum cubitorum. Surculos præduros rigidôsve multos exiles. In ramulos hebetes, exiles, quibus in viticeos fermè pediculos exeuntibus singulis, folia terna insunt, nec plura. In imo & per initia circinata rotûditatis, sed in pediculis superioribus adulta, oblôga, angustiora, & in mucronem desinentia, lanugine horridiuscula, hirta, nigricètia, vt & virgulta, interdum albida. Florem purpureum, compactum, in oblongam glomerationem villosa textura fert. Semen pullum, asperum, supernè mucrone pilosò clautum, tetro odore, cuiusmodi vniuersa planta, quam qui legitimum bitumen non norint, si odorentur, vix vnquam olfacient postea bitumen, quin illicò etiam nondum visum agnoscant. Confimili Asphalto, sed excellentiore, quod mirum magis est, dote, tum occulta, tum comperta, nam

nam & Theriacis miscetur præsidio non vulgari: & foris admotum, multò vehementius & euidentius prima etiamque specifica vi venenum è summo corpore reuellit, secumque eductum, quasi vinctum, idè coercet: quodq; sanæ parti appressum, virus non minus sæuum inurit, quàm erat inflictura serpens, vt puta Vipera, aut quæpiam alia: non illud suo sibi insito nocendi vicio, sed ascititio veneno: quemadmodum capite de Anchusa, vel Echio, liquidò patet.

OXYTRIPHYLLOM Scribonii Largi idem videtur cum superiore.

EST V D Asphaltium non aliud esse quàm Scribonii Largi Trifoliū acutum, Oxytriphyl-
lūmve dictū, propter mucronatum extremum, quasi eminentem aculeum, quem ha-
bet, & lanuginosa, plenioraque folia, vti author delineat, duum pedum fruticem, graui-
ter odoratum, montibus oriundum, sed Siculis plurimū, Italiæ rarum, nec nisi ad Lunæ
portum, qui est Thyrreni maris ora, inibiq; sibi repertum profecturus in Britanniam cum
suo Deo Cæsare Claudio, facilè sibi persuadet, qui meminerit superius dictum, haud facilè
nisi æstuosis regionibus prouenire, nisi colatur, vt in horto Patauino & alibi. Nec quis-
quam putet aculeatum intelligi debere, sed folii extremum in angustum quasi aculeum
porrectum, cuiusmodi visitur in isto. Et de vsu ad quem commendat, noscas certius.

OXYTRIPHYLLOM alterum Scribonii, Herbariorum.

LVBENTER assensu essemus no-
stris perdoctis amicis, quos senten-
tiam rogaramus super alio trifolio,
in syluis aridisque collibus frutican-
te, què primū tum visum Scribonii
Oxytriphyllo autumabant: nemp-
pe quia procerius, lignosius, atque
hirsutius visitur, sarmento & foliis a-
lioqui similibus, sed minoribus, ter-
nis & quaternis, albicantibus magis,
& obtusioribus: flores non adeò in
globum compressi, sed hiantes ma-
gis, & depressi, atque albicantes: o-
dor aut nullus, aut perexiguus, nedū
vt grauem tetrūmve olfacias, vti in
bituminoso superiore: quod ideò
huic præferendum ex Scribonii ver-
bis expressius, ducimus. Prope Lug-
dunum & Taurinum, etiamq; Mon-
spellii iuxta Gramuntiam Syluam
istud abundat.

Trifolium luteum minimum.

EST luteum minimum omnium, & non ita peruium, gracilibus, pusillis, reptantibus-
iunceis, folio terno aliquantum crenato, luteolis floribus, in orbem compactis, in præ-
tis & cultis visitur.

OXYSPLINIANA, Panis Cuculi, Alleluja Offic.

Trifolium acetosum.

TRIFOLIA Oxys Pliniana, Oxytriphyllo itidem vocata fuit, non quidem folii acutie,
sed potius aciditate, qua cum vtilissima, tum notissima est, pusilla videtur Lotus, opa-
ca vmbrosa que sequens, radice ima fibrosa, summa media que squamatim loricata, è qua
plusculi

plurculi exeūt pedicelli iuncea, glabriq; & prateneri, quibus singulis in extremis tria ap-
tantur folia retrò & mutuò inflexa, quæ turbinis cordisve picturam præferunt. Flos stella-
tus, candidus, nonnunquam & luteus, vti semen luteum, in thecis oblongiusculis, & per-
paruis.

QUADRIFOLIUM Phyllon fuscum hortorum.

NE foret huic generi proprium vtique terna habere folia, factum ne Naturæ instituto,
aut mangonio, incertum nobis: nam quæ spectantur in hortis voluptatis potius quàm
vtilitatis causa, è pratensium genere, tametsi quaternis, quinis, adeoque septenis donata
foliis, non disparibus Oxy Plinianæ, cernantur: sed colore phæo, vel liuido, rubente:
flores quales pratensis, albidus sunt, reliquaque non diuersa.

*TRIFOLIUM paludosum, folio crasso Fabaceo, sitne potius ISOPYRON,
quam Melanthij species?*

PER QVAM frequens paludosis riguisque pratis Angliæ, & Belgiæ, & Germaniæ, alibi
non item, aliud trifolium: quod quia non nisi in aquis viuit, aquaticum vocant. Radi-
cem, vt pleræque aquaticæ, crebris geniculis distinctam, & fibris mersam habet: folia
crassa, viridia, tenera, vt Phasioli, aut fabæ, terna, in singulis pediculis crassis, cauis, & po-
rosis, viridantibus, è geniculis egressis radices: indidemque caulis consimilis, concolor,
cubitalis, in cuius summo flores candidi, stellati, Ornithogali vel Sagittæ Plinii, alterno situ
visuntur, de quibus mediis nonnullæ prodeunt fibræ, eodémque tempore floribus deflu-
xis glomæ, pusillæ pericarpia, Hyacinthi similia, semen fuluum cohibentia, Milii, sed
minora. Huic, cur, quasi potius Isopyron, Mathiolus quoddam Melanthium prætulit,
vix coniectari licet: quando ille quàm maximè opus esset, mussat, nec hiscere audet, in tritæ
cognitionis rebus alioqui tantus hiator: est tamen hæc multa & vocata *Biberklee*, quasi
Castoream Germanis, Belgis, *Borboonen*, id est, faba hircina, ab odore olido.

HEPATICUM trifolium, siue Trinitatis.

EOSDEM fermè hæc natales & vires, nec ita dissimilem vultum sortita est, cum Oxy
Pliniana, præterquam quod acidum non est trifolium istud: Quibusdam Italiæ &
Norbonæ montosis locis umbrosisque syluis & vdis obuium & multum, præsertim Tauri-
no collibus Eridanoque Circumpadano conterminis. Rigida hyeme Ianuario ineunte,
vel exacto, primulùm pediculi Violæ martiæ, aut Bellidis, pilosi, tenelli, palmum alti, flori-
bus cæruleis, pallidis, stellatis, Chelidonii minoris nõ disparibus donantur, qui inuito in-
terdum frigore, trans niues superstratas sese exerunt, nondum foliis enatis, quæ in diuer-
sis (vt violæ Martiæ) & singulis pendula pediculis, diuisura, colore, & fermè magnitudine
Hederæ helicis, aut potius Ciclamini hederacei, etiam vrgente niue perstant. Semen mi-
nutum capitula cohibent, apiculis herbidis, fuscis, conflata, conuli modo, aut potius Ra-
nunculi. Radix capillosa, sparsa, nigra.

FOENVM BVRGVNDIACVM & Medica.

Gallis, Foin de Bourgoingne.

EMEDIÆ regionis pascuis istud trifoliū habuit & coluit Græcia & Italia, vnde vocauit
Medicam, veluti etiã Medicū malū citriū dicunt: Quare potuisset fœnū Burgundiacū
vulgò dictū, saginandis veterinis natū, opinionē Medicæ facere, & hactenus fouere, cum è
Trifoliorū pratensium genere sit, & folliculū siliquosum, cōplicatum, orbiculatum gerat:
semine Fœnigræci aut potius Meliloti prænantem. Flores ex cœruleo purpurascens.

SED

Medica tres in semine varietates.

Sed cum aliud sit genus Trifolij longè pecori gratius & antiquorum notis aptius, nobis ex recentiorum vestigatorum sedulitate geminæ suppetent Medicæ: quarum prior & certior est ea, quam vulgus in Galloprovincia vocat *Lauserdo*.

Ea satiua propter utilitatē, illic est trifera, trifolio prorsum similis, prolixioribus tamen caulibus, humi sparsis, vbi magis foeta luxuriat, in quorum alis frequentes

sunt folliculi orbiculati, qui dum digitis in spiras expanduntur, volutæ figuram exprimunt, dum autem contrahuntur, nummos exiguos multiplices sibi aggestos pueri dictitant. Interdum siliquæ hispidae sunt, interdum spinosæ, quæ flores lutei, exigui, terni quæ sunt. Visitur & quibusdam locis tantæ proceritatis, vt duplò maior excrescat, siliqua vero glomeratur in nucis galbulum uel Cupressi ferè figurâ, cui semina Genistæ semen ferè æquantia insunt.

MEDICA marina.

HANC SÆPIVS vidimus illis perquam similem maritimis passim oriundam, Venetijs & in mari mediterraneo, superioribus tota minor folijs, & siliqua & semine: caules verò humum præreptant prolixi. Lutei flores sunt: caules & folliculi densiores, omnia tomēto-sa lanugine obducta, vt Gnaphalium & alia maritima pleraque. Hanc cur respuant viri docti haud indignam vel animaduersione vel descriptione, causam habēt nullam, neque exemplum: si namque antiqui hac ignauia suam ignorationem aut posteritatis ignauiam fouisset, longè plurima desideraremus, quorum beneficio plurimum profecimus. Hasce enim inspectione & vsu præstat notas habere, quàm nullas.

LAGOPYVS.

LAGOPYRÓ, quia inter triticeas segetes nasceretur, quasi leporeum aut leporitum tritici iam tum Hippocratis tempore vocabatur: Dioscoridis autem æuo etiam Lagopon quasi pedem leporinum, propterea quòd in pilosa spica glumas villosasque quasi aristas mollicellas, Leporini pedis, hirsutiæ & colorē æmulantes haberet. Sic enim in libro de vlceribus concisè, sed scitè describit Hippoc. Replet maximè cõcaua, pura vlcera Lagopyros vocata. Est aut triticeis, aut, vt alij legunt minus aptè, furfuribus similis, quãdo arescit, foliū pusillum, instar oleæ folij, & minus. Vnde non difficile coniectari istam plantam in aruis

inter

inter segetes frequentem vniuersæ Europæ valde vulgatam, & gramineis Trifolijs accensendam, esse genuinum Lagopum antiquorum. Siquidem triticea est spica, inter triticum, melampyrum, & Alopecotum nascens, quibus est nomine & facie similis lanugine & pilis, mollitie & fuscidine concolor Leporino pedi: folia Oleæ, sed multò minora & terna, è viticulosi cauliculis, pedè altis, in multas alas diductis. Semine exiguo Sefemi, minore, Sophiæ pari, glumulis obsito triticeis, aut trifolij bituminosi. Non parum huic astrictiois, siccitatis verò tantum, vt mirum seminis profluuio laborantibus præstet præsidium. Eapropter vlcibus canis, sed iam deterfis & mundatis, non dubium quin carnis prouentum, & cicatricem acceleret, vt vult Hippocrates, tumoribus verò inguinum & laxis Hernijs cohibendis peropportuna.

LAGOPVM MAXIMUM, folio & facie
trifolij pratensis.

NON perinde frequens, sed tamen inter easdè plantas & segetes nascens gemina huius differentia, altera cuius folia planè eadem, minus tamè acuta, & trifolij pratensi propiora, caules simpliciores, enodes, ferè rectos, cubitales ambiūt, spicatas item sùmitates gerètes, binos pollices lóngas, crassiores: pilis & lanugine hispidores, villosis floribus trifolij pratensis, purpura rubellis, fuscis, fœniceis, pallentibus. Hæc Veganiij, Norbonensis in pratis, & ad fontem publicū elegantissimo aspectu florètem colligebamus, Iunio & Iulio mens.

ALTERA angustifolia.

ALTERAM Lagopum Angustifoliam vocabamus, iuxta agrorū & viarū margines Sellenouæ Mōspellij enatā, in Delphinatu, & non procul Rhodani ponte S. Spiritus dicto, alibiq; passim, angustioribus & longioribus multò folijs, ternis inter Peucedanum & trifolium ambientibus, viridantibus, pedali caule, aliquot geniculis donato ex quibus nonnullæ alæ, in summo itidem caudatas spicas ferūt, isti proximè descripto pares & maiores: quarū flores purpurascens per messes deflorescentes, relinquunt aristas horrentes, & spicas aridiores, scirpopsis glumis pungentes: vbi exiguum continetur Selenami rotūdum semen. Omnium horum partes, spicæ præsertim, desiccant & altringunt. Sed prioris potissimum, cuius vtilitatem certam nouimus & partim diximus.

Hortorum odora LOTVS, est verior Diosc.

Ger. Sieben gezeiten Kraut. Bel. Heuengeeyden clauer of krenyt.

CVm arbores, frutices, & aliæ, specie, facie, fructu, & floribus differentes plantæ, Loti dicuntur, quapiam bonitatis commendatione, potius quàm inter se conuenientia, videtur hæc nomēclatio huic trifolio attributa, quasi quod cæteris trifolijs excelleret, inq; paradisis & lætioribus locis oriretur, dictum foret Trifolium λωτον, siue volupe & voluptas, à verbo λω, vt sit adlusum ad λωτοφύγης Vlisæos, & Epithetum apud Homerum, qui vocat roscidum Lotum, Deorum lubetcentiam, Proinde coniectura plena fert, veram Urbanam illam verè dici Lotum, quæ domi hodie in Belgia, Germania, Anglia, colitur, decerpiturq; ad oleum conficiendū, celebratum valde tumoribus contumacioribus, & topheis deinoliendis, à Pharmacopœis præsertim, qui vernaculo nomine vocitant hanc Heuengeeydē clauere, quasi septies mutans die nempe odorem, quem illi amisisse, & denuò recepisse singulo die arbitrantur. Sesquicubitalem leuiter striatum ramosum à summo ad imū vsq; videas caulem. Pediculos & folia è geniculis educta, cuiusmodi Trifolij pratensis. Fœ nigreci

aut Meliloti germanici, sed ambitu obliquè dentata, pinguis, crassa, habitiora, subpallida: flore & glomerulo pallido, Asphaltidis Trifolii, semine Milii palleo. Eximii odoris Meliloti, non nihil gummi Elemnium redolentis: vnde mulierculis Balsamum dictum, & sanè vulneribus paramicū. Digerit quippe leuiter, & inflàmationes ingruentes reprimat moderatè, robur partim tutando, nec sanè multò dispari vi quàm Fœnigræcū aut Lotus, oculis opem laturam putandum.

LOTVS SYLVESTRIS Diosco.

PASSIM plurimèque, quæ dicitur erratica Lotus, secus Lanii annis MonsPELLIACI pontem & crepidines pubet, in Angliæ etiam vdis scrobulis. Graciles, numerosos; bicubitales & tricubitales, sparsos multis alis promit à radice lignosa, fibrosa, caules, quos proximè ambiunt folia terna, mollia, rotunda, fusco virore, læuia: flores lutei, Genistæ aut Meliloti veri modo, è geniculis imis summisque copiosi, quorum caliculi postmodum fouent numerosas vaginulas, teretes, oblongas, rectas, rubentes, nitidas, intus semine Sinapi pari, cinericio colore. Sapor, qui leguminum quorundam & medicatus, vti Lupino, Phaeolo, & Cytisi, quos odore etiam refert. Verùm non interest cuius sit odoris ista, sed quàm bellè referat Lotum bicubito maiorem, multis donatâ alis & Loti pratensis trifoliaz foliis. Semine aut potius siliqua (nam vtramque apud Diosco. illud $\omega\sigma\epsilon\tau\iota\chi$ designat plerumque) fœnigræci, sed minore, qualis nostra planta est, quam gustu, non etiam odore medicatam optat Dioscorides.

LOTVS TRIFOLIA pratensis siliquosa, MonsPELLIENSIS
cui assimilatur superior sylvestris.

NON paucis locis MonsPELLIENSIS agri & decliuibus pratis, Lanio Grammuntiaque Syluæ interiectis, humilis siliquatâque Lotus inter Aristolochias, Scordium & Narciscos repit, angulosis cauliculis, geniculatis, pedem longis. Folia in pediculis per totum caulè terna, pauca, subrotunda, crassiuscula, subpallida. Extrema caulia germinibus nonnullis, multifida, luteum florem, buxeū, fabæ similem, singulū singulis alentibus: etiam cuilibet, siliqua succrescente quàm fœnigræci maiore, sed recta & superius retusa, quibusdam secundum longitudinem impressis striis, fœnigræci flauescens semen dum maturuit, diffusiliente & ostentante.

ÆGYPTIA LOTVS, vel NILOTICA,
aut Euphratea.

VTI PERMVLT A sunt quæ nusquam in naturæ dititione ditissima & inexhausta extare suspicari ausi essemus, priusquam vidissemus: ita plerumque fit vt nonnulla etiamnum hodie anxie minus venemur, quæ aut præ oculis & pedibus iacent, sed malè aut mutilè literis mandata, eoque incognita sunt, aut nusquam terrarum, prout historiae produnt, orientur. Idque cum nostratibus non paucis, tum vel maximè, peregrinis in stirpibus agnoscendis nobis vsu venire veri fit simile. Hasce enim non visu, sed auditione plerumque discere soliti fuerunt scriptores, eoque fidem liberandi causa $\phi\alpha\sigma\iota$, vel $\epsilon\omicron\iota\mu\epsilon$, aut simile quippiam addere soliti sunt, quasi non asserant, sed duntaxat historie texendæ gratia inserant: Quod videtur vsu venisse in hac Loto, Theophrasto: fusioreni

enim quam certiore descriptionem dat, omisis foliis & contrariis feminis comparationibus repetitis, quæ suspicionem faciunt luxatæ literæ, aut recensionis mendosæ. Plurimas videas stirpes pluribus locis obuias, imò & mensis, quarum aut perperam aut fabulosè multa commentitia in literas missa fuere. Exemplo sunt mandragoræ radix, filix, tripolium, Quercus Larix perennis, vel ipsa faba, fungi, tubera. Ac ne longius abeas, nobis etiam perplexius minima quæque de plantis vulgus, & interdum eruditos consulentibus, quam multa & sæpè relata sunt, risu quam assensu digniora? Et miramur postea, grauissimis etiam viris quædam excidisse, multis è millibus pauca, minus accurata, aut vera, auditione tenus prodita? Nec potius miramur non plura lapsos, puta alienis fretos assertionibus, aut lectionibus, quod Dioscoridi è Crateua, & Theophrasto huic contigit ex Aristotele, huius Alexandri iussu & sumptu, innumeris è priuatis hominibus conflata historię fuerunt.

MILILOTVS Syriaca.

MELITI odoris & coloris gratia Meliloto, siue Melita Loto dicta, coronas texuerunt prisci, quibus caput redimendo, non voluptas modo peteretur, sed etiam æstus febrilisque distemperies arcerentur. Omnium quas nouimus huius familiæ longè optima & elegantissima, quæ è Syriaco Alepo ferri cępta fuit & coli superioribus, nec antea, annis, 1562. & tertio, cuius etiam culeos refertos proflare meminimus Venetiis, in Martinelli ad Angelum officina. Copiosis fruticat ramosisque cauliculis hinc inde dessexis, cubitum altis, geniculis crebribus distinctis: vnde emicant folia in pediculis terna, loti Melilotive communis, minus acuta, nec multum serrata: & flores latei pallidi, stipati certa seriæ & modo, vt in Securidaca, aut Astragalo. In summo vaginulæ hamatę & è latiori basi, in mucronem aduncum exeunt rostri Psytaci non disparem: semen Fœnugræci compressius, exilius odore Meliloti Germanicæ, vel Gallicæ, hinc proximè dicendæ, sed multò fragrantiore, etiam in decennium perdurante. Sata Patauii, quasi soli natiui oblita, non nihil corniculis minus falcatis, lunatis, & ignauiore odore degenerat: Illuc nomen retinuit Italicæ; vbi tamen quia desit copia, pratensis ista sertula, seu corolla Supplemento est.

Italica Melilotus.

Germanica & Gallica.

NOSTRATES verò duæ germanicæ, Gallicæue nuncupatæ, odore quidem inferiores sunt, sed multò proceriores fruticant, ternos namque cubitos æquant virgulta crebra, tertia, ramosa, lenta, crebribus foliis in exili pediculis ternis, fœnugræco aut potius Burgundiaco proximis, læniter dentatis, carnosiss, subpinguibus. Cauliculorum summitates stipant complures flosculi, serie apti, penduli colore & modo genistellæ, siue Luteolæ Plinianæ, sed minores, interdum & cani. Semen in vtriculis, luteolis herbidis exile, & perpaucum. Vbiq; iamdiu huius inoleuit vsus, propter facultates compertissimas emolliendi, digerendi, tantillo calore peptico, naturæ amico & astrictione moderata.

Londinensis Melilotus altera pusilla.

LONDINI in horto amici cuiusdam alitur huic per omnia similis, nisi quia cubitum non superat, & in filiquis paruis Araci modo, semen non dissimile habet, vtrique odor gratius, Syriacæ gratior: sed quia aliis de notis plusculum differunt, hæc putarim corollis non adeò expetitas fuisse. Illis tamen ueutiquam ad Medica commoda cedere.

MILILOTVS CORONATA.

NON DENIHILO erat, quod quidam persuasi fuerunt, illam Lotum quæ siccioribus pratis, viarumque marginibus lætatur, Sertulam esse campanam, aut saltem pro Meliloto vtendam esse. Quippe præterquam quod nulla propius ad Syriacā accedit, etiam filiquosa est, & floré perquam hilaré, corollæ aureæ sertive persimilè habet, vnde plebi Gallicæ Corona Regiæ dicitur, indidemque Romanis Sertula fortè dicta. Ramulos spargit hinc indè copiosos, virentes, graciles, pedales, copiosos, teneros, foliis ternis

STIRPVM aduersaria noua. 387

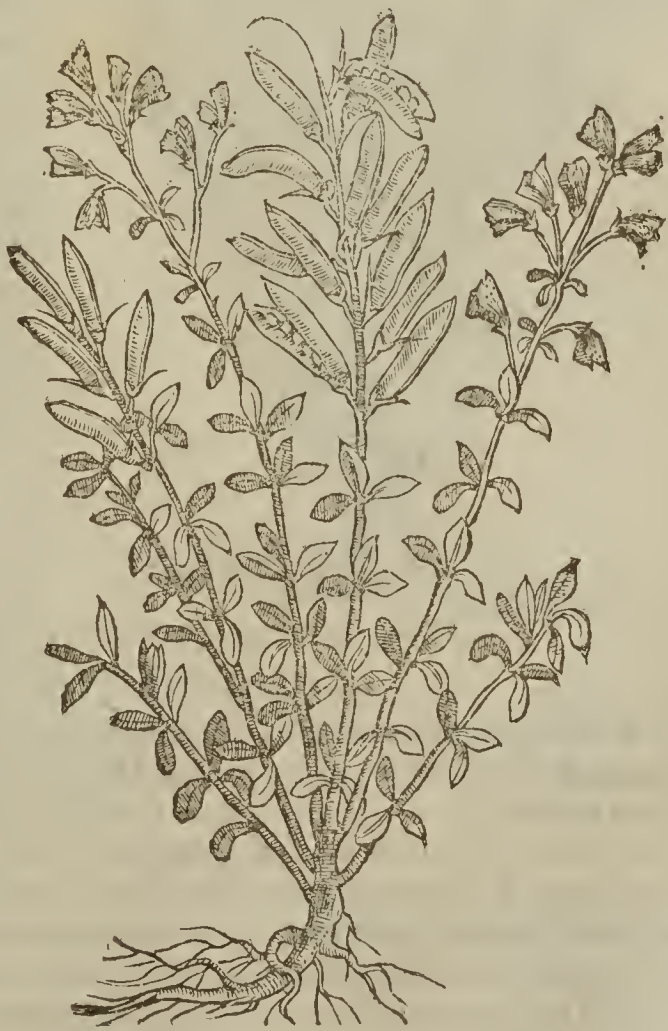
terius trifolij pratensis cæsis caule enatis plurimum quinis, sed in pediculis ternis, vti in Loto syluestri. Flores luteoli vel melini, nondum explicati ex flauo rutilantes, pisi effigie radiatim & æquis spatiolis dissiti Coronidem exprimentes, Sapor qui leguminum plerisque; odor imbecillior floribus, aridis & aceruatim congestis nõnihil gratus diffatur, quod mellis odorem præfert, quem linimentis relinquit, vti etiam colorem: vti sæpe sumus illitione ad viscerum feruidorum materiam concoquendam in tertianis nothis, ex floribus oleo imbuto, quod etiã oculis optimè facit. Ea Pharmacopœi Galli præfertim, plurimum vtuntur æquè tuto atque Meliloto, nusquam non Angliæ Galliæ, Belgiæ frequentissima. Siliqua Loti Syluestris.

Trifolium FOENUGRÆCVM dictum.

RARO aut nusquam nisi cultu: nam quod ruri ortu putatur Fœnugræcũ, quibusdam locis in Italia, ambigit inter Lotos. Et Fœnogræcum hodie adeò notum est vt qui lotos norit, neminem latere possit: duntaxat differre videtur siliqua, qua maiore magisque adunca, acutiori stylo est fœnigræcũ, albicant flores parui: inq; caulibus parum striatis, cubiturn & sesquicubitum longis à teretibus folia sunt, ternis è pediculis, loti æmula, aliquantũ crenata. Seminis fului angulosi Securidacæ, sed rotundioris, maximæ in re medica vtilitatis fœta cornicula. Quo paratur oleum viribus quam quisquam credat maioribus, ad intestinorum latetes scirros dissipandos, & strumis perutile,

CYTISVS.

TRifolius iste frutex Lotusue gentilem cognominis infulæ Cinthysæ quæ vna è cycladibus est appellationem fatetur, vnde reliquæ Græciæ Latioq; factus communis fuit: Et mirum quanti putatus ad pecoris pastiones, lactis & prolis prouentum. Quare qui κυθηλαρ ex Poetis legunt, possunt apte interpretari fœcundum fœnum, quod multum sanguinis virium & seminis absque quo friget Venus, suggerit. Diu nos anxios & ambiguos animi habuit Cytisi veri historia & expensio. Verum subductis hinc inde rationum momentis & collatis varijs plantis, quas respuebamus speramus tandem probarum iri candidis arbitris. Quæ quis Roma regia via Florentiã addit, oppidulo, cui nomẽ Aquapẽdulę, (ni perperã in Pãlinxesto herbario notauim?) decliu & depressa etiam planitie feracissima Cytisum fruticem 5. sexue cubitis proceriorem Genistæ sarmetis pluribus, gracilibus præduris, striatis, vidimus statim ab imo aut paulo stuperi lignosa radice è tenuibus pediculis: folia terna, non ita numerosa similia fœnugræco, angustiora, habitiora, rutacea: genistæ vel Sparti aut pisi flores lutei, sed minores: Siliqua Genistę par, cinericia, gracilior, compressior, intus loculis sunt discepta semina nitetia ex atrore Genistę, est cana vniuersa plãta: vti Rhamnus Mõspel. aut halimus

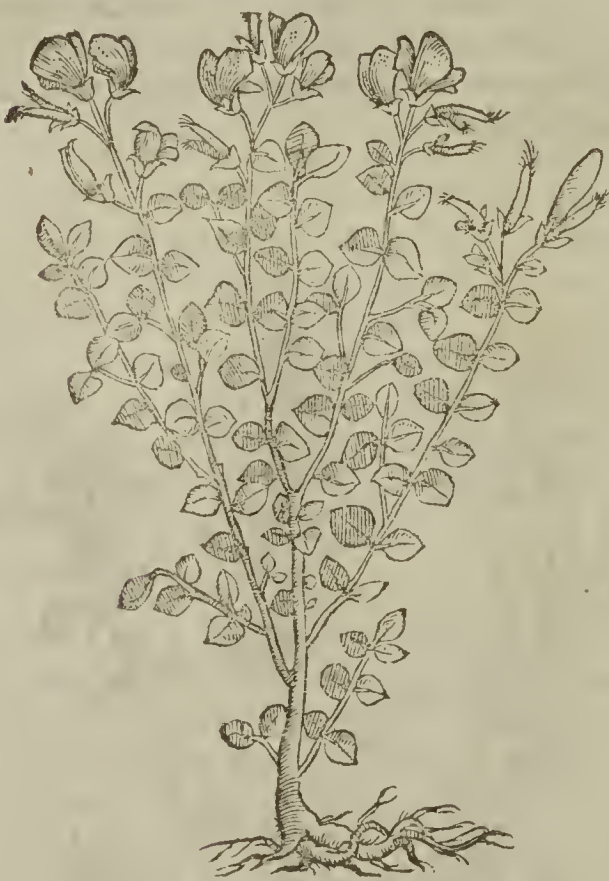
Kk. ij.

Sapor

Sapor Ciceris aut similis leguminis odoris sanè iam non succurrit : aridam enim & inodoram duntaxat habemus uulsi Norbong, præsertim, ad radices môtis Calcaris prope Veganiû: minus proceram tamen, sed tenerior pabuloq; aptior est, fortè quia dum in montes abigunt pecus, vt quotannis faciunt, pastionis lætioris, atq; æstus conuallium declinandi causa, ineunte Maio & Iunio, Sole in Arietem ingresso, teneriusculos germinationum fœtus, florum siliquarumq; spem liguriunt oues, & capellæ. Eoq; Poeta venustè ex Theocrito canit. *Florentem Cytisum & Salices carpetis amaras*. Hæc, vt si quæ alia, apprimè quadrat Dioscoridis, Gallenique Cytiso : nam ecquid eadem sit, Theophrasti haud magnoperè sollicitos facit nos, quando ille in describenda minus sollicitus fuit, qui de Lotis alicubi monuit, plerumque vsu venire, vt eadem voce plurimùm diuersæ plantæ, effigie tradantur. Qua propter vt Antiqui Cytisum vocarunt Fœnigræcum, Lotum magnam, & Trifolium, propter figuræ aut naturæ coniunctionem, sic ex varijs consimilibus fruticibus Anagyridi, Laburno, Coluteæ, incertum vagumque vocabulum remansit.

Altera Cytisus minor & vulgatio.

Terna item predeunt hinc folia, sed pictor, quia emarcuerat, minus animaduertit.

NOTIOR & frequentior multo, quæ Italia, Galloprovincia, squallidis saxisq; collibus inter cocciferas lices & maiores Ericas viret, florumq; amœnissima fœtura oculos capràsq; pascit ætatis initio: sesquicubitales spargit fruticosas, lignosas virgas, tenues, ramosas: & folia terna virgultis oriuntur, & quàm prioris Cytisi maiora, rotundiora, viridantia ex atro: Genistæ flores in summis cauliculis luxuriant, lutei pusilli, sed stipatu longè pluri, quàm pro magnitudine plantæ, quò aduolat mellificatum apum examina læta: odor gratus illi, sapor alterius: Siliqua & semè minora.

Minus foetens Anagyris vel LABURNVM, Fœtida ANAGYRIS arborefcens.

Non foetens.

AVT regio aut putor quem ciet, huic nomen fecit, locumq; prouerbio, Ne moueas *ἀναγύρη* dedit: idcirco nauteam, à nausea, quam mouet, Plautus vocauit. Cognati autem generis videtur, si non genericæ differentia, Anagyris æstuosis conuallibus & riguis, præsertim Galloprovincia oriunda, cum illa montana & alsiolis Alpinis proueniente, quam Laburnum & Anagyridem non foetidam nonnulli autumant. Plurima hæc Taurinis montosis & collibus Pedemôtanis, Vere ligulis vel pannulis conspicua luteis, prælongis, pendulis, congestis multa flosculorum serie, Sparti Genistellæ aut Cytisi non dissimilium: folia terna Asphaltidis trifolij, Cytisi, aut Polemonij longiora, ex pallore viridia, siliquulis, multis Genistellæ aut Cytisi, vni pedicello hærentibus, minoribus, minúsq; latis: semen item Cytisi aut Galegæ, oblongum, vel Genistæ: fruticat ad arboris proceritatem, prædura materia, rusticoque instrumêto nata, intus nigricante, foris Fusariæ colore, ex Alpibus Heluetijs in Germaniæ & Flâdriæ hortis florentem vidimus, sed perparum aut nihil foetidam, tametsi foeteat vernaculo solo: esse Laburnum Plin, vt non magnum operæ precium puta-

putamus probare, ita est valde verisimile: sed huius Romani ne imparatiores minusque accuratae fuerunt in hac historia tum synopses, tum versiones, uti sexcentis locis, ac proximo Anagyridis capite, manifestum fit.

ANAGYRIS.

SEME N lectum Anagyridis eminus etiam foetentis in crepidinibus Argentei ammi vocati, Briniolam inter & Vallu vrbeculas Galloprovinciae, in Belgio creuit, etiamque Londini nobis prouenit in Morgani Vireto: folia item terna virgultaque Memantis Trifolii: minor tota fruticat, minus dura materia, cortex nigricat, flores in muscosis thyrsis racemosi, Napi aut Raphani, aut Brassicae, luteoli, siliquis longioribus, latioribus, semen cohibetur, renis Phaseolive effigie, durissimum, pullum, nitidum, subpurpureum: quin sit vera nulli iam dubium reliquit semen & foetidissimus odor, unde nomen illi & Adagio locus, Mouere Anagyrim, $\mu\upsilon\upsilon\epsilon\iota\mu\ \alpha\upsilon\alpha\gamma\upsilon\rho\upsilon\mu$, id est, sibi rem molestam & profum ingratam exciere, quia rarior, vsus hodie paucus aut nullus.

DORYCNIVM Monspelliesium.

$\rho\omicron\delta\upsilon\kappa\upsilon\iota\omicron\upsilon$, quemadmodum toxicum, quibus spicula cuspidataue tela infici solita fuerant, quod celeritorem molirentur perniciem, nominatum fuisse par est. Multum vero abest istud hic appictum ab illis duabus, aut tribus plantis, quas nonnulli hariolabantur fore Dorychnion, quaeque nullum operaprecium commemorare, uti Phylleræa, Vesicariu cordis effigie legumen, & alia: Nam iamdiu Rondelletii Praeceptoris, & Scholæ clarissimæ Nitiobrigum penè cunctæ familiæ diuturna coniectura, istam plantam Dorychnion statuebat: creberrima quippe illic & in Galloprovincia fruticat (non perinde in Italia) sarmentosis, lignosis, durissimisque; virgultis, tenuibus, flexilibus, rectis, sesquicubitum, & binos altis; numerosa alarum sobole è geniculis imis summo tenus per interualla foliola habente, incana, còpluria, Rutaceis, Chamælee, aut Oleæ nuper pullulatis multò exiliora, multis flosculis muscosis Oleæ, vel Quercus, per cacumina candicantibus, & in radiatis quasi umbellis relinquentibus theculas vel folliculos albidos, membranosos, rotundos, oblongos, teretes, Loti syluestris semina quina, aut sena, nigricantia, arentia, Araci syluestris, aut Loti syluestris condentes: radice lignosiore, gracili, proluxa, saxosis sterilibus ad Frontignanam & maritimam Norbonæ oritur. Gustu est insipido ferme planta, & ut reor, refrigerantis, non humectantis facultatis.

POLEMONIVM Monspelliesium.

H V I V S est similitudinis Polemonium, quasi dicas bellatum & bellicosum, ut de cuius inuentione sibi vendicanda certatum inter Reges fuerit: Quippe quæ herba esset $\chi\lambda\iota\omicron\delta\upsilon\upsilon\alpha\mu\iota\varsigma$ vocata, id est, mille viribus prædita, authore Dioscoride. Nullidum recentiorum nota fuit Polemonia, ac ne quidem illi nouo huius qui radiato Appollini Vercellensi Math. alioquin amico non vulgari, & hac in palestra riuali: ac ne nos quidem fortè nouissemus, nisi Rondelletii præceptoris & Guilielmi Pelisserii Monspel. Episcopi, & Assatii sagaci vestigatione, factum fuisset, ut non multis ab hinc annis vniuersæ Academiæ illic fuerit notitiæ vulgatissimæ, etiam viribus explorando compertis: nam frutex ipse vndequaque exquisitè quadrat delineationi Dioscorideæ. Virgultis multis, lignosis, rectis, rotundis, gracilibus, cortice pullis ex virore, ternos & quaternos cubitos altis,

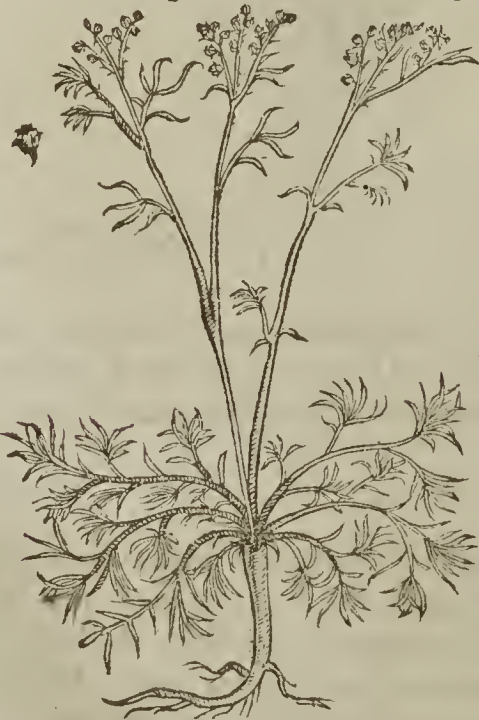
in quibus ad vsque summum heret vtrique pinnatim ramuli & folia terna Cythisi, aut Rutæ, maiora, saturè virentia, crassiuscula & rigida. Flores Maio & Iunio emicant lutei, pusilli, vt Iasemini, qui cedunt baccis nigris vnà circinnatim collectis, plenis, paribus ligultri, aut Corni fœminæ, succo hyanthino; vel atro purpureo inficiente prægnantibus. Radice proluxa, lignea, implexa, & vario flexu sparsa, intus alba, saporis nonnihil acris & amari, seuulsu difficilis. In Monspelio agro, ad Castrum noui aridos colles & æstuosos margines oliuetorū & in luci Grāmūtii cæpestribus saxosis quamplurima. Gallis, Belgis, & Anglis hortis iam quidē culta, sed putata & vocata ab illis genistæ peregrinæ quædā species. Pueriliter hic nonnulli ambigunt super foliis Nepetæ: qui si meminissent esse speciem Calaminthæ Pulegii, planè foliis similibus, & paribus, lubenter de *Behen* albo & rubro vltius ineptire desinerent: sunt enim Pulegii, Rutæ, & Polygoni, folia non adeò disparia inter se magnitudine, vnde etiam discas, quid Calamintha altera, seu Nepeta Dioscoridis, sit.

MAIOR & hortensis Ruta, Sylvestris, & ei perquam similis facie, Norbonensium Peganium, siue angustifolia Rutula.

Sylvestr. Ruta. **S**EMPER virentis hortensis figura trifolia, satis ex superioribus innotescet, tum etiam quia nihil hortis vulgatius πύραυου dicta, ἀπὸ τῆς πυρῦνθεαι τὸ ἀπέμα, quia semen genitabile suo præ sicco spiritu calidoque vapore & tetro coaguletur, quasi que arefcatur, vnde sterilesunt, præsertim viri. Agresti autem Rutæ vires vegetiores, & odor vehementior multò, adeoque virosus & afflatu periculosus est: interdum enim vaporem ipsa planta intuentis vultui afflat, aut tangentis manui inurit, qua si faciem attigeris, Erysipelas, aut Scabiem excitabis: alta cubitum est, hortensis, & caule minore, sed foliis fermè iisdem exilioribus, Peganio paucioribus, siliqua & semine non dispari: sed non perennat, ne in hortis quidem Gallicis & Batauis sedulo culta, flosculis herbaceis. Minima maximè omnium virulenta, angustifoliola, tota pallido virore albicat: empetri fermè habitu, situ, & rigiditate, cetera non nisi magnitudine multò disparia. Aridi MonsPELLIACI colles & saxideuexi vtraque scatent. Vtriusque semen, præsertim minimæ, maximi ad arthritidem, & molas, & humiditates veteri vsus Medicis illic.

PEGANION
Norbonen. siue
Rutula.

An. Harmala Syriaca sit **SESAMOIDES** magnum
Dioscoridis?

VERVM illi Syriacæ, quæ non modò Venetis, sed etiam Belgicis & Anglicis viretis facile propagatur, tametsi sunt capitula, seu pericapia, similia & trifida, aut triangula, tamen

men odor ille vehemens nostratis illi defit, quem si quis soli mutatione amissum dicat, sciat ex Syria quàm recentissimo semine satam, in odorem prouenisse. Atque inter Rutaceas, quas plures habemus quàm Diosc. nulla minus hac Rutam præferat, & sapiat odore & gustu, quam Martinellus misit è Syria, Harmalámque primus fecit: non in scita cõiectura quispiam possit illam eandem Sesamoidem maiorem opinari: est siquidem Agrestis Rutæ tenuifoliæ, siue Norbonensis Harmalæ foliis longioribus, maioribus Senecionis, & Arthemisiæ tenuifoliæ, flore Hyperici, sed albo: siliqua triquetra, Sesami minoris effigie, semine intus pullo vel cinereo, gustu acri, amaro, maiore Hyoschiami albi: tenui radice, lutea. Ex Syria per Italiam hortos, indeque Gallicis, Belgicis, etiámque Anglicis viretis nota. Nec si non esset purgatrix hæc, illicò foret ideò reiicienda: quippe antiqui Helleboro soliti erant addere quædam, quæ vires catharticas, vel accelerarent, quasque stimuli vrgerent excretionem, vt sal, acetum, & alia tum Helleboro, tum Elaterio: vel quæ impetum effrenè medicamenti moderarentur, vt pulticulas, aut lactis dulciculum potiunculam, cuiusmodi posterior ætas quàm plurima meditata est admodum oportuna: Barbaris nostris apud Meffuem consolatoria dicta. Nec hanc infernè deiicere dicunt Dioscor. aut Paulus, nec per se, sed additum tribus semiobolis albi Hellebori, vt fusius in Helleborine.

RVT A triangulo pericarpio.

QVANDAM habuit nobisque ostendit Rutam aliam Regius professor Monspelliensium Iubertus, cui triquetra siliquæ aut vascula erant, nec tamen sapor ceteraque facies diuersa à vulgari Ruta: quam obrem arbitrabantur Itali (quorum in hortis adoleuerat) hanc esse propiorem Syriacæ Harmalæ, quàm superiores dictas.

CANINA RVT A.

RECENTIORVM insuper quatuor sunt plantæ, quæ virium aut odoris efficacia, itemque effigie, Rutæ nomen vsurparunt. Nec enim Caninæ Rutæ vocatæ Ruta vulgaris cognata est, nisi paucis & vagis notis. Sed id vulgo moris est, vt cum præsent quædam herbæ opem celebratioribus solitam ascribi, si nomine deficiantur, illo communi impertiantur. Rarò, nisi locis siccis & feruidis, satis, & marginibus, cuiusmodi Norbonæ, Raauenæ, & Romæ, circum oriunda hæc. Surculis virgultis multis, sesquicubiti folia Rheadis, Papaueris, aut Argemones incisura, magnitudine minora, crassiuscula, ex viridi nigricant: vti & flosculi, ætate hiantes, alterius Veronicæ vel Anthirriní modo. Graue tota virosissime Rutaceo ingratiorem vibrat odorem: exili pericarpio, Rutæ ferè aut Blattariæ ritu, sed multò minore claudit semine. Rutam istam, Math. reiectæ Alceæ Venetæ, quam foliis & odore viroso refert, suffecimus: odor quippe etiam Meconii quiddam virosus halat, ramulique exiles sunt. Succus verò, quem Meconio æquiparat succo, idem: qui nobiscum suspicatur hanc esse Hippocoum, vires cum succo corniculati papaueris, aut spumei conferendas interpretatur. Verum è tam parua designatione iudicium differendum censemus.

RVT A Pratenfis Herbariorum, num. PHELLANDRIUM Plin?
quod potius SAXIFRAGIA Hircina videtur.

MVLT O adhuc magis Ruta pratenfis dicta abest: Plinianum hanc Phellandrium dictabant Lutetiani nonnulli nostra memoria, quod propius Apium accederet quàm Rutam, cuius nihil nisi odorem virosus sortita est: eodemque argumento ad calculum laudabant, & Saxifragium nuncupabant alii nuperi intempestiui nomenclationum aruscatores, qui tum demum se opere precium putant fecisse, si ex Plinianis incertis herbarum elenchis potius, quàm descriptionibus, aliquot selegerint minus auribus vulgi assueta nomina, & plantis itidem nondum agnitis indiderint, Horatiiq; conuicio locum fecerint, qui pisces appingere syluis vetat. Pratis vdis & riguis oritur hæc passim, caulem promit sesquicubitalem, folia quadantenus Apii palustris, sed minora, rigidiora, nigriora, radix luteola,

Nonnulli vulgò
pharmaco. Ru-
barbarū mona-
chorū à rubore
vocitant.

Ruta pratensis
renuifolia.

Thalictum te-
nuifolium Cordi.

teola, fibris multis donata, latèque humi fufis, Asclepiadis modo: flores ex luteo herbacei, pusilli, numerosi: radix pediculis & atomis, cironibusq; interficiendis, in balnea inditur, superiore gracilitate differre tantum videtur, alioquin iisdem natalibus & facultatibus, sed remissioribus prædita est.

GALEGA.

GALEGA foliis est Glycyrrhizæ, vel Lentis Glaucii, cui etiam nomen ab Herbariis factum alludit: duum cubitorum illi caulis, flores albi, purpurascens, in teretibus, oblongis siliquis semen exile. In Pedemontana planitie, iuxta Eridani fluentia & Taurinum vberim luxuriat, passimque alibi. Satis liquet, non ex delineatione, sed potius ex effectione, Rutæ nomen inditum illi, quia vel odor ipse potius Leguminis, cui videtur similior: sed quia venenis efficacissima, uti Ruta, perhibetur, cõsimili vulgò nomenclatura donatur. Veneti namque Pharmacopœi atque etiam Circulatorum illic fex, qui vipersas stipsis colligendæ causa circumferunt, simulatque demorsi sunt, nihil certius hac aut presentius habent; eadè multò magis freti, quàm illis decantatis Theriacis.

LEGUMINA.

{ Maior vulgatiore, non est eadem antiquorum faba, sed congener.
Faba { Minor.
Sylvestris Norbo. an sit Faba antiquorum.
Phaseoli. Varietates.
Phaseolus sylvestris.
Simulax hortensis Diosc. siue Phas. vulgaris.
Sesamum.
Frumetum Saracenicum, num sit Erisimum Theop?
Lupini.
Eorundem Varietates.
{ Maius.
{ Minus.
Pisum { Spontaneum.
{ Cordatum, & Cor. Indicium, Halicacabum
{ Peregrinum Offic. an isopyrum Diosc?
Eruilla sylv. siue Ochrum.
Lathyrus, siue Cicercula.
Lathyrus sylvest.
Pseudoapios, Germanorum Terra glandes.
Cicer { Domesticum.
{ Arietinum.
{ Sylvestre duplex.

LEGUMINOSA.

Lens.
Orobus, siue Eruum.
Vicia.
Cracca, siue Aracus.
Cracca altera.
Hedysarum utrumque.
Glaux vulgaris.
Caput gallinaceum Belgarum, an Onobrychis
Diosc?
Ornithopodium.
Ferrum equinum. Ferro Cauallo Italarum.
Scorpioides leguminosa.
Tribulus terrestris.
Anthillis prior Dod. & Herbariorum.
Aphaca.
Eruum.
Glycyrrhiza triplex.
Colutea.
Colutea Scorpioides.
Sena.
Dictamnus albus Officina. an Tragium Diosc?

F A B Æ antiquorum & recentiorum

Germa. Boonen. Gallis. Feues. Ang. Beanes.

AGNOVIMVS superius triticea cum Leguminosis magis quadam vsus & partium proportionem conuenire, quàm delineatione: nam vt illa spicatur glumis & aristis, sic hæc grauidantur siliquis & vaginulis, vtraque magno vsui tum pecori, tum homini: illa à terendo, hæc à legendo Latini dixerunt, quia non falce uti illa, sed manu vncoue auellendo legerentur. Grecis verò σπογία, quasi satiaua aut serenda, quod sementem multo scenore pensaret: sunt enim legumina non parum fecundiora triticeis, minoreq; tempore & labore, sed maiore prouentu coluntur: à qua quidem feracitatis facilitate κωμωσς vocarunt, ut Galenus annotat, antiqui ferè cuncta legumina Fabas, quasi prægnantes & feraces, id enim valet verbum κωμω, quod prægno, vnde κωμωι, testiculi dicti olim. Speciatim postea indicarunt legumem fama multo omnium notissimum & fami plebeie adeo vulgare subsidium, ut non secus atque genera, aut diuersitates Tritici, sic fabarum

barū delineationem nō tam rudem, quā nullā reliquerint. Cū autē præ Faba Theop. Diosc. & aliorum antiquorum istam vulgarem nostram, vtpote maiorem, pinguioremq; potiore duxisset posteritas, ea penē cōtempta, hæc nostras sola nomen Fabæ subripuit, retinetq; etiamnum hodie: Antiquorum enim Fabulæ siue Fabellæ, pusillæ tametsi, veluti pæres, Loto & Terebintho comparantur. Taxiq; bacca maior quā faba asseritur apud Dioscoridē, & rotunda iuxta & æqualis asellis subter vrinis delitescens, *κνάμις* vocatis Galenus: Aristotel. autem pulli decimi incubitus diei oculos maiores Faba facit: tamen non illic nostrates è Fabarum censu amouent, vt placet doctissimo & modestissimo Dodonæo: sed id nos docent, eorum Fabam fuisse minorem, quā hodierna, nec tamen specie diuersam, sed congenerem, & potius fructu, magnitudine, figura, quā plantæ natura temperamento, aut lineamenti distare. Nam Theoph. & Plin. Fabam, qualis nostras est, describunt caule recto & vnico, solamq; inter legumina, vt plurimum, culmo tradunt: & multis locis Dioscorides caulem Fabæ quadratū dicit, & florem Fabæ Peryclimeni asserit. Sed id euenire, quia variant magnitudine, colore, effigie latiore, compressiore, tereti rotunda. Et frequentissima hodie Faba nostra maior, rarō vsquam tamen nisi sata prouenit, ferunt quippe in parillo depressas scrobillas. Quare vt non est difficile nosse istam vulgarem Fabam, maiorem, longiorem, minúsque rotundam esse, quā antiquorum Faba fuerit, sic eandem Phasiolum Dolicumue asserere, neutiquam licet per eosdem authores.

FABA Minor.

Altera, quæ minor est, Italæ & Belgio satū frequentissima ad veterina alenda, sed nusquam vsus frequentior quā in Anglia, vbi panes Fabaceos veterinæ potius quā triticeos dant. Hæc non multum videtur abesse à Græcorum, quā superius expendebamus, Faba: Est enim ea illis adhuc vsitatissima, fresa inibi vocata, ad pulmenta expetita: & Italæ, Venetijs præsertim, vulgo *Fava menada* dicta.

Sed syluestris, qualem sæpius in Galloprovincia & in Botoneti Ericetis sterilibusq; non *Syluestris* procul Monspello enatam legimus, tota minor est, sesquicubitalis & cubitalis: & culmi quadrati, minus rigidi surculi, communis Fabæ folijs, quasi egens adminiculi, & supernè in cirros, capreolove Pii definentibus, flore Vicie obscure purpureo, & filiqua dum maturit alioqui non discrepat: cohibent autem quaternas Fabas aut quinque, gustu Fabaceo, sed non ita grato, odore grauiusculo, magnitudine Orobi, quem Dioscorides Tithymali Paralij semini comparat. Plinius quasi æqualitatem hanc & parilitatem innuens, Fabæ parrem tradit: quæ nos adducunt, vt non inuiti credamus hanc præ ceteris delineationem Græcæ explere. Quando etiam hæc non secus atq; antiquorum Fabæ sponte prodeunt, in locis Galliæ paulò antè dictis, quemadmodum illæ è Fabarijs insulis, quibus cognomine fuisse ferunt autores: tametsi malim esse illam Cherronensem in Mari Euxino, quā in Germania siue Arctico Oceano, vbi terra alsiosa, & minus olim nota Græcis aut Romanis fuit: nec puto in Dania insulisve finitimis hæc reperiri, eam tamen volunt esse Cymbricam Cheronensem siue peninsulam Plin. autoritate. Itaq; illam vulgatissimā Fabam amissam putare, tam parū verisimile est, quā filigine laudatione tritico carere nos, de quo tamen fuerunt controuersie multæ. Sed nostrates Fabæ cū caulem quadratū, rectum, surrectū, vnicum, vt plurimum solæ leguminum habeant Theoph. & Plin. autoritate, & particulatim floreat, ipsiq; flores nigricantibus lituris (quas lituras lugubres rati Flamines Romani, non mandebant, vt tradit Varro) insigniatur, nō esse *κνάμις* siue fabas nolim assentiri: Et in ipsius fructus latiore quasi basi, qui cernit nigrum vestigium illud, quod hilum antiqui vocarunt, quasi germinis umbilicellū & inuolucrum, neutiquam vulgares respiciet fabas, quibus penē id signi peculiare est. Ipsæ etiam in duas semisses sponte ferè & natura diuelluntur: & planè tot iisdemq; facultatibus comperiuntur, quas antiqui prodiderunt, tum cibo tum medicamento: nam status & tetra insomnia excitare, vulgus etiā queritur, & ad vlcera abstergenda, atq; carnem procurandā quibus chirurgus harum farina vtitur. Quamobrem non aliò dissident à Græca notissima illa nostrates Fabæ Germanorumue Boone, quā magnitudine & oblongiore teretive figura: quæ cū in plerisque eiusdem speciei & naturæ pomis, nucibus, & seminibus, tum in Cicere satiuo & syluestri, discrepant, Diosc. monente: nam, inquit, à satiuo nihil differre, nisi semine tantum.

PER pauca extant apud scriptores antiquos de Phaseolo, quem Diosc. agrè concoqui, in flationes aluum & vomitum ciere tantum dicit: Galenus autem à φασόλω Dolichonem discernit, eundemque Cicerulæ aut eiusdem speciei vult: Quod Plinius videtur innuisse, & Maro vbi canit *Seu pinguem viciam seres, vilémve Faselum*: vilis enim meritò dicitur, vt cuius tantum quasi noxij aut parum vtis meminerunt antiqui, eoque incognitum penè reliquerunt, nisi quantum ex Cicerulæ collatione percipi potest, deq; Galeni sententia, fortè & Plinij verbis, qui Fabæ folia rotunda, Phasiolo autem Pifo & Erui-liæ longiora & venosa scribit: quæ accipienda esse de Phaseolo potius quàm de Phasiolo videntur, quia Phasiolo folia sunt rotunda, nec venosa. Et apud Columellam etiam pusillum legumen vileque intelligi videtur: quando Phasioli modi quatuor obruuntur à totidem operis: nec enim Phaseolus nisi rara & peregrina in Italia fuit. Ea propter nobis videtur sui generis legumen ignobile quoddam, Phaselus, simile tamen Erui-liæ aut Ciceri, quale est quod pictum damus, in huius operis extremo, Phaeoli facie, sed siliquis Ciceris aut Vicix: congruis item Sparto, aut Genistæ, quales Dioscorides annotauit. Sponte hæc in Heluetia exit, folijs ab vno pediculo gracilibus, ordine positis, senis & septenis in caule geniculato, striato, cubitali & sesquicubitali, gracili, lento, flexili. Folia ipsa minime crassa, aut carnosa, sed venulis perquam exiguis secundum longitudinem intexta, magnitudine ferè, sed non positu Phaseoli. Floribus purpureis, Phaseoli minoribus, in prolixioribus clauiculis: è quibus postea siliquæ fuscæ visuntur complures, magnitudine & effigie Genistæ aut Cicerulæ: semine intus pullo, Eruum æquante: radice multum fibrosa, nigra, maiore quàm cæteris leguminibus, fortè quia Syluestris est plâta, nam ruri reper-tam nobis dedit optime spei doctissimus amicus Penius Medicus.

Cicerula altera, an Phaseolus Diosc?

EST & quædam alia, quam nonnulli Phaseolum suspicati sunt, ea etiam in agris, & syl-uis occurrit, vnde hortus Morgani habuit. Cicerulæ similiter hæc folia, caulésque e-mittit, venosa, tenuiâque, auriculis Leporis similia: siliquis Vicix latioribus & longiori-bus, flore purpureo, & quàm Pisi minore: harum vtramuis malunt Phaselum antiquorum recentiores doctiores, quàm Fabam nostram, vt quæ sit legumen neutiquam contem-nendum, imò tanti faciendum hodie, vt vere & totam æstatem, multis in regionibus mag-num sit annonæ supplementum, & nõ parum multæ gentes panes ex Fabis desunt Veteri-nariæ, etiamque plebeculæ non incommodos: farina autem, aut ipsa tota fresa Faba pul-tes sapid as, & placentas conficiant, efficiantque, vt de hac nostrate Faba dictum putemus quod antiqui scribunt, Fabæ maximum honorem habitum fuisse, vt qua panis atten-tatus sit.

*PHASIOLVS vulgaris Turcicæve multicolor Faba,
est SMILAX hortensis Diosc.*

NVLLIVS verò laboris est istud legumen trifolium, folijs hederaceis, Faba tereti, ob-longa, renis effigie, multicolori, esse antiquorū Dolichum Phaseolumve dictum, asseuerare, hanc non perinde triualem fuisse & longè abesse à Phaselis certum: tametsi nomenclaturam Phaselus, quasi minoris fructus à Phaseolo retinuerit, propter quan-dam similitudinem, fortè fructus & foliorum, potius quàm ob magnitudinem: Dolichum autem & Phaseolum effigie siliquarum & fructus, qui Lintrem Lembumve nauiculam exprimunt, vocarunt. Nusquam autem nisi sati peregrinique hortis nostris, non secus ac Romanis o-lim, visuntur Phaseoli, cuius enatæ frondes hederaceæ prolixissimis in viticulis deducun-tur ad topiariorum ornamenta, qua de causa vocauit Dioscorides hortensem Smilacé, cui perquam similis esset folijs & vultu, tametsi diuersa fructu. Est autem fructus Phaseoli per-

perquam amano aspectu, plerumque bicolor & tricolor, maculis atris, pullis giluis, rotundis, guttatis, oblongis, obliquis, circulatim, tæniatim aspersus, nitens: plerumque ebori concolores fabæ totæ, nonnusquam flauescunt, interdum atræ prorsum, plurimum renuli effigiè referunt, vnde notissimæ sunt vbiuis, & apud Italos teneræ integra siliqua in iusculis multum esitantur, multoque magis quam vulgares Fabæ expetuntur: tametsi parû lautus cibus nobis esitantibus fortè non assuetis, videbantur.

Per multas accepimus à naucleris fabas Phasiolôsve ex Americæ nouo orbe, eque Hesperia Africa allatas, quæ mixtæ naturæ videntur, sed propinquioris Phasiolo: nam earum quædam exigua, minor multò Phasiolo, ex fusco purpurascit: quædam latissima & candida, compressæ rotunditatis, ambitu fere vnciam æquat, gustu, concretionem & Phasoli similitudine; hanc non demptam ex arbore Phasiolifera, vt quidam putant, norunt amici quidam, qui seuerunt, legumenque non ita dissimile Phasiolo habuerunt: Sed alias perquam raras habemus nos, munere lectissimæ, literata virtute & familia in Anglia illustri, Heroine Catherinæ Killigreæ, quas ferunt repertas magna copia ad Cornubiæ littora, & quod non parum mirum, eo loco nullam meminit vllus nauem illisam, nullumve naufragium factum: & tamen quotannis nouæ inueniuntur, partim fluitantes & partim effodiuntur immersæ fabulis littoreis, quasi, vt putant Cornubiensis maris Anglici accolæ, secundis Austris, aut Zephyris è nouo mundo appulsæ fuerint.

Belgarum Bouckwey, an ERYSIMVM
Theophrast?

ET si in segetum censu ponunt Theophrastus Plinius atque Galenus Erysimum quoddam Sesamo simile & cognatum, cibus aptum; tamen delineatio magis folia leguminositate statur. Nulla autem planta videtur affinior etuditorum sententia, quàm illud frugum genus, quod Belgis Brabantis, Heluetiisque tanta copia seritur, vt isto vniuersa sata, quasi purpura operta eminus rutilent. Vniuersa planta, præcipue quando maturescit, purpurascit Amaranthi colore: caulis bicubitalis, striatus, folia Smilacis minora aut Atriplicis: flore candido: semine glumis contento, triquetris fuscis, quæ molendo exuuntur, ex Farina, lacte & butyro pinfuntur placentæ, & sartagine friguntur, pueris expetitæ. Belgium, & præsertim Antuerpianus ager, huius est foeracissimum. Quod si oculis vidisset sedulus & perpetuus Hermolai, Ruelli, Leoniceri, cæterorumque doctiorum captor Mathiælus, veniam potius præcipitis iudicii, & paucæ inspectionis, ne dicam lectionis, ab illis doctis exorasset, quàm eorum nomen lacerasset. Vt quorum monumenta multis studiorum anxietatibus comparata, illi quasi offam præmansam in os inferuerint, amplisimæque segetem (sed immeritæ) laudis suggesserint. Intuere eius duo argumenta: Triticum Sarracenicum Tridentinis *Formentono*, tantum caule rubet, non foliis: alterum argumentum, ab omnibus auidissimè depascitur. Respondeo, *Formentone* totum rubrum esse demptis floribus albis: rura Belgica & Gallica id affatim edere, & tuam Dialecticam hinc captionem moliri, quæ dum ab omnibus auidè vorari argutatur, viriditatem, vnde tota vis rationis pendebat, reticuit: nõ enim dicit non edi Theoph; sed virentia folia non edi: misera tamen vtraque argutatio. Rubor inest palmitibus, Titymallis, Atriplicibus aliis, & similibus multis in locis, alibi nullus. Et Basileæ agnum habuimus cicutæ Helluonem; at alibi passim animalia respuunt: hinc in Anglia virentes asparagos veterina non tangunt; post scenicetium in maritimis, illis aridis vescuntur.

Math. pag. 573

An Officinarum SESAMI semen sit Dioscoridis?

SEME N istud perpetuo nomine & vsu Sesamum fuit, quod satum, vidimus adustum in horto Treuisani Doctoris Patauini, siliquulis cylindraceis, præsepiolis distinctis, semine isto flauescente, oblongo, Sesamino plenis. Caule sesquicubitum crasso, foliis Amygdali, vel Ocymi. Flores, Ruborem, & alia non meminimus, nec putabamus vllum fore, qui plantam, hanc Sesamum inficiaretur, si semen semel intueretur istud dictum.

Quare

Quare si ruborem desiderat in Sesamo Senensis, docti in illo pudore, ut qui vnius plantulæ fortè aridæ, in solo peregrino adultæ animaduersione, de Sesamo aduersus omnium iudicia statuerit, nec quidquam potioris docuerit. Quantum enim seminis istius Sesami Venetias, Pisas, Genuam, Lucam, Antuerpiam ex Alexandria Candiaque, venum venit, huius plantæ est, quam monitus fortè inuitus depinxit.

SATI VVS LVPINVS.

Nec ita procul absunt à Fabaceis & Phaseolis fructus quos *θεραξες* vocarunt Græci, quia calidiores cæteris leguminibus essent, aut potius quod *θεραξω*, id est, calida aqua lauerentur & macerarentur quò amarorem exuerent tristem & molestum, à quo etiam *λυπαυξενε* & Lupinus dicitur, vnde Virgili. *tristisque Lupini sustuleris Calamos*, Quamplurimis in hortis præsertim Pharmacopœorum habetur satiuus, culmum edens, perinde ac Faba, rectum, & snapte natura stantem, sed rotundum, cauum, nonnihil tomentosum, è radice ferè singulari, nec multum fibrosa, à qua fere per totum caulem & ramos alterno situ exeuntur in pediculis folia sena & septena diuisura, digitata Viticis, aut Staphidis agris similia, aduersa, virentia, subtus incana, hirsuta: siliquæ Fabaceis minores, latiores quàm Phaseoli: durus fructus, rotundus, compressus, albidus foris, subluteus intus, perquam amarus. Flos ter estate spectandus, nam initio ex imo emicant albi, postea è cauliculis affecta æstate & per Autumnum exeunte. Pedemontani proferunt patentes planities fatiuo, quos maceratos esitat plebecula.

Segetum SYLVESTRE flore purpureo.

In satis & cultis Gramuntio luco circumiectis non procul Monspellio sæpè occurrit hic, qui illicò intuenti satiuum superius descriptum refert: nisi quia gracilior multò est, caule, pedalifolio quinque partito, angustiore, & flore purpureo & puniceo, Pisi minore: fructu etiam minore, guttatis, aut fortuitis asperso maculis, pulvis, cinereis, & cæsis. Inibi etiamque in hortis herbariorum visitur hic idem floribus luteis Genistæ, fructu nihilo secius amaro.

PISVM VVLGATIVS Maius.

Germania. Erweyssen. Ang. Pease.

Belgia. Stock erwitten. Ital. Piso.

E quadam vrbe Pisa inter Ossam & Olympum montes sita Pisum allatum & dictum volunt: de quo nihil extare apud Dioscoridem non tam mirum sit, quàm certos nos facit, multa eius operi intercuisse, quæ illi notissima fuerunt. Nam nullum legumen notius aut præstantius secundum Fabam Piso est: quod græce etiam *λίυθορ* dicitur, quasi dicas oui vitellum, quem colore & similitudine exprimunt, vbi per maturitatē flauent viridescuntve, sunt in siliquis cylindraceis ipsa semina, quæ vnà cum membraneis vaginulis, vere & estate iusculenta commendant: harum sæges prolixè admodum luxuriat, humi semper caduca, nisi ridicas, pedamentave sit nacta, prælongis, gracilibus, fistulosis caulibus, per media foliola euntibus Perfoliatæ ritu: supernè lentis in clauiculas exeunt, folia rotunda, oblonga, in duos ferè semicirculos oblongos diuisa: flore effigie papilionis, albicante sui medio purpureo, radice exili, quibusdam Germaniæ locis sponte germinante.

An Pisum angulosum Hortorum quadratum Plinii?

ALIQVA multa in semine varietates visuntur Pisi non secus atque Fabarum: nam prægrande quoddam in Belgiæ & Angliæ hortis colitur, angulosa & quadrata corporatura

tura ciceris maiore, mediocrem Fabam æquante, ferrugiueo aut ruffo colore: nec tamen gustu distat: sed multum longius in denos, duodenosve pedes porrigitur: videntur hæc autem gulosa Plinij Pisa.

PISVM minus ex luteo virescens.

Ital. Piselli.

Propter corticem viridantem interioremque; medullam oui luteo concolorem, certum est vocatum fuisse *ἀχγοῦ* id est, luteo pallidum, vt est terra Ochra: vnde etiam *λεκυτῶ* nomen superius dictum in maiore Piso manauit: præterea autem commendatio in iurulentis, quia illico tenescit, vtpote minores, pinguiore, deliciaiores, facilius elixantur, facilius concoquuntur. Seruntur in agris, vbi minore cultu, nec fulcris ægent.

PISVM Syluestre.

In Heluetia & superiore Germania, non secus ac Phasellus syluestris obuiam, se dant peregrè eunti, etiam sponte Pisa. Figura non absimili, sed radice multo adultiore, sibi osi ore, crassiore, & perenni, quales illic collectos, chartis inseruit noster Penius. Quidam in suo vnus paginula rariorum stirpium libello, memorandum mirumque; quiddam affirmat, in saxis littoreis, nulla terra opertis, tantam tantumque; portentosam segetem Pisorum sponte nulloque; satum enatum in Angliæ Suffolcia, inter Otfordum & Alburnum, etiam Autumno 1555 quantum satis vtmillibus hominibus suppeteret.

Pisum cordatum, sit ne potius ISOPYRVM, quam Melanthij quedam species, aut Trifolium palustre?

Quoniam nomenclaturæ Isopyri atque; Phaseoli innuebant hæc plantam esse leguminum naturæ affinè, aut similem saltem, non abs re solertes vestigatores trifolium Fabaceum, Phaseoli folium aquaticum, nobis commodiore loco memoratum, autumarunt verum Isopyrum esse. Quod valde simile vero esset, si vocula Anisi abesset: quæ obstat quò minus hæc aquatica Germanicè faba vocata, verè designationi satisfaciat. Desideratur namque; non tam Phaseoli *πέταλον* (quod nonnulli etiam folium interpretantur) in hac, quam Anisi folium, quod quibusdam repetitum frustra, aut luxatæ lectioni Dioscoridis additum, opinantur. Qui verò vulgarem lectionem tuentur, quandam Melanthij speciem appingunt, nulla profum Phaseoli siue ortus, siue lineamentis similitudine: sed muta pictura, qualis Commentatoris est, vno aut altero Anisi ramulo, ad radicem Melanthij expresso. Quare si coniecturæ indulgendum & codici assentiendum, malim cuiusdam amici exercitatissimi amplecti sententiam, quæ. Cor Indicum, ortu, summitatibus & clauiculis Phaseoli, folijs verò Anisi diuisura, Isopyrum statuit. Suffragante ipso fructu, quem ternum Melanthij colore & sapore Pisi, aut veræ & antiquæ Fabæ siue Phaseoli Syluestris similitudine & magnitudine Halicacabi folliculus claudit. Id Cordis aut Pyramidis effigiem media sui parte conspicuam refert, vnde Cor Indicum vulgo passim vocitatum, & notum. Officinis propter folliculum haud admodum diuersum, nisi colore, ab Halicacabo, Halicacabum peregrinum vocatur.

Ochrus syl. siue ERVILIA.

Syluestris indolis veluti que; degeneres à Pisis Ochrisque; Eruiiæ, quasi eruendæ & eijciendæ dictæ, rarius nisi in hortis Septentrionalium herbariorum hodie feritur: iuxta tamen sepes, vias, in Linguagotia sponte reptat imbecillioribus viticulis: membranula triplici aut duplici secundum longitudinem veluti pinnatis, ima folia oblongiora & latiora, in clauiculas desinentia ferentibus: supernè vere foliola partim in plura & minora diuiduntur, partim etiam clauiculis donantur cæcidis, & interdum purpureis, flore & siliqua Cicercule, cui admodum similis.

LATHYRIS *Norbonensis latiore folio.*

Valde verisimile est à Lathyridis Cataputiæ granis quæ Orobinis familia seminula Dioscorides dicit, nomen factum Cicerculæ vocatæ, quæ hodie differentias duas habet ex agro Norbonensi allatas, vbi sponte frequentior erumpit ea, cui latiora supernè acuta bina, neruosa per interualla oriuntur folia, citu & imitatione auricularum lepusculi arrectarum, aut Bupleuri herbariorum,

Angustiore gramineo flore Lathyris.

Alteri in nudis ibidem enatæ folia admodum angusta, graminea, Venosa, & mucronata, è pediculo bina in tortiles capillaceasque clauiculas desinente Catanacæ ferè sunt: defluxis albidis & luteolis floribus succedit siliqua compressor, duplò breuior, latior superiore, vbi grana angulosa pusilla Pisi aut Eruiia sapore.

ARACVS aut Cicera.

Quamuis distinxerit Galenus Aracum citra aspirationem scribendum, ab Aracho aspiratione scribi solito, viciumque & exitium quoddam istud posterius Lentiū & allorū leguminū dixerit: tamen vtrumque videtur ab indole sui cognati leguminis quasi in spurium abiisse, vt de illis diximus, & in istis obseruamus: Est enim prorsum cognatus & similis, fortassis idem ille Aracus, quem quidam Cicerculam alteram volunt: nec abs re, cum eius grana sordidius nigricantia inter Pifa, Orobos, & Vicia pullulent, à quibus videntur degenerasse. Quod idem Columella affirmare videtur, quando nihil sapore, sed tantum colore à Cicercula dissidere, eoque Cicera vocari asserit. Ramosis è radice fibrosa prouoluitur calamis, flexilibus per lōgitudinem quasi teniolis membranulisue pinnatim angulosa: folijs Cicerculæ.

Est vbi luteo flore inuenerunt amici quidam, quem nisi Ochrae vicium putant esse, vt steriles Auenæ, Lolium, Melampyrum, alijque segetum morbi.

APHACA.

Mixta videtur hæc è Pifo & Lenticula, vt cuius siliquam, se nenque simile est sortita: Pifa autem folia, caules & capreolos, longè exiliiores quam Lentis, cuius semen refert, sed minus, nigrius, durius, esu ingratius, siliqua non dissimili tamen, latiore, longiore: tenella sunt folia, ex aduerso bina, caulis geniculum Pisi modo amplexa, vnde ex eruntur capreoli.

Terra GLANDES, sine PSEUDOAPIOS
Germanorum, an ASTRAGA-
LVS Diosc?

Leguminosa huius gentilitatis est bulbosa, quam Germani Swart Kettich, id est, Raphanum nigrum, & Sewbot, id est, Suillum panem, Aker cychel & grund cychel, id est Balanum terrestrem vocant. Spargit humi tres quatuorve ramulos in imo rubellos, Cicercis aut Pisi folio & clauiculis donatos, quibus, si adsint, proximas quasque plantas amplectitur: flores item purpurei Pisi sunt: & in siliquis paruis exiguum semen. Radices verò oblongæ oliuarum glaudisue instar sunt, foris nigræ aut pullæ, intus albidæ, multis quasi traiectæ vel appensæ fibrosis loris, seu funiculis variè inuicem implexis, & latè fufis. Angliæ, Germaniæ, Galliæque Nortmaniæ Syluosis opacis, iuxta sepes: Norbonæ autem, Italiæ cæterisque æstuosis regionibus, non nisi in arduis & niuosis eruitur: cuiusmodi sunt illic Viganij montes & colles Martij Galloprovinciæ. Sapor illis subdulcis, glandis, aut Castaneæ astringens. Siccata multum durefcunt, vti Pæoniæ radices, nec minus solidæ sunt: nec minus contumaces tundendo (quas feruamus) quàm Thoræ glandule. In hanc veram & meram recensionem videant studiosi an possit quadrare Astragalus, cuius lectionem apud Dioscorid. luxatam esse ex Paulo perspicuum est, qui non Memphiticum sed Pheneum Astragalum legit, & Plinius idem confirmat: Ac tametsi descrip-

descriptionem dat paulum diuersam, nullam tamen facit mentionem; forte quia iam tum in Dioscoride lectio deprauata erat, vel quia ex alio scriptore verterat. Ad hæc, Galenus & Ægineta, Astragalon paruum fruticem έχοντα τας ρίζας, astringentes, quasi plures, nec tamen Raphanum memorant. Quare, tanquam non in Dioscoridem, sed ab isto codice male acceptam animaduertamus hanc lectionis deprauationem, quipiam erit nobis audendum, Eapropter nos, vbi σερόνυλη ως περιεφρανος ονευμεγεθης, habetur, βάλανου: vnius literulæ methatesi, & alterius caudicella sursum versus reposita, reponi vellemus: qui lubricus lapsus est amanuensibus: quum enim Glandulam, Ficuri terre & talum vocarint Romani, Astragalum, non Raphanum, sed potius veram, nec huius nostri forte disparem effigiem intellexerunt: nec solum talum, Ofsiculum lusorium Astragalon vocarunt Græci, quale referunt hæ radices, sed etiam flagra, nodulis, aut tuberculis asperata. Sic enim μέσις ἀστραγαλώπιτης, scutica talosa seu nodosa fontibus cadendis apud Lucianum vsurpatur. Hisce tamen ineptiusculis scholiis facilius quis obstrepet, quam meliora subdet: Cæterum candidus arbiter, minima quæque in Priscorum designationibus scit non esse seuerius exigenda: de Apio, quem quidam putarunt cum hac eundem, manifestum fit: Eam siquidem similem dicit Asphodelo, vt idem fecerat Theophrast. cum tamen vnico sit bulbo.

Ernum Syluestre Herbariorum sitne κατόναγμα, siue amatoria, aut necessitaria, non Bulbosa vnguimilua Dioscorid?

QVAST necessitate inconcussa & fatali adigeret ad amandum, Catanancen vocarunt; quasi amoris illicium necessarium; quia omnia vincit amor improbus. Eam autem neuiquam notam probe nostro æuo, minus mirum est, cum etiam si stirps de facie nota, & apud nos nata foret; tamen incertum adhuc esset, num vera esset censenda; nullis enim viribus, nisi præstigiosis & Fascinatricis infantiæ, amatoris illecebris commendatur, quas Thessalicæ tribades & lenæ prætexebant, forte suis carminibus, vt hodie faciunt impuræ fordæ Italæ, verbulis abusæ nefariis ad insanum amorem conciliandum, quas vires attribuunt herbulis vulgaris. Idcirco Plinius, eiusque coæui cordati viri, consultò figuras harum tacuerunt. Nec sanè eas nosse, vilius est operæpretiū: nec Dioscorides vires, sed historiam duntaxat alienam citat. Quodpiam genus leguminis fuisse hanc descriptio ostendit, cui non malè quadrat ea herbula, quæ in hortis herbariorum Iulio & Augusto, post flosculos Pisi delapsos, siliquas longiores, exiles, teretes fert, semine refertas ruffascente. foliis angustis, gramineis, bines pollices longis, Lagopi angustifoli, quæ marcida, recurua instar milui conuulsi cruris visuntur: radice exili, simplici. Visitur etiam in agris litorum maris Septentrionalis.

ALTERAM Ciceris semine, oliuam radice æquante, mali parui magnitudine, quæ vel adumbret, nullam nouimus plantam: rara namque admodum effigie oportet sit hæc: si descriptio vera est. Videtur persuasio hæc, deliri amoris conciliandi etiam nolenti volenti. à seminis pertusi mysterio hausta: quam si fas fuisset, nec nos ineptiæ piguisset, in Phyteumate, Leontopodio, & proximo Antyrrhini capite patefecissemus.

CICER satiuum, arietinum Dioscoridis.

OFFICINARVM Cicer rubrum vbique in Italia, Germania, & Gallia seritur, & adeò noscitur, vt nullus nesciat iam esse antiquorum verum Arietinum, qui modò videat in siliqua tereti, & instar marsupioi tumida, hirsuta, vnciam longa semina, Piso maiora; caput Arietinum frontata effigie, & angulo aliquantum mucronem æmulante: color albus quibusdam, quæ minus in medicameta veniunt: alia obsoletè nigricant, plurima ex fulco purpurascunt, qualia efficaciora ad medica commoda habent officinæ omnes: sementem & messem faciunt Itali, apud quos esitantur magna copia: folia Lætis positu, medio neruulo hærent, tantillum crenata: flores purpurant punicantes.

CICER Orobaum Theoph. ab Orobo nigre dine tantum distans.

Ll. ij.

D i f.

400

STIRPIUM

DIFICILE tamen sit statuere quodnam sit Dioscori. domesticum primum: nam nouū quod hic damus, tantopere simile est Norbonensium Orobo, siliqua præsertim, vt certos nos reddat esse illud quod dulcissimū & Eruo simillimū à Plinio dicitur: sed ambigimus iā, sit ne idem istud cum Diosc. satiuo: cui eundem fecit Orobū vulgatum & receptū officinis doctus & perbonus scriptor Dodonæus, qui nondum, hanc nouisset. Norbonæ & Galloprovinciæ plerisque satis per messes flauet hæc, culmo assurgēs sesquipedali, geniculato lateratim, quasi in obliquū flexo, leuiter striato, fistuloso: foliolis in imo neruulo prolixo hærentibus, Lentis aut Araci: à medio itē ramulis donatur & foliatis pediculis: & iuxta summos alarū geniculos complures cōferta siliquæ, vno fere exortu nixæ, sese tangūt & stipant, cylindricæ, vnciam longæ, rectæ, teretēs, inter transversa pusilla interualla foras protuberantibus singulis quasi torulis, ternis & quaternis, articulatim distinctis: ipsa intus semina nulla membranula distincta, Pisum Arietinum fermè equant, obtuse triangula; Orobi duplo maiora, colore albida, pallida & subfula, non ingrati saporis, Ciceris aut Pisi.

OROBVS receptus Herbarior.

ROBVS, color rubeus antiquis fuit, qualis in ruffis bobus, & Orobis cernitur. Hodie nihil penè ab illo dudum dicto disidet receptus in Officinis Italicis & Norbonensib. Orobus semine & siliqua præsertim, nisi quia huius altero tantò minor est, cōpressior, nec vno loco, sed variis ex alarum geniculis, secundum summū & imum caulis exorta, pendula, alioqui terna & quaterna claudit semina Cicere minora multò, tangenti hebetius angulosa, & vno latere aliquantum acutiora, gustu lentis, folio & facie Pisi Lentis aut viciæ: ramosis sparsis luxuriantibus, caducis fere ramulis: minus tamen est πλάγιον & hic quam superiores duo, minusque ingratus gustanti: nec enim nostrò ingenio conuenit, stirpium vel figuras, vel qualitates plumbea Lesbiæve norma ad nostrā sententiam exigere, aut flectere, vt nimis multi factitant: sanè par est alterutrum horum leguminum, verum esse Orobum, cum è tam multis nihil penitus similius occurrat, oritur hic affatim in glareosis.

CICER SYLVESTRE VERIVS.

VIRVI hac æstate in horto Morgani quoddam Cicer parū adhuc notum è Sabaudorum & Heluetiorum finibus huc accersitum, facie & siliqua Arietini Ciceris, quod eousque præfert, vt primo intuitu quilibet Cicer dicat: Siliqua quippe breuis, foliosa, compressior paulò: flores item purpurantes, non absimiles, sed semina multò minora, compressa & potius Lathyridis Cicerculæ: habitu tamen lætior tota, latiusque plures ramosos alis & firmiores spargit culmos, cubitales & sesquicubitales: folia edentes Loti sylvestris fermè æqualia, Ciceris Arietini maiora, crassiora, rotūdiora, & tantillum etiam crenata: Radice quotannis rediuiua. Quare non ab re quis coniectet istud Diosc. Sylvestre esse.

CICER Sylvestre herbariorum aliud, folliculis Coluteæ.

LONGIVS adhuc videtur recedere à Dioscoridis sylvestri istud, quod caducis ramulis serpebat superiore anno in eodē hortulo, flexilibus gracilibus ramulis, propius Securidacam minorem aut Lentem, quàm Cicer designantibus: & quidem floribus luteis pallentibus Lycoctoni, cui folliculis penè par est, sed Coluteæ figura & Arietini Ciceris ritu vnà plures collecti, hirsuti, atri, referti perpusillo semine Sesamineo, aut Genistellæ, duro, compresso, nitido, gustu Phaseoli. Mathiolus, huius suam picturam mentionemque

tionemq; ridicule inculcat in Indice, quod tamen non describit, quasi super eò nihil ambigendum esse nobis imperasset, vt alibi passim facit.

Φάνος LENS.

Gall. Lentille.
 Ger. & Belg. Linzen.

NVL L Y M minus ambigua notitia legumen quàm Lens, quam quòd lenes æquanimelque vescentes efficeret, Plinio authore, sic dicebatur φάνος autem Græcis ab vtre qui fuit ανος metathesi & mutatione vnus elemēti. Facile de siliquula & granulo rotundo, æquabili circinatione compresso, lagenulam effigiant, quilibet eam noscitet. Calidior solo, & sudo, siccoq; cælo proferi gaudet, vbi lætior, lautiorque quolibet legumine habetur. Ei Ciceris syluestris siliquula compressior breuior, penè quadrata: vbi duæ vt plurimum lentes insunt, sæpe Fusca & interdum albæ nigricantes. Foliola qualia hærent supernè in Piso: segete humi fusa & reprice.

Βίκιον VICIA.

Ger. Wicken.
 Bel. Witsen.
 Gall. Vesce.

A Vinciendo ducit Varro: malim tamen Βίκιον esse, nempè lagenulæ effigie semē, quod etiam ἀρακον Attici vocabant. Nulla autem regio algidior calidiorue Vicia fatiua & Syluestri vacat. Seritur enim in subsidiū Auenæ ad iumentorum pabulum. Siliquæ sunt Genistæ: semina compressa Lentis, nigra, quina aut sena, præssè rotunda, ingrata gustu, nō dissimili Lentis aspectu, sed habitior tota: folijs maioribus Pisi Minoris aut Ciceris.

ARACVS, siue Aracca & Cracca maior. Vicia syl.

Ger. Wild Wicken.
 Belg. Crock.

Ara: quasi pestes perniciosæ; leguminosæ frugis dicunt vnde ἀράχοι & Cracca, vecijs in fatis associantur, & valdè assimilantur: siquidem in vna quasi φαχα sine spinula aut dorulo insunt veluti plumatim in alè modum foliola perquam exigua è viticulis, multò quàm Viciæ aut Lentis exilioribus, iuxtaq; alas Viciæ ritu & similitudine, flores purpura dilutius rubent. Siliquulæ longiusculæ Catanæ propior est, vbi sena aut septena semina rotunda nigricant, penè Raphani: non autem compressa vt Viciæ & Aphacæ, qua quilibet eam discernere valeat.

ARACHVS siue Cracca minima.

Nimisquàm exilis & penè capillacea hæc tum viticulis, tum foliolis iisdem, dispositis Lētis modo, sed delicatoribus & angustioribus multò: perpusillæ siliquulæ pediculo, non caule ipso vt superior subnixa & quaternis intus granulis nigricantibus, rotundis Rapi aut Brassicæ inclusis, florum apiculis pallidulis.

HEDISARVM, siue SECVRIDACA maior & minor.

Ancipitis Securiculæ emulo semini fertur accepta πελεκύς siue Securidaca vox quam etiam ηδύταρον ob sua uolentiam vocarunt. Ea in aruis & segetibus quas rapidi torrentes ex Alpibus Taurinis præcipiti alluione, plerumque vastant, & ad Ceuacium via, satis multa oritur, leguminisq; modo serpit & fertilitate restibili sese reparat, foliolis Lentis vel Astragali maioribus, procurrētibus viticulis & floribus Ciceris purpureis: siliquæ hæret, humi item stratæ, compressæ rostrellis aduncis, quātæ Fœnugræci seminis & similitudine, sed cōpressiores vtrinq;: & angulosā aciem Securidis effigiante radice liguminosa fibrosa, sapor amaricans & Lupini fermè odor fœnugræci vel Meliloti, cuius commendatione Myropolè nomen dedisse Hedisari videntur. Vtebantur fortè tunc non secus

Ll, iij.

atq;

atq; veneti suffitores, quâq; Melioli ad Chyrotechas aliâq; fragrantia grata imbuêda, multum vtuntur.

Securidaca minor.

ASTRAGA-
lus Monspel.

Legumen illud multo minoribus viticulis, folijs & floribus purpureis exiens, è peciolis quina & sena cornicula introuersus falcata habens, mucronibus reflexis infernè cõiuncta, & duplici intus serie digestû semen, subrotundum, subfuluû, est similius Galegæ vel Araci quàm Securidacæ. Idcirco præceptores nostri Mõspellienses huius speciem esse inficiabantur: Inibi quippe & cæteris Norbonæ Frontignanæq; aridis, glareosis, maritimis totû viret annum: radicésq; complures profundè mersas, prolixo implexu spargit gustu leguminoso, nec perinde vt Securidaca, amaro. Eapropter Astragalo propiorem astruebant, quò nos etiam referendam duxissemus, nisi Raphani bene magni radix illi & astrictoria, cætereq; facultates ad vlcera deessent. Quare vniuersas stirpium gentilitates animo volenti, nulla quæ explendæ descriptioni satis sit, vsquam sese dat. Non ea, quam in collibus Lugdunensibus prope Trenon, & in horto Patauino floribus purpureis & folijs similibus ciceri, sed gracilioribus, vidimus. Radix certè dissuadet, nam Senensi herbariorum Dictatori, licuit pictoris opera ad quiduis lubitum fuit, alludere & nobis illudere, ideò nunc illum illius picturæ postremò puduit.

GLAUX vulgaris.

DE colore foliorum, quæ aduersa spectarentur glauca siue pallentia, $\chi\lambda\omega\acute{\alpha}$ dicit Diosc. nomen huic ascitum fuit. Fruticat autem ramulis, bicubitalibus vimineis, flexis, sparsis, stratis, rotundis, gracilibus, lignosis, bina crebrâq; foliorû serie, à radice crassioribus & duris, & intortis propaginibus procurrente, quasi Arthemisiæ: cernuntur folia cæsi virore supernè, auersa verò pallore glauco, Cythisi maiora multò, Fabæ, situ & crassitie propiora: purpurascunt flores extremis ramulis Galegæ. Siliquis tamè multo maioribus, crassioribus, quæ per messes maturæ dehiscunt in binas vaginulas semine plenas, colore, sapore & odore leguminoso, cuiusmodi tota planta: quæ tamen proceritate speciosior multòq; maior est, quàm vt Glaux prodita videatur: multa in Belgio. Ex Angliæ nos litoreis, item mediterraneis procul mari, Londini Serendam curauimus.

GLAVCA vel Glaux, quadam, leguminosa herbariorum, floribus purpureis.

Vxta agrorum viarûmq; margines obuiam sese dat in Francia, Anglia, & Belgio hæc, caule rotundo pedali, radici exili, singulari nitente, à qua statim folia erumpût Ocyroidis aut halimi, albida, Glauca, oblonga: è medio autem caule aliqua multa exeunt minora & minutim Lentis modo aut Viciæ diuisa. In summo caule pallido, conspicui flauescent aut punicant flores, congesti in glomerulû, ex calyculis multis conflatum, obsidentibus squamosis folliculis, acerosisq; veluti glumis, vbi semen. Tota plâta læto aspectu.

Caput Gallinaceum Belgarum, an Onobrychis Diosc?

Quasi fursum vnâ cum scaturiginibus erumperet $\acute{\alpha}\nu\acute{\omega}$ $\beta\acute{\epsilon}\nu\chi\epsilon\mu$ $\omicron\nu\omicron\beta\epsilon\iota\chi\iota\varsigma$ dicta, circa namque fontes oritur. Non labor, non herbæ defuere complures, quæ se nobis obtruderent, quasi legitimæ forent: quas tamen omnes respuimus, propter vnâ aut alteram quæ propius Diosc. descriptionè, tametsi valde ieiunam & parum signatâ, accedere visæ sunt. Harum notior Galega riparum & viginosi soli alumna, nò perperam putaretur, ni folia multo maiora essent, lentis, procerioresq; caules, quæ excessum, (nam tota facies leguminosa, flos & vires perbellè suffragantur) si quis obijciat, similia collata in Cappare cû malo Cytonio, & cætera componat. Et interim, dum ille nosq; melius quid vestigamus, hanc iam describendam habeat, vt rariore ita minorem & inulto figuræ propiorem: quam in hortis Belgicis colunt herbarij, è radice parua fibrosa, cauliculos pedales, exiles habet, & folia lentis angustiora, aliquantò longiora, sine capreolis: in cymis, teneris, Galegæ flosculos, purpureos, dilutos, albedine mixta gestant. Quibus per æstatem marcescentibus, quibus

quibus filiquulam pro semine, casside, cristata insignitam, spinulis muricatum, quadantenus Tribuli terrestris, ostentat. Eruditus Coldenbergius nos semine primus donauit, atq; in Hollandiæ & Zelandiæ aggeribus & littoreis aduersu in maris alluiones & procurfus erectis repagulis, nasci sponte monuit. Monspellij in hortis enatam habuimus.

ORNITOPODIUM, *sive Pes auis.*

Scitam vocem aptarunt isti legumini Docti recentiores, ad huius herbulæ filiquas, pedem auis effigiantes describendum: constant quippe vni pediculo nixæ, qua ternæ aut quinq; expansæ mucronatæ, quasi stillis aduncis, articulatis, curuatis, in pedis auis æmulatione: palmares & sesquipalmares sūt viticuli, sparsi humi foliolis Araci minoris: flosculi melini Coronatæ Meliloti.

Varietas.

Quæ melegans hæc varietas quam pictam damus: Oritur in marginosis herbidis Grinwicij Regiæ, ad Tamesim flumē, nō procul Lódino: vix tota binos aut ternos superat pollices: ramulis in terram sparsis, exilioribus & crebrioribus, venustius ordine positis quàm superior: quæ non alijs ab ista natalibus gaudet.

*Perpusillum Ornitopodium.*S FERRO *Cauallo, Ferrum Equinum.*

Planta etiam leguminosæ familiæ est hæc, cuius filiqua multū mirationis excitauit istis nomenclatoribus, qui *Sferro Cauallo*, id est soleam equorum refringentem fabulati sūt. Nam nobis experiundi auidis, magna copia reperta propè Massileam, frustra sapius factum fuit periculum: etiam via quæ ad prædium Rondelletij mareq; ducit, ad dexteram, propè rusculum in squallidis dumetis & marginibus plurima gliscebatur, æstate minus torrida. Siliqua affabrè plantam hanc à tribulo terrestris, Scorpioide leguminosa, & Ornitopodio, quibus alioquin foliolis albidis, & comptis similis est, discernit. Flores item pusilli, lutei: intrò non nihil compressæ filiquæ, veluti securiculata, vndosa & semicirculis sinuata acie, ternis aut quaternis equinæ soleæ vestigijs continua & distincta spectantur, seminulis soleam, equinam effigiantibus, aut dimidiatam lunam, vnde illi quidam nomen Lunariæ affinxerunt: gustu leguminosa, radice Londini hortis viuaci.

SCORPIOIDES *leguminosa.*

Est & alia nec minus venusta aut rara, segetū Norbonensium alumna: Radice nittitur fibrillis multis, cauliculos rectos, graciles, binos aut ternos, pedales & sesquipalmares erigente: quorum in summo, admodū incuruis mucronibus adunca cornicula, Fœnugræci rotundiora, graciliora insunt, introflexas Scorpionum caudicellas, transuersis articulis & argutulis liris imitata. Flosculi pusilli lutei, alterius Scorpioidis: Foliola Ornitopodij, aut Tribuli exiliora, ab imo statim cespitate, in neruulis vtrinq; ordine sita.

TRIBVLVS *terrestris.*

Ll. iiii.

Soliti

Soliti erāt proijcere hosti murices infestis aculeis armatos: quos quia protererētur τριβο-
 λους nominabant: vnde huic siliquæ plantæq; muricata Tribuli nomen. Videas pra-
 tentes puluerulentas & sabulosas planities maritimas Adriatici, Thyreni & Gallici Medi-
 terranei, isto terrestri & minori Tribulo itineranti, exutis præsertim calceis, infestas & pro-
 pemodum inperuias. Mōspelij etiam aridis & oliuetis serpit, aspectu liguminofo Ciceris,
 ramulis compluribus exilibus, gemino foliorum versu refertis, nō Portulacæ, sed Lentis
 vel Araci: eoq; labeculam in Adrachne suspicamur, & legere Arachi ἄρουρα aptius rei ve-
 ritati ducimus, id est Viciæ, vt indicio ipsamet est plāta. Pusillos flosculos luteolos, in pe-
 diculis ex alis exeuntibus, vbi emergunt infestis aculeis rigidiusculis, sexanguli, quin-
 quamgulive murices, medullam & semen ostētantes, per maturitatem & æstatem dehif-
 centes, radice parua, fibrosa nec altè depacta, nullius hodie fermè commodi, nisi Asinis,
 quibus pabulum illic est. Commentatoris Senensis solitam sedulitatem duo testātur Tri-
 buli: alter qui iam nobis dictus. Hunc Doct. à Guino Pisano dono acceptū quasi in Italia
 præsertim Venetijs, rarum foret, dicit: alterum Dioscoridis folijs portulacæ sibi in D.
 Nicolai ædis Veneto littore visum, quam eius sanè non vulgarem cognitionem & in stir-
 piū inquisitione operam positam, quidam peritus locorum illorum & herbarū Italus fa-
 cetus sic nobis exponebat: Commentatorem inquiring nunquam nisi aridum aut pictum
 vidisse vulgatissimum Tribulum, eoq; describere nesciuisse: deinde Crithmum seu portu-
 lacam marinam illic frequentem, pro Tribulo Portulacæ folijs accepisse: non tamē descri-
 bere ausum: forsan quia nullus extabat author aquo descriptionem subriperet. Postremū
 esse in Lio Venetæ insulæ sabuletis, cuius Pharmacopœorum notissimum terrestrem,
 eoq; minimè Pisis accersendum.

ASTRAGALI *per similes palmaris pusilla planta.*

DVM peregre essemus in collibus quibusdam Gallo-
 prouinciæ, hanc sublegimus elegantia nequam
 spectatu indignam: radicibus namque prorepat ligno-
 sis, implexis, corticosis, denso exortū, numerosos cauli-
 culos, fruticantes, duros, sed breues, vix binas aut ternas
 vncias excedentes, & foliola emittentes pusilla Lentis,
 Astragali, aut potius Tragacanthæ, quam tota refert
 rigidiuscula, incana hirsutie: flosculis, luteolis, aut albi-
 dis, Ornitopodij: gustu præsicco & æquè duro.

POLYGONIVM *Herniariae folijs & facie, per ampla
 radice Astragaliti.*

NEC hæc despectui futura erit discendi cupidis: Est e-
 nim perquam parum nota, perpusilla quidè her-
 bula, & humi accumbens cespiti semi merfa, ramulis cre-
 berrimè geniculatis: foliolis & seminulis albidis, prorsum
 Herniariæ: tota incana, quàm exiguo, muscoso flore. Ra-
 dice ampliore quàm pro plantæ modo, dura, surculosa, im-
 plexa, & in se reticulatim conuoluta, auulsi difficilis: gu-
 stu præsicco, callidiuscula. In fusissima Crete salonen-
 sis Galloprovinciæ planitie, media via inter Aralatē, & Solo-
 nam ad diuersorium D. Martini.

STIRPVM aduersaria noua

405

HELIANTHES species rara, figura leguminosa, floribus aureis.

NON perinde formosam iconem hanc, atque nativam facie dono misit nobis noster industrius & peritus Pharmacopœus Iacobus Raynaudet, quam è iugis arduis montis D. Bonaventuræ, non procul Aquise-ctiis eruerat: Radice lignosâ fruticulâ, ceruicem paulum inflexam habente, supernè & infernè nodosam, è qua emergunt viticuli palmares iunicei, recti, flexiles albidii, foliis Lentis aut Coluteæ Scorpioidis ex glauco virentibus, ab imo summo tenuis stipati: floribus aureis & calyculis Helianthes vulgaris: semine item non dispari, pusillo Cisti Ledi, amaro gustu.

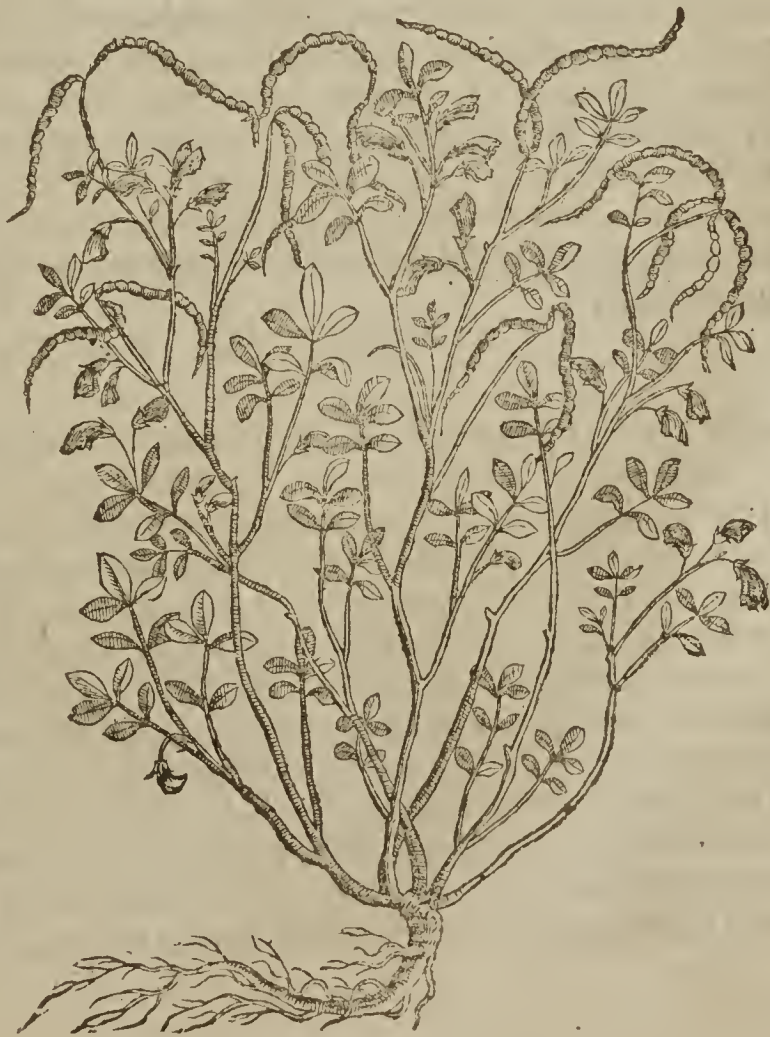
GLYCYRRHIZA Echinata & siliquosa.

SI qua est sterilis Glycyrrhiza, vt Math. sibi re vera certum esse auditione postremis cõmentariis prodit, tres forent Glycyrrhizæ species; nobis tamè quot de facie notæ, tot frugiferæ sunt. Ac primum Dios. dulcis radix nota & culta variis locis, etiã horridioribus, vt Germaniæ & Belgiæ, fructum fert vaginulis muricatis Caucalidis emulis, denis aut quindenis, vno imo apice hærentibus, & in orbem sese explicantibus, eminus intuèti quadantenus Platani Echinum emittentibus, proceritate interdum assequuntur, quanta proceri est hominis. Radix, nõ vt alterius numerosa pascim & fusè humi sparsa, sed recta, altè depacta, ad eò vt quatum humo mergitur radix, tantum solo extent caules: singulis vaginulis vnũ duntaxat semine ruffum lentis effigie inest. Huius vsus officinis rarior hodie; quippe, seu arida seu recens, vt nos periculum sepe fecimus, longe vulgata dulcedine & gratia vincitur, eòq; tantum voluptatis causa colitur.

Communis verò nulli nõ nota, quæ ex Hispaniis Londinum, Antuerpiam & Lugdunum defertur, & vili vbiq; locorum distrahitur, non paucis Galliæ Norbonensis locis multum spontè oritur, etiam prope Latera oppidum, cuius meminit Plinius, Mospellio leuca. i. disitum: radicibus, flexilibus, multis implexis, caule & foliis pinguibus, & dum eam euelleremus manum glutine inficientibus, floribus purpureis albicantibus; mense Iunio & Iulio siliquas fert paruas Cicerculæ magnitudine. Cuius radix nuper ex Hispaniis aduecta & hortis Pharmacopœorum depacta, facile succrescit & reuiuiscit.

COLUTEÆ Scorpioides

SOLERTIS ingenii præceptor Ron-delletius nõ raro ratus fuit Glycyrrhizam minorem nuncupandam esse plantam locis multis, nemorosis inter buxos erumpentem, Iunio & Iulio: floribus Coluteæ, vel genistæ, minoribus: folio itidem Coluteæ paulo minore: caulis similis est, gracilior: radix buxæ minus dulcis, aut potius dulciamara dicenda, & minus grata: siliquæ Math. Scorpioidi vsquequaq; similes, vnde vocatur nonnullis Colutea Scorpioides. Norbonæ copiosa in valena sylua & prope fluminis crepidines cis Lanum.

VALE-

Glycyrrhiza spi-
uosa Anthio-
chena.

VALERANDVS Donrez Pharmacopœus Lugdunensis plantarum rariorum vt quis a-
lius studiosus & peritus, cui certò fidimus, siliquas paruas genistæ, aut acatiæ, sed minores, se-
cundæ nobis dedit, semine exiguo Genistellæ: hanc Antiochenam à loco, Glycyrrhizam
à similitudine & spinis, quibus donata erat, faciebat. Sed nihil nisi siliquas vidimus, eoque
nihil dum asserimus.

Arabum & Actuarii SEN A satina & syluest.

SERO & magno ægotantium incommodo innotuit Græcis Sena, quam vnâ & appella-
tionem Arabibus debemus: Albasemer vocant illi, vnde detortum Sena. Hac autem ho-
die nullum purgans frequentius, tutius, aut prestantius est. Ea herba, æstiuâ & parua est, vul-
tu, leguminofo Securidacæ, Glycyrrhizæ, aut Coluteæ: In Liguriæ, Thuscæ, Romani agri
& Appuliæ variis locis, legitur Autûno, nec seritur ante Maiû, quia frigoris impatiens; eoque
hortis Septentrionû vix trimestre viuit, nec promit, nec maturat flores vel siliquas. Quare
Officinæ potius è fundo vernaculo, nempe Orientis emporiis, petunt, plurisq; faciunt, quam
istam aut Italicam: duas enim foliorum differentias, aut varietates habent inuitores è di-
uersis plantis Senæ: probatius folium & laudatius ad purgationes (finum vocant) est oblô-
gius, acutius, Myrthi maioris effigie: alterum rotundius, breuius, quod vilius habetur: quare
non secus atque Myrthus maior & minor, foliis videntur hæc duo inter se distare, vt præ-
stantius folium sit Domesticæ; alterum syluestris Senæ: duas itidem Mesuæ agnoscit: & ad
persuadendum alterutram earum esse syluestrem, multum spirilli pilulæne stercoris caprini
aut ouini faciunt, quæ frequens inter Senæ Orientalis, folia, folliculos & quisquilias passim
apud nos allata reperiuntur, vbi empturis prostant; seritur namque & adolescit probatior
in fineto ouillo inibi: alioquin vtrique siliqua est effigie Coluteæ, compressa, vt Arboris
Iudæ, sed falculæ in modum conuexa, fusca aliquot serie digesta semina, Gygartis similima,
compressiora, claudens. Flores ex pallido lutei sunt, rubellis vestigiis venosi: graciles cau-
les Meliloti, pedem & sesquipedem alti: ingratiuscula tota gustanti, tantillum amara, calida
& sicca: tametsi veluti fænugræco affinia, mucuginosum reddunt mandendo sputuma: fo-
lia, quibus ad purgandum consultius semper, quæ flatum discutient & nonnihil lubricent,
adduntur, quam si per se, puluere infuso aut decocto, dentur: Sic enim turbarum multum
ciere, & intestina, stomachumque torquere, vel plebecula conqueritur. Eapropter qui ad-
uersum Mesuem tuetur non esse corrigenda, imò siccitate sua atque quadam astrictione vë-
triculum iuuare, nescit quid commentetur: nã sic Brassicæ marinæ, Thymelæ & Chamæ-
leæ siccitas, stomachum iuuaret, quem tamen lædunt illo viroso odore, & purgatrice qua-
litate, à qua non longè absunt folia Senæ, vt dum virent adhuc, aut macerantur, odoramur.
Proinde ritè Mesuæ folliculos tutius purgare monet: nẽpe membranei sunt, minúsque flatulenta
semina, quam folia: sed hæc plus mouent, præsertim infusa, quam decocta; quia ebulliendo
nonnihil virium absimitur & flatus dissipatur: vt vsus ipse castigare valeat illum Commē-
tatores, qui nihil addendum ad eius noxam corrigendam autumat. Sed hæc explicatius
in remediis.

COLUTEA Gallis, Baguenaudrier.

PVTATR Colutea dicta, quod mutilati effractiue eius stipites aut virgulta (nò præscisa)
intereant, vt Theoph. autor. Tanta autè inest foliorum & siliquarum parilitas Coluteæ
cum Sena, vt plerique non ineruditi Senam syluestrem hanc esse vulgo persuaserint: at Co-
lutea cum Theophrasto arboreseat, nobis autem frutescat, Rhamno penè par; nec herba vt
Sena sit, iam quilibet potest à Sena eam discernere & discere: quippe folia colore, situ, ma-
gnitudine, & superficie Senæ, Hedisari, aut superioris Coluteæ Scorpioidis, paulò antè di-
ctæ sunt, floribus item luteis, nec disparibus: Folliculi veluti membranæ vesiculæ, teretes:
quæ flatu turgent, & tactæ, strepitum edendo crepant: semine intus hærente Lëtis (nò Gy-
garti) minore gustu, leguminofo. Augusto siliquam maturat, vbi spontaneus arbutus est, in
Linguagotiæ iisdem saxosis sterilibus ad Frontignanam, quibus Chamæiridem oriri mo-
nebamus: sed ea etiam vulgatiore hortis Galliæ, Germaniæ, Italiæ, & Angliæ: nusquam tamen
arbor magna futura: eapropter apud Theophrastum satius legeretur, δένδρον μὲν μέγε-
δες non ἐν μέγεδες, nempe arbor non ita magna, siue arbutula: quod ex consequitione
paulò

paulò post inferunt verba Theophrasti: σχισται και απτελευθεσται id est fi, nditur, siue di-
uaricatur in ramos; et arborefcit: non igitur in itidò arborem esse, sed arborefcere dicit,
qui ortus & adolescentia planè conuenit nostrati Coluteæ.

<i>Spartium, Genista scoparia vni gi.</i>	}	<i>Spartium fruticosum aphyllon; iunceis aculeis lanatis</i>
<i>Genistella infectoria, an Lutea Pl?</i>		<i>Genistella aculeata.</i>
<i>Hippospartium, vulgo Rapum Genista</i>		<i>Genista Spartium spinosum maius</i>
<i>Spartium Dioscorideum Hispanicum</i>		<i>Acacia secunda.</i>
<i>Spartium minus, vulgo Elpho Hispanica</i>		<i>Acacia Egyptia.</i>
<i>Genistella Graminea montana.</i>		<i>Fraxinella siue Dictamnus albus Offici: an Tra- gium Diosc. facie & foliis Lentisci?</i>

SPARTIVM, Genista scoparia vulgi.

VVLGATISSIMÆ notitiæ & vtilitatis Spartium vbiuis gentium fermè antiquis Gall. Genest.
semper fuit, vt etiam num est. Sic vocatum quia vinciendo, nectendo, adeoque tex- Ang. Broome.
endo fili, lorive vices expleret: sonat enim Spartium funiculum vel lorulum: Genistam Bel. Broome &
indidem à genum flexilitate deducunt nonnulli, quæ duntaxat spes Sparti dici potest. Wren.
Est autem hæc omnium notissima tum apud Borcos tum Meridionales, sterilibus præ-
fertim, arenosis, montosis, frigidioribus, Vargis fruticat densè pullulâtibus; hominis pro-
ceritate interdû superantibus, rectis, gracilibus, striatis, duris, sed flexilibus: per interualla
foliola numerosa promès, Hyperici, nigriora, minora, abundeq; luteorum florum suaue
olentium Pisi, post quos falcata effigie, siliquas Iunio & Iulio maturat, seminis atrii lucidi
plenas, Lenticulæ similes, quo vomitum, non secus ac Spartio Dioscoridis, sapius dua-
rum vnciarum decocto propinato citra magnam contentionem mouimus. Verùm flores
recens decerptos sapiissimè quàm plurimos & per se acetariis inditos, vorat Plebecula
Auerniæ & Aquitaniæ, maxima copia innocuos non modò, sed etiam admodum gustu
suaues: nec quicquam vomitionis nausæve vllius aut cômotionis mouere solitos. Quin a
pud Brabantios gémantes condiuntur sale & aceto flores, mensisq; inferuntur, cappa-
rum olearumve pari commendatione: creduntur etenim non modò cordi vires, stoma-
cho appetitum alere, sed etiam obstructions referare, calculum frangere. Id circo fallun-
tur, falluntq; qui hosce flores vomitioni mouendæ officinis sicandos præcipiunt, rati i-
stam genistam, esse Dioscoridis Ellebori subpar deiectionum Spartium. Quantumuis e-
nim seminis incoxeris, vix alijsmodi vomitionem moueris, quàm quæ communibus eme-
ticis Raphano, ficu vel oleo cientur: nec enim deiectione insigni, sed tantum leuiore cona-
tu excludant, qui hauserunt.

Vulgi GENISTELLA infectoria, an Lutea Pl?

VEGETO & perquam hilari florum luteo micantium thyrsulis crebribus editiora prata Ang. Die weed.
ornat copiosissima hæc instar Lini segetis æstiuæ: nec vsquam frequentior quàm Tau- Bel. Aker hren
rinis, Pedemontanis, & Angliæ occidentæ. Virgultis rectis, pedalibus & sesquipedalibus Ger. Heyden
densè fruticat Lynariæ folio, & flore, concolori, sed Genistæ similiore, minore siliqua & se- smuck.
mine amaricante gustu tota: Lanarum infectioribus expetita, sed vt proceritate, sic virium
efficacia Sparti superatur.

Herbariorum R A P V M Genista, siue Hippospartium, & φυλλου,
floribus galeatis Tragorchidis.

RAdicibus Genistæ & Genistellæ adnascitur quasi soboles spuria, sed specie visenda &
raritate, excrementum, Rapum Genistæ vocatû, non absimile ortu, concretu, incre-
mento, caule, & effigie Hyppochistidi vel Orobanche. Quod magnis votis & peregrina-
tionibus Chymistæ Maio mense venantur ad vtriusq; Genistæ radices, sublectos tenerio-
res asparagos, cum radicibus siue appendicibus à Genista auellendis alembico indût. In-
deq; igne oleum eliciunt ad calculosos perquam celebre. Id auulsumus in Flâdriæ, Galliæ, &
Angliæ locis maiore Genista scatentibus, alioqui frustra quæsitû & diu alibi. At Sabaudiæ
&

& Pedemontanis colles, parua Genistæ feracissimi, etiam istud copiosum fundunt.

SPARTIVM Dioscorideum, Hispanicum & Norbonense,
vimineum maius.

E iam adductis moxq; adducendis Spartio congeneribus plantis, nulla propius explet Dioscoridei notionem, paucifolio frutice, siliqua & semine, quam ista. Quæ Hispanijs & Norbonensibus, præsertim maritimis, vel nõ procul à litoribus, vt in Grammuntia Sylua Monspellij, & vicinis collibus, passim obuia fit. Etiam Taurino finitimis, & in Prouincia nobis visam monuimus. Stipite eadem maiore & lignosiore adolefcit in Angliæ, Belgiæ, & Galliæ hortis, ramorum propagine arborefcens, s virgas multas fundentes, rectas, glabras, iuceas, nec striatas, vt Genistæ, sed vimineas, flexiles, & sequaces: quibus foliola insunt adeò exilia, vt iam marcida facta in suis natalitijs æstuosis, nulla prorsum extitisse videntur maxima anni vertentis parte: Quod illic obseruauimus vsu venire *Sferro Canallo* dictæ folijs, & ei nouæ plantæ, quam Iuncum asperorum cliuorum vocat illic *Aphyllon Scola Mospelliaca*. Quò factum vt Dioscoridi tantilla res aut non fuerit curæ, aut non animaduersa. Siliqua, semé, & flores, prorsum sunt Genistæ, sed maiora, & efficaciora: cuius modi vult Dioscorides & Mesuæ, qui à duabus ad 5. drach. florû dandas vomituris imperat: feminis verò, à duabus ad quatuor. Quum tamé Genistæ vulgaris flores plenos discos multi in aceterijs ex multo oleo vorent, nec quicquam nausent: & feminis tripla aut quadrupla dosi, opus sit vomituro etiam puero. Vnde liquet nõ Genistæ, sed huius semina & flores in officinis habenda, vtpote legitimi *Sparthi*, cuius ne pictam quidem effigiem, nedum viuam stirpem, videtur intuitus Commentator insulsus balbutor, quem miseræ si puduit recantationis, cur non piguit etiam calumniæ Mesuæ inuictæ, qui Lentis semé dixerit esse Genistæ, sequutus Dioscoridem. Hunc tamen se nunc postremò antequam sua alia agnosceret errata, sibi sedulo perlectum profitetur iste Senensis, qui vitio præ ambitionis caligans, non respexit ad *Vicia*, *Erui*, & *Genistæ* semina, lippis & tonsoribus nota.

SPARTIVM vulgo *Elpho Hispanica Iuncea, nautica, vulgi Funi-spartion, an Linospartion Antiquorum?*

Litoribus Mediterranei maris vtrisque Africae & Hispanicæ hæc non minus frequens quã nota, ac ingenti copia deuchi solita *Antuerpiam*, *Massileã*, *Genuamq;*, ad corbes, stragula, atq; triremium nauiumq; rudentes peraccõmoda. Virgultis iunceis, gracilioribus, durioribus, glabris, ex viridi pullis, multis, rectis, flexilitate *Liui* duriore, radice simplici, exili, exit: semen & flores eiusdè *Antuerpiæ* sata in viridario optimi *Pharmacopœi Gulielmi Driesc* non meminimus: certum tamen habemus, nonnulla, sed tantilla habuisse foliola, delicatiora, vt tota planta fuerit iuncea, cubitalis, & fermè *textrinæ* apta sportularum, quas adhuc vocant *Sportols*, nempe ab *Spartio* dictas, quò minus dubitamus esse speciem veri *Spartui*.

GENISTELLA *Graminea Montana.*

Sparteæ & hæc herbula est & paucis duntaxat montium celsiorum conuallibus aridis obuia, vt *Calcari* montis *Norbonensis*, propter *Cænobium*: in *Germaniæ* etiam arduis multò longiore spargens culmos vt plurimum sesquipalmares, graciles, spartes, enodes quibus summis singulis spica mollicella, tomensa, *Lagopij* quadantenus, sed minor flauet: aliquot fibrillis radicitur: indidem erumpentibus gracilibus foliolis, palmum altis & sesquipalmū articulatim veluti geniculatis, per spati-

STIRPVM aduersaria noua.

409

spatiola & commissuras infecti, ea videre est virentia et iamnum Londini.

*SPARTIVM aphyllon fruticosum,
Iuncea aculeis, lanatis capitulis.*

ET in ueritu minus frequēs hic asperioribus præruptisq; decliuis Alpium Magdalene in Galloprovincia fruticellus, latiusculè in latera, aliquot sparteo striatos, ex pullo buxeos è radice Tragacanthæ prolixiore, lignosos, & sesquipedales surculos spargit; nullis foliis, sed multis senticosis, rigidis stilibus pungētibus, iuncea, aduncis in summo tantum: quibus singulis aduoluuntur fastigiola, tomentaceæue gemmulæ Vitis, minores, sed concolores, partim longiusculæ & incuruæ, partim breuiusculæ: nullum folium, florēme vidimus; gustus perparum amaricantis, exsiccantis, astringentis.

GENISTELLA aculeata.

EX VCTI colles, squalidæque Angliæ & Belgicæ ericeta hanc plantam abundè dant: E radice exigua, virgas graciles, rectas, complures, spinulis infestas submittentem; quibus foliola Thymi vel Ericæ, flores luteo pallentes, Genistæ minores: etiamque breuiore rotundiorēque siliqua, & semine Erui subruffo: Hac penè carere videtur adhuc Italia & Norbona. Et hortis negligitur.

*GENISTA, SPARTIVM spinosum maius.
Belgis. Waspeldoren. Ang. Brike Browme.*

PRORSVM cognata Genistæ hæc, sed admodum aspectu horrida, sentibus præduris, innumeris, cancellatim armata, semper virētibus, striatis, lignosis virgultis, sparteis, spinis penè folia occultantibus. Quare Doctiorum nonnullis placuit Nepam esse aut Scorpion: sed obstant siliquæ genistæ aliquantum breuiore, & flores non absimiles, concolores, & eiusdē saporis, qui particulatim emicant aurei tota æstate, etiamque hyeme in Anglia, vbi frequentissima in sterilibus & ericetis, in Prouincia item Norbonensi penè par proceritate. Sed Monspelli ad Lanum, in saxosis collibus triplò minor, rigidior, & squalidior est, adeo vt parum Genistam representet, foliis ternis Rutæ. Illic Spalathum vulgò opinabantur & vocabant plerique omnes, tametsi inodora & funis instar pertinax frangendo sit: floribus quidam lubentes ad icterum viridem vtuntur, & toto cremio calcaciunt furnos.

*Monspelliense.
& Anglicum Aspalathus secundus.*

*Spina ACATIÆ Dioscorid. prima, frutex arborescens, leguminosus Lentisfolius,
Siliqua torulis Lupini effigie distincta, plurimum bigrana, aut trigrana, cuius GUMMI ARABICVM.*

FRVTRI huic arborecenti Ægyptiæ nomē Græcum additum ab ἀκία verbo, id est, acuo, vnde Acatia, quasi acuta. Septimus iam agitur annus cum huius Venetos, Patauinos, nosq; certiores fecit Medicus & peritus Pharmacopœus Sequinus Martinellus, missis è Syria siliquarum fassis plenis Alberto Martinello fratri suo, perquam sedulo & erudito Pharmacopœo, ad Angeli symbolum: ex quo semine in horto Patauino aliisque quamplurimis Venetorum locis sato, orta est ista Acatia, cuius siliqua penes nos est, accepitq; nolter Morganus plantam nuper ex maris Occidui Insulis Perunianis, ne quis putet peculiarem Ægypto aut Arabiæ. In neruulis prælongis foliola sunt Scorpioidis leguminosæ, aut SferroCauallo, in toto virgulto gracili, aliquot rigidis spinis in furculis exertis. Seminis tota siliqua non maior vno alterove Lupino simul iunctis, sed suis alueolis distincta. Quare ridiculam nobis

SPINA ARABICA Aegineta.

SPINA ARABICA Dioscor. in Caranis.

M m. i.

dedit

dedit Acatiam Senensis, cui si spinas demas, arborem Iudę iudices, & meritò suspicere spinas non nature, sed pictoris aut Cõmentatoris commentum fuisse: nec huius siliquæ, siue Lobi sunt Lupini similes, sed Genistæ duplò latiores, vt Senæ compressæ. Et Plinio cuiuslibet Acatia semen lenticulæ est, equidem minore grano & folliculo. Quam orbem nostra hæc propior, illa verò Cerecis arbor erit, quam ille, nec cogitans relata Oratoris exquisitius delineat.

ACATIA ALTERA Diosco. notior Europea, folio Cytisi, facie
& siliquis Genistæ sparsi spinosi.

CONFIRMAT etiam superiorem spinam Acatiam altera hæc quam illi assimilat Dioscori. foliis Rutæ aut Cytisi ternis: siliqua Genistellæ, aut vulgaris Glycyrrhizæ nouaculam effigiat dorso obtusiore, & altero latere, quasi acie acutiore, tria aut quatuor Genistellæ etiam semina dura claudit: quæ nondum matura flauent, postea nigricant, similiter Spartio effigie & parilitate magnæ spinosæ Genistæ, non arboris, vbi quidã deceperunt Mathiolù, qui æquè incertus vt in superiore, illam quam candidus scriptor Anguillara dat, & tamen fidem illi abnegat, eandem ipse ridiculè asserit. Quippe altera Dioscori. specie, vniuersum Tirrenum, Ligusticum, atque mediterraneum litus scætet, vti pleraque Italia loca.

FRAXINELLA A, siue Dictamnus Albus Officinarum an sit
ῥεξυλος. Diosco. Lentisci facie.

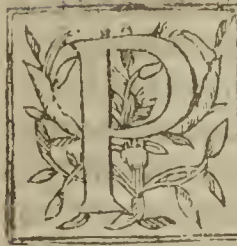
HIRCINVM odorumve putorem monet Tragii huius appellatio: Quare docti quidam Barbari, qui huius delineationem, natales, & vires comparet Dictamo Cretensi, præsertim ad euellenda spicula capris infixæ, legissent, eidemque nostrâ fraxinellam contulissent, putarunt eam Dictamnium album esse vocandam: recentiorum autem quidam exercitatior, Tragium istud Lentisci facie à Dioscoride descriptum, huic planè quadrare asseuerarunt. Quippe scapos edit plures, sesquicubitales & bicubitales, ramulis & foliis Lentisci Glycyrrhizæ aut Fraxini, vnde Fraxinellâ herbarii vocant: flores Iunio & Iulio admodum speciosos & numerosos promit, Thyrsus sesquipalmi, longiorumve obsidetes, Asphodeli quadatenus similitudine, sed ex cædore purpurantes, è quorum medio staminula quedã pendula porriguntur: radices albide, multiplices, mutuo amplexu heretes, minimum digitum crassæ; quas eruebamus turgidas & foetentes, succo luteo, viscido, digitis pertinacius herete: quod Gumi videntur suggere, aut sectari muscæ luride, cluniùmque & alarum virore conspicue, cuiusmodi ferè cantharides in Fraxino, vt nos studiosè obseruabamus, in quodam pago trans Rhenum, altero à Basilea fere miliari, prope rupes quasdam apricas, vbi maxima copia sponte fruticabat. Semina penè Lentiscinis paria, nigra, lurida, in folliculis Helleborastri aut Nappelli. Quamobrem non pessimè videntur arbitrati esse Tragium: Nam quod obiiciunt de Creta Insula, cuius vnus hæc sit alumna, non officit assertioni nostræ: cum multæ hodie in nostris tractibus: & plurimæ ex insulis, nõ aliis admodum, & fortè nõquam prisca gèti notis, afferantur æquè rare, & eadem etiam metipsa, quæ solius Cretæ putabatur indigena. Ceterum, μικρότερον πάντων, id est, minora cuncta, sanè potius intelligendum de vniuersa Fraxinella, quàm de eius foliis, quæ minora sunt, eoque à Plinio Terebintho scitè collata: ne nunc ad toties iteratam literulæ in μικρόν & μέγαν voce, commutationem prouocemus, vt triviali argumento Senensis, ne sit locus. Huius ad venenata non temerè vsi sunt practici radicibus, quæ etiamnum in officinis multi commodi sunt: foris ad motæ opis epispasticæ, intrò verò sumptæ, non modò venenatos succos, sed etiam putridos & foetentem illuuiem foras exigunt, decantato Agyrтарum & quotidiano in pueris experimento, lumbricos funditus omnes interimunt.

FRVTI-

FRUTICVM, SVBFRUTICVM, CRE-
miorum & Arborum aduersaria, concisæque
recensiones.

411

Posteaquã cœpta via prolixissima simul & ope-

rosissima, herbarum necessitudines & gentilitates in suas classes redegitimus, ac penè iam opinionum salebras emensi, Herbariorum tenebras discussimus: reliquum est, ut quoad eius fieri poterit, fruticum, arborum, & utriusq; ancipitis constitutionis plantarum comparationes, ad easdem Philosophiæ leges exigamus. Orsi quippe sensuum indagine à simplicioris minusq; operosa natura plantis notissimis, decet nos, uti fecimus, per notas similitudinis & cognationis, ad perfectiora, quasi cõpositiora gradum facere: quibus tandem perceptis, euehamur ad ideas principiorum: unde fontes scaturiunt certa & solida cognitionis facultatum & usus. Est enim hæc particularis plantarum enarratio, quasi quedam aurium pictura: quam nisi accuratè intuitus fueris, frustra cognitionem earum profiteris. Sed cum herbarum, fruticum, suffruticum & arborum natura, non videatur forma generica distare à se ipsa, quando easdem plantas videas herbas primulim, deinde in frutices, demùm in arbores abire: & e contra, hæc in herbarum modulū penè deficere, nec mutata effigie totius vel partium: huic cognitioni melius consultum putauimus, si interdum nonnullos perquam similes frutices aut arbusculas incrementi ancipitis inter herbas adduceremus, & alibi fruticantes herbas cognatas, arborum explicationi relinqueremus. Iam verò plurimæ fruticum parti, cui maxima cū arboribus necessitudo & similitudo est, non erit opus multa designatione, tantò minus arboribus, ut quas occursum frequens, diuturnitas, magnitudo, & omnium stirpium iam progressarum comparatione, cuilibet manifestas reddat.

Lentiscus.

Terebinthus { maior Latifolia Norbo.
minor Lentiscifolia.

{ Obsoniorum.
Coriariorum.

Rhus { Plinij.
Plinij alterum, Cotinos Theoph. &
Coccigria.

Pistachia.

Glans unguentaria.

Lilac.

Staphylo dendrum Pli.

Siliqua, sine Caroba.

Cassia Solutina.

Iasminum { vulgare,
luteum, Caruleum.

Balsamum, Carpobalsamum, Xylobalsamum.

Sorbus { domestica } Alpina.
{ Sylvestris }

Fraxinus.

Nux inglans.

Nux peregrina Indica.

Zizipha candida Monspel. perperam Venetorum

Sycomorus, an ASARADARACHI Auic?

Vaccinia rubra & nigra, an Ideæ radix?

Vaccinia palustra.

Sagel Germanorum. Gold Angl.

Chistus omnis.

Chistus Ledi species, folio Punica.

LENTISCVS.

Lentorem foliorum attrectatu quilibet percipit, unde Lentiscum dicunt, partim etiam è Græcis mutuati, qui σχίνον quasi σχίσην, aut fissile vocarunt, quòd facilè & frequens finderetur in dentiscalpia, ad nitillam alboremq; dentium, ut etiamnum fit hodie. Fruticat & arborefcit stolonibus & caudice concolor & similis Therebintho minori, sed botris & vtris initidè ex fuluo purpurantibus, maturescèdo nigricantibus acinis, nitidis, Sumachij Phylereæ, & Sambuci: vtriculis folliculisue oblongis, rotundis, aut incuruis, teretibus, quibus insunt culices & effigies itè Terebinthi, adeoq; flores similes, racemosi, muscosi, quos primo vere Aprili mèse promit, non particulatim, ut putarunt ex Arati & Cicero- nis versu, Lentisco triplici solita grandescere factu, quod Theophr. meritò Scille attribuit, hæc autem vocis affinitate decepti, Lentisco. Quare non esse contemptui habendam nomenclationum perpensionem, alibi iure asseuerabamus. Sempernicatas autem Lētisci feracissimus vniuersa Norbonensis ora maritima, quæ ad Taurinorum iuga, quæq; ad montes

Mm. ij.

Pyrencoæ

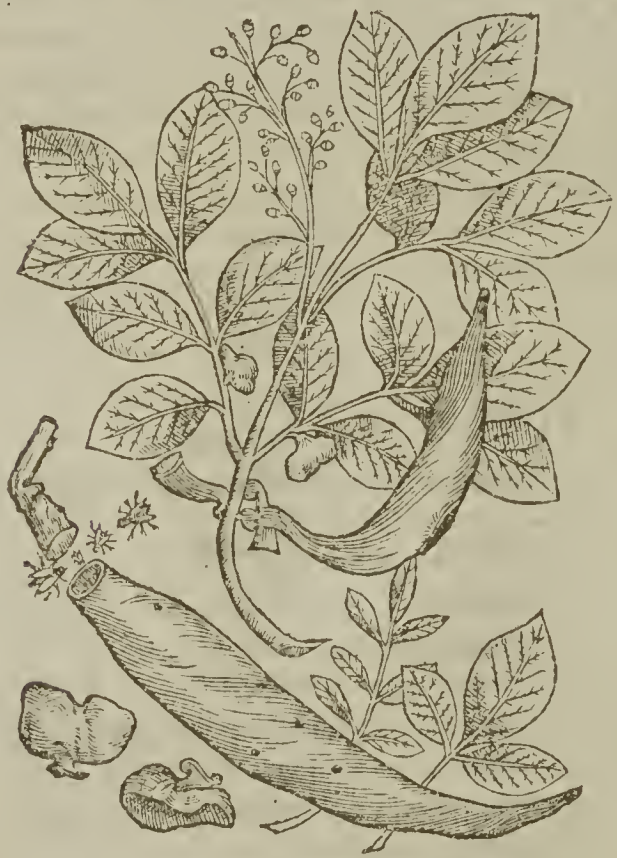
Pyreneos protéditur. Illic namq; Lentisci, Rosmarini & Lauendulæ virgultis ac cremijs, quàm quouis ligno magis ad calfacienda clibana vtuntur. Nec præterquam vnam norunt speciem, quam *Restinckle* vocant. Ideoq; fallitur & fallit Senensis, quòd pumillas refecès Létiscos, alias à procerioribus specie facit: fit enim tantum refectis cymis ad vsum, ne in arboris æmulationem assurgant. Et hunc errorem cumulauit inscitia, cùm vniuersã plãtam grauius olere ait: at nobis alijsq; studiosis saltus & colles aridos Norbonæ peragranti- bus, inserta in os folia, non modo suauiter spirabant: sed etiam, quod fortè nescit Cõmentator, sitim arcebant, & fauces humidæ tuebantur. Itaq; nobis silëtibus, qui norunt Mastichen, & sciunt Lentisci furculos, vt Xylobalsami succedaneum in Officinis vsurpari Létiscinifq; dentiffcalpijs post epulas dentes emundari, illius refellent & ridebunt cõmentatinẽ. Porro quomodo & quamnam ementiãtur Caphuram hodie Veneti mango- nes, in succis Medicatis docent.

TEREBINTHVS *Lentiscifolia minor.* TEREINT.
maior Pistachia folio.

*Terebinthi lati-
folia species.*

*Volucella siue
Culices è folli-
culo.*

*Folium Tere-
binthi minoris.*

Coccinæ racemorum bacculæ aut acini rubelli similes & concolores quadantenus Ciceri, nomen Terebintho potuerunt fecisse: nam ἐγερσίδος Græce Cicer est. Huius autem semper-virentis & perpetuifolia, nullus collis aut deexus paulò apricior Norbonæ aut Galloprovinciæ non feracissimus: vbi duas folio tenus discernendas meminimus. Frequentior quippe est angustiore Lentisci positu (non Fraxini vt Senensis) colore & habitu, folio duplò maiore.

Alteri autem folia multò latiora, rotundiora, vicina Lauro & Pistachia, adeò vt eminus intuentem fallat. Vix vtriq; ædem, acinulis quàm Lentisci maioribus, coccineis, purpurantibus: demùm ex viridi in cæruleum maturescentibus, non per initia (vt putauit radiatus Apollo) flore Létisci aut Sumachi racemosi: folliculi cartilaginei, teretes, aut co-

nici, angulosi, vel spherici: vnde culices è fuliginoso excremento euolant, succo salinari ad Balsama laudato, effluente. Vbi lætiores, & adultiores sunt arboream proceritatem affectant: & ferro vulnusculis factis in Valena Sylua Monspelliensium, sapius nobis non paucam Terebinthinam extillarunt lucidam.

RHVS *Obsciorum & Coriariorum quid.*

Color item coccineus flâmèusve acinulorũ in racemulis nomen huic fecerunt: *ρως* autem ἐρωδο interpretantur vnde Ruffus vox Latina, & *roux* vulgo Gallorum. Aciduli autem racemi olim, & etiamnum hodie ad condimenta, multus in culinis vsus: eoq; culinarius siue obsonarius vocabatur. Cortex autem & folia alutarijs ad pelles desandas cõquisitus, vnde Coriarius dictus. Quare non sunt vt falsò produnt duarum plantarum, sed vnius arbusculæ partes: hanc multò proceriorem quàm Dioscoridis sit, penè Sambuci maioris magnitudinẽ, ferunt Monspellio & Castronouo contermina Olineta quædam glareosa & macilentiora. Sorbo vulgari adeò similia sunt folio superficie & positu, vt vix fit internoscere, nisi attentius perpendenti. Locis Galloprovinciæ aridioribus & ruderosis, desitis incultis pumilla, & quanta qualisq; apud Diosc. descripta bicubitalis arbuscula, visitur.

RHVS Plinii Myrtifolia Mo-
spelliensium.

EO DEM ex usu ad coria firmanda,
nô de semine, duo frutices apud Pli-
nium Rhus dicuntur: horum notissimus
& vsitatissimus cunctæ Norbone, præfer-
tim Moispelliensibus, apud quos vberè
ad Lani amnis crepidines fruticat, vir-
gultis ramulisque quadratis, frequenti-
bus, viridatibus, folio Rusci, Myrti, aut
Iuiubæ. Seminula intra angulosam tuni-
ceam thecâ inclusa sunt cochleata, Ca-
limodo multo minora.

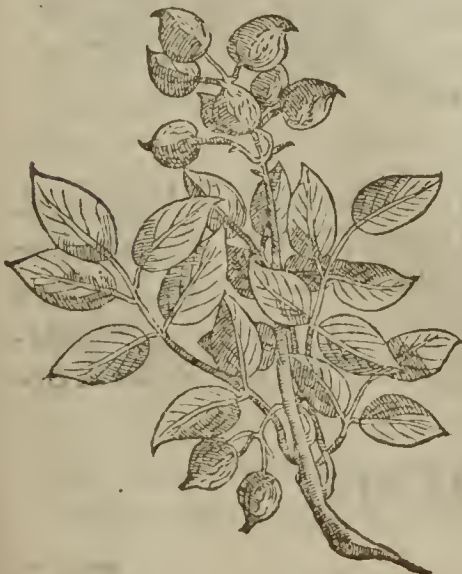

COCCIGRIA Theoph. Cotinus Pli:
& Theoph. Rhus alterum.

Κότινοι sunt cirreïve flocci, quales in galeis,
aut galligallinacei vertice visuntur, qua de
similitudine floris, dictus fuit hic frutex, qui
è suminis virgultis, quinûm cubitorum altis,
pulcherrimum lanitiû tollit, Sericeo vellere
& contextu calamistratum. Quod crispatur &
explicatur in latam cæsariem, crinibus puni-
ceis, fuscis, tortilibus, semine Lētis minore, ex
nigro rufescente; caudice & virgultis fuscis,
vimineis: foliis circinatis, densis, rigidis, Cas-
paris, Pistachiam aut Terebinthum redolen-
tibus, & concoloribus. Auraico agro quatuor
miliaribus Auinione, qua Insulas & Aquas
sextias itur, magnus prouentus est: Vidimus e-
tiã in agro Veroënsi, Venetiis, ex locis Histriæ
alpinis. Quò magis miramur, tantè venustatis
stirpem frequèti usu & mercatu ad coria cu-
randa expetitã, indictam fuisse Cõmentatori.

Terebinthus Indica Theop. est Pistachia Dios.

Anuculis Pi-
ceæ strobili-
los imitanti-
bus πισταχια di-
ctæ, hodie sunt Officinis notissimæ, & edi solitæ: non secus
atq; Pineæ vesca sunt: porraceo colore intus, mēbranula exti-
ma & cortice amictæ Auellanæ: Arborem qualē in hortis I-
talicis vidimus, etiamque in horto Graii seduli Pharmaco-
pœi & stirpium percupidi, ad Londini mœnia, prorsum di-
cas Terebinthum, ramorum & foliorum ortu, habitu, ma-
gnitudine: flores item racemosos purpurantes Terebinthi
edunt in Italia, & Galloprovincia, vbi seruntur, sed maturi-
tatem non assequuntur.

M m. iij.

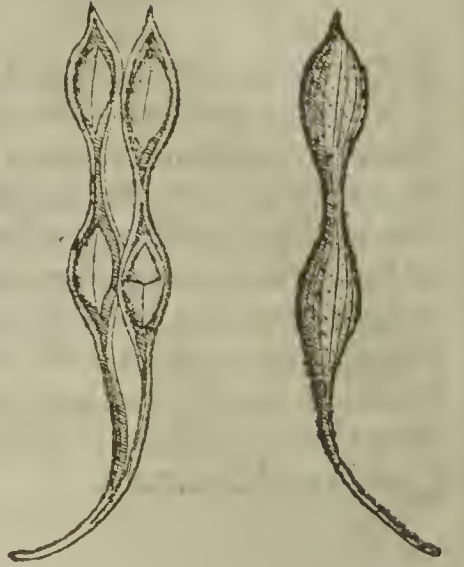
LANS

GLANS vnguentaria, cathartica, siliquata.

BEN.

EFFIGIES triquetra, sed rotunda & glandis æmula huic nomen generis aptauit: oleum verò quod pressu remittit Myrsicæ, siue vnguentariæ, nomenclaturam à cæteris distinxit: iamdiu Dioscoridi non minus nota, quàm nostræ ætati, tametsi non eius siliqua; vt qui palmulas vocatas libro primo, Phenicolalano confert, vnde nomen BEN Arabistæ videntur detorsisse, quod illi nukulam hanc vnguentariam interpretantur. Officinis & suffitoribus, tum ad valetudinem, tum ad voluptatem, oleum dat pressu, vt nullo odore iucundum, sic nullo rancore, aut fœtore veterascens, nullâ labem aut foedem chirothecis aut vestibus illinês, ac quamlibet odoris fragrantiam illibatam & vegetam tueri, omniû oleorum vnum aptissimum, non secus ac Sesamium, aut Amygdalinum premi solitum: est namque in siliqua, quam

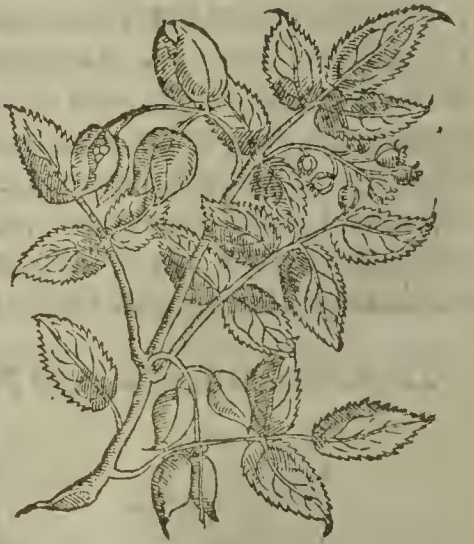
LILAC.

nullus veterum aut recentiorum literis mandauit, admodum eleganti, palmum longa, carinula bifori conflata, tereti, rotunda, gracili, binisque loculis ventriosa; nempe ima mediâque sui parte, qua protuberat, glandem singulam singulo claudens; summa verò, acuto stylo, quo, rostri instar, vel Rhododendri vel Periplocæ repentis, acutum mucronem; protendit: Intus subrufo colore, foris pullo cinereove, & secundum longitudinem striis rugisque exarata: coriacea tota, flexilis & corticosa, insipida, subastringens & sicca. Hæc dono data primùm præceptorum Rondelletio fuit, deinde nobis, qualem icone damus.

LILAC verò nequit esse hæc, si verè pinxit pictor apud Mathiol. qui hinc nescio quid musfat: Nam Populnea longiore fronde, fructu non siliquato, sed Pistachii in morem singulim prodit.

Germanorum Himpernusle. an STAPHYLODENDRON PL?

PROPTER periucundos flores albidos Bryoniæ, aut Labruscæ, odore & similitudine, videtur transalpina quædam arbor, Staphylodendrum apud Plinium (qui tamen Aceris folium dicit) quam volunt esse hinc depictam, & multis locis Heluetiæ non procul Basilea arborem, depressis, vdis, aut limosis, iuxta amnes & sepes, velut Sambucus, cui habitu respondet, aut Terebinthi: sed crenulis perpusillis, elegantissimis, & supernè acutis donatur. Semen quadantenus nuclei Cerasi, intus esculentum. Quibusdam in cœnobiis caudice Prunum æquat, & nuculis preclarum globulos nectunt.

Κεράτια SILIQUA, CAROBE.

Carobia Actu-
arii, & vulgo
Prouincialium.

APVD antiquos Κερατονια, quasi cornuta siliqua legitur; est enim digiti indicis longitudine, sed quasi in cornu falcata, quam prædulcem esu vocat Plinius. Multum hæc cognita Niceæ & maris Ligustici accolis, vbi eam esitant pueri etiamq; porci: Quare, qui sacram paginam noui Christi fœderis vertunt, hanc debent intelligere Luca 15. de filio profligato. Non parum affinitatis huic cum Cassia fistulari solutiua, quam effigie præfert & ortu, vt nuper intuebamur in horto amici Londinensis.

SILIQUA, aut CASSIA PURGATRIX,
Arabum Carrobus similis.

PRE-

Arborum aduersaria, concisaque recensiones. 419

PER QUAM utilem arborem istam Ægyptiis Arabibusque debemus, à quibus, aut ab illa odorata, est nomenclatio profecta. nisi sit *νασος* Græcè, quod coriaceum vocant, quasi sit coriacea ipsa siliqua insignis, quam nullus non nouit, cuiusque si semina lata, quæ intus transuersis membranis alu colis dissepuntur, seras, prius macerata in aqua frigida, & terræ infodias, videbis planè ortu totoque ipso habitu Carrobiam imitari. Flores lutei sunt, Chelidonii minoris, odori, plusculi, vno exortu, senis aut septenis foliolis radiati, quales multasque perquam raras vidit & attulit ex Insulis Americis & D. Dominici, exercitatisimè cognitionis peritissimus D. Ionnes Brion Hoppeulleus Northmanus.

GELSEMINVM vulgatius, flore albo.

CONCINIOREM quam certioremsciuit sibi appellationem de sententia quorundam doctiorum, quibus Iasme dictum putatur, quasi viola odora, quia oleum apud Persas olim solitum esset istius floribus inibui: quod tamen grauius spirat Dioscoridi, eoque arguit non esse nostrum Gelseminum: Et violæ vox, laxior multo est, quam vt certam quampiam plantam designare valeat, nedum hanc quam Mauritanii Zambac & Gelseminum dicunt: vbiuis in hortorum angulis apricis, & pro prædiorum cauædiis furculo pangitur, adque ornamenta pergularum, industria & pedamentis erigitur ad fornices. Folia sunt in imo latiora, lateribus vtrinque reducta, acutiora supernè quam Lentisci: flores albi vt plurimum, Polemonii, in flexilibus prolixissimis virgultis octo & decem cubitorum, Clematis alteræ ritu. Patauina & quædam Gallica vireta luteum habent. Sunt qui cæruleos flores fundere dicant. Luteum semen habet, Polemonii minus, rubrum, aut nigrum, ni labat memoria.

BALSAMVM.

PRO Dioscoridem vires melius quam stirpem notam habuisse: de viribus namque multa, de figura nihil. Hanc sic amici nostri oratione referunt: Humilis est frutex, aspectu deformis, cineracei coloris, flore pusilli Iasmini lutei simili, minore, perpetuis virgis, folia horna exuit Decembri, quibus nonnisi mense Maio noua sufficiuntur. Cari atque Babylone fata viget. Decembri mense ramuli præsciduntur, quibus cera oblitæ appenduntur amphoræ, excipiendo aureo liquori, qui moschum sapit. Hunc nosse non difficile, sed vbi noueris longè difficilimum habere. Opera danda accuratissima, quod eius vires quam exploratissimas habeamus, vt quando non licet illo frui, saltem bonitate proximis & simili facultate præditis vtamur. Tribus huius plantæ partibus tria succedanea est meditata posteritas; Liquoris namque loco sua; Balsama vnguinaque vulneraria nostri Barbari in Thesauris habuere, quorum mirificas vires literis & experimentis proditæ sunt. Lignum verò, quod Pseudoxylobal-samum dicunt officinæ, Lentisci sunt furculi, plerumque carioli, tamen neutiquam contemnendi, modo recentes sint, nec odorem amiserint; gratissimus namque puluis intus & foris, stomacho, propter naturæ amicam temperamentum: cuius argumentum faciunt dentiscalpia, quæ aromatica & moderata astrictione & calefactione dentes, gingiuasque perpurgant, roborant, & mulcent. Idcircoque eorum multæ myriades parantur à miseris mancipiis, qui in triremibus Lygum sub neruo vitam degunt. Pseudoxylobal-sami huius magna copia pauco ære parari potest ex Italia & Gallia Norbonensi. Sic semen, id est, Carpobalsamum officinarum, cum neutiquam fructus Balsami sit, imò cuiusnam plantæ, incertum sit, rancidum, vietum, exoletum, inodorum, minimè Carpobalsami loco vsurpari debet: quin potius huius penuria, semen Terebinthii, vel Lentisci immaturi eximia vires, omnes Carpobalsami facultates, & dote, vt si quod aliud, explere mihi videtur. Quin Terebinthii è pullulantibus botris atque flagellis tempore verno laticem limpidissimum, odoratissimum, non parum tenacem emunximus, qui digerendo, glutinando, doloremque mulcendo, omnia quæ Opopalsamo insunt, conferre videtur. Quod non modò doctiorum antiquorum, sed etiam Barbarorum Barbitonorum consensus sequutus est. Nullum enim videre est ex illis vnguibus, quod viriū præstantia nomen Balsami meruerit, cui non sit admixta Terebinthina vulgata: Quid putas futurum, si genuinum Terebinthii liquorem admiscuissent, qualem descripsimus Capite de Terebinthio? Ea de causa nullum præstantius succedaneum arbitramur, cuius omnes partes omnibus respondent

M m. iij.

partibus

partibus, ligno, liquori, semini respondeant, quàm Terebinthum genuinum. Mathiolus & qui suum Garyophyllorum, nucis myristicæ, aut Cinamomi oleum, huic liquori præferunt, suauitati & saporis plus quàm optatis facultatibus deferunt. Hæc namque tametsi eximios fundant liquores: tamen nec Dioscoridi nota, nec venenis aut Theriacis comparata fuere. Et præterquàm quòd plerumque vel fœtent vel feruent ignis empyreumate; etiam si sint optimè parata, tamen sæpius aciora sunt quàm par sit, & intemperiem feruidam imprimere nata: Oculorum verò hebeti aciei si quis admouere ausit, ne ille hominem ex luscioso cecum faciet: corrugat enim pupillam, nec penetrat: sed viam sibi intercludit, & dolore vexat: Myristicum verò oleum, laxando & inquinando, nec foris vulneribus glutinandis, nec stomachi vires colligendo idoneum est, nec quidquam Balsamo simile habet.

SORBUS domestica & Sylvest. Alpina.

SORBUS hodie notissima in Gallia, Germania, & Italia, arbor magna est, foliis & facie Fraxini, Sumach, aut Sycomori Venetorum: colore partim ex luteo pallecente, partim punicante, fructu rotundo, aut Pyri parui effigie, perquam astringente: floribus albidis, racematim coherentibus.

Fraxinus bubula Dod.

HVC prorsum simili montibus oriunda frigidioribus, floribus iisdem, sed umbellatim candidis. Fructu multò minore, copioso, maiore Oxycanthæ vulgaris, concolore, acerbogusto, aibus potius quàm homini, vbi vidimus, expetito.

FRAXINUS.

EX superioribus Sorbis facilè innotescet Fraxinus; cuius semen Officinis Lingua auis vocatur, quòd auium lingulas imitetur, gustu acre, amarum.

NUX IUGLANS.

NEC infrequens puerisque notissima Juglans, foliis pregrandis, neruosis, Terebintho, aut Fraxino multò maioribus, Centaureo magno paribus. Cuius nuces condiuntur die vna albæ, hoc modo: Teneræ nucis cortex putamene antequàm lignescant, deglubuntur illicò cultro, testa albida & teneriuscula tenuis, è vestigioque ne nigrescât, in aquam puram proiciuntur, & vsque dum mollescant coquuntur, Cinamomi & Garyophyllis traiectæ, saccharo in Syrupum perfectè cocto bulliunt tribus quatuorve ebullitionibus: tumque quòd saccharum ebibant, triduo, aut quatrinduo inibi sinuntur. Et quia Saccharum recrudescit, propter humorem quem imbiberat, illud idem saccharum per se denuò, coquitur, & sic bis terte repetitur.

NUX peregrina Indica, non biforis.

ADVEHITVR quidam fructus ex occiduis, adeò nuci Iuglandis similis, vt nondum introspectum, sæpius putauerimus nucem Iuglandem esse: sed effractum, caro fuit vesca, intus albida, Castaneæ sapore, nullis distincta nucleis: putamine, & testa vtraque crassiore, quàm nucis Iuglandis. Hunc Rocellæ nobis dono dedit eruditissimus Doct. Launæus Medicus.

ZIZIPHA candida Monspel. qua perperam Venetorum Sycomorus, an ASARA Darachi Auicenna?

HANC à fructus & totius arboris figura Monspellienses candidam Zizipham dixerunt, quamuis facultatibus sit prorsum absimilis, vtpote gustu admodum ingrata, virosa, amaricante, sed Zizipham satis referente, carne & nucleo; colore tamen buxæo, pallido. Flore stellato, Flammulæ, aut potius Circeæ concolori, folia Fraxini, Staphyllodendri, aut Sorbi, atrovirentia. Venetiis & Norbonæ frequens. Belgis colitur in hortis.

VACCINI Anigra & Rubra, an Idea Radix Mirtillus.

NON

Herbariorum VACCINIUM nigrum aut Rubrum, an Idea Radix.

NON PERPERAM quadrat huic Idæ plantæ uteris horum fruticum aspectu Myrtum aut Ruscum illicò referentium, unde Pharmacopœi cum plebecula quasi Myrtillos vocarunt & usurparunt, astringunt etenim & exsiccant ambo, nonnihil refrigerando, quæ omnia appositè quadrant Idææ radici, cuius fuit potissimum usus, cuiq; nomen inditum à monte, quia non nisi montosis: locis & accliuibus arduis calidarum regionum, quibus saltus & nemora frigidiorum plagarum respondent ut plurimùm. In Anglia, Belgio Gallia & Germania, seu enax inaccessis Tridentiq; alpibus utrumq; fructum esitaumus. Sed virent initio, deinde rubent tandem nigræ bacca suauiores maturitatem assequuntur vineo succo turgent, prædulci gustu. Proxime folia lignosis furculis crebribus sarmentosis multi hærent: floribus Ericæ aut Vuedonis minoribus, pallentibus. Radix lignosa multa edit virgulta, pede altiora. Folia virent obscure, effigie Myrti aut Rusci, rotundiora, molliora, sed Hyeme decidua.

Myrtilli Offic

VACCINIA rubra.

Isdem natalibus Rubra frutex latiore & habitiore aspectu semperviret: non perindè ut nigra, frequens, nec tamen nigræ dissimilia folia, sed paulo maiora, & ad Myrtum albam siue maiorem & Rhus Plinianum accedentia rotundiora. Bacculæ non minores nec dissimiles sed rubra, astringentes magis, nec perindè succulentæ. Radix æque lignosa fibris serpit Ericæ ritu, Flores oblongis caliculis paruulis subpurpureis apiculos è medio exerunt.

Palustris VACCINIA.

Sunt etiam parum frequentia alibi quàm in Germania & Batavia paludosis & maritimis hæc Vaccinia, quæ Iohannes Cruthmanus Mechliniensis, vocatus de Vroede, illic Antuerpium nobis primùm adferebat non dissimilia colore, longiore tamen & nonnihil turbinata figura, parua lachrymam Job effigiente, in viticulis sarmentosis exilibus quamplurimis humilibus breuibus, foliis Serpilli minoris, vel Heruiariæ. Interdum bacca quæ rubra sunt maculosa punctis visuntur, acerbi astringentisq; gustus. Hanc cur Commentator Ericam bacciferam indiget, neq; causam dicit, neq; ratio subest, neq; quidquæ Ericæ illi inest. Exilitatem quippe foliorum, esse vagam notam quamplurimarum plantarum Ericæ valdè dissimilium, & hanc refrigerare & humectare qui aiebant Senensem ritè me subsanabant: calida enim, valdeq; sicca Erica est.

Sagel Germanorum vel Gold Anglorum Myrtus
Brabantia quibusdam.

IN Ericetis umbrosis, nemorosiq; saltibus fruticat multis ramulis ab imò, alterno exortu ab radice lignea flexilibus, duris fuscis Vaccinij superioris. Folia punici Chamæleæ paulò latiora. Seminum crebri racemuli conferti & conflati quasi spicis post pusillorù, luteorum florum pallentium Lapsù apparèt: in quibus semen pingue odorù Stachadis citrinæ vehementius, & trifolij odorati quadatenus simile. Iunio & Iulio Anglæ mulierculæ venù adferunt ramos florentes ad concinnada ædiù, conclauia & triclinia suavi odore quem halant flores, imbuenda. Adduntur etiã idè flores potioribus cõsuetis Septentrionalium, penuriam Lupulorum interdum resarturi. Interdum ad hilaritatem bene potis conciliandam: ferit namq; caput lætiore temulentia Sagel

ad eueruendam animalcula, quæ eius odore fugantur sufficiuntur quædam loca & suffulciuntur summitatis vestes.

CISTVS mas, Fœmina, & Cistus Ledon.

Veluti hederaceus folijs circinatis atq; rotundis uisus videtur vocatus, & quia non erant læua, nitida, sed potius squabra & pannosa ληδον dicta. Vniuersa plaga quæ ab Eridano antænissimo ad Rauenam, quæq; ab Hetruria ad Massiliam, frequenti ornatur Cisto Mari vocato, Fœmina & Ledo, quæ importuno penè prouentu in collibus macilētioribus, exuctis Norbonæ lasciuit. Vtrisque eadem facies, sed fœminæ rotundius folium & minus nec adeo squabrum aut lanuginosum: flos etiam roseus, sed decolor & obsoletior minore frutice tota, sesquicubitali & cubitali, Mari verò longius, maius, hirsutieq; caua pubens folium, quadantium Saluix, roseus Cynorhodi flos.

Ledon.

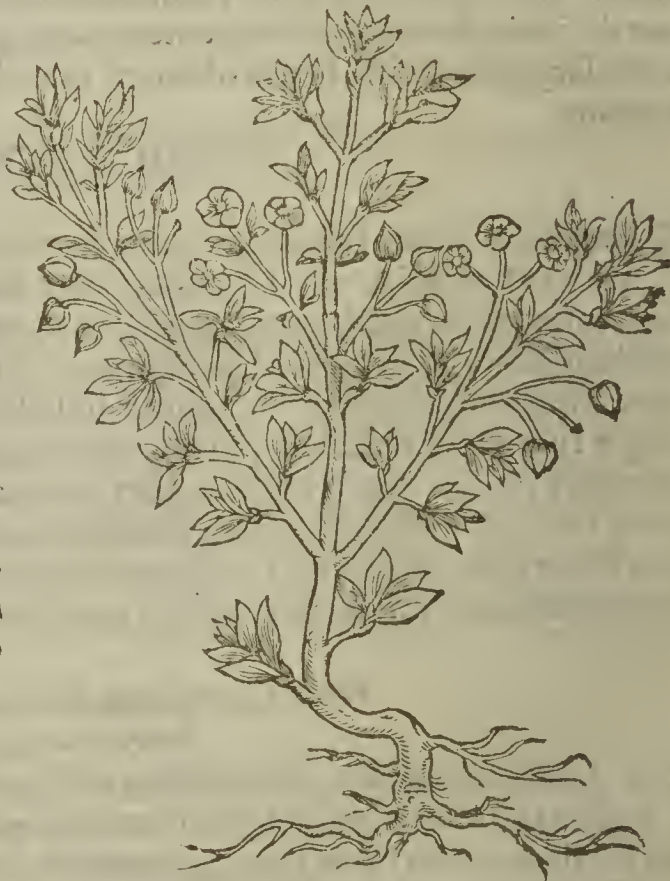
Sedenim Ledon cui frequentior Hippocystis adnascitur, folia admodum angusta, tangenti glutinosa & squabra, nigriora Ronsmari culti, paulò latiora: flores candidi fœminæ Cisti minores omnibus, semen in triquetro & tricocco pericarpio, pusillum Hyocyami.

CHISTVS LEDON latifolium.

Præter hæc tres semper virentes, rarior species, est quædam Ladanifera, virgis furculis. folijs multò crassioribus, latioribus, longioribus: Sumachi Plinij aut Rusci modo fruticās, semine item tricocco: multa lasciuit quopiam in mōte cellissimo agri sterilis Sauenæ, cui nomen S. Colūbæ. Alioqui gustu Cisti Ledi, & fragrantia grauiuscula.

Hanc demum monuit nos se habere florentem Coldenbergius. Semine & flore alterius Cisti.

Caudici ad radicem Ledi adnascitur Hypocistus, frequens Galloprovinciæ & Norbonæ, sobole fungosa, ex luteo in puniceum Granati bicoloris gemmante, cetero Hypo sparti & Orobanche æmula.

Myrtus maior baccis nigris, oblongis, teretibus.
 Myrtus maior baccis albis.
 Myrtus minor.
 Buxus.
 Lycium siue Pixacantha Norbonensium.
 Malum punicum.
 Ligustrum.
 Phylerea maior Oleastri facie } Norbonensium.
 Phylerea minor angustifolia }
 Phylerea arbor an Macaleb Arabum?

Bourgespine Monspelliensium.
 Olea.
 Olea syl.
 Olea folia.
 Salix { Latifolia.
 Amerina.
 Salix humilis repens.
 Persica malus.
 Nux Myristica.
 Arbutus.

Laurus vulgatior duplex.	Poncire, Adami poma.
Laurus Tinus.	Limes,
Arantia mala.	Canella folium.
Limones.	Cinamomum
Citreum malum.	MYRTVS minor. <i>Macer Gracorum.</i>

VOLUNT sic vocatam propter Myrrhæ quandam æmulam odore gratiam, qua polleat semperuientis Myrti bacculæ. Est autem minor, Officinis notior suis baccis, adeoq; tota hortis Septentrionalium delitiæ & ornamentum est. Fruticat virgis tonsilibus, rectis, flexilibus, nigricantibus, effigie Buxi, folio minore, sed Rusci mucronato, baccis nigris Hederæ, vineum succum pressu remittentibus: eis post vindemias saginantur aues, tamque suaues edendo fiunt, vt integras, nõ exenteratas esitent, eoque; prouerbio feratur, stercus earum prestare carnibus, in Galloprovincia maritima, vbi siccanus collis nullus, cui arrideat paulo placidior aura, vbi non multa vernet hæc myrtus. *MYRTVS Maior.*

VBERIVS illic etiam fruticat hæc, propter baccas, lagenulas effigiantes, maior dicta: folia item maiora Phylereæ aut granati minora: floribus item albidis & superioris similibus. Alterius modi ex hortis Franciscanorum Venetorum habuimus foliis albidioribus, & fructu albo, pari, & simili, nec alioqui ita diuerso, illic alba Myrtus vocata. *Varietates.*

BUXVS.

PERPETVI folia etiam buxus, siue *πύξος* Græcis vocata, vt ex qua tabulæ ad scribendum fiebant, *πύξυς* dicta, vnde & pyxides. Nulla autem magis quam hac gliscunt montes & colles in Delphinatu & Galloprovincia. Quibusuis etiam alsiosis ad Septentriones, cliuosis, incultis frutescit & arborefcit, prædensis rigidis virgultis & ramis admodum foliosis, graueolentia & ad myrtum similitudine cognitu facilibus; luteus siue buxeus ligni perquam solidi color: bacculæ tripodes, coronula denticulata insigniuntur, Myrto alioqui non absimiles.

LYCIUM, siue PYXACANTHA Norbonensium.

SOIITVM fuerat aduehi Lycium ex Lycia, vnde nomen illi: verum quid sit hodie norunt perpauci; nec tamen pigebit (quod nos vsus docuit & coniecturæ adeo vero similes, vt verisimiles credamus) hic addere. Est in Prouinciæ Norbonæ plerisque locis arbuscula Oleæ syluestri similis, Arbuti magnitudine, foliis Oleæ, sed breuioribus, rigidioribus, rotundioribus, minoribus, caudicis foliorumque viridi, obscuro, saturiore colore, subfuluo, spinis crassis, atque rigidis, præduris. Baccæ sunt vt Phylereæ maioris, sed rotundiores quam Oleæ, succo subrubro, Oleaginoso, vti Phylereæ: qui succus amarus, ingratisissimus, accensus, cum strepitu quodam flagrat, extinctus rubet. Hanc tametsi præ se vndique ferat Lycium, tamen non auderemus asserere eandem esse: Id tamen audeo dicere, vix maiore posse usurpari commodo Lycium, quam istud nostrum: & posse longè propius, aptiusque subdi illi quam Amurcæ: habet namque vires digerendi, quadam cum astrictione. Quod si non sit Lycium; fuerit sanè species Oleæ syluestris, cuius Amurca omnium præstantissima, vice Lycii est; nam quò minus pinguis est & oleaginosa, eò melior: Nocet enim oculis, præsertim olei pinguedo, vt docet ratio Physica. Valde putamus Senensem exercitatum apud declamationes, aut latrationes oratorias Quintiliani: nam vt illic Methrodorus vtitur imaginibus, pro locis; sic is non modò iconibus abutitur, sed etiam Anguillaræ & aliis doctioribus vera monentibus conuiciatur.

MALVM PVNICVM.

LVBENTER coniectamur *ῥόγυ* dictam ab acinorum colore Cythiniq; & Banlausti aspectu roseo: etiamque ad Rhus, de quo superius egimus, quadam similitudine, & vsu, in culinis, ad coria edensanda, non diuerso. Sponte arboream magnitudinem assequitur syluest. in Italia Hispania & præsertim Mauritania, vnde pulcherrimæ feruntur allatæ, Punico item cognomine: Septétrionis celum non fert, nisi ægrè & in hortis: horto Regio *Wastmestri* floret quotannis, Belgio & Francia, gigartis ipsis terræ mandatis, germinare in arbusculam vidimus, Myrti rotundiore fronde. Pomum vbiq; esitatur, anguloso acinulo, dulcis acidi, mixti vinosique saporis, deliciis & medicamentis expetenda.

*Ger. Brenæ
cepfel.
Gal. Pommès
de Grenades
& Mygraines:
Ital. Melagrano
pomo Granato.*

DE florum speciosa foetura Cyperus dictus Græcis videtur, $\kappa\upsilon\pi\alpha\rho\iota\zeta\omega$ enim floreo est, quò alluisse visus est Maro ubi *Alba Ligustra cadit*, canit. Nulli a utem calidiorum aut frigidiorum regionum hæc hodie deest, semper uirente frõde Oleæ, atriore, latiore, molliore, horum septis & areis accommoda, & tonsilis: flores muscaceos, candidos, odoros, ceu vix oblonge rudimentum edit Aprili & Maio in lætioribus Galloprovinciæ conuallibus, aut collibus Angliæ non perinde strigosis, Septembri: racemulis Lentisci, aut montanæ Sambuci, quos Auicenna esu sanguineum lotium, aut potius colore cruentum ciere dicit: quod præstitisset quibusdã refractariis experiri, quàm istud Ligustrum verum esse inficiari: gustu autẽ & facultate astringit. Quæ tamẽ nomine Alkanæ afferuntur assulæ, vel bacilli, ex transmarinis Africæ emporiis, luteo sunt intus ligno, eòq; si crinem (vt videtur Auicenna ex Dioscoride velle) ruffant, sunt sanè aut melioris notæ Ligustri, aut diuersæ plantæ.

PHYLERE Æ dua Norbonensis Galloprovinciæ.

FRONDOSA millam ramis patulam Theoph. $\phi\upsilon\lambda\lambda\iota\epsilon\acute{\alpha}\rho$, ex qua Phylluræ, siue assulæ fiunt, Tiliam esse, non hanc, certum est. Sed germani as vocis imposuit doctissimo interpreti Dioscoridis: malim tamẽ legere $\phi\iota\lambda\epsilon\lambda\alpha\iota\acute{\alpha}\rho$, siue Oleæ amasiæ istam, quam Dioscorid. describit, & nos pingendam curauimus, p̄congruam descriptioni, & Oleæ non modò similem, sed etiam sociam, vt ab oleastris, quibuscũ frequẽs reperitur, nihil ferè discrepet.

PHYLERA minor.

Huius autem duo modi arborescunt in Galloprovinciæ viarũ marginibus & oliuetis Massiliæ vicinis: & quæ maior, rarior, persimilis pumillæ oleæ, caudice ramisq; nigrioribus, longioribus quàm oleæ Agrestis, & folio magis Ligustrum accedentibus: bacculæ multæ in ramis, etiam oliua agrestis minores, non amaræ (vt oliuæ) sed subdulces, nucleo intus Cerasi.

PHYL. MINOR multò frequentior iisdẽ in natalibus & Mõspelli collibus glareosis: folio equè longo, sed angustiore duplò: duploque minor tota planta. similes acini Lentiscinis, & similiter racematim proximè hærentes admodum curto pediculo, quæ item maturæ subdulces sunt, aliquantum acres, sed neutiquam ingrata, vt sunt Oliuæ satiuæ & agrestes Senensis

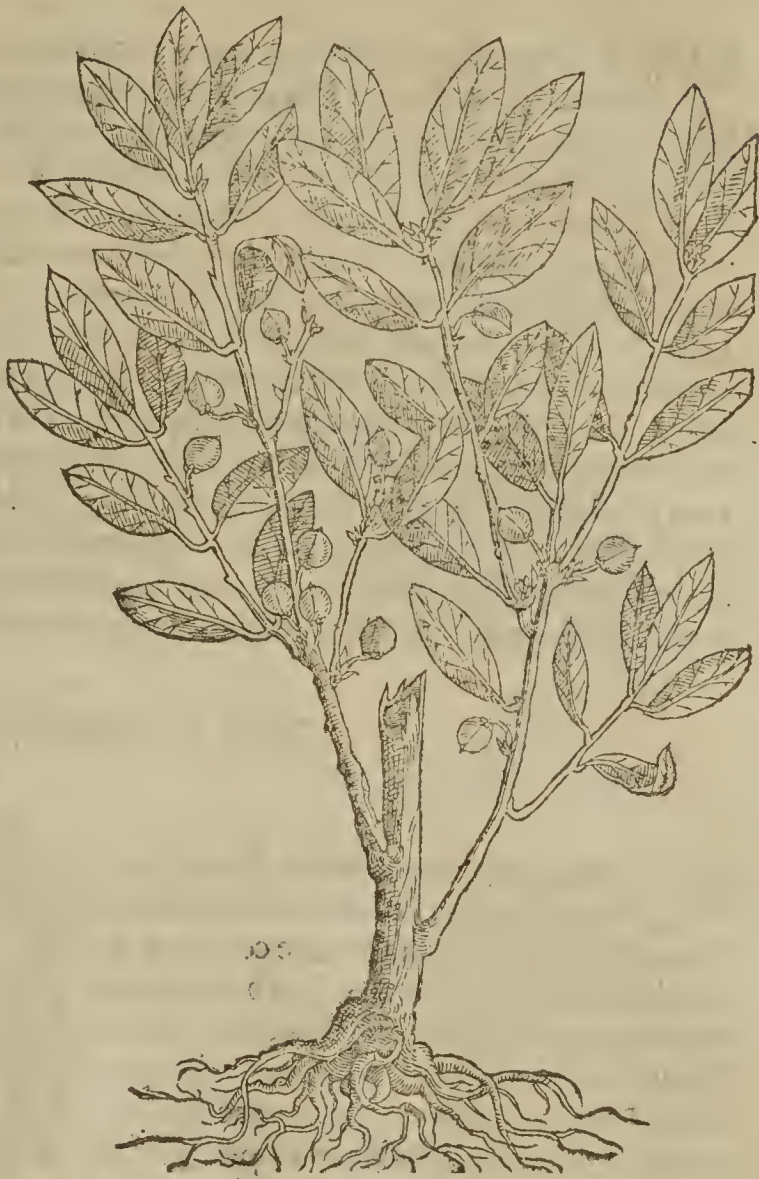

Arborum aduersaria, concisæque recensiones. 421

Senensis infarcit plaustra verbosarum autoritatum, nec tamen quam dat describit.

PHYLERA ARBOR Gallo-
prouincia, uerior *MACHALEB*
Serapionis.

Expressam de uinâ arbore hanc iconem, prorsum refert prior maiorque dicta *Philereæ*: reperitur in Galloprovincia prope Tholonam, æquat scapo & sparsis stellonibus *Prunum* aut *Cerasum*, folio planè *Phylereæ*, aliquantum latiore: flos Ilicis muscosus, albidus & plusculis vnâ aceruatis baccis *Terebinthi* maioribus, nigricantibus, herbidis, dulciculis nucleoli intus crassi: quales prorsus prostant hodie in *Officinis* nomine *Machaleb*. Et certe si *Ligustrum* *Serapionis* sit *Machaleb*, erit hæc illius *Ligustrum*, non illa quam *Matheolus* dat nec describit.

*Desiderantur
hic multo plures
congesta bacculæ,
quas pictor
omisit.*

Vulgo *Morspellensium* *BOVRGES-*
PINE perpetuò virens, an *A-*
PHARCA *Theoph?*

Frontignanæ *Linguagotiæ* *Iliceta* istam arbusculam frequentem pariunt: cui facies & habitus superioris *Philereæ*, sed *Ilicis* adolescentis folia: rigida, rotundiora, latiore quàm *Olea* ambitu, tantillum denticulis aspero: muscosis, numerosis, racemosis, *Lentisci* flosculis, subter folia aggestis: *Bacculæ* sunt *Lauri* *Tynni* didimæ, bino veluti gigarto uinæ cõflatæ: furculis ramisq;, magnitudo & habitudo etiam *Ilicis*: gustu amaricat folia, & tantillum astringunt.

Nn.j.

OLEA

OLEA.

Helladi Athenisque Græca accepta ferenda appellatio: ἔλαιον enim primùm vocavit Minerva, quæ arbore Oleæ, præstantissimo quàm potuit munere Atticâ ditavit. Huius lucos perennes densissimos & amœnissimos alunt apricæ tepidiores conualles Hispaniæ, Galloprouinciæ, & Norbonæ, vbi in MonsPELLIJ vinetis duplicem perquàm nobilem fundunt laticem: nimirum oleum, baccæ callo: & mel, siue Elæomeli, quod mirum dictu, sed verissimum, caudice vulnerato: de quibus cum lachryma oleæ Æthiopicæ, in succis dicendum. Eleonidi iam memorauimus in Manna. Baccæ caro callusue immaturæ virescit: nigricat autem nitioze cuticula maturæ: elegatioris ad Frontignanam via, ex purpureo punicant, rariores hæc alibi: Fronde exit flaccidiore, latiore, & ferè Saligna, in solo & cælo Septentrionali, vbi nihiloscus perennis viroris est, Londini in vireto operis & stirpium nouitate visendo, Cæcilij regni florentissimi Angliæ incomparabilis tum sapientiæ, tum eruditionis Nestoris. Amurcæ siue fæcis, quæ oliuæ effractæ atq; expressæ fraces sūt, efficaciam eodem relegamus: hac autem non lubenter carerent Medici, si quot & quanta ad morbos quàm difficillimos curandos præstet remedia, scirent: nec enim vel Lycio vel Acciæ cedit, quin potius quibusdam viribus excellit.

Varietates.

Amurca.

OLEA Sylvestris siue Oleaster.

Q Vos vnquam meminimus spontè arborecentes olearū frutices, duntaxat magnitudine & habitiore corporatura videtur distare à fatiua, quã hæc prorsū ostendit, nō secus atq; Prunella Prunum fatiuā, altera quippe in alteram, trāsmotione aut inoculatione, aut neglectu abit, rigidiuscula enim fit Oliua, impexo atq; horridiore aspectu: interdum senticosa, quando in saxosis desitis, eius radix pastinatione non diffatur, aut nocitura pululatio, & feticosa ad caudicem soboles, non interlucatur. Quare huius non effigiem, quæ alioquin eadem superiori est, sed vires, vtpotè in sicciore adultæ loco, vt magis alstringētes, terrestres, vegetiores dicit Diosc: folia duplò minora, Phylereg, sed subtus glauca: fructus numerosior, similis & par Myrto maiori: flosculi racemosi, candidi, odori, Lambruscæ foliati.

SALIX.

GLISCIT OMNIBVS VDIS AQVAVM POTRIX ET AMATRIX
salix, à saliendo Latinis, veluti Græcis παρὰ το ιεναι ιτεα, quia ocyslime quasi saliendo in incrementum eat: Oleæ fronde latiore, glauca, a uersa, amara, supernè virente,
floris

floris vice lanitium amenti sesquiunciam oblongum & teres propendet, nec seminiperda semper est, vt Homerus vult, quia alicubi semen excipitur & fatum oritur.

Platiphyllos.

Plerisque non adeò depresso lubentius oritur quæ vocatur *Platiphyllos*, ea cinerea est magis, folio latiore, iulo siue catulo hirsutiore, breuiore, Salicis amerinæ vimeneis virgis, cereæ flexilitatis & coloris, aptissimis ad quas fillos texendos; fronde longiore *Lysimachia* purpureæ.

SALIX humilis, repens.

PRÆTER vulgatas Salices est quædam humilis, serpens humi, pedem & sesquipalmum alta: foliis parvulis, Myrti minoribus; flores amento Muscoso in pubem auolante, cani. Montibus Sabaudia, Lugdunensibus & Veganiis multa, aspectu decora.

ἐλαίαγνον *THEOPHRAS.* siue *Agnus Castus.*

VELVTI Salicem frugiperdam, sic ἄγνον, siue castum hanc vocarunt: quòd utraque, frigiditate quapiam Venereos prolificosque seminis spiritus videtur enecare, aut eneruare. Hortensis est Europæis, Italis, Gallis, & Anglis; tametsi amantior sit agri calidioris: Expandit in pediculis frondes digitatas, plurimum foliis septem, Salignas, Lupini, aut Ricini positu: in ramulis summis Lauendulæ concolores flores, & alicubi albicantes, vt in Cœnobiis Italicorum funecinctorum, qui virgarum cinctu ad Venereos frenandos insultus, quasi Amuleto, hac freti erant: tametsi semen Coriandro par, nonnullis esitatum libidinis inciet impetum, non secus atque Ruthæ semen, nonnullis adimit.

ONAGRA,
siue Mulcibruta

BELIVARVM, cum fera rabie corda tument, domitricem hanc & demultricem in Apenninis iugis & plerisque; Alpinis, ac in ipso Veronensi Bado sciscitati sumus, num inibi vsquam comperissent: sed id responsi tulimus, nullam repertam plantam, quæ quadret Onagræ, præterquam Rhododendrum, Sambucum montanum & Laurum hynumon. Se facile deprehensuros si ea occurrisset, ex radicis odore, foliorum florum luculenta magnitudine. Et certè non ea fuit negligentia Guinus eruditissimus & strenuissimus herbarum venator, vt si veram inuenisset, tam raram, tamque expetendam, non & cultu in hortis, & literis posteritati propagasset. Aiunt amici eruditiores, hanc esse *Lysimachia* speciem quandam circa Lugdunum oriundam: at ea herba, non arbor est.

PERSICA
Malus.

VVLGARIS Persica solo mutato & venenata vi, patrio nomine notissima hodie est arbuscula, qua consita sunt pleraque omnia Europæ vineta: fronde Salicis est, aut Persicaria, Amygdali item flore. Poma succos oblita priores venenatos, iucundi odoris & saporis, nec insalubria sunt. Carne foris succulenta, pube albida obducta, sublutea quædam, albam pulpam habent. Lutea tota alia præstantissima: non pauca sanguineo cruore madent: omnibus Labyrinthis alueolis sculptis; amaro intus nucleo.

Germ. Pfersichbaum.
Bel. Perschoot.
Ang. Perchetre.

AMYGDALVS.
Germ. Almandelbaum.

VOCANT Amychas Græcè putaminis Amygdali maturæ rimulas, hiulcæque fissuras, quales autumno ubique cernere est in Galloprovincia, Delphinatu, vbi consistunt planities

Gal. Amâdier.
*Belgis. Aman-
delboom,*

patentissimæ Amygdalo arbore, cui facie, fronde similis, & par Persico, procerior tamen & frondosior. Ægrè floret Aquilonio cælo; tametsi in Anglia maturat interdum nuces. Hæ interdum peramaræ natura, cultu dulcescunt, esculentæq; Theop. & nostro tempore.

Moscata NVX, siue Myristica Macis Arabum & Officin.

AFFINEM fronde & fructu Persico esse arborem nucis Myristicæ, quam frequentem habent insulæ Orientis à Moluscis, vnâ referebant, qui attulerunt easdem nuces excerptas suis manibus amici, & triplici cortice protectas, quales conditæ prostant in Officinis, & posse nostrò cælo assuescere negabant. Tota vescendo est condita: nam callosum extimum putamen est, cui proximè subest Macis Officinis notissimus; Cutaceus deinceps liber interiacet Macerem ipsum & nucem, quæ est lignosa, odora & perpinguis, dum recens est, & matura.

De Macere in Cinnamomo.

ARBVTVS, siue VNEDO d'Arboux.

Galeno perperâ Epimelis.

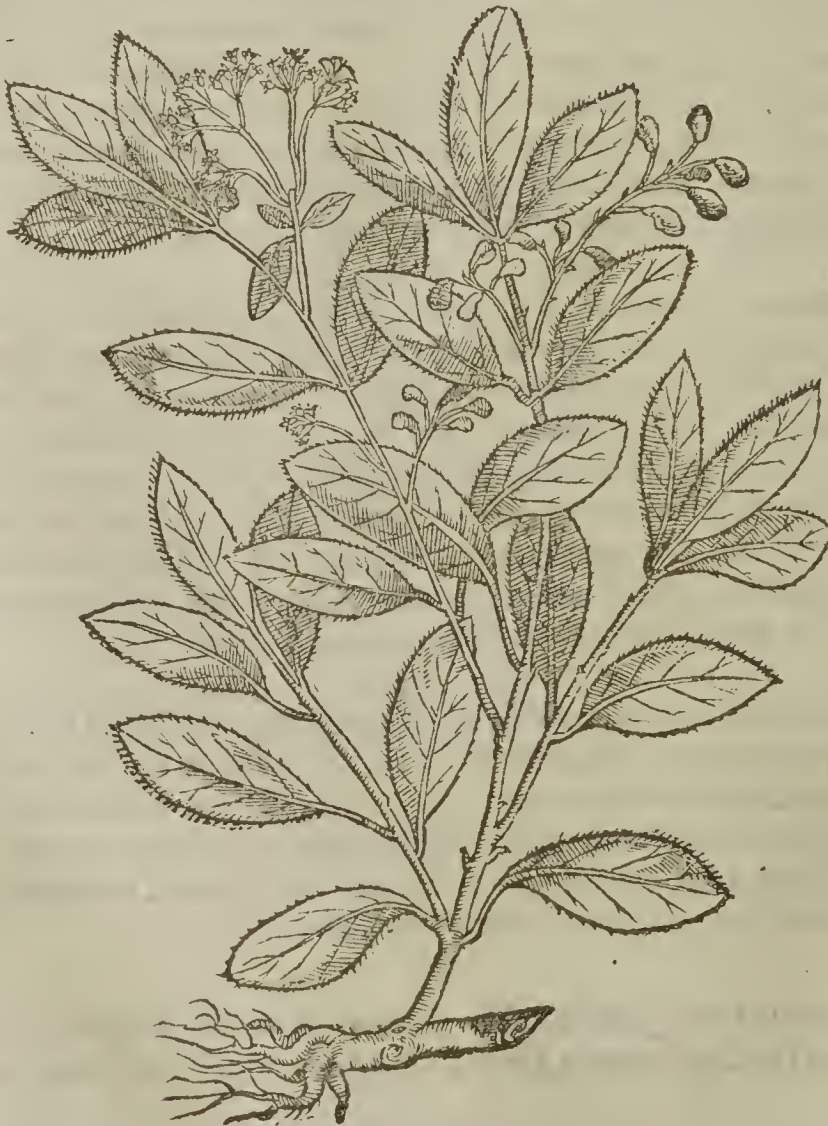
FRONDES Citri & Lauri, nõ tenues, vt perperam legitur apud Dioscoridè huic sunt Arbuto, quæ secus montosas & Maritimas vias Galloprouinciæ Norbonæ, æstate numerosa Fraga edit, Coccineo hilaris purpuræ aspectu micantia, & quasi superbiēt ia, acerosis compactis partibus, comosis intus, edendoque guttur asperantibus conflata; vnde fortè κόρακος dicta. Berberidi concolor flos calyculis luteolis.

Vulgatior LAVRVS baccifera Laurier.

Laurus humilis virgultacea, non Baccata.

FATIDICÆ Lauro flauescit flos, nigrescunt bacca matura: frondes autem sempiterno nitent virore; iniectæ igni fragorè edūt salis strepitu, vnde Daphne quasi Duophne dicta. Sponte multa calido solo, non nisi fatu in Anglia & Belgio. Alia Gigartifera surculo, non semine oritur, hyeme in Belgio emoritur, & arbusculam tantum æquat.

Laurus regia lalorum.

Laurus TYNNUS cerula bacca.

VTRANQVE earū prorsum vultu emulatur Laurus Tytnnus, valdequàm elegãs & noua, assurgitque in arboris æmulationem. Fert Corymbaceam vmbellam multis conflata Terebinthi seminibus, aut Gigartis vuarū similibus, sed ex argenteo in cœruleum luridis. Flore ex albo purpurascete. In Valenç nemore Norbonæ plurima, & plerisque locis Ceti montis, inter Cocciferas Ilices, frequens. Premitur oleum ex bacculis, quibus valdequàm lubenter vescuntur sturiones, turmatimque ad illas conuolant.

CEDRVS Theoph. cuius Diosc. MEDICA MALVS, siue
Cidromela. ARANTIA, LIMONIA, CITRIA, LI-
MA, & Pomum ASYRIUM.

Hanc antiqui à solo Medo Medicum, ab odoris diuina fragrantia Cedrum & Citriū dixerūt quasi Cithyō odoramentū Diuis libandū: tametsi hæc in Africa sit syluestris, & Olibiæ Galloprovinciæ adeò familiaris in afflatu oræ maritimæ, vt sempervirentium Lucorum amœnitate & Pomorum fœtura perenni, nequiquam inquilina videatur. Si quis horum Pomorum duo summa statuatur quasi fastigia Arancij & Citrij, vno intuitu cunctas varietates discernet: Nam Arantio folium non planè Lauri, sed veluti geminum, nempe vnum in petiolo quasi pinnatim inest, maioriq; subest, quod non nihil angustius supernè videtur quàm Laurinum. Ipsa autem mala Arantia etiam cortice sunt reliquis flauiore: nã ex aureo vel herbaceo Charatiæ fiunt concoloria, minus medicati saporis, succo gratiore & magis culinaria familiaria, interdū dulcia, interdum acida. Catero Citrij generi frondes sunt Arbuti aut Lauri, sed latiores, nec pinnatæ, multis itē intercurfantibus secundū ramos sentibus: flores niuei Ornithogali aut Styracis, qui condiūtur & miscētur cardiacis: aut stillatitiam dant multò suauissimæ fragrantia. Aqua Naphæ.

Hac autem Citri tribu poma *Limonia* vocata frequentiora sunt, eoq; minoris sūt: oblonga, succo acidior, acerbior, frigidior. Cortice & carne magis esculentis, nec perinde vt Aranciorum amaris, maioris ad incidendum efficacitatis. Limonos.

Deinde *Medicum* Diosc. malum, tres amplexum est varietates. Vulgatius est similius *Limonio*, oblonga oui effigie: Sed maiore, cute rugosiore, magisq; caperata, odoratius est medicatius, antidotis commendatius: Pulpa & succo in acetarijs multò gratius. Citrum.

Lime autem quæ dicuntur, illis duplò ferè maiores sūt, calloso carnosio corio, pollicem interdum crasso, oblonga Cucumeris aut Melonis effigie, superficie concolore *Limonio* aut *Citrio*: puluillis & torulis rugosis papillatim extuberante, vt Citri sapore condito, & crudo grato. Lime.

Pomum *Asyrium* Adami vocatum, è latiore basi in obtusorem conum rotundius turbinatur, vertice circulatim obtuso & quasi vmbone depresso.

CINAMOMVM & CASSIA Græcorum
XYLOCASSIA Offic.

DIcta sit fortè Græcis *κασσι*, quòd corticem coriaceumve operimentum designat, cuiusmodi Cassiæ tubuli erant: istius autem Cinamomi, puta folia, corticem, & surculos, quæ vidimus, quæ partim audiuius à peregrinatoribus, partim & legimus, testantur esse arborem assimilem Oleæ magnitudine: adeò similitudine Lauri & Arbuti, vt quidã recentiores minus consideratè hanc fecerint cum nostra Lauro eadem, sed duntaxat solo diuersã. Iam non ambigitur, an vera extet Cassia, sed disceptatur, quid ab hac Cinamomum distet. Istud autem hodiernum Cinamomum, neq; idem Cassiæ, neq; tamen multò diuersū esse, certū est. Nam si vtriusq; ex Dioscoride notas perpendas, videbis ferè easdem esse vires, non item disparem vsum. Si recentioribus assentiaris, & exploratioribus, eiusdem arboris non ita diuersas partes esse discas. Quod etiam percipitur de Galeno & Plinio. Nam quod vterque suspicatus est, adeo verisimile est, vt verissimum videatur: nempe, esse variæ arboris, aut eiusdè diuersas partes. Descriptioni Diosc. nò magnoperè attendendum: nam cum dicit varias species esse, intelligit gradus potius & varietates, etiam vnius speciei. Locus est Arabia, nempe Emporium, quemadmodum hodie Veneta vocatur Terebintha iris & alia multa. Planta ipsa stolones *ραββί*, id est, rami, *παχύφλιος*, id est, Crassi corticis: igitur non arborem, nec quidem ramum, sed potius eius corticem describit, colorisq; notam apponit *κοραλίζεον*, id est, Coralli æmulam, nempe nondum perpoliti aut nitentis *σειρ*, id est, angustam valde: Nam si crasso sunt cortice, tubuli non valde latum relinquunt. Ideoque crassam & latam addit. Quibus è coniecturis Nn. iij. quid

quid inter Cinamomum & Cassiam sit differentia percipi potest. Nos verò meminimus duodecim annis ferme elapsis, Cassiam ad Cinamomum verum proximè accedentē nos vidisse in officina Gulielmi Dries Pharmacopœi Antuerpiensis, in hac parte valde exercitati. Erat verò multorum iudicio furculus ille Cinamomi, bacillo solido, fractu facili, Cinamomæ cortice obtecto, cui etiamdum cuticella pullo colore obducta fuit. Folium verò seu pictum, seu ficum multis in locis videre est.

XYLOCASSIA

DUM hæc meditaremur, quidam Veneti institores, qui Londini negotiantur Morgano nostro, corticem, ferme pollicem crassū, scabrum, calosum, & foris Ilici aut Oleæ concolorem, interius verò, connexum mollius superficie: odore, sapore & colore quadantenus Canellæ vulgaris, quam prorsum gustando præferunt nostra: idcirco & quorundam consultiorum medicorum sententia fert esse Cassiæ arboris extimum & crassissimum corticē, ut iam vnius arboris duos cortices habuerimus, quorum hic sit crassior, alter delicatior, odoratior, multoq; ad vtendum commodior. Est hic gustu astringenti, sicco, adq; sistendū fluorem, ut putarim non parū oportuno. Eius interior superficies videtur à caudice arboris Canellæ auulsa, odoris præsentia nares feriens, & os mansu, complens gustu Cinamomeo. Quare non modò non deest nobis Cinamomum verum, quod conqueruntur ex Galeni descriptione, sed etiam adsunt plura quàm ille memorat: nempe illud graciliore fistula, colore fusco, sapore & odore vegetissimis, quod plurimi, hodie fit Venetis, & Theriacis ut verum additur Cinamomū: deinde nostra Canella vulgatio: postremo iste cortex iam dictus, qui neutiquam est contemnendus, oleæ caudici concolor extima superficies, quod magis fulcit coniecturam.

*Cortex XYLOCASSIÆ facie, an sit Diosc.
& Pl. MACER.*

Inter superioris corticis magna fragmenta, etiam repertus est alius qui ex cuiusdam arbusculæ stipitis imo exēptus: interiori sui parte valde, similis & concolor superiori est, sed minus crassus, ferè inodorus, aut quiddam iuglandis & Lauri redolens, gustu: perparū caloris glutinivæ mixti astrictioui habens, cum autem Diosc. & Galeni astringens sit & calfaciat, arboris cortex hic videtur.

Piper { album,
          nigrum,
          longum.
Cubebe Offici.
Caryophylli.
Asphalatus { Rhodius.
                  & Rosens.
Agalochus.
Lacca.
Myrrha.
Bdellium.
Thus.
Thus Lympidum.
Styrax.

Cotonea malus.
Flex humilis coccifera.
Aquifolia.
Ilex arbor.
Suber Olbia Galloprovincia folio rotundiore.
Suber angustiore folio.
Phellodris.
Querquus.
Cerris Plinij echynata.
Glandes Guineæ.
Galla.
Fagus.
Castanea.
Castanea equina.

PIPERIS ROTVNDI duplicis frutex, longè diversus à Pipere longo.

Minus veram antiquis Piperis plantā, minusq; notā fuisse putamus, aut cōfusis proditā notis, quando etiamnum hodie ab istis naucleris qui magnā Piperis nigri vim ad Septentriones asportarunt, rite referatur effigies: Eam dicebat quidam eorum non imperitus esse arborem, plurimi iam fruticem aduolui solitam Periclymeni modo, ramis crebris

bus, tripedalibus. Citrij folio, magis exucto, minus nitido, ima parte perquam venoso. In prælongis racemosisq; gracilibus pediculis gemina serie racematimq; acini conduntur, vocatur hi nigrij: Rugosi sunt læuiore & sæpissime vieti.

ALBI verò rotundi, tametsi scansilis planta sit, similima nigræ: tamen calidioris esse naturæ indicio est feruor, qui maior multò in albo Pipere percipitur, & carius habetur, paucioreq; copia mittitur ex Orientis, sub Æquatore, Insulis Molucis,

Piper autem Longum, longe alia planta, alia loco dicenda.

CVBEBE Offic. non est Carpesium.

Stius Bacculæ, quæ Officinis notissima est Cubebæ nomenclatura planta, iisdem pene in locis oritur, & pariter Hederaceus frutex describitur, folijs Myrto latioribus, angustioribus Mali Granati: acinuli in singulis pediculis singuli propendunt: fieri potest vt sit Nigro Piperi congener quando rugosum & euanidum videmus.

CARIOPHYLLI.

Non nisi recenti oribus Græcis innotuere Cariophylli, vtpote ex maximè diffitis oribus Indiæ meridionalis Orientis adferri soliti. Eius folia quæ habuimus, fuerunt A-rantij magnitudine minus virentia: alia latiora & rotundiora ostendebant Doctissimi Comascus & Anguillara, hic Ferrariæ, ille Venetijs: spirabat istud Cariophyllum. Flores conditi cum petiolis & ramulis teneris, nonnullis Emporijs celebrioribus, vt Antuerpiæ, Venetijs, & Genuæ sæpe visuntur. Alioquin floridi ipsi clauis denticellis stellatim decussatis cristati, noti sunt omnibus, notamq; arborem facile redderet: Eius Gummi quod eximij odoris est, glebæ Ammoniaci cõcretione & colore, seruamus hic musarum thesauris.

ASPALATHVS.

HAUD dispar Aspalathi difficultas, sed non perinde magna necessitas fuit hæcenus. Verum, recentiorum sedula vestigatione factum est, vt tres lignorum differentia nobis innotuerint, quarum quælibet Aspalathi nomine digna est. Prima nobis visa Veronæ & muneris data ab eximijs Pharmacopœis Francisco Cocleario & Andrea Bellicoco, qui suis Theriacis mysticis, de Doctorum Veronensium consilio, miscuerunt. Frustrum quod habemus densum solidum & compactum fuit, quasi cuiusdam fruticis imæ parti resectum, radiatis fibris, ponderosum, colore buxæ sed saturiore, suauissimo odore & pertinaci. Eum esse verum Aspalathum tum persuasi fuimus. Sapor non ita amarus nec gustu insuauis.

Altera species Venetijs aduecta Rhodo missa fuit: Nicolao Comasco Medico imprimis erudito, apud quem tum maximum truncum vidimus, cortice exutum, rubentem, taxo concolorem, odore adeo fragrantem, vt quam latè patebat cænaculum eximio imbueret odore. Eiusdem nos adhuc frustulum seruamus dono missum à peritissimo Pharmacopœo Valerando Dourez, qui ab eodem accepit.

Aspalathus.

Supereffert tertia, albida foris, intus torulo subflauo aut citreo, sandali albi & Citrini simillima albam Rosam sapit, nullam gustanti manifestam exhibet qualitatem, nisi tantillum calidi, quod vix gustu discerni potest. Hanc primum nobis dono dedit optimus vir Pharmacopœus Londinensis Morganus & nomē id indicauit. Alioqui Oliuastri Rhodiensis aut Sandali speciem arbitrantibus

Aspalathus Rosens.

AGALLOCHVS.

Quot sunt paulò instructiores Officinæ, tot sunt fermè Agallochi species. Quædam enim Ebenum, Aspalathum. Aliæ nonnullæ Sandalum, Citrinum aliæ autumant. Sed charissimum & vsu probatissimum hodie magna copia Venetijs habet institores, gustu astringenti, præsicco, non multum amaro, suffitu suauissimum reddit odorem, & succum aut liquorem pinguem, odorem, qualem in Ebena vel Guaiaco videas, cui concolor, & fortè congener.

Arabū Lacca & offi. an sit Diosc. *CANCAMON.*

Laccam arborem & nomenclaturam Arabicam esse quadantenus arbuto & pruno similem multi referunt, cuius sint frustula & surculi, quos vulgari Lacca obductos in officinis habent: quam nullis rationibus seueriores veri exactores, Laccam Arabum Dioscoridis Cancamum esse inficiantur: hinc perspicuum, quod alius alio vergit, omnes diuersi abeunt. Censet Anguillara à docto Montano persuasus, Benzoin potius esse Cancamon.

Quia, inquit Montanus, Cancamum odoratissimum est: Lacca non odorata: sed neutrum verum. Quia nec Dioscorides odoratissimam dixit, sed tantum odoratam: & sanè eius odor suavis & gratus suffitu, quomodo Dioscorides vsus fuit. Addit vir doctus: Itaque Benzoin putarim, cui congruunt ea quæ de Cancamo antiqui dixerunt. Neque istud quidem compertum, nam adeò non magni fuit apud antiquos Cancamum, vt Theoph. Galeno atque Ætio, magno medicaminum recensori, silentio præteritum sit, qui tamè toties Balsamum, Læserpitium succum, Cyrenaicum, Myrrham, Aspalathum, cæteraque id genus, inculcât. Deinde aliunde deuehitur Benzoin quam Cancamum, siquidè hoc Arabicæ plantæ Lachryma est, illud non Arboris longè alius solo, effigie, & viribus. Iam si propterea quia odore fragrat vegetissimo, & adeò myrrhæ emulatur, vt non rarò imponat (sic inquit Môtanus) non idcirco illicò probatum est, nam non similem, sed quadantenus simile Myrrhæ dixit Dioscorides. Et etiã si dixisset, parum Montano id argumentum fauisset. Quippe Styraç, Bdellium, Thus Limpidum, Album animæ, multaque aliæ Lachrymæ, Myrrhæ similes sunt, & proinde huic Laccæ: non tamen sunt idem, non est igitur Benzoin, Cancamum Diosc.

An verò sit Chermes, cuiusvis est sciscitari, at non nisi eruditi statuere. Excrementum namque Ilicis illud infectorium quæadmodum cætera querna, quæ in vermium excrementum etiã fatiscunt, vnde vermillò, crassarum est partium, astringit non inciditque: odore nullo, & incerto ex ratione euentus est. Nam quod sua experimeta quasi argumeta certa vendit recentiores, facta meraque est inscitia: non enim per se dant neque certi sunt, illiusque, an aliorum sudorificorum viribus & merito proliciantur sudores. Hic tamè cum anxij animi quid tanta de re statuendum foret alternaremur, Oraculum, id est, Appolinis speciosum illud delubrum, quod illi glorioso Vercellensi hiatori in honoris æde erectum sperabamus, consultum rogatumque sententiam ire

visum fuit. At ille illudit nobis, nec dubium exemit, sed turbellæ Pharmacariorum risum iocosisque mouit.

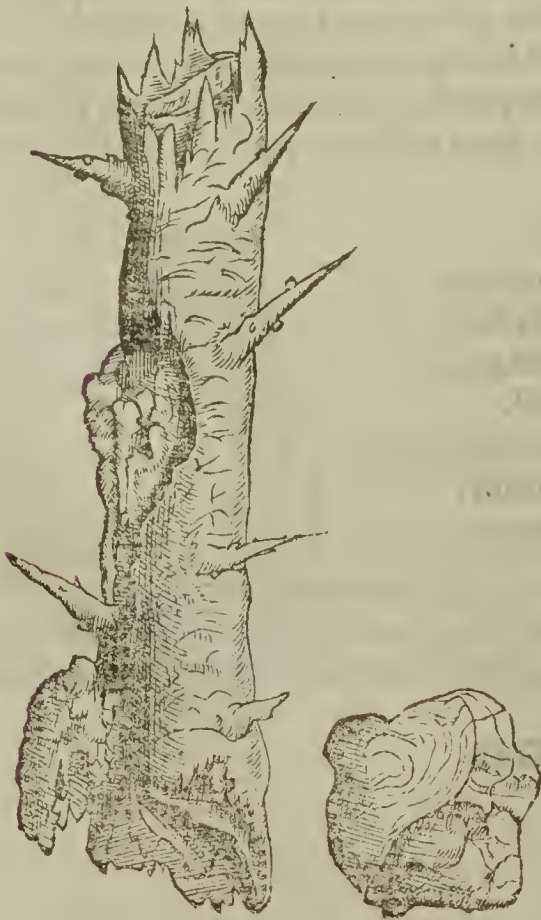
Ceterum, si cui minus placeat ista valde bona, & iam inde ab usque Arabum primis temporibus vsurpari cæpta ad omnes illas affectiones, quas Dioscorides commendat, potius, quam illa incerta & inertivtatur, Myrrham vel Bdellium optimum per nos vsurpare liceat. Quid verò cui magis quadret, in antiballemenis latius.

Myrrha.

Myrrha, quasi suauiter & odore fluentis vnguentariaque dicta, nomen indicat Lachrymæ, sed cum tam multa sit affinitas huic cum Bdellio, Styraçe, Cacamò Benzoino, Albo animæ, facit illa arcta similitudo, vt neque penitus nullam, neque planè optatam nanciscamur. Myrrha tamè non carere nos certum, vt neque Bdellio, sed quia vtrique tanta necessitudo, vt non tam specie quam acciditibus distare videantur. Vtrum Bdellium præferendum sit, merito ambigimus. Etenim quod Bdellium putatur, quia certo scimus

&

*Myrrha aut
Bdellium suo trun-
co & surculo spi-
noso hærens.*

& à Rondelletio experimentis persuasi sumus optimè viribus Myrrhæ respondere, putamus illud Myrrhæ speciem esse, nec vulgare rationis momentum istud. Londinum superiore anno allatæ multæ peregrinæ merces fuere, inter quas quàm plurimos huiusce ligni furculos expiscati sumus, solida substantia, cortice duro, nigricante, spinis multis & rigidis, crassiusculis, horrentes, quibus multa copia Bdellii erat aggesta, intus forisque valde quàm amari; Cætera descriptioni Discoridis perquam similia. Cæterùm frustra vellit ant scriptores isti, & de colore refragantur herbariorum Senensi: nam vidimus nos in Officina Guillelmi Driesch periti Pharmacopœi Antuerpiensis, fuluam, albescentem, adeoque viridem Myrrham. Itaque illud $\chi\lambda\omega\rho\rho$, vt est vagum significatione, ita congruit rei facile varianti colore. Siquis namque expiscetur sedulo, videbit interdum frustula viridantia, cuiusmodi nos vnum habuimus, quod multis ostendimus.

B D E L L I V M.

BD E L L I V M quasi olidum putridumve dictum. Quia autem à nemine proditum est, qua planta Myrrha manaret, eaque adeo similis proditur Bdellio, vt ferè indiscretæ similitudinis sint, valde verisimile est eiusdem esse similitudinis spinosas arbores. Nam & nobis compertum est crebro vsu, vtrâuis ciere menses, mollire admotu, illitu, suffitu, ac quouis alio modo, tametsi maioris, minoris virium momento quadantenus, vti cætera omnia, differant, colores, varietates, sapes, ferè easdem. Nam si qui de odore vellit, sciant suauitatem in odore, non semper ab specie, sed gradu mixtionis manare. Etenim eiusdem generis plantæ foetent quædam, aliæ suauiter olent. Itaque sic accipiendum, Bdellium suffitu $\epsilon\upsilon\omega\delta\epsilon\mu$ siue odoratum dici à Dioscorid. quemadmodum Vnguis odoratus, Castoreum, Muscus, Styraç liquida, Caphura, aliæq; multa, quæ præ vehementia foetent, aut ingrata sunt. Quare cum vtraque proximè alterâ spinosa arbor describatur, & Gummi adeo simile effigie fundat, voluerunt quidam, non nisi tanquam syluestrem à fatiua Myrrha distare Bdellium. Porrò Myrrhæ descriptio, quam dant, non est ita diuersa ab ea quam Plinius Bdellii scripto reliquit, Bdellium nominatissimam arborem, nigram, magnitudine Oleæ, folio Roboris, fructu Caprifici, naturæque. Quem Caprifici quadantenus effigie fructum industria peritissimi exoticarum plantarum Caroli Clusii in versionibus è Garcia habemus.

STYRAX.

QUOD ex hac emanaret liquor, ac veluti stiriaticum extillaret, Styraç dicta videtur. Eius feracissimus ille tractus Galloprovinciæ, qui à trium Mariæ Sororum fano antiquissimo, ad forum Iulium vsque porrigitur: est namque prope oppidum Solarium collis latissimus & opertus frequenti Styraçe, nullidû illic cognita, quam primi nos iuuenique multi tum Pharmacopœis & studiosis, tum Monspeffuli Professoribus ostendimus: nam iamdiu videramus Venetiis in Franciscanorum horto: truncus ipse similis betulæ ligno, aut mali cotoneæ: folia vtrâuis minora, & quàm Cotoneæ minus rigida, minúsque auersa parte cana: flos albidus, Arantiæ magnitudine, nõ odore. Baccæ aliquàm multæ Staphylodendri magnitudine, rotundiores tamen, quas excipiunt vngulæ ternæ atque amplectuntur, quæ pediculo longo hærent. Inibi tametsi tanta copia est, nihil tamen liquoris effluit, sed Lacrima Styraçis Venetias defertur purissima perquam odora, inque grana & glebas hammoniæ modò coactas, quibus inest quidam melligeni similis liquor, qualis è facis defluit.

CYDONIA MALA.

DE *POMI* orbiculata circinnatione turbinati Cytonium vocarunt ipsam arborem, quæ vbiuis valde ferax est, sed præcipuè in apricis & viretis calidiorum regionum, vbi malo speciosiore, aureo, melino, fœta visitur, lanugine tomentacea obducto, ipsa sit odore grato, perutili stomacho carne.

THVS.

THVS *ωάρα τὸ θέυ* dictum, quòd Diuis faciebant & adolebant thuris glebam, vti etiamnum vulgò fit. Est itidem & Thus Lacryma Arabicæ arboris, quæ multis iamdiu sæculis cognita & vsu recepta, vera genuinaque est: Verùm ipsa planta vixdum cognita planè est, nisi de paucis notis, quia pusilla est arbor, foliis Lentiscinis, Arabiæ indigena. Eius sunt vires mirificæ, intus & foris aduersus morbos perquam graues magne & conspiciuæ utilitatis, quas recensere longum foret.

THVRIS Limpidi folium aiunt.

THVRIS Limpidi, pellucidi & resinæ Cedriæ emulsi nitorem puritatè que Succini assequuti, nobis & visendi & habendi fuit copia multis in locis, quod non perperam Dioscorid. notis quadrat, si notas, vsumque perpendas: nam & dum adoletur suauissimumhalat odorem, & vulneribus, tumoribus, discutiendi vi, nonnulla relicta astrictione, ad robur partis opem certam fert. Rupellè occidui maris quadrienniū fermè est cum doctus medicus Launius nos gummi istius glebis, arboris fructu & folio, donauit. Aiserebat nihil tamen, sed sibi relatum à nautis vtrūque, trunci Pino similis sobolè esse. At folium, quia valdequam rarum, neque dum ab vllò depictum, hic dedimus, magis sciscitaturi, sitne Resiniferæ plantæ, quàm asserturi. Est namque, quod rarò contingit aliis, ab imo pediculo ad summum vsque cuculæ verticem, duplicatum, quâsi ex geminis conflatum tenuibus tunicis, vagina, sesquipalmum longa, instar infundibuli, hiantis histrionis speciem præ se ferentis; supernè Galeata videtur, quod de floribus Nappelli & Lonchitide, non de foliis vllis, memorant autores.

COCCVS infectoria, seu Ilex Coccifera, an Aquifolia Pl.

INFECTORIVM granum cruore miniato & muricato pannos imbuens, nomen Arbusculæ fuit. Si, quam sæpè meritò & profusè laudat, suam Italiam Senensis Commentator tam diligenter lustrasset, neutiquam dubitasset, an huius arbuscula, vt vocat, reperiat in Italia, ac multò minus Bizantio Cocciferam Ilicem hanc accersuisset. Si quidem frequentissima hæc humillima Ilex, cum plerisq; Italiæ locis, tum præsertim in Hetrusco, Romano & Senensi finitimo agro, locis montosis, glareosis, sterilibus, inter varias Ilices, Smilaces asperas, Terebinthos, Lentiscos vbi etiam, tametsi pauca & parum, nec quotannis, tamen nonnulla Coccum ferunt. Sed quia minus Coccinum & paucum, citoque euanescent, partim ignoratur, partim negligitur. At in Galloprovinciæ Aralateni planitie patètissima, solibus æstiuis retorrída, squalida, glareosa, lapillis silicibusque constrata, & Frontignanæ Norboneque maritimis hanc legunt mense Maio, annis adèò æstiuosis, vt totum semestre nihil penitus pluat. Plebecula tunc turmatim & vicatim confluit illuc Coccum lectum, quem Vermilionem voce vernacula vocitat, atque venundat in mercatu singulam libram 12. & interdum vicenis assibus Gallicis. Perelegans naturæ opis & visendum, non tamen fructus aut semen, sed excrementum nobile tantillè Ilicis, quæ à cæteris Ilicibus exilitate tantum differt, horridiore aspectu, & rigidis spinulis, densis, crispisque foliis ac sinuosis, angulosis, minoribus, semper virentibus, sed Agrifolium præ se fert. Coccum autem ferunt copiosum, & amplexantur foliū imi introflexæ spinæ, atq; surculi

culi præduri copiosiore, nitidum, Agrifolij aut Asparagi hortensis planè similem, concolorem. Fusciore tamen & obscuriore foris, intus verò sanguineo cruore lucido gliscit, quæ pressu excipiunt recetem ad medicatas cordiq; amicas, Alkermes præsertim confectiones, Pharmacopœi Mospellienses, Aquifextienses, Massilienses, & Arelatenses, crudo, candido, vel fuluo serico, illic etiam à Serificis vermibus neto & glomerato. Verùm infectores, qui magnam vim cocci emunt, non premunt: sed aceto aut albo vino irrorant, ne in vermiculos, aut vinifugas exiles muscas abeat cruor, penè vacuis relictis tunicis. Sicq; in puluerem rubellum miniatum redactum seruât, vnde Scoletium antiquis dictum, seu vermiculosum istud esse, satis liquet: & cõpertissimum non esse fructum, sed excrementum Ilicis: cui in furculis sunt glandes longiores, nitidiores, nigriores Quernis, sed Echinato acetabulo, non bullato ima parte, inclusæ. Flores verò Martio illic promit muscosos, subluteos aut herbaceos Oleæ Ilicis, aut Querqus. Cuius etiam medijs folijs & trũco non rarò animaduertimus excrementa rotunda, rubella, & interdum flaua, maioraq; istis, in varijs locis Gallia, Italia, Germania, quercetis prope Basileam in Heluetia plurima. Quæ non alia videtur ab ea, quam muliercula, Dioscoride dicente, legebant ore, & vocabant Coccum, fortassis quadam, vt verisimilius sit, similitudine. Sed cum nostrati Norbonensi & Hispano nullus hodie notior aut potior habeatur, virisq; eidem omnes congruat, quas meminerint scriptores, frustra istum improbat, & alium expetit, qui neutrum probè nouit Senensis Commetator,

Septentrionis *AQUIFOLIUM, siue AGRIFOLIUM, non est flex, neque Crateogon, neque Africana Palyurus.*

Lubens hæc & perquam frequens arbor crescit in frigidis regionibus, vt Anglia, Germania, & Francia: calidorum autem duntaxat montosis alliosis rarò & ægrè frutescit: quare nequit esse Palyurus Africana, cum sit etiã eius iniucundi saporis bacca. Neq; esse Ilicis speciem certum: non enim glandifera est, & natales Ilicum feraces, adeoque æstuosos odit. Quare indicta fuit Diosc. nec fortè valde nota Græcis. Est tamè persimilis Cocco, infectoria folio, quod perpetuò viret, sed lætius hyeme, spinis horrido, in margine multilatero, leniter sinuato: bacca Oxyacanthæ, Kermes, aut Asparago cõcolor, sed ingrati saporis: cortice ad gluten aucupatorium conficiendum apto.

Vtrauis superiorum adeò huic similis est, vt non sit discernere illicò facile, à Cocco præsertim: huius tamen glandosus Echinatus fructus oblongior est, dactylum æquas, nupiam coctum ferès, etiam vbi inter Cocciferas Ilices frutescit, proceriore maioreque trũco, ramis & frondibus perennibus. *Ilex media Coc- ciferæ Ilici planè suppar, folio Aquifolia.*

Dicta *αἰγίω*, quia serra propter duritiem fuit secanda: syluæ quædam in Galloprovincia & Norbona, quantæ quantæ sunt, Iliceta sũt, cuiusmodi est Garanotius lucus ad Mospellium, vbi proceras & querna elegancia quàm plurimas videas, sed oblongo Arbuti folio, tantillum denticulis per ambitum asperato, perpetuò atrovirente, oblongiore, graciliore superne: Querqus glande propendete, nucamento muscoso, luteolo, non diuerso. *Ilex arbor aut arborea. SVBERIFERA huc accersa.*

Eadem illic variat stipite humiliore, albidior foris, & Oleæ similiore: itemque glande, altero tantò minore. *Varietas.*

Est *αἰγίω*, erumpo, pullulo, vnde vox *αἰγίω*, qua designarunt potissimum glandiferum genus, & præsertim Quercum, quam tum dictæ iam arbores, tum frequentissimus occurus, ipsaq; celsior & ramosior arboris species, frondis grandioribus anfractibus sinuata, quauis notatione notiozem faciunt, tum frigidis, tum calidis plagis. De cuius adnata, excrementitiãque multiplici sobole, plantis, fungis, fructuum rudimentis, musco & vellere nouitate spectando, iam quædam diximus, & multò plura in Agaricis dicemus. De Quercu marina inter Algas, de esu & vsu Medico omniũ partium & fructuum, deq; Querno sale conficiendo ad corporis humani & metallorum medicamenta, inter remedia. *QUERQVVS Cerris.*

Querqus αἰγίωπες siue præcelsæ dictæ CERRIS 7 li. tristi prægrandi Echinato glandes.

Qua itur Pesaro Romanam publica via, visuntur celsissimæ, alibi minus peruiæ, nec valde notæ hodie: cuius glandes prægrandes capulum habent Echinatum, ambitu squamis præduris sibi mutuò incumbentibus, horridum, magnitudinem fere Echini marini aut semiconi laricis æquans, cuius nonnullam similitudinem retinet: valde crassus est, interiore sui parte lenis: glans, quam claudit, non nisi magnitudine differt, folia maiora multò: eadem alioquin Quercui. *Ex*

Suberifer latifolia Ilex glande echinato.

Suberifera angustifolia Ilex.

Phelloëdris.

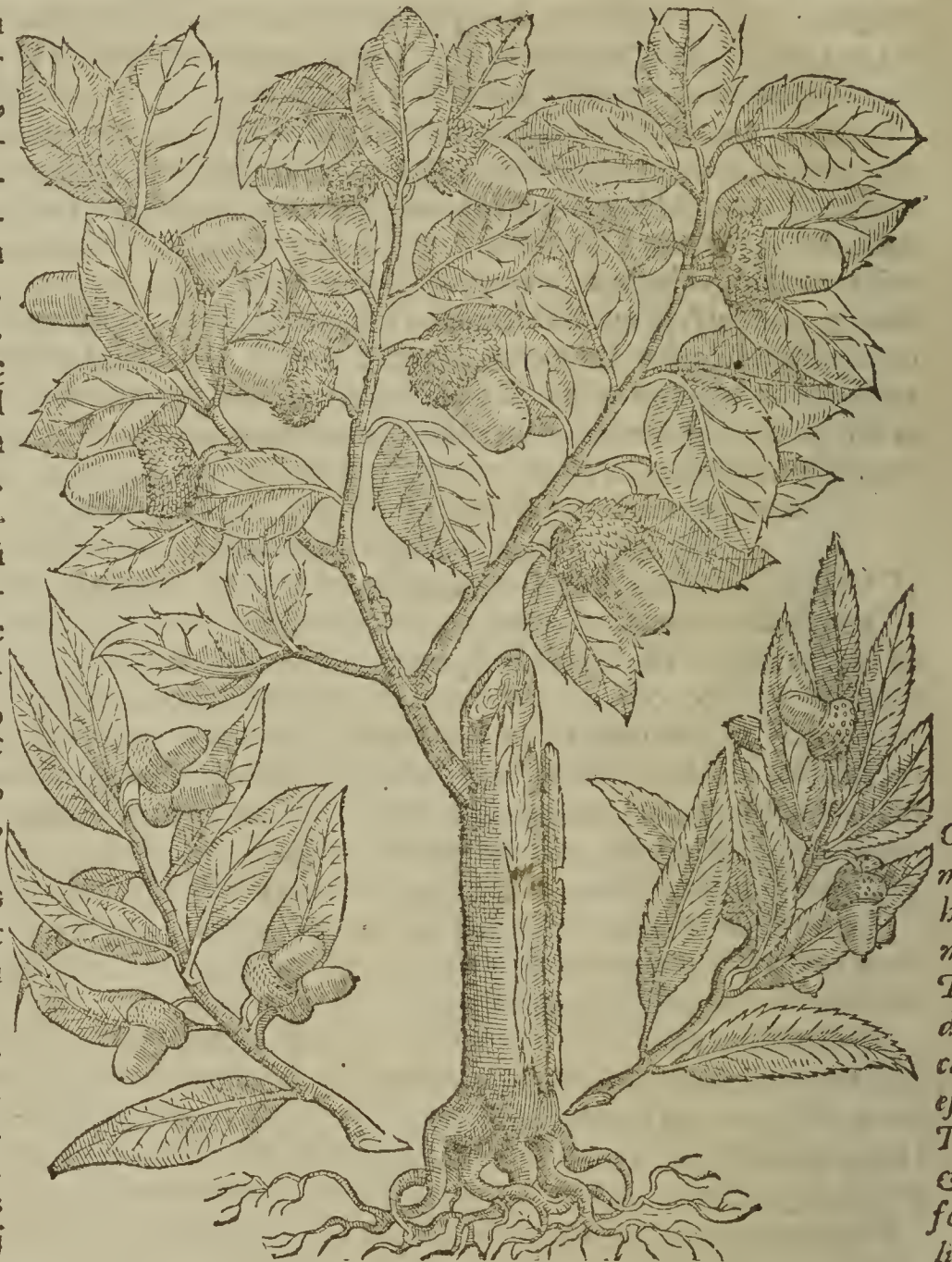
EX vnaqualibet superius narratarum primo quoq; intuitu quivis suberiferā noscitet Ilicē, Ἰλίϋ à cortice dictā quia semper altipetus & immerfabilis vndis manet quē si exeris, omnino eandem cum arborea Ilice dixeris. Ei tamē folia & glandes rotundiora, breviora, item dētata: cortex geminus stipitem amittit, alter interior qui perpetuō hāret: alter crassior duos pollices, rimosus rugosus, perquā levis, qui deglubitur, & quolibet gētium defertur ad crepidarum soleas suffulciēdas, aliāq; multa necessaria. Multa Galloprovinciē maritimis Tholonē, Olbiē & alijs adiectis, & in Tuscaniē Lucē pretura.

SE D ad Apēnini radices & Anconēsis agri nemorosiss collib' multō frequentissima, quæ angustiore, lōgiore, minusq; crenato folio est, ad arboream Ilicem accedēte: glādoso semine, cupulo foris pungenti, asperēdine squabro.

QVasi è cōfusus Ilicis & Querqus in hāc principijs, nom enclaturam Theophr. φελῶδρις, siue Suberiquerquum cōflavit. Etenim de facie & folijs Ilicem quampiam dicas: ipsū autem lignum mollius & laxius Ilice, sed folij incisura serrata Castaneæ, non Querqus: reliqua effigies Ilicis, minor tamen Quercus: maior Ilignis, non glandes, sed ἀκὺλα exiliora & oblongiora.

EX hac tribu eam meritō quis putet apud Theophrastum dictam Salsicorticem ἀλιφύλοτον, quam hodie robur vel *Roure* vulgus nostrās vocitat, vt quæ sit perquā solido cōpacto trunco, multūm cineris vrendo relinquente, qualem etiam è vulgari Querno trunco nos parandum curauimus.

QVæ autem Gallas dat Quercus, duplex videtur: Earū vulgatissima nemorum & saltuū Pedemontium Delphinatus aliarumq; regionum temperatiorum est alumna, minore stipite, brachijs & fronde. Huius quædam varietas aut differentia videtur Fagus Theophr. dicta vocis argumēto Latinis Esculus, cuius esculenta glans & post Quernā dulcissima celebratur, famemq; explebat primis mortalibus: hodie *Fargni* & *Farguo* Italice: *Hargni* Gallice: lignum istius firmitus proditur, quam vrbaneæ Quercus.

Citimus hic ramulus Phelloëdris Ar cadum est apud Theophr. & Ilex famir. lib. 3. cap. 16

At

*Aldermooft Hel
setiorum.*

QVIA EST LITTORVM CREPIDINVM QVE opacarū amans, Actea, siue ακτις: quasi littoralis dicta videtur: Sambucus etiam Latinis vocata, aut potius Sabucus, Sereno monente, à Sabucæ instrumenti similitudine, quæ illi cum cauis virgīs tubisve medulla exenteratis, quibus nulli non è plebe notissima. Sambucus est: fraxinea facie, & fronde, sed latiore, non nihil ambitu crenato: umbellis candidis, Drabæ, latioribus, circumnatis, magisque speciosis, & corymbacea fœtura acinulorum sanguineorum, nigricantium per maturitatem, luxuriante, ad Vux æmulationem, Augusto; quando decerpuntur transmittunturque cribris ad pultes, & condimenta, præsertim apud Germanos & Heluetios, vbi pueruli cruorem esculentum farina densatum auidè sorbent. Acetum Gallia è floribus & racemorum succo admodum laudatum & rubrum parat.

Auricula Iude.

ANNOSÆ arboris, apud Boreales præsertim, ramis accrescit excrementum corticosum coriaceumve multis dotibus cognitu dignissimum, plebique Anglæ & Germanæ, Iudæ aures vocatum, proptereffigiem auris, quam cartilagineo concretu rugosoque complexu multis plicis & mandris æmulatur: sed colore pullo, prædurum, aquis merisum mollescens, spongiæque ritu tumens: anginis certissimo experimento vtilissimum, & tumoribus intus forisque nunquam satis laudatum: gustu penè insipido, cutis elixæ, aut corii.

EBVLVS, sine pumilla Sambucus.

SCITE admodum hanc pumillam humilemve Sambucum Dioscorides dixit, quippe tanta vtriusque inter se cognatio, vt primo ineunte Vere, nisi quis radicem & furculos huius minores tenerioresque perpendat, non sit cuiuslibet discernere: verum hæc annua herba est: Sambucus autem annosa fit arbor: & Ebulo frondæ, faciæque minor sit; scapi duum cubitorum, odor tetrior, & purgandi vis vegetior. Umbellæ corymbææ perquam similes, sed vescendo vix ferendæ. Radix flexuosa, tenerior, humi latè sparsa, Vrticæ modo: purgando serum efficax; primo Vere colligi solita.

MALI.

MALI, MALA.

MALVM arborem, eiusque tum diuersitates, tum fructuum varietates, accuratius explicare, vt prolixioris esset instituti, ita nullius ferè operæ precii; quando Malus urbana est arbor prædiis & paradisis perquam familiaris & nota, cuiuslibet cœli admodum patiens: Sed amantior tamen humidioris, sapidior fructus siccioribus, primæ hodie commendationis *Curtipendula* ad nobilem Alkermes confectionem.

Alia quàm plurima Mala, cultu mangonio, transplantatione diuersa, in Anglia, Belgio, & Northmania, quæ foris intusque coccinio succo & aspectu micant.

PYRA.

ETIAM Pyra, à turbinata effigie pyramidis in modum dicta, frustra quis vel discernat à superiore, vel literis mandat: cum perpetua consuetudine videndi in viretis, & estandi in mensis, nihil frequentius Galliæ, Germaniæ, & præsertim Septentrionis plagis, Belgio, Northmanniæ, Angliæ. vbi *Cidre*, & *Pere* admodum suaues potiones vini vicarias factitant. Lubens quàm plurimas differentias & nomenclaturas satiuæ & syluestris, tum fructus, tum arboris tacemus, rariora simplicia hinc tantum exequi polliciti.

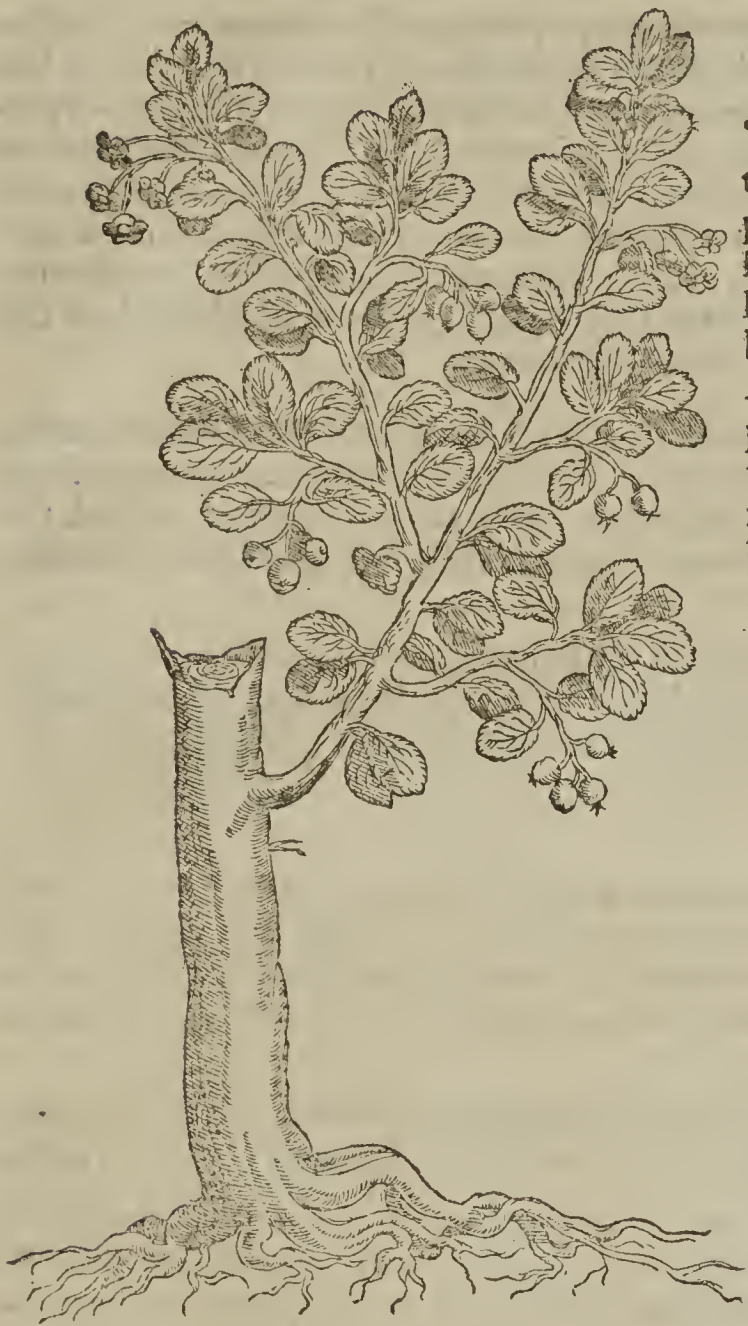
MESPILVS.

EST MESPILVS arbuscula congener & similis Syluestri Pyro, non solum folio; quod tamen longius & angustius est, sed etiam pomo, quod item pusillum fert, Sorbo domestico aut Pyro syluestri par magnitudine, gustu, & effigie; umbilicello tamen supernè extate, aliquot diuisuris & vnguiculis foliosis redimito. De isto politissimus Politianus cecinit: *Regum imitata Coronas Mespila*: nam de prima MESPILLO, in Oxyacantha.

ARIA

ARIA Theoph. effigie Alni.

Arbuscula frutæve Alpinus folio Mali, Bacca Oxyacanthæ aut Pyracanthæ.

ET hæc Alpini soli indigena in asperis Mindednis Norbonæ, & saxosis ad Baldum Veronensem: Flagellis exit vimineis nigricantibus duos tresue cubitos surrectis: folia item subtus glauca, supernè virentia, propiora nano Pomo, cui nõ ab- similis tota plâta præterquàm fructu, qui bacca Ariæ similis, æqualis Pyracanthæ aut Oxyacanthæ. Qui- dam apprimè docti Chamæmespilium nobis sua- debant: alij Euonymum Alpinam faciebant. Præ- sicco gustu nonnihil tamen calido, acri & astrin- gente.

SED vt verior, ita & frequētior infelix Euonymos: nulli enim regioni calidè aut frigidè *Euonymos* iuxta sæpes & margines deest, aut ignota est de siliquula quadrangula, quadricoccoũe *Theoph.* folliculo, quaternis loculis carinato, quæ totidè claudūt semina: extimus colos ex puni- ceo flauet: folia, ramī, reliquaq; facies illi Mali Punicæ, sed pallidè ex luteo virgæ, quæ nul- la materia commodior veruiculis culinarijs aptandis, ad carnes laridis ligulis tranfigen- das, ideò Lardariam vocant: tota quiddam spirat ingrati: flores luteoli.

Oo. ij.

Sed

Nec ita dispari aut effigie aut fa- cultate, sed longe rarior, amā- tiorque Alpini cœli, Aria vocata Theo- phra, quam in Angliæ frigidioribus syluosis frequentem videas: rarius ca- lidioribus, nec nisi Alpium iugis Nor- bonensis Sauenæ & Sabaudia. Folio Pyri, Fagi, aut Alni, auerso, glauco, su- pernè atrovirente: floribus plusculis, in umbella candidis Pyracanthæ, aut O- xyacanthæ: exiguo pomo, rotundo & gustu Aroniæ Mespili, aut Cynorhodi alabastriculum æquante: sapore nõ in- grato, nec perinde astringente, auicu- lis expetito.

Chamemespilium.

VIVRNA vul-
gi Gallorum &
Ruellij, an Vi-
burnū Virgilij?

Ride Sen. Cer-
bereas latratio-
nes in Guillad.
epist. pag. 385.

CORNVS ar-
bor.

FOEMINA
Cornus.

Pseudocrania
Cordi.

Virga sanguinea
CERASA.

RACEMOSA.

CHAMÆCERA-
SVS.

BRVNVS fl.

Varietates.

PRVNEPES.

Gal. Apricos.
Pracotia.

IN Italia, Angliæ, & Galliæ Burgūda senticetis & syluosis passim fruticat hæc, cuius Ruellius nomē, quū accepisset *Viurnam* dici à suis popularibus & colonis, Viburnū esse Virgilianum coniecit, è quo prædatus Senensis, & vt forex suo iudicio captus, Fluidā prodidit. Sedenim neq; Viburnum potest hæc asseri: non enim lenta est, neq; vllum indicium nisi nomen vagum, ex antiquis monumentis superest. Fluida autem Rhus, quasi fluentis, Gazæ interpretatio est, vt prius monuerat Ruellius. Alioquin cognatior est folio & flore Ariæ & Mespili, pariter acino in umbella condito, sed compresso, oblongo, nondum maturo rubro, maturo autē nigro, non (vt doctus Ruel. scripsit) rubro: folia Alni pubent canitie, & totus frutex albicat, ternū & quinū cubitorum.

ILLI consimilis aspectu ligni & foliorum Cornus, sed plusquam cornea stipitis duritie, interdum iusti modi arboris, interdum tantum fruticis. Floribus luteolis, muscosis, ipsum ver ortu antevertentibus: fructu Cerasi oblongi, cōcoloris, oliuæ effigie, Gallis & Germanis nota & frequens inter dumeta minus arida, aut iuxta fluenta: gustu perquam austero, acore non ingrato.

ALTERA, autē quæ vocatur foemina, foliorum & ramulorum effigiatura aded appropinquat huic Eponymo, vt Cornū dixerint. Licet ea nō sit soliditate ligni aut baccæ venustate; fert enim pusillas baccas nigricantes Hederæ aut Polemonij, & edendo ingratas, non acidas: flores albos Ligustri, in virgis cortice amictis, ex viridi in fuscum purpurantibus, vnde Virgæ sanguineæ dictæ.

TRIUIALIS etiam cognitionis Cerasus, & multiplicis est differētiæ, quæ magnitudine arboris, fructus sapore discernenda est, aut ex vulgatis libris holitorijs percipienda. Flos Persici candidior: & rotundiori folio satiuæ quàm syl. quæ passim arborefcit fructu acido mixto, aut dulci. Suauissima omnium Cerasa acidula, quæ *Aigrettes* vocantur, veniuntq; in culiuas & Officinas.

HÆC non differt nisi quia minor tota est, congestimque in racemulis Cerasa fert, flores pariter albos, quales nobis ostendebat ex Sabaudis Alpibus delatos Valerādus noster

PERquam rara & Alpigena humilis Cerasus, cubitum pedē equans, folijs, ramis & stipite Cornus, albidis, squallidis nodosis. Floribus albidis, pallētibus, aut luteolis. Fructus binos maturat in pediculis longioribus, pendulis, Cerasi ritu, sed in imo duo foraminula albida, quoddam rudimentum pupillarum aut oculorum adumbrantia: Gigarta quina, aut fena, albida, lucida, Oxyacanthæ paria.

VIque viarum agros sepit, aut sepes fulcit inter arbusta vitæ contumacis Syluestris Prunus: iam lætiora edens, iamq; & vt plurimum, pusilla pruna: quarum frutices gemina in differentia sūt, altera horridior, minor, spinis rigidior, fructu minore, acerbior, ex quo fit Prunellorum Acacia. Lætior autem syluestris transplātatione, insertione, & cultu, in grandē, proceram, & domesticam abit: mitiore pomo, succulentiore, suauiore. Cūctas differentias nec otium, nec animus est persequi, cū liceat bene longas paginas multorum scriptorum de istis consulere: Damascenis omniū olim præstātissimis, Brignoliensia hodie in Galloprovincia palmam præripuerunt bonitate, salubritate, & sapiditate.

POMARIA quædam cultiora Gallica quandam Prunopersicum colūt, cuius fructus caro, Pruni est: cute subviridi Pruni, sed nucleo Persici.

ARMENIACA malus ^{maior} _{minor}.

SED innumeram ferè turbā Prunorū, Malorum, Cerasorum, & eiusmodi fructuū, paradisis nimisquam notorum, nec lubet, nec licet per angustiam temporis & paginæ persequi, quando ea possunt ex varijs & prolixis Rei Rusticæ scriptoribus peti, vt & arborum quàm plurimarum, quæ communione principiorum, cultu mangonio, & insertione quāpiam diuersam vel figuram, vel speciem obtinuerunt: vt sunt Prunopersica fortè, & Mala Armeniaca, Præcocia dicta, quæ figura & folio referunt Pyrum, pomo autem ipso Malum Persicum.

PER.

PERSEAM aliam esse à Persica & temperamento vario, vel de Dioscoride discas, ne-
 dum ex Galeno: Id alioqui folia astringentia produunt, & is nullas tota ditio-
 mana, sed duntaxat Alexandria fuisse dicit Perseas ex Perside allatas, quum indidem
 allatis Persicis vniuersa Italia abundaret, non relinquit id controuersum. Eapropter ea
 non nisi paucis nota hodie, quia, uti tunc, rara est. Facie est apud Theophrastum præcocis
 Mali, aut Pyri, cuius magnitudinem æmulatur: astrictione & magnitudine Pyro simi-
 lior, fructu autem Persico.

ISTA Pruna quæ voce Maura ex Serapione notissima sunt Officinis. Nec nisi Græco-
 rum recentioribus memorata, propterque mucosum succum Mixaria vocata, sunt ar-
 boris Pruno congeneris & consimilis facultate, quæ ægrè solo Italico, vel Norbonico af-
 fuescit: tamen si Plinii memoria in Italia creuerit, & nostra ætate in Monspelliensis argri
 vrbecula vernaculè *Masillarges* nominata, quidam amicus auerit: sed neglecta, non diu
 illic superfuit, & tantum arbuscula fuit, facie Pruni & folio, sed latiore: fructu Iuiubæ
 cognato, atro & magis viscido.

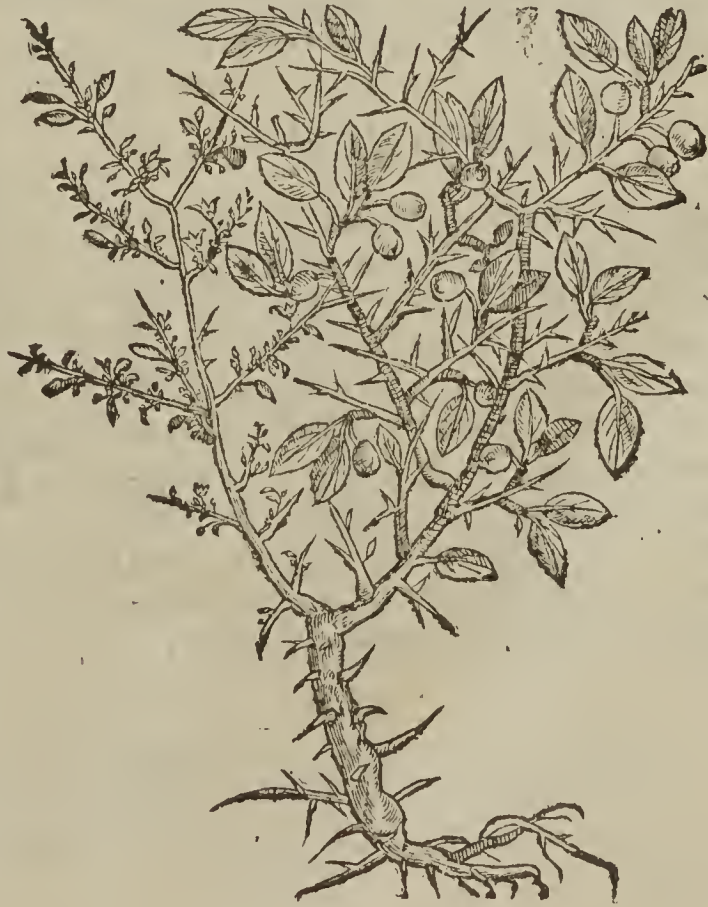
HAC vix vllam reperias quæ ramis foliis totoque senticoso occurfu magis emuletur
 Paliurum (quem Rhamnum tertium faciunt) in aridis & glareosis strigosis Norbo-
 næ arboris alicubi, alibi duntaxat fruticis magnitudinem, ut Monspelli & Anconensi
 agro in Italia, assequitur: surculis præduris, foliosis Lentisci, aut Rhamni, multis adun-
 cis spinis, intercalantibus, præacutis: flos muscosus Oleæ aut Rhus Plinianæ, luteolus
 fructus, dulcis, Pruni cute Phœnicea, vel Rubella.

CVM sint tam laxæ descriptiones vtriusuis, & ex facultatibus valdè imbecilles conie-
 cturæ, nullum puto posse statuere quænam cui sit præferenda. Quæ huic Dioscori-
 dis descriptioni valdequàm accedit, est Rhamnus tertius, nam frutex quantus est, præ-
 durus est stipites, aculeatus, semine pingui, lineoque non fuliginoso, sed satis duro, ut lini:
 vires huic congruunt: nam lapillos exerit potentissimè: diureticus est: ac proinde haud
 abs re doctus Anguillara ambigebat essetne Rhamnus Paliurus alio nomine (ut sæpè fit)
 nota Africanis transmarinisque regionibus, vel Dioscoridis fuerit vitiatus codex. Quod
 ad semen attinet, huic sunt terna osicula, uti Theophrastus vult, semine Lini æmulo, non
 fuliginoso, uti corruptè legitur, læue, non lentum tangenti, & in siliqua lata folliculari
 specie, terna, quaternave habet, ut sanè hæc ipsissima videatur.

QUAM verò lib. 4. & capite Theoph. meminit Paliurum, si quis expendat, comperiet
 alterum esse Iuiubam Syluestrem: nam fructus rotundus est, ruber, quantus Cedro,
 cui nucleus inest esui non ineptus: vino immerfus fractus, an concilies suauitatem, non
 tam scio, quàm facilè credo.

PALIVRVS alter peregrinus.

SVNT & alia nonnulla, quas si ausi esse-
 mus hinc addere, potuissimus pro Pa-
 liuro subdere: nam satis cõgruunt, præ-
 fertim quædam quæ Mõspelliensi agro
 oritur, spinis horrida, foliis Oleæ, mino-
 ribus, baccis nigris, tricoccis, Smilacis,
 grauidis, succo fuluo, tincturæ apto, præ-
 grandibus, Berberidis modo, granis ter-
 nis, sed minoribus, oblongis, gustu sub-
 acri, cuius hinc picturam damus, non
 procul Monspello, qua itur ad scaturi-
 ginem Lani amnis, secus ripam & pro-
 pe viam multa.

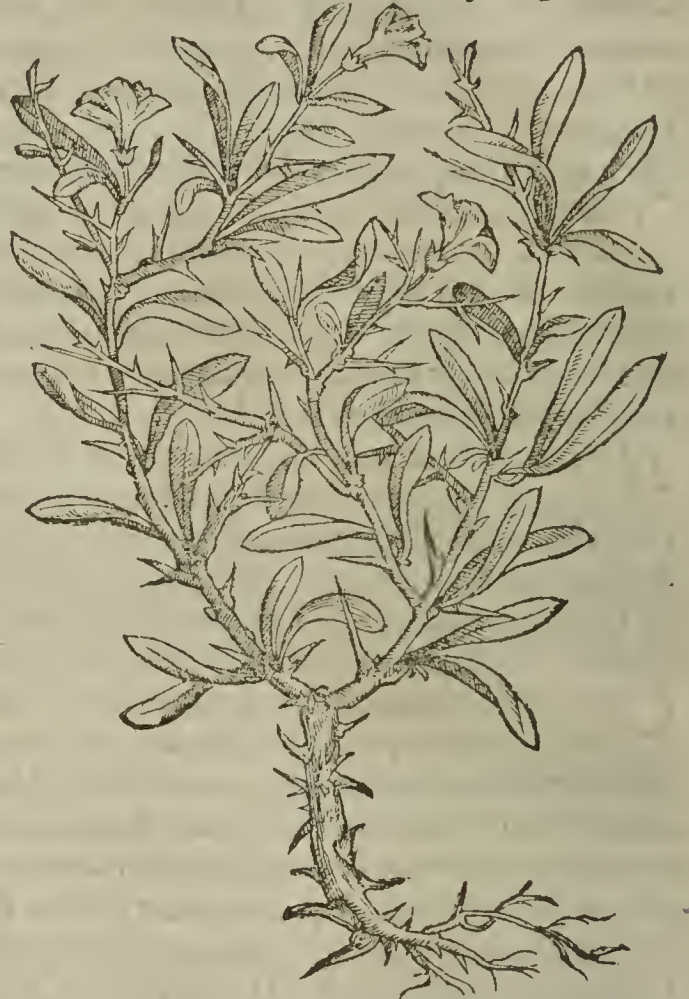

RHAMNVS PRIMVS Rhamnus Italiae, Galliae, & Hollandiae maritimis pluribus in locis, ramosus ab imo summo tenuis frutex, aculeatus, furculis albidis, foliis angustioribus, multis, herentibus, Chamæleæ longioribus: iuxta alas fructu denso, racematim aggesto, Asparagi, aut Agrifolii, minore, succo flauo, turgido.

RHAMNVS Secundus
Monspelliensium.

SECUNDA species Cōmentatoris minus exquisitè respondere Dioscoridi notis videbitur, illis qui secundam speciem Rhamni Monspellii sepibus muniendis aptissimā viderunt: nam tota planta alba & minoribus floribus, foliis Oleæ, sed candidioribus Iesamini pubet, at herbacei coloris: cortice ex viridi pallescente: vtriusque rarus vsus: Monspellienses hunc Rhamnum secundum vocant.

SPINA INFECTORIA,
Rhamnus Catharticus, Recentiorum
folio & flore Mali sylue. Bacca
Alni nigra sine Frægula.

SPINÆ infectoriæ plus est similitudinis facie cum Pruno syluestri, quàm cum Rhamno, cui spinistenus tantum non nihil assimilat; & vis est purgatoria illi, vnde Syrupus paratur, quo nostri præceptores iam multis ab hinc annis Lutetiæ vsi sunt; certiores viri quàm Senensis: vt qui non ad pituitam crassam & viscidam, sed potius tenuem educendam, & impetum eius in articulos citatum auertendum & cohibendum prudētius vtuntur: Nam sine calfactione purgat, & nonnulla astrictiuncula partibus robur conciliat: neque liquefacit humores, vnde maior fluxus subsequatur.

PYRACANTHA.

EST & in Galloprovincia & Italia arbuscula sepibus non ita frequens, cui facies & folium Pyrastris; aspectu squalida: eius baccæ rubræ esitantur pueris. Semina oblonga habent, quasi Pyri aut Berberidis. In umbella flores racematim candidos & fructus Oxyacanthæ pares edit, quem, propter foliorum similitudinem, nonnulli Pyracantham vocant. valde est spinosis ramis, non foliis: vsus hodie nullus aut neglectus.

ALGIDIORIS foli aut Montani Berberis est indigena: fruticat & arborefcit senti- BERBERIS
 cosa tota, rectis, præduris virgis quinum aut senum cubitorū; folia numerosa, rigida,
 crassiuscula, Pyracanthæ aut Myrti, crenata, gustu acidula edentibus: floribus muscosis,
 emicantibus, Ribes, aut Cornus: perpusillis acinis, racematim in pediculis conditis, ob-
 longis, Cori item effigie, colore & penè sapore: cortice cinereo, libro subtus luteo, quem
 Officinæ Bugiam vocant.

HI Syriaci fructus vulgatius quàm verius Myrobalani vocantur: neque enim glan- MYROBALA-
 des sunt, neque odori, vnguentisve apti, potius Persicis aut Prunis accensendi: Quo- ni Arabum,
 rum etsi complures oriuntur differentia in Syriacis, Arabicis, & Calecutiis regionibus, de Græco Myro
 quibus debentur à Græcis & à nobis: tamè quatuor quinquè duntaxat hodie prostant balano superius.
 in Officinis differentie è totidem arboribus. Nam Cepuliferæ & Citriniferæ eadem vi-
 detur arbor, proditurque à nuperis nauigatoribus, Persici aut Amygdali folio. Bellerici-
 feræ autem latiores Laureæ sunt frondes; sed Indiciferæ Salicis, cuiusmodi etiam Em-
 blici videntur: alioquin inter se congeneres arbores promunt ipsi fructus; me- Kebuli.
 diam quandam naturam inter Oleam & Prunum sortitæ. Horum plurimum duo gene- Bellerici.
 ra condiuntur, aut huc condita adferuntur: pluris institores faciunt alterum horum, qui Citrini.
 Kebulus, aut Cebulus vocatur, omnium maximus: is oblonga pusilli Limoni, aut Persici
 effigie, compacta callosa nigraque carne, sapore iuglandis cõditæ. Alter minor est, rotun-
 dior, tenerior edendo, Bellericus vocatur. Kebulo sunt Citrini similiorez facie, cute, nu- Nigri.
 cleo oblongo, & pulpa, sed fulua, vnde nomen. Indi nigri dicti & notissimi de colore: Emblici.
 nuclei expertes, callo pene lapideo, quos concolorem melancholicum humorè, vt cæ-
 teros, quemlibet suum aptius educere putant. Vltimò Emblici potius fragmenta, quàm
 integra Pruna, quadantenus triangula, Bellericis minora.

NE c magis Græcis olim, nec minus nobis noti hodie fructus quos Thamarindos, THAMARINDI
 quasi Palmulas, aut Dactylos minus aptè vocarunt. Non enim Indi Orientales, vnde
 aduehuntur, Palmæ similis arboris tradunt esse, sed Prunis, folio Saligno, vt Fraxini, mi-
 nutim inciso, magnitudine Querci, tametsi effigies fructus Dactylon, siue digitum in-
 flexum præferat, cute, pulpa, fibris neruosis, fuscis, & atris intertextum, qui cohibet semina
 terna aut quaterna, Cassiæ, compressa, & angulosa: gustu quouis Pruno acidiorè.

LO r multæ arbores in Gallia Norbonensi miræ & spectadæ proceritatis occurrunt: LOTVS ARBOR
 superant namque magnitudinè quamlibet maximam, vel querquum, vel iuglandem,
 præsertim loco non procul Monspello, cui Boutonnet nomè: foliis est Populi nigræ, vel
 Betulæ, sed aliquantò angustioribus: baccis nigris, Piperis maioribus, aut Myrthi, rotun-
 dis, prius Æstate virentibus, Autumno nigris, maturis, nusquam rubris, vt meminit qui-
 dam: intus Inbebarum nucleolo, fructus suavis esui: vulgò pueris expetitus, dulcis nam-
 que, neque astringens est, & tamen dysenterie prodest, hæc Dioscoridea vulgarissima.

QVÆ verò in horto Patauino elegantissima visitur, & digentissimè colitur, iamdiu à
 Docto. Fallopio sata, & Guaiacum credita, videtur esse vera Theophrasti: nam ma- GVAIACVM
 gnitudo & folium Pyri, Lauri, aut Ilicis maioris, niger fructus, magnitudine Cerasi, qui Fallopii Pata-
 per initia viret, sine pediculo; vel admodum exiguo, deinde fuscescit maturus, dulcis ninum
 valde siccatus, id testantur: & hæc Theophrasti Plinisque Lotus. Quam cum turbulen-
 tus Commentator nescit distinguere, nihil aliud quàm ineptè congesta verborum mole
 onerat lectorem discendi auidum. Namque quam sibi Constantinopoli missam iactat,
 non alia est certò, tametsi ille non depinxit, quàm Patauina. Sed quia illa sicca missa
 fuit, paulò arctior strigosiorve erat, alioqui foliorū & vniuersæ stirpis idem modus: quod
 nobis certò licet aspectu ipso & doctissimorum fide asserere, nempe Bauhini nostri Me-
 dici Lugdunensis, omnium stirpium consultissimi, atque Valerandi Donnez peritissimi
 inibi Pharmacopœi, qui eandem in Syluis Lugdunensibus copiosam colligit. Itaque duæ
 sunt omnino cognita species: altera Dioscoridis, altera Plinii & Theop. nam istius cor-
 ticè scarificabamus adacto scalpello nos, intus libro luteo, foris fusco colore tum fructu.

FS T V D lignum ex Orientis Calecutii Indiis, eque Occiduis insulis & continenti noui
 orbis maxima copia minimo pretio cõparatum, vel Barbitonfores & Mulomedici non
 norunt, nedum eruditi artifices, qui lubente Deo, huius ligni & artis ope, diram Indicam
 luem, quæ longè lateque per vniuersam Europam sæuiter serpsisset, eodem vnde irrepre-
 rat,
 O o. iij.

rat, penè iam repulerunt, tamen nondum plenè innotuit arboris ipsius figura natiua, quam exactè delineatam dabimus nos breui, modò amicos nostros frustrata non fuerit nauis & spes: aiunt hi proceram speciosam arborem esse: folia quidam Maligranati, alii ilicis, aut Arbuti modo, firma, minora, nitida, frondes dicunt: caudici corticem albidum, quadam nigritie viridante, maculosum: flores luteos plerique oannes faciunt: fructum naucleri nesciunt delineare, sed rotundum, nec ita magnum dicunt. Hispalenses scriptores luteum itè cum maturuerit dicunt, geminis quasi Lupinis conflatum: Lignum præstantissimum quod nigerrimum & pinguisimum: de cuius immensa vtilitate & oleo, quod sine Alembico elicitur, dicendum postea.

India Occidua
Palme sanctæ

PALMÆ SAN-
CTÆ similis ar-
bor.

EX eiusdem classis Naucleris, qui indidem superiore æstate in Angliam remearunt, habuit Morganus & nos ab illo furculos, quos per sculptorum paucitatem non licuit hîc appingere; ita nec alia quàm plurima, quæ in operis calce cernentur. Rami sunt arboris grandioris, recti, cortice arboris Inde, folio Citrii, carnosio, nudo, Lauri latiore, breuiore, neruoso, horum in summis hærent folliculi pallidi, coriacei, circumscriptæ rotunditatis, admodum compressi, numo coronæ Gallicæ ferè pares, quorum medio insunt semina Lentis effigie & colore, compressiora, gustu amaricante.

Palum Sanctum
India Occidua.

HANC quidem arbitrabantur Palmam, aut Palum Sanctum, quæ species diuersa à Guaiaco est, quamuis similis designetur: nempe nõ vasta, vt Fraxinus, sed minor, & ei cõcolor cortice: folia cuiusmodi Plantago, sed crassiora, minora, pinguiora, breuiora: fructus Iuglandis magnitudine, aluo subducendæ idonei.

Hebenum, siue
Xylelos Officin.

OFFICINARVM Hebenum quoniam sit species Guaiaci nihil obstat: nã præduræ assulæ, grauisimæ, quæ in officinis visuntur, & aquæ mersæ fidant, tum pinguedo, quæ exudat igni, perinde atque è Guaiaco, tum aspectus ipse, & vires, ac sapor, videntur testari: nam odor etiam ei inest Guaiaci, vires ad eadem quæ Guaiacum cõmendantur. Ne porò quis obiiciat, solam Indiam nigrum ferè Hebenum ex Poëta; dicimus, Hebena idem euenire posse vt Guaiaco, quod non modò in Traprobaniæ finitimis ad Orientem Austrum, sed etiam in India occidua longissimè disita, syluestris frondet.

TILIA fœmi-
na Theophr.

ALIA est hæc à Dioscoridis Phylerea, & per y scribenda, quod in tenues assulas & phyluras discerpatur. Frequentior multò Septentrionis frigidioribus Germaniæ, Belgicæ, & Galliæ, quàm Italiæ, vel Norbonæ: pulcherrima Basileæ Heluetiorum in Diui Petri area, patulis ramis, sparsis, inque vastæ magnitudinis ambitum fornicatum propagata, folio latiore, Populneo aut Betulæ, serrato ambitu Loti: ramis item frondosis, & Amentis per initia Coryli aut Iuglandis.

TILIA MAS.

MAS autem non perinde effigie tota atque folio differt, tametsi exiguum sit discrimen: folia Vlmi scabra rugosave sunt: flosculos, non baccas, vti fœmina, fert, sed semen & flores in folliculis Carpinum modo.

VL MVS.

VL MVS multò vulgatissima notatuque facillima est: folio non admodum illi dissimili, aut Alni. Folliculis vermium volucellorum & fuliginis refertis, saluaris limo aut liquori manantibus, Buxi color ligno.

CARPINVS.

VOLVNT recentiores hanc esse Carpinum Theophr. tametsi Vlmo congener sit: foliis quippe iisdem, sed follicosa sobole seminis, cuiusmodi fœuagines in caudatis floribus Lupuli.

BETVLA.

ET Betula perinde pueris nota, vt de virgis infesta, folio Alni aut Fagi: virgis flexilibus, rectis, gracilibus, ad scopas necendas idoneis: nucamento Coryli.

Alnus nigra.
Germano. Faul-
bom an Colycca
Theo. Frangula.

VDOS salicum natales crepidinésque riuulorum sequitur hæc, ad infectoriam quæ sita, & valde nota de Coryli figura consimili: cuius corticis potissimus vsus: rufescit is ex fusco.

Nux Auellana

OBVIA paucioribus locis hæc, nisi ad Septentriones, vt Angliæ, Germaniæ, & Northmanniæ syluosis vdis, folio Alni aut Cerasi, aut Cornus, fusco: flores albi, nec dissimiles. Baccæ exiguæ, quantæ Piperis grana, quæ primùm videntur, deinde rubent, demùm maturæ atræ fiunt, insuavi gustu: virgultis frangendo teneris, ideo Frangula nonnullis dicta: cortice nigro, sed glaucis maculis asperso, libro subtus flauo, vomitum ciente, & aquas secessu deturbantur.

Vix vllus locus paulò asperior montanæ Galloprovinciæ est cui desit huius fruticis pro
uetus. Surrigit autem quâ plurima virgulta recta, lauia, polita, prædura, cortice obdu-
cta nigro, & folijs oblongis, Berberidis, maioribus, firmis, inter quæ crebra sætura bacca
rotundæ admodum nigræ & plenæ erumpit, magnitudine Myrti, sapore planè melleo,
& pergrato plebeculæ, quas ideo vocat Amelâchos, quasi mellica. Virgis surrigitur virenti-
bus & ramosis, omnium rigidissimis & durissimis, quaternos aut quinos cubitos longis:
quibus in scopas vinctis, vtuntur ad areas verrèdas. Scatent hæc loca aspera prope Diui-
am Moslerias & Sisteronem illic vrbeculas.

Amelâcher Gal-
loprovincia mō-
tana, an eadem
Alisur Gallorū?

Corylus persimilis. Aluo.

Ramis & fronde Colurnus superiori Alno similis admodum sed catulis pendulis hyeme,
Vitimoris betulæ quàm Alni: nuces ipsæ pistachijs pares, tū fatiua, tum syluestres: vel
pueris esu notissima.

NVX Auel-
lana.

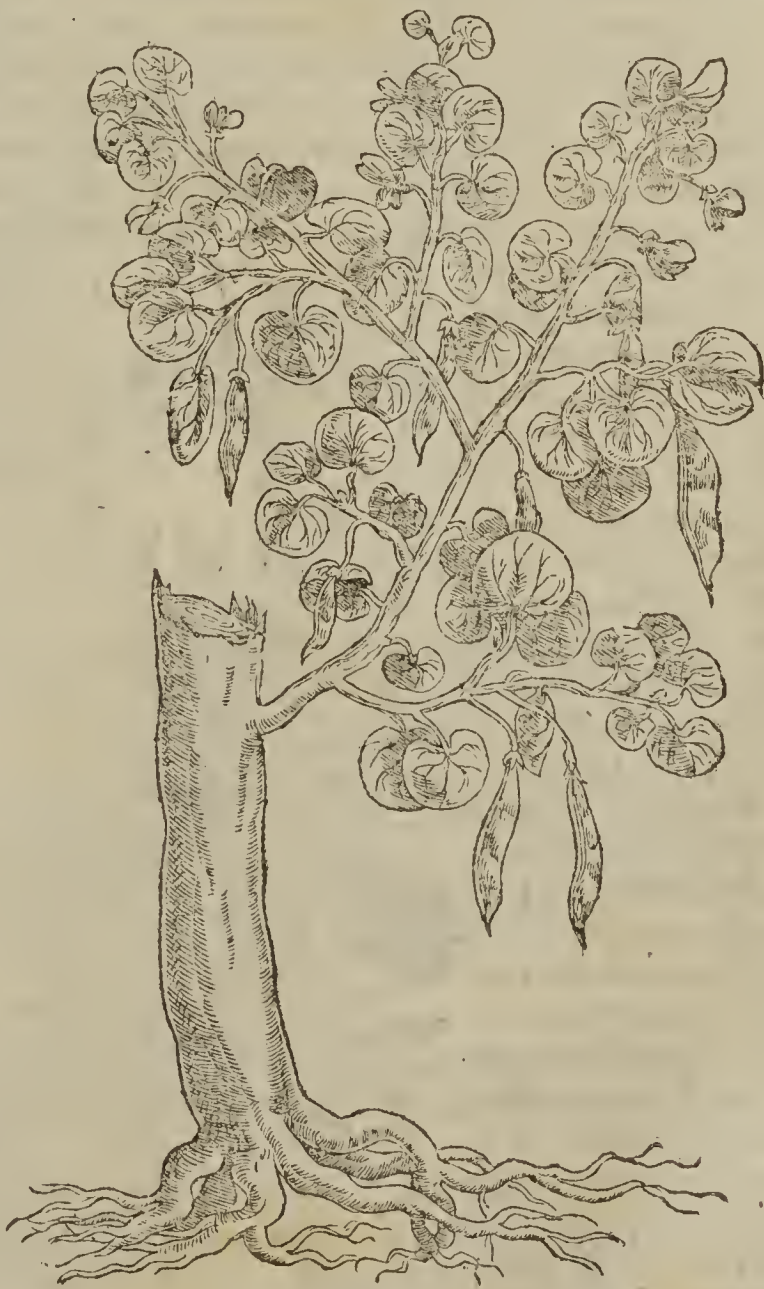
EST fluentorū riguorumue vtraq; populus assecla, sed nigra frequentior, folio rotundo,
oblongo, supernè acuto, initio atrovirente, hederaceo, in cuius pediculis oblongis race-
matim hærent acinuli, Piperis rotundi ritu. Quæ verò alba vocatur, frōdibus est perpetuò
tremulis, supernè virentibus, subtus incanis, Tussilaginis, interdum in angulos exeuntibus:
catulos ante foliorum exortum, latifolio Salici modo edit.

Alba.

Lybica ex vtrauis earū facilè noscitur, sed magis nigre assimilatur, rotundiore, minore, &
breuiore folio, duriore, albiorè, obtusiorè, sed crebrò cristato, aut sinuato, adhuc magis tre-
mulo: vnde Gallis Trèbli dicta.

Lybica.

Cercis Theoph. ob siliquam
semenq; lentis effigie indi-
catur pervenusta arbor hæc:
quæ itidem propter riuos aut
latiores margines interdum &
in collibus Veronæ amœnis &
Norbone, netruriq; etiã nō pro-
cul Sienas, quò min⁹ decuit hæc
ignotam fuisse Senensi, nam si
nouisset, qui alioqui solitus est
vel triuiales quasdam Constãti-
nopolis accersere, & occasione
dicendi parū tempestiuam de-
plantis arripere, exq; alijs Cō-
mētarijs in suos rapere, istã suã
popularem tacuisse. Venustas
hanc ilicò oculis commēdat &
notam facit. Flos copiosus cō-
fertim pullulātibus aut nondū
exortis folijs, purpureus puni-
cās, hilaris, Cicerculæ aut Pisi.
Siliquæ per Augustū maturāt,
semè Lentis effigie, cōpressum,
Genistæ uè: ipsæ foris Xirāpeli-
no siliquæ aut spadiceo fulgo-
re micāt cōpressæ, digito latio-
res & longiores, quadantenus
Senæ sed rectæ: folio exactè ro-
tundo, Afari, neruoso & veno-
so, Cyclaminis, crasso nitido.

Arbor IVD. E.
Mousspellienfū
fitne CERCIS
Theoph.

ENouo orbe nō ita dudū nec min⁹ elegātes nec parum similis arboris ramos prægrādes
Angli mercatores illinc reuerfi attulerūt, quorū Morgani dono iconē exhibem⁹ inferi
us: virgulta sūt aliquātū flexuosa, & per semipalmū palmūq; crebra, geniculata, veluti
inertione cōmissuraq; partiū nodosa vnde exeūt è singulo pediculo singula folia, ora ex-
quisitè rotūda, nec vspiã nisi qua pediculis hæret, intercisa crassa, rigida, latiora Arboris Iu-
dæ: cui Populi alternatim exeūt prælōgi loruli, stipati acinulis multis exiguis, planè populi
ritu

Prægrandi folio
retundo noui or-
bis populus.

ritu, quare & hanc Populum Perunianam vocare visum fuit: gustu perquam astringente, aliquatùm calfaciente, subsalfo.

MORVS *omnis* **I**VVAT morum temperies cœli moderatior, cuiusmodi est agri Veronensis, Auinionensis in Galloprovincia, & plerisq; locis, vbi ex vini radice panguntur ad solertis vermiserici passionem: vulgatior morus serotinos flores edit, catulos hirsutos & folia Alni oblongiora, maiora, rotundiora, nigriora, squabra, lauiter crenata mora, maturescētia coccinis conflata primùm acinulis: matura cruentatis, & suauissima in delicijs. **ALBA.**

Pumilla quam vocant Chamamorum non nisi modo magnitudine pro totius rata parte dicitur. Nec enim Chamascus, sine humilis Ficus. **S**ED enim albæ minora imbecilliora sunt folia, tenuiora, sinuata ambitu, albæ populi, aut Sambuci montanæ albida flacida gratiora, sed mora multò insipidiora, candida nitent, ad nauseam potius quàm alendum nata, caduca fatuè dulcia, tota arbore minore: quam tamen pluris faciunt coloni ad velleris opus. **SYCOMORVS.**

EX Sxria & Ægypto Sycomorum aut potius Moroficum (vt Celsus diceret) quidam frustrà sunt cõati Italiæ Hispaniæq; tum Europeæ, tum Indicæ inquilinam facere: nam ne germinauit quidem: tametsi in syluis Syriacis perfamiliarē esse, vel propheta testatur Amos, qui se Opilionē dicebat & legere solitū Sycomora illic aut locis vicinis: nec pauci sunt hodie qui eadem inibi illuc peregrinati viderunt, Amicisq; nostris & nobis quidã studiosiores ambulones Monachi, Veronæ & Bononiæ ita oratione rapresentabāt, similiorem multò moro quàm Ficui: fronde Apoci aut Mori, & cognitu facillimã de fructu, qui caudici, aut imis ramis propè alas hæret, media inter Ficū & morum constitutione & figura, p usillam Ficum æquante, granulorum tamen intus experte.

FICVS. **E**ST magno subsidio fructus ficus Hispaniæ, Italiæ, & Galloprovincia, vbi syluulas verna & Autumnali fœtura biferæ Ficus, perelegantes videas: fronde prægrandi, lacinijs anfractuosis quinquepartitò sinuata, asperã, glauca Mori albi & spondyli: fructu suauiore pleniore, recenti, sicco solito, cuiusmodi vbiq; esitantur.

PLATANVS **P**erquam familiãris Macedonio & Peloponeso Platanus, quæ inibi rarò oritur, & vastam magnitudinem ad umbracula comparatam adipiscitur: Italiæ multis in locis colitur, & speciosa visitur, nec minus annosa Florētia prope pomeria, & in suburbio quodã, nõ procul mœnijs vrbs, vbi hosce ramos & surculos defregimus Augusto, cum penè echini maturuissent: penduli hærent hi pediculis singulis longioribus & breuioribus, non æqualibus, aut vno exortu iunctis (vt pingunt qui non viderant) parillitate vedonis ferè, Bardanæ concolores, apiculis acerosis asperati, Sphærophali in modum, quæ sunt semina ipsa

ipsa scabiosa montanæ non dissimilia, tomento leni subrufo intexta: fronde perquam lata (vnde Platanus dicta) Vitis aut Aceris, sed altioribus sinuû diuisuris, & laciniis porrectioribus, dentatis: ligno non valde compacto.

ACVTIE foliorum cognitu facilis Aceris species illa, quam antiqui vocarunt κληδόνιον, tâta quippe folia similitudine sunt cum Platano, vt Panepistemos Cardanus ille sibi visas Platanos frequentes in Scotia literis mādavit, & nō nulli prope Oxoniā eadē oriri sponte nobis asseruerint, etiamq; ostēderint hanc rati esse Platanū: est quippe ambitu & diuisura Platani aut Sorbi Terminalis vocatę, nō tamē adeo profunde acta; angustius folium est, nec ita cōpleta circinatione, vt ex ramuli huius cum cōmuni Aceris intuitu pictura hęc mōnet. Folliacea siliqua cōpressa, bipennem expāsam, & inuersam, aut Papillionis alas imitata, vno vtrinque semine donata: muscosi flores, luteoli, Corni, aut Asaræ Darac.

HVIUS congeneres duæ sunt: vnius folia

(quæ Theophr. Sphendamos est) angulis Hederaceis, ternis & quinis, superiorem æmulantur, sunt minora tamen, & minore folliculo. Hęc vbiuis præruptis & syluosis frequentior. Infrequentior altera Septentrioni, quæ fortē apud Theophr. Zygia sit: tametsi & frigidis proficiat, folio & fuctu minus lacinoso, minore: flauente intus ligno.

SORBUS TERMINALIS.

CALIDARVM & frigidarum, Angliæ, & Norbonæ Valena sylua familiaris hęc Sorbus, flore, fructu, & nucleis Ariæ vel Mespili Aroniæ. Folio Aceris, Vitis, aut Populi albæ.

RECEPTA iã vsu & nomine Oxyacantha vera est illa, quam Galli *Aubespin*, Angli *May* dicunt: folio est Mespili Aroniæ, Apii incisura: ramis duris & mucronibus septis: floribus cãdidis vel rubentibus, odoratis, fructibus baccisve rubris, gustu subausteris.

HVIUS est perquam similis arbuscula in sylua Valena, tribus à Monspello leucis sponte orta, folia edens similima, sed latiora, fructum rubrū, quadruplò, triplòve maiore, Auellanæ parem; suauem gustanti: nucleis ternis, duriusculis, Septembris initio maturis.

ACER.
Galli. Errable.

Varietates.

OXYACANTHA.

MESPILVS

aronia.

Vulgò *Messpe*

Pemetz.

Ita. *Asaide*

MON-

MONTANA
Sambucus race-
mosa.

MONTIVM & Nemorum amasia Sambucus, superioribus perquam similis, facie, cor-
tice & ligno concolor est, sed fronde minore: flore autem non in umbella, sed race-
matim Ligultri in morem ex luteo albicante, racemosque multis acinis congestos, odo-
ratis, Coccineis & puniceis, vuā integrā exprimentibus relinquēte, nō insuaves per Augu-
stini esui, vti ceruis, frondes, quas depasci dicuntur avidissimè, præsertim dum præ-
gnantes sunt fœminæ. Frigidi est temperamenti somnūmque conciliare potis, adeoq;
veternum, præsertim baccharum esu: qui si nimius, admodū noxius proditur.

SAMBUCVS Montanaracemosa.

AQUATICA.

ROSEA.

AQUATICA NIHILO secius & hæc sibi nomē Actæ vindicat, vtpote vmbrosarum amœnarūmq; ri-
parum, quas rblandè igant aquæ, alumna; in Germaniæ, Galliæ, Angliæ, Italiæ, Pe-
deimontiumque pratensibus, vdis, conualliumq; marginibus: verūm fronde potius pro-
piusque Aceri, quā Ribes nigra, vel quā Sābuco accedit; virgis gracilioribus, genicula-
tis, politis, fractu facilibus, Sanguineæ, frutici siue cornui fœminæ concoloribus, nec me-
dulla pluri: florum foliolis Thlaspi Candia, latioribus quā Sambuci, sed effigie & odo-
re similibus, vti & semine ruberrimo, compresso, Viburri, dictæ fluidæ Theoph. gustu nau-
seam faciente: Gallinis & auibus in cibum cedit.

ROSEA.

ELEGANTIOR, hilarior aspectu, & rarior Rosea SAMBUCVS hæc, herbarum studiosis
in hortis alitur: Folio, stipite, toto habitu aquaticā Sambucum præfert, flore tantūm
visū iucundo, multiplo, glomeratim cōgesto, Rosam candidam equante & effigante, di-
scernitur.

Bryonia folio
Amomū Gra-
corum & Plinij.
Alterū apud Pli-
nium Punica fo-
lio.

NON parum affinitatis Amomo esse cum Cardamomo, præter ipsam nomenclaturā
& vires aromaticas, in antidota addi solitas, itemque somnificas, tum Theophrasti &
Plinii autoritas nos certiores reddunt: vt enim Diosco. posterior vixit Plinius, ita cer-
tiorē collationem reliquit; vbi inquit; Simile est Amomum Cardamomo nomine, frutice, se-
mine oblongo: metitur eodē modo & in Arabia. Dixerat idem paulò superius: Amomi vna in
usu est, Indica vite Labrusca, quare quam Labruscā Indicā vocat hîc, videtur cum Amomo
Dioscor. folio vitis albæ, eadem: quæ cum doctos diu exercuisset, & eos peregrina planta
defecit-

defecisset, nostram Ribes nigram opinati sunt: quæ vt vera non sit, saltem monumento esse poterit ad veram vestigandam. Et alioqui non indigna cognitu, folio viticeo, aut Bryonia, virgultis odoris, interfindendum virentibus, nigræ vuæ modo racemosa, flosculis herbidis, luteolis: locis syluosis Alpina frequens, & in hortis culta, vt Hypris, & alibi, in Occidua Flandria.

Ribes nigra & Rubra.

Est alia Ribes longe similima folio, facie & furculis, baccis non nigris, sed rubris, pellucidis, suauioribus multò, & notioribus, tum officinis ad Rob. de Ribes, tum hortis.

Verum, & alterum describit Amomum Plinius, quasi exscribens aliorum sententia, qui existimauerunt esse fruticem Myrtuosum, Palmi altitudine: laudabatur quàm maximè Punici mali folijs simile, nec rugosis, colore ruffo. Preciù vuæ in libras x. & xl. Adulterabatur autem folijs Punicis. Hinc item factum, vt accuratiores expensores arbitrati fuerint, illum fruticem acini Alkekengi, & folio Punicæ aut Persicæ, qualem in Solonis descripsimus. Et quàmuis autores consulturo, in promptu erit nosse nos hodie vtroq; vero Amomo carere: tamen hæc plantas huc adductas esse par fuit, ad veras, quando sese offerent, certius dignoscendas.

Amomum apud Pli. Punice folie

Qui verò ignauiozem huius vuam ducerent, aliam peregrinam plantã, vt multò Amomum aptiorem, adducunt: quæquidem ipsis acinis, aut granulis Piperis minoribus, Cubebæ rotundioribus, pedicellis extantibus. ipsòq; demum gustu, illam Amomi vuam adumbrat. Sunt tamen ea quolibet Pipere feruidiora, aciora, nec aromatica. Eòq; *Pimento del rabo* vocant Lusitani, quorã cõmercio ex Indijs habemus: sed iam desitũ adferri in Septentrionem, ne vulgatum Piper vilesceret. *Peper met sterren* vocabant Belgæ, id est, caudatum Piper: folia produntur vitis Anguillaræ.

Piper caudatũ.

Edem delineatione persuasi, non paucis placuit Rosa Hiericonta vocata pro Amomo: quod tamen minimè decuit eos asserere, incertos foliorum, quæ meminimus vidisse, & creuisse Doct. Treuisano Patauij. Crescit enim haud ita difficile ex semine recenti: hærent autem seminula complura, racematim vnã stipata, glumosa, Sorgi minora; & intra fruticis, cancellatim, reticulatimque implexi glomum contenta. Folia verò non succurrunt.

Rosa Hiericoõtis

Fam autem qui nouit Amomum Dioscoridis & Plinij, illicò noscet eorundem Cardamomum, vtpote Amomo simile nomine, frutice, semine oblongo: & idem discet nostrum siliquosum, Cardamomum Officinarũ, aut Græcorum non esse, aut descriptiones prorsus deprauatas esse: nam Galeni locus adductus de exenterato fructu Cardamomi, potest intelligi de glumis mundato: nec vllus locus aduersatur ex Dioscoride. Neutiquã tamen contemnendi vsus hæc siliquas putamus: tum quia tacito consensu, & prerogatiua vsus receptæ sunt: & fortè Arabum sunt. Earum quæ maxima, Melegetta, aut *Millegetta* dicta à semine crebro, sarcto, ocluso in folliculo membraneo, Ficum foris effigians nomine *Grani Paradisi* notissima est, & ex Occidua Africa frequens allata. E quatuor alijs siliquis, quæ inter se perquam similes sunt: ea quæ Officinis, maius Cardamomum vocatur, oblonga triquetra, lapidi dactyli concolor & par, semen condit angulosũ, *Millegetta* minus. Triquetra item siliqua, sed breuior est media vocata, nec dispari semine, quã veriùs putant Cardamomum, propter amarorem & acrimoniam non exiguam. Minima pariter triquetra, sed vix nucleum Pruni æquat. Perelegantem aliam habemus à Morgano quandam, recens allatam ex Indijs Occiduis, pusillæ Melegettæ penè parem: sed triplici carina triquetra graciliorem, & admodum Xyridis siliquæ accedentem: sed cortico capillitio obductam, albidam, intus oppletam semine pari, albido, lucido Melegettæ sed albo, mansu facili, & gustu multò gratiore, Gingiber prorsum testante: subtus etiam, quã siliqua hæsit scapo, arguit Gingiberis stipitem: quare istas omnes siliquas Cardamomi, esse plantarum consimilium, nec Gingiberi absimilium, non abs re quidam peregrinator narrabat.

Cardamomum,

Millegetta.

Cum è superius dicto Pipere nigro, tum è fructus nucamento Officinis notissimo, satis constat diuersam hanc esse plantam, quam recentiores folio Mori delineant.

Piper Longum.

Borealium hortis, vt Angliæ & Belgij, loco Vitis viniferæ est hæc: eoq; vuã crispam vocant hebarij, viticea item fronde, aut Ribes, sed incana totis virgis, & spinis horridis, acinuli

Vna crispã sine Vitis precia.

acinuli crebri, singuli, in virgis tamē sunt pellucidi, pallidiores, intrò maturi, subfului, cultu multò suauiores & maiores.

*Sativa ROSÆ.
Rubra Prouins.
Candida.
Pallida.*

ORbis delicia, florum princeps & honos Rosa, Angliæ florētissimi Sceptri, perinde aubruma virentē, & interdum penè perpetuifolium, sed etiam mirè feracem, biferum sæpe, quãdoq; triflorum videas, Triplex est vulgatiore colore differētia: nam aut purpura sanguinea, saturè puniceant: vel aspectu niueo micant: aut candore & rubore confusis, flammeo rutilant, virgineis genis, & malis concolores, quas plebecula pallidas vocat. Tres hæ insigniores satiuæ differentia sunt, quæ, quòd sexcentis ferè lenocinijs, colores, odores, sapes, magnitudinem, numerumq; foliorum, & vires demutare queant: & soleant fieri præpropere, serotine, brumales, non sunt huius instituti.

Cinamomea.

Syluestris tamen natiuæ sunt varietates, & notatu perquàm dignæ: eius præsertim quæ boreales *Canel rose*, siue Cinamomeam appellant: hæ foliolis, sunt omnium florum minimæ: Franciæ, Belgio, Angliæ, ruri sponte crebræ, ipso odore notissimæ.

Moschata.

Moschata videntur syluestrem exuisse animum, mangonio, & hortenses duplè facte: vbi fragrantia comedatione coluntur, condiunturq; & esitantur passim in Italia, Venetijs præsertim: aluū iucundius, sed vehementius cient: & animi deliquia, stomachi, cordisq; lancinationes accersunt.

*Lutea.
Cerulea.*

Pares & cognatiores illis Luteas, cum aliàs sæpe vidimus Argiera Affricæ ex Numidia, Galliæ inquilinas factas: tum in Anglia consimiles, solerti manu in Genistæ scapū insitas, vnde colorem, odorem, viresque mutuuntur nouas. Est & iamdiu videre Caruleas in hortis Italicis.

*Esglentine ou
Esglentier.*

Species est altera folijs minoribus Myrtinis, sed latioribus, flore & elegātia Rosæ Moschata: fructum similem cæteris fert, & æqualem: tota planta multò odoratior, vulgò *Esglentine*. Angliæ & Flandriæ hortis, ad odoris gratiam colitur.

*Spongia Bede-
guaris.*

Ramis omnium, sed præcipuè huius villosum, colorumq; muscidum excrementū hærere solitum floccis, velleris Sericeæ, instar, Bedeguard vocatur.

*Dunen Rosem.
Pomifera.
Morifera.
Baccifera.
Batis Rubus
mora, Bati-
na.*

Inter Syluestres non postremæ venustatis alia Angliæ perquàm familiaris, & Esglantiana cognatio: fruticat pumilla, bicubito non altior, sed inodora: folio minore, & pereleganti: Mespilo Aroniæ non dispari: pomo donata minore multò, colore viuidiore, rubello subpuniceo, per Augustum maturo: flos Rosæ syluestris est.

Sunt Rosæ perinde facie, vt viribus & nomine affines Rubi Batis, vt sint vbiuis perinde noti & inuisi, importuna, nocuaq; feracitate: duplicè in eis differentia facile percipias: vnus namq; vulgatissimus, quo intextæ vincuntur sapes: inter dumeta & lumeta nihil isto frequētius: virgulta crassa, quadrangula, sentibus infesta promit: folia spinosa, serrata, terrena, & mora edit planè Fragræ similitudine: ad Diamorum confectionem Officinis vstitutissima, floris Esglantina.

Reptans.

Alter Rubus nullum latere quit, in aruis passim restibili, seque progignente rediuiua sobole gramineis seminibus sparsim pulullate, in satis plurimum triticeis: prorsum similis, sed tantum minor reptansq; est: minorem minusq; succulentum maturat fructum.

Rubus IDE A.

Hic item spectat *Framboysier*, quasi Fragra lignea aut syluosa Gallis dicta, & admodum nota Septentrioni: vbi nullus saltus vmbrosioris syluæ, isto Moro caret, duplè maioribus acinulis conflato, carula purpura nitentibus: condiuntur mora & esitantur, ad voluptatem & sitim quæ sita, aspectu amœniore. Minus horridus spinis frutex, folio terno, vnon dispari Fragranæ, crenato.

Cynobaton.

Nescio qua sui fiducia nos inuitos nihil scire docere vult doctif. Math. qui iãdiu nò nouit, nequidè postremò monitus agnouit Cynobaton. Cuius duo frutices, vt nomenclaturæ, sic effigiaturæ ex antiqua descriptione persimiles, certos nos faciunt, aut saltem ea nò carere nos hodie. Est aut frequētissim⁹ Cynobatos Rubi persimilis valde quã spinosus sepe arborefcit, & amplexu arborū accrescit, florè & fruticè Rosæ syluestris promès: eius baccas cornui aut ceraso pares & còcolores, intus lanugine farctas, pueri esitabamus.

*Cupressus proxi-
me Sabinas red-
denda.*

Vgiter virētis Cupressi lucus est perquàm amœnus & venustus propè Burdegalam, alibi que hortis ad Septentrionē pulchre adolescit, vt in Anglia, Ramis & folijs Sabinæ bacciferæ, sed nucula oblonga, pusilla, sculpta, aut rimosa, ouo columbino pari, intus semine compresso, perpusillo, Quod.

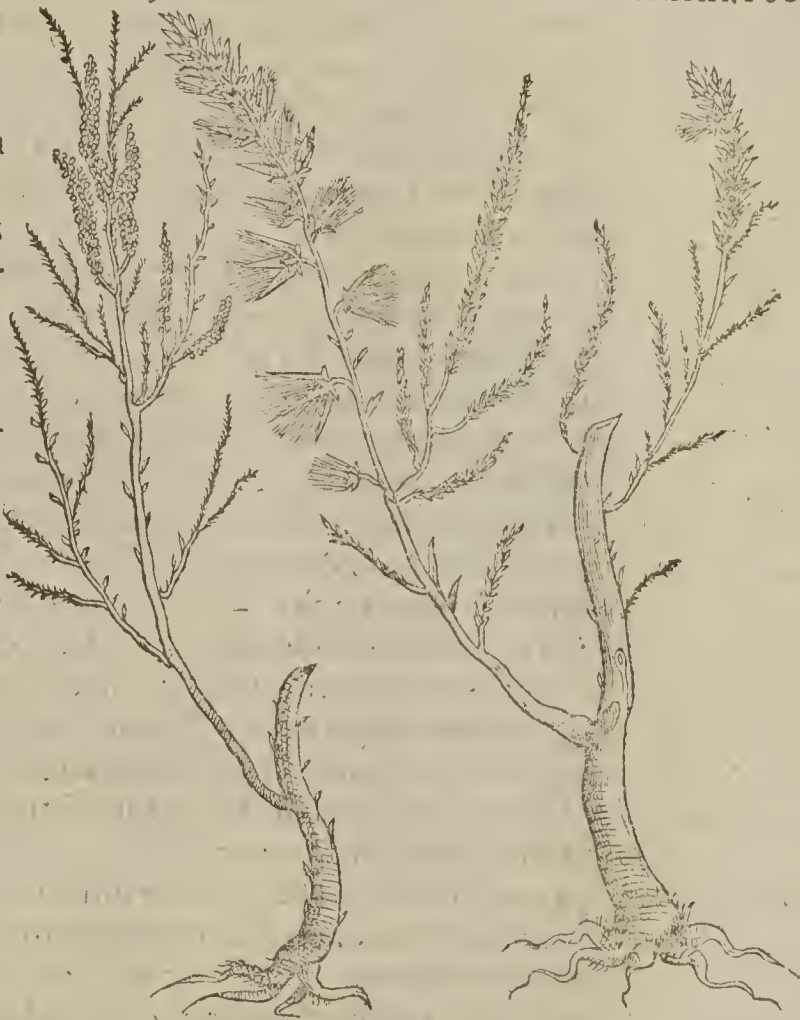
QUODLIBET solum æstuosum, & aliosum modo macilentius sit & sterilius, tam abundè Ericã fundit, vt ea neminè latere queat: vulgatiore biflora purpureis floccellis Thamarisci Norbonensis, cui vsquaq; similis est & cognata facultatibus, ad splenem atque calculi affectus. Saxosis tamen montibus Angliæ occidentis ad Bristoiam exilior, tota sesquipedalis, sed densior fruticat: flore calyculato, longiore & Vnedonis ferè, hilarius purpurante, nec caterò diuersa.

Sed quasi gaudeat aridis & squalidis, speciosior fruticosiorq; euadit in Romano, Thusco, & Norbonensi agro: ramis folijsq; prolixioribus, caudatis, comosis, Chamæpitis effigie, flores edentibus calyculatos, venustè purpurantes, similitudine Vnedonis, apiculis fibrarũ. Et hanc, si, vt nos floridam pedibus triuisset in Italia Mathiolus, neuiquam Fallopio, seu plantam peregrinam acceptam tulisset.

Non eisdè hæc nata natales, sed sabuleta maritima Veneta: eandè studiosiores videbãt Mospellij secus patibulũ Caltri noui: humilis reptat humi, sesquipedalis, folijs pusilli Germanici Thamarisci, Lini pericarpis aut Cyli: semine, floccellis luteolis, item Cyli aut Helianthes: quare Cystum quintum opinatus fuit Doctor & Præceptor Assatius,

Vulgatiorem prosum, facièque Ericæ prioris videas, præcipuè in riguis & maritimis Galloprouinciæ & Lio Venetorum, in Cottonæi magnitudinem caudicemq; abire, è quo ad splenes detornantur pocula. At quam hic Mediterra neæ proximam appinximus, ad Rheni ripas in Germania spõte frutescit: sed exilior humiliorq; multò, nec arbor fit. imò plerumq; in hortis Angliæ Brumã interit. Et flores huic tomentosi, papposiq; diffluunt vnà cum semine, maioresq; sunt ferè pares & similes vulgaris Lampsanæ, sed purpurei. Norbonensi autem ramosi exigui flocculi, nec papposi, sed rotundi Oleæ, ex albo punicantes sunt, & acinulis, quos interdum totum triduum Soli obiectos obseruauimus subsilientes & tripudiantes, vermicello intus orto agitante, & tripudij autore, qui pertusis aut desilientibus tandè granis, foras prodibat.

Sabina baccifera.

BOreales Meridianiq; horti, præsertim in claustris Vestalium, Sabinam vulgatiorem alunt longè notissimã de Thamarisci folijs, sed rigidioribus, pungentibus, tetrũque odorem halantibus, perpetuò virentibus, baccarum expertibus.

Calidioribus autem Lyguriæ gaudet, mótosisq; vt Norbonæ Ceto monte, hæc baccas oxycedri maturas subpunicæas, resinosas, minus foetente tota planta, quàm superior: odore tamen non absimili, folijs vt plurimum Cupressi: sed interdũ in Galloprouincia folia ima sunt Iuniperi, superi

Sabina Agyptia.

ora Cupressi minus aspera aut pungentia.

*IUNIPERVS
vulgatior,*

Quandã ægyptiam Sabinam Bononienſes profeſſores faciebant, quæ à nobis inter Abrotanum relata eſt, caule pedali et ſeſquipedali, in ſummitates caudatas, comoſas exeunte, pullo pallentẽve colore.

*ONYARCEV-
tis, ſive acuta
Iuniperus*

Glareofis tum Meridiani, tum Borealis ſoli ſterilis, inter Ericeta, fruticoſa ſobole ſempervirente, fruticat minor: folio & facie Ericæ aut Sabinæ, fructu Piperis, grano ſubdulci, odoro, vti lignum totum.

Vulgatiſſima eſt etiã in Galloprovincia Iuniperus maior hæc, inibi CADE vocata: folio Iuniperino maiore, acuto, mordaci, pungente bacca triplò maiore, Sabinæ perſimili, & concolori, reſinoſa tota: ſpirat ſuaeuolentiam lignum, funditq; liquorem, quem illic Oleum de Cadde vocant.

*CEDRVS
Phœnicea*

EX Iſtria quaſdam habuimus plantas, non diſpares fronde & figura, ſed fructus erat teres, oblongior, mediocris Oliuæ par.

Eadem Norbouenſi agro viſitur bacca, buxæ, tripode, quæ quidem non peſſimè quadrat Cedro Phœnicæ.

Cedrus Lycia

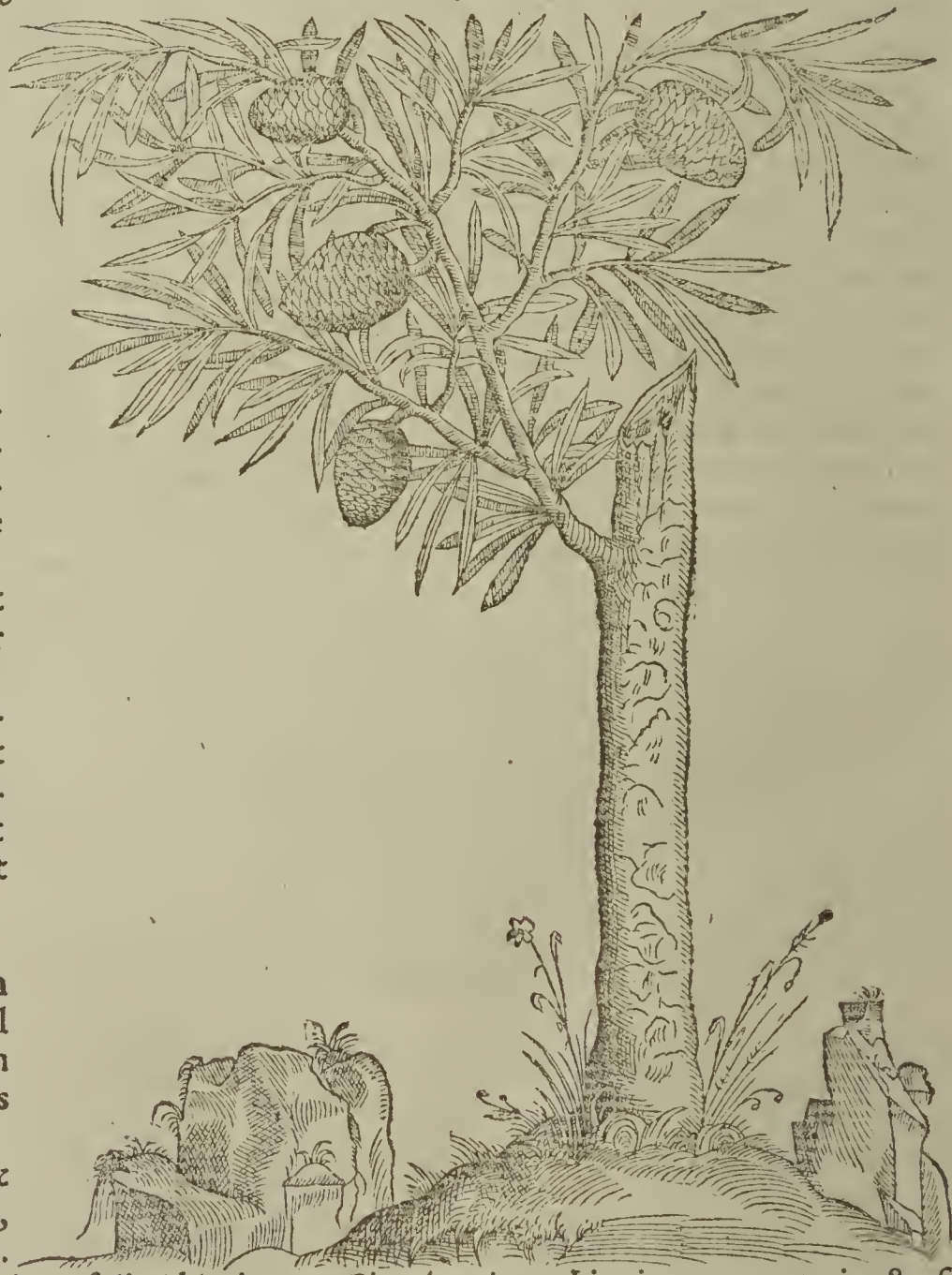
Lyciam Cedrum iamdiu vidimus Lutetiæ in quibuſdam hortis, folio Iuniperi multò minore, ad Sabinam accedente: bacca Phœnicæ minor eſt.

CEDRVS Libania & Paleſtina præceſſa,

Aliæ ſunt Cedri Græcorum, quarum nonnullæ in Citrijs diſtæ: hæc autem illis indiſta, Paleſtinorum in Libano Alpigena, ex ſacra pagina admodum celebris & nota fuit: Eius autem puſilla cupreſſi ſemina, ſed cõpreſſiora, in Figulinis ſata, nobis arbuſculas tres aut quatuor pepererunt: quæ perquam venuſtum arboris cõmenſum, & indolem, iam tum per initia præferabant. Patauij ſemen habuimus, vbi induſtrius & generoſus vir Cortuſius etiam ſeuerat, & colebat: vt mirum ſit tantillum ſemen alio cœlo & ſolo, tam celeriter & eleganter in arbuſculam ſeſquipal marem aut cubitalem erumpere: hîc pictas ex conis & icone haſ plâtas exhibemus: & facilè deprehẽdere ſit, min⁹ verè in Mathiol.

delineatas. Sempervirent folia Abietina: aut Pino breuiora: Ligni autem materies & aſſulæ, hilari ſunt & nitido aſpectu, ex Phœniceo purpurâtes, non valde duræ, odorem roſeum, quàm Sandali ſuauiorem aut Cupreſſi habentes, præfertim dum pruni adolentur: Galliæ Northmanæ, Lõdini, & Belgio, iam valde nota materies: hæc fortè innuit Poeta, cum de Circe canit, Vrit odoratam nocturna in lumina Cedrum.

E duabus

ED V A B V S quas veluti summas coniferarum differentias statuit Dioscorides, vulgatis-
 simam Pinum multis hortis cultam in Belgio & Anglia, Italiæ & Norbonæ ad aquas
 Marianas spontè natam in promptu nosse est: quippe arbor euadit celsa, prægrandis, fo-
 liorum prolixioribus longioribusque, quasi comosa, pilis & cono ampliore, crassiore, bre-
 uiore, pressius Cedrinum conum exprimente: nucleis compactis, esculentis, item habi-
 tioribus, quos officinæ vocant Pineas.

P I N U S.
 R E S I N I F E R A
 & c o n i f e r a.

H V I V S autem syluestris videntur esse plures varietates è conis, foliis, totiusque magni-
 tudine ductis: duæ namque in Lyguria, Galloprovincia, & Norbonensis, ora maritima
 passim syluescunt: foliorum prælongo rectoq; capillitio illi persimiles, sed vna brachiata
 est, cui folia manipulatim erumpunt è mediis glabris ramis, æquabili plurimum exortu, ce-
 parum instar.

P i n u s s y l u e s t r i s
 & V a r i e t a t e s.

A L T E R A persimilis vnde quaque stipite ramorum, foliorum, & capitata facie, vtrius-
 que earum conus oblongior, minor & angustior supernè, quàm Pineæ.

E A autem, quam vocant quidam Cembronem, vndique item foliorum comosa den-
 saq; sobole stipatur, conis obtusioribus, breuioribus donata, per maturitatè facilè hiulcis.

S V N T adhuc syluestres duæ, quæ breuiore foliorum sætura, magis circa ramos reducta,
 pressius Piceam præferunt, aut Abietem. Quarum quæ ampliore cono & longiore folio
 donatur, Mugo vocatur.

M V G O.

A L T E R A exilius viliusque comatur, donaturque nucè multò minore, & ferè Larigna. L A R I X.

L A R I C I S ne no-
 men quidem Græ-
 ciæ olim innotuisse
 certum est: quippe quæ
 oblectetur frigidiore
 & Boreali cælo. Ac ta-
 met si Diosco. alicubi
 huius resinæ meminit
 quasi pergrinæ & ex
 subalpinis Gallia &
 Germaniæ in Græciã
 aduehi solitæ: tamen
 arborè minus nouisse
 indicio est Agaricū:
 quod ille radicem esse
 dicit, & ex Armenia
 peti. Iam verò per-
 quàm nota, & nobili-
 tata triplici excremē-
 to & præsidio Larix,
 Manna nempe, Aga-
 rico, & resina La-
 rigna, quæ *Lagrino*
 hodie Venetis dicitur
 & falsò Septentrion.
 & Trāsalpinis indica-
 tura Terebitinæ venū
 mittitur: folia pluri-
 ma, sed delicatiore pu-
 be frondet, nobis et-
 iam Bruma sæuiente
 & niuibus Alpes in-
 sternente: In Germa-
 niæ Alpinis Montes Nicolai & Allobrogum Sabaudiis, per exortus quosdam eadem folia
 manipulatim & penicilli in morem præmit.

Agaricus La-
 rignum.

PICEA, &
Abies.

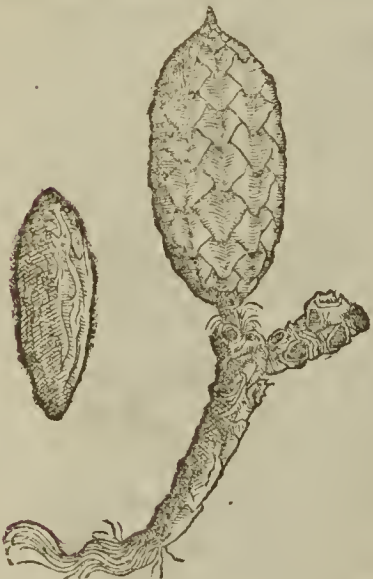
Sapin Gall. est
Phoropios
Theo. hac mul-
tum theda dat.

σμυλαξ
MILΘ Theop.

PICEA autem & Abietis vastissima nemora transmittunt, qui ex Germania, Tridentū, Veronā, Venetiāve petūt: cognata vtriq; facies est, & plumatim ramos pinnatimque folia vestiunt breuiora ferè Taxi, pungentia, rigidiora; sed PICEA, in extremis, rectis flexilibus ramis Coni grandiores, ventrosioresque, & aspectu iucundiore: Abieti autem præcelsa proceritas, erecti, crassique caudices, adque nauium malos succindi soliti, nõ modò antiquitus, vt in Nemore Pelio, cuius execratur abiegnas trabes, Poëta sed hodie ad Aquilonem in Noruegia & Russia. Et huic vni summis in ramis, & in cœlum obuersi mucronibus sunt coni.

QVAMVIS prosum feralis & pernecabilis credita Taxus, & sic vocata sit apud Paulum origine Græca, à sagittis inficiendis, venenòque armandis (cuius etiam stiones curuantur in arcus, vt canit Virgilius) eius tamen baccas rubentes, Coccinas, teretes, persimiles & subpares Similacis asperæ, vel Asparagi granis, innoxie pueruli esitant in Anglia, nosque gustauimus sub hyemem, non ingrato sapore, sed fatuo, vel amaricante, vbi porci passim eas, quasi glandes pascuntur. Nulli sanè Angliæ angulo deest hæc, vbi semper uirente umbrosa, densaque ramorum iuba latissima, similiter Abieti, plumatim longis quasi pectinum radiis atrovirentibus comatur, inque sepulcretis & arëis pro templorum foribus pangitur, ad arcendos Solis æstus à concione, plebèq; sub tegmine Taxi umbrosa & annosa conuentus religiosos agere sæpius solita, nullo percepto inde vel tantillo incommodo.

PALMAPIVVS, siue Conifera.

VVLGARIS palmæ congenere esse multas syluestres in Sinu Guineæ Oceani occidui, quæ steriles sunt, nec nisi exilitate à fatiuis absunt, narrabant nobis mercatores industrii Gallobritones, qui illuc quotãnis fermè cõmercii causa adeunt. Inter quas & alii Angli institores non parũ venustam & miram hanc, iconè hîc expressam, inibi oriri affirmant; cuius ramos luculenta conorum fœtura onustos dono iidem attulerunt stirpiũ cultiorisq; artis peritissimo Pharmacopœo & Ciui Londinensi Iohan. Riccio, qui nos donauit isto palmite, aut potius Pinopalmæ termite: cuius arborem, quasi quandam ex Palma & Pino hybridam natura ludibunda videtur conflasse: est quippe lignum ipsum fungosa Palmæ prosum textura, in villos tota dehiscens, & squamosa cute loriatum, fastigiato terminis

mitis numerosis, & in orbem exortis furculosis ligulis quadraginta, aut quinquaginta, compactili vertibulorum & squamarum serie pyxidatim articulatis, pedem longis, rotundis, parum compressis. Quarum singulis cõmissuris, singuli, numerosi conii altius inferuntur triceni, aut quadrageni, qui mediocrem conum Cedri ementiuntur, puluillis in quinquẽcem digestis, reticulatõq; & imbricatim extuberãte vëtriosõ nucis cortice, fusco, nitido, polito, crassitie & concretionem nucis Indicę: intus nucleum glandemve oblongam, sesquiunciam aut duas vncias longam, præduro, inque farinam agrè friatili, gustu glandis & castaneę: quæ sunt ei genti panis supplementum.

PERMVLÆ sunt Palmæ species, non parum inter se fructu, præsertim & fronde diuersæ, & omnes orbi nostro peregrinæ, agręque assuefactæ. Nam nostras quæ Norbonæ & Lygurię maritimis, & præsertim ad Olbiam Galloprovinciæ frequenter & feliciter enata visitur, fructum non maturat; eoque potius voluptatis, quàm utilitatis causa alitur. Seruntur autem non in iucundo spectaculo & Naturæ ostento Dactylorũ tria oscicula, vnãque iuncta panguntur: tres inde oriuntur, exiles stipites, sed in vnum conflati: foliorum tamen pusillorum & harundinaceorum trina pullulatione distincti, cuiusmodi in Francia, etiãque in Anglia facile proueniunt: adultæ, sunt squamatim imbricatimve tecto caudice, crasso, harundinacea cultrata fronde Xyphii, vnde Spathę vocantur, quas, vt & flores, & fructus & ramos è cacumine ferè promunt.

PALMÆ

CHAMÆRIPHES, siue reptatrices & humiles apud Theophrastum palmulę, notissimæ sunt Hispaniæ, Galloprovinciæ, & Italiæ maritimis, tum ad scoparum vsum quæsitæ, tum ob encephalum illud, siue cerebellum gulæ blandimentum, antiquis imprimis commendatum: scapus enim propè radicem ventriosior protuberat, crûsq; humanum æquat, fistulosus claudit hanc medullam, qualem estauimus Iuani Carduorum gustu: tota minor est, foliis angustioribus, baccis alterius Palmæ crebrioribus, minoribus.

Chameriphos.

*Encephalus
Theo. Cephglia
ni Italicè.*

HVC etiã Musa reddenda est, quæ ex Orientali in Occiduas Indicas insulas, adeoque in Portugalliam trãslata iamdiu multis innotuit: & indidem folia portentosæ magnitudinis nos habuimus: eius effigies, fructus, floresque affabrè delineata extant in ditissimis Commentariis famigeratissimi Mathioli.

*Cunophoren
an nux Indica.*

INTER Palmas præstantia obtinet palmã & famam Nucis Indicę arbor, Calecutiis Indæ sabuletis maritimis vastissima & utilissima: foliis vulgaris Palmæ maioribus: flore Glandis aut Illicis fructu, quem nucem vocat & Auicenna, qualem passim pro foribus Offinarum videmus luculentæ Melonis magnitudinis. Serunt hunc & transiuent indigenæ, quò latiores exeant arbores: sunt hæ laxiore mollioreque ligno.

Nux Indica.

HANC admodum fructu variam, fortèque syluestrem esse suadet nucula, quas ex finibus Trogloditicæ Guinæe habemus: hæ vix magnam æquant Oliuam: Corticoseo illi nucleo, oleaginoso, sapido, prorsus Similis, sed huic testa ossea, duriore, nigra.

Nucula Indica.

NOVI TATE & utilitate visenda altera ex rei argumento Palmalimum à nobis vocata & ex Percinianis Insulis cum multis rarissimis allata: hastę fermè proceritate recta edit virgulta, digitum & pollicem crassa, altera sui parte semirotuunda, polita, costæ prælongæ effigie: antè gemino sulco profundo quàm longa est veluti carinata, in quas cauas strias sese induunt & stipant multa densa folia, quadantenus Palmea, aut arundinacea, sed angustiora, & in villos canabini corticis planè similes, perquam tenaces & funibus torquendis aptissimos diuulsa, ea per exortus summotenus in sinu striarum velant & occulit penitus iuncellos complures Sparteos, Elphæ pares: præterquam in summo, vbi comatur scapus, sparsa sobole in thyrsi elegantis effigiem.

ACATIÆ cognata planta.

*Hasce sub finera
operis pietas habes.*

LVBIT etiam permultarum arborum & fruticum peregrinarum aliquot descriptiones & Icones addere, quarum inspectione Philosophiã verè candidati oblectentur, & quasi specimine vel verbis, vel literis indicare plãtas naucleris & mercatoribus queant certius consequi. Quædã earum Acatia congener est foliis & spinis: surculi tortiles, Iuibe cõcoloribus item per crebra internalla geminis aculeis donatur, cornua Limacis exerta referentibus, interque cirri exiles foliola Acatia primæ positu & similitudine gerunt.

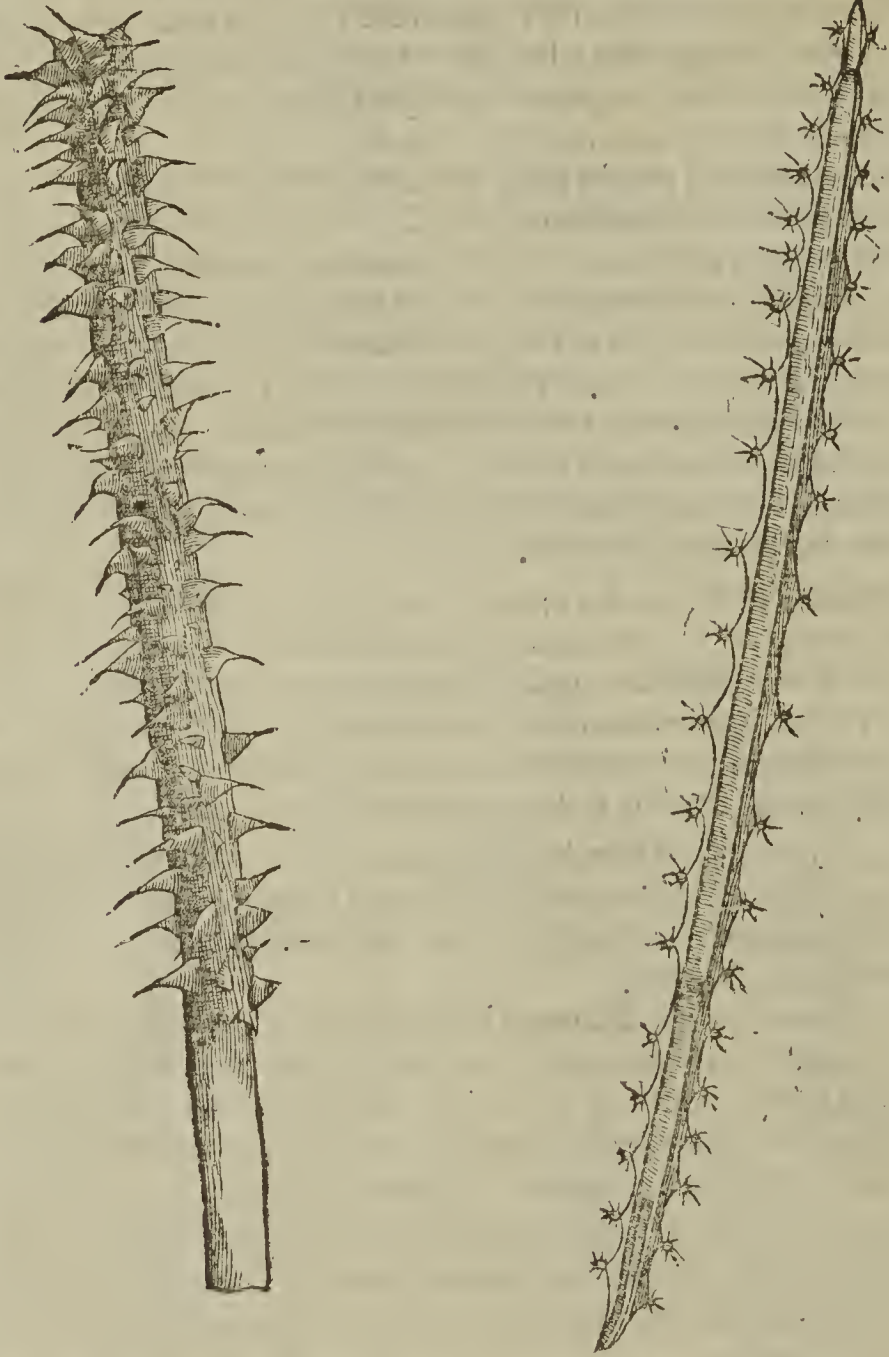
ES & alia, quæ non foliolis dissimilis, in viminibus sesquipedalibus, spinulis aduncis donatur concoloribus vix crispæ; sed exilioribus.

Cystifolio arbor

Huius arboris extrema virgulta lignosa sunt, Cysto cōcoloria & similia; folia itē rugosa, oblōga, Saluię aut Mēthę: sed in sūmis ramulis, villosos, exactē sphericos floccos ostentant, siue lanosa capitula Platani.

PALMACEA, aut Arundinacea pinnata spinosa.

Rubi facie senticososa planta.

NERII FACIE
ArborVISCVM IN-
dicum

ET huius plantę operā precium est intueri paucis hactenus notas siliquas, perquā pulcras. Propēdent hę de ramis & furculis Sābuci palustris, medullofis, pallidis, pullis, nodosis, sesquipalmum & pedem longis vaginis, cutaceis, vno cohesu septenis aut nouenis, singulis gracilem Lampetrā effigiantibus: intus farciūtur pelliculis cepaceis & tomētofis, aded exuuium serpentis eminentibus, & quiddam cadaueruli anguini simile inuoluentibus, vt pueris horrore sit & illudat: cōsimili florū exortu oblōgi exeunt calliculi, herba sancta, aut Strammonia, quales quā potuimus scitē delineatos ad calcē operis vide.

EX hisdem plagis accepimus hanc, nuspiam nisi in ramis & truncis arborum enasci solitam, ritu Visci, quod, quia multūm adūbrat, Indicū Viscū vocauimus: sessili, sed transversim excurrēte est radicis cespite; gramineis geniculis & Polypodii quadātenus; sed albicantibus: culmis item ex pallido virentibus, à medio summotenus crassioribus, fungosis, striatis, sesquipedem longis: in quibus folia semper virentia Visci effigie, sed duplō maiora, crassiora, fungosiora, & secundum neruum, medium folium intercurrentem, circulis vtrinque senis, non parum admirationis mouentibus, veluti scalpro impressa. Eisdem cœlo & natalibus ramorum arborum, Indicarum debemus hanc, vnde auulserunt, qui Morgano miserunt, cespite latiore, sessilis caudicibus iucumbit, fibrillis cepaceis radicata: vnde proximē surgunt folia inuicem conuoluta, tunicea, inferius fermē palmum lata

SVNT huius plantę indidem aduecti rami foliosi, illis affines, nec minū intuenti effigie peregrina: quippe Sābucini, aut ferulacei sunt, fistulosi, & medullę pleni, recti, rotundi, octonūm aut denūm cubitorum: sed per longitudinem triplici cartilagine, digitū lata, pinnati, aut alati, instar teli: & oris extremis modicē fimbriis sinuatę sunt cartilagine, stellulisq; spinosis ornate, solertis opificis sapiētia arguētis.

ALTERIVS illic nata arboris truncum aut bacillū hīc proximē exprimendum curauimus, qualē vnā accepimus. Quod carpī crassitie est, longam hastā æquās, & cortice nigro, dēso vestitur: tuberculis crassis, senticosis, creberrimis, in clauę modum muricato, solido, & graui, præduro ligno.

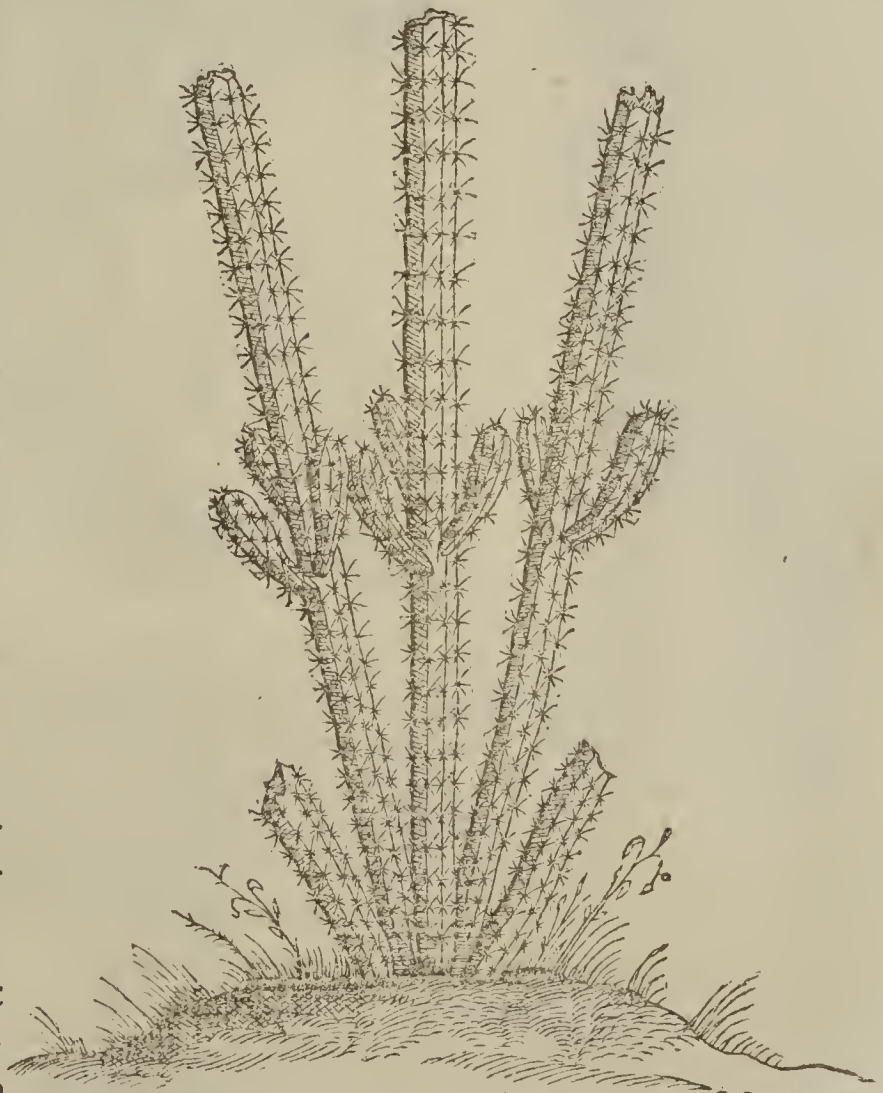

lata, numerosa, quadatenus Aloes aut Scyllæ: & supernè in ligulas prætenues, mucronatas desinentia: purpureum, striatum, concavum, alis donatum Scapum Hastulæ Regiæ, aut Aloes duorum & trium cubitorum ambientia, quæ multis glutinosis siliquulis spicantur, Auenæ situ: magnitudine verò, & sericeo tomento candido, Apocinum vel Asclepiadem representant, & semine, sed Conisæ exili, gustu falso, ingrato, nitroso: fortè, quia in aura maritima adoleuit, vt Aloes illic in Sabuletis.

Conicerunt iidem Naucleri in easdem sportulas, furculos effractos arboris, Alno quidem similis, fronde & ligno: sed tamè diuersos, racemoso, muscoso flore, glomerulos conflante: fortè duntaxat cælo & agro variat.

Sed hæc, tametsi Petasitidem adumbret, ortu & ambitu exactè circinato, veградis folij ^{Petasites} galerum fere æquatis: est nihilominus cespite radice implexo, multa sobole lateratim ^{Indica.} repullulante, & caules fundente aut potius foliorum pediculos bicubitales, culmosos, medullosos, singulis singulo folio hærente: nec anfractuosum, lunatum sinum, pediculus fulcit, vti in Bardana. Fungoso, strumoso cespite, carioso: & supernè densè, circum caules vti Meum, comante, maximam Osmundam æquante, lorulis vimineis, subtus late fusis, gustu sicco astringente, auulsam hanc ex annosa arbore, ni fallat memoria, dicebant.

HVIUS penè portentosa elegantia, Naturæ Genius omnem prouocauit in nostratibus plâtis admiratione: nam mirabilitatis opplet spectantis animum & oculos, huius rarissimæ venustatis plantæ spectaculum. Eam plebecula effigiei argumento, Cereum vernaculè vocauit: hastas enim surrigit quaternas & quinas, nouemdecim & vicensim cubitorum, virgatis & ad normam directis strijs, canulatis: in externis extantibus striarum angulis obtusis exeruntur stellulæ, corneis stilis radiatim è suo centro quoquouersum minacibus, vno duntaxat prominulo horsum, eque directo longius: tota quandam effigiaturam, & concolorem superficiem Echinomelocacti præfert, sed brachium æquabili ductu æquante: Columellæ, aut Cerei Funalis prælongi instar. Eius è medio & striarum dorsis,

ansatim, angustiore ceruice, cucumeris ventre, surriguntur brachia terna, quasi folia teretia crassa, eundè comensum proportionis & figuram sortita. Intus torulus ligneus, prædurus, carpi crassitie, obductus est, callosa carne, & succo Aloes: gummeo enim turget, perquam amaro lentore: flores in fastigio summo promit, referente qui attulit, Digitalis purpureæ: fructus hilari purpura miniata rubet, ficus ferè effigie, gustu non insipido.

¶ Isdem maris Peruniani insulis, Hispaniola, & alijs, mirificum & cognatæ faciei istud spinosum folium, ruri, ac sponte, abundè arborefcit perbella foliorum annuorum succretione, ^{Indorum TV} & connexu: sed inde permultis in locis Hispaniæ Galliæ & Italiæ fatum, flores nec fructus ^{NE Ficifera} pro-

CEREI VS.

promit, quos ideo hic appinximus, quales Massileæ, in amœnissimo ad portus litora vireto strenui ducis maritimæ militiæ Petri Boni decerpimus, & permaturas esitauimus. In monachorum etiã Paradisus multis & suburbanis ad Monspellium, non modò elegantes cultæ, sed etiã neglectæ plantæ multos annos viruerunt: adeo namq; sũt viua: ces, vt tũ folio semideffosso humi, tum vel seminulo fato proveniat illic: etiãq; in Belgio quibusdam Pharmacopœis foliũ peperit. Vnã mox cum ficuum rudimentis supernè in umbilicello emicãt flores calathi Balaustrij quadãtenus effigie, luculentiorè magnitudine & luteo colore: fructus maturi ficum magnam equãt

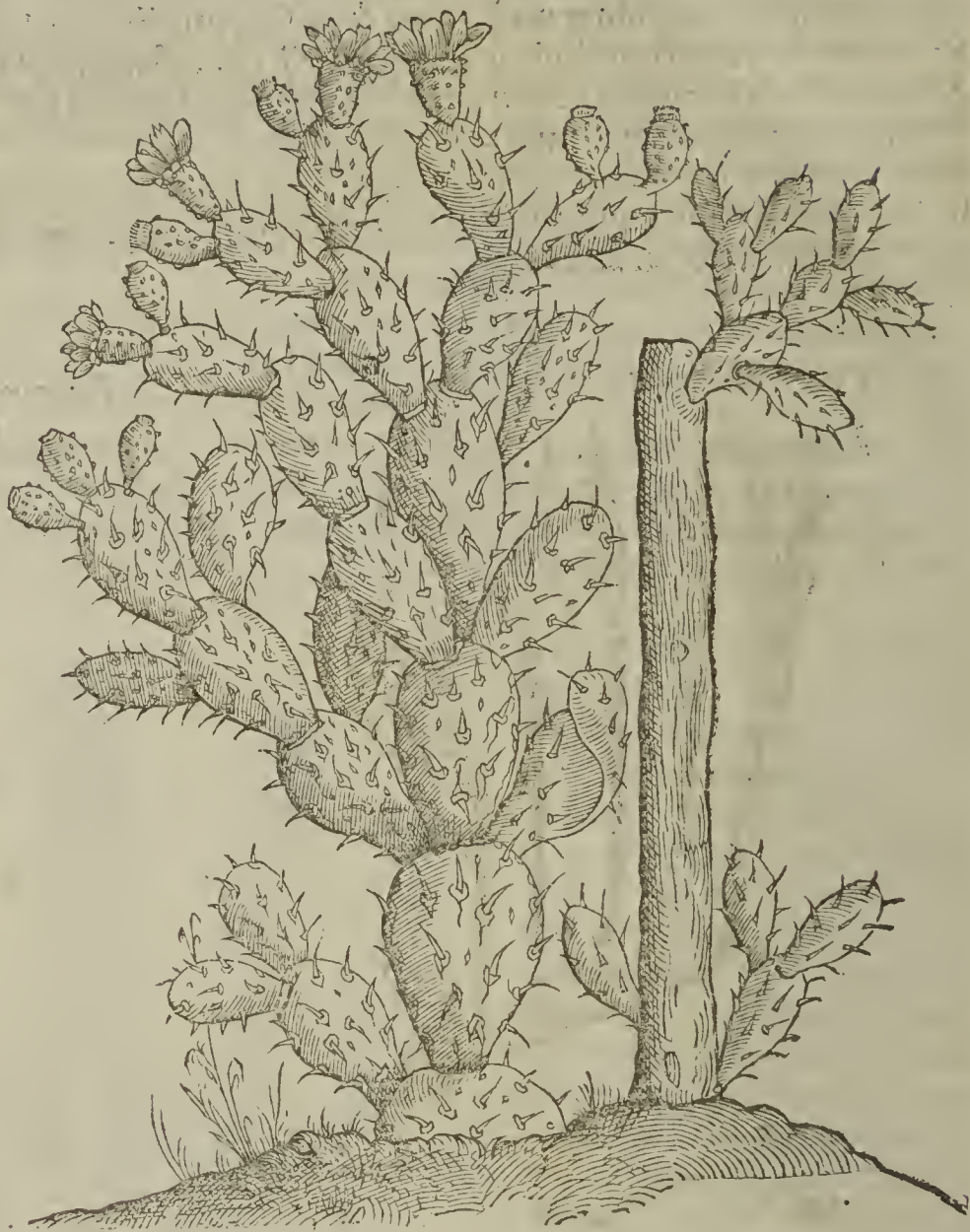
spinulis ambitu horrido, cute miniata purpurascens: intus succo cruento, granis, & pulpa ficulneis, sed gustu insuauiore. Esu multo, lotiũ cruentum cieri pleriq; asserunt.

Indorum ferruminatrix.

Proximè hanc appingendum curauimus arbusculam, inibi etiam sponte enatam & huic admodum cognatam, vocant Indi ferruminatricem, artuum fracturis & luxationibus peramicam: perpetuè viret etiam hæc, & foliorum sobole successiua arboreã magnitudinem adipiscitur: iisdem planè folijs sed fructu minore & spinosiore, purpureum viscidum succum remittente, adq; imbuendos pannos infecturæ tenacissimæ.

Rorida siue solis ros & Δρόσιον recentiorum, alia Alchimilla ab Diosco. Post capillares omisa fuit.

Mirifica hæc herbula & efficacitate neququam posthabenda, pleriq; plantis apud antiquos decantatissimis, quibus fortè non nota fuit: ac ne quidem hodie admodũ Italiæ, Norbonæ, Austrinæque plagæ herbarijs. Est quippe vernacula Borealiũ, qui Rorè solis vocant siue *Son dau* vt cuius folia aspergine limpida & rorulenta æstate madeant, quam non modo solis feruor non exhaurit, sed etiam augere & porro fouere videtur. In Franciæ & Brabantiæ fabulosis ac udis scrobibus interdum obuia fit: Angliæ Cantia & Somerseti præfecturæ hac adeo scatent, vt non procul illustri Cœnobio & môte Glassemberio vocatis, quantũ sat sit Equo onerãdo suppetat, fibrosa radice, senis octonisue in caudicellis flexilibus, rubellis, sesquiunciã lógis foli-

Arborum aduersaria, concisæque recensiones. 455

ola oblonga, concaua, pusillum cochlear, vel auriscalpium imitata, hirsutie purpurea pubet: ambitu crenata, subter verò glabra & polita, rotulæ guttulis aspersa, viticosis cauliculis ternos quatuorue digitos longis, rubellis & inflexis, albidos flosculos gerentibus: & rotunda seia in glumis pericarpio Anagalidis quadatenus similia claudunt: totius acris gustus, substringens, non nihil acidus & acerbus, admodum exsiccans. Ad salæ pituitæ decubitus in pulmones (quorum vlcera & tabem sanat) nulli secunda: tusa vnà cum salis nigri grumis cutè rumpit admota. Fuluus aureusq; limpidus ros, qui destillatur ex folijs & flosculis, bibitur ad eadem.

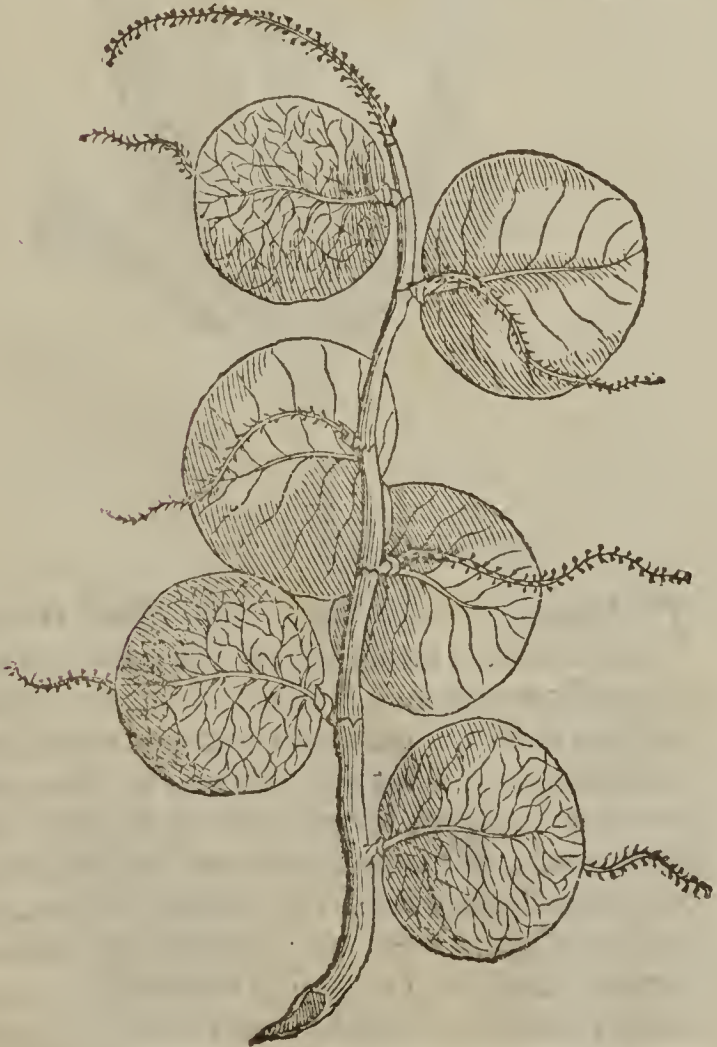
Viscum Indicum superius pag. 452.

Peruniana alia Alocæ facie arboribus item inuascens pag. eadem.

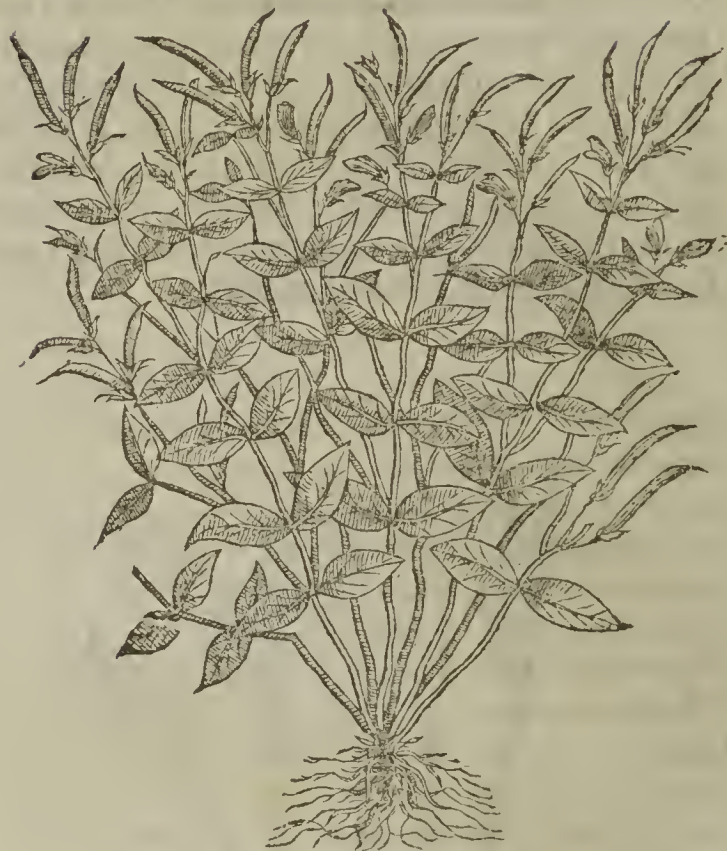
POPVLVS noui orbis. 441.

NVCVLA Indica. Pag. 451.

NERII facie arbor.

Progrande folium, Palma filamentis & textura.

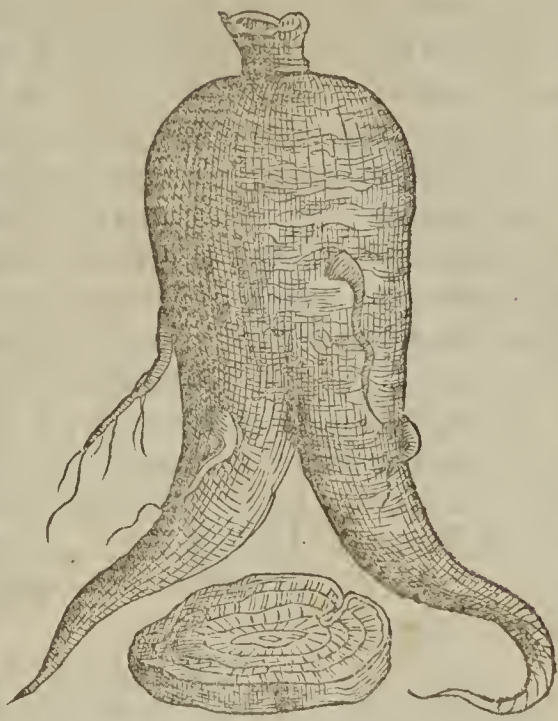

DEbemus etiam Occiduis Indijs istud coriaceum foliū, cui simile aut par latitudine aut crassitie nullum nouimus. E Palmæ congeneri arbore euulsum videtur, quin ipsa tota textura asserem bicubitum latum, aut potius tegetem, quater nos aut quinos cubitos longum refert, regulæ modo fornicatum, & media secundum longitudinem costa semidigitum crassa carinatum, superna ora quasi præsectum esset, margine digitali tenuiore duriore, clauditur. Vniuersum folium à summo ad imum in villos, ijs quadantenus similes qui obducunt Nucem Indicam aut capillitiū texendis funibus aptum discerpitur, quemadmodum totū est tectorijs ædiū & storeis accommodum.

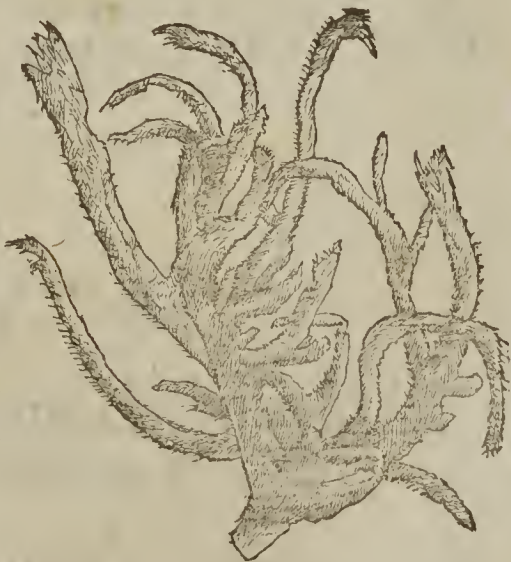
Peruniana MECHOACÆ prouincia planta Bryoniæ similis.

PERINDE falluntur qui putant Bryoniam esse hanc atq; illi qui Laurum Cinamomum, & Smilacem Asperam Salsam parillam, aliâsq; complures exoticas easdem specie cum nostratibus faciunt. Hanc mittit Insula omnium quæ nostræ ætati in Occiduis Indijs innotuerunt, auro, pecore, stirpibus ditissima, *Mechoacam* vocata, cui radicem cognominem fecerunt Indi, vsumq; docuerunt Hispanos primum, ferè 20. ab hinc annis, à quibus has acceptas pingendas curauimus & quarum drachmæ puluisculo solo, sed ex vino albo aut iusculo propinato, commodissimè qualibet die, hora, & ætate, nulla molestia aut incommodo quinquies, sexties, aut septies flauas Hydropicorum aquas eductas, pituitasque quasuis comperimus. Reliquæ plantæ descriptionem & historiam debemus libro Hispanicè scripto, cuius copiam nobis fecit D. Hector Nonius magni nominis & peritiæ In Anglia Medicus Lusitanus, qui etiam huius radicis multam copiam habuit. Hanc nõ visam qui cupit nosse, intuatur Bryoniæ radicem: sunt enim concolores cortice, rugis, & ferè magnitudine: sed huius taleolæ, frustave rotunda transuersim secta, siccandi causa, intus multis circulis à centro ad ambitum parallelis, distinguuntur: mandendo sapore farinaceo, nec acri, odoreq; neutiquam ingrati est: cæterò albida & friabilis, vt Bryonia, cui similem faciunt sarmentis pedamenta scandentibus, & racemis. Folia atro virentia, rotunda, perennia, Nymphææ ferè, & pariter supernè parum acuta.

SESQUIPAGE aliouacaturæ spatium visum est explere aliquot rarissimis iconibus ex nostris rerum Britannicarum ancipitis naturæ obseruationibus: quas multò plures in Musarum thesauris habemus, daturi simul atq; exsculptæ erunt

IN anglia littore meridiano, Insulæ Portlandiæ vocatæ ex aduerso Nortmaniæ inter fluitantes Algas reperimus plantæ quoddam rudimentum, cuius si spectes & attrectes suiculos palmares & sesquipalmares, pustulosos, molles, flexiles, Spongiã prorsus dicas, cui etiam concolor est, & vixisse putes: sin habitum & ortum ramis brachiatum. Corallinis affiniore dicas, unde quidã apud Plinium Plocamon Isidos Coralio similem, sine folijs, præcissum mutato colore in nigrum durescere, cum cadat frangi solitum: coniectarunt. Ea tamen videtur Antipathes Dioscoridis, cuius etiamnum ramulum habemus è Massiliensium piscationibus.

BRITANNICÆ concha Anatiferæ.

FACIT specimen istud Naturæ quippiam boni vel è sordibus meditantis, vt iam multa lubeat credere, quæ alioquin risissemus si legissemus apud rerum Septentrionalium Historicos, Quanquam paulò secus hi narrant, duntaxat in Scotia aut Orcadibus maris Deu Caledonij Arctici, olim à Romana classe deuictis, compertum Nos verò non solum ex Scotia, sed etiam hic ad Tamesim amnem, quæ Londinum præterfluit, conchas pediculo rugoso crassiore è nauis annosæ carina auulsas habemus. Sunt eæ admodum pusillæ circinatae ferè rotunditatis conchæ, foris albidæ, lucidæ, læues, tenuitatemque testæ ouaceæ

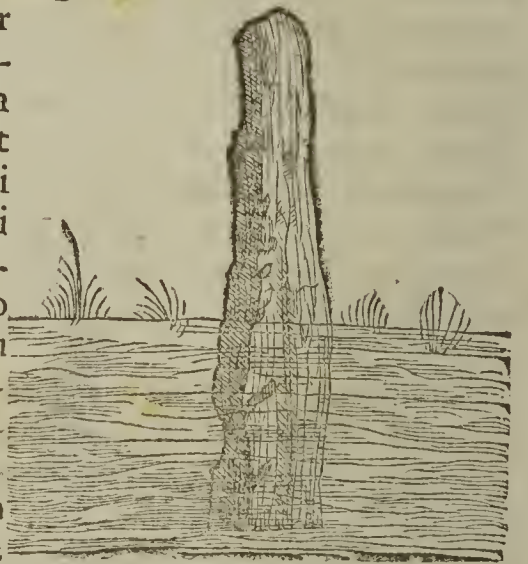

fragilem, biforem, Mitulimodo præferentes nuci Amigdalæ compressæ pares : pendule autem erant hæ foris ad imum ventriosæ nauium carinæ , cui musco & limo semiputridæ innati erant quasi fungi pedicelli, quos ferè Ouracum vmbilicelli dixisses , cuius extremum fructuū ritu inferebatur latiusculæ conchæ basi, quasi vitam alimoniamq; inde fugerent auiculæ, quarum rudimenta è summa parte conchæ hiulcæ, conspiciuntur. Pediculos istos ferunt Historici primùm è vermicellis concreari: quod non potuimus scire, neq; dum credere: tametsi scimus has easdem conchulas elegantissimè efformatas in surculis arborum quæ maris æstus alluit temerè proiectorum, aut depactorum sobolem esse. Earum autem quæ humi, in sicco labuntur emori : quæ verò alluuiionibus maris rapiuntur concha excludi, & in Anatem, aut ei congenerem auem adulescere. Has volunt esse *Barnacles*, Angli & Britanni Galli: *Clakis* vocat Scotia: vbi abundant & capiuntur dum per brumam concreuerunt gelu paludes . Sapidit nobis esitantibus anatem aut Anserem syluestrem.

LITŌXYLA, lignæve lapidea Anglica.

Compertum nobis est esse amnes & Riulos, vbi mer si pali lignei, ridicæ, aut conti, aliquot mensibus lapidescunt: imò ferè, vt sic dicam, ferrescunt, eadè perstante superficie, situ striarum & fibrarū ductu pristino: vt eminus, quas assulas ligni diceret, atrectando & lapidi illidendo dicas esse lapidem ferri mineræ immixtū, soliditate, grauitate, duritie & duratione lapidea nec flammis obnoxia: cuiusmodi magna frustra videre est in illo monticello affabrè multiplici lapidum mineralium structura planè visenda, conflato, ad tubulos & elices transmittendos fôtis peramœni, qui scaturit in horto eximie literaturæ & prudentiæ incomparabilis Cæcilij Angliæ meritissimi Secretarij. Mirificas hæc aquas è montibus præfecturæ Bedfordiæ & in Cambria siue Anglia Occidua, quam Walliam vocant, emanare multi asserunt.

FINIS.

LONDINI. 1571.

Calendis Ianuarijs, excudebat prelum Thomæ Purfcetij, ad Lucretiæ symbolum.

Cum gratia Priuilegij.

In Stirpium aduersaria Mathiæ de Lobel & Petri Penæ
INDEX.

NE FRVSTRA VOLVMINIS MOLEM AVGERENT ELENCHI
IDEM HVC INCVLCATI & ACERVATI, QVI REPERTV FACILLI-
mi, & multò locupletissimi cuilibet inter euoluendum patcbunt, hic duntaxat
Indice summa genera Stirpium complecti, visum fuit.

<i>A. Pies</i> , Phloropios Theoph.	456	<i>Anagallides</i> .	194. 195.	<i>asclepias</i> , siue <i>Vicetoxicum</i> .	278.
<i>Abrotani</i> diff. variet.	341. 342.	<i>Anagyris</i> dif. varietates.	388.	<i>ascyrum</i> , siue <i>ascium</i> .	173.
<i>Absynthii</i> diff. varietates.	335. 337	<i>Anchuse</i> diff. var.	247. 248. 249.	<i>asphaltii</i> differen.	427.
<i>Abutylon</i> Auicenna.	294.	<i>Androsaches</i> .	165.	<i>asphaltus</i> . 29. <i>Mō. an Scorpio</i> Theo.	
<i>Acanthi</i> varietates, differen.	365.	<i>Androsenum</i> .	173.	<i>asparagi</i> & <i>Corruda</i> d. f. varietates.	353
<i>Acarna</i> Theoph.	373.	<i>Anemones</i> spec. 112. 113. 114. 115		<i>asperula</i> , siue <i>aspergula</i> .	357.
<i>Acati</i> adiffer. varitates.	409. 410.	<i>Anethum</i> .	347.	<i>asphodeli</i> genera, varietates.	45. 46.
<i>Acetia</i> cognata planta.	451.	<i>angelica</i> .	311.	<i>asphodelus</i> Hesiodi.	85.
<i>Acetis</i> varietates -	443.	<i>anguina</i> , siue <i>Dracunculi</i> diff.	261.	<i>asplenion</i> , siue <i>Cetrach</i> Officin.	360.
<i>Achylla</i> , vide <i>stratiotes</i> .		<i>Anisum</i> .	322.	<i>assa</i> dulcis & <i>factida</i> .	311.
<i>Acini</i> herba varietates.	215.	<i>anonis</i> varietates.	378.	<i>astone</i> Anguil.	374.
<i>Aconiti</i> differe. va. 289. 300. 310.		<i>anthemides</i> , siue <i>Chamemilla</i> .	342.	<i>astratia</i> nigra, <i>Elleborus</i> nig. Do.	304
<i>Acori</i> differentie.	29. 205.	<i>anthora</i> .	301.	<i>asteris</i> differe. varietates.	147. 148.
<i>Aculeosa</i> Gaze an <i>Polyac. Th?</i>	374	<i>anthyllis</i> <i>Peplios</i> effi. 195. 196.	alt. lege <i>aster</i> <i>Italorum</i> , fruticosus luteus.		
<i>Adonis</i> , videtur $\Phi\lambda\delta\zeta$ Th. 115.	344	<i>anthyllis</i> <i>Chamapithoides</i> .	164	(<i>ibidē</i> <i>astragalus</i> <i>Monspell</i> .	137
<i>Adiantum</i> Dios. & <i>Plinii</i> .	361.	<i>antirrhini</i> differen. varietates.	175.	<i>astragali</i> persimilis plantula.	404.
<i>Aeglops</i> . 10. <i>Aeglops</i> <i>Tragi</i> .		<i>aparine</i> .	357.	<i>atractylis</i> .	372.
<i>Ethyopis</i> .	242.	<i>apharca</i> , vicea <i>agrestis</i> , <i>aracus</i> <i>Dod.</i>		<i>atriplicis</i> differen. varietates.	96. 97.
<i>Agallochum</i> .	428.	<i>Apharca</i> The, an <i>bourgespine</i> <i>Monsp?</i>		<i>auellana</i> <i>nuces</i> .	441.
<i>Agaricum</i> <i>Larignum</i> .	449.	421.		<i>aucna</i> differentia.	9.
<i>Agerati</i> dif. varietates.	207. 208.	<i>aphyllanthos</i> <i>Monspell</i> .	190	<i>aulitis</i> <i>harundo</i> , seu <i>tibicinaria</i> .	28.
<i>Agnos</i> .	423.	<i>apiastrum</i> .	220.	<i>aurea</i> <i>virga</i> , an <i>Leucographis</i> P.	125
<i>Ainga</i> .	164.	<i>apios</i> . 204. differentia.	205.	<i>auricula</i> <i>muris</i> , vide <i>Pilosella</i> .	200
<i>Aizoon</i> <i>maius</i> & <i>minus</i> .	161. 162.	<i>apium</i> <i>hortense</i> .	314.	<i>auris</i> <i>Iude</i> .	434.
<i>Alabastrites</i> , siue <i>Coralloid</i> . <i>Cor.</i>	305	<i>apocymi</i> differentia, variet.	279.	<i>auricula</i> <i>Leporis</i> , vide <i>Bupleurum</i> .	
<i>Alkanna</i> <i>Arabum</i> , vide <i>Ligustrum</i> .		<i>aquifolium</i> , siue <i>agrifolium</i> .	431. 430		
<i>Alcea</i> differen. varietates.	295.	<i>aquilegia</i> an <i>Pothos</i> <i>Theophr?</i>	339.	B.	245
<i>Alchymilla</i> , siue <i>stellaria</i> .	298.	<i>arabis</i> , siue <i>Draba</i> .	78.	<i>Ballote</i> , vide <i>Marrubium</i> <i>fœtidum</i> .	
<i>Alisier</i> <i>Gallorum</i> .	441.	<i>arantia</i> in <i>Medico</i> <i>malo</i> .	425.	<i>Balsa-</i> cucumerina <i>punica</i> .	289.
<i>Alisma</i> , an <i>Plantago</i> <i>aquatica?</i>	127	<i>arbutus</i> , siue <i>Vnedo</i> .	424.	<i>mina</i> { <i>fœmina</i> <i>Persicifolia</i> .	134.
<i>Alliaria</i> . 228.		<i>araci</i> , siue <i>Cracca</i> differentia.	401.	<i>Bamia</i> <i>Eben</i> .	295
<i>Alnus</i> proximè <i>Betulam</i> .	440.	<i>arbor</i> <i>Iuda</i> <i>Monspell</i> .	441.	<i>Barba</i> <i>Capra</i> , vel <i>Vlmaria</i> .	318.
<i>Alni</i> nigri siue <i>Frægula</i> inscriptio red-		<i>arction</i> an <i>Persolata</i> <i>Pli</i> .	253.	<i>Barbarea</i> , vide <i>Pseudobunias</i> .	70
<i>denda</i> sequenti capite, & dele <i>Nux</i> <i>argemone</i> .		<i>argentina</i> , siue <i>Potentilla</i> .	112.	<i>Bardana</i> .	253.
<i>Auellana</i> .	440.	<i>aristologia</i> , siue <i>Potentilla</i> .	308.	<i>Batecha</i> nigra <i>Auic</i> . <i>Citrullus</i> <i>Offi</i> .	
<i>Alopecuros</i> Th. 17. <i>Pl.</i> in <i>Melapuro</i> <i>Agr.</i>		<i>aristaria</i> varie. dif. 260. 261.	1435.	<i>Battades</i> , siue <i>Ignames</i> .	317.
<i>Alsines</i> diff. varietates.	193. 195.	<i>aristolochia</i> differe. varie. 264. 265.		<i>Batrachii</i> differen. varietates.	298.
<i>Althea</i> dif. varietates.	293. 294.	<i>armeniaca</i> <i>mali</i> differen. vari.	436.	<i>Baucia</i> , an <i>Elaphoboscum</i> .	317.
<i>Alypi</i> species, varietates.	158. 160.	<i>armeria</i> . 188. varietates.	189.	<i>Bedeguard</i> , vide <i>Spina</i> <i>alba</i> .	
<i>Alysson</i> .	255.	<i>arnabo</i> .	35. 36.	<i>Bedellium</i> .	426.
<i>Amelancher</i> <i>Galloprovincia</i> .	441.	<i>arnoglosson</i> .	127.	<i>Becabungga</i> , non est <i>Capea</i> .	195.
<i>Amaraci</i> varietates.	212. 213.	<i>arum</i> <i>Egyptiū</i> & <i>arū</i> <i>vulgare</i> .	290	<i>Bechion</i> , vide <i>Tussilago</i> .	
<i>Amaranthi</i> varietates. 95. 203. 294.		<i>arthemesia</i> . 340. 341.	(260.	<i>Bellidis</i> dif. varietates.	199. 200.
<i>Ambrosia</i> .	341.	<i>arundines</i> .	19.	<i>Ben</i> , vide <i>Glaus</i> <i>unguentaria</i> .	
<i>Amelus</i> <i>Virg.</i> in <i>Astere</i> .		<i>arundinacea</i> <i>spinosa</i> planta.	452.	<i>Benzoin</i> nō est <i>succus</i> <i>Cyrenaicus</i>	311
<i>Ammi</i> , diff. an <i>Buboniū</i> <i>Hip</i> .	323.	<i>asarū</i> , siue <i>Nardus</i> <i>rustica</i> .	261. 262	<i>Berberis</i> , <i>spina</i> <i>S. quorundam</i> .	439.
<i>Ammoniacum</i> , in <i>Ferulis</i> .		<i>asaradrachi</i> <i>auicenna</i> .	416.	<i>Beta</i> & <i>Blitis</i> dif. varietat.	93. 94.
<i>Amomum</i> <i>Pli</i> . 444. aliud <i>ibidem</i> .		<i>asarina</i> .	262.	<i>Betre</i> , vide <i>foliū</i> . <i>Botonica</i> dif.	229.
<i>Anurca</i> .	422.	<i>ascalonitidis</i> <i>antiquorum</i> .	58.	<i>Betonica</i> <i>syluest.</i> <i>Diosanthos</i> <i>Theop.</i>	
<i>Amygdala</i> .	423.			<i>Anguil</i> .	

Betula.	440.	Carlina syl. vide Acarna Theoph.	Chamemespilum	435.
Bifolium Ophris Pli.	127.	Carobia.	Chelidonium Maius nū virga tincto-	
Bipinella, vide Pimpinella.		Carotta alba, nigra.	ru Auicen? Minus.	339
Bipinella saxifra. an Phelladriū P.	321	Carotta latifolia alba, siue Pastinaca,	Chermes, vide Κεραες.	
Bipinella sanguisorba, vide Sideritis		an Dioscorid. Elaphoboscum?	Chyisti different. varietates.	418.
altera Diosco.		Carpinus.	Cisti folio arbor noui orbis.	452.
Bistorta varietates, differentia.	120.	Carpobalsamū eiusq; succedaneū.	Chrysanthemi different. varie.	237.
Plattaria, an Chrysogonum.	243.	Carui.	Christophoriana, vide Elleborus niger	
Bolbanac, Lunaria Graca.	136. 137	Caryophylla.	Chrystanthemum litoreum.	171.
Botrys.	80.	Caryophylli floris dif. vari.	Crith. tertium Mathi. pag:	491.
Bouckwoey Belg. Erisymū Th.	395	Caryophyllata differentia, va.	Chrysocome est Amarath. luteus Fus.	
Brassicarum disse. variet.	90. 91. 92.	Gracorum.	stœchas citrina Offici. & Lynaria	
Brasica } Monospermon.	92.	Cassia } l'œtica & Theo.	aurea. 303. Chrysogonos.	243.
marina. } Soldonella.	263.	Purgatrix Arabū.	Chyna, vide Schyna.	
Bourgespi. Mōs. an Apharca Th.	421	Cassitha Pli.	Cicercula altera.	394.
Britannica varietates differ.	121.	Castanea differentia.	Cicerbita aspera, vide Sonchus.	
Brunella, vide Symphitum petreum.		Catanance utraque.	Cichoreorum genera vari.	82. 83.
Bryonia.	275.	Cataputia minor. 153. maior.	Ciciliana Italar. Climenon Pli. Ang.	
Briza.	9.	Cattaria.	Cicuta, Cicutaria differen.	326. 327
Buglossi & Borrag. dif. va.	246. 247	Caucalides	Cinnamomū.	425. Circea. 104.
Bulbi & Bulbina.	49. 52. 56. 58.	Cauda muris.	Cynosbaton.	446. Cirsii diff.
Bunii & Buniadis discrimen.	67. 71	Caulium varietates, different.	90. 92.	Cirsion luteum Sequancrum.
Bupleuri differentia.	191.	Cedrus Libani, phœnicea, Lycia.	448	Cissampelos Helxina dif.
lege Bupthalmos.	343.	Cedrus Theoph. Dioscor.	425.	Citria, siue Cidromella.
lege Bupthalamum alterum.	343. 345	Centau- } Maius. } var.	318.	Citrullus Officinarum.
Bursa Pastoris.	76.	rium } Minus. }	173.	Clematis peregrina different.
Butyros, vide Sparganion.		Centum morbia.	198.	Clematis daphnoides varieta.
Buxus.	419.	Centum nodia, vide Polygonum.		clinopodium.
		Centūculi, siue Gnaphal. dif.	201. 202	chymeni differentia.
		Cepa different. varietata.	56. 57. 58.	cnicus.
		Cepea herba.	169.	cnicus sylue. uterq; , vide carduum
		Cerasi varietates, differentia.	436.	benedictum & Attractilidem.
		Ceratia.	414.	coccus, siue Ilex coccifera.
		Cercis Theoph.	441. 431.	cochlearia differentia.
		Cerefolium.	324.	colchicum, vide Ephemerum.
		Cerinthe Plin.	172.	colocasia.
		Cerucaria, siue vulneraria.	138.	colocynthides.
		Chamaecyffos.	268.	colus fouis, siue Galiopsis lutea.
		Chamedaphne.	155.	colutea differentia.
		Chamadryos disse. variet.	209. 210.	colycea Theo. an Frangula.
		lege Chamæficus.	442	condrilla.
		Chamaelea dif. varietates.	157. 158.	conisa different. varietates.
		Chamaeleon albus, niger.	367.	consiligo, vide Ellebo. ferula. Th.
		Chamaeleon lene Theoph.	367.	consolida Aurea nemorum.
		Chamaeleontha Monsp.	366.	conuoluuli.
		Chamaeleuce.	208.	lege consolida minores Offi.
		Chamemespilum.	435.	consolida maior Officinar.
		Chamemilla.	342	cor Indicum, an Isopyrum.
		Chamaepeuce Pli. an Caphorata.	174	coris Monspell. & Mat.
		Chamaepithis mas lege Aiuca.	164.	coriandrum.
		Chamaepitis prima odorator ibidem.		cornus utraque femina Th. & Dod.
		Chamaepitis altera Dios. an Vermicu-		est virga Sanguinea plinii?
		lata frutescens?	163.	coronopi differen. varietata.
		Chamaepitis moschata, vide Anthyllis		corylus persimilis Alno.
		Chamarhododædros dif. va.	154. 155	coronopi & Sedi media planta.
		Chameriphes.	451.	corruda.
		Chamaefyce.	154.	costus spurius Illyricus.
		Chamaemelum, seu Chamamalū.	342	costus albus & buxens.
				34.

Molucensis corticosus rugo- 236. *Dryopteris, aut Querna Filix.* 363.
sus. 35. *Cydonia mala.* 429. 430. *Dulcamara vide Cyrcea. Vitis fylu.*
Molucensis lignosus ferui- *Cymbalaria Italica hederæ folio.* 269 *Ma. Meloton Theop. cap. 10. Lib. 3*
dior. 35 *Cyminum regium, Ethiopicū, Gal-*
Hortensis Gallis Cocq. 136. latium, Basilicum Hippoc. 330.

E

lege Cotinos Plinii & Rhus Allobrogū Sylvestre Cyminum
 413. *Dios.* } 330. *Ebenus vide Hebenus.*
Cotonaria vulgi, vide Gnaphaliū. 200 *Alterum silicosum*
Cotula vide Anthemides. *Cynara vide Scolimus Satiuus.* *Ebulus.* 434.
Cotula, siue Partheniū marinum mi- *Cynocrambe.* 100. *Echinus Galeni vide Erinos.* 216.
nimum. 345. *Cynoglosson.* 250. *Echion, siue Buglossum agreste.* 249.
Cotyledon. 164. *Cynobatos.* 446. *Eckinomelocactus vide Melocar-*
Cotyledon minus sedifolio mōt anū 165 *Cyperus rotundus duplex.* 37. *Elaterium albū Dio. iuccris admo-*
Cotyledon aquatica acris Septētriona- *Cyperus longus duplex.* 37. *tum facile accenditur.* 288.
lium. 165 *Cyperus Graminea, siue miliacea.* 38. *Elaterii optima nota parā. mod⁹* 288
Cotyledon marinum vide Androsa- *Citinus flos Punici.* *Elatine Dioscorid. Veronica femina*
ches. 165. *Cytisus Dioscorid. & Galeni.* 387. *Fusch.* 197.
Crategonos. 11. *Cytisus altera minor & vulgat.* 388. *ελόιαγγοϋ Theo siue Agnus castus.* 423.

D.

Crista Galli recentiorū, num αλεκτο-
εολοφ & Pli. an num potius Al-
liaria recentiorum. 227. *Dactylon gramen Plin.* 4. *ελιοκβεσοϋ Chrysanthemum.* 331.
Crista Galli altera, siue Pedicularis *Damasonium, siue alisma.* 4. *Ellebo, albū, siue Epipactis.* 132. 131
ibidem. *Daphnoides vide laurcola.* 156. *Ellebor, Alpina Sanicule facie.* 298
Chrysgonū vide Tormentilla & Blat *Daucus Creticus verus Diosc.* } 323 *Elleborum albū.* 131.
taria. *alter.* } *Elleborus niger I heo. fol. Ferula* 351
Critimum, seu Crithamon, an Portu- *Daucus niger Theop. Carotta.* } *Elpho Hispanica, vide Spartium mi-*
laca Marina? 165. *Daucus visitator Officinarū, ibidem.* } 329 *nus.* 408.
Critimum tertium Mat. Aster At- *Delphinion.* 329. *Empetron Rōdelletij, Batis Pli. folio*
ticus Marinus. 168. *Dens Leonis alter Monspel.* 83. *crasso in modū Portulaca, flore albo,*
Critimum quartum Mat. 168 *Dens Leonis, siue Vrinaria.* 84. *Endiuiia, siue seris satina.* 85.
Maior Plinii. 271. *Dentillaria Rōdelletij an Molibdena* *Endiuiarum Varietas.* 86.
Cōuol- } Minor purpureus. 272. *herba Pli: Lepidiū Pauli Mon-* *Endiuiia fylu. non est lactuca fyl.* 86.
ulus. } Minimus foliis Lynariae 274 *spell.* 136. *Ephemerū, siue strangulatorum Cro-*
Cœruleus hederaceus. 174 *Diacridium vide Scammonium.* *cistorū & Bulbifolium hermodacty-*
*Crocodiliō } Magnum Atij. } 368 *Dictamus.* 214 215. *li vulgares Syl. Croccum vulgi.* 53.
*Marantha & } *Dictamus albus vide Fragium.* *Ephemerum Syriacum & Alexan-*
Fuschii. } *Dracūcul⁹ maior, siue Dracūtia.* 261 *drinum.* 54.
Crocus satiuus & sylvest. 53. *Digitalis purpurea.* 145. *Ephemerū Anglicū flore candido.* 54
Crutiata vide Gentianellas. *Digitalis lutea.* 145. *Ephemerū non venenatum Dioscoridi*
Crutiata minor. 358 *Diosanthos Theoph. videtur Superba* *Liliiflorium, Iridifolium, an Her-*
Cyclamen folio hederæ. 264. *Germanorum.* *modactyli Officinarum Traliani*
Cucumer Elaterii sylvest. 288. *Dipsacum an spina Selenites Theoph?* *& Pauli idem.* 54.
Cubebe. 427. *Galedragon Senocratis Ang.* *Epimedium an Epipetrum, vel Epi-*
Satiuus. *Dipsaci satiuu fullonū & sponte nascentium labri venerei discrimen.* 373. *meron Plinii?* 138.
Cucumis } flexuosus siue Angui. 285 *Dorea Norbonensium, an Theophr.* *Epipactis duplex recentiorum, siue*
Cucurbita siue Zuccha. 287. *Panax chiorium & Plinii Phar-* *Elleborine.* 132. 131
Varietates, Lagenaria maior & *naceum.* 124. *Epipetrum Theop. vide Acinus.* 215.
minor. 287. *Doronici Varietates.* 290. *Epithymum.* 181. 182
Cucumis sylvestr. 288. *Dorycinon Monspelliense.* 388. *Epithymbra.* 181. 182
Cucurbita Sylue. amara apud *Dotterblomen Germanorum vide* *Equisetum vide Hippuris.*
Prophetam 237. *Caltha palustris & farfrugū.* 256. *Eranthemum* 344.
Cunila, siue Origanū Heracleoticum. *Draba vide Arabis.* 78. *Vulgatior.*
Cupressus. 446. *Draco aut potius Tarchon Symeonis* *leg. Pumilla.*
Curcuma. 33. *Seti & Auicenna.* 190. *Erica } Minor Iuniperifolia.*
Cyanus vulgaris. 236. *Dracūcul⁹ maior, siue Dracūtia.* 261 *Major Norbonensi.*
Maior hortensis. 236. *Dracūculus } Aquatica. } 261.* *Chrysanthemis minima. Se-*
Minimus Spacteus. 236. *Minor. } lago Pli. quorundam.* 447.
*Peramarus repens capi-***

<i>Erigerum</i> .	79.	<i>Foeniculi varietates, differentia.</i>	347	<i>Glaux altera.</i>	178.
<i>Erinos.</i>	216	<i>Foeniculum</i> {	<i>Marinū, vide Critb- mum. Tortuosum, vide Sescli Masiliense.</i>	<i>Globularia.</i>	200. 199.
<i>Eruca differentia, varietates.</i>	68. 69.			<i>Glycyrrhiza differentia, varietates.</i>	405. 406.
<i>Eruum sylvestre.</i>	399			<i>Gnaphalia.</i>	200. 201. 202
<i>Erulia.</i>	397.	<i>Foenium Burgundiacum.</i>	382.	<i>Gnaphalio Tragi, vide Iuncus Bom- bicinus.</i>	
<i>Eringi differentia, varietates.</i>	375.	<i>Foenogracum.</i>	387.	<i>Gossypium, siue zudop.</i>	291.
<i>Eringium Luteum Monspelliensium vide Scolymos Theopoh. an Eringi- um Atractilidi simile Archigenis, Ang.</i>		<i>Flammula vulgi, vide Clematis ra.</i>		<i>Gramina.</i>	1. 2. 3. 4.
<i>Erysimum verum Dioscori.</i>	69.	<i>Fotilapathū</i> {	} 117.	<i>Granum Regium Mes. vide Ricci- nus.</i>	
<i>Erysimum Theoph.</i>	395	<i>magnum. pygillum.</i>			<i>Guatiola recentiorum, an Spureum</i>
<i>vide Belgarum Bouckwey. Tra- gotrophon Dodo. Frumentone Ita- lorum.</i>		<i>Folium Indicum: Malabarrū.</i>	129.	<i>Papauer Dioscori.</i>	185.
<i>Eristalis, vide Acarna. Cirsium lu- teum Sequaxorum.</i>		<i>Fraga, fragaria</i>	308.	<i>Guaiacum.</i>	439.
<i>Erythrodanum marinum vide Rubia maior & Rubia minor.</i>		<i>Fraxinella, in Tragio.</i>	410.	<i>Graiicum Fallopij, Patavinū ibidē.</i>	
<i>Esolentine.</i>	446.	<i>Fraxinus.</i>	416.		
<i>Esula</i> {	} <i>Maior, an sit Diosc. prgran- dis frutescens Pityusa?</i>	<i>Fraxinus Bubula, Sorbus syl. Frumentum Turcicum.</i>	13.		
		<i>Frumentone Italarum, Bouckwey Belgarum.</i>	395.		
<i>Esulara Venetorum.</i>	160.	<i>Fumarica varietates, differentia.</i>	338	<i>Halicacabus vide Solanum vesicari- um.</i>	
<i>Euonimus Theophrast.</i>	435		339.	<i>Halymos.</i>	169.
<i>Eupatorium Graco. Agrimonia.</i>	308.	<i>Funispartion, vide Elpho.</i>	408.	<i>Harmala Syriaca, an sit Sefaroides magnum Dioscor.</i>	390.
<i>Eupatorii Mesua varietates.</i>	207.			<i>Harundinū, siue Cannarū differentie & varietates.</i>	19. 27. 28.
<i>Costus minor hortensis Gesneri.</i>				<i>Hastula regia, vide Asphodelus.</i>	
<i>Euphrasia, Euphrosyne.</i>	210			<i>Hedera differentie.</i>	269.
<i>Esula dulcis.</i>	216. vide Erinos.			<i>Hederula, siue Chamacissus</i>	268
<i>Esula Sylvest. Tragi.</i>	216			<i>Hederula Saxatilis, vide Asarina.</i>	
				<i>Hebenum. 440. lege Xyloaloes Offici.</i>	
				<i>Hedisarum, vide Securidaca maior & minor.</i>	
				<i>Hedypnois Plinii, dentis Leonis flore.</i>	
				82.	
				<i>Helenium.</i>	
				<i>Egyptium.</i>	246.
				<i>Helenium secundum Dioscor.</i>	185
				<i>Helianthos, siue flos Solis, an Panax Chyronium, & Helenium secundū Dioscor?</i>	185.
				<i>Helianthes species rara figura legumi- nosa.</i>	405.
				<i>lege Heliochryson, Chrysanthemum, si- ue solis flos. 331. 332.</i>	
				<i>Heliotropium maius, minus, & repens</i>	100.
				<i>Heliotropium tricoccon Pli.</i>	100
				<i>Helleborus ferulaceus, vide Buph- thalmum Dod.</i>	351.
				<i>Helleborastri & Consilignes.</i>	303.
				<i>Helleborus niger.</i>	304.
				<i>Helxine parietaria, siue vitriola.</i>	98.
				<i>Helxine Cissampelos.</i>	274.
				<i>est Scammonium tenue Plinii Ang.</i>	
				<i>Cyssampelos altera, Atriplicis offigie, inter volubiles.</i>	
				<i>Hemerocallis inter Lilia.</i>	
				<i>Hemeonitis siue sterilis.</i>	359.

H.

G.

F.

<i>Heranthemum</i> Dodo: an $\phi\lambda\omicron\upsilon\alpha$, sue <i>viola flammæa</i> Theophr. Ado- nis Math. 124.	<i>Hyposelinum</i> Mat. <i>Lenisticum</i> Of- cinarum. 312.	<i>Laburnum</i> Plin. an <i>Cytisus</i> 2. Theophr. 428.
<i>Herba Doria</i> . 212.	<i>Hyssopus</i> Dioscoridis <i>Origanifolius</i> . 185.	<i>Lachryma</i> Job. 16.
<i>Herba Iudaica</i> , sue <i>Tetrabit</i> , vide <i>Sideritis Heraclia</i> . 224.	<i>Hyssopus</i> Arabum <i>Mesua</i> & <i>Offici- narum angustifolius</i> . 185.	<i>Lactuca</i> differentia & varietates. 89.90.
<i>Herba Paralifis</i> , vide <i>Phlomis</i> .	<i>Hyssopus candida</i> Anglorum. 185.	<i>Lagopi</i> differentia, varietates. 383.
<i>Herba Paris</i> , seu <i>tetraphyllon</i> Sola- num. 105		384.
<i>Herba sancta</i> Indorum & <i>Herba</i> <i>Regia</i> . 251.		<i>Lamium</i> Plinii, <i>Milsetella</i> Italorum; vide <i>Galiopsis</i> . 222.
<i>Herba tunica</i> Gordo. 143.		<i>Lamium</i> , sue <i>Archangelica</i> , albo flore. 223.
<i>Herba turca</i> , <i>Herniaria</i> . 180.		<i>Lamium</i> luteum. 223.
<i>Herba stellaria</i> , vide <i>sanicula</i> .		<i>Lampfana</i> . 70.
<i>Herba Ventri Rondel</i> . an <i>Othonna</i> ? 229.		<i>Lampfana</i> Dod. ibidem.
<i>Hermodactyli</i> <i>Officinarum</i> . 54.		<i>Lapathi</i> genera. 115. & varietates. 119.117.
<i>Hermodactyli</i> albi & rubri <i>Nicolai</i> , <i>Aetuarii</i> & aliorum, non cathar- tici, sed cordi, venerique amici, an sint <i>Behen album</i> & <i>rubrum</i> ? 55.		<i>Lappa</i> maior. 253.
<i>Herniaria</i> . 180.		Minor, vide <i>Xanthium</i> . 254.
<i>Hieraciorum</i> varietates. 88.		<i>Lapsana</i> , vide <i>Lampfana</i> .
<i>Hippia</i> , <i>Alfina</i> . 193.		<i>Larix</i> . 449.
<i>Hippia</i> minor & minima 193.		<i>Laseris</i> , sue <i>Laserpitii</i> differen. 312.
<i>Hippoglosson</i> . 283.		<i>Lathyrus</i> , sue <i>Cataputia</i> minor. 153.
<i>Hippolapathi</i> , varietates, differentia. 118.		<i>Lauendula</i> spica. 184.
<i>Hippomarathrum</i> , in <i>feniculo</i> .		<i>Lauri</i> differentia. 424.
<i>Hippophaes</i> . 375.		<i>Laurus</i> <i>Tinnus</i> & <i>Regia</i> . 424.
<i>Hippophaestum</i> . 376.		<i>Lauri</i> <i>Alexandrea</i> <i>Dioscori</i> . & <i>Hip- poglossi</i> discrimen. 283.
<i>Hypselinum</i> , sue <i>Olasatrum</i> . 315.		<i>Laureola</i> , vide <i>Chamedaphne</i> .
<i>Hippospartium</i> , vel <i>Rapum</i> <i>Geni- sta</i> . 407.		<i>Lauzerde</i> , vide <i>Medica</i> .
<i>Hippurium</i> una videtur <i>Caucan</i> , & <i>Ephedra</i> <i>Plinii</i> , minus tamen tussi- entibus apta est. 355.		<i>Ledon</i> . 418.
<i>Hirculus</i> . 133.		<i>Lens</i> , sue $\phi\lambda\upsilon\theta$. 401.
<i>Hirundinaria</i> utraque. 256.		<i>Lentiscus</i> . 411.
<i>Holostii</i> varietates, differentia. 17.		<i>Leontopetalon</i> . 305.
18.		<i>Leontopodium</i> , sue <i>Pes Leoninus</i> . 202.
<i>Hordei</i> varietates. 7.10.		<i>Lepidii</i> <i>Diosc.</i> <i>Agineta</i> , <i>Aetij</i> , <i>Mō- spellien.</i> varietates, differentia. 77. 136.135.
<i>Hormini</i> differentia. 240.		<i>Leucas</i> <i>Pentaphylli</i> facie, an <i>Diosco?</i> 307.
<i>Hyacinthi</i> varietates. 46.47.48.		<i>Leucacantha</i> . 371.
49.		<i>Leucacanthemi</i> odorati varietates. 343.
<i>Theocriti</i> & <i>Poëtarum</i> <i>Hyacinthus</i> flore <i>Iridis</i> . 47.		<i>Leucanthemis</i> , vide <i>Anthemis</i> .
<i>Hydrolapathum</i> magnum & pusillum 117.		<i>Leucou</i> varietas, & differentia. 141.
<i>Hydropiper</i> . 134.		lege <i>Leucoum</i> duplis floribus. 141. 142.
<i>Hyoschiami</i> differentia, varietates. 107.		<i>Leuisticum</i> <i>Offici</i> . vide <i>Laserpitium</i> .
<i>Hypecoon</i> falsum <i>Mathioli</i> . <i>Argemo- ne altera</i> <i>Fusch.</i> <i>Alcea</i> <i>Venetorum</i> .		<i>Libanotis</i> , vide <i>Rosmarini</i> <i>ferulacei</i> .
<i>Hyperici</i> differentia, varietates. 172 173.		<i>Libanotis</i> <i>Theophr.</i> <i>Seseli</i> <i>Aethyopi- cum</i> <i>Mat.</i> 313.
<i>Hypochistus</i> . 418.		<i>Libanotis</i> notior <i>Herbariorum</i> <i>Septē- trionalium</i> 351.
		<i>Lignstrum</i> <i>Diosco.</i> 420.
		<i>Lilac</i> <i>Mat.</i> non est <i>Ben.</i> 414.
		<i>Lilionarcissus</i> luteus. 52.
		<i>Lilionarcissus</i> sanguineus. 52.
		<i>Lilii</i> differentia, varietates. 60. 61.

<i>Lilium luteum.</i>	45.	<i>Malum asyrium</i> , vulgo Poncires.	pyrum Dod. vide trifolium.
<i>Lilium conuallium</i> , vel vernum.	425.		<i>Mentha quadruplex.</i> 218.
Theoph.	61.	<i>Mala Cotonea.</i>	430. <i>Mentha sisymbria aquatica.</i> 218.
<i>Limones.</i> 425. <i>Lima.</i> ibidem.		<i>Malua genera, & varietates.</i> 292.	<i>Mentha Catti.</i> 219. 220. non est
<i>Limonium.</i>	122	293. 295.	<i>Nepeta antiquorum.</i>
<i>Limonium germanicum</i> , seu <i>pyrola.</i>	122.	<i>Mamiras.</i>	36. <i>Mentastrum.</i> 218.
<i>Paruum Limonium Norbonense olea</i>		<i>Mandragoras Theophr.</i> an Mc-	<i>Mentastrum niueum Anglicum.</i> 219
<i>folium.</i>	123.	<i>longena.</i>	<i>Meon, sive meo, perperam Libano-</i>
<i>Limonium secundum Mathi.</i> ibidem.		<i>Mandragoras.</i>	106. <i>tis prima Dod. foli.</i> 197. 347
<i>Linofostis, vide Mercurialis.</i>		<i>Mandragoras foemina ibidem.</i>	<i>Mercurialis mas foemina.</i> 100
<i>Linum satiuum.</i>	176.	<i>Manna, Manhu.</i> 23. 24.	<i>Mas syluest. vide Cynocrambe.</i>
<i>Linum marinum luteum</i> , an <i>Osyris</i>		<i>Manna Israelitarum quanam?</i> 26.	<i>Mespilus.</i> 434.
<i>Dioscorid.</i>	178.	<i>Manna varietates.</i> 26.	<i>Mespilus aronia.</i> 443. lege Italorum
<i>Linifolia Campanula lutea.</i>	177.	<i>Marathi differentia, varietates.</i>	<i>Azarolles non asides.</i>
<i>Linaria purpurea & lutea.</i> 233. num		347.	<i>Metegla, sive Meteglin.</i> 22.
<i>antyrchinu P. vide Osyris</i> 175. 176		<i>Mariana viola, vide Medum.</i>	<i>Milium.</i>
<i>Linospartium.</i>	408.	137.	<i>Milium Indicum Plinianum.</i> 13.
<i>Lithospermon maius & minus.</i> 192.		<i>Marrubii, differentia, varic.</i> 222.	<i>Milium Solis utrumque.</i> 193. 192.
<i>Lithospermum Plinii, sive Lachryma</i>		<i>Marrubium aquaticum vulgi.</i> Side-	<i>Millefolii, sive Militaris, differen-</i>
<i>Job.</i>	16.	<i>ritis Mat.</i> 224.	<i>tia varietates.</i> 333.
<i>Lolii variet. differ.</i>	10.	<i>Martagon, vide Lilia.</i>	<i>mil. & Theophr. vide Taxus.</i> 450.
<i>Lonchitis utraque.</i>	383. 384.	<i>Marum, sive Mastic Gallor.</i> 213.	<i>Millemorbia, sive Scrophularia maior.</i>
<i>Locus arbor D. & Theo.</i>	439.	<i>Marum Syriacum.</i> 213.	230.
<i>Lotus Egyptia, vel Nilotica.</i>	385.	<i>Matricaria nostras, non respondet</i>	<i>Millegrana Cordi, vide Herniaria.</i>
<i>Lotus hortorum odora, urbana.</i>	384.	<i>Parthenio Pauli & Plinii.</i> 335.	180.
<i>Lotus trifolia pratensis Monsp.</i>	384.	<i>Matronalis Viola, aut Damascena.</i>	<i>Milzarella Anguilara, Lamium</i>
<i>Lotus syl. Diosc.</i>	384	137.	<i>Dioscor.</i>
<i>Lunaria Graeca Recentiorum non est</i>		<i>Maith Septentrionalium.</i>	7. <i>Mezereon Arrabum verum.</i> 157.
<i>armoracia Dioscori. neque Thlaspi.</i>		<i>Meconium.</i>	111 <i>Mezereon Germanicum, vide Chama-</i>
<i>Crataeva.</i>	137.	<i>Mede Moscoitarum.</i>	22. <i>daphne.</i> 213.
<i>Lunaria Racemosa Cetrachi foliis ra-</i>		<i>Medica kerba, vide foenum Bur-</i>	<i>Moly Dioscorideum putatum.</i> 59.
<i>cemulis Ophioglossi.</i>	360.	<i>gndiacum.</i>	<i>Moly Liliflorum Homericu forte.</i> 60.
<i>Lunaria an Nictegretum Plinii.</i>		<i>Medica tres in semine variet.</i> 383.	<i>Moly Hippocraticum est allium vrsi-</i>
<i>Lupinus satiuus & syluest.</i>	396.	<i>Medica marina.</i> 383.	<i>num.</i> 59. 60.
<i>Lupulus salictarius.</i>	277.	<i>Medium, an Viola Mariana.</i>	<i>mel. Pli.</i> 18.
<i>Luteola.</i>	149.	137.	<i>molibdena Plin.</i> 135.
<i>Lychnidis differen. varic.</i> 142. 143.		<i>μείκωρ γόλας papauer.</i> 111.	<i>momordica, vide Balsami. cucumerina</i>
<i>Lycium Norbo. seu Pyxacatha.</i>	419	<i>Melissaccharum.</i> 25.	<i>μόνοφυλλον recentiorum.</i> 127.
<i>Lycopsis.</i>	249.	<i>Mel apum commune.</i> 22.	<i>μόρσος Galline folio Hederae,</i> 194.
<i>Lygusticum.</i>	316.	<i>Mel Cedreum Hipp. & Syriacum.</i>	<i>μόρσος Diaboli.</i> 235.
<i>Lysimachia lutea, cerulea vari.</i> 144.		24.	<i>μόρσος Ranae.</i> 258
145.		<i>Melampyron Dodo. an Alopecuros</i>	<i>mori varietates, differentia.</i> 442.
<i>Lysimachia cerulea hortensis Veroni-</i>		<i>Plinii?</i> 11	<i>mulsa.</i> 22.
<i>ca recta quorundam.</i>		<i>Melampyru alteru Neotericoru.</i> 11	<i>mulsa.</i> 451.
M.		<i>Melampyrum perpusillum luteu.</i> 11.	<i>μισσικουλα, sive Viscaria.</i> 189.
<i>Macaleb, vide Phylerea arbor.</i>		<i>Melanthia, sive Nigella.</i> 329.	<i>Altera muscoso flore.</i> 190.
421.		<i>Meliloti differentia, varietat.</i> 306.	<i>myagros.</i> 78.
<i>Macer.</i>	426.	<i>Melegetta, vide Cardamomum.</i>	<i>myosotides.</i> 193.
<i>Mais Occidentalium.</i>	13.	<i>Melissophylli varietates, differentia.</i>	<i>mirica, vide Thamariscus.</i>
<i>Malabatri folium.</i>	129.	220. 221.	<i>myrobalani Arabum omnes.</i> 439.
<i>Malorum genera.</i>	434.	<i>Melongena, vel mala insana.</i> 106	<i>myriophillon, vel maratriphyllon pal-</i>
<i>Malus Medica.</i>	425.	<i>Melo vulgi.</i> 285.	<i>lustre.</i> 354.
<i>Mala punica, sive Granata.</i>	419.	<i>Melonis varietates ibidem.</i>	<i>Myrioph. equisetifolium flumiatile.</i>
<i>Mala Persica.</i>	423.	<i>Melocarduus, seu Echinomelocac-</i>	354.
<i>Mala aurea Lycopersicum quibusdam</i>		<i>tos.</i> 376.	<i>myr rhida P. Rastru Ciconia.</i> 296.
<i>vide Glaucium.</i>		<i>Melopepo, sive Batecha Auicenna</i>	<i>myrrha.</i> 428.
		<i>semine nigro.</i> 230.	<i>myrrhis diff. varietates.</i> 327.
		<i>Menianthes Palaestre Theophr. Iso-</i>	<i>Myrtachantha, sive Ruscus.</i> 283.

Myrtillus	419	Oleomeli.	25.	Panicum sylvest.	15.
Myrtus minor, maior, candida.		Oenanthes herbae varietates & gene- ra.	325. 326.	Panicum caruleum Indicum, unde forte Indum Dioscori.	
Myrtacantha, vide Ruscus.		Oenanthe labrusca, vide vitis unife- ra.	277.	Papaveris differen. variet.	110. 109
Myxa Aegineta.	437.	Olea agrestis, siue Oleaster.	422.	Papaver Spumeum, an Gratiola recē- tiorum.	185.
N.					
Napelli varietates, differen.	301.	Olea & varietates.	422.	spumeum aruorum.	143.
Nicotiana gallorum, siue Indorum		Oloftium, vide Holanftium.		Papyrus Nilotica.	38.
Sanasanta.	251.	Olufatrum, vide Hippofelinum.		Papyrus latifolia Brasilia.	39.
Napelli musca.	302.	Ohyra.		Papyracea arundo.	40.
Napus, siue Bunias, à Bunio diuersus		Onagra, siue Mulcibruta.	423.	Parietaria, vide Helxine muraria.	
67.		Onobrichis, vide polygala.	179.	Paronychia, Alfinefolia.	196.
Napus, siue Bunias sylvest.	67.	Ononis, aut Anonis varietates.	378	Paronychia altera folio rutaceo.	196
Narcaphthon.	36.	Onofma.	249.	Parthenium, non est matricaria.	344
Narcissi genera, varietates.	50.	lege Ophiogloſſū, siue Henophyll.	360	Parthenii varietas.	344.
51. 52.		Ophioſcorodon.		111 parthen. marinū minimū, vide Cotula	
Nardi differentia, varietates.	42. 43	Opium.		415. Passerina unicaulis herbariorum La- narie, aut luteole figura.	328.
Nardi celtica differentia.	132. 133	Opobalfamum.		Paralitica alpna fanicula, vrsi aurri- cula recentiorum, figura primula. ſed floribus purpureis.	244.
Nardus } Montana.	320.	Orchis, vide Tefticulos.		56. Paſtinace varietates, differentia.	316
Nardus } Italica.	184.	Origani varietates, differentie.	211	317.	
Nardus Ruſtica, vide Aſara.	262.	Orminum fatuum, vide Hormi- num.		400. Peiten veneris, vide Scandix.	
Nafturtium.	72.	Orinthogali varietates.		12. Pedicularis Alektorolophos.	334.
Nafturtium Babylonicū, vide Dra- ba.	78.	Ornitopodium, siue pes auis.	403.	Pentaphylla, vide Quinquifolia.	
Natrix Pli?	378.	Orobis herbariorum.	400.		
Nepa Theoph.	353.	Oryza.			
Nepeta, vide Calamintha.		Oryza Plinii, ibidem.			
Nerion purpureum & album.	154.	2. Osmunda Recentiorum Filix florida, peplis.			153.
Nerii facie arbor.	452.	363.			153.
Nigella, vide Melanthia.		Oſyris Pli. Antirrhinum.	175.	peponum genera, varietates.	280.
Noli tangere, siue Perſicaria ſiliquoſa.		Oſyris purpurea.	176.	perchepier Anglorū, an ſit ſcandix?	
135.		Oſyris purpuro carula repens.	176.	324.	
Norbonenſium dorea.	124.	Othonna Italorum, aut flos Africa- nus.	318.	perfoliatum vulgatius, flore luteo, folio umbilicato.	171.
Nux Auellana.	441.	Othonna, an herba Venti Moſſ.	229	perfoliata ſiliquoſa.	172.
Nux Indica.	451.	Oxalida.	119. 120.	peryclimenum.	
Nucula Indica.	451.	Oxyacantha.	443.	peryclimeni duplex varietas,	} 280.
Nux inglans & earum conditura.		Oxycadrus Theo. an Iuniperus prima Dioſcorid.		ibidem.	
416.		Oxis Pliniana, vide trifolium.		peryclimenū alterū incertum	
Nucula terreſtris Septentrionalium		Oxytriphylli Scribonii varietates, vi- de Trifolium.		periploca repens.	100.
an ſit Bunion Dioſcoridis & bulbo- caſtanum Tralliani?	331.			perſica malus.	423
Nux peregrina Indica non biſoris.		P.			
416.		Paeonia differentia.	305.	perſicaria ſiliquoſa, siue noli tangere.	
Nux Metel Auicenna, Hyppoma- nes Crateua.		Paliuri differentia.	437.	135.	
Nux Moſcata, siue Myriſtica.	424.	Palma.		perſicaria Hidropiper.	134.
Nummulria centimorbia, num Ere- ſtedarum Theoph.	198.	Palmule reptatrices. Theo.	451.	perſolata plinii, vide arction.	253.
Nymphaea lutea Nenuphar Offi.	257	Cefaglioni Ital.		perſonata, vide lappa maior.	253.
Alba.		Palma pinus, siue Conifera Guinea.		451. pes Anſerinus, siue Atriplex.	97.
Alba minor. } ibidem.		450.		pes Locuſta Auicenna, vide Rapun- culus.	
Lutea minor Septentrionalium.	258.	Palma Chriſti, vide Ricinus.		pes Columbinus, ſeu Dioſcoridis alte- rum Geranium.	296.
		Palma Sancta.	440.	petafites.	254
		Palma ſancta ſimilis arbor.	440.	petafites noui orbis.	453.
		Palum ſanctum ibidem.		petroſelinum, siue Oreofelinum.	315
Ocimaſtri, siue Ocimoidis differen- tia, varietates.	143 144.	Panaces.	312. 112. 124.	petroſelinum Macedonicum ibidem.	
Ocimi varietates, differentia.	215.	Pancratii varietates.	57. 49.	peucedani facie puſilla planta, an pſeu- dobunion Dioſcor?	331.
		Pacien, 14. Mel fruſſū Dioclis.		peucedanū ſeniculum porcinū.	350.

Phaces, vide Lens.					
Phalangium an Moly Plin.	18.	pisum vulgatius maius.	396.	portulaca Marina, vide Crithmum	168.
Phalangii differentia, varietates, ibi- dem		pisum Angulosum hortorū, an qua- dratum plinii?	396.	populus pumilla, vide Chamaleuce.	
Phalaris herba.	16.	Pityusa, siue pinea, Officinarum Esu- la minor.	151.	potades, siue Batades.	317.
Phalaris pratensis minor.	16	pityusa praegrans frutescens Diosco.		potamogeton, siue Fontalis.	129.
Phaseli à fabis & Phasiolis discri- men.	394.	an Esula maior Germanica? 151		poterion.	377.
Phaseolus vulgaris, Turcicave multi color faba, est smilax Hortensis Dioscorid. 394. an Logos Gal. & Dolicos Theoph?		plantagine.	127. 128.	primule veris, an antiquorum phlo- mides, siue verbasculi? 243. Earū- dem differentia & varietates.	
Phellandrium Plin., vide Saxifragia utraque.		plantago aquatica, est ne Limonium aut potius Asima?	126.	prunus syl. utraque } 436. varietates	
Phellodris Theophra.	432	platarus.	442.	lege prunepesches, siue prunepesi- cus.	
Phylerea duplex.	420.	plumbago plin. herba, an Lepidium Pauli Monspell.		prunella. 199. Sympbitum petreum.	
Phylerea arbor, an Macalcb?	421.	pneumonante Cordi, vide Gentiana		pseudo apios, vide Apios. 204. 205.	
Phleos Theoph.	41.	minima.	130	pseudobunias potius quam pseudobu- nion.	70.
Phlomis, siue } Phlomidis siue } 243. Primula variflora.		Podagraria germanica	311	pseudodictamnion.	215.
Phoenix herba.	10.	paeonia foemina. } 305. paeonia mas. } paeonia promiscua. }		pseudomelanthium.	12.
Phthora Valdensum & Thora.	263	pelemonium.	389.	psylli varietas.	186.
Phu, vide Valerianas.	319.	Poli Montani & Marini varietates		psyllium marinum.	186.
Phyllitis & Hemionitis.	359.	206. 207.		psyllium plinianum.	386.
Phyllon Theligonum foemini parum Arrhenogonum mariparum, 99.		polium Lauendule folio flosculis pal- lidis. Foemina Recentiorum. 207		ptarmica folio Taraconis.	191.
Phyllon Theophrast.	100.	polyacantha Theop. Aculeosa Gazæ.		ptarmica altera Gallorum.	191.
Phyteuma Norbonensium.	320.	374.		pthora Valdensum, vide Thora.	
Picea, siue Pitys.	450.	polycnemon quasi multitibia, an Ca- lamintha aquatica Belgarum?		pulegium Regium, foemina & mas plinii } 213. 214. floribus albis.	
Picnomos Creta Salonensis Gallopro- uincia.	373.	127.		pulegium Cerunum Norbonensium	
Pimpinella aut Bipinella, Anglorum Burnet.	320	polycnemon alterum.	217.	odoratius.	214.
Pimpinella utraque.	321.	poligalon Dod. num Onobrichis vera Dioscor.		pulicaris herba.	186.
Pimpinella minor. Daucus Selinodis Cordi.	321.	polygale varietates, differentia. 178.		pulmonaria maculosa, folio Borriginis	252.
Pini & Pinastri varietates.	449.	179.		pulmonaria Gallorum flore Hierarii.	
pignolat.	23.	polygala vera est vicia sylu. 2. Dodo:		pulsatilla, vide Anemone.	114.
Pilosella.	200	polygonium Monspelliensium. 389.		pycnocomos Creta Salonensis.	373.
Piper murinum, vide Illecebra.		polygoni maris, foemina differentia & varietates. 179. 389. 354. 180.		pyrethrum Officinarum, flore Belli- dis folio Anthemidis.	346.
Piper Calecutium	139.	polygonium Herniariae folijs & facie		pyrethrum alterum.	346.
piper rotundum duplex.	426. 427.	polygonatum maius.	283.	pyrola à pyri folio, Limonium Germa- nicum.	122.
piper longum	445.	polygonatum minus Rubie folijs.		pyrus,	434.
piperitis, vide persicaria.		polypodium.	363	pyracantha.	438.
Pistana Magonis, aut plinii segitta- ria, an stoebe foemina?	126.	polytricum, vide Tricomanes.		pyxacantha.	419.
pyra.	434.	poma aurea, siue poma amoris, an Glaucium?	108.		
Pyrethrum Officinarum, flore Bet- lidis maioris.	346.	populus alba. } nigra } 441. Lybica. }			
Pyrethrum alterum.	346	populus noui orbis praegrans folio.		Quadrifolium fuscum hortorum	382
Pyracantha.	438.	porrum seclile. } 58. Videtur		Querquus.	431.
Pistachia, an Terebinthus Indianus Theoph?	413.	porrum capitatum		Quinquefolium 306, eiusdem varie- tates, differentia.	307.
pistolochia Fusch. in Aristoloc. & fumaria.		ραθυρι Græcorum, cepæ genus con- dimentariū, nullo penè capite, ra- dice tantum oblonga.			
pisum syluestre segetum.	396. ca	portula } Domestica } Syluestris. } 166. 167.		Ranunculi genera & varietates. 299 298. 300.	

<i>Rapum maius orbiculatum.</i>	66.	rid. siue Arabum Condisi, de quo in plin?	240.
<i>Rapi gemina varietas.</i>	66	Hippophaes & Hippophesto. 133.	scariola, seu intybum satiuum, seu
<i>Rapum syl. non bulbosum.</i>	66.	Sancta sana Indorum, siue Nicotia-	Endiua
<i>Rapistrum aruorum.</i>	66. 69.	na Gallorum.	251. scyna, vide Acorus Aquitanicus. 29
<i>Rapuntium paruum, siue Pes locusta</i>		Satyriou	schænoprasson.
<i>Anicen.</i>	139.	Satyriō Geneuēse Eritroneū	135. scylla, siue Cape marina.
<i>Rapuntium maius Alopecori flore.</i>		Satyriou Eritbro. Syriacum.	scolopendrium, vide Asplenium.
140.		Sebesten.	437. scolymos, seu Cynara, Cactos Theoph.
<i>Raphanus magnus & paruus purpu-</i>		Securidaca, vide Hedisarum.	365.
<i>rens.</i>	77.	Sal Indum.	21 scolymos Theoph, seu Eringium luteū
<i>Raphani varietas.</i>	67.	Salix.	422. Mo. spelliensium.
<i>Raphanus sylv. siue Rusticanus, vide-</i>		platiphyllus.	423 scolymos sylv.
<i>tur Molibdena Plinii.</i>	135	Salix humilis repens.	423. scoparia Italarum.
<i>Raphanus sylv. Officinarum, Francis lege</i>		Salsaparilla & smilacis aspera	Scordion. Trixago palustris.
<i>& Belgis, Lepidium Aegineta, fo-</i>		figura, & natura discrimen.	270. scordion plinianum Mentastro simile.
<i>lys Lauri maioribus.</i>	135.	Salvia	239. 211.
<i>Rhamni varietates, differentia.</i>	438.	Salvia	240. scorodoprasson. 58. vide Alliporum.
437.		Salvia coccifera.	239. scorpioides leguminosa.
<i>Rha capitatum Cētaurii maioris facie</i>		Salua agrestis Syluarum, vulgò Salua scorpioides.	403.
<i>Enule folio.</i>	118.	Bosci. Scordium alterum plinii & scorpioides repens, Bupleuri folio.	192
<i>Rhaponticum.</i>	118.	Scorodiana Cordi.	211. scorpio herba Theoph. vide kali spino-
<i>Rheseda Plinii.</i>	76.	Salua vita herbariorum, siue Ruta	sum in Tragano.
<i>Rhodia radix, Rosea.</i>	177.	mararia, an Theophra adianthum scrophularia maior, Millemorbis.	356
<i>Rhus obsoniorum, coriariorum, & Tli</i>		album? Mathiolo falsò paronochia	230.
<i>nii duplex.</i>	412. 413.	362.	scrophularia minor, vide Chelidonium
<i>Ricinus.</i>	306.	Sambuci vulgaris, Montana, racemo-	minus.
<i>Ritrum Theoph.</i>	368.	se.	434. secacul Arabum.
<i>Robus.</i>	5.	Aquatica, differentia & varietates.	secale, varietates.
<i>Robur.</i>	432.	444.	securidaca maior.
<i>Rorida, siue ros Solis.</i>	454.	Sampsicum, Dioscori. siue Amaracus	Minor.
<i>Ros celestis.</i>	26.	serpens.	213. sedi genera 161. 162. 163. & va-
<i>Rose, eiusdem differentia, Nersin</i>		Sanguisorba altera maior, siue pimpi-	rietates.
<i>Theoph.</i>	446.	nella.	320. semen Zedoaria; vide Absyn-
<i>Rosmarinum ferulaceum.</i>	351.	Sanicula, siue Diapensia.	297. thium.
<i>Rubie differentia, varietates.</i>	357.	Sanicula, siue paralitica Alpina vrsi sena Arabum.	406.
<i>Rubi varietates, differentia.</i>	446	auricula, eiusdem varietates.	senecio.
<i>Rubus canis, Cinamorus Galeni.</i>	244. 245.		senecio Iacobeae } 79.
446.		Santali albi, Citrini rubri.	456. Marina }
<i>Rubifacie senticosa planta.</i>	452.	Satureia, siue Tymbra vera spicata S. semperuuii varietas, differentia.	161.
<i>Rumex, vide Lapathum.</i>		Iuliani.	181. 182. serides, siue intyba.
<i>Ruscus, vide Myrtacantha.</i>	283.	Satureia, siue Tymbra altera.	182. serides picrides.
<i>Ruta, Rutula varietates, differentia</i>		Satureia hortensis.	182. seris, siue intybum satiuum.
390. 391.		Satyrium Erythronium.	64. seris domestica, altera lactucina.
		Satyrium alterum.	64. serpentaria.
		Saxifraga, siue Saxifraga antiquorum	serpentina Mat. } 187.
	183.		serpillum utrumque.
<i>Sabine differentia, varietates.</i>	447.	Saxifraga Dioscorid. & Italarum	seriphium Dioscoridis, Abrotani fœ-
<i>Saccharum, vide Harundo saccha-</i>		eadem.	352. minifacie.
<i>rata.</i>	19.	saxifraga Anglica persimilis.	352. serratula.
<i>Sacchari candi parandi ratio.</i>	20.	saxifragie varietates, differentia.	sertula Campana, vide Melilotus.
<i>Sacchari candi Violatii paratio.</i>	21	267.	sesamoides maius, an syria-
<i>Sacra procerior recta.</i>	231.	scabiosa varietates, differentia.	232. ca Alepiana Hermala? } 236.
<i>Sagapenum</i>	348.	233.	Minus. } 227.
<i>Sagittaria aquatica Plinii.</i>	126.	Scammonium syriacum, siue Antio-	sesamum Officinarum.
<i>Sagittaria minor.</i>	127.	chenum & Norbonēse.	272. 273 Alterū Mathio. videtur Myagrū
<i>Salicaria, vide Lysimachia lutea</i>	144	scandix.	324 Diosco.
<i>Salicornia.</i>	170.	scarlea, seu herba S. Iohannis, siue cen-	seseli Ethiopium 230. Massiliense
<i>Saponaria, non est struthium Diosco-</i>		trum Galli, an Alecterolophos	352. Creticum, pratense 328.

<i>An Racemosa Equiseti facie plu-</i>	<i>tenuifolia?</i>	231.	<i>vide Convolvus maior Plinii.</i>
<i>tafit.</i>	355.	<i>Verbena communis siue recta sacra.</i>	<i>Voluulus asureus ibidem.</i>
<i>leg. Tragon improbatum Mat.</i>	356.	231.	<i>Urinaria, siue dens Leonis.</i>
<i>Trasi Recentiorum, siue esculenti Cy-</i>	<i>peric.</i>	37.	<i>Veronica vera maior.</i>
<i>Tribulus</i>	<i>Terrestis.</i>	403.	<i>& Minor Serpilli folia.</i>
	<i>Aquaticus.</i>	258.	<i>Viburnum Virgilia.</i>
<i>Trichomanes, siue Polytricum.</i>	361.	<i>Vicetoxicum, vide Asclepias.</i>	<i>Urtica varietates, diff.</i>
<i>Tridaces, siue lactuca.</i>	81.82.89.	<i>Vicia, siue Sinioy 401 Vicia sylvestris</i>	<i>Ustilago.</i>
<i>Trifolii differentia, varietates.</i>	380.	<i>vide Aracus, siue Aracca & Cra-</i>	<i>Vua crispata. Vitis pretia Pli. cap. 2.</i>
	381.382.387.	<i>cia maior.</i>	<i>Lib. 14. 445.446.</i>
<i>Tripodium littorum.</i>	123.	<i>Vicia Dod, an aphaca Math.</i>	<i>Vua lupina, vide herba Paris.</i>
<i>Triticum genera.</i>	5.	<i>Vicia Sylue. prima Dod, aracus Dios.</i>	<i>Vuluaria atriplex.</i>
<i>Triticospelthum.</i>	8.	<i>Vicia syl. secunda. Polygala vera.</i>	97.
<i>Triticum Vaccinum Dodo.</i>	11	<i>Vinca peruinca, vide Clematis.</i>	
<i>Trixago</i>		<i>Viola Damascena & matronalis.</i>	137
<i>Trixago maior.</i>	209.210.	<i>Viola nigra, siue</i>	
<i>Trixago palustris.</i>	210.	<i>Purpurea.</i>	266.
<i>Tulypa Turchicu purpureu</i>		<i>Viola varietates ibidem.</i>	
<i>Luteum.</i>	1.25.	<i>Viola flammea, coloria calida.</i>	266.
<i>Turron Norbonensium, Italis A-</i>	<i>Viorna Vulgi forte Vitis sylue.</i>	<i>Dios.</i>	<i>Xanthium, siue Strumaria, vide</i>
<i>mgdalato.</i>	23. 275.		<i>Lappa minor.</i>
<i>Turbith omne.</i>	159.	<i>Virga aurea, an Leucographis P. 125</i>	254.
<i>Tusilago, siue Farfara.</i>	254.	<i>Virga pastoris.</i>	374.
<i>Typha</i>	40.	<i>Virginia, vel Parthenium est Cotula</i>	<i>Xylobalsimum.</i>
<i>Typha minor.</i>	41.	<i>fetida non Matricaria, vide Par-</i>	<i>Xylobalsami succedaneum.</i>
<i>Typha cerealis.</i>	8.	<i>thenium.</i>	<i>Xylocina monium.</i>
<i>Typha, an Speltha?</i>	9.	<i>Viscum Carlina.</i>	367.
		<i>Viscum.</i>	282.
		<i>Viscum Indicum geminum.</i>	452.
<i>Vaccaria Dod. Glasti species sylvest.</i>	<i>Viscaria, Muscipulla.</i>	189.	<i>Zea.</i>
148.	<i>Altera flore muscoso.</i>	190.	<i>Zedoaria, siue Zadura herba.</i>
<i>Vaccinium rubrum, an Idea Radix</i>	<i>Urtex, vide Agnus castus.</i>	423.	<i>Zedoaria semen Belgis, Gallis Bar-</i>
<i>nigrum</i>	<i>Vitis alba, Bryonia.</i>	275.	<i>totine.</i>
417.	<i>Vitis, vel Bryonia nigra.</i>	275.	<i>Zingiberis differentia.</i>
<i>Vaccinia pallustris.</i>	417	<i>Vitis Vinifera spontanea vel</i>	337.
<i>Valeriana nostrates, an sint Dioscori-</i>	<i>ridis?</i>	318.	<i>Zingiber Caninum Auicenna.</i>
		319.	134.
<i>Valeriana differ. varietates.</i>	319.	<i>Vitis Corinthia.</i>	<i>Zizypha utraque, vide Iuiube.</i>
<i>Veneris umbilicus, vide Cotyledon.</i>	<i>Vitis domestica.</i>	277.	<i>Zizypha candida Monspell. perperant</i>
<i>Veratru album, nigrum, vide Elleborus.</i>	<i>Vitraria, vide parietaria.</i>	278.	<i>Venetorum Sycomorus, an Asarab</i>
<i>Verbasculi genera & va.</i>	242. 241.	<i>Viurna vulgo Gallorum.</i>	278.
<i>Pagi.</i>	242.	<i>Linca. I. lege Purpureu Ulmus.</i>	<i>Drachi Auicenna?</i>
<i>Erucifolium, & deme Syl. Saluifo-</i>	<i>Vulmaria, vide Barba capra.</i>	436.	416.
<i>liu fruticosum lignosum.</i>	<i>Umbilici, vide Cotyledones.</i>	440.	<i>Zucca varietates, vide Cucurbitas.</i>
<i>Verbenaca Columbaria, siue Peri-</i>	<i>Unedo.</i>	424.	<i>Zurumbet.</i>
<i>risteron, an nostra Scabiosa minima</i>	<i>Voluulus, siue volubilis maior vulgi,</i>		35.
			<i>Zyzipha Galeni. Iuiube arabum.</i>
			437.

X.

Z.

Finis.

